

INDEED

Evidence – Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

Deliverable 3.5

D3.5 Professional e-Guidebook on Evidence-based Evaluation available in 10 languages

September 2023 (M25)

Authors: *Mina Prokic (UoH), Leena Malkki (UoH), Irina van der Vet (UoH)*

Abstract:

This deliverable 3.5 introduces the INDEED e-guidebook 1 “Evidence-based evaluation of PVE/CVE and De-radicalisation initiatives – Principles, challenges and methods” which is meant to introduce first-line practitioners and policy makers to various aspects of evidence-based evaluation. The deliverable, first, explains the methodology and timeline for drafting and designing the two e-guidebooks that are part of the Task 3.3. and have been developed simultaneously. More precisely, it explains how they build on INDEED Work Package 1 and Work Package 2, how the comparative research of different guidebooks in the PVE/CVE/De-radicalisation field was conducted and how real evaluation examples were gathered. Finally, it presents the final table of contents of the INDEED e-guidebook 1, as well as outlines its main strengths and limitations. The report ends with a summary of the main objectives and content of the INDEED e-guidebook 1. The guidebook is available in 10 language versions, which can be found in the Annex of this deliverable.

Information table

Project Acronym	INDEED
Deliverable Number	3.5
Deliverable Title	Professional e-Guidebook on Evidence-based Evaluation available in 10 languages
Version	1.1
Status	Version Re-Submitted to the EC
Responsible Partner	UoH
Main authors	Mina Prokic (UoH), Leena Malkki (UoH), Irina van der Vet (UoH)
Contractual Date of Delivery	31.01.2023
Type	Other
Actual Date of Delivery	28.02.2023
Re-submission Date of Delivery	30.09.2023
Dissemination Level	PU – Public

This document reflects only the author's views and not that of the Research Executive Agency. The Research Executive Agency is equally not responsible for any use that may be made of the information contained in this document. This document may not be reproduced or copied without permission. © Copyright in this document remains vested in the Project Partners.

Document history

Version	Date	Status	Author	Description
0.1	01.02.2023	Draft	Mina Prokic (UoH)	First draft
0.2	20.02.2023	First Version	Leena Malkki (UoH); Irina van der Vet (UoH)	Review and input by UoH
0.3	27.02.2023	Second version	Arif Sahar (CENTRIC); Stephan Klose (VUB); Pedro Liberado and Sara Afonso (IPS); Marzena Kordaczuk-Was and Natalia Jarmuzek-Troczynska (PPHS)	Review by Partners; Pre-final version of the report
0.4	27.02.2023	Final version Submitted to EC	Mina Prokic (UoH); Leena Malkki (UoH); Irina van der Vet (UoH)	Finalised the report
1.0	28.02.2023	Pre-Final version Submitted to EC	Marzena Kordaczuk-Was (PPHS); Natalia Jarmuzek-Troczynska (PPHS)	Final review, approval and submission
1.01	27-29.09.2023	Revision of the final version	Irina van der Vet, Leena Malkki (UoH); (UoH); Natalia Jarmuzek-Troczynska (PPHS)	Finalised the report
1.1	30.09.2023	Final version PC & PMO accepted. Re-Submitted to EC	Marzena Kordaczuk-Was (PPHS); Natalia Jarmuzek-Troczynska (PPHS)	Final approval and re-submission

Table of Contents

1. INDEED PROJECT OVERVIEW	6
1.1 TASK 3.3 OVERVIEW	6
1.2 SYNERGIES BETWEEN WORK PACKAGES	7
2. IMPLEMENTATION OF T3.3.	7
2.1 OBJECTIVES	7
2.2 METHODOLOGY AND TIMELINE	8
2.3. DISSEMINATION STRATEGY	10
3. RESULTS FROM THE BACKGROUND RESEARCH FOR THE E-GUIDEBOOKS.....	10
3.1 DEFINITIONS AND ASPECTS OF EVIDENCE-BASED EVALUATION (WP1)	10
3.2 GAPS AND NEEDS HIGHLIGHTED BY PRACTITIONERS (WP2)	11
3.3 COMPARATIVE RESEARCH ON TOPICS COVERED BY EXISTING GUIDEBOOKS IN THE FIELD	12
3.4 LITERATURE REVIEW AND PRACTICAL EXAMPLES.....	14
4. E-GUIDEBOOK 1	17
4.1. CONTENT.....	17
4.2 STRENGTHS.....	18
4.3 LIMITATIONS	19
5. SUMMARY AND CONCLUSIONS	20
6. REFERENCES.....	20
ANNEX: E-GUIDEBOOK 1 IN 10 LANGAUGES	23

List of Figures

Figure 1: The four phases of the task 3.3

Figure 2: Task 3.3. Timeline

List of Tables

Table 1: Comparative research of guidebooks in the PVE/CVE/Derad field (part 1)

Table 2: Comparative research of guidebooks in the PVE/CVE/Derad field (part 2)

List of Acronyms

Acronym	Definition
CENTRIC	Sheffield Hallam University
DBL	Deep Blue
EBE	Evidence-based Evaluation
EBEM	Evidence-based Evaluation Model
EUCPN	European Crime Prevention Network

GA	General Assembly
GDPR	General Data Protection Regulations
GELSA	Gender, Ethical, Legal and Social perspectives
HP	Hellenic Police
INDEED	Strengthening a comprehensive approach to prevent and counteract radicalisation based on a universal evidence-based model for evaluation of radicalisation prevention and mitigation
IPS	Innovative Prison Systems
KEMEA	Center for Security Studies
PPHS	Polish Platform for Homeland Security
PATRIR	Peace Action, Training and Research Institute of Romania
RAN	Radicalisation Awareness Network
RAND	(Office for) Research and Development
Smart Hub	Stakeholder Multisectoral Anti-radicalisation Team
UNDP	United Nations Development Programme
UoH	University of Helsinki
VICESSE	Vienna Center for Societal Security
VUB	Vrije Universiteit Brussels
WP	Work Package
UNDP	United Nations Development Programme

1. INDEED Project Overview

INDEED aims to strengthen the knowledge, capabilities and skills of PVE/CVE and De-radicalisation first-line practitioners and policymakers in designing, planning, and implementation and in evaluating initiatives in the field, based on evidence-based approach. INDEED builds from the state-of-the-art, utilising the scientific and practical strengths of recent activities – enhancing them with complementary features to drive advancements and curb a growing rise of radical views and violent behaviour threatening security.

The INDEED methodological framework is based on the '5I' approach i.e., 5 project phases: Identify; Involve; Innovate; Implement; Impact. At the core of INDEED's work methodology is an interdisciplinary and participatory approach, which includes the co-creation of individual project phases and implementing them with the close engagement of multi-sectoral stakeholders. The creation of SMART Hubs (Stakeholder Multisectoral Anti-Radicalisation Teams) as part of INDEED is intended to facilitate this process.

The selected results of the project are:

1. The Universal Evidence-Based Model (EBEM) for evaluation of radicalisation prevention and mitigation.
2. A practical EBEM-based Evaluation Tool.
3. A collection of user-friendly repositories (repositories of radicalisation factors and pathways into radicalisation; factors strengthening resilience to radicalisation. repositories of evidence-based practices) for practical use by practitioners and policymakers.
4. Targeted curricula and trainings (offline/online).
5. Lessons Learnt and Policy recommendations.

All results will be integrated and openly accessible in the INDEED multilingual Toolkit for practitioners and policymakers in the field for the entire lifecycle of PVE/CVE and De-radicalisation initiatives, from design to evaluation.

INDEED promotes the EU's values and principles; heeding multi-agency and cross-sectoral methods, including gender mainstreaming, societal dimensions and fundamental rights.

1.1 TASK 3.3 OVERVIEW

Task 3.3¹ focuses on the development of two multi-lingual electronic guides for practitioners and policy makers. These e-guidebooks are:

1. **INDEED e-guidebook 1:** Evidence-based evaluation of PVE/CVE and De-radicalisation initiatives – Principles, challenges and methods (D3.5).
2. **INDEED e-guidebook 2:** Evidence-based evaluation in practice – Designing PVE/CVE and De-radicalisation initiatives and evaluations according to the principles of evidence-based practice (D3.6)

The e-guidebooks are developed by UoH, together with partners involved in the task: PPHS, VUB, CENTRIC, EFUS, PATRIR, VICESSE, TRANSFORM, DBL, KEMEA, IPS. The final visual presentation and layout of the e-guidebook will be designed by two partners, DBL and PPHS.

¹ T.3.3 Creation of professional e-Guidebook for designing, planning, implementation and evaluation of PVE / CVE / De-radicalisation initiatives

1.2 SYNERGIES BETWEEN WORK PACKAGES

The T3.3 has built upon the results of the WP1² and WP2³. It has especially drawn from the research done for the deliverables [D1.2 Report outlining identified, analysed and recommended research approaches, methods and tools for evidence-based evaluation coming from the area of PVE/CVE and De-radicalisation and other selected disciplines](#) (WP1), [D2.4 Practice and Evaluation Gap Analysis Report](#) and [D2.6 Baseline Report of Gaps, Needs and Solutions](#) (WP2).

The findings from WP1 have been important in providing the theoretical and conceptual background for the e-guidebooks. The findings from WP2 have been used to tailor the e-guidebooks to the practitioner and policy maker's needs and to identify their knowledge gaps. Moreover, T3.3 is closely related to the T3.1 (the development of the Evidence-Based Evaluation Model, EBEM).

Later in the project, the results of T3.3 will be used in WP4 as a guide for conducting evidence-based evaluations of European, national, regional and local initiatives. Similarly, the e-guidebooks will be part of the Toolkit for practitioners and policy makers and will be used during the training in WP5.

2. Implementation of T3.3.

This section describes the implementation process of the T3.3. It outlines the key steps in the development process of both INDEED e-guidebook 1 (D3.5) and INDEED e-guidebook 2 (D3.6).

2.1 OBJECTIVES

T3.3. sets to improve the instructions available for first-line practitioners and policy makers on evidence-based evaluation by producing two e-guidebooks. The two e-guidebooks contribute to a shared understanding on evidence-based evaluation so that first-line practitioners and policy makers have the necessary skills and knowledge to get involved in and contribute to the evaluation process of different PVE/CVE/Derad initiatives. The e-guidebooks are intended to be used together with the Evidence-Based Evaluation Model (EBEM) and the EBEM-based Evaluation Tool (which will later be developed as part of WP3).

The e-guidebook 1 includes a general introduction to (evidence-based) evaluation. It explains the main principles of evidence-based evaluation as well as the benefits of conducting evidence-based evaluations in the field of PVE/CVE/Derad. It contains information about the different types of evaluations, the methods of data collection and analysis, evaluation designs, ethical considerations and tips for conducting successful evaluations of PVE/CVE/Derad initiatives. Finally, it provides real evaluation examples of different types, methods and designs of evaluation.

The e-guidebook 2 produces more practical instructions of how to conduct an evidence-based evaluation and how to include evaluation in the initiative's plan following the principles of evidence-based practice. The e-guidebook 2 elaborates on the evidence-based evaluation model (EBEM, [D3.1.](#)) and feeds into the development of the Evidence-based Evaluation Tool in T3.2.⁴

² WP1 Identification and analysis of the scientific concepts and approaches to the evidence-based evaluation of initiatives on PVE / CVE / De-radicalisation.

³ WP2 Identification of Practitioners' and Policy Makers' Gaps and Requirements.

⁴ T3.2 Transforming the EBEM into the Evaluation Tool for practitioners and policy makers including testing and validation.

2.2 METHODOLOGY AND TIMELINE

T3.3 consists of four different phases. The following graphs show the different phases (Graph 1) and the timeline (Graph 2) for implementing the task and its different phases:

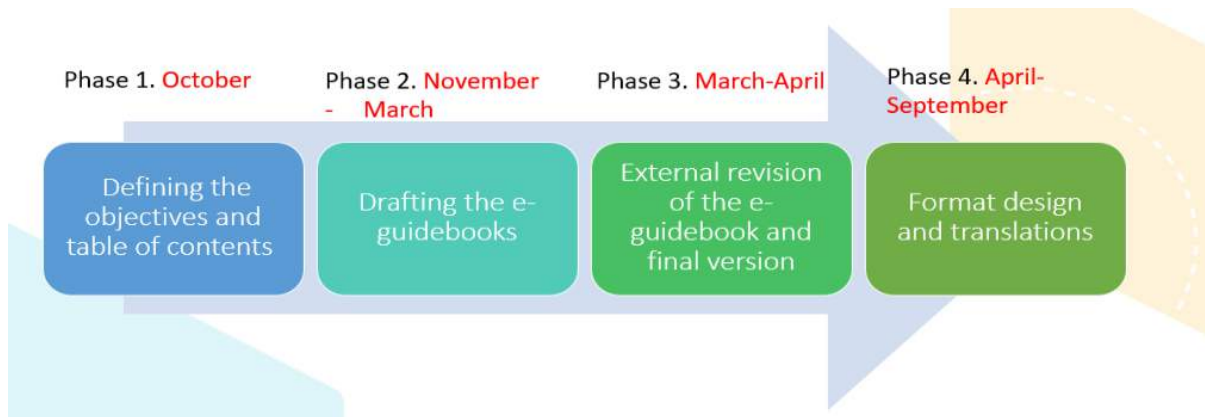

Figure 1: The four phases of the Task 3.3

TIMELINE: M14-M25: OCTOBER 2022-SEPTEMBER 2023

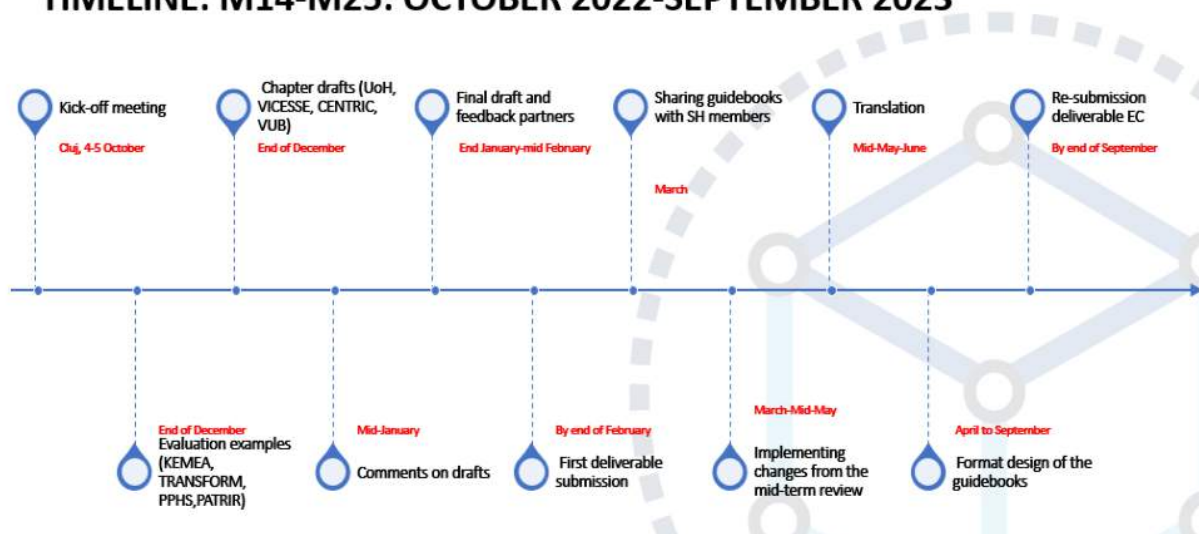

Figure 2: Task 3.3 Timeline

Phase 1: Desk research: Defining the objectives and table of contents (October 2022)

In the first phase of the task, desk research was conducted in order to develop a more thorough understanding about what kind of guidebooks are available and what the e-guidebooks developed in this task should include. Conclusions of this phase are described in detail in the next chapter.

Based on this research, the first version of the table of contents of the e-guidebooks was presented at the T3.3. kick off meeting with partners in October 2022 (General Assembly, Cluj, Romania). Soon after that, the concept note, including a revised table of contents, was sent to partners for feedback and review.

Phase 2. Drafting the e-guidebooks **(November 2022 – March 2023)**

The following steps were undertaken for drafting the e-guidebook:

1. The table of contents included in the concept note was discussed and agreed upon with the partners involved in the task.
2. Based on the table of contents, each partner was assigned with a task:
 - **UoH** - Write and edit all chapters. Include examples of already conducted evaluations;
 - **VUB** - Write the chapter on evaluation designs and methods;
 - **VICESSE** - Write the chapter on ethical questions;
 - **CENTRIC** - Provide suggestions for how creating an evaluation culture in the working environment could be included in the e-guidebook;
 - **PATRIR** - Provide examples on utilisation of evaluation results;
 - **KEMEA** - Provide an example of an evaluation drawing upon the evaluation reports from WP1;
 - **TRANSFORM** - Provide an example of an evaluation drawing upon the evaluation reports from WP1;
 - **IPS** - Review the e-guidebook and provide feedback and comments for improvement
 - **EFUS** - Review the e-guidebook and provide feedback and comments for improvement;
 - **PPHS** - Write the section on formative evaluation and design the infographics of the e-guidebook
 - **DBL** - Design of the layout of the e-guidebook.
3. Once completed, the chapters and examples were put together and edited by UoH and sent to all WP partners for feedback. All WP partners were included in the revision process, especially the ones involved in the task. Besides the content, practitioners were asked to check if the e-guidebook was written in an easy way to read and understand.
4. The feedback and comments from all WP partners were included in the e-guidebooks and pre-final versions were produced by the end of February 2023.

Phase 3: External revision of the e-guidebooks and final version **(March 2023- April 2023)**

To make sure the e-guidebooks meet the needs of the practitioners and policy makers, the pre-final versions were shared with selected members of the Smart Hubs and the project Consortium (composed of practitioners, policy makers) who provided feedback on their content and writing style. These reviewers included representatives from the RAN Rehabilitation Group, City of Helsinki, Finland Institute for Health and Welfare, Madrid Municipal Police, Riga Municipal Police, The Association of Flemish Cities and Municipalities (VVSG). The e-guidebooks were also shared with academics from the University of Helsinki and Coventry University. The feedback received from the Smart Hubs, academic, Mid-Term review, and comments from WP partners was taken into consideration and it was included in the final version of the e-guidebooks.

The feedback received from the European Commission Mid-term review was also taken into consideration and more information on Ethics and gender aspects was added to the e-guidebooks (mainly e-guidebook 2)

Phase 4: Format design and translations (April 2023- September 2023)

The final step of the task was to develop the visual presentation and layout of the e-guidebooks and translate it to all 10 languages. The design process for the visual presentation and layout was conducted in parallel to the finalisation of the content. DBL was responsible for the overall layout and design while PPHS gave support by producing infographics. The draft layout was presented to the WP partners in a T3.3 meeting in May 2023 to collect more feedback and accordingly the final layout was designed.

The e-guidebooks were translated to 10 languages by project partners and revised in summer 2023. The final versions of the e-guidebooks in 10 languages in their final layout are annexed to the deliverable.

2.3. DISSEMINATION STRATEGY

The dissemination strategy for e-guidebooks was discussed between the UoH, DBL and PPHS in early September 2023. And it is planned as follows:

- The WP3 Evaluation Package that includes the e-guidebooks will be presented at the WP5 International Forum organised by PATRIR online on 15-16 November 2023;
- Social media cards about the e-guidebooks will be prepared by DBL, Stay Tuned information will be shared via INDEED social media channels (LinkedIn mainly);
- The information about the e-guidebooks will appear in the INDEED newsletter that will be shared with all subscribers, including SMART Hubs members and other stakeholders;
- DBL will create dedicated banner for the e-guides (like for the repository of risk and protective factors) on the landing [TOOLKIT page](#);
- DBL will upload the pdf versions on the INDEED website to make them publicly available as PDFs as soon as they are uploaded to the European Commission portal;
- ITTI will create the online versions of e-guides for the TOOLKIT with the flipping function to maximise the use online;
- The copies of the e-guidebooks will be shared with the European Crime Prevention Network, Radicalisation Awareness Network leaders who expressed interest in sharing them with their practitioners;
- The UoH is also considering the opportunity to present the e-guidebooks to RAN practitioners at the future sessions dedicated to evaluation issues.

3. Results from the background research for the e-guidebooks

This section summarises the main insights and conclusions of the research process conducted to design the e-guidebooks. They formed the basis for the key decisions taken about their focus and structure.

3.1 DEFINITIONS AND ASPECTS OF EVIDENCE-BASED EVALUATION (WP1)

The WP1 provided the task with a theoretical background for how to define the evidence-based evaluation and its main components. According to the definition included in the D1.2, *evidence-based evaluation is "a process of planning and implementing evaluations which integrates available external evidence, professional expertise and stakeholder values, preferences and circumstances"* (Klose 2022, INDEED D1.2).

D1.2. further defined the main principles of evidence-based evaluation as follows:

1. **Use of best available evidence** – evaluation does not rely on evaluator's impressions and opinions, but instead uses systematically collected and robust data/evidence to analyse the initiative.
2. **Professional expertise** – evaluation is conducted by person who has enough knowledge about both evaluation practices and the PVE/CVE/Derad initiatives.
3. **Stakeholders** - Consideration of the context and key stakeholders' values, preferences and needs.

These definitions were used in the e-guidebooks, together with a more elaborate understanding of the principles of evidence-based evaluation developed in T3.1.

The e-guidebook draws significantly from the work done in WP1 in its presentation of evaluation designs and methods that can be used for evidence-based evaluation.

WP1 also provided an understanding of the main advantages of conducting evidence-based evaluation: It helps practitioners and policy makers use external evidence as well as different approaches and methods to design and conduct evaluations. It also promotes the use of professional judgement to develop sound decisions. By encouraging the careful consideration of stakeholder preferences, values and circumstances, Evidence-Based Evaluation (EBE) promotes evaluation designs and processes which are ethically sound, reflective of stakeholder interests and suitable to organisational learning (Klose 2022, INDEED D1.2).

Similarly, the WP1, together with WP2, produced insights into the challenges in conducting evidence-based evaluation: highly politicised context, lack of trust and funding, lack of clear definitions of key terms in the field (radicalisation, extremism) which makes it difficult to measure them, difficulty to identify suitable indicators, complex evaluation designs might be unethical and costly.

These insights were used in the e-guidebooks, especially to form recommendations for how and when to conduct evidence-based evaluation.

3.2 GAPS AND NEEDS HIGHLIGHTED BY PRACTITIONERS (WP2)

The results of the WP2 were crucial for understanding the practitioners' and policy makers' needs and what should be included in the e-guidebooks. As mentioned in the methodology section, the knowledge gaps and needs that emerged from the WP2 ([Practitioners Workshop](#), Gap analysis, D2.3) were examined carefully. **The following topics highlighted by practitioners were identified as topics that could be covered in the e-guidebooks:**

- Why is there a need to evaluate and what is the importance and role or 'value' of evaluation?
- How to effectively and authentically involve all stakeholders?
- How to facilitate the inclusion of practitioners and policy makers in evaluation processes?
- When is the right time for evaluation, or the different types of evaluation that can be used at different times – and what results these bring?
- How can evaluation be effectively incorporated into project and policy planning and development?
- How can results and findings from evaluations be 'used' (utilization) in practice and in development of policies?
- How can evaluation results be best communicated to stakeholders and those who should use them?
- How can the use (utilization) of evaluation results and recommendations be monitored?

- How can an 'evaluation culture' be created - in the working environment, in organisations and agencies, and in the field (including in policy making)?
- What are different evaluation methods and approaches to evaluation? How can they be used for different types of initiatives?
- How to develop and identify actually useful, relevant and appropriate indicators?
- What are ethical and security concerns that need to be understood and taken into account when developing and implementing evaluations and utilization of evaluation results?
- Best practices, cases, examples of evaluation.

3.3 COMPARATIVE RESEARCH ON TOPICS COVERED BY EXISTING GUIDEBOOKS IN THE FIELD

The most relevant guidebooks and instructional materials for evaluation in PVE/CVE/Derad and Crime prevention fields were reviewed. These include sources such as: UNDP, RAND, IMPACT EUROPE, RAN, PREVENT, Public Safety Canada, United States Institute for Peace, Global Counterterrorism Forum (for more details check the section on References). A comparative research between the selected guidebooks and instructional materials was conducted to see which topics have been covered.

From the comparative research it came out that the topics that were covered in most guidebooks are:

- Methods of data collection and design (although each source has focused on different methods and evaluation designs);
- Theory of Change and Logic models;
- Challenges of conducting evaluation in the PVE/CVE/Derad field;
- Practical examples.

The existing guidebooks were also analysed in the light of the knowledge gaps identified in WP2. The purpose was to find out to which extent these issues covered in the guidebooks. **The knowledge gaps that were not (at all or sufficiently) covered in these guidebooks were:**

- Why is evaluation useful?
- How to involve all stakeholders?
- What is the right timing of an evaluation?
- How to incorporate evaluation in the project planning?
- How to create an evaluation culture in the working environment?
- How to utilise results?
- Evidence-based evaluation;
- How to incorporate evidence in different stages of evaluation?
- Ethics and data security.

It was decided that these topics should be covered particularly carefully in the INDEED e-guidebooks (and/or the tool developed in T3.2).

Table 1: Comparative research of guidebooks in the PVE/CVE/Derad (part 1)

Criteria	UNDP	RAND	RAND EUROPE	IMPACT Europe	RAN

Content	Defining PVE, gender sensitivity, Principles of good PVE programming theory of change, develop appropriate indicators, monitoring tools, different data collection methods, challenges for data collection in PVE programs and mitigation measures, bias, evaluation planning and key questions	Evaluation challenges in the field, logic model, types of evaluation design, process and outcome evaluation, interpret evaluation data, how to improve your program, make your own survey	Challenges of evaluation in the field, Description of each method/research design for conducting evaluation, gives examples for when to use each method	Evaluation Purpose different evaluations depending on the purpose), design a theory of change, design an evaluation, different methods of data collection, present and communicate outcomes, interventions database	Preparing for evaluation, conducting evaluation and outcomes of evaluation, type of evaluations
Design	Colourful, examples in boxes, easily readable tables and graphs	Simple design, useful checklists, exercises	Simple design, useful tables	Not pdf, online format, examples of good/bad evaluations	Checklist
Ethics and data security	Little information	Little information	Extensive information, for each method	One section	None
Topics covered from WP1 and WP2	Creating an evaluation culture in the working environment (small section) Involving stakeholders Identification of indicators How to incorporate evaluation in the project planning	Check-ups and feedback about implementing the changes pointed out by the evaluation How results of the evaluation are used How to communicate evaluation results Identification of indicators	What the different evaluation methods for different types of initiatives are	Involving stakeholders Different evaluation designs How to communicate evaluation results Best practices	Involving stakeholders Timing of the evaluation Different evaluations designs How to communicate evaluation results How results of the evaluation are used

		Different types of evaluations			
--	--	--------------------------------	--	--	--

Table 2: Comparative research of different guidebooks in the PVE/CVE/Derad (part 2)

Criteria	PREVENT	Public Safety Canada	United States Institute for Peace Press	Global Counterterrorism Forum
Content	Options for conducting an evaluation, why evaluate, different levels of evaluation, monitoring and evaluation, different kinds of data for different stages, different types of evaluation designs	Evaluation types, tools, technology specifics in the PVE field, examples from different countries, differences between theory of change and logic models	The Challenges of Measuring Impact in PVE/CVE/Derad Programs, Evaluating PVE/CVE/Derad Interventions, Measuring Attitudes, Behaviours, and Relationships, one more guidebook for analytical tools for designing PVE programmes	Challenges in Evaluating Terrorism Prevention Efforts, Emerging Practice in CVE Evaluation, examples (Canadian police, Danish experience)
Design	Useful tables, exercises	Boxes with examples	Nice layout	Boxes with examples
Ethics and data security	One section	None	None	None
Topics covered from WP2	Why evaluate Involve stakeholders How results of the evaluation are used	Why evaluate Different evaluation designs	Identification of indicators Different evaluation designs	Identification of indicators

3.4 LITERATURE REVIEW AND PRACTICAL EXAMPLES

The importance of having practical examples of already conducted evaluations was highlighted in WP2 and repeatedly brought up by the partners. Therefore, we conducted a literature review in order to find evaluations that have used a rigorous methodology and are suitable for illustrating evidence-based evaluation.

First of all, we consulted the evaluation reports gathered in WP1. The Matrix 1 of PVE/CVE, De-radicalisation and other crime prevention initiatives for which partners collected evaluation reports on initiatives that were evaluated in the partner's respective Member State, was utilised.

The following evaluation reports from WP1 were used as practical examples for the e-guidebooks:

- "UNDERSTAND=RESPECT": The Educational Programme Preventing Radicalisation leading to Discrimination and Hate Speech (PPHS);
- Aggredi programme, Finnish NGO HelsinkiMissio (UoH).

These evaluations seemed the most appropriate to illustrate certain aspects of evaluation. The matrix contained also other potentially suitable examples, but there were not used because there was not enough information publicly available or the initiatives had already been used in other guidebooks and are well-known in the field (e.g. evaluation of the PREVENT programme).

Secondly, **we conducted a literature review to find additional suitable evaluation reports.** The criteria for selecting evaluations were based on the extent they use an evidence-based approach. More specifically, they criteria were based on if the evaluation uses sound methodology, triangulation of methods of data collection and analysis, relevant evaluation criteria involvement of stakeholders, recommendations so that results can be utilised. **The following evaluations were chosen to be used as examples of the e-guidebooks:**

- Evaluation of Multi-Agency Working (MAW) in Belgium, Netherlands, and Germany, conducted by the IRCP (Ghent University);
- Evaluation of the programme Strengthening Resilience to Violent Extremism (STRIVE) II 2017-2020 conducted by the Royal United Services Institute (RUSI);
- Evaluation of the Proactive Integrated Support Model (PRISM), an intervention delivered by Corrective Services New South Wales, conducted by academic researchers Adrian Cherney and Emma Belton (2020);
- Evaluation of the Australian NSW Police Force's Counter Radicalisation Strategy, conducted by academic researchers Dunn et al. (2016);
- Evaluation of a Dutch resilience training programme, conducted by academic researchers by Feddes, Mann and Doosje (2015);
- Evaluation of the Danish government project to counter extremist narratives among youths using workshops with formers, conducted by academic researchers Parker and Lindekilde (2020);
- Evaluation of the Flemish action plan for the prevention of violent radicalization and polarization, conducted by the Flemish Peace Institute (2020);
- Evaluation of the Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism, conducted by academic researchers Johns et al. (2014);
- Evaluation of the Prevent Strategy aimed to prevent radicalisation of young people in the UK, conducted by academic researchers, conducted by academic researchers Hirschfield et al. (2012).

Additionally, **a literature review on various aspects of evaluation was conducted to ensure that the content of the e-guidebooks is based on the best up-to-date knowledge on evaluation.** For this, apart from the aforementioned guidebooks, the main sources consulted were (for a more extensive list consult the sources section in the appendix):

Journals:

Terrorism and Political Violence, Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression, Evaluation and program planning, Journal of Experimental Criminology, International Journal of Conflict and Violence, Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism.

Handbooks and Books:

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (eds.) (2023). *Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation*. Routledge.
- European Commission (2014). *Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response*.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation.
- Hofman, J. and Sutherland, A. (eds.) *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. Rand Europe
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.

Websites:

- Evaluation Toolbox. [Evaluation Toolbox](#)
- Better Evaluation. www.betterevaluation.org/
- Impact Europe (2023). www.impact.itti.com.pl/index#/guide/start/start

4. E-guidebook 1

4.1. CONTENT

Based on the gaps and needs from WP2 and the comparative research between existing guidebooks and educational material the table of contents of the e-guidebook 1 was developed. The final version of the e-guidebook is attached to this deliverable as an Annex in 10 languages.

TABLE OF CONTENTS

E-GUIDEBOOK 1: EVIDENCE-BASED EVALUATION OF PVE/CVE AND DE-RADICALISATION INITIATIVES – Principles, challenges and methods

INTRODUCTION

Purpose of the guidebook (and relation to the other guidebook)

1: WHAT ARE PVE/CVE/Derad INITIATIVES?

- What are the different types of PVE/CVE/Derad initiatives, what target groups the initiatives are for, as well as which stage of radicalisation they address.
- Definitions of radicalisation and deradicalisation.

2: WHAT IS EVIDENCE-BASED EVALUATION?

- Definition of evaluation and bordering terms such as monitoring, impact and risk assessment, and how they are different from evaluation.
- What are the principles of evidence-based evaluation? Use of best available evidence, professional expertise/analysis, consideration of context and key stakeholders' values, preferences and needs.

3: WHY EVALUATE?

- Evaluation supports learning and development, demonstrates initiative's contribution, builds stronger evidence for the PVE/CVE/Derad initiatives, and increases public accountability and transparency.

4: WHEN TO PLAN AND CONDUCT EVALUATIONS?

- Timing of the evaluation will have an impact on what kind of evaluation can be conducted.
- During the planning stage of an initiative, during the implementation of an initiative, after the initiative has ended.

5: WHO SHOULD EVALUATE?

- Choosing the evaluator
- Models for stakeholder involvement

6: MAIN TYPES OF EVALUATION

- Main evaluation types: formative, process, outcome (examples of each type).
- Other types of evaluations: economic, realist, utilisation, goals-based and goals free evaluations.

7: EVALUATION DESIGNS AND METHODS

- What are evaluation designs, methods and types and how are they all different from each other?

- Evaluation designs: case-study design, cross-sectional design, longitudinal design, (quasi)experimental design (examples).
- Methods of data collection: systematic review of existing documentation, interviews, focus groups, surveys, participant and non-participant observation, academic literature, mixed methods (examples).
- Methods of data analysis: qualitative content analysis, and quantitative analysis.

8: ETHICAL QUESTIONS

- Human Rights Based Approach.
- Gender and diversity: intersectionality with other identity makers.
- Ethical aspects: informed consent of all participants.
- Legal aspects: freedom of speech, religious freedom; GDPR.
- Societal aspects: impact on society – particular groups of people, potential of marginalisation/stigmatisation; involvement of local communities.

8: EIGHT TIPS FOR SUCCESSFUL PVE/CVE/Derad EVALUATIONS

- Integrate evaluation to the initiative plan.
- Secure funding and resources for evaluation.
- Define the initiative's objectives clearly.
- Develop initiative's data monitoring practices with evaluation in mind.
- Focus on learning.
- Involve key stakeholders in evaluation planning.
- Make sure the evaluator has a good understanding of the PVE/CVE/Derad field.
- Think early about ethics and ways to ensure data availability.

4.2 STRENGTHS

First, the **main strength of the INDEED e-guidebook 1 is that it provides a definition and description of evidence-based evaluation.** The use of evidence-based evaluation is often pointed out as a good practice, but there is a lack of clarification of what it is and how it can be used. This is an added value for the e-guidebook as it explains what evidence is, the main principles of evidence-based evaluation and what are the types, designs and methods for conducting it.

Moreover, the e-guidebook covers other topics, as illustrated in section 4.1, that were not covered sufficiently or not at all in previous guidebooks or similar instructional materials. Therefore, the e-guidebook introduces novel aspects and adds to the previous work done in the PVE/CVE/Derad field.

Second, **the e-guidebook is tailored to the needs of practitioners and policy makers as it covers the knowledge gaps and needs** that were identified in WP2. The table of contents was developed based on the outcomes of WP2 and verified by different partners (practitioners, policy makers and academics) in the consortium.

Furthermore, **the e-guidebook provides practical examples from real evaluations** conducted in the PVE/CVE/Derad field. This information was collected with joint effort from the partners involved in the task as well as practitioners in the consortium who were asked to contribute with the examples from their practice.

The e-guidebook is meant for wide use and will be easily accessible. The target audience for the e-guidebook is both practitioners and policy makers with or without experience in conducting evaluations. It is also useful for professional evaluators who want to learn more about evidence-based evaluation and doing evaluations specifically in the PVE/CVE/Derad field. It will be freely available online in 10 languages for anyone who wishes to use it.

The e-guidebook has a clear and approachable design which includes different infographics, such as schemes, highlighted definitions, examples and recommendations. In this way, it is easy to follow the mainlines of the text.

4.3 LIMITATIONS

The e-guidebook was written in “easy” language to allow for fast reading as to be compatible with the busy schedule of practitioners and policy makers. **This amount of text was also limited for this purpose.** Thus, explanations had to be kept brief and further information provided in the format of links and recommended readings. While the e-guidebook does provide a comprehensive discussion on the key issues of evidence-based evaluation and its principles, the e-guidebook does not provide detailed information on all aspects of evaluation such as methods, designs, and ethical issues. Therefore, other instructional materials are also needed to plan and implement an evaluation.

This limitation was clear for the developers of the e-guidebook 1 from the start. It should be recognised that **the INDEED e-guidebook 1 is meant to be used together with other materials from the evaluation package such as the EBEM Model, Evaluation Tool and the INDEED e-guidebook 2.** These other materials will address some of the limitations in this e-guidebook.

5. Summary and conclusions

The deliverable 3.5 explained the process of drafting and designing the INDEED e-guidebook 1 "Evidence-based evaluation of PVE/CVE and De-radicalisation initiatives – Principles, challenges and methods". The e-guidebook 1 is based on the outcomes from WP1, WP2, the comparative research of existing guidebooks in the field of PVE/CVE/Derad, literature on evaluation and gathering real evaluation examples.

The main objectives and content of the INDEED e-guidebook 1 can be summarised as follows:

1. The objective of the e-guidebook 1 is to contribute to a shared understanding of evidence-based evaluation so that first-line practitioners and policy makers have the necessary skills and knowledge to get involved in and contribute to the evaluation process of different PVE/CVE/Derad initiatives.
2. The e-guidebook 1 is aimed for both practitioners and policy makers with or without experience in conducting evaluations and for professional evaluators who want to learn more about evidence-based evaluation.
3. The e-guidebook 1 introduces and defines the principles and definition of evidence-based evaluation which has been lacking so far. The guidebook introduces the key issues about doing an evidence-based evaluation. Efforts were made to address especially those issues not (fully) covered in existing guidebooks.
4. The INDEED e-guidebook 1 consists of the following chapters: 1) PVE/CVE/Derad initiatives; 2) What is evidence-based evaluation 3) Why evaluate? 4) When to plan and conduct evaluations? 5) Who should evaluate? 6) Types of evaluation 7) Evaluation methods and designs, 8) Ethical questions, and 9) Eight tips for successful PVE/CVE/Derad evaluations.
5. The INDEED e-guidebook 1 was kept rather brief, because the policymakers and practitioners emphasised that it should be kept concise, as well as quick and easy to read. The e-guidebook is meant to be used together with other materials from the INDEED evaluation package (EBEM model, tool, the INDEED e-guidebook 2).
6. The INDEED e-guidebook 1 will have an easily approachable and clear design to make it practical and appealing to use.

6. References

Better Evaluation (2002). Rainbow Evaluation Framework. Available at: [BetterEvaluation](#)

Global Counterterrorism Forum (2016). *Good Practices on Community Engagement and Community-Oriented Policing as Tools to Counter Violent Extremism*. Global Counterterrorism Forum.

Department for Communities and Local Government (2009). *Evaluating local PREVENT projects and programmes. Guidelines for local authorities and their partners and Resource pack for local authorities and their partners*. Communities and local government publications. https://www.tav institute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Report_Guidelines_Evaluating-PREVENT-Projects-and-Programmes.pdf

Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of P/CVE Programs*. USA: United States Institute for Peace Press. Available at: [preventing-counter-violent-extremism-measuringup.pdf \(usip.org\)](https://www.usip.org/sites/default/files/20180608_cve_and_rr.combined.pdf)

Impact Europe (2023). www.impact.itti.com.pl/index#/guide/start/start

Khalil, J. & Zeuthen, M. (2016) Countering violent extremism and risk reduction: A guide to programme design and evaluation, Whitehall report 2-16, RUSI, https://rusi.org/sites/default/files/20160608_cve_and_rr.combined.pdf

Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). *Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions*. RAN center for excellence. Available at [ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf \(europa.eu\)](https://ms-workshops-guidelines-evaluation-of-pcve-programmes-and-interventions-july-2018-en.pdf)

RAN (2018). Guideline Evaluation of PCVE Programmes and Interventions. Available at: [GUIDELINE EVALUATION OF PCVE PROGRAMMES AND INTERVENTIONS](#)

RAND (2017). Program Evaluation Toolkit for Countering Violent Extremism. [RAND Program Evaluation Toolkit for Countering Violent Extremism](#)

UNDP (2018). Improving the impact of preventing violent extremism programming: A toolkit for design, monitoring and evaluation. Available at: [Improving the Impact of Preventing Violent Extremism - Programming Toolkit | United Nations Development Programme \(undp.org\)](#)

Evaluation Reports

Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Evaluation of Aggredi Programme. OPTL Verkkokatsauksia https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193-211.

Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196-211.

Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing self-esteem and empathy to prevent violent radicalization: a longitudinal quantitative evaluation of a resilience training focused on adolescents with a dual identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.

Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). *Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya*: Final report. Retrieved from <https://ct-morse.eu/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>

Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020) Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In Cops, D., Pauwels, L. and Van Alstein, M. (eds) *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*, pp. 31-88. Available at: <https://vlaamsvredesinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>

Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany. Antwerpen: Maklu.

Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). Process Evaluation of Preventing Violent Extremism: Programmes for Young People. Youth Justice Board.

Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.

Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Sciences*, 10(4), 111

INDEED

Evidence – Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

D3.5 Professional e-Guidebook on Evidence-based
Evaluation available in 10 languages
Version: 1.1

ANNEX: E-guidebook 1 in 10 languages

INDEED GUIDEBOOK 1: EVIDENCE-BASED EVALUATION OF PVE/CVE AND DE- RADICALISATION INITIATIVES – Principles, challenges and methods

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

D3.5 Professional e-Guidebook on Evidence-based
Evaluation available in 10 languages
Version: 1.1

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED E-GUIDEBOOK 1

EVIDENCE-BASED EVALUATION OF PVE/CVE AND DE-RADICALISATION INITIATIVES

Principles, challenges and methods

Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet

TABLE OF CONTENTS

ACKNOWLEDGMENTS	4
INTRODUCTION	4
1. PVE/CVE/DERAD INITIATIVES	6
2. WHAT IS EVIDENCE-BASED EVALUATION?	8
3. WHY EVALUATE?	11
4. WHEN TO PLAN AND CONDUCT EVALUATIONS?	12
5. WHO SHOULD EVALUATE?	13
5.1 Choosing The Evaluator	13
5.2 Involving Stakeholders	14
6. MAIN TYPES OF EVALUATION	16
6.1 Formative Evaluation	16
6.2 Process Evaluation	18
6.3 Outcome Evaluation	19
6.4 Other Types Of Evaluation	21
6.5 Combining Types Of Evaluation	23
7. EVALUATION DESIGNS AND METHODS	24
7.1 Evaluation Designs	24
7.2 Methods Of Data Collection	28
7.3 Methods Of Data Analysis	32
8. HUMAN RIGHTS BASED APPROACH TO EVALUATION	34
9. EIGHT TIPS FOR SUCCESSFUL EVIDENCE-BASED EVALUATIONS	37
SOURCES AND LITERATURE	40

ACKNOWLEDGMENTS

The INDEED E-Guidebook 1 has been written by Leena Malkki, Mina Prokic and Irina van der Vet (University of Helsinki).

This work has been supported by other project partners, especially Stephan Klose (Vrije Universiteit Brussel), who participated in the writing of the chapters 5 and 7 and played a key role in developing the concept of evidence-based approach to evaluation, Marzena Kordaczuk-Was (Polish Platform for Homeland Security), who participated in the writing of the chapter 6.1 and Hannah Reiter and Norbert Leonhardmair (VICESSE), who contributed to the chapter 8.

The authors wish to thank the external reviewers for their very useful comments to earlier versions of the e-guidebooks: Markus Kaakinen (University of Helsinki), Joel Busher (Coventry University), Ioan Durnescu (RAN rehabilitation group), Katrien Van Mele (Association of Flemish Cities and Towns), Marteen Dewaele (Association of Flemish Cities and Towns), Anneli Portman (Finnish Institute for Health and Welfare) and Miila Lukkarinen (City of Helsinki).

INTRODUCTION

The INDEED e-guidebooks are designed to provide **a good understanding of the evidence-based approach to evaluation and how it can be applied in the field of preventing and countering violent extremism or supporting deradicalisation (PVE/CVE/Derad)**, and to provide guidance in designing such initiatives. The e-guidebooks are mainly written for the **practitioners and policymakers** working in this field. They may also be useful for professional evaluators and academics who participate in evaluating such initiatives and want to get more familiar with evidence-based evaluation or conducting evaluations specifically in the PVE/CVE/Derad field.

An aerial photograph of a city street with a blue geometric overlay. The overlay consists of several overlapping triangles and polygons in different shades of blue, creating a modern, abstract design. The text is placed within the lighter blue areas of the overlay.

The INDEED e-guidebook 1 provides a concise introduction to the fundamentals of evaluation and what an evidence-based approach to evaluation means. It introduces different evaluation types, designs and methods, and provides guidance on when to do evaluations and who should do them. It includes a chapter on ethics and evaluation, as well as numerous examples of previous evaluations of PVE/CVE/Derad initiatives.

The INDEED e-guidebook 2 goes deeper into how to apply an evidence-based approach to evaluation. It provides guidance on how to build evaluation into the initiative design, as well as step-by-step instructions for designing and implementing an evidence-based evaluation. It also includes further information on how to ensure the evaluation is conducted ethically.

The main purpose of the INDEED e-guidebooks is to familiarise practitioners and policymakers with the principles and practices of evidence-based evaluation so that they can act as **well-informed stakeholders** in evaluations and know how to plan and implement PVE/CVE/Derad initiatives so that they can be effectively evaluated. Acting as an **evaluator requires more in-depth expertise** of evaluation practices, designs and methods than is included in the e-guidebooks. This should be taken into account when deciding who will act as an evaluator.

The e-guidebooks are **part of the INDEED toolkit for practitioners and policymakers developed by the EU-funded H2020 project INDEED (2021–2024)**. The objective of the INDEED project was to strengthen the knowledge, capabilities and skills of PVE/CVE/Derad practitioners and policymakers in evidence-based evaluations and practice. This toolkit also includes an **INDEED evaluation tool**, which provides more detailed tips and recommendations. To access the INDEED toolkit, go to **www.indeedproject.eu**.

1. PVE/CVE/DERAD INITIATIVES

During the last two decades, many countries have developed **ways to prevent and counter radicalisation into violent extremism, and to encourage de-radicalisation** and leaving extremism behind. Such initiatives have been particularly common in Western European countries. This has led to the introduction of a large variety of policies, strategies and practices that are called **PVE/CVE/Derad initiatives** in this e-guidebook.

The PVE/CVE/Derad initiatives include a wide range of activities that differ greatly in many respects.

Several types of **actors** may be included in their implementation, including, for example, non-governmental organisations, front-line workers (educators, health professionals and social workers), security authorities (police officers and prison guards), religious communities, and researchers and other experts. It is common and recommended for such initiatives to involve some level of multi-agency cooperation.

Initiatives can take place in various **social settings**, such as schools, community and religious centres, youth centres, social services, sports clubs and prisons.

The **scope and duration** also vary. Some initiatives are small-scale while others are nation-wide. Some initiatives are long-term or even part of permanent daily activities, and others are designed to be short-term actions. Related to this, there are also differences in funding. It is common for initiatives to have relatively short-term project **funding** from the state, municipalities, charities or foundations, while some initiatives have managed to secure long-term funding. Initiatives are different in who the **instigator** is. Some are top-down initiatives developed by the state or municipality, while others are grassroots initiatives developed by an NGO or a community.

Initiatives differ in their **focus**. Some initiatives focus mostly on addressing the target group's extremist beliefs while others look instead at preventing or stopping the target group's participation in violent extremist actions. Many initiatives address both of these to some extent.

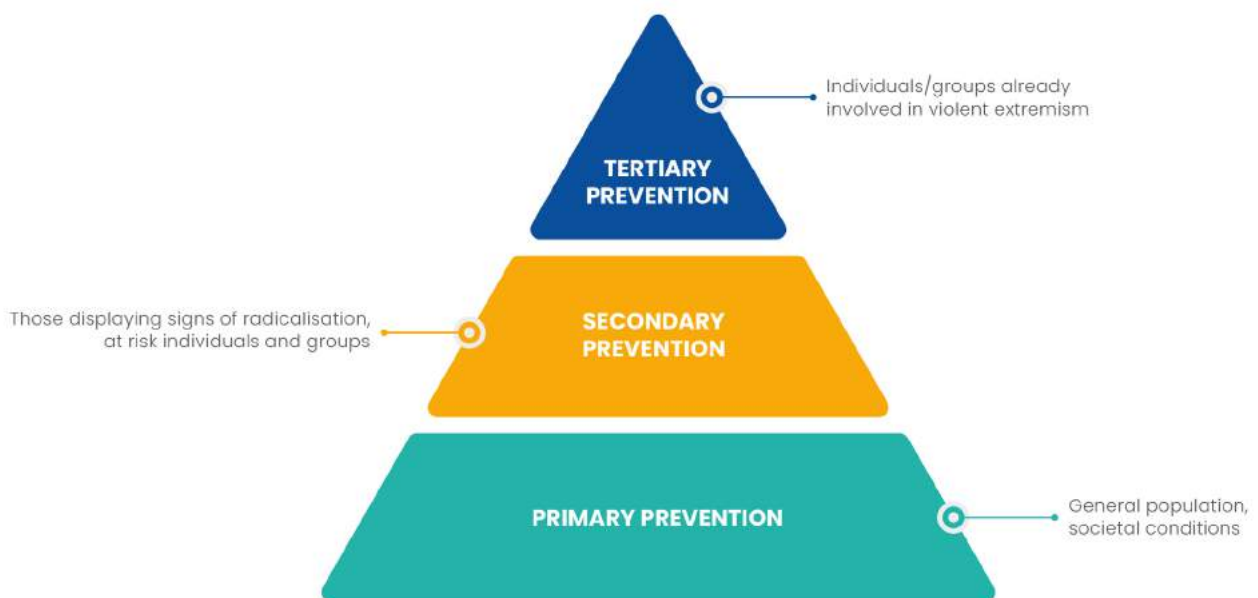
There are significant differences in **target groups** and the **stage of radicalisation** the initiatives focus on. It has become common to divide the PVE/CVE/Derad field into three areas, following the public health model:

- **Primary prevention** targets the whole society, and its main aim is to raise awareness about radicalisation and violent extremism and increase resilience against radicalisation. These initiatives typically take the form of programmes that promote participation, foster feelings of inclusion, or provide cultural and media

literacy education. They may also address social conditions and inequalities that are considered drivers of radicalisation.

- **Secondary prevention** deals with individuals or groups that already show signs of radicalisation or are identified as being at risk of radicalisation. Measures include mentoring, improving relations and communication between authorities and communities at risk, as well as building resilience within communities that are considered vulnerable.
- **Tertiary prevention** includes targeting individuals or groups who are already involved in violent extremism. The purpose is to encourage them to move away from extremist ideas and/or behaviour. The initiatives at this level are typically individual-mentoring programmes run in different contexts (prison, probation, community) and several types of actors (government, NGOs).

Figure 1: Areas of PVE/CVE/Derad activities and their target groups

Learn more

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (eds.) (2023). *Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation*. Routledge.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). *Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model*. Georgetown University, Center for Security Studies.
- *Introductory Guide: Countering Violent Extremism*. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats..

2. WHAT IS EVIDENCE-BASED EVALUATION?

Evaluation, in general terms, means assessing the initiative's implementation or effects as systematically and impartially as possible. It is typically conducted to understand:

- How is the initiative's implementation going?
- What kind of outcomes has the initiative produced?
- Is the initiative based on sound assumptions?

Evaluation is not the same thing as monitoring, although these terms are sometimes used interchangeably. Nor is evaluation the same thing as risk assessment. Textbox 1 elaborates on how these and other related terms are understood in this e-guidebook and how they are different from evaluation.

1 EVALUATION AND OTHER RELATED TERMS

Evaluation means assessing the initiative as systematically and impartially as possible. It can analyse, for example, its outcomes, effectiveness, success of its implementation, or underlying assumptions.

Monitoring refers to the continuous and regular collection of data throughout the whole initiative. The purpose of monitoring is to document and follow up its progress. The data is typically collected by those who implement the initiative. Monitoring itself does not include evaluation, but data collected during monitoring can often be used as data for the evaluation.

Risk assessment is most often used in the PVE/CVE/Derad field to mean the assessment of an individual's risk of radicalisation. Several risk assessment tools are developed to help practitioners complete such assessments and thereby help to make decisions about the best course of action in a situation at hand.

Impact assessment is a process that identifies and helps understand the possible consequences and impact of an initiative. It can be conducted to inform decision-makers about its possible negative impacts or reveal ways to enhance its positive impacts. Impact assessments are typically conducted when new laws or policies are planned or later reviewed, in order to gain more insight into what kind of impact they have (e.g. on gender issues, the environment or children).

This e-guidebook is based on the the principles of **evidence-based evaluation (EBE)**.

2 INDEED DEFINITION OF EVIDENCE-BASED EVALUATION (EBE)

Evidence-based evaluation is "a process of planning and implementing evaluations which integrates available external evidence, professional expertise and stakeholder values, preferences and circumstances" (INDEED D1.2).

Evidence-based evaluation is essentially an approach to planning and conducting evaluations that builds on the principles of evidence-based practice:

Principles of evidence-based practice

Evidence – Evaluation is planned and conducted utilising knowledge about evaluation practices and methods. Furthermore, it involves analysing (and often also collecting) good-quality empirical data.

Stakeholders – Evaluation takes into account the context and key stakeholders' values, needs, preferences and circumstances. It aims at supporting learning and development of the evaluated initiative or, more generally, the PVE/CVE/Deradicalisation field.

(Professional) analysis – The evaluator has enough knowledge about both evidence-based evaluation practices and PVE/CVE/Derad initiatives to conduct a well-designed evaluation and form sound conclusions based on systematic analysis of the data. The evaluator is also well-placed to conduct the evaluation impartially and ethically.

Evidence-based evaluation is different from an opinion-based evaluation process, which is driven by convention or intuition rather than thorough consultation of relevant research on evaluation designs or systematic collection and analysis of data. It is also different from a rigid evaluation process which is planned and implemented without appropriate consideration of stakeholder preferences or the context and characteristics of the intervention under investigation. Based on these characterisations, the concept of EBE can be graphically situated in a matrix of four ideal types:

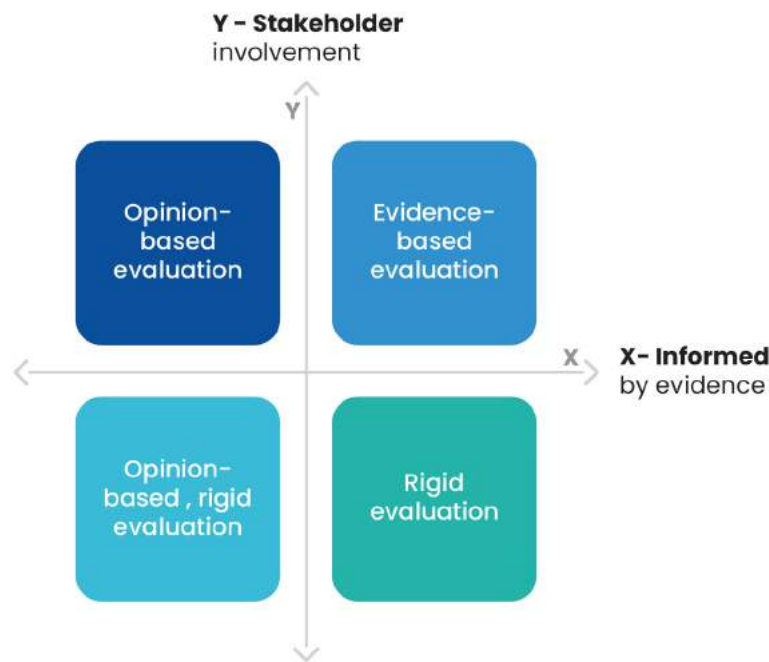

Figure 2: Four ideal types of evaluation

When the evaluation is designed and implemented using the evidence-based approach, it enhances its quality and utility. Active involvement of stakeholders helps to make sure that the evaluation is useful and relevant, as well as making it more likely that its results will be put into use. Careful attention to evidence means that it is grounded in the best possible knowledge and uses relevant, representative and reliable data. Finally, attention to professional expertise highlights the importance of ensuring that especially the evaluator but also the key stakeholders involved have a good understanding of evaluation practices, the initiative and its context.

Learn more

- INDEED deliverable D2.1 on the foundations of evidence-based practice and evidence-based evaluation.
- INDEED E-Guidebook 2 - How to design PVE/CVE and de-radicalisation initiatives and evaluations according to the principles of evidence-based practice

3. WHY EVALUATE?

Evaluations can have an important role in developing successful and effective initiatives. The evaluation of individual initiatives will also strengthen the foundations of the PVE/CVE/Derad field in general.

Evaluation supports learning and development

The most valuable role of evaluations is to help those involved in the initiative learn from their successes and failures. This leads to better informed decisions and eventually better performance. An evaluation is most useful when its results can be utilised by those implementing the initiative and not connected to funding decisions that unavoidably produce pressure to show success.

Evaluation demonstrates initiative's contribution

Evaluations can help practitioners explain to their cooperation partners and funders the key factors that make their work successful, and thereby specify what kind of resources and capacities are needed to continue its activities. They can also highlight an initiative's practices, values and specific contribution to the PVE/CVE/Derad field.

Evaluation increases transparency and public accountability

Many PVE/CVE/Derad initiatives are funded by a public body, charity or foundation. It is important to be able to demonstrate what the funding has been used for and ensure that it has been used effectively. Evaluations can provide that kind of information and thereby increase an initiative's transparency and public accountability. An evaluation does not produce public accountability only because it documents what is being achieved, but also because it provides information about how to improve the initiative. Thereby it can help the resources be put to even better use in the future.

Evaluation helps to build a stronger evidence base for PVE/CVE/Derad initiatives

An evidence-based evaluation is an indispensable part of building evidence-based practices – in other words, initiatives that are designed on the basis of the best available knowledge about radicalisation and how to prevent it. At the moment, scientific knowledge about radicalisation and its prevention is still limited. It is still unclear what works and under which conditions in the PVE/CVE/Derad field. Evaluations will help us learn more about this, especially when the results are made public, allowing researchers, policymakers and practitioners to utilise them in their work.

4. WHEN TO PLAN AND CONDUCT EVALUATIONS?

It is impossible to start thinking about conducting an evaluation too early. Ideally, the evaluation plan should be developed together with the initiative itself.

The best time to start thinking about when and how to evaluate the initiative is in its planning stage. Only in this way is it possible to design the data collection and monitoring practices so that all necessary evidence will be available when it is time for evaluation. It may be possible to do evaluations that were not originally planned, but there will exist many more limitations on exactly what can be evaluated and how (see INDEED E-Guidebook 2 for more about this).

TIP:
Ideally, evaluations are planned as part of the initiative design.

Another reason to start thinking about the evaluation in the initiative's planning stage is that evaluations can be done all the way from the early phases of the initiative until its end.

During the planning stage of an initiative, it is possible to evaluate the initiative's implementation plan and underlying assumptions. This type of evaluation is called a formative evaluation. If the initiative is first tried out as a pilot, it is possible to evaluate the pilot. This kind of evaluation, which is carried out before the adoption of the final version of the initiative, is sometimes called an ex-ante evaluation.

During the implementation of the initiative, it is possible to evaluate how the implementation is proceeding and whether the initiative is working as intended. This type of evaluation is called a process evaluation. Evaluations can point towards weaknesses and how to improve the initiative. When the initiative's implementation has been going on for some time, it is also possible to take a first look at its short-term outcomes.

After the initiative has ended, an evaluation can be used to find out whether it met the desired objectives and how durable its impact has been in the long-term. This type of evaluation is called an outcome evaluation. It can be helpful for planning new initiatives, and it can make a significant contribution to the still rather limited knowledge about the effectiveness of PVE/CVE/De-rad initiatives.

TIP:
In the INDEED E-Guidebook 2, you can find instructions on how to include an evaluation in the initiative's planning from the beginning.

5. WHO SHOULD EVALUATE?

Evaluations require the involvement of a number of relevant people and a definition of their roles. Every evaluation obviously needs to have an evaluator, but a number of stakeholders should also be actively involved.

An evidence-based approach to evaluation requires that the evaluator is chosen carefully. It is also important to decide and specify how exactly stakeholders will be involved, what their relationship with the evaluator will be and how they will all work together.

5.1 CHOOSING THE EVALUATOR

An evaluation can be conducted either by an external evaluator or an internal evaluator. An evaluator can be a single person but there can also be a team of evaluation experts.

An external evaluator is someone who does not have a role in or a significant existing relationship with the initiative. External evaluators are typically consultants or academic researchers.

An internal evaluator is someone who is currently part of the initiative or the organisation/institution responsible for it.

Whether it is preferable to have an external or internal evaluator depends on the situation. Key issues that should be taken into consideration are the following:

Table 1: Factors to consider when choosing an evaluator

Expertise on evaluation	The evaluator should have a good command of evaluation designs and relevant methods. Previous experience in conducting evaluations is valuable.
Knowledge of PVE/CVE/Derad field	The evaluator should have a good understanding of the PVE/CVE/Derad as a policy field and types of initiatives.
Knowledge of initiative and its context	The evaluator should be familiar with the context in which the initiative is implemented, as well as the initiative itself.
Impartiality and conflicts of interest	The evaluator should be able to analyse the initiative in an impartial way and thus not have any conflict of interest with the evaluation or the initiative.

Access to data	The evaluator should have access to (or be able to collect) all data needed for the evaluation.
Costs/resources and availability	There should be sufficient resources and time for the evaluator to complete the task.
Trust	The evaluator should be in a position to win the trust of those people whose cooperation is needed to conduct the evaluation.
Utilisation	The evaluator should have credibility and communication skills that pave the way towards the utilisation of results.

Traditionally, using an external evaluator has been presented as the preferred option, because it is believed to make the evaluation more impartial and unbiased. There are, however, also considerations that speak in favour of an internal evaluator. For example, an internal evaluator often knows the initiative and context better, may have better access to data and may be better able to build trust with key stakeholders. It is also believed that the evaluation results are more likely to be utilised if the evaluation is conducted by an internal evaluator.

As a general rule, an external evaluator is a preferred option if the objective is to evaluate an initiative's effectiveness (outcome evaluation) and/or if the results of the evaluation will have significant implications for the initiative's future. If the purpose of the evaluation is to understand how the initiative has been implemented (process evaluation) and/or it is done for learning purposes, an internal evaluation can also be an option.

5.2. INVOLVING STAKEHOLDERS

An evidence-based evaluation requires the careful integration of stakeholder needs, values and circumstances at every stage of the evaluation process. By definition, it thus promotes a stakeholder-oriented approach to evaluation. Such an approach, in turn, can take different forms, including that of a collaborative, participatory or empowerment evaluation.

In a **collaborative evaluation**, the evaluator creates an ongoing collaboration with stakeholders throughout the evaluation process while remaining in charge of proceedings. Such a collaborative evaluation can help the evaluator to better understand and respond to the needs, values and circumstances of stakeholders at different stages of the evaluation process, including in the preparation, design, implementation and utilisation phases.

In a **participatory evaluation**, the evaluator and stakeholders jointly share control of the evaluation process. Such an approach can involve joint decision-making on the evaluation objectives, design and data collection processes, as well as the joint implementation and utilisation of an evaluation. This process allows for stakeholders

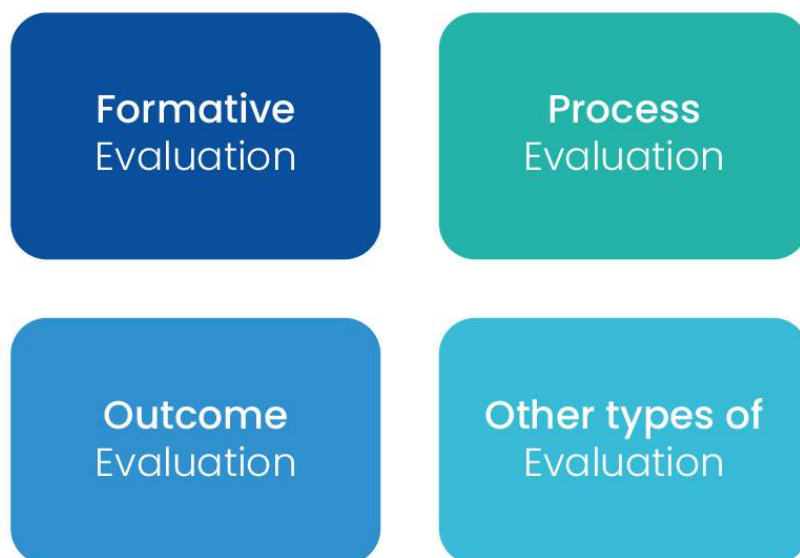
to not only voice their needs and values but also to actively integrate these in the evaluation process through co-design procedures.

In an **empowerment evaluation**, the evaluator treats stakeholders (e.g. the initiative's staff, participants) as being in control of the evaluation process while taking on the role of a coach or critical friend. In this type of evaluation, stakeholders are ultimately in charge of making critical decisions (for example, about the evaluation objectives, design and data collection). They also conduct and remain in control of the implementation and follow-up measures. An empowerment evaluation thus not only asks stakeholders to express and integrate their needs, values and circumstances, but to take full ownership and responsibility of the evaluation process.

Together, collaborative, participatory and empowerment evaluations reflect the varying forms that stakeholder involvement in an evaluation process can take. While the approaches notably differ in the role they allocate to stakeholders, they all can be used to strengthen the integration of stakeholder needs, values and circumstances at every stage of the evaluation process. Each of them, in this regard, promises to strengthen the evaluation's inclusivity, to generate trust between evaluator and stakeholders, and to improve organisational reflection and learning. If well implemented, they can all be suitable for the implementation of an evidence-based evaluation.

6. MAIN TYPES OF EVALUATION

There are countless types of evaluations that differ from each other in terms of objectives, methods, timing and scope. Below we will introduce the three main types of evaluation. All these types can be implemented by using the evidence-based approach to evaluation described in the INDEED e-guidebook 2 and using the INDEED evaluation tool.

6.1 FORMATIVE EVALUATION

The formative evaluation is typically conducted as part of the planning process before the implementation starts, but it can also be conducted for ongoing initiatives when they are readjusted. It is a way to evaluate the design or plan of the initiative.

The formative evaluation takes a systematic look at the (planned) initiative – what it aims to do, how its objectives are to be reached and what kinds of underlying assumptions it is based on. It can show whether the implementation plan of the initiative can be expected to provide the intended results and how the plan could be improved.

The formative evaluation can also take the form of a pilot implementation of the planned initiative, which will allow testing of the programmed task and activities and checking their correctness and effectiveness.

In terms of methods and data, scientific publications on radicalisation and de-radicalisation can be used to assess whether the initiative's assumptions are supported by existing evidence. Another common method is to conduct interviews and surveys among key stakeholders to collect their views on the initiative's plan. It can also involve collecting and analysing data about the initiative's context to see whether it meets the needs it is intended to meet.

Typical questions that formative evaluations can answer are:

- Is the initiative plan based on sound assumptions about radicalisation and how to prevent it?
- What do stakeholders consider important for the initiative?
- What types of activities should be implemented?
- Does the initiative plan meet the needs the initiative is intended to meet?
- Is the pilot implementation working as it should be?

3 EXAMPLE OF FORMATIVE EVALUATION OF "UNDERSTAND=RESPECT" PROGRAMME

Initiative: "UNDERSTAND=RESPECT" is an educational programme for preventing radicalisation leading to discrimination and hate speech, developed by Dr. Marzena Kordaczuk-Wąs and implemented by the Polish Platform for Homeland Security.

Objectives and target group: The initiative's object is to promote behaviour free from all forms of radicalism, discrimination and hate speech among students and teachers in secondary schools and parents and in the local community.

Activities: Educational activities (workshops, discussions, thematic days), life-skills training (psychological and social, coping with stress and aggression, building self-control) and free-time activities.

Evaluator: External evaluator (academic researcher)

Evaluation objective: Formative evaluation was conducted during and after the initiative's pilot implementation. The objective was to find out whether the initiative had been implemented properly and effectively. The evaluation also addressed the underlying assumptions and implementation plan.

Methods: Interviews with the implementing team of the programme and school representatives

Results: The initiative was generally found to be well planned and realistic. The evaluation produced some recommendations about how its content and organisation could be further improved.

For more information: Polish Platform for Homeland Security. [Understand = Respect](#) (in Polish and English)

6.2 PROCESS EVALUATION

The process evaluation looks at how the initiative is working in practice. It is usually conducted to see if the initiative is being implemented according to the original plan and to learn how it can be improved. It can focus on various aspects of the implementation, and it can produce a lot of useful information that can help in improving the initiative in the future.

To conduct a process evaluation, it is necessary to have data about the initiative's implementation plan and the actual implementation of the initiative. The initiative's implementation plan, together with discussions with key stakeholders, determines the criteria against which the implementation should be judged. The criteria may include, for example, the number of training courses or events that were organised, or the participation rate in the training courses or events. The criteria do not need to be measurable in numbers; they may also include, for example, the participants' satisfaction with and views about the programme, or the cooperation between various partners involved in the initiative's implementation.

Typical questions that process evaluations can answer are:

- How is the implementation of the initiative going?
- Is the initiative (or some of its activities) being implemented according to the plan?
- How well has the initiative reached its target group?
- How do participants experience the initiative?
- How do key stakeholders work together to achieve the objectives?
- How much are key stakeholders involved in the initiative?
- Have there been any obstacles when implementing the initiative?

4 PROCESS EVALUATION OF MULTI AGENCY WORKING (MAW) IN BELGIUM, NETHERLANDS, AND GERMANY

Initiative: Multi Agency Working (MAW) in Belgium, Netherlands and Germany. These multi-agency platforms have been established to prevent radicalisation and violent extremism.

Evaluator: External evaluator (academic researchers at the IRCP, Ghent University)

Evaluation objective: The evaluation took the form of a (realist) process evaluation with the goal of finding out "what works under what conditions". It analysed the implementation of the multi-agency approach and how the different agencies involved cooperate. This was done to identify areas of improvement and understand how the mechanism functions.

Data collection methods:

Systematic literature review – utilised to establish indicators for the evaluation
Fieldwork in one city per country, including participatory observation in MAW meetings, semi-structured interviews with different participants and focus groups to explore missing elements.

Data analysis methods: The qualitative data obtained from semi-structured interviews was analysed using a SWOT (strengths, weaknesses, opportunities and threats) framework to identify the internal strengths and weaknesses and external opportunities and threats of the MAW. The qualitative data from both the observations and the interviews was tested against the process indicators developed during the systematic literature review.

Results: The most important factor for a good multi-agency collaboration process was trust. In all the countries that were analysed, there were problems with professional secrecy and the secrecy of the investigation, as well as a shortage of human resources. The role of the coordinator of the MAW structure turned out to be very important. The pandemic, social changes and new forms of radicalisation were seen as an external threat. As part of the results and recommendation of the evaluation, an online self-evaluation tool for local practitioners was developed (<https://emmascan.eu/>).

For more information: Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (eds.). (2022). Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany. Antwerpen: Maklu.

6.3 OUTCOME EVALUATION

The outcome evaluation measures the **effects** of the initiative. It is a common way to determine whether the initiative has met its objectives and produced an intended outcome. Like the process evaluation, there needs to be established criteria to measure whether the initiative has been effective or not. It is often also necessary to have information about the situation before the implementation of the initiative starts.

The outcome evaluation can be conducted in several ways, depending on its objectives. If the evaluation is concerned with how the participants experience the outcome of the initiative or how much change an initiative has caused, qualitative methods (e.g. interviews, surveys) are often the best choice. If the objective is to prove that the intended outcome is caused by the initiative, quantitative methods can be used to examine what kind of effects, and how large, the intervention has had, and which feature or dimension of the intervention seems to be the most beneficial. Depending on the method used, the level of evidence of the quantitative outcome evaluation varies (i.e. how reliable the conclusions are that can be made based on it). The strongest evidence is obtained with randomised controlled trials.

It is important to note that quantitative and qualitative evaluation methods complement each other. However, one cannot replace the other. Qualitative methods cannot draw causal conclusions about the effect of the intervention. On the other hand, quantitative methods generally do not allow for studying how individuals have experienced the intervention.

Typical questions that process evaluations can answer are:

- What kind of effects has the initiative had?
- Did the initiative achieve its objectives and outcomes?
- To what extent did the target group's experience change in their knowledge, skills, attitudes, behavior after participating in the initiative? How does this compare to the change observed among those who did not participate in the initiative?
- Were there any unintended effects on the target group or context?

5 OUTCOME EVALUATION OF AGGREDI IN HELSINKI, FINLAND

Initiative: Aggredi

Initiative's objectives and target group: Aggredi is an initiative run by an NGO (HelsinkiMissio) that aims at reducing recidivism among 18–49-year-old offenders convicted of street violence. It offers mentoring and practical help, with the aim of supporting reintegration to society.

Evaluator: Researchers at the National Research Institute of Legal Policy in Finland.

Evaluation objective: To find out whether the initiative had managed to reduce recidivism of its clients.

Method: A quantitative study that compared recidivism between 1) clients who completed the Aggredi programme, 2) clients who participated but quit, 3) offenders who had been offered participation but declined, and 4) a comparison group of similar offenders with no contact with Aggredi.

Results: The evaluation showed much lower recidivism among those who completed the programme, compared to those who quit. It also showed that the longer one participated in the programme, the lower the level of recidivism. Methodological difficulties made it difficult to conclusively prove that the observed lower level of recidivism was due to programme participation.

For more information: [Evaluation report of Aggredi Programme](#) (in Finnish).

6.4 OTHER EVALUATION TYPES

Besides the aforementioned three general evaluation types, many more specific evaluation types are often mentioned. Below are some examples:

Economic evaluation

The economic evaluation is useful for examining the relationship between the **costs** and the **effectiveness** of the initiative. For example, a very effective initiative might be very costly and therefore impractical to implement, or an initiative may have low cost but ineffective.

This form of evaluation is mostly used by funders to see what financial value the initiative has and for policymakers to identify and compare the costs of different initiatives. Also, the administrators and implementers of the initiative can modify the intervention if it is generating too many expenses.

Typical questions that economic evaluations can answer are:

- What are the resources used for the initiative?
- How are the resources being used?
- How are costs turned into outcomes?

Realist evaluation

The realist evaluation is a type of evaluation that focuses on the “how” and “why” of initiative outcomes by identifying the **underlying mechanisms that cause initiatives to produce certain outcomes**. It is particularly useful for understanding how an initiative works in different contexts and under what conditions, as it seeks to explain why an initiative works for some but not for others.

Typical questions that realist evaluations can answer are:

- What are the contextual factors that influence the initiative’s effectiveness?
- What are the initiative strategies that are the most effective?
- What activities have the most impact?
- What factors make the initiative successful in certain contexts and not in others?

Utilisation evaluation

The utilisation-focused evaluation is based on the idea that the evaluation **results need to be useful for its primary intended users** and the findings should be utilised. For this reason, this type of evaluation should be designed so that the findings are utilised, and engagement of users of the evaluation is required from the planning stage of the evaluation.

The utilisation evaluation can be used in combination with the previously described formative, process and outcome evaluations and different methods depending on the needs of the intended users. The method will depend on the data that is needed for responding to the key evaluation questions and the most appropriate method to deliver these findings.

Goals-based evaluation

The goals-based evaluation measures if the initiative is progressing **towards a set of targets** that are SMART (Specific, Measurable, Attainable, Relevant and Timely). This evaluation is used for funders or implementers of the initiative to show that the initiative is moving towards the goals that were agreed upon at the planning stage of the initiative. The set goals are not questioned.

Typical questions that goal-based evaluations can answer are:

- Has the initiative achieved its targets and goals?
- Were the goals achieved as a result of the initiative or because of other external factors?

Goals-free evaluation

The goals-free evaluation examines the results of the initiative without focusing on any single goal. The evaluator does not even know the goals and objectives of the initiative. The evaluation analyses the outcomes and effects of the initiative without being directed by any specific pre-determined focus. In this way, the evaluator is neither biased nor affected by any expectations. The evaluator needs to be external and not familiar with the organisation or the initiative.

The goals-free evaluation looks at the unintended results and changes caused by the initiative, and it can identify the positive and negative side-effects. It is used when the initiative requires working in a complex environment and the goals are unclear.

Typical questions that goals-free evaluations can answer are:

- What outcomes has the initiative produced?
- Can the outcomes be attributed to the initiative?
- Are the effects positive or negative?

6.5. COMBINING TYPES OF EVALUATION

It is possible to combine different types of evaluation in a single evaluation. It requires more resources, but it can also produce more useful and richer results. It is rather common to combine outcome and process evaluation, and this may be helpful especially when looking for an explanation for why the initiative did or did not achieve the desired effect. A combination of process and outcome evaluation may help in identifying, for example, to what extent the failure to reach the desired outcome was because of poor implementation or weaknesses in its design.

Learn more

More information about formative, process and outcome evaluation:

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. [Types of evaluation](#)
- BetterEvaluation. [What is evaluation?](#)
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2022). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).

For more information about other types of evaluation:

- MEASURE Evaluation: [Economic Evaluation](#)
- WHO: Economic Evaluations
https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf
- [Realist evaluation](#) | BetterEvaluation
- [Utilisation-focused evaluation](#) | BetterEvaluation
- Patton, M. Q. (2008). *Utilization-focused evaluation* (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-free evaluation: *An orientation for foundations' evaluations*. *The Foundation Review*, 5(4).

7. EVALUATION DESIGNS AND METHODS

Evaluations involve making multiple decisions and choices. One key decision in doing an evaluation is to choose the suitable evaluation design and methods. The evaluation type gives direction to the evaluation, but it does not yet define how the evaluation will be conducted. The evaluation design sets the overall structure and scope of the evaluation. Evaluation methods supplement it by defining how the data will be collected and analysed (see Table 1).

Table 1: Key decisions in evaluation planning

Evaluation type	
Chosen based on the objectives of the evaluation Formative, process, outcome, etc.	
Evaluation design	
Sets the scope and structure of the evaluation	
Methods of data collection	Methods of data analysis
What kind of data will be used and how it will be collected	How the collected data is analysed to develop conclusions

Which evaluation design and methods are the most suitable depends on what the objectives, scope and resources available for the evaluation are. This chapter provides a brief overview of some common evaluation designs and methods for data collection and analysis.

7.1 EVALUATION DESIGNS

The evaluation design clarifies the **basic structure of the evaluation**. It defines, for example, whether the evaluation will focus on analysing the situation at one point in time or involve a comparison over different time periods. Another key decision is whether the evaluation will focus only on the initiative itself or whether comparison groups will be used.

Some evaluation designs are rather easy to implement while others require more professional expertise and in-depth knowledge of scientific methods. This section introduces some of the most-used evaluation designs, from less demanding to more demanding ones.

Case study design

An evaluation using a case study design collects **in-depth information on a small number of cases**, for example, a few participants of an initiative. They can provide detailed and rich knowledge about the workings and (unintended) consequences of an initiative. It is important to recognise that case studies also have some notable limitations. **Findings generated through a case study are not usually representative and generalisable.** It is seldom possible to know whether the experiences of a small number of participants interviewed for the evaluation reflect the experiences of initiatives' participants in general.

The case study design is **particularly useful when access to data is limited**. Sometimes case studies can be the only available evaluation design. Case studies are also very useful for formulating hypotheses and evaluation questions to later be studied with more complex evaluation designs. By offering deeper insights into the workings of the initiative, they can also be a good addition to evaluations that otherwise use quantitative methods and numerical indicators.

6 EXAMPLE OF CASE STUDY DESIGN

Cherney and Belton (2020) opted for a case-study design to study the social reintegration programme (PRISM). They focused on only three clients, for whom sufficient data was available to study progression over time.

The evaluation assessed the impact of PRISM by collecting information about the individuals' views at different time points. The necessary information was collected through several data collection methods, including interviews with the PRISM staff and individuals themselves, review of progress reports completed by PRISM psychologists, and client case notes compiled by the PRISM staff. Qualitative content analysis was used to analyse the data. The findings showed where progress had been made by each client and where improvements needed to occur.

For more information: Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.

Cross-sectional designs

An evaluation using a cross-sectional design collects data from as many people as possible (for example, people implementing or participating in an initiative) at one particular point in time and typically using a survey. Using such a design allows collection of data from a large pool of subjects and the comparison of differences between groups. For example, it is possible to analyse whether the individuals who participated in the initiative differ from the other participants in the study with regard to some aspect related to the initiative's objectives (e.g. attitudes or behaviour).

Therefore, a cross-sectional design can **create a useful “snapshot” of the initiative's operation, reception or potential effects**. It is particularly suitable for process evaluations. When it comes to outcome evaluations, it is not an ideal option. This is because the short time frame makes it challenging to evaluate effects, and the lack

of a control group places limitations on an evaluation's ability to establish a causal relationship between an initiative and its effects. In addition, the differences between those exposed to the initiative and other participants in the study may also be due to factors other than the initiative and its effects (i.e. selection bias). The individuals participating in the initiative probably differ from others in many ways, and this may be impossible to take into account in the research.

7 EXAMPLE OF CROSS-SECTIONAL DESIGN

Dunn et al. evaluated an Australian NSW Police Force's Counter Radicalisation Strategy, which included a community engagement initiative with Muslim communities in Sydney. The evaluators were academic researchers who worked together with internal staff of the NSW Police. The initiative was evaluated by analysing the data of a one-time survey conducted among members of communities targeted by the initiative. Through the survey, data was collected about Sydney Muslims' awareness of the NSW Police's community engagement initiative and their exposure to the initiative, as well as trust, cooperation and perceptions of the NSW Police.

The study showed that the initiative managed to establish direct contact with the community, lasting relations and strong community awareness. The respondents recommended increasing contact, improving visibility and strengthening partnerships.

For more information: Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.

Longitudinal design

The longitudinal design is typically used to **evaluate the effects of an initiative over time**. In the most common type of a longitudinal study, the evaluator collects data from participants at two or multiple points in time before and after the start of an initiative. The adoption of such a longitudinal design can be a powerful tool for evaluating the short-term and long-term effects of an initiative, as well as its proper functioning. Because it requires data collected at different points in time, its completion requires a longer time frame. However, no causal conclusions about the effectiveness of the initiative can be made on the basis of such longitudinal designs. The key limitation relates to the lack of a counterfactual dimension (the inability to know what would have happened if the individual had not participated in the initiative).

TIP:

Ideally, the evaluation using a longitudinal design is planned together with the initiative itself. This ensures that the required data will be collected at the correct time and the initiative's monitoring practices support evaluation.

8 EXAMPLE OF LONGITUDINAL DESIGN

Academic researchers Feddes, Mann and Doosje used a longitudinal design to evaluate a Dutch resilience-training programme. A total of 46 young Muslims with a migrant background participated in the training. For the evaluation, data were collected from programme participants through a questionnaire at four points in time: 1) before the start of the training, 2) after completion of the first module, 3) immediately after the completion of the training and 4) three months after the training.

The results of the evaluation show that the training had a positive effect on the participants, increasing their self-esteem, empathy and ability to anticipate the behaviour and reactions of other people. Also, the participants reported lower violent intentions and attitudes towards ideology-based violence. However, the results showed that the participants showed higher levels of narcissism. Overall, the results showed that empowering participants and especially enhancing their empathy make for successful resilience training.

For more information: Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing self-esteem and empathy to prevent violent radicalization: a longitudinal quantitative evaluation of a resilience training focused on adolescents with a dual identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400–411.

(Quasi) experimental designs

An evaluation using a (quasi)experimental design **compares a group of people (or schools, prisons, cities, etc.) to which an initiative has been applied to a control group to which that initiative was not applied.** The use of a control group makes it possible to analyse whether the observed change in the participants is really due to the initiative and not some other factors.

A control group can be created in different ways. In an experimental study (also called **randomised controlled trial, RCT**), participants are randomly allocated to a treatment and control group. In the field of PVE/CVE, such random allocation is difficult for both practical and ethical reasons. From the point of view of causal inferences, randomized experiments provide the strongest evidence of the initiative's effectiveness.

9 EXAMPLE OF A RANDOMISED CONTROLLED TRIAL

A randomised controlled trial was used in an evaluation of a Danish government project to counter extremist narratives among youths. The evaluation was conducted by academic researchers Parker and Lindekilde. They created a survey experiment that used control and treatment groups. The control group had no exposure to the project and the treatment group had exposure to the project. Participants in the control group answered a survey before attending a workshop with former extremists, while the participants in the treatment group answered the questions right after attending the same workshop. To evaluate how effective the initiative was in terms of reducing support of political violence, the evaluators asked indirect questions about political violence.

For more information: Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Sciences*, 10(4).

Another alternative is a **quasi-experimental design** in which the control group is created by other means than random allocation. For example, an evaluator may create a control group by comparing a population within a specific setting (a school, town, prison) to which an initiative has been applied, to a population within a comparable setting to which the initiative was not applied (e.g. a nearby school, town or prison with similar characteristics).

10 EXAMPLE OF A QUASI-EXPERIMENTAL DESIGN

The evaluation of the Aggredi programme was conducted to find out whether the initiative had managed to reduce recidivism of its clients. The main goal of using a quasi-experimental design was to determine whether the initiative had managed to reduce recidivism by estimating what would have happened to the people who participated in the treatment if they had not belonged to the Aggredi programme.

For this purpose, a quantitative study that compared recidivism between three treatment groups and a control group was conducted. The treatment groups were: 1) clients who completed the Aggredi programme, 2) clients who participated but quit, and 3) offenders who had been offered participation. For all three groups there was a comparison group of similar offenders with no contact to Aggredi.

The basic idea of creating a comparison group to gauge the recidivism of the treatment group against the recidivism of the comparison group, which consisted of individuals who were similar to Aggredi participants in terms of their age, gender and criminal background. The comparison group was formed based on data from the Research Register of Crimes and Sanctions of the Legal Policy Research Institute.

For more information: [Evaluation report of Aggredi Programme](#) (in Finnish).

7.2 METHODS OF DATA COLLECTION

Evaluation designs generally do not prescribe particular data collection methods and can be combined with a range of methods. This section goes through some key data collection methods which can be used in evaluations.

Systematic review of existing documentation

A good starting point for data collection is to review **what kind of data is already available about the initiative**. Relevant existing data include the initiative's implementation plans, progress reports and any documents that explain its objectives and theory of change. They may also include project monitoring data, such as records of activities and participants.

Existing documents are helpful for understanding the initiative's objectives and plans. Monitoring data can be a great source for longitudinal studies, in which it is important to have data from different points in time to observe change diachronically. Ideally, the initiative's monitoring practices are designed from the beginning to produce the necessary data for the evaluation.

Interviews

Interviews are a commonly used data collection method in the evaluation of PVE/CVE/Derad initiatives. They are particularly helpful for gaining **in-depth information and insights** into the implementation of the initiative. They are often used also for **assessing specific effects** of the initiative (such as effects on the views and attitudes of participants).

Interviews can be conducted in different ways. They can be structured, which means that all respondents answer the same questions. Another alternative is a semi-structured interview, where respondents are asked about the same topics but the order of questions may change and the interviewer can ask follow-up questions. Finally, interviews can be unstructured and take the form of a free-flowing conversation.

Each type of interview has its own advantages and disadvantages. Structured interviews are at their best when it is important to generate easily comparable answers. If it is important to form a deep understanding of an interviewee's perceptions, it is usually better to use a semi-structured or unstructured interviews, because they give more space for the interviewee to explain their views in their own terms.

Focus Groups

Focus groups are discussions with a group of (typically five to ten) people about a chosen topic. They can serve as an **alternative to interviews or complement them**. Focus group participants can represent a specific group of people (such as participants in an initiative) or consist of a diverse set of stakeholders (like practitioners who implement an initiative at different levels).

Focus groups can be a cost-effective and time-efficient alternative to individual in-depth interviews. They are also a good way to tease out similarities and differences in experiences of an initiative's implementation and effects.

Surveys

A survey is another alternative for collecting information from multiple respondents. In a survey, a number of people are asked to complete a standardised questionnaire.

Surveys offer a **resource-efficient way of gathering data from a large group of people within a short time span**, in order to assess, for instance, the impact of an initiative on participants. The survey questionnaire can be filled in independently or as a guided activity in an in-person or online setting.

While surveys are an efficient way to gather data, they also have notable **limitations**. A very common challenge is a low response rate (only a limited number of respondents complete the questionnaire). Also, the usefulness of the survey highly depends on how well the questions are constructed. It is important that questions are unambiguous and easy for respondents to understand. It is highly recommended to invest considerably in developing the questionnaire and to test it before it is put into use.

Finally, what is gained in efficiency and the number of respondents is lost in detail and depth. Data collected through a questionnaire is often rather limited and superficial, so if it is important to gather in-depth knowledge, interviews or focus groups are usually a better alternative.

Participant and non-participant observation

Participant observation refers to a data collection process in which the evaluator directly engages with the initiative and takes part in its daily activities. Non-participant observation involves observing the activities of the initiative without actively taking part in them.

Participant and non-participant observation **enables the evaluator to experience the implementation of the initiative first-hand**. They allow for creation of a detailed understanding of the day-to-day operations of an initiative, including its challenges and (unintended) consequences. They can be especially useful when used in combination with other data collection methods, and they can provide a basis for the informed preparation of in-depth interviews or survey questionnaires.

II EXAMPLE: Data collection methods used in the evaluation of the Strengthening Resilience to Violent Extremism (STRIVE) II, 2017–2020

The STRIVE II initiative, implemented by the Royal United Services Institute (RUSI), aims at reducing recruitment and support for violent extremist groups and overall radicalisation in hotspots in Kenya. The initiative focuses on tackling structural factors, group-based dynamics, and individual factors that create the conditions for and contribute to radicalisation and recruitment.

The evaluation was commissioned by RUSI and carried out by external evaluators who were academic researchers. The evaluation combined an outcome evaluation of the initiative's impact up until that time and a formative evaluation to assess its future actions.

Several data collection methods were used in the evaluation:

Existing documents – 40 background documents such as management reports, policy documents, published research and programme guidelines, monitoring and evaluation data, evaluation and monitoring guidelines, as well as documents outlining the theory of change of the initiative (how it was supposed to produce the intended outcomes).

Interviews and focus groups – more than 50 semi-structured interviews and five focus groups with the initiative's staff, participants and representatives of its funders and partners.

Non-participant observation – observation of different activities of the initiative, including training sessions, internal meetings and public events.

For more information: Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). *Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report.*

(Academic) literature

Another important data source for evaluation is the existing (academic) literature, which is almost always useful for identifying evaluations of similar initiatives and to identify suitable analytical methods and indicators. It is indispensable when the objective is to evaluate to what extent the initiative's theory of change and working methods are consistent with the existing scientific knowledge. This is a common objective in formative evaluations.

12 EXAMPLE OF USING ACADEMIC LITERATURE

The Flemish action plan for prevention of violent radicalisation and polarisation was evaluated by the Flemish Peace Institute. The evaluation analysed the action plan in general, with a specific focus on several project funded through the action plan. The Flemish Peace Institute conducted an in-depth analysis of concrete action areas within the action plan. In order to evaluate whether the objectives and policy choices in the action plan were adequately formulated, academic literature on the measures to prevent (violent) radicalisation was reviewed and contrasted with the action plan.

For more information: Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020) *Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering.* In Cops, D., Pauwels, L. and Van Alstein, M. (eds) *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen.*

Mixed methods (combining several types of data)

The data collection methods described above can be used on their own, but they can also be combined. This is called a mixed-methods approach. The use of mixed methods has become increasingly popular in the evaluation of PVE/CVE/Derad initiatives.

A mixed-methods approach, if carefully planned, has several advantages. Notably, it can offset the limitations of individual data collection methods and provide much richer data on the initiative. Using mixed methods is not automatically better than using only one data collection method. It is important to think carefully about what the added value of each data collection method will be.

13 EXAMPLE 1 OF MIXED METHODS

Johns et al. used a mixed methodology to evaluate the impact of a sports-based mentoring programme in Melbourne that addressed issues of identity, belonging and cultural isolation of young Muslim men. In their evaluation, the researchers conducted participant observation during the second half of the programme. After the programme was completed, data was collected from participants and stakeholders through qualitative methods (semi-structured interviews and focus groups) and quantitative methods (exit surveys), which were later used to compare with the qualitative data.

For more information: Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57–70.

14 EXAMPLE 2 OF MIXED METHODS

Academic researchers conducted an evaluation of the Prevent Strategy aimed to prevent radicalisation of young people in the UK. The researchers used a mixed-methods approach combining the following methods:

- a systematic review of the research literature,
- interviews with practitioners across all 48 project sites during the early stages of project implementation,
- the collection of 194 diary sheets to map project interventions and activity nationally,
- an analysis of projects' quarterly returns, and
- in-depth case studies conducted at 12 project sites.

For more information: Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). Process Evaluation of Preventing Violent Extremism: Programmes for Young People. Youth Justice Board.

7.3 METHODS OF DATA ANALYSIS

After the data is collected, it needs to be analysed to form conclusions. The methods of data analysis include techniques for sorting, interpreting and processing collected data. There is again a wide variety of available options. Which options are the most suitable depends on what kinds of data has been collected, what kinds of questions need to be answered and what kind of professional expertise the evaluator has. Below are some of the most commonly used data analysis methods.

Qualitative content analysis

This method is widely used for analysing documents, as well as transcripts from interviews and focus groups. It can also be used for analysing notes from participant/non-participant observation.

This method essentially involves structuring and organising text by identifying those parts that are relevant for the evaluation and coding them with particular themes or keywords. In this way, it becomes possible to filter all parts of the data that deal with a particular theme. When the data is structured and organised through coding, it becomes easier to analyse the data and determine what kinds of conclusions can be drawn from it.

The codes used to organise the data are developed by the evaluator. There are two general strategies of how to do this. Deductive coding is a top-down strategy where codes are developed based on the evaluation's objectives and key questions. Inductive coding is a bottom-up strategy where the codes are developed based on a close reading of the data and identifying the topics and themes in it. Usually both of these strategies are used together.

Coding becomes particularly helpful when there is a lot of textual data. There are various types of software that can be used for coding (for example, NVivo and Atlas.ti).

Quantitative analysis

Quantitative (numerical) data, which may be collected and produced through a survey or the review of project data, can be analysed through several statistical methods. These methods include basic descriptive statistics aimed at describing a data set, for instance, by calculating its range and average value (the mean, mode or median value). Descriptive statistics can be performed with software programmes such as Excel or SPSS. It may serve as a first step towards a more complex analysis of the data set, which may involve the creation of a linear regression model. A linear regression model analyses the statistical significance of the correlation and relationship between two variables, which can be illustrated in a graph. This model can be a powerful tool for assessing the impact of an initiative, provided that it draws on a carefully collected data set.

Learn more

- Hofman, J. and Sutherland, A. (2017). Different evaluation designs and methods: *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe.
- Impact Europe. [Database of data collection methods and evaluation designs](#).
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. London: Sage Publications.
- Peersman, G. (2014) *Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10*. Florence: UNICEF Office of Research.
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. [Descriptive statistics](#).
- Woodley, A., (2004). [Getting and analysing of quantitative data](#). The PREST training resources. Commonwealth of Learning.

8. HUMAN RIGHTS BASED APPROACH TO EVALUATION

An important part of any evaluation is to make sure that it complies with ethical and legal standards. This is even more important in the case of PVE/CVE/Derad initiatives that deal with sensitive topics and often target vulnerable and stigmatised individuals and communities. An evaluation can also be one way to assess to what extent the initiative itself is living up to ethical and legal standards.

A good framework for thinking about ethics in PVE/CVE/Derad initiatives and evaluations is the Human Rights-Based Approach. This chapter briefly introduces the fundamentals of this framework and what it means in practice. Detailed instructions for how to appropriately include ethical, gender, legal and societal aspects in the evaluation are provided in the INDEED Guidebook 2.

Human Rights Based Approach

The Human Rights-Based Approach (HRBA) is a conceptual framework that can be applied to any policy or practice to ensure that it is normatively based on internal human rights standards and operationally directed to protecting human rights.

The HRBA is grounded on five key human rights principles:

Participation	Everyone is entitled to active participation in decision-making processes that affect the enjoyment of their rights.
Accountability	Practitioners and managers of PVE/CVE/Derad initiatives and evaluations are held accountable for failing to fulfil their obligations towards the target groups. There should be effective remedies in place when human rights breaches occur.
Non-discrimination and equality	All individuals are entitled to their rights without discrimination of any kind. All types of discrimination should be prohibited, prevented and eliminated.
Empowerment	Everyone is entitled to claim and exercise their rights. Individuals and communities need to understand their rights and participate in the development of policies that affect their lives.
Legality	Initiatives and their evaluations should be in line with the legal rights set out in domestic and international laws.

Adapted from: European Network of National Human Rights Institutions, [Human Rights-Based Approach](#)

What does implementing these values and principles in PVE/CVE/Derad initiatives and evaluations entail? In the INDEED project, we have organised the key issues into four dimensions: gender aspects, ethical aspects, legal aspects and societal aspects (GELSA).

Gender aspects

It is recommended that PVE/CVE/Derad evaluations adopt a gender-sensitive approach. This is especially the case when the initiative under evaluation is not gender-sensitive in its design. Radicalisation processes are not gender-neutral, and neither are PVE/CVE/Derad initiatives, even when they do not explicitly engage with gender. This is because gender unavoidably has an impact on an individual's experiences and conditions. It is also known that there may be gender-based differences in radicalisation processes.

A gender-sensitive approach to evaluation takes into account the potential gender-based differences, and it is designed to be able to capture them. This can mean, for example, making sure that there is gender balance among those who are interviewed and included in the focus groups and that the collected data is analysed also from the gender perspective, taking into account and assessing implications for people of all genders.

Ethical aspects

PVE/CVE/Derad initiatives and their evaluations often engage with individuals and groups that are stigmatised and hold controversial political or religious views. It is important to make sure that initiatives in this field are **non-discriminatory** in their practices or assumptions. There are negative examples of PVE/CVE/Derad initiatives within the EU, where individuals and communities have felt targeted because of their religious, ethnic or social identity and the initiative presented an extension of societal biases and prejudices.

An evaluation provides a good opportunity to carefully assess the underlying and overt assumptions of the PVE/CVE/Derad initiative regarding its target groups, as well as how these assumptions manifest themselves in the initiative's objectives, guidelines and practices.

An evaluation also addresses how the initiative has taken into account the various freedoms that are associated with the right to non-discrimination, such as freedoms of thought, expression, assembly and association. An evaluation can assess how these rights and freedoms have been balanced with the needs of the PVE/CVE/Derad work to address radicalisation and extremism and how well the initiative has managed to avoid reinforcing mechanisms of exclusion that put people at risk of radicalisation.

Good guidelines for ethically conducting an evaluation are also based on common principles of responsible research. The research ethics guidelines include good guidance for how to engage with interviewees and focus groups and how to write an evaluation report that takes their rights and integrity into account.

Legal Aspects

Besides the Fundamental Rights provisions already discussed, national legislation needs to be taken into account. Sector-specific professional regulations may also have an impact, for instance, on the possibilities for data collection and sharing. Consequently, it is important to ensure that both the initiative and its evaluation have an appropriate legal basis.

One key issue is that almost all initiatives and evaluations encounter concerns regarding personal data. The General Data Protection Regulation (GDPR) sets requirements for how personal data can be processed (that is, collected, stored, analysed or shared). Processing personal data always requires a specific legal basis if not allowed by the explicit and informed consent of the person in question.

Besides following GDPR regulations and other legislation, PVE/CVE/Derad evaluations can also assess the initiative in terms of whether its practices are in line with them. It is important that these regulations are followed closely, as data infringement, abuses and breaches can put individuals at risk and destroy trust in PVE/CVE/Derad practitioners and their work. Such breaches can also reinforce fears of surveillance, profiling and prejudiced practices.

Societal Aspects

An evaluation can also provide an opportunity to look beyond the initiative itself and evaluate how well it addresses and takes into account the wider societal context it operates in and what kinds of effects it has in relation to this context. This kind of sensitivity to the societal context is often a key for the success of PVE/CVE/Derad interventions and avoiding any unintended detrimental effects.

The evaluation can focus on how (and whether) the initiative has addressed the risk of unintended consequences of its work on communities and society, such as stigmatisation, inclusion/exclusion, prevailing prejudices and stereotypes, and feelings of security within certain communities and society in general.

Learn more

- European Network of National Human Rights Institutions, [Human Rights-Based Approach](#).
- [Charter of Fundamental Rights of the European Union](#).
- RAN. [Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools](#). RAN working group meeting conclusion paper.
- Lloyd, M. [Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care](#). RAN publication.
- United Nations Evaluation Group. [Ethical Guidelines for Evaluation](#).

9. EIGHT TIPS FOR SUCCESSFUL EVIDENCE-BASED EVALUATIONS

Previous studies and evaluations have shown that certain challenges have often presented themselves in PVE/CVE/Derad evaluations. Below we have compiled a list of tips for how to avoid or mitigate them:

1

Integrate evaluation to the initiative plan

Many challenges in evaluation can be avoided when the evaluation is planned together with the initiative itself. This means that the initiative's plan also details how it will be evaluated. The first evaluation can take place already in this planning stage. Many decisions taken in the early days of the initiative's lifespan determine what kind of evaluation designs, methods and data can be used in later evaluations.

2

Secure funding and resources for evaluation

One common challenge for evaluation is that there is no funding for it. This seems to be particularly common with long-term programmes and short-term actions that rely on limited-term project funding. In these cases, the funder may require that the initiative is evaluated, but there are no extra resources allocated for this purpose.

An evaluation, even in its more simple forms, requires rather significant resources. It should be clearly planned where these resources will come from. It is recommended that funding for PVE/CVE/Derad initiatives have a dedicated budget for evaluation on top of the funding for implementing the initiative itself.

3

Define the initiative's design and objectives clearly

The starting point for virtually any type of evaluation is a clear understanding of its objectives, implementation plan and the underlying assumption about how the planned actions are supposed to produce the intended outcomes (theory of change). Ideally, the objectives and theory of change are carefully developed in the planning stage of the initiative. If objectives have not been properly defined, it is difficult to conduct a high-quality evaluation.

4

Develop initiative's data monitoring practices with evaluation in mind

The kind of evaluation it is possible to conduct depends strongly on what kind of data is available. There are many kinds of data that can be collected during the evaluation, but some evaluation designs require data that can only be collected at a specific point in time. For instance, in order to reliably evaluate an initiative's impact on participants, there should be some information about their situation at the time when they started. Evaluation almost always requires good documentation of the initiative's activities.

When the initiative has systematic monitoring and record-keeping practices that are informed by the needs of future evaluations, the necessary data will exist when needed. Insufficient monitoring practices do not make evaluation impossible, but they significantly limit the available options and can have a negative impact on the reliability of its results.

5

Focus on learning

An evaluation is at its most useful when it is planned and conducted for learning purposes. This means that the evaluation is designed to support further development of the initiative and it includes a clear plan for how its results will be used. It is recommended that the evaluation not be connected to funding decisions but instead be conducted in the middle of a funding period. This provides the most constructive environment for conducting the evaluation without pressure to show success, providing a genuine opportunity to use the results for the initiative's improvement.

6

Involve key stakeholders in evaluation planning

Evaluations often tend to be a top-down process in which the objective and design are set by the funder. Experience has shown that this is not a very productive strategy. Instead, it is usually better to take a more participatory approach and involve key stakeholders, especially those implementing the initiative, in the evaluation process from its very beginning.

Including stakeholders allows for creating the ownership and trust necessary to achieve reliable results. When stakeholders are actively included in the planning process, it shows that their views, knowledge and experience are valued. When the evaluation responds to the needs of those involved in implementing the initiative, the evaluation no longer presents itself as an extra task that is required by someone else; instead it is seen as something beneficial for developing their own work. This provides further motivation to cooperate in producing the data needed for the evaluation and being honest about possible weaknesses and failures.

7

Make sure the evaluator has a good understanding of the PVE/CVE/Derad field

When the evaluation is conducted by an external evaluator, it is good to make sure that the evaluator is familiar with the PVE/CVE/Derad field and its specific characteristics. While many common evaluation types and methods can be applied to the evaluation of PVE/CVE/Derad initiatives, it is rather difficult to make sense of any data or observations without having a good general understanding of the field.

8

Think early about ethics and ways to ensure data availability

One common challenge in evaluations of PVE/CVE/Derad initiatives is that ethical and security concerns can limit access to data. Government authorities and those implementing the initiative can be hesitant to share information, especially when it includes details about an individual's political opinions or personal matters. Security aspects can limit access to sites where interviews or observations could be conducted. It is recommended to find out early on what kinds of ethical, security and legal limitations there are for data sharing, and to think about ways to reach the best possible results within these limits.

Another set of challenges derives from the sensitive and stigmatised nature of violent extremism. An initiative's target groups and individuals can be difficult to reach and build trust with because of the fragile situation and relations with people involved in extremism. They may also be unwilling to share their true views, as those may be perceived as socially undesirable and stigmatised. Therefore, it is recommended to think carefully about whom to choose as an evaluator, to win the trust necessary for collecting the data – and do it in a way that does not jeopardise the individuals' trust in the initiative itself.

SOURCES AND LITERATURE

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). *Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead*. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Bjørge, T. (2013). *Strategies for preventing terrorism*. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rcai.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). *Small-scale evaluation in health: A practical guide*. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). *Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation*. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). *Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model*. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the “War on Terror”: A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). *Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool*. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P., & Barakat, R. (2013). *Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress*. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. *American Evaluation Association Conference*. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. *Introductory Guide: Countering Violent Extremism*. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). *Refining theories of change*. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). *Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia*. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), *EUCPN Thematic Paper Series*, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). *Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening*

the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/_com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/_com_com(2013)0941_en.pdf).

- European Commission (2021). *Better Regulation Guidelines*. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/about-nhris/human-rights-based-approach/>.
- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). *Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity*. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400–411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). *Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice*. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). *Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report*. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). *Evaluating Countering Violent Extremism*. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). *Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149–1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredesinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). *What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia*. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6–24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). *Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment*. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356–364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavistock.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. *Database of data collection methods and evaluation designs*. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": *The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism*. *Social Inclusion* 2(2), 57–70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42–50.

- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180–197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). Improving evaluation of anti-crime programs: Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.
- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). *The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues*. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). *Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study*. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). *Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition*. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – *Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung* Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). *An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework*. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). *Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance*. BMJ 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). *Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism*. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). *Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region*. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). *Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015*. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). *Utilization-focused evaluation: The new century text* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). *Utilization-focused evaluation* (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). *Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation*, *Methodological Briefs: Impact Evaluation 10*, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstofer, A. (2017). *Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism*. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). *Small-scale evaluation: Principles and practice*. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). *Theory of Change*. *Methodological Briefs: Impact Evaluation 2*. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). *Criteria for evaluating evidence on public health interventions*. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). *A glossary for evidence based public health*.

J Epidemiol Community Health, 58(7), 538–45.

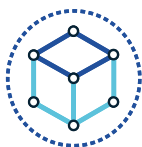
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. London: Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). *Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review*. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. ICCT-Schmid-Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf
- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). *Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013–2014*. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66–85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdirmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). *How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations*. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286–306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). *Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles*. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). *Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective*. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181–200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. A Hands-On Guide to Planning and Evaluation. *Canadian Hemophilia Society*, 23–32.
- Woodley, A. (2004). *Getting and analysing of quantitative data*. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED E-GUIDEBOOK 1

ОЦЕНКА, ОСНОВАНА НА
ДОКАЗАТЕЛСТВАТА,
НА ИНИЦИАТИВИТЕ ЗА
ПРЕДОТВРАТЯВАНЕТО И
ПРОТИВОДЕЙСТВИЕТО НА
НАСИЛСТВЕНИЯ ЕКСТРЕМИЗЪМ
ИЛИ ПОДПОМАГАНЕТО НА
ДЕРАДИКАЛИЗАЦИЯТА

принципи, предизвикателства и методи

Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet

СЪДЪРЖАНИЕ

БЛАГОДАРНОСТИ.....	4
ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
1. PVE/CVE/дерадикализационни ИНИЦИАТИВИ.....	6
2. КАКВО Е ОЦЕНКА, ОСНОВАНА НА ДОКАЗАТЕЛСТВА?	8
3. ЗАЩО ОЦЕНЯВАТЕ?	11
4. КОГА ДА СЕ ПЛАНИРАТ И ПРОВЕЖДАТ ОЦЕНКИТЕ?.....	12
5. КОЙ ТРЯБВА ДА ОЦЕНЯВА?	13
5.1 Избор на оценител	13
5.2 Привличане на заинтересованите страни.....	14
6. ОСНОВНИ ВИДОВЕ ОЦЕНКА.....	16
6.1 Формативна оценка	16
6.2 Оценка на процеса.....	18
6.3 Оценка на резултатите	19
6.4 Други видове оценки	21
6.5 Комбиниране на видове оценка	23
7. ПРОЕКТИ И МЕТОДИ ЗА ОЦЕНКА	24
7.1 Проекти за оценка.....	24
7.2 Методи за събиране на данни	28
7.3 Методи за анализ на данните.....	32
8. ОСНОВАН НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА ПОДХОД КЪМ ОЦЕНКАТА.....	34
9. ОСЕМ СЪВЕТА ЗА УСПЕШНИ ОЦЕНКИ, ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА....	37
ИЗТОЧНИЦИ И ЛИТЕРАТУРА.....	40

БЛАГОДАРНОСТИ

Електронното ръководство INDEED 1 е написано от Лина Малки, Мина Прокич и Ирина Ван Дер Вет (Университет на Хелзинки).

Тази работа беше подкрепена от други партньори по проекта, особено от Стефан Клозе (Vrije Universiteit Brussel), който участва в написването на глави 5 и 7 и изигра ключова роля в разработването на концепцията за основан на доказателства подход към оценката, **Marzena Kordaczuk-Was (Polish Platform for Homeland Security)** която участва в написването на глава 6.1, и Hannah Reiter и Norbert Leonhardmair (VICESSE), които допринесоха за глава 8.

Авторите желаят да благодарят на външните рецензенти за техните много полезни коментари по предишните версии на електронните ръководства: Маркус Каакинен (Университет на Хелзинки), Джоел Бушер (Университет Ковънтри), Йоан Дурнеску (RAN), Катриен Ван Меле (Асоциация на фламандските градове и селища), Мартен Дюаеле (Асоциация на фламандските градове и селища), Анели Портман (Финландски институт за здравеопазване и социални грижи) и Мийла Луккаринен (град Хелзинки).

ВЪВЕДЕНИЕ

Електронните наръчници INDEED имат за цел да осигурят **добро разбиране на подхода за оценка, основан на доказателства, и как той може да бъде приложен в областта на предотвратяването и противодействието на насилствения екстремизъм или подпомагането на дерадикализацията (PVE/CVE/Derad)**, както и да предоставят насоки за разработването на такива инициативи. Електронните наръчници са написани основно за **практикуващи и създаващи политики лица**, работещи в тази област. Те могат да бъдат полезни и за професионални оценители и учени, които участват в оценяването на такива инициативи и искат да се запознаят по-добре с оценяването, основано на доказателства, или с провеждането на оценки конкретно в областта на PVE/CVE/Derad.

Електронното ръководство INDEED 1 предоставя кратко въведение в основите на оценяването и какво означава основан на доказателства подход към оценяването. То представя различните видове оценки, проекти и методи и дава насоки кога да се правят оценки и кой трябва да ги прави. То включва глава за етиката и оценяването, както и множество примери за предишни оценки на инициативи на PVE/CVE/Derad.

Електронното ръководство INDEED 2 разглежда по-задълбочено начините за прилагане на основан на доказателства подход към оценката. Той предоставя насоки за това как да се включи оценката в дизайна на инициативата, както и инструкции стъпка по стъпка за разработване и прилагане на оценка, основана на доказателства. То включва и допълнителна информация за това как да се гарантира, че оценката се извършва по етичен начин.

Основната цел на електронните ръководства INDEED е да запознаят специалистите и създателите на политики с принципите и практиките на основаната на доказателства оценка, за да могат да действат като **добре информирани участници** в оценките и да знаят как да планират и изпълняват инициативите за PVE/CVE/Derad, така че те да могат да бъдат ефективно оценени. Дейността като **оценител изисква по-задълбочени познания** за практиките, проектите и методите на оценяване, отколкото са включени в електронните ръководства. Това следва да се вземе предвид, когато се решава кой ще действа като оценител.

Електронните ръководства са **част от инструментариума на INDEED за практикуващи специалисти и създаващи политики лица, разработен в рамките на финансирания от ЕС проект INDEED**, (2021-2024 г.). Целта на проекта INDEED беше да се укрепят знанията, способностите и уменията на практикуващите в областта на предотвратяването и противодействието на насилствения екстремизъм или подпомагането на дерадикализацията и на лицата, отговорни за формирането на политики, в областта на оценките и практиката, основани на доказателства. Този комплект включва и **инструмента за оценка на INDEED**, който предоставя по-подробни съвети и препоръки. За да получите достъп до инструментариума INDEED, отидете на www.indeedproject.eu.

1. PVE/CVE/DERAD ИНИЦИАТИВИ

През последните две десетилетия много страни разработиха **начини за предотвратяване и противодействие на радикализацията към насилствен екстремизъм, както и за насърчаване на дерадикализацията** и изоставянето на екстремизма. Такива инициативи са особено разпространени в страните от Западна Европа. Това доведе до въвеждането на голямо разнообразие от политики, стратегии и практики, които в настоящия електронен наръчник се наричат **PVE/CVE/Derad инициативи**.

Инициативите PVE/CVE/Derad включват широк спектър от дейности, които се различават значително в много отношения.

В прилагането им могат да бъдат включени няколко вида **участници**, включително например неправителствени организации, работници на първа линия (педагози, здравни специалисти и социални работници), органи за сигурност (полицейски служители и надзиратели в затворите), религиозни общности, изследователи и други експерти. Обичайно и препоръчително е подобни инициативи да включват определено ниво на междуведомствено сътрудничество.

Инициативите могат да се провеждат в различни **социални среди**, като училища, обществени и религиозни центрове, младежки центрове, социални служби, спортни клубове и затвори.

Обхватът и продължителността също варират. Някои инициативи са с малък мащаб, докато други са с национален мащаб. Някои инициативи са дългосрочни или дори част от постоянните ежедневни дейности, а други са замислени като краткосрочни действия. Във връзка с това съществуват и различия във **финансирането**. Обикновено инициативите разполагат със сравнително краткосрочно финансиране на проекти от държавата, общините, благотворителни организации или фондации, докато някои инициативи успяват да си осигурят дългосрочно финансиране. Инициативите се различават и по това кой е **инициаторът**. Някои от тях са инициативи отгоре надолу, разработени от държавата или общината, докато други са инициативи на местно ниво, разработени от НПО или общност.

Инициативите се различават по своята **насоченост**. Някои инициативи се фокусират предимно върху преодоляване на екстремистките убеждения на целевата група, докато други се стремят да предотвратят или спрат участието на целевата група в насилствени екстремистки действия. Много инициативи в някаква степен се занимават и с двете тези.

Съществуват значителни разлики в **целевите групи и етапа на радикализация**, върху който се фокусират инициативите. Прието е областта на предотвратяването и противодействието на насилствения екстремизъм или подпомагането на дерадикализацията да се разделя на три области, следвайки модела на общественото здраве:

- **Първичната превенция** е насочена към цялото общество и има за основна цел да повиши осведомеността относно радикализацията и насилствения екстремизъм и да повиши устойчивостта срещу радикализацията. Тези инициативи обикновено са под формата на програми, които насърчават участието, засилват чувството за приобщаване или осигуряват обучение по културна и медийна грамотност. Те могат също така да са насочени към социалните условия и неравенствата, които се считат за движещи сили на радикализацията.
- **Вторичната превенция** се занимава с лица или групи, които вече проявяват признаци на радикализация или са идентифицирани като изложени на риск от радикализация. Мерките включват наставничество, подобряване на отношенията и комуникацията между органите и общностите в риск, както и изграждане на устойчивост в общностите, които се считат за уязвими.
- **Третичната превенция** включва насочване към лица или групи, които вече са замесени в насилствен екстремизъм. Целта е те да бъдат насърчени да се откажат от екстремистките идеи и/или поведение. Инициативите на това ниво обикновено са програми за индивидуално наставничество, провеждани в различни контексти (затвор, пробация, общност) и от няколко вида участници (правителство, НПО)

Фигура 1: Области на дейностите по предотвратяването и противодействието на насилствения екстремизъм или подпомагането на дерадикализацията и техните целеви групи

Научете повече

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (съст.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation (Наръчник на Routledge по радикализация и противодействие на радикализацията). Routledge.
- Koehler, D. (2017). Разбиране на дерадикализацията: Методите, инструментите и програмите за противодействие на насилствения екстремизъм. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). [Countering Violent Extremism \(Противодействие на насилствения екстремизъм\): Прилагане на модела на общественото здраве](#). Университет Джорджтаун, Център за изследване на сигурността.
- [Въвеждащо ръководство: Противодействие на насилствения екстремизъм. CREST](#): Център за изследвания и доказателства за заплахите за сигурност

2. КАКВО Е ОЦЕНКА, ОСНОВАНА НА ДОКАЗАТЕЛСТВА?

Най-общо казано, оценката означава систематично и безпристрастно оценяване на изпълнението или ефекта от инициативата. Обикновено тя се извършва, за да се разбере:

- Как върви изпълнението на инициативата?
- Какви резултати е постигнала инициативата?
- Основава ли се инициативата на разумни предположения?

Оценката не е едно и също нещо с мониторинга, въпреки че понякога тези термини се използват като взаимозаменяеми. Също така оценката не е едно и също нещо с оценката на риска. В текстово поле 1 е уточнено как тези и други свързани термини се разбират в настоящото електронно ръководство и по какво се различават от оценката.

1 ОЦЕНКА И ДРУГИ СВЪРЗАНИ ТЕРМИНИ

Оценката означава възможно най-систематично и безпристрастно оценяване на инициативата. Тя може да анализира например резултатите, ефективността, успеха на изпълнението или основните допускания.

Мониторингът се отнася до непрекъснатото и редовно събиране на данни по време на цялата инициатива. Целта на мониторинга е да се документира и проследи напредъкът на инициативата. Данните обикновено се събират от тези, които изпълняват инициативата. Мониторингът сам по себе си не включва оценка, но данните, събрани по време на мониторинга, често могат да се използват като данни за оценката.

Оценката на риска най-често се използва в областта на предотвратяването и противодействието на насилствения екстремизъм или подпомагането на дерадикализацията като оценка на риска от радикализация на дадено лице. Разработени са няколко инструмента за оценка на риска, които помагат на практикуващите да извършат такива оценки и по този начин спомагат за вземането на решения относно най-добрия начин на действие в конкретната ситуация.

Оценката на въздействието е процес, който идентифицира и помага да се разберат възможните последици и въздействие на дадена инициатива. Тя може да се проведе, за да се информират лицата, вземащи решения, за възможните отрицателни въздействия или да се разкрият начини за засилване на положителните въздействия. Оценките на въздействието обикновено се извършват, когато се планират или по-късно се преразглеждат нови закони или политики, за да се получи по-добра представа за това какво въздействие оказват те (напр. върху въпросите на пола, околната среда или децата).

Това електронно ръководство се основава на принципите на **оценката, основана на доказателства (ООД)**.

2 ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА INDEED ЗА ОЦЕНКА, ОСНОВАНА НА ДОКАЗАТЕЛСТВА (ООД)

Оценката, основана на доказателства, е “процес на планиране и изпълнение на оценки, който интегрира наличните външни доказателства, професионалния опит и ценностите, предпочитанията и обстоятелствата на заинтересованите страни” (INDEED D1.2).

Оценката, основана на доказателства, е по същество подход към планирането и провеждането на оценки, който се основава на принципите на практиката, основана на доказателства :

Principles of evidence-based practice

Доказателства - Оценката се планира и провежда, като се използват знания за практиките и методите за оценка. Освен това тя включва анализ (а често и събиране) на емпирични данни с добро качество.

Заинтересовани страни - Оценката взема предвид контекста и ценностите, нуждите, предпочитанията и обстоятелствата на ключовите заинтересовани страни. Тя има за цел да подпомогне обучението и развитието на оценяваната инициатива или, в по-общ план, на областта на PVE/CVE/Deradicalisation.

(Професионален) анализ - оценителят има достатъчно познания както за практиките за оценка, основани на доказателства, така и за инициативите PVE/CVE/Derad, за да проведе добре планирана оценка и да формулира обосновани заключения въз основа на систематичен анализ на данните. Освен това оценителят е добре подготвен да извърши оценката безпристрастно и етично.

Оценката, основана на доказателства, се различава от процеса на оценка, основан на мнение, който се ръководи от условности или интуиция, а не от задълбочено проучване на съответните изследвания на проектите за оценка или систематично събиране и анализ на данни. Тя се различава и от твърдия процес на оценяване, който се планира и прилага, без да се вземат предвид предпочитанията на заинтересованите страни или контекстът и характеристиките на изследваната интервенция. Въз основа на тези характеристики концепцията за ООД може да бъде графично разположена в матрица от четири идеални типа:

Фигура 2: Четири идеални типа оценка

Когато оценката се планира и прилага с помощта на основан на доказателства подход, това повишава нейното качество и полезност. Активното участие на заинтересованите страни помага да се уверим, че оценката е полезна и подходяща, както и че е по-вероятно резултатите от нея да бъдат използвани. Внимателното внимание към доказателствата означава, че тя се основава на възможно най-добрите знания и използва подходящи, представителни и надеждни данни. И накрая, вниманието към професионалния опит подчертава значението на това да се гарантира, че най-вече оценителят, но също така и ключовите заинтересовани страни, които участват, имат добро разбиране за практиките на оценяване, инициативата и нейния контекст.

Научете повече

- Резултат D2.1 на INDEED относно основите на практиката, основана на доказателства, и оценката, основана на доказателства.
- Електронен наръчник 2 на INDEED - Как да разработваме инициативи и оценки за PVE/CVE и дерадикализация в съответствие с принципите на практиката, основана на доказателства

3. ЗАЩО ОЦЕНЯВАТЕ?

Оценките могат да играят важна роля в разработването на успешни и ефективни инициативи. Оценката на отделните инициативи ще укрепи и основите на областта на PVE/CVE/Derad като цяло.

Оценките подпомагат обучението и развитието

Най-ценната роля на оценките е да помогнат на участниците в инициативата да се поучат от своите успехи и неуспехи. Това води до по-информирани решения и в крайна сметка до по-добри резултати. Оценката е най-полезна, когато резултатите от нея могат да бъдат използвани от тези, които изпълняват инициативата, и не са свързани с решенията за финансиране, които неизбежно пораждат натиск да се покаже успех.

Оценките показват приноса на дадена инициатива

Оценките могат да помогнат на специалистите да обяснят на своите партньори за сътрудничество и на финансиращите организации ключовите фактори, които правят работата им успешна, и по този начин да уточнят какви ресурси и капацитет са необходими, за да продължат дейностите си. Те могат също така да подчертаят практиките, ценностите и специфичния принос на дадена инициатива в областта на PVE/CVE/Derad.

Оценките увеличават прозрачността и публичната отчетност

Много PVE/CVE/Derad инициативи се финансират от публичен орган, благотворителна организация или фондация. Важно е да може да се докаже за какво е използвано финансирането и да се гарантира, че то е използвано ефективно. Оценките могат да предоставят такава информация и по този начин да повишат прозрачността и публичната отчетност на дадена инициатива. Оценката не води до публична отчетност само защото документира постигнатото, но и защото предоставя информация за това как да се подобри инициативата. По този начин тя може да помогне ресурсите да бъдат използвани още по-добре в бъдеще.

Оценките спомагат за изграждането на по-силна доказателствена база за инициативите PVE/CVE/Derad

Оценката, основана на доказателства, е неизменна част от изграждането на практики, основани на доказателства – с други думи, инициативи, които са разработени въз основа на най-добрите налични знания за радикализацията и начините за нейното предотвратяване. Понастоящем научните познания за радикализацията и нейното предотвратяване са все още ограничени. Все още не е ясно какво работи и при какви условия в областта на предотвратяването и противодействието на насилствения екстремизъм или подпомагането на дерадикализацията. Оценките ще ни помогнат да научим повече за това, особено когато резултатите се оповестяват публично, което позволява на изследователите, създателите на политики и практиките да ги използват в работата си.

4. КОГА ДА СЕ ПЛАНИРАТИ ПРОВЕЖДАТ ОЦЕНКИТЕ?

Не е възможно да започнете да мислите за провеждане на оценка твърде рано. В идеалния случай планът за оценка трябва да се разработи заедно със самата инициатива.

Най-добрият момент да започнете да мислите кога и как да оценявате инициативата е на етапа на нейното планиране. Само по този начин е възможно да се планират практиките за събиране на данни и мониторинг, така че всички необходими доказателства да бъдат на разположение, когато дойде време за оценка. Възможно е да се направят оценки, които не са били първоначално планирани, но ще съществуват много повече ограничения за това, какво точно може да се оценява и как (за повече информация по този въпрос вижте Електронно ръководство 2 на INDEED).

СЪВЕТ:

В идеалния случай оценките се планират като част от дизайна на инициативата.

Друга причина да започнете да мислите за оценка още на етапа на планиране на инициативата е, че оценки могат да се правят от ранните етапи на инициативата до нейния край.

По време на етапа на планиране на дадена инициатива е възможно да се оценят планът за изпълнение на инициативата и залегналите в него допускания. Този вид оценка се нарича формираща оценка. Ако инициативата първо се изпробва като пилотна, е възможно да се направи оценка на пилотната инициатива. Този вид оценка, която се извършва преди приемането на окончателния вариант на инициативата, понякога се нарича предварителна оценка.

По време на изпълнението на инициативата е възможно да се оцени как протича изпълнението и дали инициативата функционира по предназначение. Този вид оценка се нарича оценка на процеса. Оценките могат да посочат слабите страни и начините за подобряване на инициативата. Когато изпълнението на инициативата е продължило известно време, е възможно да се направи и първи преглед на краткосрочните ѝ резултати.

След **приключването на инициативата** може да се направи оценка, за да се установи дали тя е постигнала желаните цели и доколко трайно е било нейното въздействие в дългосрочен план. Този вид оценка се нарича оценка на резултатите. Тя може да бъде полезна при планирането на нови инициативи и може да допринесе значително за все още доста ограничените познания за ефективността на инициативите за PVE/CVE/Derad.

СЪВЕТ:

В Електронното ръководство INDEED 2 можете да намерите инструкции за това как да включите оценката в планирането на инициативата от самото начало.

5. КОЙ ТРЯБВА ДА ОЦЕНЯВА?

Оценките изискват участието на редица заинтересовани лица и определянето на техните роли. Очевидно е, че всяка оценка трябва да има оценител, но редица заинтересовани страни също трябва да участват активно.

Подходът към оценката, основан на доказателства, изисква оценителят да бъде избран внимателно. Важно е също така да се реши и уточни как точно ще бъдат включени заинтересованите страни, какви ще бъдат техните взаимоотношения с оценителя и как всички те ще работят заедно.

5.1 ИЗБОР НА ОЦЕНИТЕЛ

Оценката може да бъде извършена от външен или вътрешен оценител. Оценителят може да бъде едно лице, но може да има и екип от експерти по оценяването.

Външният оценител е лице, което не участва в инициативата или няма значителна съществуваща връзка с нея. Външните оценители обикновено са консултанти или академични изследователи.

Вътрешният оценител е човек, който в момента е част от инициативата или от организацията/институцията, която отговаря за нея.

Дали е за предпочитане да има външен или вътрешен оценител, зависи от ситуацията. Основните въпроси, които трябва да се вземат предвид, са следните:

Таблица 1: Фактори, които трябва да се вземат предвид при избора на оценител

Експертиза в областта на оценяването	Оценителят трябва да владее добре проектите за оценка и съответните методи. Предишният опит в провеждането на оценки е ценен.
Познания за PVE/CVE/Derad областта	Оценителят трябва да има добри познания за PVE/CVE/Derad като област на политиката и видовете инициативи.
Познаване на инициативата и нейния контекст	Оценителят трябва да познава контекста, в който се осъществява инициативата, както и самата инициатива.
Безпристрастност и конфликти на интереси	Оценителят трябва да може да анализира инициативата по безпристрастен начин и по този начин да няма конфликт на интереси с оценката или инициативата.

Достъп до данни	Оценителят трябва да има достъп до всички данни, необходими за оценката (или да може да ги събере).
Разходи/ресурси и наличност	Оценяваният трябва да разполага с достатъчно ресурси и време за изпълнение на задачата.
Trust	Оценителят трябва да е в състояние да спечели доверието на хората, чието съдействие е необходимо за извършване на оценката.
Употреба	Оценяваният трябва да има авторитет и комуникационни умения, които да проправят пътя към използването на резултатите.

Традиционно използването на външен оценител се представя като предпочитан вариант, тъй като се смята, че това прави оценката по-безпристрастна. Съществуват обаче и съображения, които говорят в полза на вътрешния оценител. Например, вътрешният оценител често познава по-добре инициативата и контекста, може да има по-добър достъп до данни и да е в състояние да изгради по-добро доверие сред ключовите заинтересовани страни. Смята се също така, че е по-вероятно резултатите от оценката да бъдат използвани, ако оценката е извършена от вътрешен оценител.

Като общо правило външният оценител е предпочитан вариант, ако целта е да се оцени ефективността на дадена инициатива (оценка на резултатите) и/или ако резултатите от оценката ще имат значителни последици за бъдещето на инициативата. Ако целта на оценката е да се разбере как е била осъществена инициативата (оценка на процеса) и/или тя се прави с цел обучение, вътрешната оценка също може да бъде вариант.

5.2. ПРИВЛИЧАНЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

Оценката, основана на доказателства, изисква внимателно интегриране на нуждите, ценностите и обстоятелствата на заинтересованите страни на всеки етап от процеса на оценка. По дефиниция тя насърчава ориентиран към заинтересованите страни подход към оценката. Такъв подход, от своя страна, може да приеме различни форми, включително оценка, основана на сътрудничество, участие или овластяване.

При **съвместната оценка** оценителят създава постоянно сътрудничество със заинтересованите страни по време на целия процес на оценяване, като остава отговорен за процедурата. Такава съвместна оценка може да помогне на оценителя да разбере по-добре и да отговори на нуждите, ценностите и обстоятелствата на заинтересованите страни на различни етапи от процеса на оценка, включително на етапите на подготовка, проектиране, изпълнение и използване.

При **оценката с участие** оценителят и заинтересованите страни съвместно споделят контрола върху процеса на оценка. Такъв подход може да включва съвместно вземане на решения относно целите на оценката, дизайна и процесите на събиране

на данни, както и съвместно изпълнение и използване на оценката. Този процес дава възможност на заинтересованите страни не само да изразят своите нужди и ценности, но и активно да ги включат в процеса на оценяване чрез процедури за съвместно разработване.

При **оценката на овластяването** оценителят се отнася към заинтересованите страни (напр. персонала на инициативата, участниците) като към контролиращи процеса на оценка, като същевременно поема ролята на наставник или критичен приятел. При този вид оценка заинтересованите страни в крайна сметка са отговорни за вземането на критични решения (например относно целите на оценката, дизайна и събирането на данни). Те също така провеждат и продължават да контролират изпълнението и последващите мерки. По този начин оценката на овластяването не само изисква от заинтересованите страни да изразят и интегрират своите нужди, ценности и обстоятелства, но и да поемат пълна собственост и отговорност за процеса на оценяване.

Заедно с това оценките, основани на сътрудничество, участие и овластяване, отразяват различните форми, които може да приеме участието на заинтересованите страни в процеса на оценка. Макар че подходите се различават значително по ролята, която отреждат на заинтересованите страни, всички те могат да се използват за засилване на интегрирането на нуждите, ценностите и обстоятелствата на заинтересованите страни на всеки етап от процеса на оценяване. В това отношение всеки от тях обещава да засили всеобхватността на оценката, да създаде доверие между оценителя и заинтересованите страни и да подобри организационната рефлексия и обучение. Ако се прилагат добре, всички те могат да бъдат подходящи за осъществяването на оценка, основана на доказателства.

6. ОСНОВНИ ВИДОВЕ ОЦЕНКА

Съществуват безброй видове оценки, които се различават помежду си по отношение на целите, методите, сроковете и обхвата. По-долу ще представим трите основни вида оценки. Всички тези видове могат да бъдат прилагани, като се използва основаващият се на доказателства подход към оценяването, описан в Електронното ръководство на INDEED 2, и като се използва инструментът за оценяване INDEED.

6.1 ФОРМИРАЩА ОЦЕНКА

Формиращата оценка обикновено се провежда като част от процеса на планиране преди началото на изпълнението, но може да се проведе и за текущи инициативи, когато те се пренастроят. Тя е начин да се оцени дизайнът или планът на инициативата.

При формиращата оценка се прави систематичен преглед на (планираната) инициатива – какво се цели с нея, как ще бъдат постигнати целите ѝ и на какви предположения се основава. Тя може да покаже дали може да се очаква, че планът за изпълнение на инициативата ще осигури планираните резултати, и как планът може да бъде подобрен.

Формиращата оценка може да бъде и под формата на пилотно изпълнение на планираната инициатива, което ще позволи да се тестват планираните задачи и дейности и да се провери тяхната правилност и ефективност.

По отношение на методите и данните могат да се използват научни публикации за радикализацията и дерадикализацията, за да се прецени дали предположенията на инициативата се подкрепят от съществуващите доказателства. Друг често използван метод е провеждането на интервюта и проучвания сред основните заинтересовани страни, за да се съберат техните мнения относно плана на инициативата. Той може да включва и събиране и анализ на данни за контекста на инициативата, за да се види дали тя отговаря на нуждите, които е предназначена да задоволи.

Типични въпроси, на които формиращите оценки могат да отговорят, са:

- Основава ли се планът за инициативата на обосновани предположения за радикализацията и начините за нейното предотвратяване?
- Какви видове дейности трябва да се изпълняват?
- Планът за инициативата отговаря ли на нуждите, които инициативата трябва да задоволи?
- Работи ли пилотното изпълнение както трябва?

3 ПРИМЕР ЗА ФОРМИРАЩА ОЦЕНКА НА ПРОГРАМАТА „РАЗБИРАМ=УВАЖАВАМ“

“РАЗБИРАНЕ = РАЗБИРАНЕ“ е образователна програма за превенция на радикализацията, водеща до дискриминация и реч на омразата, **разработена от д-р Маржена Кордачук Вас и изпълнявана от Полската платформа за национална сигурност.**

Цели и целева група: Целта на инициативата е да насърчи поведение, свободно от всякакви форми на радикализъм, дискриминация и език на омразата, сред учениците и учителите в средните училища, както и сред родителите и местната общност.

Дейности: Образователни дейности (семинари, дискусии, тематични дни), обучение в житейски умения (психологически и социални, справяне със стреса и агресията, изграждане на самоконтрол) и дейности в свободното време.

Оценител: Външен оценител (академичен изследовател)

Цел на оценката: Формиращата оценка беше извършена по време и след пилотното изпълнение на инициативата. Целта беше да се установи дали инициативата е била приложена правилно и ефективно. Оценката разгледа също така основните допускания и плана за изпълнение.

Методи: Интервюта с екипа, който изпълнява програмата, и с представители на училищата

Резултати: Като цяло инициативата беше оценена като добре планирана и реалистична. Оценката даде някои препоръки за това как съдържанието и организацията на инициативата могат да бъдат допълнително подобрени.

За повече информация: Полска платформа за национална сигурност. Understand = Respect (на полски и английски език)

6.2 ОЦЕНКА НА ПРОЦЕСА

Оценката на процеса разглежда начина, по който инициативата функционира на практика. Обикновено тя се провежда, за да се види дали инициативата се изпълнява според първоначалния план и да се научи как може да бъде подобрена. Тя може да се съсредоточи върху различни аспекти на изпълнението и да доведе до получаването на много полезна информация, която може да помогне за подобряването на инициативата в бъдеще.

За да се извърши оценка на процеса, е необходимо да се разполага с данни за плана за изпълнение на инициативата и за действителното изпълнение на инициативата. Планът за изпълнение на инициативата, заедно с дискусиите с основните заинтересовани страни, определя критериите, по които следва да се оценява изпълнението. Критериите могат да включват например броя на организирани курсове за обучение или събития, както и степента на участие в курсовете за обучение или събитията. Не е задължително критериите да бъдат измерими в цифри; те могат да включват например удовлетвореността на участниците от програмата и техните мнения за нея или сътрудничеството между различните партньори, участващи в изпълнението на инициативата.

Типичните въпроси, на които може да отговори оценката на процеса, са:

- Как върви изпълнението на инициативата?
- Осъществява ли се инициативата (или някои от нейните дейности) в съответствие с плана?
- Доколко инициативата е достигнала до целевата си група?
- Как участниците възприемат инициативата?
- Как основните заинтересовани страни работят заедно за постигане на целите?
- Доколко ключовите заинтересовани страни участват в инициативата?
- Имало ли е някакви пречки при изпълнението на инициативата?

4 ОЦЕНКА НА ПРОЦЕСА НА РАБОТА С МНОЖЕСТВО АГЕНЦИИ (РМА) В БЕЛГИЯ, НИДЕРЛАНДИЯ И ГЕРМАНИЯ

Инициатива: в Белгия, Нидерландия и Германия. Тези многоведомствени платформи са създадени с цел предотвратяване на радикализацията и насилствения екстремизъм.

Оценител: Външен оценител (академични изследователи от IRCP, Университет Гент)

Цел на оценката: Оценката е под формата на (реалистична) оценка на процеса с цел да се установи „какво работи при какви условия“. Тя анализира прилагането на многоведомствения подход и начина, по който различните участващи агенции си сътрудничат. Това беше направено, за да се определят областите на подобрене и да се разбере как функционира механизмът.

Методи за събиране на данни:

Систематичен преглед на литературата - използван за определяне на показателите за оценката.

Работа на терен в по един град във всяка държава, включително наблюдение с участие на срещи на РМА, полуструктурирани интервюта с различни участници и фокус групи за проучване на липсващите елементи.

Методи за анализ на данните: Качествените данни, получени от полуструктурираните интервюта, бяха анализирани с помощта на рамката SWOT (силни и слаби страни, възможности и заплахи), за да се идентифицират вътрешните силни и слаби страни и външните възможности и заплахи на РМА. Качествените данни от наблюденията и интервюта бяха тествани спрямо показателите на процеса, разработени по време на систематичния преглед на литературата.

Резултати: Най-важният фактор за добър процес на междуведомствено сътрудничество е доверието. Във всички анализирани държави съществуват проблеми с професионалната тайна и тайната на разследването, както и с недостига на човешки ресурси. Ролята на координатора на структурата на РМА се оказва много важна. Пандемията, социалните промени и новите форми на радикализация бяха разглеждани като външна заплаха. Като част от резултатите и препоръките от оценката беше разработен онлайн инструмент за самооценка за местни специалисти (<https://emmascan.eu/>).

За повече информация: Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (eds.). (2022). Оценка и наставничество на многоведомствения подход към насилствената радикализация в Белгия, Нидерландия и Германия. Antwerpen: Maklu.

6.3 ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Оценката на резултатите измерва ефекта от инициативата. Това е обичайният начин да се определи дали инициативата е постигнала целите си и дали е довела до планирания резултат. Подобно на оценката на процеса, трябва да има установени критерии, за да се измери дали инициативата е била ефективна или не. Често е необходимо да се разполага и с информация за ситуацията, преди да започне изпълнението на инициативата.

Оценката на резултатите може да бъде извършена по няколко начина в зависимост от нейните цели. Ако оценката е свързана с това как участниците възприемат резултата от инициативата или каква промяна е предизвикала инициативата, качествените методи (напр. интервюта, проучвания) често са най-добрият избор. Ако целта е да се докаже, че планираният резултат е причинен от инициативата, могат да се използват количествени методи, за да се проучи какъв вид и колко голям ефект е имала интервенцията и коя характеристика или измерение на интервенцията изглежда най-полезно. В зависимост от използвания метод нивото на доказателственост на количествената оценка на резултатите е различно (т.е. колко надеждни са заключенията, които могат да бъдат направени въз основа на нея). Най-силни доказателства се получават при разнообразни контролирани проучвания.

Важно е да се отбележи, че количествените и качествените методи за оценка се допълват взаимно. Въпреки това единият не може да замени другия. Качествените методи не могат да правят причинно-следствени заключения за ефекта от интервенцията. От друга страна, количествените методи обикновено не позволяват да се проучи как отделните лица са преживели интервенцията.

Типичните въпроси, на които оценките на резултатите могат да отговорят, са:

- Какви са резултатите от инициативата?
- Постигнала ли инициативата своите цели и резултати?
- До каква степен целевата група е претърпяла промяна в своите знания, умения, нагласи и поведение след участието си в инициативата? Каква е тази промяна в сравнение с промяната, наблюдавана сред тези, които не са участвали в инициативата?
- Имало ли някакви непредвидени ефекти върху целевата група или контекста?

5 ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ AGGREDI В ХЕЛЗИНКИ, ФИНЛАНДИЯ

Инициатива: Aggredi

Цели на инициативата и целева група: Aggredi е инициатива, ръководена от неправителствена организация (HelsinkiMissio), която има за цел да намали рецидивизма сред 18-49-годишните правонарушители, осъдени за улично насилие. Тя предлага наставничество и практическа помощ с цел подпомагане на реинтеграцията в обществото.

Оценител: Изследователи от Националния изследователски институт за правна политика във Финландия.

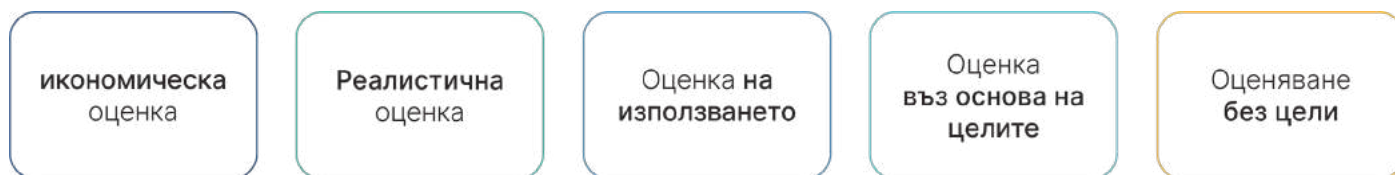
Цел на оценката: Целта на оценката е да се установи дали инициативата е успяла да намали рецидивизма на своите клиенти.

Метод: Количествено проучване, което сравнява рецидивизма между 1) клиенти, завършили програмата Aggredi, 2) клиенти, които са участвали, но са се отказали, 3) правонарушители, на които е било предложено участие, но са отказали, и 4) сравнителна група от подобни правонарушители, които не са имали контакт с Aggredi.

Резултати: Оценката показва, че рецидивите сред завършилите програмата са много по-ниски в сравнение с тези, които са я напуснали. Тя също така показва, че колкото по-дълго се участва в програмата, толкова по-ниско е нивото на рецидивизъм. Методологическите трудности затрудняват категоричното доказване, че наблюдаваното по-ниско ниво на рецидивизъм се дължи на участието в програмата.

За повече информация: [оценка на Доклад за of Aggrediproграмата](#) (на финландски език).

6.4 ДРУГИ ВИДОВЕ ОЦЕНКИ

Освен гореспоменатите три общи вида оценки, често се споменават и много други специфични видове оценки. По-долу са дадени някои примери:

Икономическа оценка

Икономическата оценка е полезна за изследване на връзката между **разходите** и **ефективността** на инициативата. Например една много ефективна инициатива може да е много скъпа и поради това да е непрактична за изпълнение, или пък една инициатива може да е с ниски разходи, но да е неефективна.

Тази форма на оценка се използва най-вече от финансиращите организации, за да се види каква е финансовата стойност на инициативата, и от създателите на политики, за да определят и сравнят разходите за различни инициативи. Също така администраторите и изпълнителите на инициативата могат да променят интервенцията, ако тя генерира твърде много разходи.

Типичните въпроси, на които икономическите оценки могат да отговорят, са:

- Какви са ресурсите, използвани за инициативата?
- Как се използват ресурсите?
- Как разходите се превръщат в резултати?

Реалистична оценка

Реалистичната оценка е вид оценка, която се фокусира върху „как“ и „защо“ на резултатите от инициативата, като идентифицира **основните механизми, които карат инициативите да доведат до определени резултати**. Тя е особено полезна за разбирането на това как дадена инициатива работи в различни контексти и при какви условия, тъй като се стреми да обясни защо дадена инициатива работи за едни, но не и за други.

Типични въпроси, на които реалистичните оценки могат да отговорят, са:

- Какви са контекстуалните фактори, които влияят върху ефективността на инициативата?
- Кой са най-ефективните стратегии за инициативи?
- Кой дейности имат най-голямо въздействие?
- Кой са факторите, които правят инициативата успешна в определени условия, а не в други?

Оценка на използването

Оценката, насочена към използване, се основава на идеята, че **резултатите от оценката трябва да бъдат полезни за основните потребители, за които са предназначени**, и констатациите трябва да бъдат използвани. Поради тази причина този вид оценка трябва да бъде планирана така, че констатациите да бъдат използвани, а ангажирането на потребителите на оценката е необходимо още на етапа на планиране на оценката.

Оценката на използването може да се използва в комбинация с описаните по-горе формативни оценки, оценки на процеса и на резултатите, както и с различни методи в зависимост от нуждите на предвидените потребители. Методът ще зависи от данните, които са необходими за отговор на основните въпроси на оценката, и от най-подходящия метод за предоставяне на тези резултати.

Оценка, основана на целите

Оценката, основана на целите, измерва дали инициативата напредва **към набор от цели, които са SMART** (специфични, измерими, постижими, релевантни и навременни). Тази оценка се използва от финансиращите или изпълняващите инициативата, за да покажат, че инициативата се движи към целите, които са били договорени на етапа на планиране на инициативата. Поставените цели не се поставят под въпрос.

Типичните въпроси, на които могат да отговорят оценките, основани на целите, са:

- Постигнала ли е инициативата своите цели и задачи?
- Дали целите са постигнати в резултат на инициативата или поради други външни фактори?

Оценка без конкретни цели

Безцелната оценка изследва резултатите от инициативата, без да се фокусира върху нито една цел. Оценяващият дори не знае целите и задачите на инициативата. Оценката анализира резултатите и ефектите от инициативата, без да се ръководи от някаква конкретна предварително определена насоченост. По този начин оценителят не е нито пристрастен, нито повлиян от никакви очаквания. Оценителят трябва да бъде външен и да не познава организацията или инициативата.

Безцелната оценка разглежда непредвидените резултати и промени, предизвикани от инициативата, и може да идентифицира положителните и отрицателните странични ефекти. Тя се използва, когато инициативата изисква работа в сложна среда и целите са неясни.

Типичните въпроси, на които могат да отговорят оценките без цели, са:

- Какви резултати е постигнала инициативата?
- Могат ли резултатите да бъдат приписани на инициативата?
- Положителни или отрицателни са ефектите?

6.5 КОМБИНИРАНЕ НА ВИДОВЕ ОЦЕНКА

Възможно е да се комбинират различни видове оценки в една оценка. Това изисква повече ресурси, но също така може да доведе до по-полезни и по-богати резултати. Доста често се съчетават оценка на резултатите и оценка на процеса и това може да бъде полезно, особено когато се търси обяснение защо инициативата е постигнала или не е постигнала желаните ефекти. Комбинацията от оценка на процеса и резултата може да помогне да се установи например до каква степен неуспехът да се постигне желаните резултати се дължи на лошо изпълнение или на слабости в замисъла.

Научете повече

За повече информация относно формиращите оценки, оценките на процеса и оценките на резултатите:

- Набор от инструменти за оценка. [Видове оценка](#).
- По-добра оценка. [Какво представлява оценката?](#).
- James Bell Associates. (2018). [Инструментарий за формираща оценка: Стъпка по стъпка и ресурси за оценка на изпълнението на програмата и ранните резултати](#). Вашингтон, окръг Колумбия: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services (Детско бюро, Администрация за деца и семейства, Министерство на здравеопазването и човешките ресурси на САЩ).
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police (Уроци, извлечени от формативни оценки на два обекта на програмиране за противодействие на насилствения екстремизъм, съставени от канадската полиция). *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism* (Списание за полицейска дейност, разузнаване и борба с тероризма), 18(1).

За повече информация относно други видове оценки:

- Оценяване на МЯРКАТА. [Икономическа оценка](#).
- КОИ. [Икономически оценки](#).
- По-добра оценка. [Реалистична оценка](#).
- По-добра оценка. [Оценка, насочена към използването](#).
- Patton, M. Q. (2008). *Оценка, насочена към използването* (4-то издание). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Оценяване без цели: Ориентация за оценяване на фондации. *The Foundation Review*, 5(4).

7. ДИЗАЙНИ И МЕТОДИ ЗА ОЦЕНКА

Оценките включват вземането на множество решения и избори. Едно от ключовите решения при извършването на оценка е да се избере подходящ дизайн и методи за оценка. Видът на оценката дава насока на оценката, но все още не определя начина, по който тя ще бъде извършена. Дизайнът на оценката определя цялостната структура и обхвата на оценката. Методите за оценка го допълват, като определят как ще се събират и анализират данните (вж. таблица 1).

Таблица 1: Ключови решения при планирането на оценката

Вид оценка	
Избрани въз основа на целите на оценката формиращи, процесни, резултатни и т.н	
Дизайн на оценката	
Определя обхвата и структурата на оценката	
Методи за събиране на данни	Методи за анализ на данните
Какви данни ще се използват и как ще се събират	Как събраните данни се анализират, за да се направят заключения.

Кои дизайни и методи за оценка са най-подходящи, зависи от целите, обхвата и наличните ресурси за оценката. В тази глава е представен кратък преглед на някои често използвани проекти за оценка и методи за събиране и анализ на данни.

7.1 ДИЗАЙНИ ЗА ОЦЕНКА

Дизайнът за оценка изяснява **основната структура на оценката**. Той определя например дали оценката ще се съсредоточи върху анализ на ситуацията в един момент или ще включва сравнение за различни периоди от време. Друго ключово решение е дали оценката ще се съсредоточи само върху самата инициатива, или ще се използват групи за сравнение.

Някои дизайни за оценка са доста лесни за изпълнение, докато други изискват повече професионален опит и задълбочени познания за научните методи. В този раздел са представени някои от най-използваните проекти за оценка - от по-малко сложни до по-сложни

Дизайн на казус

Оценката, при която се използва дизайн на проучване на случай, събира **задълбочена информация за малък брой случаи** (например няколко участници в дадена инициатива). Те могат да предоставят подробни и богати познания за функционирането и (непредвидените) последици от дадена инициатива. Важно е да се признае, че проучванията на случаи имат и някои забележителни ограничения. **Констатациите, получени чрез проучване на случай, обикновено не са представителни или обобщаващи.** Рядко е възможно да се разбере дали опитът на малък брой участници, интервюирани за целите на оценката, отразява опита на участниците в инициативите като цяло.

Дизайнът на казуса е особено полезен, когато достъпът до данни е ограничен. Понякога проучванията на случаи могат да бъдат единственият възможен дизайн за оценка. Проучванията на случаи са много полезни и за формулиране на хипотези и въпроси за оценка, които по-късно да бъдат изследвани с по-сложни проекти за оценка. Като предлагат по-задълбочен поглед върху функционирането на инициативата, те могат да бъдат и добро допълнение към оценките, които иначе използват количествени методи и цифрови показатели.

6 ПРИМЕР ЗА ДИЗАЙН НА ПРОУЧВАНЕ НА СЛУЧАЙ

Cherney and Belton (2020) избират дизайн на изследване на случай, за да проучат програмата за социална реинтеграция (PRISM). Те се фокусират само върху трима клиенти, за които са налични достатъчно данни, за да се изследва прогресията във времето.

Оценката оценява въздействието на PRISM чрез събиране на информация за възгледите на лицата в различни моменти от време. Необходимата информация е събрана чрез няколко метода за събиране на данни, включително интервюта с персонала на PRISM и със самите лица, преглед на докладите за напредъка, изготвени от психолозите на PRISM, и бележки по случаи на клиенти, съставени от персонала на PRISM. За анализа на данните е използван качествен анализ на съдържанието. Констатациите показваха къде е постигнат напредък от всеки клиент и къде са необходими подобрения.

За повече информация: Cherney, A., & Belton, E. (2020). Оценка на резултатите от интервенции, насочени към радикализирани правонарушители: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool (Тестване на модела за интеграция на екстремисткия отказ като инструмент за оценка). *Dynamics of Asymmetric Conflict* (Динамика на асиметричните конфликти), 13(3), 193-211.

Дизайн на напречните сечения

При оценката, използваща кръстосана структура, се събират данни от възможно най-много хора (например хора, които изпълняват или участват в дадена инициатива) в един конкретен момент от време и обикновено се използва проучване. Използването на такъв дизайн позволява събирането на данни от голям брой участници и сравняването на разликите между групите. Например възможно е да се анализира дали лицата, участвали в инициативата, се различават от останалите участници в проучването по отношение на някакъв аспект, свързан с целите на инициативата (например нагласи или поведение).

Поради това кръстосаният дизайн може да **създаде полезна „моментна снимка“ на действието на инициативата, нейното приемане или потенциални ефекти.** Той е особено подходящ за оценки на процеса. Когато става въпрос за оценки на

резултатите, той не е идеален вариант. Това е така, защото кратката времева рамка затруднява оценката на ефектите, а липсата на контролна група поставя ограничения върху способността на оценката да установи причинно-следствена връзка между инициативата и нейните ефекти. Освен това разликите между изложените на инициативата и останалите участници в проучването могат да се дължат и на фактори, различни от инициативата и нейните ефекти (т.е. отклонение от подбора). Лицата, участващи в инициативата, вероятно се различават от останалите по много начини и това може да е невъзможно да се вземе предвид в изследването.

7 ПРИМЕР ЗА ДИЗАЙН НА НАПРЕЧНО СЕЧЕНИЕ

Дън и др. оценяват стратегията за борба с радикализацията на австралийската полиция в Нов Южен Уелс, която включва инициатива за ангажиране на общността с мюсюлманските общности в Сидни. Оценителите са били академични изследователи, които са работили съвместно с вътрешни служители на полицията на Нов Южен Уелс. Инициативата е оценена чрез анализ на данните от еднократно проучване, проведено сред членовете на общностите, към които е насочена инициативата. Чрез анкетата бяха събрани данни за информираността на мюсюлманите в Сидни за инициативата на полицията на Нов Южен Уелс за ангажиране на общността и за запознаването им с инициативата, както и за доверието, сътрудничеството и възприятията им за полицията на Нов Южен Уелс.

Проучването показва, че инициативата е успяла да установи пряк контакт с общността, трайни отношения и силна информираност на общността. Респондентите препоръчват да се увеличат контактите, да се подобри видимостта и да се укрепят партньорствата.

За повече информация: Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Може ли да се използва полицейска работа в общността за борба с тероризма? Evidence from NSW, Australia (Данни от Нов Южен Уелс, Австралия). Полицейска практика и изследвания, 17(3), 196-211.

Надлъжен дизайн

Надлъжният дизайн обикновено се използва за **оценка на въздействието на дадена инициатива във времето**. При най-разпространения вид надлъжно проучване оценителят събира данни от участниците в два или няколко момента преди и след началото на инициативата. Приемането на такъв надлъжен дизайн може да бъде мощен инструмент за оценка на краткосрочните и дългосрочните ефекти от дадена инициатива, както и на нейното правилно функциониране. Тъй като тя изисква данни, събрани в различни моменти от време, нейното осъществяване изисква по-дълъг период от време. Въз основа на такива лонгитюдни дизайни обаче не могат да се правят причинно-следствени заключения за ефективността на инициативата. Ключовото ограничение е свързано с липсата на контрафактологично измерение (невъзможността да се знае какво би се случило, ако лицето не беше участвало в инициативата).

СЪВЕТ :

В идеалния случай оценката, използваща надлъжен дизайн, се планира заедно със самата инициатива. Това гарантира, че необходимите данни ще бъдат събрани в подходящия момент и че практиките за мониторинг на инициативата подпомагат оценката.

8 ПРИМЕР ЗА НАДЛЪЖЕН ДИЗАЙН

Академичните изследователи Feddes, Mann и Doosje са използвали надлъжен план за оценка на холандска програма за обучение по устойчивост. В обучението са участвали общо 46 млади мюсюлмани с мигрантски произход. За целите на оценката от участниците в програмата са събрани данни чрез въпросник в четири момента: 1) преди началото на обучението, 2) след приключване на първия модул, 3) непосредствено след приключване на обучението и 4) три месеца след обучението.

Резултатите от оценката показват, че обучението е имало положителен ефект върху участниците, като е повишило тяхното самочувствие, емпатия и способност да предвиждат поведението и реакциите на другите хора. Също така участниците съобщават за по-ниски насилствени намерения и нагласи към насилие, основано на идеология. Резултатите обаче показват, че участниците са показали по-високи нива на нарцисизъм. Като цяло резултатите показаха, че овластяването на участниците и особено повишаването на тяхната емпатия допринасят за успешното обучение по устойчивост.

За повече информация: Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015 г.). Повишаване на самооценката и емпатията за предотвратяване на насилствена радикализация: надлъжна количествена оценка на обучение за устойчивост, насочено към юноши с двойна идентичност. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.

(Квази)експериментални дизайни

Оценката, при която се използва (квази)експериментален дизайн, **сравнява група от хора (или училища, затвори, градове и т.н.), към която е приложена дадена инициатива, с контролна група, към която тази инициатива не е приложена.** Използването на контролна група дава възможност да се анализира дали наблюдаваната промяна при участниците наистина се дължи на инициативата, а не на други фактори.

Контролната група може да бъде създадена по различни начини. При експериментално проучване (наричано още **рандомизирано контролирано проучване** или РКП) участниците се разпределят на случаен принцип в група за лечение и контролна група. В областта на PVE/CVE такова случайно разпределение е трудно както по практически, така и по етични причини. От гледна точка на причинно-следствените изводи рандомизираните експерименти предоставят най-силните доказателства за ефективността на инициативата.

9 ПРИМЕР ЗА РАНДОМИЗИРАНО КОНТРОЛИРАНО ИЗПИТВАНЕ

В оценката на проект на датското правителство за противодействие на екстремистки наративи сред младежите е използвано рандомизирано контролирано проучване. Оценката е извършена от академичните изследователи Паркър и Линдекилде. Те създават експеримент с проучване, в който се използват контролни и третиращи групи. Контролната група не е била изложена на проекта, а третиращата група е била изложена на проекта. Участниците в контролната група са отговорили на анкета преди да посетят семинар с бивши екстремисти, докато участниците в третираната група са отговорили на въпросите веднага след посещението на същия семинар. За да оценят доколко ефективна е била инициативата по отношение на намаляването на подкрепата за политическо насилие, оценителите задават непреки въпроси за политическото насилие.

За повече информация: Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists (Предотвратяване на екстремизма с екстремисти): Двойно острие на мечата? Анализ на въздействието на използването на бивши екстремисти в датските училища. *Науки за образованието*, 10(4).

Друга алтернатива е **квазиекспериментален проект**, при който контролната група е създадена по друг начин, различен от случайното разпределение. Например оценителят може да създаде контролна група, като сравни населението в определена среда (например училище, град, затвор), където е приложена дадена инициатива, с населението в сравнима среда, където инициативата не е приложена (например близко училище, град или затвор със сходни характеристики).

10 ПРИМЕР ЗА КВАЗИЕКСПЕРИМЕНТАЛЕН ДИЗАЙН

Оценката на програмата Aggredi беше извършена, за да се установи дали инициативата е успяла да намали рецидивизма на своите клиенти. Основната цел на използването на квазиекспериментален дизайн беше да се определи дали инициативата е успяла да намали рецидивизма, като се оцени какво би се случило с хората, участвали в лечението, ако не бяха участвали в програмата Aggredi.

За тази цел е проведено количествено проучване, което сравнява рецидивизма между три групи за лечение и контролна група. Групите за лечение бяха: 1) клиенти, които са завършили програмата Aggredi, 2) клиенти, които са участвали, но са се отказали, и 3) правонарушители, на които е било предложено участие. И за трите групи е имало сравнителна група от сходни правонарушители, които не са имали контакт с Aggredi.

Основната идея е да се създаде сравнителна група, за да се съпостави рецидивизмът на третираната група с рецидивизма на сравнителната група, която се състои от лица, сходни с участниците в Aggredi по отношение на тяхната възраст, пол и криминално минало. Сравнителната група е формирана въз основа на данни от Изследователския регистър на престъпленията и санкциите на Института за изследване на правната политика.

За повече информация: Доклад за оценка на програма Aggredi (на финландски език).

7.2 МЕТОДИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ДАННИ

Проектите за оценка обикновено не предписват конкретни методи за събиране на данни и могат да се комбинират с редица методи. В този раздел са разгледани някои основни методи за събиране на данни, които могат да се използват в оценките.

Систематичен преглед на съществуващата документация

Добра отправна точка за събиране на данни е да се прегледа какви данни вече са налични за инициативата. Съответните съществуващи данни включват планове за изпълнение на инициативата, докладите за напредъка и всички документи, които обясняват нейните цели и теория на промяната. Те могат да включват и данни от мониторинга на проекта, като например записи на дейностите и участниците.

Съществуващите документи са полезни за разбирането на целите и планове на инициативата. Данните от мониторинга могат да бъдат чудесен източник за надлъжни проучвания, при които е важно да има данни от различни моменти във времето, за да се наблюдава промяната в диахронен план. В идеалния случай практиките за мониторинг на инициативата са разработени от самото начало, за да осигурят необходимите данни за оценката.

Интервюта

Интервютата са често използван метод за събиране на данни при оценката на инициативи за PVE/CVE/Derad. Те са особено полезни за получаване на задълбочена информация и прозрения за изпълнението на инициативата. Често се използват и за оценка на специфичните ефекти от инициативата (например въздействието върху възгледите и нагласите на участниците).

Интервютата могат да се провеждат по различни начини. Те могат да бъдат структурирани, което означава, че всички респонденти отговарят на едни и същи въпроси. Друга алтернатива е полуструктурираното интервю, при което респондентите се питат за едни и същи теми, но редът на въпросите може да се променя и интервюиращият може да задава допълнителни въпроси. И накрая, интервютата могат да бъдат неструктурирани и да приемат формата на свободно протичащ разговор.

Всеки вид интервю има своите предимства и недостатъци. Структурираните интервюта са най-подходящи, когато е важно да се получат лесно сравними отговори. Ако е важно да се формира задълбочено разбиране за възприятията на интервюирания, обикновено е по-добре да се използват полуструктурирани или неструктурирани интервюта, тъй като те дават повече пространство на интервюирания да обясни възгледите си със свои собствени термини.

Фокус групи

Фокус групите са дискусии с група от (обикновено от пет до десет) души по избрана тема. Те могат да служат като алтернатива на интервютата или да ги допълват. Участниците във фокус-групата могат да представляват определена група хора (например участниците в дадена инициатива) или да се състоят от различен набор от заинтересовани страни (например специалисти, които изпълняват дадена инициатива на различни нива).

Фокус групите могат да бъдат рентабилна и ефективна по отношение на времето алтернатива на индивидуалните дълбочинни интервюта. Те също така са добър начин да се установят сходствата и различията в преживяванията, свързани с изпълнението на дадена инициатива и нейните последици.

Проучвания

Проучването е друга алтернатива за събиране на информация от множество респонденти. При проучването от определен брой хора се изисква да попълнят стандартизиран въпросник. Проучванията предлагат ефективен от гледна точка на ресурсите начин за събиране на данни от голяма група хора в рамките на кратък период от време, за да се оцени например въздействието на дадена инициатива върху участниците. Въпросникът за проучване може да бъде попълнен самостоятелно или като ръководена дейност в лична или онлайн среда.

Въпреки че проучванията са ефикасен начин за събиране на данни, те имат и значителни **ограничения**. Много често срещано предизвикателство е ниският процент отговорили (само ограничен брой респонденти попълват въпросника). Освен това полезността на проучването зависи до голяма степен от това колко добре са конструирани въпросите. Важно е въпросите да са недвусмислени и лесни за разбиране от респондентите. Силно препоръчително е да се инвестират значителни средства в разработването на въпросника и да се тества, преди да бъде пуснат в употреба.

И накрая, това, което се печели от ефективността и броя на респондентите, се губи от подробностите и дълбочината. Данните, събрани чрез въпросник, често са доста ограничени и повърхностни, така че ако е важно да се съберат задълбочени знания, интервютата или фокус групите обикновено са по-добра алтернатива.

Наблюдение с участие и без участие

Наблюдението с участие се отнася до процес на събиране на данни, при който оценителят е пряко ангажиран с инициативата и участва в нейните ежедневни дейности. Наблюдението без участие включва наблюдение на дейностите на инициативата, без да се участва активно в тях.

Наблюдението с и без участие **дава възможност на оценителя да се запознае с изпълнението на инициативата от първа ръка**. Те позволяват да се създаде подробна представа за ежедневните операции на инициативата, включително за нейните предизвикателства и (непредвидени) последици. Те могат да бъдат особено полезни, когато се използват в комбинация с други методи за събиране на данни, и могат да осигурят основа за информирана подготовка на задълбочени интервюта или въпросници за проучвания.

11 ПРИМЕР: Методи за събиране на данни, използвани при оценката на проект „Укрепване на устойчивостта към насилствен екстремизъм“ (STRIVE II, 2017-2020 г.

Инициативата STRIVE II, изпълнявана от Кралския институт на обединените служби (RUSI), има за цел да намали набирането и подкрепата за екстремистки групи, използващи насилие, и цялостната радикализация в горещите точки в Кения. Инициативата е насочена към преодоляване на структурните фактори, груповата динамика и индивидуалните фактори, които създават условия и допринасят за радикализацията и вербуването.

Оценката е възложена от RUSI и е извършена от външни оценители, които са академични изследователи. Оценката съчетава оценка на резултатите от въздействието на инициативата до този момент и формираща оценка за оценка на бъдещите ѝ действия.

При оценката бяха използвани няколко метода за събиране на данни:

Съществуващи документи - 40 справочни документа, като например доклади за управлението, документи за политиката, публикувани изследвания и насоки за програмата, данни за мониторинг и оценка, насоки за оценка и мониторинг, както и документи, очертаващи теорията на промяната на инициативата (как се очаква да се постигнат планираните резултати).

Интервюта и фокус групи - повече от 50 полуструктурирани интервюта и пет фокус групи с персонала на инициативата, участници и представители на нейните финансиращи организации и партньори.

Наблюдение без участие - наблюдение на различни дейности на инициативата, включително обучения, вътрешни срещи и публични събития.

За повече информация: Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). [Evaluation of , Violent Extremism Strengthening Resilience \(STRIVE II\) in Kenya \(Оценка на укрепването на устойчивостта към насилствен екстремизъм \(STRIVE II\) в Кения\): Окончателен доклад.](#)

(академична) литература

Друг важен източник на данни за оценката е съществуващата (академична) литература, която почти винаги е полезна за идентифициране на оценки на подобни инициативи и за определяне на подходящи аналитични методи и показатели. Тя е незаменима, когато целта е да се оцени до каква степен теорията за промяна и работните методи на инициативата съответстват на съществуващите научни знания. Това е често срещана цел при формиращите оценки.

12 ПРИМЕР ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА АКАДЕМИЧНА ЛИТЕРАТУРА

Фламандският план за действие за предотвратяване на насилствената радикализация и поляризация беше оценен от Фламандския институт за мир. Оценката анализира плана за действие като цяло, като се фокусира специално върху няколко проекта, финансирани чрез плана за действие. Фламандският институт за мир извършва задълбочен анализ на конкретни области на действие в рамките на плана за действие. За да се прецени дали целите и политическите решения в плана за действие са адекватно формулирани, е направен преглед на научната литература относно мерките за предотвратяване на (насилствената) радикализация и съпоставена с плана за действие.

За повече информация: Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020) [Een transversale programoscan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering](#). In Cops, D., Pauwels, L. and Van Alstein, M. (eds) Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen.

Смесени методи (комбиниране на няколко вида данни)

Описаните по-горе методи за събиране на данни могат да се използват самостоятелно, но могат и да се комбинират. Това се нарича подход със смесени методи. Използването на смесени методи става все по-популярно при оценяването на инициативи за PVE/CVE/Derad.

Подходът със смесени методи, ако е внимателно планиран, има няколко предимства. По-специално, той може да компенсира ограниченията на отделните методи за събиране на данни и да предостави много по-богати данни за инициативата. Използването на смесени методи не е автоматично по-добро от използването само на един метод за събиране на данни. Важно е внимателно да се обмисли каква ще бъде добавената стойност на всеки метод за събиране на данни.

13 ПРИМЕР 1 ЗА СМЕСЕНИ МЕТОДИ

Джонс и др. използват смесена методология, за да оценят въздействието на програма за наставничество в Мелбърн, базирана на спорт, която е насочена към проблемите на идентичността, принадлежността и културната изолация на млади мъже мюсюлмани. В своята оценка изследователите провеждат наблюдение на участниците през втората половина на програмата. След приключването на програмата са събрани данни от участниците и заинтересованите страни чрез качествени методи (полуструктурирани интервюта и фокус групи) и количествени методи (анкети), които по-късно са използвани за сравнение с качествените данни.

За повече информация: Джонс, А., Гросман, М. и Макдоналд, К. (2014 г.). „Повече от игра“: The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience towards Violent Extremism (Въздействието на спортни схеми за наставничество на младежи върху развитието на устойчивост към насилствен екстремизъм). *Social Inclusion* 2(2), 57-70.

14 ПРИМЕР 2 ЗА СМЕСЕНИ МЕТОДИ

Академични изследователи извършват оценка на стратегията „Превенция“, насочена към предотвратяване на радикализацията на младите хора в Обединеното кралство. Изследователите използват подход на смесени методи, съчетаващ следните методи:

- систематичен преглед на научната литература,
- интервюта с практики от всички 48 обекта на проекта по време на ранните етапи от изпълнението на проекта,
- събирането на 194 дневника, за да се очертаят интервенциите и дейностите по проекта в национален мащаб,
- анализ на тримесечната възвръщаемост на проектите
- задълбочени проучвания на случаи, проведени в 12 обекта на проекта.

За повече информация: Хиршфийлд, А., Кристман, К., Уилкокс, А., Роджърсън, М. и Шарат, К. (2012 г.). Оценка на процеса на превенция на насилствения екстремизъм: Programmes for Young People (Програми за млади хора). Youth Justice Board (Съвет за младежко правосъдие).

7.3 МЕТОДИ ЗА АНАЛИЗ НА ДАННИТЕ

След като данните са събрани, те трябва да бъдат анализирани, за да се формулират заключения. Методите за анализ на данни включват техники за сортиране, тълкуване и обработка на събраните данни. Отново има голямо разнообразие от налични възможности. Кой вариант са най-подходящи, зависи от това какви данни са събрани, на какви въпроси трябва да се отговори и с какъв професионален опит разполага оценителят. По-долу са представени някои от най-често използваните методи за анализ на данни.

Качествен анализ на съдържанието

Този метод се използва широко за анализ на документи, както и на стенограми от интервюта и фокус групи. Той може да се използва и за анализ на записки от наблюдения с участници и без участници.

Този метод по същество включва структуриране и организиране на текста чрез идентифициране на частите, които са от значение за оценката, и кодирането им с определени теми или ключови думи. По този начин става възможно да се филтрират всички части от данните, които се отнасят до определена тема. Когато данните са структурирани и организирани чрез кодиране, става по-лесно да се анализират данните и да се определи какъв вид заключения могат да се направят от тях.

Кодовете, използвани за организиране на данните, се разработват от оценителя. Съществуват две общи стратегии за това как да се направи това. Дедуктивното кодиране е стратегия „отгоре надолу“, при която кодовете се разработват въз основа на целите и ключовите въпроси на оценката. Индуктивното кодиране е стратегия „отдолу нагоре“, при която кодовете се разработват въз основа на внимателен прочит на данните и идентифициране на темите и мотивите в тях. Обикновено и двете стратегии се използват заедно.

Кодирането става особено полезно, когато има много текстови данни. Съществуват различни видове софтуер, които могат да се използват за кодиране (например NVivo и Atlas.ti).

Количествен анализ

Количествените (числови) данни, които могат да бъдат събрани и изготвени чрез проучване или преглед на данни от проекти, могат да бъдат анализирани чрез няколко статистически метода. Тези методи включват основна описателна статистика, целяща да опише даден набор от данни, например чрез изчисляване на неговия обхват и средна стойност (средна стойност или медиана). Дескриптивната статистика може да се извършва с помощта на софтуерни програми като Excel или SPSS. Тя може да послужи като първа стъпка към по-сложен анализ на набора от данни, който може да включва създаването на линеен регресионен модел. Линеяният регресионен модел анализира статистическата значимост на корелацията и връзката между две променливи, която може да бъде илюстрирана с графика. Този модел може да бъде мощен инструмент за оценка на въздействието на дадена инициатива, при условие че се основава на внимателно събран набор от данни.

Научете повече

- Hofman, J. и Sutherland, A. (2017). Различни проекти и методи за оценка: Оценяване на интервенции, които предотвратяват или противодействат на насилствения екстремизъм. RAND Europe (РАНД Европа).
- Impact Europe. [База данни за методи за събиране на данни и проекти за оценка](#).
- Strauss, A. (1987). Качествен анализ за социални учени. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). Ръководство за кодиране за качествени изследователи. London. Sage Publications.
- Peersman, G. (2014 г.) Преглед: Методите за събиране и анализ на данни в оценката на въздействието, Methodological Briefs: Оценка на въздействието 10. Флоренция: Служба за научни изследвания на УНИЦЕФ.
- Trochim, W. (2006). База знания за изследователски методи. [Дескриптивна статистика](#).
- Woodley, A., (2004). [Получаване и анализ на количествени данни](#). Ресурси за обучение PREST. Commonwealth of Learning.

8. ОСНОВАН НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА ПОДХОД КЪМ ОЦЕНКАТА

Важна част от всяка оценка е да се уверите, че тя е в съответствие с етичните и правните стандарти. Това е още по-важно в случая с инициативите PVE/CVE/Derad, които засягат чувствителни теми и често са насочени към уязвими и стигматизирани лица и общности. Оценката може да бъде и един от начините да се прецени до каква степен самата инициатива отговаря на етичните и правните стандарти.

Добра рамка за осмисляне на етиката в инициативите и оценките на PVE/CVE/Derad е подходът, основан на правата на човека. Тази глава представя накратко основите на тази рамка и какво означава тя на практика. Подробни инструкции за това как да се включат по подходящ начин етичните, свързаните с пола, правните и обществените аспекти в оценката са предоставени в Ръководството INDEED 2.

Подход, основан на правата на човека

Подходът, основан на правата на човека, е концептуална рамка, която може да се прилага към всяка политика или практика, за да се гарантира, че тя се основава нормативно на вътрешни стандарти за правата на човека и е насочена оперативно към защита на правата на човека.

Подходът, основан на правата на човека се основава на пет ключови принципа за правата на човека:

Участие	Всеки има право на активно участие в процесите на вземане на решения, които засягат упражняването на неговите права.
Отчетност	Практиките и ръководителите на инициативи и оценки в областта на PVE/CVE/Derad носят отговорност за неизпълнение на задълженията си към целевите групи. При нарушаване на правата на човека следва да има ефективни средства за правна защита.
Недискриминация и равенство	Всички лица имат право на своите права без каквато и да е дискриминация. Всички видове дискриминация трябва да бъдат забранени, предотвратени и премахнати.
Овластяване	Всеки има право да претендира за своите права и да ги упражнява. Хората и общностите трябва да разбират правата си и да участват в разработването на политики, които засягат живота им.
Законосъобразност	Инициативите и техните оценки трябва да бъдат съобразени със законните права, установени в националното и международното законодателство.

Адаптирано от European Network of National Human Rights Institutions, [Human Rights-Based Approach](#).

Какво включва прилагането на тези ценности и принципи в инициативите и оценките на PVE/CVE/Derad? В проекта INDEED сме организирали ключовите въпроси в четири измерения: аспекти, свързани с пола, етични аспекти, правни аспекти и обществени аспекти (GELSA).

Аспекти, свързани с пола

Препоръчително е оценките на PVE/CVE/Derad да възприемат чувствителен към пола подход. Това важи с особена сила, когато оценяваната инициатива не е съобразена с пола в своята концепция. Процесите на радикализация не са неутрални по отношение на пола, нито пък инициативите PVE/CVE/Derad, дори когато те не са изрично свързани с пола. Това е така, защото полът неизбежно оказва влияние върху опита и условията на индивида. Известно е също така, че в процесите на радикализация може да има различия, основани на пола.

Чувствителният към пола подход към оценяването отчита потенциалните различия, основани на пола, и е проектиран така, че да може да ги улови. Това може да означава например да се гарантира, че сред интервюираните и включените във фокус групите лица има баланс между половете и че събраните данни се анализират и от гледна точка на пола, като се отчитат и оценяват последиците за хората от всичкилове.

Етични аспекти

Инициативите PVE/CVE/Derad и техните оценки често са свързани с лица и групи, които са стигматизирани и имат противоречиви политически или религиозни възгледи. Важно е да се уверим, че инициативите в тази област са **недискриминационни** в своите практики или предположения. Съществуват негативни примери за PVE/CVE/Derad инициативи в рамките на ЕС, при които лица и общности са се чувствали обект на посегателство поради своята религиозна, етническа или социална идентичност, а инициативата е представлявала продължение на обществените предразсъдъци и предубеждения.

Оценката предоставя добра възможност за внимателна оценка на основните и явните предположения на инициативата PVE/CVE/Derad по отношение на целевите групи, както и на начина, по който тези предположения се проявяват в целите, насоките и практиките на инициативата.

В оценката се разглежда и въпросът как инициативата е взела предвид различните свободи, свързани с правото на недискриминация, като например свободата на мисълта, изразяването, събирането и сдружаването. Оценката може да прецени как тези права и свободи са били балансирани с нуждите на работата на PVE/CVE/Derad за справяне с радикализацията и екстремизма и доколко инициативата е успяла да избегне засилването на механизмите на изключване, които излагат хората на риск от радикализация.

Добрите насоки за етично провеждане на оценка се основават и на общите принципи на отговорното изследване. Етичните насоки за научни изследвания включват добри насоки за това как да се работи с интервюираните и фокус групите и как да се напише доклад за оценка, който да отчита техните права и почтеност.

Правни аспекти

Освен вече разгледаните разпоредби за основните права, трябва да се вземе предвид и националното законодателство. Специфичните за сектора професионални разпоредби също могат да окажат въздействие, например върху възможностите за събиране и споделяне на данни. Следователно е важно да се гарантира, че както инициативата, така и нейната оценка имат подходящо правно основание.

Един от основните проблеми е, че почти всички инициативи и оценки се сблъскват с опасения относно личните данни. В [Общия регламент относно защитата на данните](#) (ОРЗД) се определят изисквания за това как могат да се обработват (т.е. събират, съхраняват, анализират или споделят) лични данни. Обработката на лични данни винаги изисква конкретно правно основание, ако не е разрешена с изричното и информирано съгласие на съответното лице.

Освен че спазват разпоредбите на ОРЗД и другото законодателство, оценките на PVE/CVE/Derad могат също така да оценят инициативата от гледна точка на това дали нейните практики са в съответствие с тях. Важно е тези разпоредби да се спазват стриктно, тъй като нарушаването на данните, злоупотребите и нарушенията могат да изложат лицата на риск и да разрушат доверието в практикуващите PVE/CVE/Derad и тяхната работа. Такива нарушения могат също така да засилят страховете от наблюдение, профилиране и предразсъдъчни практики.

Обществени аспекти

Оценката може също така да даде възможност да се погледне отвъд самата инициатива и да се прецени доколко тя е насочена към по-широкия обществен контекст, в който функционира, и доколко го отчита, както и какви ефекти има във връзка с този контекст. Този вид чувствителност към обществения контекст често е от ключово значение за успеха на интервенциите в областта на PVE/CVE/Derad и за избягването на непредвидени вредни последици.

Оценката може да се съсредоточи върху това как (и дали) инициативата е адресирала риска от непредвидени последици от работата си върху общностите и обществото, като например стигматизация, включване/изключване, преобладаващи предразсъдъци и стереотипи и чувство за сигурност в определени общности и обществото като цяло

Научете повече

- Европейска мрежа на националните институции по правата на човека, [Подход, основан на правата на човека](#).
- [Харта на основните права на Европейския съюз](#).
- RAN. [Специфични за пола подходи в PVE: превантивна работа за момичета в и около училищата](#). Документ за заключението от срещата на работната група на RAN.
- Лойд, М. [Етични насоки за работа с П/СВ в областта на психичното здраве](#). Публикация на RAN.
- Група за оценка на ООН. [Етични насоки за оценка](#).

9. ОСЕМ СЪВЕТА ЗА УСПЕШНИ ОЦЕНКИ, ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА

Предишни проучвания и оценки показват, че при оценките на PVE/CVE/Derad често се появяват определени предизвикателства. По-долу сме съставили списък със съвети как да ги избегнете или да ги смекчите:

1

1. Интегриране на оценката в плана на инициативата

Много от предизвикателствата при оценяването могат да бъдат избегнати, когато оценката се планира заедно със самата инициатива. Това означава, че в плана на инициативата се описва подробно и начинът, по който тя ще бъде оценена. Първата оценка може да се извърши още на този етап на планиране. Много от решенията, взети в първите дни от живота на инициативата, определят какви проекти, методи и данни за оценка могат да се използват при по-късните оценки.

2

2. Осигуряване на финансиране и ресурси за оценка

Едно често срещано предизвикателство пред оценката е, че за нея няма финансиране. Изглежда, че това е особено често срещано при дългосрочни програми и краткосрочни действия, които разчитат на ограничено финансиране на проекти. В тези случаи финансиращата организация може да изисква инициативата да бъде оценена, но за тази цел не са предвидени допълнителни ресурси.

Оценката, дори и в по-простите си форми, изисква доста значителни ресурси. Трябва ясно да се планира откъде ще дойдат тези ресурси. Препоръчително е финансирането на инициативи за PVE/CVE/Derad да включва специален бюджет за оценка в допълнение към средствата за изпълнение на самата инициатива.

3

3. Ясно определяне на замисъла и целите на инициативата

Отправна точка за почти всеки вид оценка е ясното разбиране на нейните цели, плана за изпълнение и основното предположение за това как планираните действия трябва да доведат до очакваните резултати (теория на промяната). В идеалния случай целите и теорията на промяната са внимателно разработени на етапа на планиране на инициативата. Ако целите не са правилно дефинирани, е трудно да се извърши висококачествена оценка.

4. Разработване на практики за мониторинг на данните в инициативата с оглед на оценката

Видът на оценката, която е възможно да се извърши, зависи в голяма степен от това какви данни са налични. Има много видове данни, които могат да бъдат събрани по време на оценката, но някои проекти за оценка изискват данни, които могат да бъдат събрани само в определен момент от време. Например, за да се направи надеждна оценка на въздействието на дадена инициатива върху участниците, трябва да има някаква информация за тяхното положение в момента, в който са започнали. Оценката почти винаги изисква добро документиране на дейностите на инициативата.

Когато инициативата има системни практики за мониторинг и водене на документация, които са съобразени с нуждите на бъдещите оценки, необходимите данни ще бъдат налице, когато са необходими. Недостатъчните практики за мониторинг не правят оценката невъзможна, но значително ограничават наличните възможности и могат да окажат отрицателно въздействие върху надеждността на резултатите от нея.

5. Фокус върху обучението

Оценката е най-полезна, когато е планирана и проведена с цел обучение. Това означава, че оценката е предназначена да подпомогне по-нататъшното развитие на инициативата и включва ясен план за това как ще бъдат използвани резултатите от нея. Препоръчително е оценката да не е свързана с решения за финансиране, а да се проведе в средата на периода на финансиране. Това осигурява най-конструктивната среда за провеждане на оценката, без да се оказва натиск да се покаже успех, като се предоставя реална възможност резултатите да се използват за подобряване на инициативата.

6. Включване на ключови заинтересовани страни в планирането на оценката

Оценките често са процес отгоре-надолу, при който целта и дизайнът се определят от финансиращия орган. Опитът показва, че това не е много продуктивна стратегия. Вместо това обикновено е по-добре да се възприеме подход с повече участие и да се включат ключови заинтересовани страни, особено тези, които изпълняват инициативата, в процеса на оценяване от самото му начало.

Включването на заинтересованите страни позволява да се създаде съпричастност и доверие, необходими за постигането на надеждни резултати. Когато заинтересованите страни се включват активно в процеса на планиране, това показва, че техните възгледи, знания и опит се ценят. Когато оценката отговаря на нуждите на участниците

в изпълнението на инициативата, тя вече не се представя като допълнителна задача, която се изисква от някой друг, а се разглежда като нещо полезно за развитието на собствената им работа. Това осигурява допълнителна мотивация за сътрудничество при изготвянето на данните, необходими за оценката, и за откровеност по отношение на възможните слабости и неуспехи.

7

7. Уверете се, че оценителят има добри познания за областта на PVE/CVE/Derad

Когато оценката се извършва от външен оценител, е добре той да се увери, че е запознат с областта на PVE/CVE/Derad и нейните специфични характеристики. Макар че много от общите видове и методи за оценка могат да бъдат приложени за оценка на инициативи в областта на PVE/CVE/Derad, доста трудно е да се осмислят всички данни или наблюдения, без да има добра обща представа за областта.

8

8. Помислете навреме за етиката и начините за осигуряване на достъпност на данните

Едно често срещано предизвикателство при оценките на инициативите PVE/CVE/Derad е, че етичните съображения и съображенията за сигурност могат да ограничат достъпа до данни. Държавните органи и тези, които изпълняват инициативата, могат да се колебаят дали да споделят информация, особено когато тя включва подробности за политическите възгледи или личните въпроси на дадено лице. Аспектите, свързани със сигурността, могат да ограничат достъпа до местата, където могат да се провеждат интервюта или наблюдения. Препоръчително е още в началото да се разбере какви етични, правни и свързани със сигурността ограничения има за споделянето на данни и да се помисли за начини за постигане на възможно най-добри резултати в рамките на тези ограничения.

Друга група предизвикателства произтича от чувствителния и стигматизиран характер на насилствения екстремизъм. Целевите групи и лицата, към които е насочена дадена инициатива, може да се окажат трудни за достигане и изграждане на доверие поради нестабилната ситуация и отношенията с хората, замесени в екстремизъм. Те може също така да не желаят да споделят истинските си възгледи, тъй като те могат да се възприемат като социално нежелани и заклеймени. Ето защо се препоръчва внимателно да се обмисли кого да се избере за оценител, за да се спечели доверието, необходимо за събирането на данните - и да се направи по начин, който не застрашава доверието на лицата в самата инициатива.

ИЗТОЧНИЦИ И ЛИТЕРАТУРА

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Björge, T. (2013). Strategies for preventing terrorism. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rcai.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). Small-scale evaluation in health: A practical guide. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). *Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation*. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). *Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model*. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the “War on Terror”: A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P. & Barakat, R. (2013). Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. American Evaluation Association Conference. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. Introductory Guide: Countering Violent Extremism. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). Refining theories of change. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), *EUCPN Thematic Paper Series*, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/com_com(2013)0941_en.pdf).
- European Commission (2021). Better Regulation Guidelines. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/>

about-nhris/human-rights-based-approach/.

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). Evaluating Countering Violent Extremism. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149-1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredeinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6-24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356-364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavinstitute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. Database of data collection methods and evaluation designs. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42-50.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180-197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). Improving evaluation of anti-crime programs:

Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.

- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. *BMJ* 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). Utilization-focused evaluation (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstofer, A. (2017). Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). Small-scale evaluation: Principles and practice. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). Theory of Change. Methodological Briefs: Impact Evaluation 2. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). A glossary for evidence based public health. *J Epidemiol Community Health*, 58(7), 538–45.
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. [ICCT-Schmid-](https://www.icct.nl/publications/ICCT-Schmid-)

[Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf](#)

- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013-2014. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66-85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdrmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286-306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181-200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. *A Hands-On Guide to Planning and Evaluation*. Canadian Hemophilia Society, 23-32.
- Woodley, A. (2004). Getting and analysing of quantitative data. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED E-GUIDEBOOK 1

EVIDENZBASIERTE EVALUIERUNG VON PVE/CVE- UND DE- RADIALISIERUNGSINITIATIVEN

Grundsätze, Herausforderungen und Methoden

Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet

INHALTSÜBERSICHT

DANKSAGUNGEN	4
EINFÜHRUNG	4
1. PVE/CVE/DERAD-INITIATIVEN	6
2. WAS IST EVIDENZBASIERTE EVALUIERUNG?	8
3. WARUM EVALUIEREN?	11
4. WANN SIND EVALUIERUNGEN ZU PLANEN UND DURCHZUFÜHREN?	12
5. WER SOLLTE EVALUIEREN?	13
5.1 Auswahl des:r Evaluators:in	13
5.2 Einbindung von Stakeholdern	14
6. HAUPTARTEN DER EVALUATION	16
6.1 Formative Evaluierung	16
6.2 Prozessevaluierung	18
6.3 Ergebnisevaluierung	19
6.4 Andere Evaluierungsarten	21
6.5 Kombination von Evaluierungsarten	23
7. EVALUIERUNGSKONZEPTE UND -METHODEN	24
7.1 Evaluierungsentwürfe	24
7.2 Methoden der Datenerhebung	28
7.3 Methoden der Datenanalyse	32
8. MENSCHENRECHTSBASIERTER ANSATZ DER EVALUIERUNG	34
9. ACHT TIPPS FÜR ERFOLGREICHE EVIDENZBASIERTE EVALUATIONEN	37
QUELLEN UND LITERATUR	40

DANKSAGUNGEN

Das INDEED E-Guidebook 1 wurde von Leena Malkki, Mina Prokic und Irina van der Vet (Universität Helsinki) verfasst.

Diese Arbeit wurde von anderen Projektpartner:innen unterstützt, insbesondere von Stephan Klose (Vrije Universiteit Brussel), der an der Abfassung der Kapitel 5 und 7 beteiligt war und eine Schlüsselrolle in der Entwicklung des Konzepts des evidenzbasierten Ansatzes für die Evaluierung spielte, Marzena Kordaczuk-Wajs (Polish Platform for Homeland Security), die an der Abfassung des Kapitels 6.1 beteiligt war sowie von Hannah Reiter und Norbert Leonhardmair (VICESSE), die zu Kapitel 8 beitrugen.

Die Autorinnen möchten sich bei den externen Gutachter:innen für ihre sehr nützlichen Kommentare zu früheren Versionen der E-Guides bedanken: Markus Kaakinen (Universität Helsinki), Joel Busher (Universität Coventry), Ioan Durnescu (RAN-Rehabilitationsgruppe), Katrien Van Mele (Verband der flämischen Städte und Gemeinden), Marteen Dewaele (Verband der flämischen Städte und Gemeinden), Anneli Portman (Finnisches Institut für Gesundheit und Wohlfahrt) und Miila Lukkarinen (Stadt Helsinki).

EINFÜHRUNG

Die INDEED E-Guidebooks sollen ein **gutes Verständnis des evidenzbasierten Evaluierungsansatzes vermitteln und aufzeigen, wie dieser im Bereich der Prävention und Bekämpfung von gewalttätigem Extremismus bzw. der Unterstützung von Deradikalisierung (PVE/CVE/Derad) angewandt werden kann**, und eine Orientierungshilfe für die Gestaltung solcher Initiativen bieten. Die E-Guidebooks richten sich hauptsächlich an **Praktiker:innen und politische Entscheidungsträger:innen**, die in diesem Bereich tätig sind. Sie können auch für professionelle Evaluator:innen und Akademiker:innen nützlich sein, die an der Evaluierung solcher Initiativen beteiligt sind und sich mit der evidenzbasierten Evaluierung oder der Durchführung von Evaluierungen speziell im Bereich PVE/CVE/Derad vertraut machen wollen.

INDEED E-Guidebook 1 bietet eine knappe Einführung in die Grundlagen der Evaluierung und in die Bedeutung eines evidenzbasierten Evaluierungsansatzes. Es stellt verschiedene Evaluierungsarten, -designs und -methoden vor und gibt Hinweise, wann und von wem Evaluierungen durchgeführt werden sollten. Es enthält ein Kapitel über Ethik und Evaluierung sowie zahlreiche Beispiele für frühere Evaluierungen von PVE/CVE/Derad-Initiativen.

INDEED E-Guidebook 2 vertieft die Anwendung eines evidenzbasierten Ansatzes für die Evaluierung. Es bietet Information, wie Evaluierung in die Konzeption von Initiativen integriert werden kann, sowie die schrittweise Anleitung für die Konzeption und Durchführung einer evidenzbasierten Evaluierung. Außerdem enthält es weitere Informationen darüber, wie sichergestellt werden kann, dass die Evaluierung nach ethischen Gesichtspunkten durchgeführt wird.

Der Hauptzweck der INDEED E-Guidebooks besteht darin, Praktiker:innen und politische Entscheidungsträger:innen mit den Grundsätzen und Praktiken evidenzbasierter Evaluierung vertraut zu machen, damit sie als **gut informierte Beteiligte** an Evaluierungen agieren können und wissen, wie sie PVE/CVE/Derad-Initiativen so planen und umsetzen, dass sie effektiv evaluiert werden können. Um als **Evaluator:in** zu agieren, **ist ein umfassenderes Fachwissen** über Evaluierungspraktiken, -konzepte und -methoden **erforderlich**, als in den E-Guidebooks enthalten ist. Dies sollte bei der Entscheidung, wer als Evaluator:in fungieren soll, berücksichtigt werden.

Die E-Guidebooks sind **Teil des INDEED-Toolkits für Praktiker:innen und politische Entscheidungsträger:innen, das im Rahmen des von der EU finanzierten H2020-Projekts INDEED (2021-2024) entwickelt wurde**. Das Ziel des INDEED-Projekts war es, das Wissen, die Fähigkeiten und die Fertigkeiten von PVE/CVE/Derad-Praktiker:innen und politischen Entscheidungsträger:innen in Bezug auf evidenzbasierte Evaluierungen und Praktiken zu stärken. Dieses Toolkit enthält auch ein **INDEED-Evaluierungstool**, das detailliertere Tipps und Empfehlungen enthält. Das INDEED-Toolkit finden Sie unter www.indeedproject.eu.

1. PVE/CVE/DERAD-INITIATIVEN

In den letzten zwei Jahrzehnten haben viele Länder **Mittel und Wege** entwickelt, **um Radikalisierungsprozesse, die in gewalttätigen Extremismus münden, zu verhindern und zu bekämpfen und um De-Radikalisierung** und den Ausstieg aus dem Extremismus zu fördern. Derartige Initiativen sind vor allem in westeuropäischen Ländern verbreitet. Dies hat zur Einführung einer großen Vielfalt von Policies, Strategien und Praktiken geführt, die in diesem E-Guidebook als **PVE/CVE/Derad-Initiativen bezeichnet werden**.

Die PVE/CVE/Derad-Initiativen umfassen eine breite Palette von Aktivitäten, die sich in vielerlei Hinsicht stark unterscheiden.

An der Umsetzung können verschiedene Arten von **Akteur:innen beteiligt** sein, z. B. Nichtregierungsorganisationen, Praktiker:innen (Pädagog:innen, Gesundheits- und Sozialarbeiter:innen), Sicherheitsbehörden (Polizist:innen und Vollzugspersonal), Religionsgemeinschaften sowie Forscher:innen und andere Expert:innen. Es ist üblich und empfehlenswert, dass solche Initiativen ein gewisses Maß an behördenübergreifender Zusammenarbeit beinhalten.

Die Initiativen können in verschiedenen **sozialen Umfeldern stattfinden**, z. B. in Schulen, Gemeinde- und Religionszentren, Jugendzentren, Sozialdiensten, Sportvereinen oder Gefängnissen.

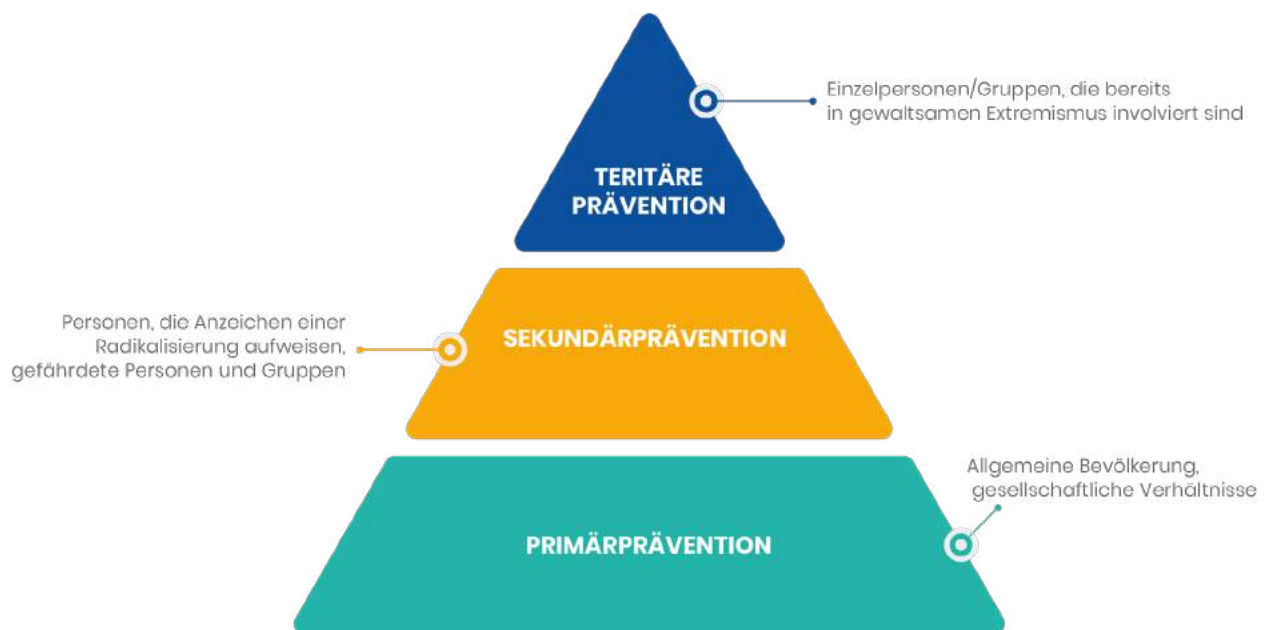
Auch der **Umfang und die Dauer** variieren. Einige Initiativen sind klein, während andere landesweit angelegt sind. Einige Initiativen sind langfristig angelegt oder sogar Teil ständiger täglicher Aktivitäten, während andere als kurzfristige Maßnahmen konzipiert sind. In diesem Zusammenhang gibt es auch Unterschiede bei der Finanzierung. Es ist üblich, dass Initiativen eine relativ kurzfristige Projektfinanzierung durch den Staat, die Kommunen, Wohlfahrtsverbände oder Stiftungen erhalten, während es einigen Initiativen gelungen ist, eine langfristige Finanzierung zu sichern. Die Initiativen unterscheiden sich darin, wer **Initiator:in** ist. Bei einigen handelt es sich um Top-Down-Initiativen, die vom Staat oder der Kommune entwickelt wurden, während andere Initiativen von einer NGO oder einer Community an der Basis entwickelt wurden.

Die Initiativen unterscheiden sich in ihrem **Schwerpunkt**. Einige Initiativen konzentrieren sich hauptsächlich darauf, die extremistischen Überzeugungen der Zielgruppe zu bekämpfen, während andere stattdessen darauf abzielen, die Beteiligung der Zielgruppe an gewalttätigen extremistischen Aktionen zu verhindern oder zu beenden. Viele Initiativen befassen sich bis zu einem gewissen Grad mit beiden Aspekten.

Es gibt erhebliche Unterschiede in Bezug auf die **Zielgruppen** und das **Stadium der Radikalisierung**, auf das sich die Initiativen konzentrieren. Es hat sich eingebürgert, den Bereich PVE/CVE/Derad in Anlehnung an das Modell der öffentlichen Gesundheit in drei Bereiche zu unterteilen:

- **Die Primärprävention** richtet sich an die gesamte Gesellschaft und zielt in erster Linie darauf ab, das Bewusstsein für Radikalisierung und gewalttätigen Extremismus zu schärfen und die Widerstandskraft gegen Radikalisierung zu stärken. Diese Initiativen haben in der Regel die Form von Programmen zur Förderung der Partizipation, zur Stärkung des Gefühls der Integration oder zur Vermittlung von Kultur- und Medienkompetenz. Sie können sich auch mit der sozialen Lage und Ungleichheit befassen, die als Radikalisierungsfaktoren gelten.
- **Die Sekundärprävention** befasst sich mit Einzelpersonen oder Gruppen, die bereits Anzeichen einer Radikalisierung aufweisen oder als radikalierungsgefährdet eingestuft werden. Zu den Maßnahmen gehören Mentoring, die Verbesserung der Beziehungen und der Kommunikation zwischen Behörden und gefährdeten Gruppen sowie der Aufbau von Resilienz in diesen Gruppen, die als gefährdet gelten.
- **Die tertiäre Prävention** zielt auf Einzelpersonen oder Gruppen ab, die bereits in gewalttätigen Extremismus verwickelt sind. Ziel ist es, sie zu ermutigen, sich von extremistischen Ideen und/oder Verhaltensweisen abzuwenden. Bei den Initiativen auf dieser Ebene handelt es sich in der Regel um individuelle Mentoring-Programme, die in unterschiedlichen Kontexten (Gefängnis, Bewährungshilfe, Gemeinde) und von verschiedenen Akteur:innen (Regierung, NRO) durchgeführt werden

Abbildung 1: Bereiche der PVE/CVE/Derad-Aktivitäten und ihre Zielgruppen

Mehr erfahren

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (Hrsg.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation. Routledge.
- Köhler, D. (2017). Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Hrsg.). (2016). [Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model](#). Georgetown University, Zentrum für Sicherheitsstudien.
- [Introductory Guide: Countering Violent Extremism](#). CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats...

2. WAS IST EVIDENZBASIERTE EVALUIERUNG?

Unter Evaluierung versteht man im Allgemeinen eine möglichst systematische und unparteiische Evaluierung der Umsetzung oder der Auswirkungen einer Initiative. Sie wird in der Regel durchgeführt, um zu verstehen:

- Wie läuft die Umsetzung der Initiative?
- Welche Art von Ergebnissen hat die Initiative hervorgebracht?
- Stützt sich die Initiative auf solide Annahmen?

Evaluierung ist nicht dasselbe wie Monitoring, auch wenn diese Begriffe manchmal synonym verwendet werden. Auch ist Evaluierung nicht dasselbe wie Risikobewertung. In Textbox 1 wird erläutert, wie diese und andere verwandte Begriffe in diesem E-Guidebook verstanden werden und wie sie sich von der Evaluierung unterscheiden.

1 EVALUIERUNG UND ANDERE VERWANDTE BEGRIFFE

Evaluierung bedeutet, dass die Initiative so systematisch und unparteiisch wie möglich beurteilt wird. Sie kann zum Beispiel die Ergebnisse, die Wirksamkeit, den Erfolg der Umsetzung oder die zugrunde liegenden Annahmen analysieren.

Unter Monitoring versteht man die kontinuierliche und regelmäßige Erfassung von Daten während der gesamten Initiative. Der Zweck des Monitorings besteht darin, den Fortschritt zu dokumentieren und zu verfolgen. Die Daten werden in der Regel von denjenigen erhoben, die die Initiative umsetzen. Monitoring selbst beinhaltet keine Evaluierung, aber die während des Monitorings gesammelten Daten können oft als Daten für die Evaluierung verwendet werden.

Der Begriff "Risikobewertung" wird im Bereich PVE/CVE/Derad am häufigsten für die Bewertung des Radikalisierungsrisikos einer Person verwendet. Es wurden mehrere Risikobewertungsinstrumente entwickelt, die den Praktiker:innen bei der Durchführung solcher Bewertungen helfen und somit die Entscheidung über die beste Vorgehensweise in einer bestimmten Situation erleichtern.

Die Folgenabschätzung ist ein Prozess, der dazu dient, die möglichen Folgen und Auswirkungen eines Vorhabens zu ermitteln und zu verstehen. Sie kann durchgeführt werden, um Entscheidungsträger über mögliche negative Auswirkungen zu informieren oder Möglichkeiten zur Verbesserung der positiven Auswirkungen aufzuzeigen. Folgenabschätzungen werden in der Regel durchgeführt, wenn neue Gesetze oder politische Maßnahmen geplant oder später überarbeitet werden, um einen besseren Einblick in die Art der Auswirkungen zu erhalten (z. B. auf die Gleichstellung der Geschlechter, die Umwelt oder Kinder).

Dieses E-Guidebook basiert auf den Grundsätzen der **evidenzbasierten Evaluation (EBE)**.

2 INDEED-DEFINITION DER EVIDENZBASIERTEN EVALUATION (EBE)

Evidenzbasierte Evaluation ist "ein Prozess der Planung und Durchführung von Evaluationen, der verfügbare externe Evidenz, professionelles Fachwissen und die Werte, Präferenzen und Umstände der Beteiligten integriert" (INDEED D1.2).

Evidenzbasierte Evaluation ist im Wesentlichen ein Ansatz zur Planung und Durchführung von Evaluationen, der auf den Prinzipien der evidenzbasierten Praxis aufbaut:

Principles of evidence-based practice

Evidenz – Evaluierung wird unter Verwendung von Wissen über Evaluierungspraktiken und -methoden geplant und durchgeführt. Darüber hinaus beinhaltet sie die Analyse (und oft auch die Erhebung) von qualitativ hochwertigen empirischen Daten.

Stakeholder – Die Evaluation berücksichtigt den Kontext und die Werte, Bedürfnisse, Präferenzen und Umstände der wichtigsten Stakeholder. Sie zielt darauf ab, das Lernen und die Entwicklung der evaluierten Initiative oder, allgemeiner, des Bereichs PVE/CVE/Deradikalisierung zu unterstützen.

(Professionelle) Analyse – Der/Die Evaluator:in verfügt über ausreichende Kenntnisse sowohl über evidenzbasierte Evaluierungsverfahren als auch über PVE/CVE/Derad-Initiativen, um eine gut konzipierte Evaluierung durchzuführen und fundierte Schlussfolgerungen auf der Grundlage einer systematischen Analyse der Daten zu ziehen. Der/die Evaluator:in ist außerdem in der Lage, die Evaluierung unparteiisch und ethisch einwandfrei durchzuführen.

Eine evidenzbasierte Evaluierung unterscheidet sich von einem meinungsbasierten Evaluierungsprozess, der eher von Konventionen oder Intuition als von einer gründlichen Konsultation einschlägiger Forschungsarbeiten zu Evaluierungsdesigns oder einer systematischen Datenerhebung und -analyse geleitet wird. Sie unterscheidet sich auch von einem starren Evaluierungsprozess, der ohne angemessene Berücksichtigung der Präferenzen der Beteiligten oder des Kontexts und der Merkmale der untersuchten Maßnahme geplant und durchgeführt wird. Auf der Grundlage dieser Charakterisierungen lässt sich das Konzept der EBE grafisch in einer Matrix von vier Idealtypen verorten:

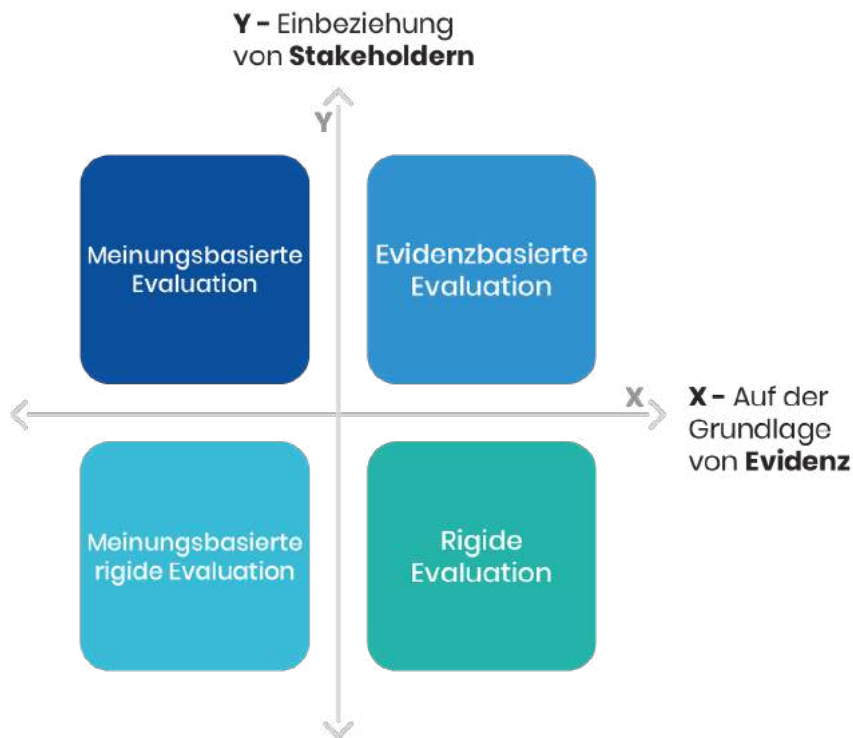

Abbildung 2: Vier Idealtypen der Evaluierung

Wenn Evaluierung nach dem evidenzbasierten Ansatz konzipiert und durchgeführt wird, erhöht sich ihre Qualität und ihr Nutzen. Die aktive Einbeziehung der Interessengruppen trägt dazu bei, dass die Evaluierung nützlich und relevant ist, und macht es wahrscheinlicher, dass ihre Ergebnisse genutzt werden. Die sorgfältige Berücksichtigung von Fakten bedeutet, dass die Evaluierung auf dem bestmöglichen Wissensstand beruht und relevante, repräsentative und zuverlässige Daten verwendet werden. Schließlich wird durch die Beachtung der fachlichen Kompetenz hervorgehoben, wie wichtig es ist, dass insbesondere der/die Evaluator:in, aber auch die wichtigsten beteiligten Akteur:innen über ein gutes Verständnis der Evaluierungspraktiken, der Initiative und ihres Kontexts verfügen.

Mehr erfahren

- INDEED-Deliverable D2.1 zu den Grundlagen der evidenzbasierten Praxis und der evidenzbasierten Evaluierung.
- INDEED E-Guidebook 2 – Gestaltung von PVE/CVE- und De-Radikalisierungsinitiativen und Evaluierungen nach den Grundsätzen der evidenzbasierten Praxis

3. WARUM EVALUIEREN?

Evaluierungen können eine wichtige Rolle bei der Entwicklung erfolgreicher und wirksamer Initiativen spielen. Die Evaluierung einzelner Initiativen wird auch die Grundlagen des Bereichs PVE/CVE/Derad im Allgemeinen stärken.

Evaluierungen unterstützen Lernen und Entwicklung

Die wertvollste Aufgabe von Evaluierungen ist es, den an der Initiative Beteiligten zu helfen, aus ihren Erfolgen und Misserfolgen zu lernen. Dies führt zu besser informierten Entscheidungen und schließlich zu besseren Leistungen. Eine Evaluierung ist am nützlichsten, wenn ihre Ergebnisse von denjenigen genutzt werden können, die die Initiative durchführen, und nicht mit Finanzierungsentscheidungen verbunden sind, die zwangsläufig einen Erfolgsdruck erzeugen.

Evaluierungen belegen den Beitrag einer Initiative

Evaluierungen können Praktiker:innen dabei helfen, ihren Kooperationspartner:innen und Geldgeber:innen die Schlüsselfaktoren zu erläutern, die ihre Arbeit erfolgreich machen, und dadurch anzugeben, welche Art von Ressourcen und Kapazitäten für die Fortsetzung ihrer Aktivitäten benötigt werden. Sie können auch die Praktiken, Werte und den spezifischen Beitrag einer Initiative zum Bereich PVE/CVE/Derad hervorheben.

Evaluierungen erhöhen die Transparenz und die öffentliche Rechenschaftspflicht

Viele PVE/CVE/Derad-Initiativen werden von einer öffentlichen Einrichtung, einer Wohltätigkeitsorganisation oder einer Stiftung finanziert. Es ist wichtig, nachweisen zu können, wofür die Mittel verwendet wurden, und sicherzustellen, dass sie wirksam eingesetzt wurden. Evaluierungen können diese Art von Informationen liefern und damit die Transparenz und öffentliche Rechenschaftspflicht einer Initiative erhöhen. Eine Evaluierung führt nicht nur zur öffentlichen Rechenschaftspflicht, weil sie dokumentiert, was erreicht wurde, sondern auch, weil sie Informationen darüber liefert, wie die Initiative verbessert werden kann. Auf diese Weise kann sie dazu beitragen, dass die Ressourcen in Zukunft noch besser genutzt werden.

Evaluierungen tragen dazu bei, eine solidere Faktengrundlage für PVE/CVE/Derad-Initiativen zu schaffen

Eine faktengestützte Evaluierung ist ein unverzichtbarer Bestandteil der Entwicklung evidenzbasierter Praktiken – mit anderen Worten: Initiativen, die auf der Grundlage der besten verfügbaren Erkenntnisse über Radikalisierung und deren Verhinderung konzipiert werden. Gegenwärtig sind die wissenschaftlichen Erkenntnisse über Radikalisierung und ihre Prävention noch begrenzt. Es ist immer noch unklar, was unter welchen Bedingungen im Bereich PVE/CVE/Derad funktioniert. Evaluierungen werden uns dabei helfen, mehr darüber zu erfahren, insbesondere wenn die Ergebnisse veröffentlicht werden, damit Forscher:innen, politische Entscheidungsträger:innen und Praktiker:innen sie für ihre Arbeit nutzen können.

4. WANN SIND EVALUIERUNGEN ZU PLANEN UND DURCHZUFÜHREN?

Es ist unmöglich, zu früh mit einer Evaluierung zu beginnen. Idealerweise sollte der Evaluierungsplan zusammen mit der Initiative selbst entwickelt werden.

Der beste Zeitpunkt, um sich Gedanken darüber zu machen, wann und wie die Initiative evaluiert werden soll, ist in der Planungsphase. Nur so ist es möglich, Datenerhebung und Monitoring so zu gestalten, dass alle erforderlichen Evidenzen zur Verfügung stehen, wenn es Zeit für die Evaluierung ist. Es kann möglich sein, Evaluierungen durchzuführen, die ursprünglich nicht geplant waren, aber es wird viele weitere Einschränkungen geben, was genau und wie evaluiert werden kann (siehe INDEED E-Guidebook 2 für weitere Informationen).

TIPP:

Idealerweise werden Evaluierungen als Teil der Konzeption der Initiative geplant.

Ein weiterer Grund, sich bereits in der Planungsphase der Initiative Gedanken über die Evaluierung zu machen, ist die Tatsache, dass Evaluierungen von den frühen Phasen der Initiative bis zu ihrem Ende durchgeführt werden können.

In der Planungsphase einer Initiative ist es möglich, den Umsetzungsplan und die zugrunde liegenden Annahmen zu evaluieren. Diese Art der Evaluierung wird als formative Evaluierung bezeichnet. Wenn die Initiative zunächst als Pilotprojekt erprobt wird, ist es möglich, das Pilotprojekt zu evaluieren. Diese Art der Evaluierung, die vor der Verabschiedung der endgültigen Fassung der Initiative durchgeführt wird, wird manchmal als Ex-ante-Evaluierung bezeichnet.

Während der Durchführung der Initiative kann evaluiert werden, wie die Umsetzung verläuft und ob die Initiative wie beabsichtigt funktioniert. Diese Art der Evaluierung wird als Prozessevaluierung bezeichnet. Evaluierungen können auf Schwachstellen hinweisen und aufzeigen, wie die Initiative verbessert werden kann. Wenn die Umsetzung der Initiative schon einige Zeit läuft, ist es auch möglich, einen ersten Blick auf die kurzfristigen Ergebnisse zu werfen.

Nach Beendigung der Initiative kann mit Hilfe einer Evaluierung festgestellt werden, ob die gewünschten Ziele erreicht wurden und wie dauerhaft die Wirkung war. Diese Art der Evaluierung wird als ErgebnisEvaluierung bezeichnet. Sie kann bei der Planung neuer Initiativen hilfreich sein und einen wichtigen Beitrag zu dem noch recht begrenzten Wissen über die Wirksamkeit von PVE/CVE/Derad-Initiativen leisten.

TIPP:

Im INDEED E-Guidebook 2 finden Sie Anleitungen, wie Sie eine Evaluation von Anfang an in die Planung der Initiative einbeziehen können.

5. WER SOLLTE EVALUIEREN?

Evaluierungen erfordern die Beteiligung einer Reihe relevanter Personen und eine Definition ihrer Rollen. Natürlich braucht jede Evaluierung eine:n Evaluator:in, aber auch eine Reihe von Stakeholder sollte aktiv beteiligt sein.

Ein evidenzbasierter Ansatz für Evaluierung erfordert eine sorgfältige Auswahl der:s Evaluators:in. Es ist auch wichtig, zu entscheiden und zu spezifizieren, wie genau die Beteiligten einbezogen werden, wie ihre Beziehung zum:r Evaluator:in aussieht und wie sie alle zusammenarbeiten werden.

5.1 AUSWAHL DES:R EVALUATORS:IN

Eine Evaluierung kann entweder von einem:r externen Evaluator:in oder einem:r internen Evaluator:in durchgeführt werden. Ein:e Evaluator:in kann eine einzelne Person sein, es kann aber auch ein Team von Evaluierungsexpert:innen sein.

Ein:e externe:r Evaluator:in ist eine Person, die nicht an der Initiative beteiligt ist oder eine wesentliche Beziehung zu ihr unterhält. Externe Evaluator:innen sind in der Regel Berater:innen oder akademische Forscher:innen.

Ein interner Evaluator:in ist jemand, der gegenwärtig Teil der Initiative oder der für sie verantwortlichen Organisation/Institution ist.

Ob ein:e externe:r oder ein:e interne:r Evaluator:in vorzuziehen ist, hängt von der jeweiligen Situation ab. Die wichtigsten Punkte, die berücksichtigt werden sollten, sind die folgenden:

Tabelle 1: Faktoren, die bei der Auswahl eines:r Evaluators:in zu berücksichtigen sind

Fachwissen im Bereich Evaluierung	Der/die Evaluator:in sollte über gute Kenntnisse der Evaluationskonzepte und der einschlägigen Methoden verfügen. Frühere Erfahrungen mit der Durchführung von Evaluierungen sind von Vorteil.
Kenntnisse im Bereich PVE/CVE/ Derad	Der/die Evaluator:in sollte über ein gutes Verständnis von PVE/CVE/ Derad als Politikbereich und der Arten von Initiativen verfügen. Der/die Evaluator:in sollte sowohl mit dem Kontext, in dem die
Kenntnis der Initiative und ihres Kontextes	Initiative durchgeführt wird, als auch mit der Initiative selbst vertraut sein.
Unparteilichkeit und Interessenkonflikte	Der/die Evaluator:in sollte in der Lage sein, die Initiative auf unparteiische Weise zu analysieren und somit keinen Interessenkonflikt mit der Evaluation oder der Initiative haben.

Zugang zu den Daten	Der/die Evaluator:in sollte Zugang zu allen für die Evaluation erforderlichen Daten haben (oder in der Lage sein, diese zu sammeln).
Kosten/Ressourcen und Verfügbarkeit	Der/die Evaluator:in sollte über ausreichende Ressourcen und Zeit verfügen, um seine Aufgabe zu erfüllen.
Vertrauen	Der/die Evaluator:in sollte in der Lage sein, das Vertrauen derjenigen Personen zu gewinnen, deren Mitarbeit für die Durchführung der Evaluation erforderlich ist.
Inanspruchnahme	Der/die Evaluator:in sollte über Glaubwürdigkeit und Kommunikationsfähigkeiten verfügen, die den Weg für die Nutzung der Ergebnisse ebnen.

Traditionell wird der Einsatz eines:r externen Evaluator:in bevorzugt, weil man glaubt, dass die Evaluation dadurch unparteiischer und unvoreingenommener wird. Es gibt jedoch auch Überlegungen, die für eine:n interne:n Evaluator:in sprechen. Zum Beispiel kennt ein:e interner Evaluator:in die Initiative und den Kontext oft besser, hat möglicherweise besseren Zugang zu Daten und kann besser Vertrauen bei den wichtigsten Interessengruppen aufbauen. Es wird auch angenommen, dass die Evaluationsergebnisse eher genutzt werden, wenn die Evaluation von einem:r internen Evaluator:in durchgeführt wird.

In der Regel wird ein:e externe:r Evaluator:in bevorzugt, wenn das Ziel darin besteht, die Wirksamkeit einer Initiative zu bewerten (Ergebnisevaluierung) und/oder wenn die Ergebnisse der Evaluierung erhebliche Auswirkungen auf die Zukunft der Initiative haben werden. Wenn der Zweck der Evaluation darin besteht, zu verstehen, wie die Initiative umgesetzt wurde (Prozessevaluierung) und/oder wenn sie zu Lernzwecken durchgeführt wird, kann auch eine interne Evaluation eine Option sein.

5.2. EINBINDUNG VON STAKEHOLDERN

Eine evidenzbasierte Evaluierung erfordert die sorgfältige Einbeziehung der Bedürfnisse, Werte und Umstände der Beteiligten in jeder Phase des Evaluierungsprozesses. Definitionsgemäß fördert sie daher einen an den Interessensgruppen orientierten Ansatz für die Evaluierung. Ein solcher Ansatz kann wiederum verschiedene Formen annehmen, einschließlich einer kollaborativen, partizipativen oder Empowerment-Evaluierung.

Bei einer **kollaborativen Evaluation** arbeitet der/die Evaluator:in während des gesamten Evaluationsprozesses kontinuierlich mit den Interessensgruppen zusammen, wobei er die Verantwortung für das Verfahren behält. Eine solche kollaborative Evaluierung kann dem:r Evaluator:in helfen, die Bedürfnisse, Werte und Umstände der Interessensgruppen in den verschiedenen Phasen des Evaluierungsprozesses, einschließlich der Vorbereitungs-, Konzeptions-, Durchführungs- und Nutzungsphasen, besser zu verstehen und darauf zu reagieren.

Bei einer **partizipativen Evaluation** teilen sich Evaluator:in und Stakeholder die Kontrolle über den Evaluationsprozess. Ein solcher Ansatz kann die gemeinsame

Entscheidungsfindung über die Evaluierungsziele, die Gestaltung und die Datenerfassung sowie die gemeinsame Durchführung und Nutzung einer Evaluation beinhalten. Dieser Prozess ermöglicht es den Beteiligten nicht nur, ihre Bedürfnisse und Werte zu äußern, sondern diese auch aktiv in den Evaluierungsprozess durch Mitgestaltungsverfahren zu integrieren.

Bei einer **Empowerment-Evaluation** behandelt der/die Evaluator:in die Stakeholder (z. B. die Mitarbeiter:innen der Initiative, die Teilnehmer:innen) so, als hätten sie die Kontrolle über den Evaluationsprozess, während er/sie die Rolle eines:r Coaches:in oder kritischen Freundes:in übernimmt. Bei dieser Art von Evaluierung sind die Beteiligten letztlich für die wichtigen Entscheidungen (z. B. über die Evaluierungsziele, das Design und die Datenerhebung) zuständig. Sie führen auch die Durchführungs- und Folgemaßnahmen durch und behalten die Kontrolle darüber. Bei einer Empowerment-Evaluation werden die Beteiligten also nicht nur aufgefordert, ihre Bedürfnisse, Werte und Umstände zum Ausdruck zu bringen und zu integrieren, sondern auch die volle Verantwortung für den Evaluationsprozess zu übernehmen.

Zusammengenommen spiegeln kollaborative, partizipative und Empowerment-Evaluierungen die verschiedenen Formen wider, die die Einbeziehung von Stakeholdern in einen Evaluierungsprozess annehmen kann. Während sich die Ansätze vor allem in der Rolle unterscheiden, die sie den Stakeholdern zuweisen, können sie alle genutzt werden, um die Bedürfnisse, Werte und Umstände der Stakeholder in jeder Phase des Evaluierungsprozesses stärker zu berücksichtigen. In dieser Hinsicht verspricht jeder von ihnen, die Inklusivität der Evaluierung zu stärken, Vertrauen zwischen Evaluator:in und Stakeholder:innen zu schaffen und die organisatorische Reflexion und das Lernen zu verbessern. Wenn sie gut umgesetzt werden, können sie alle für die Durchführung einer evidenzbasierten Evaluation geeignet sein.

6. HAUPTARTEN DER EVALUIERUNG

Es gibt unzählige Arten von Evaluierungen, die sich in Bezug auf Ziele, Methoden, Zeitplan und Umfang voneinander unterscheiden. Im Folgenden werden die drei wichtigsten Arten von Evaluierungen vorgestellt. Alle diese Arten können unter Verwendung des im INDEED E-Guidebook 2 beschriebenen evidenzbasierten Evaluierungsansatzes und des INDEED-Evaluierungstools durchgeführt werden.

6.1 FORMATIVE EVALUIERUNG

Die formative Evaluierung wird in der Regel als Teil des Planungsprozesses vor Beginn der Umsetzung durchgeführt, kann aber auch bei laufenden Initiativen durchgeführt werden, wenn diese neu angepasst werden. Sie ist eine Möglichkeit, den Entwurf oder Plan der Initiative zu bewerten.

Die formative Evaluation wirft einen systematischen Blick auf die (geplante) Initiative – was sie bewirken soll, wie ihre Ziele erreicht werden sollen und auf welchen Annahmen sie beruht. Sie kann zeigen, ob der Umsetzungsplan der Initiative die beabsichtigten Ergebnisse erwarten lässt und wie der Plan verbessert werden könnte.

Die formative Evaluierung kann auch in Form einer Pilotimplementierung der geplanten Initiative erfolgen, die es ermöglicht, die programmierten Aufgaben und Aktivitäten zu testen und ihre Korrektheit und Wirksamkeit zu überprüfen.

Was die Methoden und Daten betrifft, so können wissenschaftliche Veröffentlichungen über Radikalisierung und De-Radikalisierung herangezogen werden, um zu bewerten, ob die Annahmen der Initiative durch vorhandene Erkenntnisse gestützt werden. Eine weitere gängige Methode ist die Durchführung von Interviews und Erhebungen unter den wichtigsten Akteur:innen, um ihre Ansichten zum Plan der Initiative zu sammeln. Sie kann auch das Sammeln und Analysieren von Daten über den Kontext der Initiative beinhalten, um festzustellen, ob sie den Bedürfnissen entspricht, die sie erfüllen soll.

Typische Fragen, die formative Evaluierungen beantworten können, sind:

- Stützt sich der Initiativplan auf fundierte Annahmen über Radikalisierung und deren Verhinderung?
- Welche Arten von Aktivitäten sollten durchgeführt werden?
- Entspricht der Plan der Initiative den Bedürfnissen, die mit der Initiative erfüllt werden sollen?
- Funktioniert die Pilotimplementierung so, wie sie sollte?

3 BEISPIEL FÜR EINE FORMATIVE EVALUIERUNG DES PROGRAMMS “VERSTEHEN=RESPEKT”

“UNDERSTAND=RESPECT” ist ein Bildungsprogramm zur Verhinderung von Radikalisierung, die zu Diskriminierung und Hassreden führt, entwickelt von **Dr. Marzena Kordaczuk-Wąs** und umgesetzt von der **Polnischen Plattform für Innere Sicherheit**.

Zielsetzung und Zielgruppe: Ziel der Initiative ist die Förderung eines Verhaltens, das frei von allen Formen von Radikalismus, Diskriminierung und Hassreden ist, bei Schüler:innen und Lehrer:innen in weiterführenden Schulen sowie bei Eltern und in der lokalen Gemeinschaft.

Aktivitäten: Pädagogische Aktivitäten (Workshops, Diskussionen, Thementage), Training von Lebenskompetenzen (psychologisch und sozial, Umgang mit Stress und Aggression, Aufbau von Selbstkontrolle) und Freizeitaktivitäten.

Evaluator:in: Externe:r Evaluator:in (akademische:r Forscher:in)

Ziel der Evaluierung: Die formative Evaluierung wurde während und nach der Pilotphase der Initiative durchgeführt. Ziel war es, herauszufinden, ob die Initiative ordnungsgemäß und effektiv umgesetzt wurde. Die Evaluierung befasste sich auch mit den zugrunde liegenden Annahmen und dem Umsetzungsplan.

Methoden: Interviews mit dem Implementierungsteam des Programms und Schulvertreter:innen

Ergebnisse: Die Initiative wurde allgemein als gut geplant und realistisch beurteilt. Die Evaluierung ergab einige Empfehlungen, wie Inhalt und Organisation weiter verbessert werden könnten.

Für weitere Informationen: Polnische Plattform für Innere Sicherheit. Verstehen = Respektieren (auf Polnisch und Englisch)

6.2 PROZESSEVALUIERUNG

Bei der Prozessevaluierung wird untersucht, wie die Initiative in der Praxis funktioniert. Sie wird in der Regel durchgeführt, um festzustellen, ob die Initiative gemäß dem ursprünglichen Plan umgesetzt wird und um zu erfahren, wie sie verbessert werden kann. Sie kann sich auf verschiedene Aspekte der Umsetzung konzentrieren und viele nützliche Informationen liefern, die zur Verbesserung der Initiative in der Zukunft beitragen können.

Zur Durchführung einer Prozessevaluierung sind Daten über den Durchführungsplan und die tatsächliche Durchführung der Initiative erforderlich. Der Umsetzungsplan der Initiative bestimmt zusammen mit den Gesprächen mit den wichtigsten Interessengruppen die Kriterien, anhand derer die Umsetzung beurteilt werden sollte. Zu den Kriterien kann beispielsweise die Anzahl der organisierten Schulungen oder Veranstaltungen oder die Teilnahmequote an den Schulungen oder Veranstaltungen gehören. Die Kriterien müssen nicht in Zahlen messbar sein, sondern können beispielsweise auch die Zufriedenheit der Teilnehmer:innen mit dem Programm und ihre Ansichten darüber oder die Zusammenarbeit zwischen den verschiedenen an der Durchführung der Initiative beteiligten Partner:innen umfassen.

Typische Fragen, die Prozessevaluierung beantworten können, sind:

- Wie läuft die Umsetzung der Initiative?
- Wird die Initiative (oder ein Teil ihrer Aktivitäten) planmäßig umgesetzt?
- Wie gut hat die Initiative ihre Zielgruppe erreicht?
- Wie erleben die Teilnehmer:innen die Initiative?
- Wie arbeiten die wichtigsten Akteure zusammen, um die Ziele zu erreichen?
- Wie stark sind die wichtigsten Interessengruppen in die Initiative eingebunden?
- Gab es bei der Umsetzung der Initiative irgendwelche Hindernisse?

4 PROZESSEVALUIERUNG DER ARBEIT MEHRERER AGENTUREN (MAW) IN BELGIEN, DEN NIEDERLANDEN UND DEUTSCHLAND

Initiative: Multi Agency Working (MAW) in Belgien, den Niederlanden und Deutschland. Diese behördenübergreifenden Plattformen wurden eingerichtet, um Radikalisierung und gewalttätigen Extremismus zu verhindern.

Evaluator:in: Externe:r Evaluator:in (akademische Forscher:innen am IRCP, Universität Gent)

Ziel der Evaluierung: Die Evaluierung erfolgte in Form einer (realistischen) Prozessevaluierung mit dem Ziel, herauszufinden, "was unter welchen Bedingungen funktioniert". Sie analysierte die Umsetzung des behördenübergreifenden Ansatzes und die Art und Weise der Zusammenarbeit zwischen den

verschiedenen beteiligten Stellen. Dies geschah, um Bereiche mit Verbesserungsbedarf zu ermitteln und zu verstehen, wie der Mechanismus funktioniert.

Methoden der Datenerhebung:

Systematische Literaturrecherche – zur Festlegung von Indikatoren für die Evaluierung.

Feldforschung in einer Stadt pro Land, einschließlich teilnehmende Beobachtung bei MAW-Sitzungen, halbstrukturierte Interviews mit verschiedenen Teilnehmer:innen und Fokusgruppen zur Untersuchung fehlender Elemente.

Methoden der Datenanalyse: Die aus halbstrukturierten Interviews gewonnenen qualitativen Daten wurden anhand eines SWOT-Rahmens (Stärken, Schwächen, Chancen und Risiken) analysiert, um die internen Stärken und Schwächen sowie die externen Chancen und Risiken des MAW zu ermitteln. Die qualitativen Daten aus den Beobachtungen und den Interviews wurden mit den Prozessindikatoren verglichen, die im Rahmen der systematischen Literaturrecherche entwickelt wurden.

Ergebnisse: Der wichtigste Faktor für einen guten behördenübergreifenden Kooperationsprozess war Vertrauen. In allen untersuchten Ländern gab es Probleme mit dem Berufsgeheimnis und dem Untersuchungsgeheimnis sowie einen Mangel an personellen Ressourcen. Die Rolle des Koordinators der MAW-Struktur erwies sich als sehr wichtig. Die Pandemie, der gesellschaftliche Wandel und neue Formen der Radikalisierung wurden als externe Bedrohung angesehen. Als Teil der Ergebnisse und Empfehlungen der Evaluierung wurde ein Online-Selbstevaluierungsinstrument für lokale Praktiker:innen entwickelt (<https://emmascan.eu/>).

Für weitere Informationen: Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (eds.). (2022). Evaluierung und Betreuung des behördenübergreifenden Ansatzes zur Bekämpfung der Radikalisierung in Belgien, den Niederlanden und Deutschland. Antwerpen: Maklu .

6.3 ERGEBNISEVALUIERUNG

Die Ergebnisevaluierung misst die **Auswirkungen** der Initiative. Sie ist eine gängige Methode, um festzustellen, ob die Initiative ihre Ziele erreicht und ein beabsichtigtes Ergebnis erzielt hat. Wie bei der Prozessevaluation müssen Kriterien festgelegt werden, um zu messen, ob die Initiative wirksam war oder nicht. Oft ist es auch notwendig, Informationen über die Situation zu haben, bevor die Umsetzung der Initiative beginnt.

Die Ergebnisevaluierung kann je nach Zielsetzung auf verschiedene Weise durchgeführt werden. Wenn es bei der Evaluierung darum geht, wie die Teilnehmer:innen das Ergebnis der Initiative erleben oder wie viel Veränderung eine Initiative bewirkt hat, sind qualitative Methoden (z. B. Interviews, Umfragen) oft die beste Wahl. Wenn das Ziel darin besteht, nachzuweisen, dass das angestrebte Ergebnis auf die Initiative zurückzuführen ist, können quantitative Methoden verwendet werden, um zu untersuchen, welche Art von Auswirkungen und wie groß diese sind und welches Merkmal oder welche Dimension der Intervention am vorteilhaftesten zu sein scheint. Je nach verwendeter Methode variiert der Grad der Evidenz der quantitativen Ergebnisevaluierung (d. h. wie zuverlässig die Schlussfolgerungen sind, die auf dieser Grundlage gezogen werden können). Die stärkste Evidenz wird mit randomisierten kontrollierten Studien erzielt.

Es ist wichtig, darauf hinzuweisen, dass quantitative und qualitative Evaluierungsmethoden sich gegenseitig ergänzen. Allerdings kann die eine die andere nicht ersetzen. Qualitative Methoden können keine kausalen Schlussfolgerungen über

die Wirkung der Intervention ziehen. Andererseits ist es mit quantitativen Methoden im Allgemeinen nicht möglich zu untersuchen, wie Einzelpersonen die Intervention erlebt haben.

Typische Fragen, die durch Ergebnisevaluation beantwortet werden können, sind:

- Welche Auswirkungen hat die Initiative?
- Hat die Initiative ihre Ziele und Ergebnisse erreicht?
- Inwieweit hat sich das Wissen, die Fähigkeiten, die Einstellungen und das Verhalten der Zielgruppe nach der Teilnahme an der Initiative verändert? Wie verhält sich dies im Vergleich zu den Veränderungen, die bei denjenigen beobachtet wurden, die nicht an der Initiative teilgenommen haben?
- Gab es unbeabsichtigte Auswirkungen auf die Zielgruppe oder den Kontext?

5 ERGEBNISEVALUIERUNG VON AGGREDI IN HELSINKI, FINNLAND

Initiative: Aggredi

Ziele der Initiative und Zielgruppe: Aggredi ist eine Initiative einer NRO (HelsinkiMissio), die darauf abzielt, die Rückfälligkeit von 18- bis 49-jährigen Straftätern zu verringern, die wegen Straßengewalt verurteilt wurden. Sie bietet Mentoring und praktische Hilfe mit dem Ziel, die Wiedereingliederung in die Gesellschaft zu unterstützen.

Evaluator:in: Forscher:innen des Nationalen Forschungsinstituts für Rechtspolitik in Finnland.

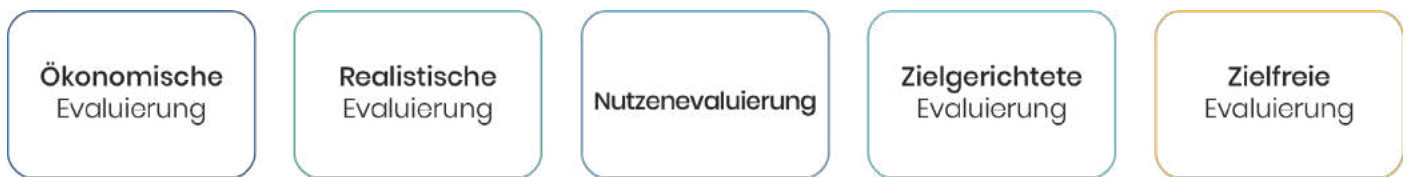
Ziel der Evaluierung: Herausfinden, ob es der Initiative gelungen ist, die Rückfälligkeit ihrer Klienten zu verringern.

Methode: Eine quantitative Studie, in der die Rückfälligkeit verglichen wurde zwischen 1) Klienten, die das Aggredi-Programm abgeschlossen haben, 2) Klienten, die daran teilgenommen, es aber abgebrochen haben, 3) Straftätern, denen die Teilnahme angeboten wurde, die sie aber abgelehnt haben, und 4) einer Vergleichsgruppe ähnlicher Straftäter, die keinen Kontakt mit Aggredi hatten.

Ergebnisse: Die Evaluierung ergab, dass die Rückfallquote bei denjenigen, die das Programm abgeschlossen haben, deutlich geringer ist als bei denjenigen, die es abgebrochen haben. Außerdem zeigte sich, dass die Rückfallquote umso geringer war, je länger man an dem Programm teilnahm. Aufgrund methodischer Schwierigkeiten war es schwierig, schlüssig nachzuweisen, dass die beobachtete geringere Rückfallquote auf die Programmteilnahme zurückzuführen ist.

Für weitere Informationen: [Evaluationsbericht des Aggredi-Programms](#) (auf Finnisch).

6.4 ANDERE EVALUIERUNGSARTEN

Neben den drei oben genannten allgemeinen Evaluationsarten werden oft noch viele weitere spezifische Evaluationsarten genannt. Im Folgenden sind einige Beispiele aufgeführt:

Wirtschaftliche Evaluierung

Die wirtschaftliche Evaluierung ist nützlich, um das Verhältnis zwischen den **Kosten** und der **Wirksamkeit** der Initiative zu untersuchen. So kann beispielsweise eine sehr wirksame Initiative sehr kostspielig und daher nicht umsetzbar sein, oder eine Initiative kann geringe Kosten verursachen, aber unwirksam sein.

Diese Form der Evaluierung wird meist von Geldgeber:innen genutzt, um den finanziellen Wert der Initiative zu ermitteln, und von politischen Entscheidungsträger:innen, um die Kosten verschiedener Initiativen zu ermitteln und zu vergleichen. Außerdem können die Verwalter:innen und Durchführenden der Initiative die Intervention ändern, wenn sie zu viele Kosten verursacht.

Typische Fragen, die wirtschaftliche Evaluierungen beantworten können, sind:

- Welche Mittel werden für die Initiative eingesetzt?
- Wie werden die Ressourcen genutzt?
- Wie werden die Kosten in Ergebnisse umgewandelt?

Realistische Evaluierung

Die realistische Evaluierung ist eine Art von Evaluierung, die sich auf das "Wie" und "Warum" der Ergebnisse einer Initiative konzentriert, indem sie die zugrunde liegenden Mechanismen ermittelt, die dazu führen, dass Initiativen bestimmte Ergebnisse erzielen. Sie ist besonders nützlich, um zu verstehen, wie eine Initiative in verschiedenen Kontexten und unter welchen Bedingungen funktioniert, da sie zu erklären versucht, warum eine Initiative für einige funktioniert, für andere aber nicht.

Typische Fragen, die realistische Evaluierungen beantworten können, sind:

- Welches sind die Kontextfaktoren, die die Wirksamkeit der Initiative beeinflussen?
- Welche Initiativstrategien sind am wirksamsten?
- Welche Aktivitäten haben die größte Wirkung?
- Welche Faktoren machen die Initiative in bestimmten Kontexten erfolgreich und in anderen nicht?

Nutzenevaluierung

Die nutzungsorientierte Evaluation basiert auf der Idee, dass die Evaluationsergebnisse für die primär vorgesehenen Nutzer:innen nützlich sein müssen und die Ergebnisse genutzt werden sollten. Aus diesem Grund sollte diese Art der Evaluierung so konzipiert sein, dass die Ergebnisse genutzt werden, und die Nutzer der Evaluierung müssen bereits in der Planungsphase der Evaluierung einbezogen werden.

Die Nutzungsevaluierung kann in Kombination mit den zuvor beschriebenen formativen, Prozess- und Ergebnisevaluierungen und anderen Methoden verwendet werden, je nach den Bedürfnissen der vorgesehenen Nutzer:innen. Die Methode hängt von den Daten ab, die für die Beantwortung der zentralen Evaluierungsfragen benötigt werden, sowie von der geeignetsten Methode, um diese Ergebnisse zu liefern.

Zielgerichtete Evaluierung

Die zielorientierte Evaluierung misst, ob die Initiative Fortschritte **in Richtung einer Reihe von Zielen macht**, die SMART (spezifisch, messbar, erreichbar, relevant und zeitgerecht) sind. Diese Evaluierung dient den Geldgeber:innen oder Durchführenden der Initiative als Nachweis dafür, dass sich die Initiative in Richtung der Ziele bewegt, die in der Planungsphase der Initiative vereinbart wurden. Die gesetzten Ziele werden nicht in Frage gestellt.

Typische Fragen, die durch zielgerichtete Evaluierungen beantwortet werden können, sind:

- Hat die Initiative ihre Vorgaben und Ziele erreicht?
- Wurden die Ziele als Ergebnis der Initiative oder aufgrund anderer externer Faktoren erreicht?

Zielfreie Evaluierung

Bei der zielfreien Evaluierung werden die Ergebnisse der Initiative untersucht, ohne sich auf ein einzelnes Ziel zu konzentrieren. Der/die Evaluator:in kennt nicht einmal die Ziele der Initiative. Die Evaluierung analysiert die Ergebnisse und Auswirkungen der Initiative, ohne sich von einem bestimmten, vorher festgelegten Schwerpunkt leiten zu lassen. Auf diese Weise ist der/die Evaluator:in weder voreingenommen noch von irgendwelchen Erwartungen beeinflusst. Der/die Evaluator:in muss ein:e Externe:r sein und darf weder die Organisation noch die Initiative kennen.

Die zielfreie Evaluierung untersucht die unbeabsichtigten Ergebnisse und Veränderungen, die durch die Initiative verursacht werden, und kann die positiven und negativen Nebeneffekte ermitteln. Sie wird eingesetzt, wenn die Initiative die Arbeit in einem komplexen Umfeld erfordert und die Ziele unklar sind.

Typische Fragen, die eine zielfreie Evaluation beantworten kann, sind:

- Welche Ergebnisse hat die Initiative erbracht?
- Können die Ergebnisse auf die Initiative zurückgeführt werden?
- Sind die Auswirkungen positiv oder negativ?

6.5 KOMBINATION VON EVALUIERUNGSARTEN

Es ist möglich, verschiedene Arten von Evaluierungen in einer einzigen Evaluierung zu kombinieren. Dies erfordert mehr Ressourcen, kann aber auch nützlichere und umfassendere Ergebnisse liefern. Die Kombination von Ergebnis- und Prozessevaluierung ist durchaus üblich und kann vor allem dann hilfreich sein, wenn man eine Erklärung dafür sucht, warum die Initiative die gewünschte Wirkung erzielt hat oder nicht. Eine Kombination aus Prozess- und Ergebnisevaluierung kann z. B. dabei helfen zu ermitteln, inwieweit das Nichterreichen des gewünschten Ergebnisses auf eine mangelhafte Umsetzung oder Schwächen in der Konzeption zurückzuführen ist.

Mehr erfahren

Für weitere Informationen über formative, Prozess- und ErgebnisEvaluierungen:

- Werkzeugkasten für die Evaluierung. [Arten der Evaluierung](#).
- BessereEvaluierung. [Was ist Evaluation?](#)
- James Bell Associates. (2018). [Formative Evaluation Toolkit: Ein Schritt-für-Schritt-Leitfaden und Ressourcen für die Evaluierung der Programmumsetzung und der ersten Ergebnisse](#). Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).

Für weitere Informationen über andere Arten von Evaluierungen:

- MEASURE Evaluierung. [Wirtschaftliche Evaluierung](#).
- WHO. [Ökonomische Evaluierungen](#).
- BessereEvaluierung. Realistische Evaluierung.
- BetterEvaluation. [Verwendungsorientierte Evaluierung](#).
- Patton, M. Q. (2008). *Nutzungsorientierte Evaluation* (4. Auflage). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-free evaluation: Eine Orientierung für die Evaluierung von Stiftungen. *The Foundation Review*, 5(4).

7. EVALUIERUNGSKONZEPTE UND –METHODEN

Bei einer Evaluierung müssen zahlreiche Entscheidungen und Auswahlmöglichkeiten getroffen werden. Eine wichtige Entscheidung bei der Durchführung einer Evaluierung ist die Wahl des geeigneten Evaluierungsdesigns und der Methoden. Die Art der Evaluierung gibt die Richtung vor, legt aber noch nicht fest, wie die Evaluierung durchgeführt werden soll. Das Evaluationsdesign legt die Gesamtstruktur und den Umfang der Evaluierung fest. Die Evaluierungsmethoden ergänzen es, indem sie festlegen, wie die Daten gesammelt und analysiert werden sollen (siehe Tabelle 1).

Tabela 1: Kluczowe decyzje w planowaniu ewaluacji

Art der Evaluierung	
Ausgewählt auf der Grundlage der Ziele der Evaluierung Formativ, Prozess, Ergebnis, etc.	
Entwurf der Evaluierung	
Legt den Umfang und die Struktur der Evaluierung fest	
Methoden der Datenerhebung	Methoden der Datenanalyse
Welche Art von Daten wird verwendet und wie werden sie erhoben?	Wie die gesammelten Daten analysiert werden, um Schlussfolgerungen zu ziehen

Welches Evaluierungsdesign und welche Methoden am besten geeignet sind, hängt von den Zielen, dem Umfang und den für die Evaluierung verfügbaren Ressourcen ab. Dieses Kapitel gibt einen kurzen Überblick über einige gängige Evaluationsdesigns und Methoden zur Datenerhebung und -analyse.

7.1 EVALUIERUNGSENTWÜRFE

Das Evaluationsdesign legt die **Grundstruktur der Evaluation** fest. Es legt zum Beispiel fest, ob sich die Evaluation auf die Analyse der Situation zu einem bestimmten Zeitpunkt konzentriert oder einen Vergleich über verschiedene Zeiträume beinhaltet. Eine weitere wichtige Entscheidung ist, ob sich die Evaluierung nur auf die Initiative selbst konzentriert oder ob auch Vergleichsgruppen herangezogen werden.

Einige Evaluationsdesigns sind recht einfach umzusetzen, während andere mehr Fachwissen und tiefgreifende Kenntnisse wissenschaftlicher Methoden erfordern. In diesem Abschnitt werden einige der am häufigsten verwendeten Evaluationsdesigns vorgestellt, von weniger anspruchsvollen bis hin zu anspruchsvolleren.

Gestaltung der Fallstudie

Bei einer Evaluierung in Form einer Fallstudie werden **detaillierte Informationen über eine kleine Anzahl von Fällen** (z. B. einige Teilnehmer:innen einer Initiative) gesammelt. Sie können detaillierte und reichhaltige Erkenntnisse über die Funktionsweise und (unbeabsichtigten) Folgen einer Initiative liefern. Es ist wichtig zu erkennen, dass Fallstudien auch einige bemerkenswerte Einschränkungen haben. Die **aus einer Fallstudie gewonnenen Erkenntnisse sind in der Regel nicht repräsentativ oder verallgemeinerbar**. Es ist selten möglich zu wissen, ob die Erfahrungen einer kleinen Anzahl von Teilnehmer:innen, die für die Evaluierung befragt wurden, die Erfahrungen der Teilnehmer:innen von Initiativen im Allgemeinen widerspiegeln.

Die Fallstudie ist **besonders nützlich, wenn der Zugang zu Daten begrenzt ist**. Manchmal können Fallstudien das einzige verfügbare Evaluierungsdesign sein. Fallstudien sind auch sehr nützlich für die Formulierung von Hypothesen und Evaluierungsfragen, die später mit komplexeren Evaluierungsdesigns untersucht werden können. Da sie tiefere Einblicke in die Funktionsweise der Initiative bieten, können sie auch eine gute Ergänzung zu Evaluierungen sein, die ansonsten quantitative Methoden und numerische Indikatoren verwenden.

6 BEISPIEL FÜR EIN FALLSTUDIENDESIGN

Cherney und Belton (2020) entschieden sich für ein Fallstudiendesign, um das Programm zur sozialen Wiedereingliederung (PRISM) zu untersuchen. Sie konzentrierten sich auf nur drei Klienten, für die ausreichend Daten zur Verfügung standen, um die Entwicklung im Laufe der Zeit zu untersuchen.

Bei der Evaluierung wurden die Auswirkungen von PRISM durch die Erhebung von Informationen über die Ansichten der Betroffenen zu verschiedenen Zeitpunkten bewertet. Die erforderlichen Informationen wurden durch verschiedene Datenerhebungsmethoden gesammelt, darunter Interviews mit den PRISM-Mitarbeiter:innen und den Einzelpersonen selbst, die Überprüfung der von den PRISM-Psycholog:innen ausgefüllten Fortschrittsberichte und die von den PRISM-Mitarbeiter:innen erstellten Fallnotizen der Kunden. Zur Analyse der Daten wurde eine qualitative Inhaltsanalyse durchgeführt. Die Ergebnisse zeigten, wo die einzelnen Klienten Fortschritte gemacht hatten und wo noch Verbesserungen erforderlich waren.

Für weitere Informationen: Cherney, A., & Belton, E. (2020). Evaluierung von Interventionsergebnissen bei radikalisierten Straftätern: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193-211.

Querschnittstypen

Bei einer Evaluierung mit einem Querschnittsdesign werden Daten von möglichst vielen Personen (z. B. Personen, die eine Initiative durchführen oder an ihr teilnehmen) zu einem bestimmten Zeitpunkt und in der Regel mithilfe einer Umfrage erhoben. Die Verwendung eines solchen Designs ermöglicht die Erhebung von Daten aus einem großen Pool von Personen und den Vergleich von Unterschieden zwischen Gruppen. So kann beispielsweise analysiert werden, ob sich die Personen, die an der Initiative teilgenommen haben, von den anderen Studienteilnehmer:innen in Bezug auf bestimmte Aspekte im Zusammenhang mit den Zielen der Initiative (z. B. Einstellungen oder Verhalten) unterscheiden.

Daher kann ein Querschnittsdesign **eine nützliche “Momentaufnahme” der Funktionsweise, der Rezeption oder der potenziellen Auswirkungen der**

Initiative darstellen. Es eignet sich besonders für Prozessevaluierungen. Für Ergebnisevaluierungen ist es nicht die ideale Option. Dies liegt daran, dass es aufgrund des kurzen Zeitrahmens schwierig ist, die Auswirkungen zu bewerten, und dass das Fehlen einer Kontrollgruppe die Fähigkeit einer Evaluierung einschränkt, einen kausalen Zusammenhang zwischen einer Initiative und ihren Auswirkungen herzustellen. Darüber hinaus können die Unterschiede zwischen den Teilnehmer:innen der Initiative und den anderen Studienteilnehmer:innen auch auf andere Faktoren als die Initiative und ihre Auswirkungen zurückzuführen sein (d. h. Selektionsverzerrungen). Die Personen, die an der Initiative teilnehmen, unterscheiden sich wahrscheinlich in vielerlei Hinsicht von anderen, was in der Forschung möglicherweise nicht berücksichtigt werden kann.

7 BEISPIEL FÜR EIN QUERSCHNITTMUSTER

Dunn et al. Bewerteten die Strategie der australischen NSW-Polizei zur Bekämpfung von Radikalisierung, die eine Initiative zur Einbindung muslimischer Gemeinschaften in Sydney umfasste. Die Evaluator:innen waren akademische Forscher:innen, die mit internen Mitarbeiter:innen der NSW-Polizei zusammenarbeiteten. Die Initiative wurde durch die Analyse der Daten einer einmaligen Umfrage bewertet, die unter den Mitgliedern der von der Initiative betroffenen Gemeinschaften durchgeführt wurde. Im Rahmen der Umfrage wurden Daten über das Bewusstsein der Muslime in Sydney für die Initiative der NSW-Polizei zur Einbindung in die Gemeinschaft und über ihre Erfahrungen mit der Initiative sowie über das Vertrauen, die Zusammenarbeit und die Wahrnehmung der NSW-Polizei erhoben.

Die Studie hat gezeigt, dass es der Initiative gelungen ist, direkte Kontakte mit der Gemeinschaft, dauerhafte Beziehungen und ein starkes Gemeinschaftsbewusstsein aufzubauen. Die Befragten empfahlen, die Kontakte zu intensivieren, die Sichtbarkeit zu verbessern und die Partnerschaften zu stärken.

Für weitere Informationen: Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.

Längsschnittdesign

Das Längsschnittdesign wird in der Regel verwendet, um **die Auswirkungen einer Initiative im Lauf der Zeit zu bewerten**. Bei der häufigsten Form einer Längsschnittstudie erhebt der/Die Evaluator:in Daten von Teilnehmer:innen zu zwei oder mehreren Zeitpunkten vor und nach dem Beginn einer Initiative. Die Anwendung eines solchen Längsschnittdesigns kann ein leistungsfähiges Instrument zur Evaluierung der kurz- und langfristigen Auswirkungen einer Initiative sowie ihres ordnungsgemäßen Funktionierens sein. Da die Daten zu verschiedenen Zeitpunkten erhoben werden müssen, ist für die Durchführung ein längerer Zeitrahmen erforderlich. Auf der Grundlage eines solchen Längsschnittdesigns können jedoch keine kausalen Schlussfolgerungen über die Wirksamkeit der Initiative gezogen werden. Die wichtigste Einschränkung betrifft das Fehlen einer kontrafaktischen Dimension (die Unmöglichkeit zu wissen, was passiert wäre, wenn die Person nicht an der Initiative teilgenommen hätte).

TIPP:

Im Idealfall wird die Evaluierung mit einem Längsschnittdesign zusammen mit der Initiative selbst geplant. Dadurch wird sichergestellt, dass die erforderlichen Daten zum richtigen Zeitpunkt erhoben werden und die Überwachungspraktiken der Initiative die Evaluierung unterstützen.

8 BEISPIEL FÜR EIN LÄNGSSCHNITTDESIGN

Die Wissenschaftler Feddes, Mann und Doosje haben ein niederländisches Resilienztrainingsprogramm in einem Längsschnittdesign ausgewertet. Insgesamt 46 junge Muslime mit Migrationshintergrund nahmen an dem Training teil. Für die Evaluierung wurden Daten von den Programmteilnehmern mittels eines Fragebogens zu vier Zeitpunkten erhoben: 1) vor Beginn des Trainings, 2) nach Abschluss des ersten Moduls, 3) unmittelbar nach Abschluss des Trainings und 4) drei Monate nach dem Training.

Die Ergebnisse der Evaluierung zeigen, dass sich das Training positiv auf die Teilnehmer auswirkte und ihr Selbstwertgefühl, ihr Einfühlungsvermögen und ihre Fähigkeit, das Verhalten und die Reaktionen anderer Menschen vorherzusehen, verbesserte. Außerdem berichteten die Teilnehmer über geringere Gewaltabsichten und eine geringere Einstellung zu ideologiebasierter Gewalt. Die Ergebnisse zeigten jedoch, dass die Teilnehmer ein höheres Maß an Narzissmus aufwiesen. Insgesamt zeigten die Ergebnisse, dass die Stärkung der Teilnehmer und insbesondere die Förderung ihrer Empathie zu einem erfolgreichen Resilienztraining führen.

Für weitere Informationen: Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Steigerung des Selbstwertgefühls und der Empathie zur Verhinderung gewalttätiger Radikalisierung: eine quantitative Längsschnittauswertung eines Resilienztrainings, das sich auf Jugendliche mit einer doppelten Identität konzentriert. Zeitschrift für angewandte Sozialpsychologie, 45(7), 400–411.

(Quasi-)experimentelle Designs

Bei einer Evaluierung mit einem (quasi-)experimentellen Design wird **eine Gruppe von Personen (oder Schulen, Gefängnissen, Städten usw.), auf die eine Initiative angewendet wurde, mit einer Kontrollgruppe verglichen, in der diese Initiative nicht angewendet wurde.** Die Verwendung einer Kontrollgruppe ermöglicht es, zu analysieren, ob die beobachtete Veränderung bei den Teilnehmer:innen wirklich auf die Initiative und nicht auf andere Faktoren zurückzuführen ist.

Eine Kontrollgruppe kann auf unterschiedliche Weise gebildet werden. In einer experimentellen Studie (auch **randomisierte kontrollierte Studie** oder RCT genannt) werden die Teilnehmer:innen nach dem Zufallsprinzip einer Behandlungs- und einer Kontrollgruppe zugeteilt. Im Bereich der PVE/CVE ist eine solche zufällige Zuteilung sowohl aus praktischen als auch aus ethischen Gründen schwierig. Unter dem Gesichtspunkt des Kausalitätsschlusses liefern randomisierte Experimente den stärksten Beweis für die Wirksamkeit der Initiative.

9 BEISPIEL FÜR EINE RANDOMISIERTE KONTROLLIERTE STUDIE

Bei der Evaluierung eines dänischen Regierungsprojekts zur Bekämpfung extremistischer Narrative unter Jugendlichen wurde eine randomisierte kontrollierte Studie durchgeführt. Die Evaluierung wurde von den Wissenschaftlern Parker und Lindekilde durchgeführt. Sie erstellten ein Umfrageexperiment mit einer Kontroll- und einer Behandlungsgruppe. Die Kontrollgruppe hatte keinen Kontakt mit dem Projekt, die Behandlungsgruppe hatte Kontakt mit dem Projekt. Die Teilnehmer:innen der Kontrollgruppe beantworteten eine Umfrage, bevor sie an einem Workshop mit ehemaligen Extremisten teilnahmen, während die Teilnehmer:innen der Behandlungsgruppe die Fragen direkt nach dem Besuch desselben Workshops beantworteten. Um zu bewerten, wie wirksam die Initiative im Hinblick auf die Verringerung der Unterstützung politischer Gewalt war, stellten die Evaluator:innen indirekte Fragen zu politischer Gewalt.

Für weitere Informationen: Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Extremismusprävention mit Extremisten: Ein zweischneidiges Schwert? Eine Analyse der Auswirkungen des Einsatzes ehemaliger Extremisten in dänischen Schulen. Erziehungswissenschaften, 10(4).

Eine weitere Alternative ist ein **quasi-experimentelles Design**, bei dem die Kontrollgruppe auf andere Weise als durch Zufallszuweisung gebildet wird. So kann ein:e Evaluator:in beispielsweise eine Kontrollgruppe bilden, indem er eine Population in einem bestimmten Umfeld (z. B. Schule, Stadt, Gefängnis), in dem eine Initiative durchgeführt wurde, mit einer Population in einem vergleichbaren Umfeld vergleicht, in dem die Initiative nicht durchgeführt wurde (z. B. eine nahe gelegene Schule, Stadt oder ein Gefängnis mit ähnlichen Merkmalen).

10 BEISPIEL FÜR EIN QUASI-EXPERIMENTELLES DESIGN

Die Evaluierung des Aggredi-Programms wurde durchgeführt, um herauszufinden, ob es der Initiative gelungen war, die Rückfälligkeit ihrer Klient:innen zu verringern. Das Hauptziel der Verwendung eines quasi-experimentellen Designs bestand darin, festzustellen, ob es der Initiative gelungen war, die Rückfälligkeit zu verringern, indem abgeschätzt wurde, was mit den Personen, die an der Behandlung teilgenommen hatten, geschehen wäre, wenn sie nicht am Aggredi-Programm teilgenommen hätten.

Zu diesem Zweck wurde eine quantitative Studie durchgeführt, in der die Rückfälligkeit zwischen drei Behandlungsgruppen und einer Kontrollgruppe verglichen wurde. Die Behandlungsgruppen waren: 1) Klient:innen, die das Aggredi-Programm abgeschlossen haben, 2) Klient:innen, die teilgenommen, aber abgebrochen haben, und 3) Straftäter:innen, denen die Teilnahme angeboten wurde. Für alle drei Gruppen gab es eine Vergleichsgruppe von ähnlichen Straftäter:innen, die keinen Kontakt zu Aggredi hatten.

Die Grundidee bestand darin, eine Vergleichsgruppe zu bilden, um die Rückfälligkeit der Behandlungsgruppe mit der Rückfälligkeit der Vergleichsgruppe zu vergleichen, die aus Personen bestand, die den Aggredi-Teilnehmer:innen in Bezug auf ihr Alter, ihr Geschlecht und ihren kriminellen Hintergrund ähnlich waren. Die Vergleichsgruppe wurde auf der Grundlage von Daten aus dem Forschungsregister für Straftaten und Sanktionen des Forschungsinstituts für Rechtspolitik gebildet.

Für weitere Informationen: [Evaluierungsbericht des Aggredi-Programms](#) (auf Finnisch).

7.2 METHODEN DER DATENERHEBUNG

Evaluierungskonzepte schreiben in der Regel keine bestimmten Datenerhebungsmethoden vor, und sie können mit einer Reihe von Methoden kombiniert werden. In diesem Abschnitt werden einige wichtige Datenerhebungsmethoden vorgestellt, die bei Evaluierungen verwendet werden können.

Systematische Überprüfung der vorhandenen Dokumentation

Ein guter Ausgangspunkt für die Datenerhebung ist die Prüfung, **welche Art von Daten bereits über die Initiative verfügbar sind**. Zuden relevanten vorhandenen Datengehören die Umsetzungspläne der Initiative, Fortschrittsberichte und alle Dokumente, die die Ziele und die Theory of Change erläutern. Dazu können auch Daten zur Projektüberwachung gehören, wie z. B. Aufzeichnungen über Aktivitäten und Teilnehmer:innen.

Vorhandene Dokumente sind hilfreich für das Verständnis der Ziele und Pläne der Initiative. Monitoring-Daten können eine hervorragende Quelle für Längsschnittstudien sein, bei denen es wichtig ist, Daten von verschiedenen Zeitpunkten zu haben, um Veränderungen diachron zu beobachten. Im Idealfall sind die Überwachungspraktiken der Initiative von Anfang an so angelegt, dass sie die für die Evaluierung erforderlichen Daten liefern.

Interviews

Interviews sind eine häufig verwendete Methode zur Datenerhebung bei der Evaluierung von PVE/CVE/Derad-Initiativen. Sie sind besonders hilfreich, um **eingehende Informationen und Einblicke in die Umsetzung der Initiative zu erhalten**. Sie werden häufig auch zur **Evaluierung spezifischer Auswirkungen** der Initiative verwendet (z. B. Auswirkungen auf die Ansichten und Einstellungen der Teilnehmer).

Interviews können auf unterschiedliche Weise durchgeführt werden. Sie können strukturiert sein, was bedeutet, dass alle Befragten die gleichen Fragen beantworten. Eine andere Alternative ist ein halbstrukturiertes Interview, bei dem die Befragten zu denselben Themen befragt werden, die Reihenfolge der Fragen jedoch geändert werden kann und der/die Interviewer:in Folgefragen stellen kann. Schließlich können die Interviews auch unstrukturiert sein und die Form eines freien Gesprächs annehmen.

Jede Art von Befragung hat ihre eigenen Vor- und Nachteile. Strukturierte Interviews sind am besten geeignet, wenn es darauf ankommt, leicht vergleichbare Antworten zu erhalten. Wenn es darauf ankommt, ein tieferes Verständnis der Wahrnehmungen eines:r Befragten zu erlangen, ist es in der Regel besser, halbstrukturierte oder unstrukturierte Interviews zu verwenden, da sie dem:r Befragten mehr Raum geben, seine/ihre Ansichten in eigenen Worten zu erklären.

Schwerpunktgruppen

Fokusgruppen sind Diskussionen mit einer Gruppe von (in der Regel fünf bis zehn) Personen über ein bestimmtes Thema. Sie können als **Alternative zu Interviews** dienen **oder diese ergänzen**. Die Teilnehmer:innen der Fokusgruppen können eine bestimmte Gruppe von Personen repräsentieren (z. B. Teilnehmer:innen an einer Initiative) oder aus einer Vielzahl von Interessengruppen bestehen (z. B. Praktiker:innen, die eine Initiative auf verschiedenen Ebenen umsetzen).

Fokusgruppen können eine kostengünstige und zeitsparende Alternative zu ausführlichen Einzelinterviews sein. Sie sind auch eine gute Möglichkeit, Gemeinsamkeiten und Unterschiede bei den Erfahrungen mit der Umsetzung und den Auswirkungen einer Initiative herauszuarbeiten.

Erhebungen

Eine Umfrage ist eine weitere Möglichkeit, Informationen von mehreren Befragten zu sammeln. Bei einer Umfrage wird eine Reihe von Personen gebeten, einen standardisierten Fragebogen auszufüllen. Umfragen bieten eine **ressourceneffiziente Möglichkeit, innerhalb einer kurzen Zeitspanne Daten von einer großen Gruppe von Personen zu sammeln**, um beispielsweise die Auswirkungen einer Initiative auf

die Teilnehmer:innen zu bewerten. Der Fragebogen kann eigenständig oder als angeleitete Aktivität in einer persönlichen oder Online-Umgebung ausgefüllt werden.

Erhebungen sind zwar ein effizientes Mittel zur Datenerfassung, haben aber auch erhebliche **Einschränkungen**. Ein sehr häufiges Problem ist die niedrige Antwortquote (nur eine begrenzte Anzahl von Befragten füllt den Fragebogen aus). Außerdem hängt der Nutzen der Umfrage in hohem Maße davon ab, wie gut die Fragen formuliert sind. Es ist wichtig, dass die Fragen eindeutig und für die Befragten leicht zu verstehen sind. Es wird dringend empfohlen, viel in die Entwicklung des Fragebogens zu investieren und ihn zu testen, bevor er zum Einsatz kommt.

Was an Effizienz und Anzahl der Befragten gewonnen wird, geht an Detailgenauigkeit und Tiefe verloren. Mit einem Fragebogen erhobene Daten sind oft recht begrenzt und oberflächlich. Wenn es also darauf ankommt, vertieftes Wissen zu sammeln, sind Interviews oder Fokusgruppen in der Regel die bessere Alternative.

Teilnehmende und nichtteilnehmende Beobachtung

Die teilnehmende Beobachtung bezieht sich auf einen Datenerhebungsprozess, bei dem der/die Evaluator:in direkt mit der Initiative in Kontakt tritt und an deren täglichen Aktivitäten teilnimmt. Nichtteilnehmende Beobachtung bedeutet, dass die Aktivitäten der Initiative beobachtet werden, ohne aktiv daran teilzunehmen.

Die teilnehmende und nichtteilnehmende Beobachtung **ermöglicht es dem/r Evaluator:in, die Umsetzung der Initiative aus erster Hand zu erleben**. Sie ermöglichen ein detailliertes Verständnis der täglichen Abläufe einer Initiative, einschließlich ihrer Herausforderungen und (unbeabsichtigten) Folgen. Sie können besonders nützlich sein, wenn sie in Kombination mit anderen Datenerhebungsmethoden eingesetzt werden, und sie können eine Grundlage für die fundierte Vorbereitung von Tiefeninterviews oder Fragebögen bieten.

II BEISPIEL: DATENERHEBUNGSMETHODEN BEI DER EVALUIERUNG VON STRIVE II (STRENGTHENING RESILIENCE TO VIOLENT EXTREMISM), 2017–2020

Die vom Royal United Services Institute (RUSI) durchgeführte STRIVE II-Initiative zielt darauf ab, die Rekrutierung und Unterstützung gewalttätiger extremistischer Gruppen sowie die Radikalisierung an Brennpunkten in Kenia insgesamt zu verringern. Die Initiative konzentriert sich auf die Bekämpfung struktureller Faktoren, gruppenbezogener Dynamiken und individueller Faktoren, die die Bedingungen für Radikalisierung und Rekrutierung schaffen und zu diesen beitragen.

Die Evaluierung wurde von RUSI in Auftrag gegeben und von externen Evaluator:innen durchgeführt, bei denen es sich um akademische Forscher:innen handelte. Die Evaluierung kombinierte eine Ergebnisevaluierung der Auswirkungen der Initiative bis zu diesem Zeitpunkt mit einer formativen Evaluierung, um die künftigen Maßnahmen zu beurteilen.

Bei der Evaluierung wurden mehrere Methoden der Datenerhebung eingesetzt:
Vorhandene Dokumente – 40 Hintergrunddokumente wie Managementberichte, politische Dokumente, veröffentlichte Forschungs- und Programmleitlinien, Überwachungs- und Evaluierungsdaten, Evaluierungs- und Monitoringleitlinien sowie Dokumente, die die Theory Of Change der Initiative

beschreiben (wie die beabsichtigten Ergebnisse erreicht werden sollten).

Interviews und Fokusgruppen – mehr als 50 halbstrukturierte Interviews und fünf Fokusgruppen mit Mitarbeiter:innen der Initiative, Teilnehmer:innen und Vertreter:innen der Geldgeber:innen und Partner:innen.

Nichtteilnehmende Beobachtung – Beobachtung verschiedener Aktivitäten der Initiative, einschließlich Schulungen, interner Treffen und öffentlicher Veranstaltungen.

Für weitere Informationen: Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). [Evaluierung von 'Violent Extremism Strengthening Resilience \(STRIVE II\)' in Kenia: Final report.](#)

(Akademische) Literatur

Eine weitere wichtige Datenquelle für die Evaluierung ist die vorhandene (akademische) Literatur, die fast immer nützlich ist, um Evaluierungen ähnlicher Initiativen zu ermitteln und geeignete Analysemethoden und Indikatoren zu bestimmen. Sie ist unverzichtbar, wenn das Ziel darin besteht, zu bewerten, inwieweit die Theory of Change und die Arbeitsmethoden der Initiative mit den vorhandenen wissenschaftlichen Erkenntnissen übereinstimmen. Dies ist ein übliches Ziel bei formative Evaluierungen.

12 BEISPIEL FÜR DIE VERWENDUNG WISSENSCHAFTLICHER LITERATUR

Der flämische Aktionsplan zur Prävention von Radikalisierung und Polarisierung wurde vom flämischen Friedensinstitut bewertet. Die Evaluierung analysierte den Aktionsplan im Allgemeinen und konzentrierte sich speziell auf mehrere durch den Aktionsplan finanzierte Projekte. Das flämische Friedensinstitut führte eine eingehende Analyse der konkreten Aktionsbereiche des Aktionsplans durch. Um zu bewerten, ob die Ziele und politischen Entscheidungen im Aktionsplan angemessen formuliert wurden, wurde die wissenschaftliche Literatur über Maßnahmen zur Verhinderung von (gewalttätiger) Radikalisierung geprüft und mit dem Aktionsplan verglichen.

Für weitere Informationen: Hardyns, W., Pauwels, L. und Thys, J. (2020) [Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering.](#) In Cops, D., Pauwels, L. und Van Alstein, M. (eds) Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen.

Gemischte Methoden (Kombination mehrerer Datentypen)

Die oben beschriebenen Datenerhebungsmethoden können einzeln eingesetzt, aber auch kombiniert werden. Dies wird als "Mixed-Methods"-Ansatz bezeichnet. Der Einsatz gemischter Methoden wird bei der Evaluierung von PVE/CVE/De-rad-Initiativen immer beliebter.

Ein Ansatz mit gemischten Methoden hat bei sorgfältiger Planung mehrere Vorteile. Insbesondere kann er die Beschränkungen einzelner Datenerhebungsmethoden ausgleichen und wesentlich reichhaltigere Daten über die Initiative liefern. Die Verwendung gemischter Methoden ist nicht automatisch besser als die Verwendung nur einer Datenerhebungsmethode. Es ist wichtig, sorgfältig darüber nachzudenken, welchen Mehrwert die einzelnen Datenerhebungsmethoden haben werden.

13 BEISPIEL 1 FÜR GEMISCHTE METHODEN

Johns et al. Verwendeten eine gemischte Methodik, um die Auswirkungen eines sportbasierten Mentoring-Programms in Melbourne zu bewerten, das sich mit Fragen der Identität, Zugehörigkeit und kulturellen Isolation junger muslimischer Männer befasste. Bei ihrer Evaluierung führten die Forscher:innen in der zweiten Hälfte des Programms eine teilnehmende Beobachtung durch. Nach Abschluss des Programms wurden mit Hilfe qualitativer Methoden (halbstrukturierte Interviews und Fokusgruppen) und quantitativer Methoden (Ausstiegsbefragungen) Daten von Teilnehmern und Interessenvertreter:innen gesammelt, die später zum Vergleich mit den qualitativen Daten herangezogen wurden.

Für weitere Informationen: Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience towards Violent Extremism. Soziale Eingliederung 2(2), 57–70.

14 BEISPIEL 2 FÜR GEMISCHTE METHODEN

Akademische Forscher:innen führten eine Evaluierung der Prevent-Strategie durch, die darauf abzielt, die Radikalisierung junger Menschen im Vereinigten Königreich zu verhindern. Die Forscher verwendeten einen Ansatz mit gemischten Methoden, der die folgenden Methoden kombiniert:

- eine systematische Überprüfung der Forschungsliteratur,
- Interviews mit Praktikern an allen 48 Projektstandorten in der Anfangsphase der Projektdurchführung,
- die Erfassung von 194 Tagebuchblättern, um die Projektinterventionen und -aktivitäten auf nationaler Ebene zu erfassen,
- eine Analyse der vierteljährlichen Erträge der Projekte und
- vertiefte Fallstudien an 12 Projektstandorten durchgeführt.

Für weitere Informationen: Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). Prozessevaluation der Prävention von gewalttätigem Extremismus: Programmes for Young People. Youth Justice Board.

7.3 METHODEN DER DATENANALYSE

Nachdem die Daten gesammelt wurden, müssen sie analysiert werden, um Schlussfolgerungen zu ziehen. Zu den Methoden der Datenanalyse gehören Techniken zum Sortieren, Interpretieren und Verarbeiten der erhobenen Daten. Auch hier gibt es eine breite Palette von Möglichkeiten. Welche Optionen am besten geeignet sind, hängt davon ab, welche Art von Daten erhoben wurde, welche Fragen beantwortet werden müssen und über welche Fachkenntnisse der/die Evaluator:in verfügt. Im Folgenden werden einige der am häufigsten verwendeten Datenanalysemethoden vorgestellt.

Qualitative Inhaltsanalyse

Diese Methode wird häufig für die Analyse von Dokumenten sowie von Protokollen von Interviews und Fokusgruppen verwendet. Sie kann auch für die Analyse von Notizen aus teilnehmender/nicht teilnehmender Beobachtung verwendet werden.

Bei dieser Methode geht es im Wesentlichen darum, den Text zu strukturieren und zu organisieren, indem die für die Evaluierung relevanten Teile identifiziert und mit bestimmten Themen oder Schlüsselwörtern kodiert werden. Auf diese Weise wird es möglich, alle Teile der Daten herauszufiltern, die sich mit einem bestimmten Thema befassen. Wenn die Daten durch die Kodierung strukturiert und organisiert sind, wird es einfacher, die Daten zu analysieren und zu bestimmen, welche Art von Schlussfolgerungen daraus gezogen werden können.

Die zur Organisation der Daten verwendeten Codes werden von dem/der Evaluator:in entwickelt. Es gibt zwei allgemeine Strategien, wie dies geschehen kann. Deduktives Kodieren ist eine Top-Down-Strategie, bei der die Codes auf der Grundlage der Evaluationsziele und der Schlüsselfragen entwickelt werden. Bei der induktiven Kodierung handelt es sich um eine Bottom-up-Strategie, bei der die Codes auf der Grundlage einer genauen Lektüre der Daten und der Identifizierung der darin enthaltenen Themen und Fragestellungen entwickelt werden. In der Regel werden beide Strategien zusammen angewendet.

Die Kodierung ist vor allem dann hilfreich, wenn viele Textdaten vorhanden sind. Es gibt verschiedene Arten von Software, die für die Kodierung verwendet werden können (z. B. Nvivo und Atlas.ti).

Quantitative Analyse

Quantitative (numerische) Daten, die durch eine Umfrage oder die Überprüfung von Projektdaten gesammelt und erstellt werden können, lassen sich mit verschiedenen statistischen Methoden analysieren. Zu diesen Methoden gehören grundlegende deskriptive Statistiken, die darauf abzielen, einen Datensatz zu beschreiben, z. B. durch die Berechnung der Spannweite und des Durchschnittswerts (Mittelwert, Modus oder Medianwert). Deskriptive Statistiken können mit Softwareprogrammen wie Excel oder SPSS durchgeführt werden. Sie kann als erster Schritt zu einer komplexeren Analyse des Datensatzes dienen, die die Erstellung eines linearen Regressionsmodells beinhalten kann. Ein lineares Regressionsmodell analysiert die statistische Signifikanz der Korrelation und Beziehung zwischen zwei Variablen, die in einem Diagramm dargestellt werden können. Dieses Modell kann ein leistungsfähiges Instrument zur Evaluierung der Auswirkungen einer Initiative sein, vorausgesetzt, es stützt sich auf einen sorgfältig erhobenen Datensatz.

Mehr erfahren

- Hofman, J. und Sutherland, A. (2017). Verschiedene Evaluierungsdesigns und -methoden: Evaluierung von Interventionen zur Prävention oder Bekämpfung von gewalttätigem Extremismus. RAND Europe.
- Wirkung Europa. Datenbank für [Datenerhebungsmethoden und Evaluierungskonzepte](#).
- Strauss, A. (1987). Qualitative Analyse für Sozialwissenschaftler. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London: Sage Publications.
- Peersman, G. (2014) Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10. Florence: UNICEF Office of Research.
- Trochum, W. (2006). Forschungsmethoden Wissensbasis. [Deskriptive Statistik](#).
- Woodley, A., (2004). [Erfassung und Analyse quantitativer Daten](#). Die PREST-Schulungsressourcen. Commonwealth of Learning.

8. MENSCHENRECHTSBASIERTER ANSATZ DER EVALUIERUNG

Ein wichtiger Teil jeder Evaluierung ist es, sicherzustellen, dass sie ethischen und rechtlichen Standards entspricht. Dies gilt umso mehr für PVE/CVE/Derad-Initiativen, die sich mit sensiblen Themen befassen und sich häufig an gefährdete und stigmatisierte Personen und Gemeinschaften richten. Eine Evaluierung kann auch eine Möglichkeit sein, um zu beurteilen, inwieweit die Initiative selbst ethischen und rechtlichen Standards entspricht.

Ein guter Rahmen für ethische Überlegungen bei PVE/CVE/Derad-Initiativen und -Evaluierungen ist der auf den Menschenrechten basierende Ansatz. In diesem Kapitel werden kurz die Grundlagen dieses Rahmens und seine Bedeutung für die Praxis vorgestellt. Detaillierte Anleitungen zur angemessenen Einbeziehung ethischer, geschlechtsspezifischer, rechtlicher und gesellschaftlicher Aspekte in die Evaluierung finden Sie im INDEED-Guide 2.

Menschenrechtsbasierter Ansatz

Der menschenrechtsbasierte Ansatz (Human Rights-Based Approach, HRBA) ist ein konzeptioneller Rahmen, der auf jede Politik oder Praxis angewendet werden kann, um sicherzustellen, dass sie normativ auf internationalen Menschenrechtsstandards basiert und operativ auf den Schutz der Menschenrechte ausgerichtet ist.

Der HRBA stützt sich auf fünf zentrale Menschenrechtsgrundsätze:

Teilnahme	Jeder Mensch hat das Recht auf aktive Beteiligung an Entscheidungsprozessen, die sich auf die Wahrnehmung seiner/ihrer Rechte auswirken.
Rechenschaftspflicht	Praktiker:innen und Manager:innen von PVE/CVE/Derad-Initiativen und Evaluierungen werden zur Rechenschaft gezogen, wenn sie ihren Verpflichtungen gegenüber den Zielgruppen nicht nachkommen. Bei Menschenrechtsverletzungen sollten wirksame Rechtsmittel zur Verfügung stehen.
Anti-Diskriminierung und Gleichstellung	Alle Menschen haben Anspruch auf ihre Rechte ohne jede Art von Diskriminierung. Alle Arten von Diskriminierung sollten verboten, verhindert und beseitigt werden.
Ermächtigung	Jeder hat das Recht, seine Rechte einzufordern und auszuüben. Einzelpersonen und Gemeinschaften müssen ihre Rechte kennen und an der Entwicklung von Maßnahmen, die ihr Leben betreffen, mitwirken.
Rechtmäßigkeit	Die Initiativen und ihre Evaluierungen sollten mit den im nationalen und internationalen Recht verankerten Rechten in Einklang stehen.

Nachzulesen unter European Network of National Human Rights Institutions, [Human Rights-Based Approach](#).

Was bedeutet die Umsetzung dieser Werte und Grundsätze in PVE/CVE/Derad-Initiativen und Evaluierungen? Im Rahmen des INDEED-Projekts haben wir die Schlüsselfragen in vier Dimensionen gegliedert: geschlechtsspezifische Aspekte, ethische Aspekte, rechtliche Aspekte und gesellschaftliche Aspekte (GELSA).

Geschlechtsspezifische Aspekte

Es wird empfohlen, bei der Evaluierung von PVE/CVE/Derad einen geschlechtsspezifischen Ansatz zu wählen. Dies gilt insbesondere dann, wenn die zu bewertende Initiative in ihrer Konzeption nicht geschlechtersensibel ist. Radikalisierungsprozesse sind nicht geschlechtsneutral, und dies gilt auch für PVE/CVE/Derad-Initiativen, selbst wenn sie sich nicht explizit mit dem Thema Geschlecht befassen. Dies liegt daran, dass das Geschlecht unvermeidlich einen Einfluss auf die Erfahrungen und Bedingungen des Einzelnen hat. Es ist auch bekannt, dass es geschlechtsspezifische Unterschiede in Radikalisierungsprozessen geben kann.

Ein geschlechtersensibler Evaluierungsansatz berücksichtigt die potenziellen geschlechtsspezifischen Unterschiede und ist so konzipiert, dass er diese auch erfassen kann. Dies kann zum Beispiel bedeuten, dass sichergestellt wird, dass ein ausgewogenes Verhältnis zwischen den Geschlechtern unter den Befragten und in den Fokusgruppen besteht und dass die gesammelten Daten auch aus der Geschlechterperspektive analysiert werden, wobei die Auswirkungen auf Menschen aller Geschlechter berücksichtigt und bewertet werden.

Ethische Aspekte

PVE/CVE/Derad-Initiativen und ihre Evaluierungen haben oft mit Personen und Gruppen zu tun, die stigmatisiert sind und kontroverse politische oder religiöse Ansichten vertreten. Es ist wichtig, sicherzustellen, dass Initiativen in diesem Bereich in ihren Praktiken oder Annahmen nicht diskriminierend sind. Es gibt negative Beispiele für PVE/CVE/Derad-Initiativen in der EU, bei denen sich Einzelpersonen und Gemeinschaften aufgrund ihrer religiösen, ethnischen oder sozialen Identität angegriffen fühlten und die Initiative eine Erweiterung gesellschaftlicher Vorurteile darstellte.

Eine Evaluierung bietet eine gute Gelegenheit, die zugrundeliegenden und offenkundigen Annahmen der PVE/CVE/Derad-Initiative in Bezug auf ihre Zielgruppen sowie die Art und Weise, wie sich diese Annahmen in den Zielen, Leitlinien und Praktiken der Initiative manifestieren, sorgfältig zu bewerten.

Eine Evaluierung befasst sich auch mit der Frage, wie die Initiative die verschiedenen Freiheiten berücksichtigt hat, die mit dem Recht auf Nichtdiskriminierung verbunden sind, wie etwa die Gedanken-, Meinungs-, Versammlungs- und Vereinigungsfreiheit. Im Rahmen einer Evaluierung kann beurteilt werden, wie diese Rechte und Freiheiten mit den Erfordernissen der PVE/CVE/Derad-Arbeit zur Bekämpfung von Radikalisierung und Extremismus in Einklang gebracht wurden und wie gut es der Initiative gelungen ist, die Verstärkung von Ausgrenzungsmechanismen zu vermeiden, die Menschen dem Risiko der Radikalisierung aussetzen.

Gute Leitlinien für die ethische Durchführung einer Evaluierung beruhen auch auf den allgemeinen Grundsätzen einer verantwortungsvollen Forschung. Die Ethikrichtlinien für die Forschung enthalten gute Anleitungen für den Umgang mit Befragten und Fokusgruppen und für das Verfassen eines Evaluierungsberichts, der deren Rechte und Integrität berücksichtigt.

Rechtliche Aspekte

Neben den bereits erörterten Grundrechtsbestimmungen müssen auch die nationalen Rechtsvorschriften berücksichtigt werden. Auch sektorspezifische berufsständische Regelungen können sich beispielsweise auf die Möglichkeiten der Datenerhebung und -weitergabe auswirken. Daher muss sichergestellt werden, dass sowohl die Initiative als auch ihre Evaluierung auf einer angemessenen Rechtsgrundlage beruhen.

Ein zentrales Thema ist, dass fast alle Initiativen und Evaluierungen auf Bedenken hinsichtlich personenbezogener Daten stoßen. Die [Allgemeine Datenschutzverordnung](#) (DSGVO) legt fest, wie personenbezogene Daten verarbeitet (d.h. erhoben, gespeichert, analysiert oder weitergegeben) werden dürfen. Die Verarbeitung personenbezogener Daten erfordert immer eine spezifische Rechtsgrundlage, wenn sie nicht durch die ausdrückliche und in Kenntnis der Sachlage erteilte Einwilligung der betreffenden Person erlaubt ist.

Neben der Einhaltung der DSGVO-Vorschriften und anderer Gesetze können PVE/CVE/Derad-Evaluierungen die Initiative auch dahingehend beurteilen, ob ihre Praktiken mit diesen Vorschriften in Einklang stehen. Es ist wichtig, dass diese Vorschriften genau befolgt werden, da Datenverstöße, -missbrauch und -verletzungen Einzelpersonen gefährden und das Vertrauen in PVE/CVE/Derad-Praktiker:innen und ihre Arbeit zerstören können. Solche Verstöße können auch Ängste vor Überwachung, Profiling und vorurteilsbehafteten Praktiken verstärken.

Gesellschaftliche Aspekte

Eine Evaluierung kann auch die Gelegenheit bieten, über die eigentliche Initiative hinaus zu blicken und zu bewerten, wie gut sie auf den breiteren gesellschaftlichen Kontext eingeht, in dem sie agiert, und welche Art von Auswirkungen sie in Bezug auf diesen Kontext hat. Diese Art von Sensibilität für den gesellschaftlichen Kontext ist oft ein Schlüssel für den Erfolg von PVE/CVE/Derad-Maßnahmen und die Vermeidung unbeabsichtigter schädlicher Auswirkungen.

Die Evaluierung kann sich auf die Frage konzentrieren, wie (und ob) die Initiative das Risiko unbeabsichtigter Folgen ihrer Arbeit für die Gemeinschaften und die Gesellschaft angegangen ist, wie z. B. Stigmatisierung, Eingliederung/Ausgrenzung, vorherrschende Vorurteile und Stereotypen sowie das Gefühl der Sicherheit innerhalb bestimmter Gemeinschaften und der Gesellschaft im Allgemeinen.

Mehr erfahren

- Europäisches Netzwerk der nationalen Menschenrechtsinstitutionen, [Menschenrechtsbasierter Ansatz](#).
- [Charta der Grundrechte der Europäischen Union](#).
- RAN. [Geschlechtsspezifische Ansätze in der PVE: Präventive Arbeit für Mädchen in und um Schulen](#). Abschlusspapier der RAN-Arbeitsgruppensitzung.
- Lloyd, M. [Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care](#). RAN-Veröffentlichung.
- Evaluierungsgruppe der Vereinten Nationen. [Ethische Richtlinien für Evaluierung](#).

9. ACHT TIPPS FÜR ERFOLGREICHE EVIDENZBASIERTE EVALUATIONEN

Frühere Studien und Evaluierungen haben gezeigt, dass sich bei PVE/CVE/Derad-Evaluierungen häufig bestimmte Herausforderungen ergeben haben. Im Folgenden haben wir eine Liste von Tipps zusammengestellt, wie diese vermieden oder gemildert werden können:

1

1. Integration der Evaluierung in den Initiativplan

Viele Herausforderungen bei der Evaluierung können vermieden werden, wenn die Evaluierung zusammen mit der Initiative selbst geplant wird. Das bedeutet, dass im Plan der Initiative auch festgelegt wird, wie sie bewertet werden soll. Die erste Evaluierung kann bereits in dieser Planungsphase stattfinden. Viele Entscheidungen, die in den ersten Tagen der Laufzeit der Initiative getroffen werden, bestimmen, welche Art von Evaluierungsdesigns, -methoden und -daten in späteren Evaluierungen verwendet werden können.

2

2. Finanzierung und Ressourcen für die Evaluierung sichern

Eine häufige Herausforderung für die Evaluierung besteht darin, dass es dafür keine Mittel gibt. Dies scheint besonders häufig bei langfristigen Programmen und kurzfristigen Maßnahmen der Fall zu sein, die auf eine befristete Projektfinanzierung angewiesen sind. In diesen Fällen kann der Geldgeber verlangen, dass die Initiative evaluiert wird, aber es gibt keine zusätzlichen Mittel für diesen Zweck.

Eine Evaluierung, selbst in ihrer einfachsten Form, erfordert beträchtliche Ressourcen. Es sollte klar geplant werden, woher diese Ressourcen kommen sollen. Es wird empfohlen, für die Finanzierung von PVE/CVE/Derad-Initiativen zusätzlich zu den Mitteln für die Durchführung der Initiative selbst ein eigenes Budget für die Evaluierung bereitzustellen.

3

3. Definieren Sie die Konzeption und die Ziele der Initiative klar und deutlich

Ausgangspunkt für praktisch jede Art von Evaluierung ist ein klares Verständnis der Ziele, des Umsetzungsplans und der zugrunde liegenden Annahmen darüber, wie die geplanten Maßnahmen zu den beabsichtigten Ergebnissen führen sollen (Theory of Change). Im Idealfall werden die Ziele und die Theory of Change in der Planungsphase der Initiative sorgfältig entwickelt. Wenn die Ziele nicht richtig definiert wurden, ist es schwierig, eine qualitativ hochwertige Evaluierung durchzuführen.

4. Entwicklung der Datenüberwachungspraktiken der Initiative im Hinblick auf die Evaluierung

Die Art der Evaluierung, die durchgeführt werden kann, hängt stark davon ab, welche Daten zur Verfügung stehen. Es gibt viele Arten von Daten, die während der Evaluierung erhoben werden können, aber einige Evaluierungskonzepte erfordern Daten, die nur zu einem bestimmten Zeitpunkt erhoben werden können. Um beispielsweise die Auswirkungen einer Initiative auf die Teilnehmer zuverlässig bewerten zu können, sollten einige Informationen über ihre Situation zu Beginn der Maßnahme vorliegen. Die Evaluierung erfordert fast immer eine gute Dokumentation der Aktivitäten der Initiative.

Wenn die Initiative über systematische Überwachungs- und Aufzeichnungspraktiken verfügt, die sich an den Erfordernissen künftiger Evaluierungen orientieren, werden die erforderlichen Daten bei Bedarf zur Verfügung stehen. Unzureichende Überwachungspraktiken machen eine Evaluierung nicht unmöglich, aber sie schränken die verfügbaren Optionen erheblich ein und können sich negativ auf die Zuverlässigkeit der Ergebnisse auswirken.

5. Fokus auf Lernen

Eine Evaluierung ist am nützlichsten, wenn sie zu Lernzwecken geplant und durchgeführt wird. Das bedeutet, dass die Evaluierung so konzipiert ist, dass sie die weitere Entwicklung der Initiative unterstützt, und dass sie einen klaren Plan für die Verwendung der Ergebnisse enthält. Es wird empfohlen, die Evaluierung nicht an Finanzierungsentscheidungen zu knüpfen, sondern sie in der Mitte eines Finanzierungszeitraums durchzuführen. Dies bietet das konstruktivste Umfeld für die Durchführung der Evaluierung ohne Erfolgsdruck und bietet eine echte Gelegenheit, die Ergebnisse für die Verbesserung der Initiative zu nutzen.

6. Einbindung der wichtigsten Interessengruppen in die Planung der Evaluierung

Evaluierungen sind oft ein Top-down-Prozess, bei dem die Zielsetzung und das Design von dem/der Geldgeber:in festgelegt werden. Die Erfahrung hat gezeigt, dass dies keine sehr produktive Strategie ist. Stattdessen ist es in der Regel besser, einen partizipatorischen Ansatz zu verfolgen und die wichtigsten Interessengruppen, insbesondere diejenigen, die die Initiative durchführen, von Anfang an in den Evaluierungsprozess einzubeziehen.

Die Einbeziehung von Interessengruppen ermöglicht es, die Eigenverantwortung und das Vertrauen zu schaffen, die notwendig sind, um zuverlässige Ergebnisse zu erzielen. Wenn die Beteiligten aktiv in den Planungsprozess einbezogen werden, zeigt dies, dass ihre Ansichten, ihr Wissen und ihre Erfahrungen geschätzt werden.

Wenn die Evaluierung auf die Bedürfnisse der an der Umsetzung des Vorhabens Beteiligten eingeht, wird die Evaluierung nicht mehr als eine zusätzliche Aufgabe betrachtet, die von jemand anderem verlangt wird, sondern als etwas, das für die Entwicklung der eigenen Arbeit von Nutzen ist. Dies ist ein weiterer Anreiz, bei der Erstellung der für die Evaluierung benötigten Daten mitzuarbeiten und ehrlich über mögliche Schwächen und Fehler zu sprechen.

7

7. Vergewissern Sie sich, dass der/die Evaluator:in ein gutes Verständnis vom Bereich PVE/CVE/Derad hat

Wenn die Evaluierung von einer:m externen Evaluator:in durchgeführt wird, ist es gut sicherzustellen, dass der/die Evaluator:in mit dem PVE/CVE/Derad-Bereich und seinen spezifischen Merkmalen vertraut ist. Zwar können viele gängige Evaluierungsarten und -methoden auf die Evaluierung von PVE/CVE/Derad-Initiativen angewandt werden, doch ist es ziemlich schwierig, Daten oder Beobachtungen ohne ein gutes allgemeines Verständnis des Bereichs sinnvoll zu nutzen.

8

8. Frühzeitige Überlegungen zu ethischen Fragen und zur Sicherstellung der Datenverfügbarkeit

Eine häufige Herausforderung bei der Evaluierung von PVE/CVE/Derad-Initiativen besteht darin, dass ethische und Sicherheitsbedenken den Zugang zu Daten einschränken können. Regierungsbehörden und diejenigen, die die Initiative durchführen, können zögern, Informationen weiterzugeben, insbesondere wenn sie Details über die politischen Meinungen oder persönlichen Angelegenheiten einer Person enthalten. Sicherheitsaspekte können den Zugang zu Orten einschränken, an denen Interviews oder Beobachtungen durchgeführt werden könnten. Es empfiehlt sich, frühzeitig herauszufinden, welche ethischen, sicherheitstechnischen und rechtlichen Einschränkungen für die gemeinsame Nutzung von Daten bestehen, und zu überlegen, wie innerhalb dieser Grenzen die bestmöglichen Ergebnisse erzielt werden können.

Eine weitere Reihe von Herausforderungen ergibt sich aus dem sensiblen und stigmatisierten Charakter des gewalttätigen Extremismus. Es kann schwierig sein, die Zielgruppen und Einzelpersonen einer Initiative zu erreichen und Vertrauen zu ihnen aufzubauen, da die Situation und die Beziehungen zu Personen, die in den Extremismus verwickelt sind, fragil sind. Möglicherweise sind sie auch nicht bereit, ihre wahren Ansichten mitzuteilen, da diese als gesellschaftlich unerwünscht und stigmatisiert angesehen werden könnten. Daher ist es ratsam, sich genau zu überlegen, wen man als Evaluator:in auswählt, um das für die Datenerhebung erforderliche Vertrauen zu gewinnen – und zwar auf eine Weise, die das Vertrauen der Personen in die Initiative selbst nicht gefährdet.

QUELLEN UND LITERATUR

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Bjørge, T. (2013). Strategies for preventing terrorism. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rci.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). Small-scale evaluation in health: A practical guide. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the “War on Terror”: A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P. & Barakat, R. (2013). Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. American Evaluation Association Conference. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. Introductory Guide: Countering Violent Extremism. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). Refining theories of change. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), EUCPN Thematic Paper Series, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/com_com(2013)0941_en.pdf).
- European Commission (2021). Better Regulation Guidelines. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/>

about-nhris/human-rights-based-approach/.

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). *Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice*. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). Evaluating Countering Violent Extremism. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149-1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredesinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6-24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356-364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavinstitute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. Database of data collection methods and evaluation designs. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42-50.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180-197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). *Improving evaluation of anti-crime programs*:

Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.

- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. *BMJ* 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). Utilization-focused evaluation (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstofer, A. (2017). Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). Small-scale evaluation: Principles and practice. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). Theory of Change. Methodological Briefs: Impact Evaluation 2. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). A glossary for evidence based public health. *J Epidemiol Community Health*, 58(7), 538–45.
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. [ICCT-Schmid-](https://www.icct.nl/publications/ICCT-Schmid-2013)

[Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf](#)

- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013-2014. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66-85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdrmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286-306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181-200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. *A Hands-On Guide to Planning and Evaluation*. Canadian Hemophilia Society, 23-32.
- Woodley, A. (2004). Getting and analysing of quantitative data. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

INDEED

Evidence –Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED GUÍA ELECTRÓNICA 1

EVALUACIÓN BASADA EN EVIDENCIAS DE LAS INICIATIVAS DE PEV/CEV Y DESRADICALIZACIÓN

Principios, retos y métodos

Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet

ÍNDICE

AGRADECIMIENTOS	4
INTRODUCCIÓN	4
1. INICIATIVAS PEV/CEV/DESRADICALIZACIÓN.....	6
2. ¿QUÉ ES LA EVALUACIÓN BASADA EN EVIDENCIAS?	8
3. ¿POR QUÉ EVALUAR?	11
4. ¿CUÁNDO PLANIFICAR Y REALIZAR LAS EVALUACIONES?	12
5. ¿QUIÉN DEBE EVALUAR?.....	13
5.1 Elección del evaluador	13
5.2 Participación de las partes interesadas	14
6. PRINCIPALES TIPOS DE EVALUACIÓN.....	16
6.1 Evaluación formativa.....	16
6.2 Evaluación del proceso	18
6.3 Evaluación de resultados.....	19
6.4 Otros tipos de evaluación	21
6.5 Combinar tipos de evaluación	23
7. DISEÑOS Y MÉTODOS DE EVALUACIÓN.....	24
7.1 Diseños de evaluación.....	24
7.2 Métodos de recogida de datos.....	28
7.3 Métodos de análisis de datos	32
8. ENFOQUE DE LA EVALUACIÓN BASADO EN LOS DERECHOS HUMANOS.....	34
9. OCHO CONSEJOS PARA EL ÉXITO DE LAS EVALUACIONES BASADAS EN EVIDENCIAS..	37
FUENTES Y BIBLIOGRAFÍA.....	40

REMERCIEMENT

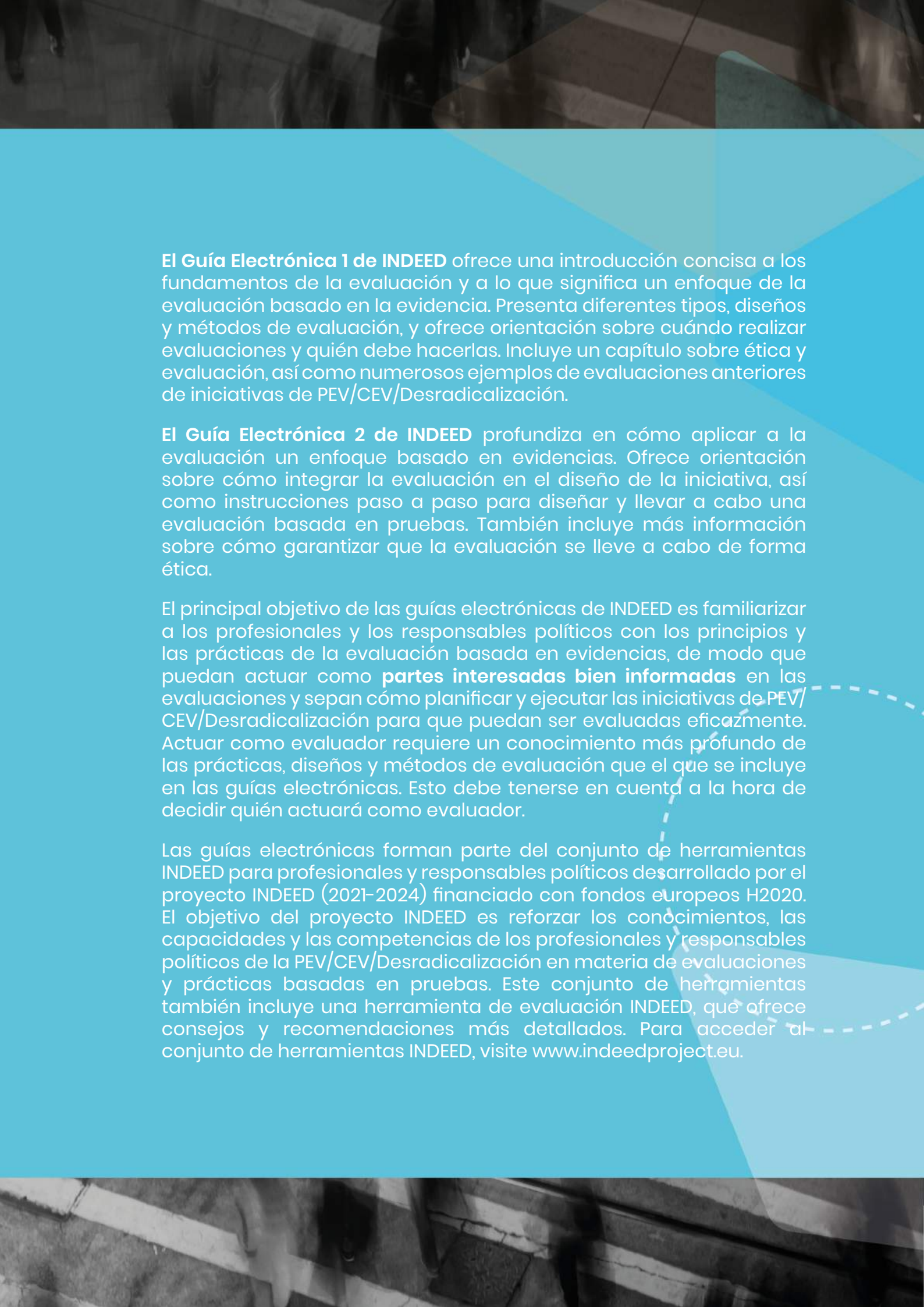
El Guía Electrónica 1 de INDEED ha sido redactado por Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet (Universidad de Helsinki).

Este trabajo ha contado con el apoyo de otros socios del proyecto, especialmente Stephan Klose (Vrije Universiteit Brussel), que participó en la redacción de los capítulos 5 y 7 y desempeñó un papel clave en el desarrollo del concepto de enfoque de la evaluación basado en evidencias, **Marzena Kordaczuk-Wajs (Polish Platform for Homeland Security)**, que participó en la redacción del capítulo 6.1 y Hannah Reiter y Norbert Leonhardmair (VICESSE), que contribuyeron al capítulo 8.

Los autores desean dar las gracias a los revisores externos por sus útiles comentarios a las versiones anteriores de las guías electrónicas: Markus Kaakinen (Universidad de Helsinki), Joel Busher (Universidad de Coventry), Ioan Durnescu (grupo de rehabilitación RAN), Katrien Van Mele (Asociación de Ciudades Flamencas), Marteen Dewaele (Asociación de Ciudades Flamencas), Anneli Portman (Instituto Finlandés de Salud y Bienestar) y Miila Lukkarinen (Ciudad de Helsinki).

INTRODUCTION

Los libros-guía electrónicos de INDEED están diseñados para proporcionar **una buena comprensión del enfoque de la evaluación basado en la evidencia y cómo puede aplicarse en el campo de la prevención y la lucha contra el extremismo violento o el apoyo a la desradicalización (PEV/CEV/Desradicalización)**, y para proporcionar orientación en el diseño de tales iniciativas. Las guías electrónicas están dirigidas principalmente a los **profesionales y responsables políticos** que trabajan en este ámbito. También pueden ser útiles para evaluadores profesionales y académicos que participen en la evaluación de este tipo de iniciativas y deseen familiarizarse con la evaluación basada en evidencias o con la realización de evaluaciones específicas en el ámbito de la PEV/CEV/Desradicalización.

El Guía Electrónica 1 de INDEED ofrece una introducción concisa a los fundamentos de la evaluación y a lo que significa un enfoque de la evaluación basado en la evidencia. Presenta diferentes tipos, diseños y métodos de evaluación, y ofrece orientación sobre cuándo realizar evaluaciones y quién debe hacerlas. Incluye un capítulo sobre ética y evaluación, así como numerosos ejemplos de evaluaciones anteriores de iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización.

El Guía Electrónica 2 de INDEED profundiza en cómo aplicar a la evaluación un enfoque basado en evidencias. Ofrece orientación sobre cómo integrar la evaluación en el diseño de la iniciativa, así como instrucciones paso a paso para diseñar y llevar a cabo una evaluación basada en pruebas. También incluye más información sobre cómo garantizar que la evaluación se lleve a cabo de forma ética.

El principal objetivo de las guías electrónicas de INDEED es familiarizar a los profesionales y los responsables políticos con los principios y las prácticas de la evaluación basada en evidencias, de modo que puedan actuar como **partes interesadas bien informadas** en las evaluaciones y sepan cómo planificar y ejecutar las iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización para que puedan ser evaluadas eficazmente. Actuar como evaluador requiere un conocimiento más profundo de las prácticas, diseños y métodos de evaluación que el que se incluye en las guías electrónicas. Esto debe tenerse en cuenta a la hora de decidir quién actuará como evaluador.

Las guías electrónicas forman parte del conjunto de herramientas INDEED para profesionales y responsables políticos desarrollado por el proyecto INDEED (2021-2024) financiado con fondos europeos H2020. El objetivo del proyecto INDEED es reforzar los conocimientos, las capacidades y las competencias de los profesionales y responsables políticos de la PEV/CEV/Desradicalización en materia de evaluaciones y prácticas basadas en pruebas. Este conjunto de herramientas también incluye una herramienta de evaluación INDEED, que ofrece consejos y recomendaciones más detallados. Para acceder al conjunto de herramientas INDEED, visite www.indeedproject.eu.

1.INICIATIVAS PEV/CEV/DESRADICALIZACIÓN

Durante las dos últimas décadas, muchos países han desarrollado **formas de prevenir y contrarrestar la radicalización hacia el extremismo violento, y de fomentar la desradicalización** y el abandono del extremismo. Estas iniciativas han sido especialmente comunes en los países de Europa Occidental. Esto ha llevado a la introducción de una gran variedad de políticas, estrategias y prácticas que en esta **Guía Electrónica** se denominan **iniciativas PEV/CEV/Desradicalización**.

Las iniciativas PEV/CEV/Desradicalización incluyen una amplia gama de actividades que difieren enormemente en muchos aspectos.

En su aplicación pueden participar diversos tipos de **agentes, como**, por ejemplo, organizaciones no gubernamentales, trabajadores de primera línea (educadores, profesionales de la salud y trabajadores sociales), autoridades de seguridad (agentes de policía y guardias de prisiones), comunidades religiosas e investigadores y otros expertos. Es habitual y recomendable que estas iniciativas impliquen cierto nivel de cooperación entre varios organismos.

Las iniciativas pueden tener lugar en diversos **entornos sociales**, como centros educativos (colegios e institutos), centros comunitarios y religiosos, centros juveniles, servicios sociales, clubes deportivos y prisiones.

El **alcance y la duración** también varían. Algunas iniciativas son a pequeña escala, mientras que otras abarcan todo el país. Algunas iniciativas son a largo plazo o incluso forman parte de actividades cotidianas permanentes, y otras están concebidas como acciones a corto plazo. En relación con esto, también existen diferencias en la financiación. Es habitual que las iniciativas cuenten con **financiación** para proyectos a relativamente corto plazo por parte del Estado, los ayuntamientos, organizaciones benéficas o fundaciones, mientras que algunas iniciativas han conseguido financiación a largo plazo. Las iniciativas difieren en quién es el **promotor**. Algunas son iniciativas de arriba abajo desarrolladas por el Estado o el municipio, mientras que otras son iniciativas de base desarrolladas por una ONG o una comunidad.

Las iniciativas difieren en su **enfoque**. Algunas se centran principalmente en abordar las creencias extremistas del grupo objetivo, mientras que otras se centran en prevenir o detener la participación del grupo objetivo en acciones extremistas violentas. Muchas iniciativas abordan ambos aspectos en cierta medida.

Existen diferencias significativas en cuanto a **los grupos destinatarios** y la **fase de radicalización** en la que se centran las iniciativas. Es habitual dividir el ámbito de la PEV/CEV/Desradicalización en tres áreas, siguiendo el modelo de la salud pública:

- **La prevención primaria** se dirige a toda la sociedad, y su principal objetivo es concienciar sobre la radicalización y el extremismo violento y aumentar la

resiliencia frente a la radicalización. Estas iniciativas suelen adoptar la forma de programas que promueven la participación, fomentan los sentimientos de inclusión o proporcionan educación cultural y mediática. También pueden abordar las condiciones sociales y las desigualdades que se consideran impulsoras de la radicalización.

- **La prevención secundaria** se ocupa de las personas o grupos que ya muestran signos de radicalización o que se considera que corren riesgo de radicalización. Las medidas incluyen la tutoría, la mejora de las relaciones y la comunicación entre las autoridades y las comunidades de riesgo, así como el fomento de la resiliencia en las comunidades consideradas vulnerables.
- **La prevención terciaria** incluye dirigirse a individuos o grupos que ya están implicados en el extremismo violento. El objetivo es animarles a alejarse de las ideas y/o comportamientos extremistas. Las iniciativas a este nivel suelen ser programas de tutoría individual en diferentes contextos (prisión, libertad condicional, comunidad) y con diversos tipos de actores (gobierno, ONGs)

Figura 1: Ámbitos de actividades de PEV/CEV/Desradicalización y sus grupos destinatarios

Más información

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (eds.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation. Routledge.
- Koehler, D. (2017). Entendiendo la desradicalización: Métodos, herramientas y programas para contrarrestar el extremismo violento. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). Contrarrestar el extremismo violento: Aplicando el modelo de salud pública. Universidad de Georgetown, Centro de Estudios de Seguridad.
- Guía introductoria: Contrarrestar el extremismo violento. CREST: Centro de Investigación y Pruebas sobre Amenazas a la Seguridad..

2. ¿QUÉ ES LA EVALUACIÓN BASADA EN EVIDENCIAS?

La evaluación, en términos generales, significa valorar la aplicación o los efectos de la iniciativa de la forma más sistemática e imparcial posible. Normalmente se lleva a cabo para comprender:

- ¿Cómo va la aplicación de la iniciativa?
- ¿Qué resultados ha producido la iniciativa?
- ¿Se basa la iniciativa en hipótesis sólidas?

La evaluación no es lo mismo que el seguimiento, aunque a veces estos términos se utilicen indistintamente. Tampoco es lo mismo evaluación que valoración del riesgo. En el recuadro 1 se explica cómo se entienden estos y otros términos relacionados en esta guía electrónica y en qué se diferencian de la evaluación.

1 EVALUACIÓN Y OTROS TÉRMINOS RELACIONADOS

Evaluar significa valorar la iniciativa de la forma más sistemática e imparcial posible. Puede analizar, por ejemplo, sus resultados, su eficacia, el éxito de su aplicación o los supuestos subyacentes.

La supervisión se refiere a la recopilación continua y periódica de datos a lo largo de toda la iniciativa. El propósito de la supervisión es documentar y hacer un seguimiento de su progreso. Los datos suelen ser recogidos por quienes ponen en marcha la iniciativa. El seguimiento en sí no incluye la evaluación, pero los datos recogidos durante el seguimiento pueden utilizarse a menudo como datos para la evaluación.

En el ámbito de la PEV/CEV/Desradicalización, la **evaluación de riesgos** se utiliza con mayor frecuencia para referirse a la evaluación del riesgo de radicalización de una persona. Se han desarrollado varias herramientas de evaluación de riesgos para ayudar a los profesionales a completar dichas evaluaciones y, por tanto, a tomar decisiones sobre la mejor forma de actuar en una situación determinada.

La evaluación de impacto es un proceso que identifica y ayuda a comprender las posibles consecuencias y repercusiones de una iniciativa. Puede realizarse para informar a los responsables de la toma de decisiones sobre sus posibles repercusiones negativas o revelar formas de potenciar sus efectos positivos. Las evaluaciones de impacto suelen llevarse a cabo cuando se planifican o se revisan posteriormente nuevas leyes o políticas, con el fin de conocer mejor qué tipo de impacto tienen (por ejemplo, en cuestiones de género, medio ambiente o infancia).

Esta guía electrónica se basa en los principios de **la evaluación basada en evidencias (EBP)**.

2 DEFINICIÓN DE EVALUACIÓN BASADA EN PRUEBAS (EBP) DE INDEED

La evaluación basada en evidencias es “un proceso de planificación y ejecución de evaluaciones que integra las pruebas externas disponibles, los conocimientos profesionales y los valores, preferencias y circunstancias de las partes interesadas” (INDEED D1.2).

La evaluación basada en la evidencia es esencialmente un enfoque de la planificación y realización de evaluaciones que se basa en los principios de la práctica basada en la evidencia :

Principios de la práctica basada en evidencias

Evidencias – La evaluación se planifica y se lleva a cabo utilizando conocimientos sobre prácticas y métodos de evaluación. Además, implica el análisis (y a menudo también la recopilación) de datos empíricos de buena calidad.

Partes interesadas – La evaluación tiene en cuenta el contexto y los valores, necesidades, preferencias y circunstancias de las principales partes interesadas. Su objetivo es apoyar el aprendizaje y el desarrollo de la iniciativa evaluada o, en términos más generales, del ámbito de la PEV/CEV/Desradicalización.

Análisis (profesional) – El evaluador tiene suficientes conocimientos sobre las prácticas de evaluación basadas en evidencias y las iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización para llevar a cabo una evaluación bien diseñada y extraer conclusiones sólidas basadas en el análisis sistemático de los datos. El evaluador también está en condiciones de llevar a cabo la evaluación de forma imparcial y ética.

La evaluación basada en evidencias es diferente de un proceso de evaluación basado en opiniones, que se rige por convenciones o intuiciones en lugar de consultar a fondo la investigación pertinente sobre diseños de evaluación o la recopilación y el análisis sistemáticos de datos. También difiere de un proceso de evaluación rígido que se planifica y ejecuta sin tener debidamente en cuenta las preferencias de las partes interesadas o el contexto y las características de la intervención investigada. A partir de estas caracterizaciones, el concepto de EBP puede situarse gráficamente en una matriz de cuatro tipos ideales:

Figura 2: Cuatro tipos ideales de evaluación

Cuando la evaluación se diseña y ejecuta utilizando el enfoque basado en pruebas, aumenta su calidad y utilidad. La participación activa de las partes interesadas contribuye a garantizar que la evaluación sea útil y pertinente, además de aumentar las probabilidades de que sus resultados se pongan en práctica. Prestar especial atención a las pruebas significa que la evaluación se basa en los mejores conocimientos posibles y utiliza datos pertinentes, representativos y fiables. Por último, la atención a los conocimientos profesionales pone de relieve la importancia de garantizar que, especialmente el evaluador, pero también las principales partes interesadas implicadas, conozcan bien las prácticas de evaluación, la iniciativa y su contexto.

Más información

- Entregable D2.1 de INDEED sobre los fundamentos de la práctica basada en la evidencia y la evaluación basada en la evidencia.
- INDEED Guía Electrónica 2- Cómo diseñar iniciativas y evaluaciones de PEV/CEV y desradicalización según los principios de la práctica basada en la evidencia

3. ¿POR QUÉ EVALUAR?

Las evaluaciones pueden desempeñar un papel importante en el desarrollo de iniciativas exitosas y eficaces. La evaluación de iniciativas individuales también reforzará los cimientos del campo de la PEV/CEV/Desradicalización en general.

Las evaluaciones apoyan el aprendizaje y el desarrollo

La función más valiosa de las evaluaciones es ayudar a los implicados en la iniciativa a aprender de sus éxitos y fracasos. Así se toman decisiones mejor fundamentadas y, en última instancia, se obtienen mejores resultados. Una evaluación es más útil cuando sus resultados pueden ser utilizados por quienes ejecutan la iniciativa y no están vinculados a decisiones de financiación que inevitablemente generan presiones para demostrar el éxito.

Las evaluaciones demuestran la contribución de una iniciativa

Las evaluaciones pueden ayudar a los profesionales a explicar a sus socios de cooperación y financiadores los factores clave que hacen que su trabajo tenga éxito y, por tanto, a especificar qué tipo de recursos y capacidades se necesitan para continuar sus actividades. También pueden poner de relieve las prácticas, los valores y la contribución específica de una iniciativa en el ámbito de la PEV/CEV/Desradicalización.

Las evaluaciones aumentan la transparencia y la responsabilidad pública

Muchas iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización están financiadas por un organismo público, una organización benéfica o una fundación. Es importante poder demostrar para qué se ha utilizado la financiación y asegurarse de que se ha empleado eficazmente. Las evaluaciones pueden proporcionar este tipo de información y aumentar así la transparencia y la responsabilidad pública de una iniciativa. Una evaluación no sólo produce responsabilidad pública porque documenta lo que se está logrando, sino también porque proporciona información sobre cómo mejorar la iniciativa. De este modo, puede contribuir a que los recursos se utilicen aún mejor en el futuro.

Las evaluaciones ayudan a crear una base empírica más sólida para las iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización

Una evaluación basada en pruebas es una parte indispensable de la creación de prácticas basadas en evidencias, es decir, iniciativas diseñadas a partir de los mejores conocimientos disponibles sobre la radicalización y la forma de prevenirla. Por el momento, los conocimientos científicos sobre la radicalización y su prevención siguen siendo limitados. Aún no está claro qué funciona y en qué condiciones en el ámbito de la PEV/CEV/Desradicalización. Las evaluaciones nos ayudarán a saber más al respecto, especialmente cuando los resultados se hagan públicos, lo que permitirá a investigadores, responsables políticos y profesionales utilizarlos en su trabajo.

4. ¿CUÁNDO PLANIFICAR Y REALIZAR LAS EVALUACIONES?

Es imposible empezar a pensar en realizar una evaluación demasiado pronto. Lo ideal es que el plan de evaluación se desarrolle junto con la propia iniciativa.

El mejor momento para empezar a pensar en cuándo y cómo evaluar la iniciativa es en su fase de planificación. Sólo así es posible diseñar las prácticas de recopilación de datos y seguimiento de forma que se disponga de todas las pruebas necesarias cuando llegue el momento de la evaluación. Se podrían realizar evaluaciones que no estaban previstas en un principio, pero existirán muchas más limitaciones sobre qué se puede evaluar y cómo (para más información, véase el Guía Electrónica 2 de INDEED).

CONSEJO:

Lo ideal es que las evaluaciones se planifiquen como parte del diseño de la iniciativa.

Otra razón para empezar a pensar en la evaluación en la fase de planificación de la iniciativa es que las evaluaciones pueden hacerse desde las primeras fases de la iniciativa hasta su final.

Durante la fase de planificación de una iniciativa, es posible evaluar el plan de ejecución de la iniciativa y los supuestos subyacentes. Este tipo de evaluación se denomina evaluación formativa. Si la iniciativa se prueba primero como piloto, es posible evaluar el piloto. Este tipo de evaluación, que se lleva a cabo antes de la adopción de la versión final de la iniciativa, se denomina a veces evaluación ex ante.

Durante la ejecución de la iniciativa, es posible evaluar cómo se está desarrollando la ejecución y si la iniciativa está funcionando según lo previsto. Este tipo de evaluación se denomina evaluación del proceso. Las evaluaciones pueden indicar los puntos débiles y cómo mejorar la iniciativa. Cuando la iniciativa lleva algún tiempo en marcha, también es posible echar un primer vistazo a sus resultados a corto plazo.

Una vez finalizada la iniciativa, se puede recurrir a una evaluación para averiguar si ha alcanzado los objetivos deseados y hasta qué punto su impacto ha sido duradero a largo plazo. Este tipo de evaluación se denomina evaluación de resultados. Puede ser útil para planificar nuevas iniciativas y contribuir de forma significativa al conocimiento, todavía bastante limitado, sobre la eficacia de las iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización.

CONSEIL:

En el Guía Electrónica 2 de INDEED encontrará instrucciones sobre cómo incluir una evaluación en la planificación de la iniciativa desde el principio.

5. ¿QUIÉN DEBE EVALUAR?

Las evaluaciones requieren la participación de una serie de personas relevantes y una definición de sus funciones. Obviamente, toda evaluación debe contar con un evaluador, pero también deben participar activamente varias partes interesadas.

Un enfoque de la evaluación basado en pruebas exige elegir cuidadosamente al evaluador. También es importante decidir y especificar cómo participarán exactamente las partes interesadas, cuál será su relación con el evaluador y cómo trabajarán todos juntos.

5.1 ELECCIÓN DEL EVALUADOR

Una evaluación puede ser realizada por un evaluador externo o por un evaluador interno. Un evaluador puede ser una sola persona, pero también puede haber un equipo de expertos en evaluación.

Un **evaluador externo** es alguien que no participa en la iniciativa ni tiene una relación significativa con ella. Los evaluadores externos suelen ser consultores o investigadores académicos.

Un **evaluador interno** es alguien que actualmente forma parte de la iniciativa o de la organización/institución responsable de la misma.

La preferencia por un evaluador externo o interno depende de la situación. Las cuestiones clave que deben tenerse en cuenta son las siguientes:

Cuadro 1: Factores a tener en cuenta al elegir un evaluador

Experiencia en evaluación	El evaluador debe dominar los diseños de evaluación y los métodos pertinentes. Se valorará la experiencia previa en la realización de evaluaciones.
Conocimiento del campo PEV/CEV/Desradicalización	El evaluador debe tener un buen conocimiento de la PEV/CEV/Desradicalización como ámbito normativo y de los tipos de iniciativas.
Conocimiento de la iniciativa y su contexto	El evaluador debe estar familiarizado con el contexto en el que se aplica la iniciativa, así como con la propia iniciativa.
Imparcialidad y conflicto de intereses	El evaluador debe ser capaz de analizar la iniciativa de forma imparcial y, por tanto, no tener ningún conflicto de intereses con la evaluación o la iniciativa.

Acceso a los datos	El evaluador debe tener acceso (o poder recopilar) todos los datos necesarios para la evaluación.
Costes/recursos y disponibilidad	Debe haber recursos y tiempo suficientes para que el evaluador complete la tarea.
Confianza	El evaluador debe estar en condiciones de ganarse la confianza de las personas cuya cooperación es necesaria para llevar a cabo la evaluación.
Utilización	El evaluador debe tener credibilidad y capacidad de comunicación para allanar el camino hacia la utilización de los resultados.

Tradicionalmente, el recurso a un evaluador externo se ha presentado como la opción preferida, porque se cree que así la evaluación es más neutral e imparcial. Sin embargo, también hay consideraciones a favor de un evaluador interno. Por ejemplo, un evaluador interno suele conocer mejor la iniciativa y el contexto, puede tener mejor acceso a los datos y estar en mejores condiciones de generar confianza con las principales partes interesadas. También se cree que es más probable que los resultados de la evaluación se utilicen si la realiza un evaluador interno.

Por regla general, un evaluador externo es la opción preferida si el objetivo es evaluar la eficacia de una iniciativa (evaluación de resultados) y/o si los resultados de la evaluación tuvieran implicaciones significativas para el futuro de la iniciativa. Si el objetivo de la evaluación es comprender cómo se ha aplicado la iniciativa (evaluación del proceso) y/o se realiza con fines de aprendizaje, una evaluación interna también puede ser una opción.

5.2. PARTICIPACIÓN DE LAS PARTES INTERESADAS

Una evaluación basada en pruebas requiere una cuidadosa integración de las necesidades, valores y circunstancias de las partes interesadas en cada fase del proceso de evaluación. Por definición, promueve un enfoque de la evaluación orientado a las partes interesadas. Este enfoque, a su vez, puede adoptar diferentes formas, incluida la de una evaluación colaborativa, participativa o de empoderamiento.

En una evaluación **colaborativa**, el evaluador establece una colaboración continua con las partes interesadas a lo largo de todo el proceso de evaluación, al tiempo que permanece a cargo de los procedimientos. Una evaluación colaborativa de este tipo puede ayudar al evaluador a comprender y responder mejor a las necesidades, valores y circunstancias de las partes interesadas en las distintas etapas del proceso de evaluación, incluidas las fases de preparación, diseño, ejecución y utilización.

En una **evaluación participativa**, el evaluador y las partes interesadas comparten el control del proceso de evaluación. Este enfoque puede implicar la toma conjunta de decisiones sobre los objetivos de la evaluación, el diseño y los procesos de recopilación de datos, así como la ejecución y utilización conjuntas de una evaluación.

Este proceso permite a las partes interesadas no sólo expresar sus necesidades y valores, sino también integrarlos activamente en el proceso de evaluación mediante procedimientos de codiseño.

En una **evaluación de empoderamiento**, el evaluador trata a las partes interesadas (por ejemplo, el personal de la iniciativa, los participantes) como si tuvieran el control del proceso de evaluación, al tiempo que asume el papel de entrenador o amigo crítico. En este tipo de evaluación, las partes interesadas son las encargadas en última instancia de tomar las decisiones críticas (por ejemplo, sobre los objetivos de la evaluación, el diseño y la recopilación de datos). También dirigen y mantienen el control de las medidas de ejecución y seguimiento. Así pues, una evaluación de empoderamiento no sólo pide a las partes interesadas que expresen e integren sus necesidades, valores y circunstancias, sino que asuman la plena propiedad y responsabilidad del proceso de evaluación.

En conjunto, las evaluaciones colaborativas, participativas y de empoderamiento reflejan las diversas formas que puede adoptar la participación de las partes interesadas en un proceso de evaluación. Aunque los enfoques difieren notablemente en el papel que asignan a las partes interesadas, todos ellos pueden utilizarse para reforzar la integración de las necesidades, valores y circunstancias de las partes interesadas en cada fase del proceso de evaluación. En este sentido, cada uno de ellos promete reforzar la inclusividad de la evaluación, generar confianza entre el evaluador y las partes interesadas y mejorar la reflexión y el aprendizaje de la organización. Si se aplican bien, todas ellas pueden ser adecuadas para la realización de una evaluación basada en pruebas.

6. PRINCIPALES TIPOS DE EVALUACIÓN

Existen innumerables tipos de evaluación que difieren entre sí en cuanto a objetivos, métodos, calendario y alcance. A continuación presentamos los tres tipos principales de evaluación. Todos estos tipos pueden llevarse a cabo utilizando el enfoque de evaluación basado en pruebas descrito en el Manual electrónico de INDEED 2 y utilizando la herramienta de evaluación de INDEED.

6.1 EVALUACIÓN FORMATIVA

La evaluación formativa suele llevarse a cabo como parte del proceso de planificación antes de que comience la ejecución, pero también puede realizarse para iniciativas en curso cuando se reajustan. Es una forma de evaluar el diseño o el plan de la iniciativa.

La evaluación formativa examina sistemáticamente la iniciativa (planificada): qué pretende hacer, cómo alcanzar sus objetivos y en qué tipo de supuestos se basa. Puede mostrar si cabe esperar que el plan de ejecución de la iniciativa proporcione los resultados previstos y cómo podría mejorarse el plan.

La evaluación formativa también puede adoptar la forma de una aplicación piloto de la iniciativa prevista, que permitirá poner a prueba la tarea y las actividades programadas y comprobar su corrección y eficacia.

En cuanto a métodos y datos, pueden utilizarse publicaciones científicas sobre radicalización y desradicalización para evaluar si los supuestos de la iniciativa están respaldados por las pruebas existentes. Otro método habitual consiste en realizar entrevistas y encuestas entre las principales partes interesadas para recabar sus opiniones sobre el plan de la iniciativa. También puede consistir en recopilar y analizar datos sobre el contexto de la iniciativa para ver si satisface las necesidades que pretende cubrir.

Las preguntas típicas a las que pueden responder las evaluaciones formativas son:

- ¿Se basa el plan de la iniciativa en hipótesis sólidas sobre la radicalización y la forma de prevenirla?
- ¿Qué tipo de actividades deben llevarse a cabo?
- ¿Responde el plan de la iniciativa a las necesidades que ésta pretende satisfacer?
- ¿Está funcionando la aplicación piloto como debería?

3 EJEMPLO DE EVALUACIÓN FORMATIVA DEL PROGRAMA “ENTENDER=RESPETAR”

Initiative : “UNDERSTAND=RESPECT” es un programa educativo para prevenir la radicalización que conduce a la discriminación y al discurso del odio, **desarrollado por la Dr. Marzena Kordaczuk-Wąs y aplicado por la Plataforma Polaca de Seguridad Nacional.**

Objetivos y grupo destinatario: El objetivo de la iniciativa es promover un comportamiento libre de toda forma de radicalismo, discriminación y discurso de odio entre los alumnos y profesores de secundaria, así como entre los padres y la comunidad local.

Actividades: Actividades educativas (talleres, debates, jornadas temáticas), formación en habilidades para la vida (psicológicas y sociales, afrontamiento del estrés y las agresiones, fomento del autocontrol) y actividades de tiempo libre.

Evaluador: Evaluador externo (investigador académico)

Objetivo de la evaluación: La evaluación formativa se llevó a cabo durante y después de la aplicación piloto de la iniciativa. El objetivo era averiguar si la iniciativa se había aplicado de forma adecuada y eficaz. La evaluación también abordó los supuestos subyacentes y el plan de ejecución.

Métodos: Entrevistas con el equipo de ejecución del programa y representantes de los centros escolares.

Resultados: En general, la iniciativa se consideró bien planificada y realista. La evaluación formuló algunas recomendaciones sobre cómo mejorar su contenido y organización.

Para más información: Plataforma Polaca para la Seguridad Interior. Understand = Respect (en polaco e inglés)

6.2 EVALUACIÓN DEL PROCESO

La evaluación del proceso examina cómo funciona la iniciativa en la práctica. Suele realizarse para ver si la iniciativa se está aplicando según el plan original y para saber cómo puede mejorarse. Puede centrarse en varios aspectos de la aplicación y aportar mucha información útil para mejorar la iniciativa en el futuro.

Para llevar a cabo una evaluación del proceso, es necesario disponer de datos sobre el plan de ejecución de la iniciativa y la ejecución real de la misma. El plan de ejecución de la iniciativa, junto con las conversaciones mantenidas con las principales partes interesadas, determina los criterios con los que debe evaluarse la ejecución. Los criterios pueden incluir, por ejemplo, el número de cursos de formación o eventos organizados, o el índice de participación en los cursos de formación o eventos. Los criterios no tienen por qué ser cuantificables; también pueden incluir, por ejemplo, la satisfacción de los participantes y sus opiniones sobre el programa, o la cooperación entre los distintos socios implicados en la ejecución de la iniciativa.

Las preguntas típicas a las que pueden responder las evaluaciones de procesos son:

- ¿Cómo va la ejecución de la iniciativa?
- ¿Se está llevando a cabo la iniciativa (o algunas de sus actividades) de acuerdo con el plan?
- ¿Hasta qué punto ha llegado la iniciativa a su grupo destinatario?
- ¿Cómo viven los participantes la iniciativa?
- ¿Cómo colaboran las principales partes interesadas para alcanzar los objetivos?
- ¿En qué medida participan los principales interesados en la iniciativa?
- ¿Ha habido obstáculos a la hora de poner en marcha la iniciativa?

4 EVALUACIÓN DEL PROCESO DE TRABAJO MULTIAGENCIAS (MAW) EN BÉLGICA, LOS PAÍSES BAJOS Y ALEMANIA

Iniciativa: Multi Agency Working (MAW) en Bélgica, Países Bajos y Alemania. Estas plataformas multiinstitucionales se han creado para prevenir la radicalización y el extremismo violento.

Evaluador: Evaluador externo (investigadores académicos del IRCP, Universidad de Gante).

Objetivo de la evaluación: La evaluación adoptó la forma de una evaluación (realista) de procesos con el objetivo de averiguar “qué funciona y en qué condiciones”. Se analizó la ejecución del enfoque multiinstitucional y el modo en que cooperan los distintos organismos implicados. Esto se hizo para identificar áreas de mejora y comprender cómo funciona el mecanismo.

Métodos de recogida de datos: Revisión sistemática de la literatura – se utilizó para establecer indicadores para la evaluación. Trabajo de campo en una ciudad por país, incluyendo la observación participativa en las reuniones del MAW, entrevistas semiestructuradas con distintos participantes y grupos de discusión para explorar los elementos que faltan.

Métodos de análisis de datos: Los datos cualitativos obtenidos de las entrevistas semiestructuradas se analizaron utilizando un marco DAFO (puntos fuertes, puntos débiles, oportunidades y amenazas) para identificar los puntos fuertes y débiles internos y las oportunidades y amenazas externas del MAW. Los datos cualitativos de las observaciones y las entrevistas se contrastaron con los indicadores de proceso elaborados durante la revisión bibliográfica sistemática.

Resultados: El factor más importante para un buen proceso de colaboración interinstitucional fue la confianza. En todos los países analizados había problemas con el secreto profesional y en la investigación, así como escasez de recursos humanos. El papel del coordinador de la estructura del MAW resultó ser muy importante. La pandemia, los cambios sociales y las nuevas formas de radicalización se consideraron una amenaza externa. Como parte de los resultados y recomendaciones de la evaluación, se desarrolló una herramienta de autoevaluación en línea para los profesionales locales (<https://emmascan.eu/>).

Para más información: Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (eds.). (2022). Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany. Antwerpen: Maklu.

6.3 EVALUACIÓN DE RESULTADOS

La evaluación de resultados mide los **efectos** de la iniciativa. Es una forma habitual de determinar si la iniciativa ha cumplido sus objetivos y ha producido el resultado previsto. Al igual que en la evaluación del proceso, es necesario establecer criterios para medir si la iniciativa ha sido eficaz o no. También suele ser necesario disponer de información sobre la situación antes de que comience la ejecución de la iniciativa.

La evaluación de resultados puede realizarse de varias maneras, dependiendo de sus objetivos. Si la evaluación se centra en cómo experimentan los participantes el resultado de la iniciativa o cuánto cambio ha provocado una iniciativa, los métodos cualitativos (por ejemplo, entrevistas y encuestas) suelen ser la mejor opción. Si el objetivo es demostrar que el resultado previsto ha sido causado por la iniciativa, pueden utilizarse métodos cuantitativos para examinar qué tipo de efectos, y qué magnitud ha tenido la intervención, y qué característica o dimensión de la intervención parece ser la más beneficiosa. Dependiendo del método utilizado, el nivel de evidencia de la evaluación cuantitativa de resultados varía (es decir, el grado de fiabilidad de las conclusiones que pueden extraerse a partir de ella). Las pruebas más sólidas se obtienen con los ensayos aleatorios controlados.

Es importante señalar que los métodos de evaluación cuantitativos y cualitativos se complementan. Sin embargo, uno no puede sustituir al otro. Los métodos cualitativos no pueden extraer conclusiones causales sobre el efecto de la intervención. Por otra parte, los métodos cuantitativos no suelen permitir estudiar cómo han experimentado los individuos la intervención.

Las preguntas típicas a las que pueden responder las evaluaciones de resultados son:

- ¿Qué efectos ha tenido la iniciativa?
- ¿Ha alcanzado la iniciativa sus objetivos y resultados?
- ¿En qué medida experimentó el grupo destinatario cambios en sus conocimientos, capacidades, actitudes y comportamientos tras participar en la iniciativa? ¿Cómo se compara esto con el cambio observado entre los que no participaron en la iniciativa?
- ¿Se produjeron efectos no deseados en el grupo destinatario o en el contexto?

5 EVALUACIÓN DE LOS RESULTADOS DE AGGREDI EN HELSINKI, FINLANDIA

Iniciativa: Aggredi

Objetivos de la iniciativa y grupo destinatario: Aggredi es una iniciativa dirigida por una ONG (HelsinkiMissio) cuyo objetivo es reducir la reincidencia entre los delincuentes de 18 a 49 años condenados por violencia callejera. Ofrece tutoría y ayuda práctica, con el objetivo de apoyar la reintegración en la sociedad.

Evaluador: Investigadores del Instituto Nacional de Investigación de Política Jurídica de Finlandia.

Objetivo de la evaluación: Averiguar si la iniciativa consiguió reducir la reincidencia de sus clientes.

Método: Estudio cuantitativo que comparó la reincidencia entre 1) clientes que completaron el programa Aggredi, 2) clientes que participaron, pero lo abandonaron, 3) delincuentes a los que se había ofrecido participar pero lo rechazaron y 4) un grupo de comparación de delincuentes similares sin contacto con Aggredi.

Resultados: La evaluación mostró una reincidencia mucho menor entre los que completaron el programa, en comparación con los que lo abandonaron. También mostró que cuanto más tiempo se participaba en el programa, menor era el nivel de reincidencia. Los problemas metodológicos dificultaron la demostración concluyente de que el menor nivel de reincidencia observado se debía a la participación en el programa.

Para más información: [evaluación Informe del programa Aggredi](#) (en finés).

6.4 OTROS TIPOS DE EVALUACIÓN

Además de los tres tipos de evaluación generales mencionados, a menudo se mencionan muchos otros tipos de evaluación específicos. A continuación se ofrecen algunos ejemplos:

Evaluación económica

La evaluación económica es útil para examinar la relación entre los **costes** y la **eficacia** de la iniciativa. Por ejemplo, una iniciativa muy eficaz puede ser muy costosa y, por tanto, poco práctica de aplicar, o una iniciativa puede tener un coste bajo pero ser ineficaz.

Esta forma de evaluación la utilizan sobre todo los financiadores para ver qué valor financiero tiene la iniciativa y los responsables políticos para identificar y comparar los costes de distintas iniciativas. Además, los administradores y ejecutores de la iniciativa pueden modificar la intervención si está generando demasiados gastos

Las preguntas típicas a las que pueden responder las evaluaciones económicas son:

- ¿Cuáles son los recursos utilizados para la iniciativa?
- ¿Cómo se utilizan los recursos?
- ¿Cómo se convierten los costes en resultados?

Evaluación realista

La evaluación realista es un tipo de evaluación que se centra en el “cómo” y el “por qué” de los resultados de las iniciativas, identificando los **mecanismos subyacentes que hacen que las iniciativas produzcan determinados resultados**. Resulta especialmente útil para comprender cómo funciona una iniciativa en diferentes contextos y en qué condiciones, ya que trata de explicar por qué una iniciativa funciona para unos pero no para otros.

Las preguntas típicas a las que pueden responder las evaluaciones económicas son:

- ¿Cuáles son los factores contextuales que influyen en la eficacia de la iniciativa?
- ¿Cuáles son las estrategias de iniciativa más eficaces?
- ¿Qué actividades tienen más impacto?
- ¿Qué factores hacen que la iniciativa tenga éxito en determinados contextos y no en otros?

Evaluación de la utilización

La evaluación centrada en la utilización se basa en la idea de que los **resultados de la evaluación deben ser útiles para los principales usuarios a los que van dirigidos** y que los resultados deben utilizarse. Por este motivo, este tipo de evaluación debe diseñarse de modo que los resultados se utilicen, por lo que se requiere la participación de los usuarios de la evaluación desde la fase de planificación de la misma.

La evaluación de la utilización puede usarse en combinación con las evaluaciones formativas, de proceso y de resultados descritas anteriormente y con diferentes métodos en función de las necesidades de los usuarios previstos. El método dependerá de los datos que se necesiten para responder a las preguntas clave de la evaluación y del método más adecuado para obtener los resultados.

Evaluación basada en objetivos

La evaluación basada en objetivos mide si la iniciativa avanza **hacia una serie de objetivos SMART** (específicos, medibles, alcanzables, pertinentes y oportunos). Esta evaluación sirve para que los financiadores o ejecutores de la iniciativa demuestren que ésta avanza hacia los objetivos acordados en la fase de planificación de la iniciativa. No se cuestionan los objetivos fijados.

Las preguntas típicas a las que pueden responder las evaluaciones basadas en objetivos son:

- ¿Ha alcanzado la iniciativa sus metas y objetivos?
- ¿Se han alcanzado los objetivos gracias a la iniciativa o a otros factores externos?

Evaluación sin objetivos

La evaluación sin objetivos examina los resultados de la iniciativa sin centrarse en ningún objetivo concreto. El evaluador ni siquiera conoce las metas y objetivos de la iniciativa. La evaluación analiza los resultados y efectos de la iniciativa sin estar dirigida por ningún enfoque específico predeterminado. De este modo, el evaluador no está sesgado ni afectado por ninguna expectativa. El evaluador debe ser externo y no estar familiarizado con la organización o la iniciativa.

La evaluación sin objetivos examina los resultados no previstos y los cambios provocados por la iniciativa, y puede identificar los efectos secundarios positivos y negativos. Se utiliza cuando la iniciativa requiere trabajar en un entorno complejo y los objetivos no están claros.

Las preguntas típicas a las que pueden responder las evaluaciones sin objetivos son:

- ¿Qué resultados ha producido la iniciativa?
- ¿Pueden atribuirse los resultados a la iniciativa?
- ¿Los efectos son positivos o negativos?

6.5. COMBINAR TIPOS DE EVALUACIÓN

Es posible combinar distintos tipos de evaluación en una sola. Requiere más recursos, pero también puede producir resultados más útiles y ricos. Es bastante habitual combinar la evaluación de resultados y la de procesos, lo que puede ser útil sobre todo cuando se busca una explicación de por qué la iniciativa logró o no el efecto deseado. Una combinación de evaluación de procesos y resultados puede ayudar a determinar, por ejemplo, en qué medida el fracaso en alcanzar el resultado deseado se debió a una mala ejecución o a deficiencias en su diseño.

Más información

Para más información sobre evaluaciones formativas, de procesos y de resultados:

- Herramientas de evaluación. Tipos de evaluación.
- MejorEvaluación. ¿Qué es la evaluación?
- James Bell Associates. (2018). Conjunto de herramientas de evaluación formativa: Una guía paso a paso y recursos para evaluar la implementación del programa y los primeros resultados. Washington, DC: Oficina de la Infancia, Administración para Niños y Familias, Departamento de Salud y Servicios Humanos de los Estados Unidos.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).

Para más información sobre otros tipos de evaluaciones:

- Evaluación MEASURE. Evaluación económica.
- OMS. Evaluaciones económicas.
- MejorEvaluación. Evaluación realista.
- BetterEvaluation. Evaluación centrada en la utilización.
- Patton, M. Q. (2008). *Utilization-focused evaluation* (4ª ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W., y Ingraham, A. (2014). Evaluación sin objetivos: Una orientación para las evaluaciones de las fundaciones. *The Foundation Review*, 5(4).

7. DISEÑOS Y MÉTODOS DE EVALUACIÓN

Las evaluaciones implican la toma de múltiples decisiones y elecciones. Una decisión clave a la hora de realizar una evaluación es elegir el diseño y los métodos de evaluación adecuados. El tipo de evaluación orienta la evaluación, pero aún no define cómo se llevará a cabo. El diseño de la evaluación establece la estructura general y el alcance de la evaluación. Los métodos de evaluación la complementan definiendo cómo se recogerán y analizarán los datos (véase el cuadro 1).

Cuadro 1: Decisiones clave en la planificación de la evaluación

Tipo de evaluación	
Elegidos en función de los objetivos de la evaluación Formativa, de proceso, de resultados, etc.	
Diseño de la evaluación	
Establece el alcance y la estructura de la evaluación	
Métodos de recogida de datos	Métodos de análisis de datos
Qué tipo de datos se utilizarán y cómo se recopilarn	Cómo se analizan los datos recogidos para elaborar conclusiones

El diseño y los métodos de evaluación más adecuados dependerán de los objetivos, el alcance y los recursos disponibles para la evaluación. En este capítulo se ofrece un breve resumen de algunos diseños de evaluación y métodos de recopilación y análisis de datos habituales.

7.1 DISEÑOS DE EVALUACIÓN

El diseño de la evaluación aclara la **estructura básica de la evaluación**. Define, por ejemplo, si la evaluación se centrará en el análisis de la situación en un momento dado o en una comparación a lo largo de distintos periodos de tiempo. Otra decisión clave es si la evaluación se centrará únicamente en la propia iniciativa o si se utilizarán grupos de comparación.

Algunos diseños de evaluación son bastante fáciles de aplicar, mientras que otros requieren más experiencia profesional y un profundo conocimiento de los métodos científicos. En esta sección se presentan algunos de los diseños de evaluación más utilizados, desde los menos exigentes a los más exigentes.

Diseño de casos de estudio

Una evaluación que utilice un diseño de estudio de casos recoge **información en profundidad sobre un número reducido de casos** (por ejemplo, unos pocos participantes de una iniciativa). Pueden proporcionar un conocimiento detallado y rico sobre el funcionamiento y las consecuencias (no intencionadas) de una iniciativa. Es importante reconocer que los estudios de caso también tienen algunas limitaciones notables. Los **resultados de un estudio de caso no suelen ser representativos ni generalizados**. Rara vez es posible saber si las experiencias de un pequeño número de participantes entrevistados para la evaluación reflejan las experiencias de los participantes de las iniciativas en general.

El diseño de casos de estudio es **especialmente útil cuando el acceso a los datos es limitado**. A veces, los casos de estudio pueden ser el único diseño de evaluación disponible. Los casos de estudio también son muy útiles para formular hipótesis y preguntas de evaluación que posteriormente se estudiarán con diseños de evaluación más complejos. Al ofrecer una visión más profunda del funcionamiento de la iniciativa, también pueden ser un buen complemento a las evaluaciones que, de otro modo, utilizan métodos cuantitativos e indicadores numéricos.

6 EJEMPLO DE DISEÑO DE CASOS de ESTUDIO

Cherney y Belton (2020) optaron por un diseño de casos de estudio para estudiar el programa de reinserción social (PRISM). Se centraron en solo tres clientes, de los que se disponía de datos suficientes para estudiar la progresión a lo largo del tiempo.

La evaluación valoró el impacto de PRISM recopilando información sobre las opiniones de las personas en distintos momentos. La información necesaria se recopiló mediante varios métodos de recogida de datos, como entrevistas con el personal de PRISM y con las propias personas, revisión de los informes de progreso elaborados por los psicólogos de PRISM y notas sobre los casos de los clientes recopiladas por el personal de PRISM. Para analizar los datos se utilizó un análisis de contenido cualitativo. Los resultados mostraron los progresos realizados por cada cliente y los aspectos que debían mejorarse.

Para más información: Cherney, A., y Belton, E. (2020). Evaluación de los resultados de las intervenciones dirigidas a delincuentes radicalizados: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.

Diseños transversales

Una evaluación que utiliza un diseño transversal recopila datos del mayor número posible de personas (por ejemplo, personas que ejecutan o participan en una iniciativa) en un momento determinado y se suele utilizar una encuesta. Este tipo de diseño permite recopilar datos de un gran número de sujetos y comparar las diferencias entre grupos. Por ejemplo, es posible analizar si los individuos que participaron en la iniciativa difieren de los demás participantes en el estudio en algún aspecto relacionado con los objetivos de la iniciativa (por ejemplo, actitudes o comportamientos).

Por lo tanto, un diseño transversal puede **crear una “instantánea” útil del funcionamiento, la recepción o los efectos potenciales de la iniciativa**. Es especialmente adecuado para las evaluaciones de procesos. Cuando se trata de

evaluaciones de resultados, no es una opción ideal. Esto se debe a que la brevedad del marco temporal dificulta la evaluación de los efectos, y la falta de un grupo de control limita la capacidad de una evaluación para establecer una relación causal entre una iniciativa y sus efectos. Además, las diferencias entre las personas expuestas a la iniciativa y los demás participantes en el estudio también pueden deberse a factores ajenos a la iniciativa y sus efectos (es decir, al sesgo de selección). Los individuos que participan en la iniciativa probablemente difieren de los demás en muchos aspectos, y esto puede ser imposible de tener en cuenta en la investigación.

7 EJEMPLO DE DISEÑO TRANSVERSAL

Dunn et al. evaluaron una estrategia de lucha contra la radicalización de la policía australiana de Nueva Gales del Sur, que incluía una iniciativa de compromiso comunitario con las comunidades musulmanas de Sídney. Los evaluadores fueron investigadores académicos que colaboraron con personal interno de la Policía de Nueva Gales del Sur. La iniciativa se evaluó analizando los datos de una encuesta única realizada entre los miembros de las comunidades objeto de la iniciativa. A través de la encuesta, se recopilaron datos sobre el conocimiento que tenían los musulmanes de Sídney de la iniciativa de compromiso comunitario de la Policía de Nueva Gales del Sur y su exposición a la misma, así como sobre la confianza, la cooperación y la percepción de la Policía de Nueva Gales del Sur.

El estudio demostró que la iniciativa consiguió establecer un contacto directo con la comunidad, relaciones duraderas y una fuerte concienciación comunitaria. Los encuestados recomendaron aumentar el contacto, mejorar la visibilidad y reforzar las asociaciones.

Para más información: Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). ¿Se puede utilizar la policía de proximidad para luchar contra el terrorismo? Evidence from NSW, Australia. *Práctica e investigación policial*, 17(3), 196–211.

Diseño longitudinal

El diseño longitudinal suele utilizarse para **evaluar los efectos de una iniciativa a lo largo del tiempo**. En el tipo más común de estudio longitudinal, el evaluador recoge datos de los participantes en dos o múltiples momentos antes y después del inicio de una iniciativa. La adopción de un diseño longitudinal de este tipo puede ser una poderosa herramienta para evaluar los efectos a corto y largo plazo de una iniciativa, así como su correcto funcionamiento. Dado que requiere datos recogidos en distintos momentos, su realización requiere un marco temporal más largo. Sin embargo, no se pueden extraer conclusiones causales sobre la eficacia de la iniciativa a partir de este tipo de diseños longitudinales. La principal limitación está relacionada con la falta de una dimensión contrafactual (la imposibilidad de saber qué habría ocurrido si el individuo no hubiera participado en la iniciativa).

CONSEJO :

Lo ideal es que la evaluación con un diseño longitudinal se planifique junto con la propia iniciativa. Así se garantiza que los datos necesarios se recojan en el momento adecuado y que las prácticas de seguimiento de la iniciativa apoyen la evaluación.

8 EJEMPLO DE DISEÑO LONGITUDINAL

Los investigadores académicos Feddes, Mann y Doosje utilizaron un diseño longitudinal para evaluar un programa neerlandés de formación en resiliencia. Un total de 46 jóvenes musulmanes de origen inmigrante participaron en la formación. Para la evaluación, se recogieron datos de los participantes en el programa mediante un cuestionario en cuatro momentos: 1) antes del inicio de la formación, 2) tras la finalización del primer módulo, 3) inmediatamente después de la finalización de la formación y 4) tres meses después de la formación.

Los resultados de la evaluación muestran que la formación tuvo un efecto positivo en los participantes, aumentando su autoestima, empatía y capacidad para anticipar el comportamiento y las reacciones de otras personas. Además, los participantes declararon tener menos intenciones violentas y actitudes hacia la violencia ideológica. Sin embargo, los resultados mostraron que los participantes mostraban mayores niveles de narcisismo. En general, los resultados mostraron que capacitar a los participantes y, sobre todo, potenciar su empatía contribuye al éxito del entrenamiento en resiliencia.

Para más información: Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Aumentar la autoestima y la empatía para prevenir la radicalización violenta: una evaluación cuantitativa longitudinal de un entrenamiento en resiliencia centrado en adolescentes con doble identidad. *Revista de Psicología Social Aplicada*, 45(7), 400–411.

Diseños (cuasi)experimentales

Una evaluación que utiliza un diseño (cuasi)experimental **compara un grupo de personas (o escuelas, prisiones, ciudades, etc.) al que se ha aplicado una iniciativa con un grupo de control en el que no se aplicó dicha iniciativa**. El uso de un grupo de control permite analizar si el cambio observado en los participantes se debe realmente a la iniciativa y no a otros factores.

Un grupo de control puede crearse de diferentes maneras. En un estudio experimental (también llamado **ensayo controlado aleatorio** o ECA), los participantes se asignan aleatoriamente a un grupo de tratamiento y a un grupo de control. En el campo de la PEV/CEV, esta asignación aleatoria es difícil tanto por razones prácticas como éticas. Desde el punto de vista de las inferencias causales, los experimentos aleatorios proporcionan las pruebas más sólidas de la eficacia de la iniciativa.

9 EJEMPLO DE ENSAYO CONTROLADO ALEATORIO

En la evaluación de un proyecto gubernamental danés para contrarrestar los mensajes extremistas entre los jóvenes se utilizó un ensayo controlado aleatorio. La evaluación corrió a cargo de los investigadores Parker y Lindekilde. Crearon un experimento de encuesta con grupos de control y tratamiento. El grupo de control no estuvo expuesto al proyecto y el grupo de tratamiento sí. Los participantes del grupo de control respondieron a una encuesta antes de asistir a un taller con antiguos extremistas, mientras que los participantes del grupo de tratamiento respondieron a las preguntas justo después de asistir al mismo taller. Para evaluar la eficacia de la iniciativa en términos de reducción del apoyo a la violencia política, los evaluadores formularon preguntas indirectas sobre la violencia política.

Para más información: Parker, D., y Lindekilde, L. (2020). Prevenir el extremismo con extremistas: ¿Un arma de doble filo? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Ciencias de la Educación*, 10(4).

Otra alternativa es un diseño cuasiexperimental en el que el grupo de control se crea por medios distintos a la asignación aleatoria. Por ejemplo, un evaluador puede crear un grupo de control comparando una población dentro de un entorno específico (por ejemplo, escuela, ciudad, prisión) donde se ha aplicado una iniciativa con una población dentro de un entorno comparable donde no se aplicó la iniciativa (por ejemplo, una escuela, ciudad o prisión cercana con características similares).

10 EJEMPLO DE DISEÑO CUASI-EXPERIMENTAL

La evaluación del programa Aggredi se llevó a cabo para averiguar si la iniciativa había conseguido reducir la reincidencia de sus clientes. El objetivo principal de utilizar un diseño cuasiexperimental era determinar si la iniciativa había conseguido reducir la reincidencia estimando lo que les habría ocurrido a las personas que participaron en el tratamiento si no hubieran pertenecido al programa Aggredi.

Para ello, se realizó un estudio cuantitativo que comparaba la reincidencia entre tres grupos de tratamiento y un grupo de control. Los grupos de tratamiento fueron: 1) clientes que completaron el programa Aggredi, 2) clientes que participaron pero abandonaron, y 3) delincuentes a los que se había ofrecido participar. Para los tres grupos había un grupo de comparación de delincuentes similares sin contacto con Aggredi.

La idea básica fue crear un grupo de comparación para medir la reincidencia del grupo de tratamiento con respecto a la reincidencia del grupo de comparación, que estaba formado por individuos similares a los participantes en Aggredi en cuanto a edad, género y antecedentes penales. El grupo de comparación se formó a partir de los datos del Registro de Investigación de Delitos y Sanciones del Instituto de Investigación de Política Jurídica.

Para más información: [Informe de evaluación del Programa Aggredi \(en finés\).](#)

7.2 MÉTODOS DE RECOGIDA DE DATOS

Los diseños de evaluación no suelen prescribir métodos concretos de recogida de datos, y pueden combinarse con una serie de métodos. Esta sección repasa algunos métodos clave de recopilación de datos que pueden utilizarse en las evaluaciones.

Revisión sistemática de la documentación existente

Un buen punto de partida para la recopilación de datos es examinar **qué tipo de datos existen ya sobre la iniciativa**. Los datos relevantes existentes incluyen los planes de ejecución de la iniciativa, los informes de progreso y cualquier documento que explique sus objetivos y su teoría del cambio. También pueden incluir datos de seguimiento del proyecto, como registros de actividades y participantes.

Los documentos existentes son útiles para comprender los objetivos y planes de la iniciativa. Los datos de seguimiento pueden ser una gran fuente para los estudios longitudinales, en los que es importante disponer de datos de diferentes momentos en el tiempo para observar el cambio diacrónicamente. Lo ideal es que las prácticas de seguimiento de la iniciativa estén diseñadas desde el principio para producir los datos necesarios para la evaluación.

Entrevistas

Las entrevistas son un método de recopilación de datos muy utilizado en la evaluación de iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización. Son especialmente útiles para obtener **información en profundidad y comprender la aplicación de** la iniciativa. A menudo se utilizan también para **evaluar efectos específicos** de la iniciativa (como los efectos en las opiniones y actitudes de los participantes).

Las entrevistas pueden realizarse de distintas maneras. Pueden ser estructuradas, lo que significa que todos los entrevistados responden a las mismas preguntas. Otra alternativa es la entrevista semiestructurada, en la que se pregunta a los entrevistados sobre los mismos temas pero el orden de las preguntas puede cambiar y el entrevistador puede hacer preguntas de seguimiento. Por último, las entrevistas pueden ser no estructuradas y adoptar la forma de una conversación fluida.

Cada tipo de entrevista tiene sus propias ventajas e inconvenientes. Las entrevistas estructuradas son mejores cuando es importante generar respuestas fácilmente comparables. Si se trata de comprender en profundidad las percepciones de un entrevistado, suele ser mejor recurrir a entrevistas semiestructuradas o no estructuradas, porque dan más espacio al entrevistado para explicar sus puntos de vista en sus propios términos.

Grupos de discusión

Los grupos focales son debates con un grupo de personas (normalmente entre cinco y diez) sobre un tema elegido. Pueden ser una **alternativa a las entrevistas o complementarlas**. Los participantes en los grupos focales pueden representar a un grupo específico de personas (como los participantes en una iniciativa) o estar formados por un conjunto diverso de partes interesadas (como los profesionales que ponen en práctica una iniciativa a distintos niveles).

Los grupos focales pueden ser una alternativa rentable y rápida a las entrevistas individuales en profundidad. También son una buena forma de detectar similitudes y diferencias en las experiencias de aplicación y los efectos de una iniciativa.

Encuestas

Una encuesta es otra alternativa para recopilar información de múltiples encuestados. En una encuesta, se pide a varias personas que rellenen un cuestionario normalizado. Las encuestas ofrecen una **forma eficiente de recopilar datos de un gran grupo de personas en un breve espacio de tiempo**, para evaluar, por ejemplo, el impacto de una iniciativa en los participantes. El cuestionario puede rellenarse de forma independiente o como actividad guiada en un entorno presencial o en línea.

Aunque las encuestas son una forma eficaz de recopilar datos, también tienen notables limitaciones. Un problema muy común es el bajo índice de respuesta (sólo un número limitado de encuestados rellena el cuestionario). Además, la utilidad de la encuesta depende en gran medida de lo bien que estén construidas las preguntas. Es importante que las preguntas sean inequívocas y fáciles de entender para los encuestados. Es muy recomendable invertir esfuerzo en la elaboración del cuestionario y ponerlo a prueba antes de utilizarlo.

Por último, lo que se gana en eficacia y número de encuestados se pierde en detalle y profundidad. Los datos recogidos mediante un cuestionario suelen ser bastante limitados y superficiales, por lo que si es importante recabar conocimientos en profundidad, las entrevistas o los grupos de discusión suelen ser una alternativa mejor.

Observación participante y no participante

La observación participante se refiere a un proceso de recopilación de datos en el que el evaluador se compromete directamente con la iniciativa y participa en sus actividades diarias. La observación no participante consiste en observar las actividades de la iniciativa sin tomar parte activamente en ellas.

La observación participante y no participante **permite al evaluador experimentar de primera mano la aplicación de la iniciativa**. Permiten crear una comprensión detallada de las operaciones cotidianas de una iniciativa, incluidos sus retos y consecuencias (no intencionadas). Pueden ser especialmente útiles cuando se utilizan en combinación con otros métodos de recopilación de datos, y pueden servir de base para la preparación fundamentada de entrevistas en profundidad o cuestionarios de encuesta.

II EJEMPLO: Métodos de recopilación de datos utilizados en la evaluación de Strengthening Resilience to Violent Extremism (STRIVE) II, 2017-2020

La iniciativa STRIVE II, llevada a cabo por el Royal United Services Institute (RUSI), tiene como objetivo reducir el reclutamiento y el apoyo a grupos extremistas violentos y la radicalización general en los puntos conflictivos de Kenia. La iniciativa se centra en abordar los factores estructurales, las dinámicas de grupo y los factores individuales que crean las condiciones y contribuyen a la radicalización y el reclutamiento.

La evaluación fue encargada por RUSI y realizada por evaluadores externos que eran investigadores académicos. La evaluación combinó una evaluación de resultados sobre el impacto de la iniciativa hasta ese momento y una evaluación formativa para valorar sus acciones futuras.

En la evaluación se utilizaron varios métodos de recogida de datos:

Documentos existentes - 40 documentos de referencia, como informes de gestión, documentos normativos, investigaciones publicadas y directrices de programas, datos de seguimiento y evaluación, directrices de evaluación y seguimiento, así como documentos en los que se esboza la teoría del cambio de la iniciativa (cómo se suponía que iban a producir los resultados previstos).

Entrevistas y grupos de discusión: más de 50 entrevistas semiestructuradas y cinco grupos de discusión con el personal de la iniciativa, los participantes y representantes de sus financiadores y socios.

Observación no participante: observación de distintas actividades de la iniciativa, como sesiones de formación, reuniones internas y actos públicos.

Para más información: Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). *Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report*.

Literatura (académica)

Otra fuente de datos importante para la evaluación es la bibliografía (académica) existente, que casi siempre es útil para identificar evaluaciones de iniciativas similares y para identificar métodos analíticos e indicadores adecuados. Es indispensable cuando el objetivo es evaluar hasta qué punto la teoría del cambio y los métodos de trabajo de la iniciativa son coherentes con los conocimientos científicos existentes. Se trata de un objetivo habitual en las evaluaciones formativas.

12 EJEMPLO DE UTILIZACIÓN DE BIBLIOGRAFÍA ACADÉMICA

El Instituto Flamenco de la Paz evaluó el plan de acción flamenco para la prevención de la radicalización violenta y la polarización. La evaluación analizó el plan de acción en general, centrándose específicamente en varios proyectos financiados a través del plan de acción. El Instituto Flamenco de la Paz llevó a cabo un análisis en profundidad de ámbitos de acción concretos dentro del plan de acción. Para evaluar si los objetivos y las opciones políticas del plan de acción se habían formulado adecuadamente, se revisó la bibliografía académica sobre las medidas para prevenir la radicalización (violenta) y se contrastó con el plan de acción.

Para más información: Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020) *Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering*. In Cops, D., Pauwels, L. and Van Alstein, M. (eds) *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*.

Métodos mixtos (combinación de varios tipos de datos)

Los métodos de recogida de datos descritos anteriormente pueden utilizarse por separado, pero también pueden combinarse. Es lo que se denomina un enfoque de métodos mixtos. El uso de métodos mixtos se ha hecho cada vez más popular en la evaluación de iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización.

Un enfoque de métodos mixtos, si se planifica cuidadosamente, tiene varias ventajas. En particular, puede compensar las limitaciones de los métodos individuales de recopilación de datos y proporcionar datos mucho más ricos sobre la iniciativa. Utilizar métodos mixtos no es automáticamente mejor que utilizar un solo método de recopilación de datos. Es importante pensar detenidamente cuál será el valor añadido de cada método de recopilación de datos.

13 EJEMPLO 1 DE MÉTODOS MIXTOS

Johns et al. utilizaron una metodología mixta para evaluar el impacto de un programa de tutoría basado en el deporte en Melbourne que abordaba cuestiones de identidad, pertenencia y aislamiento cultural de jóvenes musulmanes. En su evaluación, los investigadores observaron a los participantes durante la segunda mitad del programa. Una vez finalizado el programa, se recopilaron datos de los participantes y las partes interesadas mediante métodos cualitativos (entrevistas semiestructuradas y grupos de discusión) y cuantitativos (encuestas de salida), que posteriormente se utilizaron para comparar con los datos cualitativos.

Para más información: Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57–70.

14 EJEMPLO 2 DE MÉTODOS MIXTOS

Investigadores académicos llevaron a cabo una evaluación de la Estrategia de Prevención destinada a evitar la radicalización de los jóvenes en el Reino Unido. Los investigadores utilizaron un enfoque de métodos mixtos que combinaba los siguientes métodos:

- una revisión sistemática de la literatura de investigación,
- Entrevistas con profesionales de los 48 emplazamientos del proyecto durante las primeras fases de su ejecución,
- la recopilación de 194 hojas de diario para cartografiar las intervenciones y la actividad de los proyectos a escala nacional,
- un análisis de los rendimientos trimestrales de los proyectos, y
- estudios de casos en profundidad realizados en 12 emplazamientos de proyectos.

Para más información: Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). Process Evaluation of Preventing Violent Extremism: Programmes for Young People. Youth Justice Board.

7.3 MÉTODOS DE ANÁLISIS DE DATOS

Una vez recogidos los datos, hay que analizarlos para extraer conclusiones. Los métodos de análisis de datos incluyen técnicas para clasificar, interpretar y procesar los datos recogidos. También en este caso hay una gran variedad de opciones disponibles. Qué opciones son las más adecuadas depende de qué tipo de datos se hayan recogido, a qué tipo de preguntas haya que dar respuesta y de qué tipo de conocimientos profesionales disponga el evaluador. A continuación se presentan algunos de los métodos de análisis de datos más utilizados.

Análisis de contenido cualitativo

Este método se utiliza ampliamente para analizar documentos, así como transcripciones de entrevistas y grupos de discusión. También puede utilizarse para analizar las notas de la observación participante/no participante.

Este método consiste esencialmente en estructurar y organizar el texto identificando las partes pertinentes para la evaluación y codificándolas con temas o palabras clave concretas. De este modo, es posible filtrar todas las partes de los datos que tratan de un tema concreto. Una vez estructurados y organizados los datos mediante la codificación, resulta más fácil analizarlos y determinar qué tipo de conclusiones pueden extraerse de ellos.

El evaluador elabora los códigos utilizados para organizar los datos. Existen dos estrategias generales para hacerlo. La codificación deductiva es una estrategia descendente en la que los códigos se elaboran a partir de los objetivos y las preguntas clave de la evaluación. La codificación inductiva es una estrategia ascendente en la que los códigos se elaboran a partir de una lectura detallada de los datos y la identificación de los temas que contienen. Por lo general, ambas estrategias se utilizan conjuntamente.

La codificación resulta especialmente útil cuando hay muchos datos textuales. Existen varios tipos de software que pueden utilizarse para la codificación (por ejemplo, NVivo y Atlas.ti).

Análisis cuantitativo

Los datos cuantitativos (numéricos), que pueden recogerse y elaborarse mediante una encuesta o la revisión de los datos de un proyecto, pueden analizarse mediante varios métodos estadísticos. Estos métodos incluyen estadísticas descriptivas básicas destinadas a describir un conjunto de datos, por ejemplo, calculando su rango y su valor medio (la media, la moda o la mediana). La estadística descriptiva puede realizarse con programas informáticos como Excel o SPSS. Puede servir como primer paso hacia un análisis más complejo del conjunto de datos, que puede implicar la creación de un modelo de regresión lineal. Un modelo de regresión lineal analiza la significación estadística de la correlación y la relación entre dos variables, que puede ilustrarse en un gráfico. Este modelo puede ser una poderosa herramienta para evaluar el impacto de una iniciativa, siempre que se base en un conjunto de datos cuidadosamente recogidos.

Más información

- Hofman, J. y Sutherland, A. (2017). Diferentes diseños y métodos de evaluación: Evaluando intervenciones que previenen o contrarrestan el extremismo violento. RAND Europe.
- Impact Europe. [Base de datos de métodos de recogida de datos y diseños de evaluación.](#)
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). Manual de codificación para investigadores cualitativos. London. Sage Publications.
- Peersman, G. (2014) Panorama general: Métodos de recogida y análisis de datos en la evaluación de impacto, Resúmenes metodológicos: Evaluación de Impacto 10. Florencia: Oficina de Investigación de UNICEF
- Trochum, W. (2006). Base de conocimientos sobre métodos de investigación. [Estadística descriptiva.](#)
- Woodley, A. (2004). [Obtención y análisis de datos cuantitativos.](#) Los recursos de formación PREST. Commonwealth of Learning.

8. ENFOQUE DE LA EVALUACIÓN BASADO EN LOS DERECHOS HUMANOS

Una parte importante de cualquier evaluación es asegurarse de que cumple las normas éticas y legales. Esto es aún más importante en el caso de las iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización que tratan temas delicados y a menudo se dirigen a personas y comunidades vulnerables y estigmatizadas. Una evaluación también puede ser una forma de valorar hasta qué punto la propia iniciativa cumple las normas éticas y legales.

Un buen marco para reflexionar sobre la ética en las iniciativas y evaluaciones de PEV/CEV/Desradicalización es el Enfoque Basado en los Derechos Humanos. Este capítulo presenta brevemente los fundamentos de este marco y lo que significa en la práctica. En la Guía 2 de INDEED se ofrecen instrucciones detalladas sobre cómo incluir adecuadamente los aspectos éticos, de género, jurídicos y sociales en la evaluación.

Enfoque basado en los derechos humanos

El Enfoque Basado en los Derechos Humanos (EBDH) es un marco conceptual que puede aplicarse a cualquier política o práctica para garantizar que se basa normativamente en las normas internas de derechos humanos y se dirige operativamente a proteger los derechos humanos.

El EBDH se basa en cinco principios fundamentales de derechos humanos:

Participación	Toda persona tiene derecho a participar activamente en los procesos de toma de decisiones que afecten al disfrute de sus derechos.
Rendición de cuentas	Los profesionales y gestores de las iniciativas y evaluaciones de PEV/CEV/Desradicalización deben rendir cuentas por el incumplimiento de sus obligaciones para con los grupos destinatarios. Deben existir recursos efectivos cuando se produzcan violaciones de los derechos humanos.
No discriminación e igualdad	Todas las personas tienen derecho a disfrutar de sus derechos sin discriminación de ningún tipo. Todo tipo de discriminación debe prohibirse, prevenirse y eliminarse.
Capacitación	Todo el mundo tiene derecho a reclamar y ejercer sus derechos. Las personas y las comunidades deben conocer sus derechos y participar en la elaboración de las políticas que afectan a sus vidas.
Legalidad	Las iniciativas y sus evaluaciones deben estar en consonancia con los derechos legales establecidos en las leyes nacionales e internacionales.

Adaptado de European Network of National Human Rights Institutions, [Human Rights-Based Approach](#)

¿Qué implica la aplicación de estos valores y principios en las iniciativas y evaluaciones de PEV/CEV/Desradicalización? En el proyecto INDEED, hemos organizado las cuestiones clave en cuatro dimensiones: aspectos de género, aspectos éticos, aspectos jurídicos y aspectos sociales (GELSA).

Aspectos de género

Se recomienda que las evaluaciones de PEV/CEV/Desradicalización adopten un enfoque sensible al género. Este es especialmente el caso cuando la iniciativa evaluada no es sensible al género en su diseño. Los procesos de radicalización no son neutrales desde el punto de vista del género, como tampoco lo son las iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización, aunque no se ocupen explícitamente del género. Esto se debe a que el género tiene inevitablemente un impacto en las experiencias y condiciones de un individuo. También se sabe que puede haber diferencias de género en los procesos de radicalización.

Un enfoque de la evaluación sensible al género tiene en cuenta las posibles diferencias entre hombres y mujeres, y está diseñado para poder captarlas. Esto puede significar, por ejemplo, asegurarse de que haya equilibrio de género entre las personas entrevistadas e incluidas en los grupos de discusión y que los datos recogidos se analicen también desde la perspectiva de género, teniendo en cuenta y evaluando las implicaciones para las personas de todos los géneros.

Aspectos éticos

Las iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización y sus evaluaciones a menudo se relacionan con personas y grupos estigmatizados y con opiniones políticas o religiosas controvertidas. Es importante asegurarse de que las iniciativas en este ámbito **no sean discriminatorias** en sus prácticas o supuestos. Existen ejemplos negativos de iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización en la UE, en las que personas y comunidades se han sentido atacadas por su identidad religiosa, étnica o social y la iniciativa ha supuesto una extensión de los prejuicios y sesgos sociales.

Una evaluación ofrece una buena oportunidad para valorar detenidamente los supuestos subyacentes y manifiestos de la iniciativa PEV/CEV/Desradicalización en relación con sus grupos destinatarios, así como el modo en que estos supuestos se manifiestan en los objetivos, directrices y prácticas de la iniciativa.

Una evaluación también aborda el modo en que la iniciativa ha tenido en cuenta las diversas libertades asociadas al derecho a la no discriminación, como las libertades de pensamiento, expresión, reunión y asociación. Una evaluación puede valorar cómo se han equilibrado estos derechos y libertades con las necesidades del trabajo de PEV/CEV/Desradicalización para abordar la radicalización y el extremismo, y hasta qué punto la iniciativa ha conseguido evitar reforzar los mecanismos de exclusión que ponen a las personas en riesgo de radicalización.

Las buenas directrices para realizar éticamente una evaluación también se basan en los principios comunes de la investigación responsable. Las directrices de ética de la investigación incluyen buenas orientaciones sobre cómo relacionarse con los entrevistados y los grupos de discusión y cómo redactar un informe de evaluación que tenga en cuenta sus derechos y su integridad.

Aspectos jurídicos

Además de las disposiciones sobre Derechos Fundamentales ya comentadas, hay que tener en cuenta la legislación nacional. Las normativas profesionales específicas del sector también pueden influir, por ejemplo, en las posibilidades de recopilar y compartir datos. Por consiguiente, es importante garantizar que tanto la iniciativa como su evaluación tengan una base jurídica adecuada.

Una cuestión clave es que casi todas las iniciativas y evaluaciones se enfrentan a problemas relacionados con los datos personales. El [Reglamento General de Protección de Datos \(RGPD\)](#) establece requisitos sobre cómo pueden tratarse (es decir, recopilarse, almacenarse, analizarse o compartirse) los datos personales. El tratamiento de datos personales requiere siempre una base jurídica específica si no lo permite el consentimiento explícito e informado de la persona en cuestión.

Además de seguir la normativa RGPD y otras leyes, las evaluaciones de PEV/CEV/Desradicalización también pueden evaluar la iniciativa en términos de si sus prácticas están en consonancia con ellas. Es importante que estas normas se sigan al pie de la letra, ya que la infracción, los abusos y las violaciones de los datos pueden poner en peligro a las personas y destruir la confianza en los profesionales de la PEV/CEV/Desradicalización y en su trabajo. Tales infracciones también pueden reforzar los temores a la vigilancia, la elaboración de perfiles y las prácticas prejuiciosas.

Aspectos sociales

Una evaluación también puede brindar la oportunidad de mirar más allá de la propia iniciativa y evaluar en qué medida aborda y tiene en cuenta el contexto social más amplio en el que opera y qué tipo de efectos tiene en relación con este contexto. Este tipo de sensibilidad al contexto social suele ser clave para el éxito de las intervenciones de PEV/CEV/Desradicalización y para evitar efectos perjudiciales no deseados.

La evaluación puede centrarse en cómo (y si) la iniciativa ha abordado el riesgo de consecuencias no deseadas de su trabajo en las comunidades y la sociedad, como la estigmatización, la inclusión/exclusión, los prejuicios y estereotipos imperantes y los sentimientos de seguridad en determinadas comunidades y la sociedad en general.

Más información

- Red Europea de Instituciones Nacionales de Derechos Humanos, [Human Rights-Based Approach](#).
- [Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea](#).
- RAN. [Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools](#). Documento de conclusiones de la reunión del grupo de trabajo de la RAN
- Lloyd, M. [Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care](#). Publicación de la RAN.
- Grupo de Evaluación de las Naciones Unidas. [Directrices éticas para la evaluación](#).

9. OCHO CONSEJOS PARA EL ÉXITO DE LAS EVALUACIONES BASADAS EN PRUEBAS

Estudios y evaluaciones anteriores han demostrado que en las evaluaciones de PEV/CEV/Desradicalización se han presentado a menudo ciertos retos. A continuación hemos recopilado una lista de consejos para evitarlos o mitigarlos:

1

1. Integrar la evaluación en el plan de la iniciativa.

Muchos retos de la evaluación pueden evitarse cuando ésta se planifica junto con la propia iniciativa. Esto significa que el plan de la iniciativa también detalla cómo se evaluará. La primera evaluación puede tener lugar ya en esta fase de planificación. Muchas decisiones tomadas en los primeros días de vida de la iniciativa determinan qué tipo de diseños, métodos y datos de evaluación pueden utilizarse en evaluaciones posteriores.

2

2. Conseguir financiación y recursos para la evaluación.

Uno de los retos habituales de la evaluación es la falta de financiación. Esto parece ser especialmente habitual en los programas a largo plazo y las acciones a corto plazo que dependen de la financiación de proyectos a plazo limitado. En estos casos, el financiador puede exigir que se evalúe la iniciativa, pero no hay recursos adicionales asignados a este fin. Una evaluación, incluso en sus formas más sencillas, requiere recursos bastante importantes. Debe planificarse claramente de dónde procederán estos recursos. Se recomienda que la financiación de las iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización cuente con un presupuesto específico para la evaluación, además de la financiación para la ejecución de la propia iniciativa.

3

3. Definir claramente el diseño y los objetivos de la iniciativa.

El punto de partida de prácticamente cualquier tipo de evaluación es una comprensión clara de sus objetivos, el plan de ejecución y la hipótesis subyacente sobre cómo se supone que las acciones previstas producirán los resultados previstos (teoría del cambio). Lo ideal es que los objetivos y la teoría del cambio se desarrollen cuidadosamente en la fase de planificación de la iniciativa. Si los objetivos no se han definido correctamente, es difícil llevar a cabo una evaluación de alta calidad.

4. Desarrollar las prácticas de seguimiento de datos de la iniciativa pensando en la evaluación.

El tipo de evaluación que es posible realizar depende en gran medida del tipo de datos disponibles. Hay muchos tipos de datos que pueden recopilarse durante la evaluación, pero algunos diseños de evaluación requieren datos que sólo pueden recopilarse en un momento determinado. Por ejemplo, para evaluar de forma fiable el impacto de una iniciativa en los participantes, debe haber cierta información sobre su situación en el momento en que empezaron. La evaluación casi siempre requiere una buena documentación de las actividades de la iniciativa.

Cuando la iniciativa cuenta con prácticas sistemáticas de seguimiento y mantenimiento de registros que se basan en las necesidades de futuras evaluaciones, los datos necesarios existirán cuando se necesiten. Unas prácticas de seguimiento insuficientes no imposibilitan la evaluación, pero limitan considerablemente las opciones disponibles y pueden repercutir negativamente en la fiabilidad de sus resultados.

5. Centrarse en el aprendizaje.

Una evaluación es más útil cuando se planifica y realiza con fines de aprendizaje. Esto significa que la evaluación está diseñada para apoyar el desarrollo futuro de la iniciativa e incluye un plan claro sobre cómo se utilizarán sus resultados. Se recomienda que la evaluación no esté vinculada a decisiones de financiación, sino que se lleve a cabo en mitad de un periodo de financiación. Esto proporciona el entorno más constructivo para llevar a cabo la evaluación sin presiones para demostrar el éxito, proporcionando una oportunidad genuina de utilizar los resultados para la mejora de la iniciativa.

6. Implicar a las principales partes interesadas en la planificación de la evaluación.

Las evaluaciones suelen ser un proceso descendente en el que el financiador fija el objetivo y el diseño. La experiencia ha demostrado que no es una estrategia muy productiva. En su lugar, suele ser mejor adoptar un enfoque más participativo e implicar a las principales partes interesadas, especialmente a quienes ejecutan la iniciativa, en el proceso de evaluación desde su inicio.

Incluir a las partes interesadas permite crear la confianza necesarias para lograr resultados fiables. Cuando se incluye activamente a las partes interesadas en el proceso de planificación, se demuestra que se valoran sus opiniones, conocimientos y experiencia. Cuando la evaluación responde a las necesidades de los implicados en la ejecución de la iniciativa, la evaluación ya no se presenta como una tarea extra que requiere otra persona, sino que se percibe como algo beneficioso para

desarrollar su propio trabajo. Esto supone una mayor motivación para cooperar en la producción de los datos necesarios para la evaluación y ser sinceros sobre los posibles puntos débiles y fallos.

7

7. Asegúrese de que el evaluador conoce bien el ámbito de la PEV/CEV/Desradicalización.

Si la evaluación corre a cargo de un evaluador externo, conviene asegurarse de que esté familiarizado con el ámbito de la PEV/CEV/Desradicalización y sus características específicas. Aunque muchos de los tipos y métodos de evaluación habituales pueden aplicarse a la evaluación de iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización, es bastante difícil dar sentido a los datos u observaciones sin tener un buen conocimiento general del campo.

8

8. Piense desde el principio en la ética y en las formas de garantizar la disponibilidad de los datos.

Un reto común en las evaluaciones de las iniciativas de PEV/CEV/Desradicalización es que las preocupaciones éticas y de seguridad pueden limitar el acceso a los datos. Las autoridades gubernamentales y quienes ejecutan la iniciativa pueden mostrarse reticentes a compartir información, especialmente cuando ésta incluye detalles sobre las opiniones políticas o los asuntos personales de un individuo. Los aspectos de seguridad pueden limitar el acceso a los lugares donde podrían realizarse entrevistas u observaciones. Se recomienda averiguar desde el principio qué tipo de limitaciones éticas, de seguridad y legales existen para compartir datos, y pensar en formas de alcanzar los mejores resultados posibles dentro de estos límites.

Otro conjunto de retos se deriva de la naturaleza sensible y estigmatizada del extremismo violento. Puede ser difícil llegar a los grupos y personas destinatarios de una iniciativa y generar confianza en ellos debido a la fragilidad de la situación y de las relaciones con las personas implicadas en el extremismo. También pueden no estar dispuestos a compartir sus verdaderas opiniones, ya que éstas pueden percibirse como socialmente indeseables y estigmatizables. Por lo tanto, se recomienda pensar detenidamente a quién elegir como evaluador, para ganarse la confianza necesaria para recopilar los datos, y hacerlo de forma que no se ponga en peligro la confianza de las personas en la propia iniciativa.

FUENTES Y BIBLIOGRAFÍA

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Bjørge, T. (2013). Strategies for preventing terrorism. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rci.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). Small-scale evaluation in health: A practical guide. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the “War on Terror”: A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P. & Barakat, R. (2013). Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. American Evaluation Association Conference. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. Introductory Guide: Countering Violent Extremism. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). Refining theories of change. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), EUCPN Thematic Paper Series, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/com_com(2013)0941_en.pdf).
- European Commission (2021). Better Regulation Guidelines. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/>

about-nhris/human-rights-based-approach/.

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). Evaluating Countering Violent Extremism. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149-1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredeinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6-24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356-364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavinstitute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. Database of data collection methods and evaluation designs. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42-50.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180-197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). Improving evaluation of anti-crime programs:

Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.

- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. *BMJ* 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). Utilization-focused evaluation (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstöfer, A. (2017). Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). Small-scale evaluation: Principles and practice. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). Theory of Change. Methodological Briefs: Impact Evaluation 2. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). A glossary for evidence based public health. *J Epidemiol Community Health*, 58(7), 538–45.
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. [ICCT-Schmid-](https://www.icct.nl/publications/ICCT-Schmid-)

[Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf](#)

- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013-2014. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66-85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdrmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286-306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181-200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. *A Hands-On Guide to Planning and Evaluation*. Canadian Hemophilia Society, 23-32.
- Woodley, A. (2004). Getting and analysing of quantitative data. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED GUIDEBOOK 1

ÉVALUATION FONDÉE SUR DES DONNÉES PROBANTES DES INITIATIVES DE PVE/CVE ET DE DÉRADICALISATION

Principes, défis et méthodes

Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet

TABLE DES MATIÈRES

REMERCIEMENT	4
INTRODUCTION	4
1. INITIATIVES PVE/CVE/DERAD	6
2. QU'EST-CE QUE L'ÉVALUATION FONDÉE SUR DES DONNÉES PROBANTES ?	8
3. POURQUOI ÉVALUER ?	11
4. QUAND PLANIFIER ET RÉALISER LES ÉVALUATIONS ?	12
5. QUI DOIT ÉVALUER ?	13
5.1 Choix De L'évaluateur	13
5.2 Implication Des Parties Prenantes	14
6. PRINCIPAUX TYPES D'ÉVALUATION	16
6.1 Évaluation Formative	16
6.2 Évaluation Du Processus	18
6.3 Évaluation Des Résultats	19
6.4 Autres Types D'évaluation	21
6.5 Combinaison Des Types D'évaluation	23
7. CONCEPTIONS ET MÉTHODES D'ÉVALUATION	24
7.1 Modèles évaluation	24
7.2 Méthodes De Collecte Des Données	28
7.3 Méthodes D'analyse Des Données	32
8. APPROCHE DE L'ÉVALUATION FONDÉE SUR LES DROITS DE L'HOMME	34
9. HUIT CONSEILS POUR RÉUSSIR LES ÉVALUATIONS FONDÉES SUR DES DONNÉES PROBANTES	37
SOURCES ET LITTÉRATURE	40

REMERCIEMENT

Le guide électronique INDEED 1 a été rédigé par Leena Malkki, Mina Prokic et Irina van der Vet (Université d'Helsinki).

Ce travail a été soutenu par d'autres partenaires du projet, en particulier Stephan Klose (Vrije Universiteit Brussel), qui a participé à la rédaction des chapitres 5 et 7 et a joué un rôle clé dans le développement du concept d'approche de l'évaluation basée sur des données probantes, Marzena Kordaczuk Wąs (Polish Platform for Homeland Security), qui a participé à la rédaction du chapitre 6.1 et Hannah Reiter et Norbert Leonhardmair (VICESSE), qui ont contribué au chapitre 8.

Les auteurs souhaitent remercier les évaluateurs externes pour leurs commentaires très utiles sur les versions antérieures des guides électroniques : Markus Kaakinen (Université d'Helsinki), Joel Busher (Université de Coventry), Ioan Durnescu (Groupe de réhabilitation RAN), Katrien Van Mele (Association des villes flamandes), Marteen Dewaele (Association des villes flamandes), Anneli Portman (Institut finlandais pour la santé et le bien-être) et Miila Lukkarinen (Ville d'Helsinki).

INTRODUCTION

Les guides électroniques INDEED sont conçus pour permettre une **bonne compréhension de l'approche factuelle de l'évaluation et de la manière dont elle peut être appliquée dans le domaine de la prévention et de la lutte contre l'extrémisme violent ou du soutien à la déradicalisation (PVE/CVE/Dérad)**, et pour fournir des conseils sur la conception de telles initiatives. Les guides électroniques sont principalement destinés aux **praticiens et aux décideurs politiques** travaillant dans ce domaine. Ils peuvent également être utiles aux évaluateurs professionnels et aux universitaires qui participent à l'évaluation de ces initiatives et qui souhaitent se familiariser avec l'évaluation fondée sur des données probantes ou avec la réalisation d'évaluations spécifiques dans le domaine de l'EPV/ECV/Dérad.

Le E-Guidebook INDEED 1 présente de façon concise les principes fondamentaux de l'évaluation et explique en quoi consiste l'évaluation fondée sur des données probantes. Il présente les différents types d'évaluation, les conceptions et les méthodes, et donne des orientations sur quand il convient d'effectuer des évaluations et qui doit le faire. Il comprend un chapitre sur l'éthique et l'évaluation, ainsi que de nombreux exemples d'évaluations antérieures d'initiatives PVE/CVE/Dérad.

Le E-Guidebook INDEED 2 approfondit la question de comment appliquer une approche de l'évaluation fondée sur des données probantes. Il donne des conseils sur la manière d'intégrer l'évaluation dans la conception de l'initiative, ainsi que des instructions étape par étape pour concevoir et mettre en œuvre une évaluation fondée sur des données probantes. Il développe également des informations sur la conduite éthique de l'évaluation.

L'objectif principal des guides électroniques INDEED est de familiariser les praticiens et les décideurs politiques avec les principes et les pratiques de l'évaluation fondée sur des données probantes, afin qu'ils puissent agir en tant **acteurs bien informés** lors des évaluations et qu'ils sachent comment planifier et mettre en œuvre les initiatives d'EPP/EDC/Dérad de manière à ce qu'elles puissent être évaluées efficacement. **Agir en tant qu'évaluateur requiert une expertise plus approfondie des pratiques, conceptions et méthodes d'évaluation que celle incluse dans les guides électroniques.** Il convient d'en tenir compte lors du choix de l'évaluateur.

Les guides électroniques font partie **de la boîte à outils INDEED pour les praticiens et les décideurs politiques développée par le projet H2020 INDEED (2021-2024) financé par l'UE.** L'objectif du projet INDEED était de renforcer les connaissances, les capacités et les compétences des praticiens de l'EPP/EVC/Dérad et des décideurs politiques en matière d'évaluations et de pratiques fondées sur des données probantes. Cette boîte à outils comprend également un **outil d'évaluation INDEED**, qui fournit des conseils et des recommandations plus détaillés. Pour accéder à la boîte à outils INDEED, rendez-vous sur www.indeedproject.eu.

1. INITIATIVES PVE/CVE/DÉRAD

Depuis une vingtaine d'années, de nombreux pays ont mis au point des **moyens de prévenir et de contrer la radicalisation menant à l'extrémisme violent et d'encourager la déradicalisation** et l'abandon de l'extrémisme. Ces initiatives sont particulièrement répandues dans les pays d'Europe occidentale. Elles ont conduit à l'introduction d'une grande variété de politiques, de stratégies et de pratiques, que nous appelons dans ce guide **initiatives PVE/CVE/Dérad**.

Les initiatives PVE/CVE/Dérad comprennent un large éventail d'activités qui sont à de nombreux égards très différentes.

Plusieurs types d'**acteurs** peuvent participer à leur mise en œuvre, notamment des organisations non gouvernementales, des praticiens de première ligne (éducateurs, professionnels de la santé et travailleurs sociaux), des autorités chargées de la sécurité (policiers et gardiens de prison), des communautés religieuses, des chercheurs et d'autres experts. Il est courant et recommandé que ces initiatives impliquent un certain niveau de coopération entre plusieurs agences.

Les initiatives peuvent se dérouler dans divers **contextes sociaux**, tels que les écoles, les centres communautaires et religieux, les centres de jeunesse, les services sociaux, les clubs sportifs et les prisons.

La **portée et la durée** varient également. Certaines initiatives sont à l'échelle locale, d'autres à l'échelle nationale. Certaines s'inscrivent dans la durée, voire dans le cadre d'activités quotidiennes permanentes, tandis que d'autres sont conçues comme des actions à court terme. Dans le même ordre d'idées, il existe également des différences en matière de **financement**. Il est courant que les initiatives bénéficient d'un financement de projet à relativement court terme de la part de l'État, des municipalités, des organisations caritatives ou des fondations, tandis que certaines initiatives ont réussi à obtenir un financement à long terme. Les initiatives diffèrent quant à leur **instigateur**. Certaines sont des initiatives qui partent d'en haut et sont développées par l'État ou la municipalité, tandis que d'autres sont des initiatives qui viennent du terrain et sont développées par une ONG ou une communauté.

Les initiatives diffèrent par leur **objectif**. Certaines s'attachent principalement à lutter contre les convictions extrémistes du groupe cible, tandis que d'autres cherchent plutôt à prévenir ou à arrêter la participation du groupe cible à des actions extrémistes violentes. De nombreuses initiatives abordent ces deux aspects.

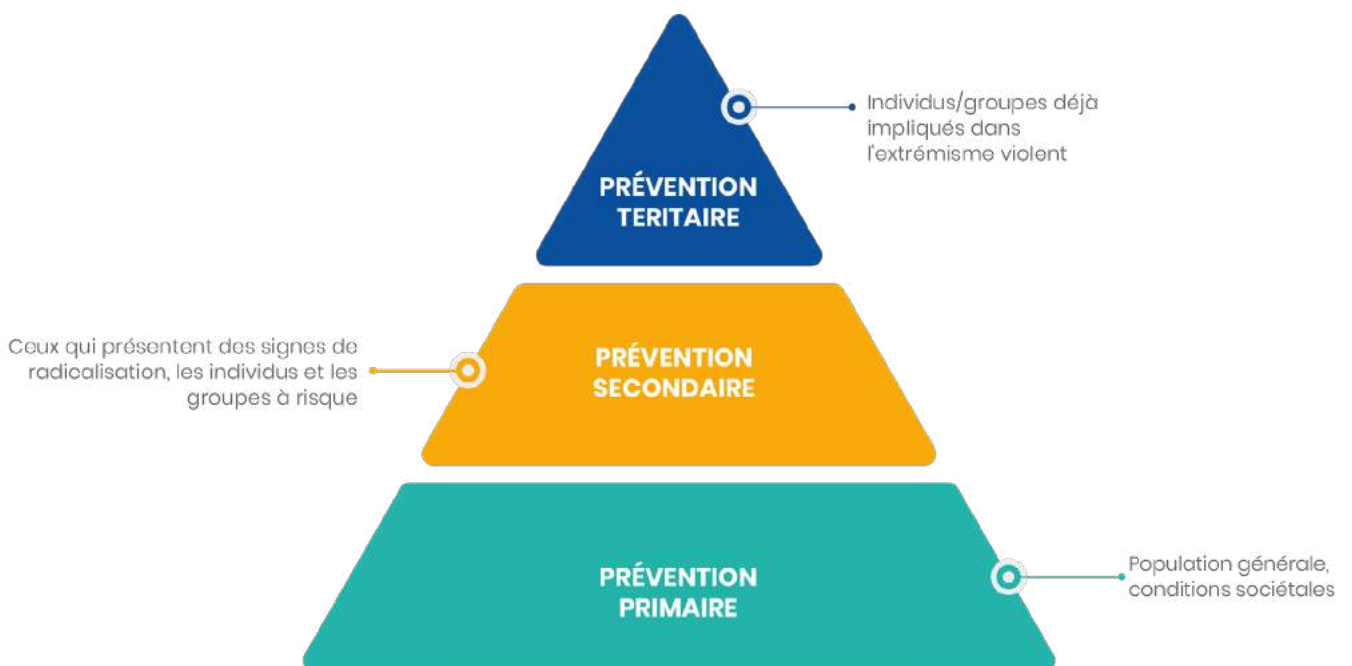
Il existe des différences significatives dans les **groupes cibles** et le **stade de radicalisation** sur lequel les initiatives se concentrent. Il est devenu courant de diviser le domaine PVE/CVE/Dérad en trois domaines, selon le modèle de la santé publique :

- **La prévention primaire** s'adresse à l'ensemble de la société et vise principalement à sensibiliser à la radicalisation et à l'extrémisme violent et à renforcer la

résistance à la radicalisation. Ces initiatives prennent généralement la forme de programmes qui encouragent la participation, favorisent les sentiments d'inclusion ou dispensent une éducation à la culture et aux médias. Elles peuvent également s'attaquer aux conditions sociales et aux inégalités qui sont considérées comme des moteurs de la radicalisation.

- **La prévention secondaire** concerne les individus ou les groupes qui montrent déjà des signes de radicalisation ou qui sont identifiés comme étant à risque de radicalisation. Les mesures comprennent le mentorat, l'amélioration des relations et de la communication entre les autorités et les communautés à risque, ainsi que le renforcement de la résilience au sein des communautés considérées comme vulnérables.
- **La prévention tertiaire** consiste à cibler les individus ou les groupes qui sont déjà impliqués dans l'extrémisme violent. L'objectif est de les encourager à s'éloigner des idées et/ou des comportements extrémistes. Les initiatives à ce niveau sont généralement des programmes de mentorat individuel menés dans différents contextes (prison, probation, communauté) et par plusieurs types d'acteurs (gouvernement, ONG).

Figure 1 : Domaines d'activité de la PVE/CVE/Dérad et groupes cibles

En savoir plus

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (eds.) (2023). *Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation*. Routledge.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). *Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model*. Georgetown University, Center for Security Studies.
- *Introductory Guide: Countering Violent Extremism*. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats.

2. QU'EST-CE QUE L'ÉVALUATION FONDÉE SUR DES DONNÉES PROBANTES ?

L'évaluation, en termes généraux, consiste à apprécier la mise en œuvre ou les effets d'une initiative de manière aussi systématique et impartiale que possible. Elle est généralement menée pour comprendre :

- Comment l'initiative est mise en œuvre ?
- Quels types de résultats l'initiative a-t-elle produits ?
- L'initiative repose-t-elle sur des hypothèses solides ?

L'évaluation n'est pas la même chose que le suivi, bien que ces termes soient parfois utilisés de manière interchangeable. L'évaluation n'est pas non plus la même chose que l'évaluation des risques. L'encadré 1 explique comment ces termes et d'autres termes connexes sont compris dans le présent guide électronique et en quoi ils diffèrent de l'évaluation.

1 ÉVALUATION ET AUTRES TERMES CONNEXES

L'évaluation consiste à apprécier l'initiative de manière aussi systématique et impartiale que possible. Elle peut analyser, par exemple, ses résultats, son efficacité, le succès de sa mise en œuvre ou les hypothèses sous-jacentes.

Le suivi fait référence à la collecte continue et régulière de données tout au long de l'initiative. L'objectif du suivi est de documenter et de suivre l'évolution de l'initiative. Les données sont généralement collectées par ceux qui mettent en œuvre l'initiative. Le suivi lui-même n'inclut pas l'évaluation, mais les données collectées pendant le suivi peuvent souvent être utilisées pour l'évaluation.

L'évaluation des risques est le plus souvent utilisée dans le domaine PVE/CVE/Dérad pour désigner l'évaluation du risque de radicalisation d'un individu. Plusieurs outils d'évaluation des risques ont été mis au point pour aider les praticiens à réaliser ces évaluations et à prendre des décisions sur la meilleure ligne de conduite à adopter dans une situation donnée.

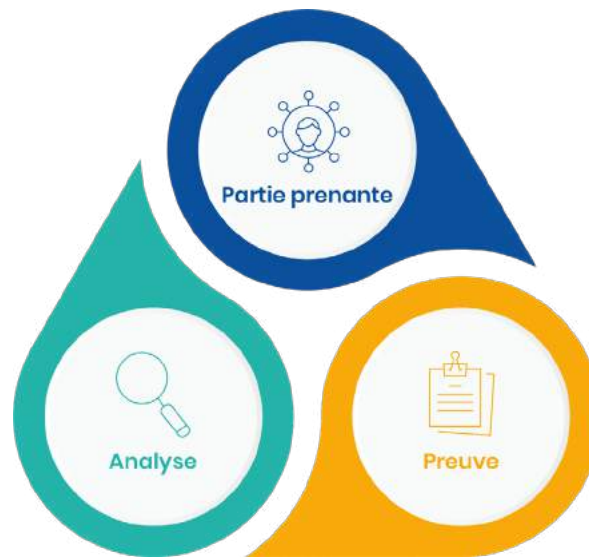
L'analyse d'impact est un processus qui permet d'identifier et de comprendre les conséquences et l'impact possibles d'une initiative. Elle peut être réalisée pour informer les décideurs de ses éventuels effets négatifs ou pour révéler des moyens d'améliorer ses effets positifs. Les analyses d'impact sont généralement réalisées lorsque de nouvelles lois ou politiques sont planifiées ou réexaminées ultérieurement, afin de mieux comprendre le type d'impact qu'elles ont (par exemple, sur les questions de genre, l'environnement ou les enfants).

Ce guide électronique repose sur les principes de **l'évaluation fondée sur des données probantes (Evidence-Based Evaluation, EBE)**.

2 DÉFINITION DE L'INDEED DE L'ÉVALUATION FONDÉE SUR DES DONNÉES PROBANTES (EBE)

L'évaluation fondée sur des données probantes est "un processus de planification et de mise en œuvre des évaluations qui intègre les données externes disponibles, l'expertise professionnelle et les valeurs, préférences et circonstances des parties prenantes" (INDEED D1.2).

L'évaluation fondée sur des données probantes est essentiellement une approche de la planification et de la conduite des évaluations qui s'appuie sur les principes de la pratique fondée sur des données probantes :

Principes de la pratique fondée sur des données probantes

Données probantes – L'évaluation est planifiée et menée en utilisant les connaissances sur les pratiques et les méthodes d'évaluation. En outre, elle implique l'analyse (et souvent la collecte) de données empiriques de bonne qualité.

Parties prenantes – L'évaluation tient compte du contexte et des valeurs, besoins, préférences et circonstances des principales parties prenantes. Elle vise à soutenir l'apprentissage et le développement de l'initiative évaluée ou, plus généralement, du domaine de l'EPV/EVC/déradicalisation.

Analyse (professionnelle) – L'évaluateur possède une connaissance suffisante des pratiques d'évaluation fondées sur des données probantes et des initiatives d'EPV/EDC/Dérad pour mener une évaluation bien conçue et tirer des conclusions solides sur la base d'une analyse systématique des données. L'évaluateur est également bien placé pour mener l'évaluation de manière impartiale et éthique.

L'évaluation fondée sur des données probantes diffère d'un processus d'évaluation fondé sur des opinions, qui repose sur des conventions ou des intuitions plutôt que sur un examen approfondi des documents de recherche pertinents sur les modèles d'évaluation ou sur la collecte et l'analyse systématiques des données. Elle se distingue également d'un processus d'évaluation rigide, planifié et mis en œuvre sans tenir compte des préférences des acteurs ou du contexte et des caractéristiques de l'intervention étudiée. Sur la base de ces caractéristiques, le concept de l'EBE peut être situé graphiquement dans une matrice de quatre types idéaux :

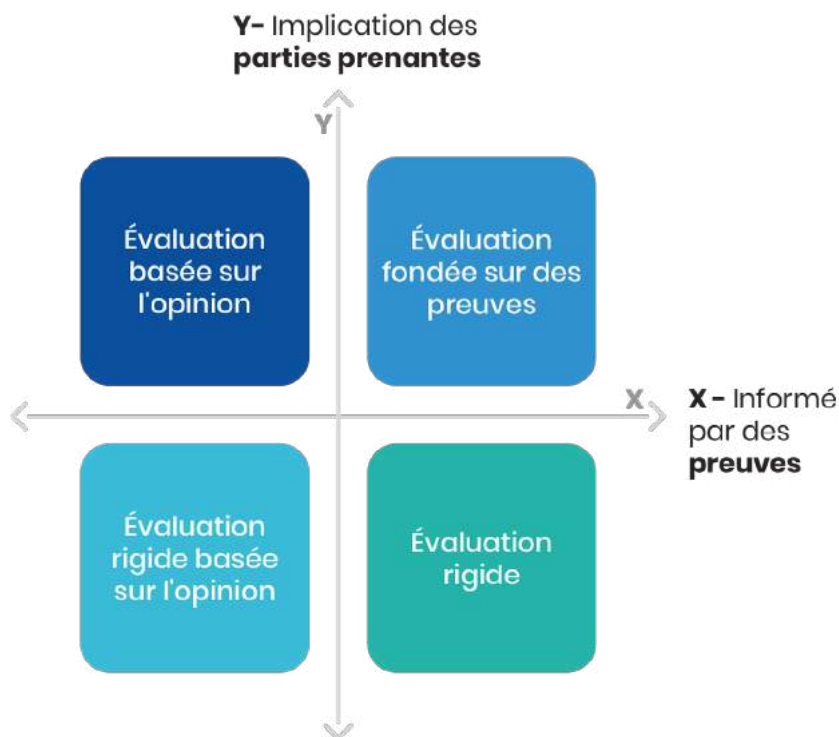

Figure 2 : Quatre types d'évaluation idéaux

Lorsque l'évaluation est conçue et mise en œuvre selon l'approche fondée sur des données probantes, sa qualité et son utilité sont renforcées. La participation active des acteurs permet de s'assurer de l'utilité et de la pertinence de l'évaluation et rend plus probable l'utilisation de ses résultats. L'attention portée aux données probantes signifie que l'évaluation est fondée sur les meilleures connaissances possibles et qu'elle utilise des données pertinentes, représentatives et fiables. Enfin, l'attention portée à l'expertise professionnelle souligne l'importance de veiller à ce que l'évaluateur, mais aussi les principaux acteurs concernés, aient une bonne compréhension des pratiques d'évaluation, de l'initiative et de son contexte.

En savoir plus

- Document INDEED D2.1 sur les fondements de la pratique et de l'évaluation fondées sur des données probantes.
- INDEED E-Guidebook 2 - Comment concevoir des initiatives et des évaluations en matière d'EPV/ECV et de déradicalisation selon les principes d'une pratique fondée sur des données probantes

3. POURQUOI ÉVALUER ?

Les évaluations peuvent jouer un rôle important dans le développement d'initiatives réussies et efficaces. L'évaluation des initiatives individuelles permettra aussi de renforcer, de manière générale, le domaine de la PVE/CVE/Dérad.

Les évaluations soutiennent l'apprentissage et le développement

Le bénéfice le plus important des évaluations est d'aider les personnes qui ont participé à l'initiative évaluée à tirer les leçons de leurs succès et de leurs échecs. Cela permet de prendre des décisions mieux informées et in fine d'améliorer les performances. Une évaluation est d'autant plus utile que ses résultats peuvent être utilisés par ceux qui mettent en œuvre l'initiative plutôt que d'être liés à une décision de financement qui entraînerait une obligation de succès.

Les évaluations démontrent la contribution d'une initiative

Les évaluations peuvent aider les praticiens à expliquer à leurs partenaires de coopération et aux bailleurs de fonds les facteurs clés de la réussite de leur travail et, par conséquent, à préciser le type de ressources et de capacités nécessaires à la poursuite de leurs activités. Elles peuvent également mettre en évidence les pratiques, les valeurs et la contribution spécifique d'une initiative dans le domaine de l'EPV/EDV/Dérad.

Les évaluations renforcent la transparence et la responsabilité publique

De nombreuses initiatives PVE/CVE/Dérad sont financées par un organisme public, une organisation non gouvernementale ou une fondation. Il est important de pouvoir démontrer à quoi a servi le financement et de s'assurer qu'il a été utilisé efficacement. Les évaluations peuvent fournir ce type d'informations et ainsi accroître la transparence et la responsabilité publique d'une initiative. Une évaluation ne permet pas seulement de rendre des comptes au public parce qu'elle documente les résultats obtenus, mais aussi parce qu'elle fournit des informations sur la manière d'améliorer l'initiative. Elle peut ainsi contribuer à ce que les ressources soient encore mieux utilisées à l'avenir.

Les évaluations contribuent à renforcer la base factuelle des initiatives PVE/CVE/Dérad

Une évaluation fondée sur des données probantes est un élément indispensable à l'élaboration de pratiques fondées sur des données probantes, c'est-à-dire d'initiatives conçues sur la base des meilleures connaissances disponibles concernant la radicalisation et les moyens de la prévenir. À l'heure actuelle, les connaissances scientifiques sur la radicalisation et sa prévention sont encore limitées. On ne sait toujours pas ce qui fonctionne et dans quelles conditions. Les évaluations nous aideront à en savoir plus à ce sujet, en particulier lorsque les résultats sont rendus publics, ce qui permet aux chercheurs, aux décideurs politiques et aux praticiens de les utiliser dans leur travail.

4. QUAND PLANIFIER ET RÉALISER LES ÉVALUATIONS ?

Il n'est jamais trop tôt pour commencer à penser à l'évaluation. Idéalement, le plan d'évaluation devrait être élaboré en même temps que l'initiative elle-même.

Le meilleur moment pour commencer à réfléchir au moment et à la manière d'évaluer l'initiative est la phase de planification. Cela permet de concevoir la collecte de données et le suivi de sorte que toutes les preuves nécessaires soient disponibles au moment de l'évaluation. On peut aussi réaliser des évaluations qui n'étaient pas prévues au départ, mais l'objet de l'évaluation et le comment seront beaucoup plus limités (plus d'informations dans le E-Guidebook INDEED 2).

CONSEIL:

Idéalement, les évaluations sont planifiées dès la conception de l'initiative.

Une autre raison de commencer à penser à l'évaluation dès le stade de la planification de l'initiative est que les évaluations peuvent être réalisées dès les premières phases de l'initiative et jusqu'à la fin.

Au cours de la phase de planification d'une initiative, on peut évaluer le plan de mise en œuvre de l'initiative et les hypothèses sous-jacentes. Ce type d'évaluation s'appelle évaluation formative. Si l'initiative est d'abord testée en tant que projet pilote, il est possible d'évaluer le projet pilote. Ce type d'évaluation, réalisé avant l'adoption de la version finale de l'initiative, est parfois appelé évaluation ex ante.

Pendant la mise en œuvre de l'initiative, il est possible d'évaluer le déroulement de la mise en œuvre et de déterminer si l'initiative fonctionne comme prévu. Ce type d'évaluation est appelé évaluation du processus. Les évaluations peuvent mettre en évidence des faiblesses et indiquer comment améliorer l'initiative. Lorsque la mise en œuvre de l'initiative dure depuis un certain temps, on peut également observer ses résultats à court terme.

Une fois l'initiative terminée, une évaluation peut être utilisée pour déterminer si elle a atteint les objectifs souhaités et si son impact a été durable à long terme. Ce type d'évaluation est appelé évaluation des résultats. Elle peut être utile pour planifier de nouvelles initiatives et contribuer de façon importante aux connaissances sur l'efficacité des initiatives d'EPP/EVC/Dérad (qui sont encore assez limitées).

CONSEIL:

Voir le guide électronique INDEED 2 pour nos conseils sur comment inclure l'évaluation dès la planification de l'initiative.

5. QUI DOIT ÉVALUER ?

Les évaluations requièrent la participation d'un certain nombre de personnes compétentes, dont les rôles respectifs doivent être définis. Un évaluateur (ou une évaluatrice) doit bien sûr intervenir, mais toute évaluation demande aussi la participation active de nombreux acteurs.

Une approche de l'évaluation fondée sur des données probantes demande de soigneusement choisir l'évaluateur. Il est également important de décider et de spécifier comment les acteurs seront impliqués, quelle sera leur relation avec l'évaluateur et comment ils travailleront ensemble.

5.1 CHOIX DE L'ÉVALUATEUR

La préférence pour un évaluateur externe ou interne dépend de la situation. Les questions clés à prendre en considération sont les suivantes :

Un **évaluateur externe** est une personne qui ne joue pas de rôle dans l'initiative ou qui n'a pas de relation significative avec elle. Les évaluateurs externes sont généralement des consultants ou des chercheurs universitaires.

Un **évaluateur interne** est une personne qui fait partie de l'initiative ou de l'organisation/institution qui en est responsable.

La préférence pour un évaluateur externe ou interne dépend de la situation. Les questions clés à prendre en considération sont les suivantes :

Tableau 1 : Facteurs à prendre en compte lors du choix d'un évaluateur

Expertise en matière d'évaluation	L'évaluateur doit avoir une bonne maîtrise des concepts d'évaluation et des méthodes pertinentes. Une expérience préalable dans la conduite d'évaluation est précieuse.
Connaissance du domaine PVE/CVE/Dérad	L'évaluateur doit avoir une bonne compréhension de la PVE/CVE/Dérad en tant que domaine politique et des types d'initiatives.
Connaissance de l'initiative et de son contexte	L'évaluateur doit connaître le contexte dans lequel l'initiative est mise en œuvre, ainsi que l'initiative elle-même.
Impartialité et conflits d'intérêt	L'évaluateur doit être en mesure d'analyser l'initiative de manière impartiale et ne doit donc pas avoir de conflit d'intérêt avec l'évaluation ou l'initiative.

Accès aux données	L'évaluateur doit avoir accès à (ou être en mesure de collecter) toutes les données nécessaires à l'évaluation.
Coûts/ressources et disponibilité	L'évaluateur doit disposer de suffisamment de ressources et de temps pour mener à bien sa tâche.
Confiance	L'évaluateur doit être en mesure de gagner la confiance des personnes dont la coopération est nécessaire pour mener à bien l'évaluation.
Utilisation	L'évaluateur doit avoir une crédibilité et des compétences en matière de communication qui ouvrent la voie à l'utilisation des résultats.

Traditionnellement, le recours à un évaluateur externe est présenté comme l'option préférée, car il est censé rendre l'évaluation plus impartiale et non biaisée. Toutefois, certains éléments plaident également en faveur d'un évaluateur interne. Par exemple, un évaluateur interne connaît souvent mieux l'initiative et le contexte, peut avoir un meilleur accès aux données et peut être plus à même d'établir une relation de confiance avec les principaux acteurs. On estime également que les résultats de l'évaluation ont plus de chances d'être utilisés si l'évaluation est menée par un évaluateur interne.

En règle générale, il est préférable de faire appel à un évaluateur externe si l'objectif est d'évaluer l'efficacité d'une initiative (évaluation des résultats) et/ou si les résultats de l'évaluation auront des conséquences importantes pour l'avenir de l'initiative. Si l'objectif de l'évaluation est de comprendre comment l'initiative a été mise en œuvre (évaluation du processus) et/ou si elle est réalisée à des fins d'apprentissage, une évaluation interne peut également être envisagée.

5.2. IMPLICATION DES ACTEURS

Une évaluation fondée sur des données probantes demande de minutieusement prendre en compte, à chaque étape du processus, les besoins, valeurs et circonstances des acteurs. Par définition, elle favorise donc une approche de l'évaluation axée sur ces acteurs. Cette approche peut prendre différentes formes, notamment celle d'une évaluation collaborative, participative ou d'autonomisation.

Dans une **évaluation collaborative**, l'évaluateur crée une collaboration continue avec les acteurs tout au long du processus d'évaluation, tout en restant responsable de la procédure. Une telle évaluation collaborative peut aider l'évaluateur à mieux comprendre les besoins, les valeurs et les circonstances des acteurs et à y répondre à différents stades du processus, notamment lors des phases de préparation, de conception, de mise en œuvre et d'utilisation.

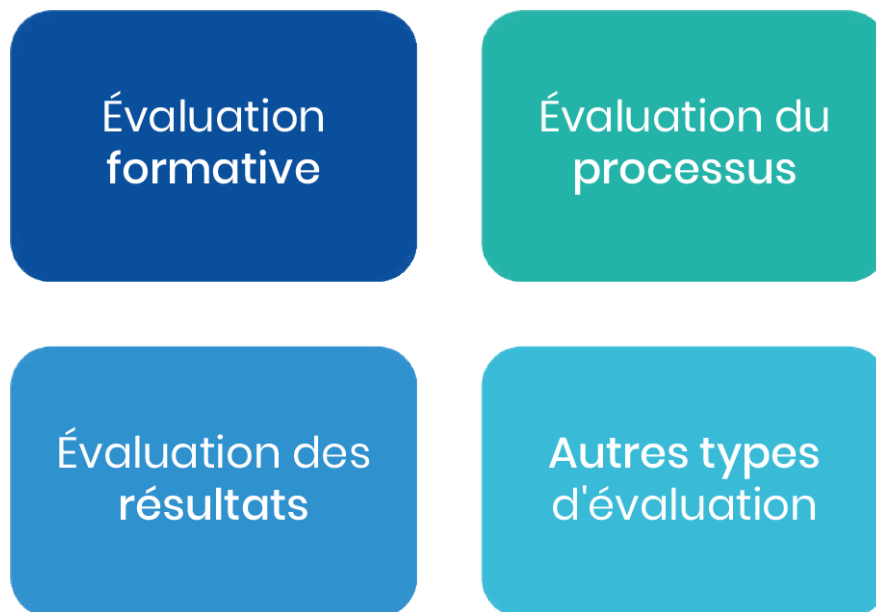
Dans une **évaluation participative**, l'évaluateur et les acteurs partagent le contrôle du processus d'évaluation. Cette approche peut impliquer une prise de décision conjointe sur les objectifs de l'évaluation, la conception et les processus de collecte de données, ainsi que la mise en œuvre et l'utilisation conjointes d'une évaluation.

Ce processus permet aux acteurs non seulement d'exprimer leurs besoins et leurs valeurs, mais aussi de les intégrer activement dans le processus d'évaluation par le biais de procédures de co-conception.

Dans une **évaluation d'autonomisation**, l'évaluateur considère que les acteurs (par exemple, le personnel de l'initiative, les participants) contrôlent le processus d'évaluation tout en jouant le rôle d'accompagnateur ou d'ami critique. Dans ce type d'évaluation, les acteurs sont en fin de compte chargés de prendre les décisions essentielles (par exemple, concernant les objectifs de l'évaluation, la conception et la collecte des données). Ils conduisent également la mise en œuvre et les mesures de suivi et en gardent le contrôle. Une évaluation d'autonomisation (empowerment en anglais) demande donc non seulement aux acteurs d'exprimer et d'intégrer leurs besoins, leurs valeurs et leur situation, mais aussi de s'approprier pleinement le processus d'évaluation et d'en assumer la responsabilité.

Ensemble, les évaluations collaboratives, participatives et d'autonomisation reflètent les différentes formes que peut prendre l'implication des acteurs dans un processus d'évaluation. Si ces approches diffèrent notamment par le rôle qu'elles attribuent aux acteurs, elles peuvent toutes être utilisées pour renforcer l'intégration de leurs besoins, valeurs et circonstances à chaque étape du processus. Chacune de ces approches permet de renforcer l'inclusivité de l'évaluation, de susciter la confiance entre l'évaluateur et les acteurs et d'améliorer la réflexion et l'apprentissage au sein de l'organisation. Si elles sont bien appliquées, elles peuvent toutes contribuer à la mise en œuvre d'une évaluation fondée sur des données probantes.

6. PRINCIPAUX TYPES D'ÉVALUATION

Il existe d'innombrables types d'évaluation qui diffèrent les uns des autres en termes d'objectifs, de méthodes, de calendrier et de portée. Nous présentons ci-dessous les trois principaux types d'évaluation. Tous ces types peuvent être mis en œuvre en utilisant l'approche de l'évaluation basée sur des preuves décrite dans le guide électronique INDEED 2 et en utilisant l'outil d'évaluation INDEED.

6.1 ÉVALUATION FORMATIVE

L'évaluation formative est généralement réalisée dans le cadre du processus de planification avant le début de la mise en œuvre, mais elle peut également être réalisée pour des initiatives en cours lorsqu'elles sont réaménagées. Elle permet d'évaluer la conception ou le plan de l'initiative.

L'évaluation formative porte un regard systématique sur l'initiative (prévue) – ce qu'elle vise à faire, comment ses objectifs doivent être atteints et sur quels types d'hypothèses sous-jacentes elle repose. Elle peut montrer si le plan de mise en œuvre de l'initiative est susceptible de produire les résultats escomptés et s'il pourrait être amélioré.

L'évaluation formative peut également prendre la forme d'une mise en œuvre pilote de l'initiative prévue qui permettra de tester la tâche et les activités programmées et de vérifier leur exactitude et leur efficacité.

En termes de méthodes et de données, les publications scientifiques sur la radicalisation et la déradicalisation peuvent être utilisées pour évaluer si les hypothèses de l'initiative sont étayées par des données probantes. Une autre méthode courante consiste à mener des entretiens et des enquêtes auprès des principaux acteurs afin de recueillir leur avis sur le plan de l'initiative. Il peut également s'agir de collecter et d'analyser des données sur le contexte de l'initiative afin de déterminer si elle répond aux besoins qu'elle est censée satisfaire.

Les questions typiques auxquelles les évaluations formatives peuvent répondre sont les suivantes :

- Le plan d'initiative repose-t-il sur des hypothèses solides concernant la radicalisation et la manière de la prévenir ?
- Quels types d'activités doivent être mis en œuvre ?
- Le plan d'initiative répond-il aux besoins que l'initiative est censée satisfaire ?
- La mise en œuvre du projet pilote fonctionne-t-elle comme prévu ?

3 EXEMPLE D'ÉVALUATION FORMATIVE DU PROGRAMME « COMPRENDRE=RESPECTER »

Initiative : UNDERSTAND=RESPECT (« comprendre-respecter ») est un programme éducatif visant à prévenir la radicalisation menant à la discrimination et aux discours de haine, **développé par le Dr. Marzena Kordaczuk-Wąs et mis en œuvre par la Plateforme polonaise pour la sécurité intérieure.**

Objectifs et groupe cible : L'objectif de l'initiative est de promouvoir un comportement exempt de toute forme de radicalisme, de discrimination et d'incitation à la haine parmi les élèves et les enseignants des écoles secondaires, les parents et la communauté locale.

Activités : Activités éducatives (ateliers, discussions, journées thématiques), formation à la vie quotidienne (psychologique et sociale, gestion du stress et de l'agressivité, maîtrise de soi) et activités de loisirs.

Évaluateur : Évaluateur externe (chercheur universitaire)

Objectif de l'évaluation : L'évaluation formative a été réalisée pendant et après la mise en œuvre pilote de l'initiative. L'objectif était de déterminer si l'initiative avait été mise en œuvre correctement et efficacement. L'évaluation a également porté sur les hypothèses sous-jacentes et le plan de mise en œuvre.

Méthodes : Entretiens avec l'équipe de mise en œuvre du programme et les représentants des écoles.

Résultats : L'initiative a généralement été jugée bien planifiée et réaliste. L'évaluation a permis de formuler quelques recommandations sur la manière d'en améliorer le contenu et l'organisation.

Pour plus d'informations : Plate-forme polonaise pour la sécurité intérieure. Comprendre = Respecter (en polonais et en anglais)

6.2 ÉVALUATION DU PROCESSUS

L'évaluation du processus porte sur la manière dont l'initiative fonctionne dans la pratique. Elle est généralement menée pour déterminer si l'initiative est mise en œuvre conformément au plan initial et pour savoir comment elle peut être améliorée. Elle peut se centrer sur différents aspects de la mise en œuvre et produire de nombreuses informations utiles pour améliorer l'initiative à l'avenir.

Pour réaliser une évaluation de processus, il faut disposer de données sur le plan de mise en œuvre de l'initiative et sur sa mise en œuvre effective. Le plan de mise en œuvre de l'initiative, ainsi que les discussions avec les principaux acteurs impliqués, déterminent les critères sur la base desquels la mise en œuvre doit être jugée. Ces critères peuvent être par exemple le nombre de cours de formation ou d'événements organisés, ou le taux de participation aux cours de formation ou aux événements. Les critères ne doivent pas nécessairement être mesurables en chiffres. Ils peuvent concerner la satisfaction et l'opinion des participants à l'égard du programme, ou la coopération entre les différents partenaires impliqués dans la mise en œuvre de l'initiative.

Les questions typiques auxquelles les évaluations de processus peuvent répondre sont les suivantes :

- Comment se déroule la mise en œuvre de l'initiative ?
- L'initiative (ou certaines de ses activités) est-elle mise en œuvre conformément au plan ?
- Dans quelle mesure l'initiative a-t-elle atteint son groupe cible ?
- Comment les participants vivent-ils l'initiative ?
- Comment les principales parties prenantes collaborent-elles pour atteindre les objectifs ?
- Dans quelle mesure les principales parties prenantes sont-elles impliquées dans l'initiative ?
- La mise en œuvre de l'initiative s'est-elle heurtée à des obstacles ?

4 ÉVALUATION DU PROCESSUS DE TRAVAIL MULTI-AGENCES EN BELGIQUE, AUX PAYS-BAS ET EN ALLEMAGNE

Initiative : Multi Agency Working (MAW, travail multi-agences) en Belgique, aux Pays-Bas et en Allemagne. Ces plateformes multi-agences ont été mises en place pour prévenir la radicalisation et l'extrémisme violent.

Évaluateur : Évaluateur externe (chercheurs universitaires de l'IRCP, Université de Gand)

Objectif de l'évaluation : L'évaluation a pris la forme d'une évaluation de processus (réaliste) dont l'objectif est de découvrir « ce qui fonctionne dans quelles conditions ». Elle a analysé la mise en œuvre de l'approche multi-agences et la manière dont les différentes agences impliquées coopèrent. L'objectif

était d'identifier les domaines d'amélioration et de comprendre le fonctionnement du mécanisme.

Méthodes de collecte des données : Analyse systématique de la littérature - utilisée pour établir des indicateurs pour l'évaluation. Travail de terrain dans une ville par pays, comprenant l'observation participative des réunions du MAW, des entretiens semi-structurés avec différents participants et des groupes de discussion pour explorer les éléments manquants.

Méthodes d'analyse des données : Les données qualitatives obtenues lors des entretiens semi-structurés ont été analysées à l'aide d'un cadre SWOT (forces, faiblesses, opportunités et menaces) afin d'identifier les forces et les faiblesses internes ainsi que les opportunités et les menaces externes du MAW. Les données qualitatives issues des observations et des entretiens ont été testées par rapport aux indicateurs de processus élaborés au cours de l'analyse documentaire systématique.

Résultats : Le facteur le plus important pour un bon processus de collaboration multi-agences est la confiance. Dans tous les pays analysés, le secret professionnel et le secret de l'enquête posent problème, de même que la pénurie de ressources humaines. Le rôle du coordinateur de la structure MAW s'est avéré très important. La pandémie, les changements sociaux et les nouvelles formes de radicalisation ont été considérés comme une menace extérieure. Dans le cadre des résultats et des recommandations de l'évaluation, un outil d'auto-évaluation en ligne a été développé pour les praticiens locaux (<https://emmascan.eu/>).

Pour plus d'informations : Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (eds.). (2022). Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany. Antwerpen: Maklu.

6.3 ÉVALUATION DES RÉSULTATS

L'évaluation des résultats mesure les effets de l'initiative. Il s'agit d'un moyen courant de déterminer si l'initiative a atteint ses objectifs et produit le résultat escompté. Comme pour l'évaluation du processus, il faut établir des critères pour déterminer si l'initiative a été efficace ou non. Il est souvent nécessaire d'avoir des informations sur la situation avant le début de la mise en œuvre de l'initiative.

L'évaluation des résultats peut être réalisée de plusieurs façons, en fonction de ses objectifs. Si l'évaluation porte sur la manière dont les participants perçoivent les résultats de l'initiative ou sur l'ampleur des changements qu'elle a entraînés, les méthodes qualitatives (par exemple, les entretiens, les enquêtes) sont souvent le meilleur choix. Si l'objectif est de prouver que l'initiative est à l'origine du résultat escompté, des méthodes quantitatives peuvent être utilisées pour examiner le type et l'ampleur des effets de l'intervention, ainsi que la caractéristique ou la dimension de l'intervention qui semble être la plus bénéfique. Selon la méthode utilisée, le niveau de preuve de l'évaluation quantitative des résultats varie (c'est-à-dire le degré de fiabilité des conclusions qui peuvent en être tirées). Les essais contrôlés randomisés fournissent les données les plus solides.

Il est important de noter que les méthodes d'évaluation quantitative et qualitative sont complémentaires. Cependant, l'une ne peut pas remplacer l'autre. Les méthodes qualitatives ne peuvent pas tirer de conclusions causales sur l'effet de l'intervention. D'autre part, les méthodes quantitatives ne permettent généralement pas d'étudier la manière dont les individus ont vécu l'intervention.

Les questions typiques auxquelles les évaluations de résultats peuvent répondre sont les suivantes :

- Quels sont les effets de l'initiative ?
- L'initiative a-t-elle atteint ses objectifs et ses résultats ?
- Dans quelle mesure le groupe cible a-t-il vu ses connaissances, ses compétences, ses attitudes et son comportement changer après avoir participé à l'initiative ? Comment ces changements se comparent-ils à ceux observés chez les personnes qui n'ont pas participé à l'initiative ?
- Y a-t-il eu des effets inattendus sur le groupe cible ou le contexte ?

5 ÉVALUATION DES RÉSULTATS D'AGGREDI À HELSINKI, EN FINLANDE

Initiative : Aggredi

Objectifs de l'initiative et groupe cible : Aggredi est une initiative gérée par une ONG (HelsinkiMissio) qui vise à réduire la récidive chez les délinquants âgés de 18 à 49 ans condamnés pour violence dans la rue. Elle offre un encadrement et une aide pratique dans le but de favoriser la réinsertion dans la société.

Évaluateur : Chercheurs de l'Institut national de recherche sur la politique juridique en Finlande.

Objectif de l'évaluation : déterminer si l'initiative a permis de réduire la récidive de ses clients.

Méthode : Une étude quantitative qui a comparé la récidive entre 1) les clients qui ont terminé le programme Aggredi, 2) les clients qui ont participé mais qui ont abandonné, 3) les délinquants à qui on a proposé de participer mais qui ont refusé, et 4) un groupe témoin de délinquants similaires qui n'ont pas eu de contact avec Aggredi.

Résultats : L'évaluation a montré que le taux de récidive était beaucoup plus faible chez les personnes qui ont accompli le programme que chez celles qui l'ont abandonné. Elle a également montré que plus la participation au programme était longue, plus le niveau de récidive était faible. En raison de difficultés méthodologiques, il a été difficile de prouver de manière concluante que la baisse de la récidive observée était due à la participation au programme.

Pour plus d'informations : évaluation Rapport d'Aggrediprogramme (en finnois).

6.4 AUTRES TYPES D'ÉVALUATION

Évaluation
économique

Évaluation
réaliste

Évaluation de
l'utilisation

Évaluation
fondée sur les
objectifs

Évaluation
sans buts

Outre les trois types d'évaluation généraux susmentionnés, de nombreux types d'évaluation plus spécifiques sont souvent mentionnés. En voici quelques exemples :

Évaluation économique

L'évaluation économique est utile pour examiner la relation entre les **coûts** et l'**efficacité** de l'initiative. Par exemple, une initiative très efficace peut être très coûteuse et donc impossible à mettre en œuvre, ou une initiative peut être peu coûteuse mais inefficace.

Cette forme d'évaluation est principalement utilisée par les bailleurs de fonds pour déterminer la valeur financière de l'initiative et par les décideurs politiques pour identifier et comparer les coûts des différentes initiatives. Les administrateurs et les responsables de la mise en œuvre de l'initiative peuvent également modifier l'intervention si elle génère trop de dépenses.

Les questions typiques auxquelles les évaluations économiques peuvent répondre sont les suivantes :

- Quelles sont les ressources utilisées pour l'initiative ?
- Comment les ressources sont-elles utilisées ?
- Comment les coûts sont-ils transformés en résultats ?

Évaluation réaliste

L'évaluation réaliste est un type d'évaluation qui se concentre sur le comment et le pourquoi des résultats de l'initiative en identifiant les **mécanismes sous-jacents qui amènent les initiatives à produire certains résultats**. Elle est particulièrement utile pour comprendre comment une initiative fonctionne dans différents contextes et dans quelles conditions, car elle cherche à expliquer pourquoi une initiative fonctionne pour certains et pas pour d'autres.

Les questions typiques auxquelles les évaluations économiques peuvent répondre sont les suivantes :

- Quels sont les facteurs contextuels qui influent sur l'efficacité de l'initiative ?
- Quelles sont les stratégies d'initiative les plus efficaces ?
- Quelles sont les activités qui ont le plus d'impact ?
- Quels sont les facteurs qui font que l'initiative réussit dans certains contextes et pas dans d'autres ?

Évaluation de l'utilisation

L'évaluation axée sur l'utilisation repose sur l'idée que les **résultats de l'évaluation doivent être utiles aux principaux utilisateurs ciblés** et que les conclusions doivent être utilisées. C'est pourquoi ce type d'évaluation doit être conçu de manière à ce que les résultats soient utilisés, et l'engagement des utilisateurs de l'évaluation est nécessaire dès la phase de planification de l'évaluation.

L'évaluation de l'utilisation peut être intégrée en conjonction avec les évaluations formatives, procédurales et de résultats précédemment mentionnées, en utilisant diverses méthodes adaptées aux besoins des utilisateurs ciblés. Le choix de la méthode dépendra des données requises pour répondre aux questions essentielles de l'évaluation, ainsi que de la méthode la mieux adaptée pour fournir ces résultats.

Évaluation fondée sur les objectifs

L'évaluation basée sur les objectifs permet de déterminer si l'initiative progresse **vers un ensemble d'objectifs SMART** (Spécifiques, Mesurables, Atteignables, Pertinents et Temporels). Cette évaluation est utilisée par les bailleurs de fonds ou les responsables de la mise en œuvre de l'initiative pour montrer que l'initiative progresse vers les objectifs convenus lors de la phase de planification de l'initiative. Les objectifs fixés ne sont pas remis en question.

Les questions typiques auxquelles les évaluations économiques peuvent répondre sont les suivantes :

- L'initiative a-t-elle atteint ses objectifs ?
- Les objectifs ont-ils été atteints grâce à l'initiative ou à d'autres facteurs externes ?

Évaluation sans objectifs

L'évaluation sans objectifs examine les résultats de l'initiative sans se concentrer sur un seul objectif. L'évaluateur ne connaît même pas les buts et objectifs de l'initiative. L'évaluation analyse les résultats et les effets de l'initiative sans être orientée par un objectif spécifique prédéterminé. Ainsi, l'évaluateur n'est ni biaisé ni influencé par des attentes. L'évaluateur doit être externe et ne pas connaître l'organisation ou l'initiative.

L'évaluation sans objectifs se penche sur les résultats et les changements involontaires provoqués par l'initiative et permet d'identifier les effets secondaires positifs et négatifs. Elle est utilisée lorsque l'initiative nécessite de travailler dans un environnement complexe et que les objectifs ne sont pas clairs.

Les questions typiques auxquelles les évaluations sans objectifs peuvent répondre sont les suivantes :

- Quels sont les résultats de l'initiative ?
- Les résultats peuvent-ils être attribués à l'initiative ?
- Les effets sont-ils positifs ou négatifs ?

6.5. COMBINAISON DES TYPES D'ÉVALUATION

Il est possible de combiner différents types d'évaluation en une seule. Cela nécessite plus de ressources, mais peut également produire des résultats plus utiles et plus riches. Il est assez courant de combiner l'évaluation des résultats et des processus, ce qui peut s'avérer utile, notamment lorsque l'on cherche à expliquer pourquoi l'initiative a ou n'a pas eu l'effet escompté. La combinaison de l'évaluation des processus et des résultats peut permettre d'identifier, par exemple, dans quelle mesure l'incapacité à atteindre le résultat souhaité est due à une mauvaise mise en œuvre ou à des faiblesses dans la conception de l'initiative.

En savoir plus

Pour plus d'informations sur les évaluations formatives, de processus et de résultats :

- Boîte à outils d'évaluation. Types d'évaluation.
- Meilleure évaluation. Qu'est-ce que l'évaluation ?
- James Bell Associates. (2018). Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).

Pour plus d'informations sur les autres types d'évaluation :

- MEASURE Evaluation. Évaluation économique.
- OMS. Evaluations économiques.
- Meilleure évaluation. Évaluation réaliste.
- BetterEvaluation. Évaluation axée sur l'utilisation.
- Patton, M. Q. (2008). *Utilization-focused evaluation* (4th ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-free evaluation: An orientation for foundations' evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).

7. CONCEPTION ET MÉTHODES D'ÉVALUATION

Les évaluations impliquent de prendre de multiples décisions et de faire des choix. L'une des décisions clés consiste à choisir la conception et les méthodes d'évaluation appropriées. Le type d'évaluation donne une orientation à l'évaluation, mais ne définit pas encore la manière dont elle sera menée. La conception de l'évaluation définit la structure générale et la portée de l'évaluation. Les méthodes d'évaluation la complètent en définissant la manière dont les données seront collectées et analysées (voir tableau 1).

Tableau 1 : Décisions clés dans la planification de l'évaluation

Type d'évaluation	
Choisis en fonction des objectifs de l'évaluation Formative, processus, résultat, etc	
Conception de l'évaluation	
Définit le champ d'application et la structure de l'évaluation	
Méthodes de collecte des données	Méthodes d'analyse des données
Quel type de données sera utilisé et comment seront-elles collectées ?	Comment les données collectées sont-elles analysées pour tirer des conclusions ?

La conception et les méthodes d'évaluation les plus appropriées dépendent des objectifs, de la portée et des ressources disponibles pour l'évaluation. Ce chapitre donne un bref aperçu de certains modèles d'évaluation courants et des méthodes de collecte et d'analyse des données.

7.1 MODÈLES D'ÉVALUATION

La conception de l'évaluation clarifie la **structure de base de l'évaluation**. Il définit, par exemple, si l'évaluation se centrera sur l'analyse de la situation à un moment donné ou sur une comparaison sur différentes périodes. Une autre décision clé est de savoir si l'évaluation se concentrera uniquement sur l'initiative elle-même ou si des groupes de comparaison seront utilisés.

Certains modèles d'évaluation sont plutôt faciles à mettre en œuvre, tandis que d'autres nécessitent une expertise professionnelle plus poussée et une connaissance approfondie des méthodes scientifiques. Cette section présente quelques-uns des modèles d'évaluation les plus utilisés, des moins exigeants aux plus exigeants.

Étude de cas

Une évaluation utilisant un modèle d'étude de cas recueille des **informations approfondies sur un petit nombre de cas** (par exemple, quelques participants à une initiative). Elle peut réunir des informations détaillées sur le fonctionnement et les conséquences (involontaires) d'une initiative. Cela dit, les études de cas ont également leurs limitations. **Les conclusions que l'on en tire ne sont généralement pas représentatives ou généralisables.** Il est rarement possible de savoir si les expériences d'un petit nombre de participants interrogés dans le cadre de l'évaluation reflètent les expériences des participants aux initiatives en général.

L'étude de cas est particulièrement utile lorsque l'accès aux données est limité. Parfois, c'est la seule méthode d'évaluation disponible. Les études de cas sont également très utiles pour formuler des hypothèses et des questions d'évaluation qui seront étudiées ultérieurement à l'aide de modèles d'évaluation plus complexes. En offrant une vision plus approfondie du fonctionnement de l'initiative, elles peuvent également constituer un bon complément aux évaluations fondées sur des méthodes quantitatives et des indicateurs numériques.

6 EXEMPLE DE CONCEPTION D'UNE ÉTUDE DE CAS

Cherney et Belton (2020) ont opté pour un modèle d'étude de cas pour étudier le programme de réinsertion sociale PRISM. Ils se sont concentrés sur trois clients seulement, pour lesquels les données disponibles étaient suffisantes pour étudier la progression dans le temps.

L'évaluation a porté sur l'impact de PRISM en recueillant des informations sur les points de vue des personnes à différents moments. Les informations nécessaires ont été recueillies en fonction de différentes méthodes de collecte de données, notamment des entretiens avec le personnel de PRISM et les personnes elles-mêmes, l'examen des rapports d'avancement rédigés par les psychologues de PRISM et les notes de cas des clients compilées par le personnel de PRISM. L'analyse qualitative du contenu a été utilisée pour analyser les données. Les résultats ont montré les progrès réalisés par chaque client et les améliorations à apporter.

Pour plus d'informations : Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.

Modèles Transversaux

Une évaluation utilisant un modèle transversal recueille des données auprès du plus grand nombre possible de personnes (par exemple, celles qui mettent en œuvre une initiative ou qui y participent) à un moment donné, généralement à l'aide d'une enquête. Ce type d'évaluation permet de collecter des données auprès d'un grand nombre de sujets et de comparer les différences entre les groupes. Par exemple, il est possible d'analyser si les personnes qui ont participé à l'initiative diffèrent des autres participants à l'étude en ce qui concerne certains aspects liés aux objectifs de l'initiative (par exemple, les attitudes ou les comportements).

Par conséquent, une conception transversale peut créer un 'instantané' utile du fonctionnement de l'initiative, de sa réception ou de ses effets potentiels. Elle est particulièrement adaptée aux évaluations de processus. Lorsqu'il s'agit d'évaluer

les résultats, ce n'est pas l'option idéale. En effet, la brièveté du délai rend difficile l'évaluation des effets, et l'absence de groupe de contrôle limite la capacité d'une évaluation à établir une relation de cause à effet entre une initiative et ses effets. En outre, les différences entre les personnes exposées à l'initiative et les autres participants à l'étude peuvent être dues à des facteurs autres que l'initiative et ses effets (c'est-à-dire un biais de sélection). Les personnes participant à l'initiative diffèrent probablement des autres à bien des égards, et il peut être impossible d'en tenir compte dans la recherche.

7 EXEMPLE DE PLAN TRANSVERSAL

Dunn et al. ont évalué la stratégie de lutte contre la radicalisation de la police australienne de Nouvelle-Galles du Sud, qui comprenait une initiative d'engagement communautaire auprès des communautés musulmanes de Sydney. Les évaluateurs étaient des chercheurs universitaires qui ont collaboré avec le personnel de la police de Nouvelle-Galles du Sud. L'initiative a été évaluée en analysant les données d'une enquête ponctuelle menée auprès des membres des communautés ciblées par l'initiative. Cette enquête a permis de recueillir des données sur la connaissance qu'ont les Musulmans de Sydney de l'initiative d'engagement communautaire de la police de Nouvelle-Galles du Sud et sur leur exposition à cette initiative, ainsi que sur la confiance, la coopération et les perceptions de la police de Nouvelle-Galles du Sud.

L'étude a montré que l'initiative a réussi à établir un contact direct avec la communauté, des relations durables et une forte sensibilisation. Les personnes interrogées ont recommandé de multiplier les contacts, d'améliorer la visibilité et de renforcer les partenariats.

Pour plus d'informations : Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.

Conception longitudinale

Le modèle longitudinal est généralement utilisé pour **évaluer les effets d'une initiative dans le temps**. Dans le type le plus courant d'étude longitudinale, l'évaluateur recueille des données auprès des participants à deux ou plusieurs moments avant et après le lancement d'une initiative. L'adoption d'un tel modèle longitudinal peut être un outil puissant pour évaluer les effets à court et à long terme d'une initiative, ainsi que son bon fonctionnement. Parce qu'elle nécessite des données collectées à différents moments, sa réalisation requiert un délai plus long. Cependant, aucune conclusion causale sur l'efficacité de l'initiative ne peut être tirée sur la base de ces modèles longitudinaux. La principale limite concerne l'absence de dimension contrefactuelle (l'impossibilité de savoir ce qui se serait passé si l'individu n'avait pas participé à l'initiative).

CONSEIL :

Idéalement, l'évaluation utilisant un modèle longitudinal est planifiée en même temps que l'initiative elle-même. Cela permet de s'assurer que les données nécessaires seront collectées au bon moment et que les pratiques de suivi de l'initiative soutiennent l'évaluation.

8 EXEMPLE DE PLAN LONGITUDINAL

Les chercheurs universitaires Feddes, Mann et Doosje ont utilisé un modèle longitudinal pour évaluer un programme néerlandais de formation à la résilience. Au total, 46 jeunes Musulmans issus de l'immigration ont participé à la formation. Pour l'évaluation, des données ont été recueillies auprès des participants au programme au moyen d'un questionnaire à quatre moments différents : 1) avant le début de la formation, 2) après l'achèvement du premier module, 3) immédiatement après l'achèvement de la formation et 4) trois mois après la formation.

Les résultats de l'évaluation montrent que la formation a eu un effet positif sur les participants en renforçant leur estime de soi, leur empathie et leur capacité à anticiper le comportement et les réactions des autres. Les participants ont également fait état d'intentions et d'attitudes moins violentes à l'égard de la violence fondée sur l'idéologie. Toutefois, les résultats ont montré que les participants présentaient des niveaux plus élevés de narcissisme. Dans l'ensemble, les résultats montrent que l'autonomisation des participants et l'amélioration de leur empathie sont des facteurs de réussite de la formation à la résilience.

Pour plus d'informations : Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing self-esteem and empathy to prevent violent radicalization: a longitudinal quantitative evaluation of a resilience training focused on adolescents with a dual identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400–411.

Plans (quasi) expérimentaux

Une évaluation utilisant un modèle (quasi) expérimental **compare un groupe de personnes (ou d'écoles, de prisons, de villes, etc.) auquel une initiative a été appliquée à un groupe de contrôle auquel cette initiative n'a pas été appliquée.** L'utilisation d'un groupe de contrôle permet d'analyser si le changement observé chez les participants est réellement dû à l'initiative et non à d'autres facteurs.

Un groupe de contrôle peut être créé de différentes manières. Dans une étude expérimentale (également appelée **essai contrôlé randomisé**, ou ECR), les participants sont répartis de manière aléatoire entre un groupe de traitement et un groupe de contrôle. Dans le domaine de la PVE/CVE, une telle répartition aléatoire est difficile pour des raisons à la fois pratiques et éthiques. Du point de vue des inférences causales, les expériences randomisées apportent les données les plus solides quant à l'efficacité de l'initiative

9 EXEMPLE D'ESSAI CONTRÔLÉ RANDOMISÉ

Un essai contrôlé randomisé a été utilisé dans l'évaluation d'un projet du gouvernement danois visant à lutter contre les discours extrémistes chez les jeunes. L'évaluation a été menée par les chercheurs universitaires Parker et Lindekilde. Ils ont créé une expérience d'enquête qui a utilisé des groupes de contrôle et de traitement. Le groupe de contrôle n'a pas été exposé au projet et le groupe de traitement l'a été. Les participants du groupe de contrôle ont répondu à une enquête avant d'assister à un atelier avec d'anciens extrémistes, tandis que les participants du groupe de traitement ont répondu aux questions juste après avoir assisté au même atelier. Pour évaluer si l'initiative avait effectivement abouti à une diminution du soutien à la violence politique, les évaluateurs ont posé des questions indirectes sur la violence politique.

Pour plus d'informations Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Sciences*, 10(4).

Une autre approche est le modèle quasi-expérimental dans lequel le groupe de contrôle est créé par d'autres moyens que l'attribution aléatoire. Par exemple, un évaluateur peut créer un groupe de contrôle en comparant une population dans un environnement spécifique (une école, une ville, une prison...) où une initiative est appliquée à une population dans un environnement comparable à celui où l'initiative n'est pas appliquée (une école, une ville ou une prison voisine présentant des caractéristiques similaires).

10 EXEMPLE DE PLAN QUASI-EXPÉRIMENTAL

L'évaluation du programme Aggredi a été menée pour déterminer si l'initiative avait permis de réduire le taux de récidive de ses clients. L'objectif principal de l'utilisation d'un modèle quasi-expérimental était de déterminer si l'initiative avait réussi à réduire la récidive en estimant ce qui serait arrivé aux personnes qui ont participé au traitement si elles n'avaient pas participé au programme Aggredi.

À cette fin, une étude quantitative comparant la récidive entre trois groupes de traitement et un groupe de contrôle a été menée. Les groupes de traitement étaient les suivants : 1) les clients qui ont suivi le programme Aggredi jusqu'au bout, 2) les clients qui ont participé au programme mais l'ont abandonné, et 3) les délinquants à qui l'on a proposé de participer au programme. Pour les trois groupes, il y avait un groupe de comparaison composé de délinquants similaires n'ayant pas eu de contact avec Aggredi.

L'idée de base était de créer un groupe de comparaison pour évaluer la récidive du groupe de traitement par rapport à la récidive du groupe de comparaison, composé d'individus similaires aux participants d'Aggredi en termes d'âge, de sexe et d'antécédents criminels. Le groupe de comparaison a été constitué à partir des données du Registre de recherche sur les crimes et les sanctions de l'Institut de recherche en politique juridique.

Pour plus d'informations : [Rapport d'évaluation du programme Aggredi \(en finnois\)](#)

7.2 MÉTHODES DE COLLECTE DES DONNÉES

Les conceptions d'évaluation ne prescrivent généralement pas de méthodes particulières de collecte de données, et elles peuvent être combinées avec toute une série de méthodes. Cette section passe en revue quelques méthodes clés de collecte de données qui peuvent être utilisées dans les évaluations.

Examen systématique de la documentation existante

Un bon point de départ pour la collecte de données consiste à examiner le **type de données déjà disponibles sur l'initiative**. Les données existantes pertinentes comprennent les plans de mise en œuvre de l'initiative, les rapports d'avancement et tout document expliquant ses objectifs et sa théorie du changement. Il peut également s'agir de données de suivi du projet, telles que les rapports sur les activités et les participants.

Les documents existants sont utiles pour comprendre les objectifs et les plans de l'initiative. Les données de suivi peuvent constituer une source précieuse pour les études longitudinales, dans lesquelles il est important de disposer de données à différents moments afin d'observer le changement de manière diachronique. Idéalement, les pratiques de suivi de l'initiative sont conçues dès le départ pour produire les données nécessaires à l'évaluation.

Entretiens

Les entretiens sont une méthode de collecte de données couramment utilisée dans l'évaluation des initiatives PVE/CVE/Dérad. Ils sont particulièrement utiles pour obtenir des **informations et des points de vue approfondis sur la mise en œuvre** de l'initiative. Ils sont également souvent utilisés pour **évaluer les effets spécifiques** de l'initiative (tels que les effets sur les opinions et les attitudes des participants).

Les entretiens peuvent être menés de différentes manières. Ils peuvent être structurés : toutes les personnes interrogées répondent aux mêmes questions. Ou bien ils peuvent être semi-structurés : les répondants sont interrogés sur les mêmes sujets, mais l'ordre des questions peut changer et où l'enquêteur peut poser des questions de suivi. Enfin, les entretiens peuvent être non structurés et prendre la forme d'une conversation libre.

Chaque type d'entretien a ses avantages et ses inconvénients. Les entretiens structurés sont les plus efficaces lorsqu'il s'agit de générer des réponses facilement comparables. S'il est important de comprendre en profondeur les perceptions d'une personne interrogée, il est généralement préférable d'utiliser des entretiens semi-structurés ou non structurés car ils laissent plus d'espace à la personne pour expliquer son point de vue dans ses propres termes.

Focus Groups

Les groupes de discussion (ou de parole) sont des discussions avec un groupe de (généralement cinq à dix) personnes sur un sujet donné. Ils peuvent **remplacer ou compléter les entretiens**. Les participants peuvent représenter un groupe spécifique de personnes (comme les participants à une initiative) ou se composer d'un ensemble diversifié d'acteurs (par exemple les praticiens qui mettent en œuvre une initiative à différents niveaux).

Les groupes de discussion peuvent constituer une alternative rentable et rapide aux entretiens individuels approfondis. Ils constituent également un bon moyen de mettre en évidence les similitudes et les différences dans les expériences de la mise en œuvre et des effets d'une initiative.

Enquêtes

Une enquête est une autre solution pour collecter des informations auprès de plusieurs répondants. Dans une enquête, un certain nombre de personnes sont invitées à remplir un questionnaire standardisé. Les enquêtes constituent un **moyen efficace de recueillir des données auprès d'un grand nombre de personnes dans un court laps de temps**, afin d'évaluer, par exemple, l'impact d'une initiative sur les

participants. Le questionnaire d'enquête peut être rempli de manière autonome ou dans le cadre d'une activité guidée, en personne ou en ligne.

Si les enquêtes constituent un moyen efficace de recueillir des données, elles présentent également des **limites** notables. Un problème très courant est le faible taux de réponse (seul un nombre limité de répondants remplit le questionnaire). En outre, l'utilité de l'enquête dépend fortement de la qualité de la formulation des questions. Il est important que les questions soient claires et faciles à comprendre. Il est fortement recommandé de prendre le temps d'élaborer soigneusement le questionnaire et de le tester avant de l'utiliser.

Ce que l'on gagne en efficacité et en nombre de répondants, on le perd en détail et en profondeur. Les données collectées au moyen d'un questionnaire sont souvent limitées et superficielles. Par conséquent, s'il est important de recueillir des connaissances approfondies, les entretiens ou les groupes de discussion constituent généralement une meilleure solution.

Observation participante et non participante

L'observation participante se réfère à un processus de collecte de données dans lequel l'évaluateur s'engage directement avec l'initiative et prend part à ses activités quotidiennes. L'observation non participante consiste à observer les activités de l'initiative sans y prendre part activement.

L'observation participante et l'observation non-participante **permettent à l'évaluateur de faire l'expérience directe de la mise en œuvre de l'initiative**. Elles permettent de comprendre en détail le fonctionnement quotidien d'une initiative, y compris ses difficultés et ses conséquences (involontaires). Elles peuvent être particulièrement utiles si elles sont utilisées en combinaison avec d'autres méthodes de collecte de données, et elles peuvent servir de base à la préparation éclairée d'entretiens approfondis ou de questionnaires d'enquête.

II EXEMPLE : Méthodes de collecte de données utilisées dans l'évaluation du programme Renforcer la résilience face à l'extrémisme violent (STRIVE) II, 2017-2020

L'initiative STRIVE II, mise en œuvre par le Royal United Services Institute (RUSI), vise à réduire le recrutement et le soutien aux groupes extrémistes violents ainsi que la radicalisation générale dans les points chauds du Kenya. L'initiative se concentre sur les facteurs structurels, les dynamiques de groupe et les facteurs individuels qui créent les conditions et contribuent à la radicalisation et au recrutement.

L'évaluation a été commandée par le RUSI et réalisée par des évaluateurs externes qui étaient des chercheurs universitaires. Elle a combiné une évaluation des résultats de l'impact de l'initiative et une évaluation formative des actions futures.

Plusieurs méthodes de collecte de données ont été utilisées :

Documents existants – 40 documents de référence tels que des rapports de gestion, des documents politiques, des recherches publiées et des orientations de programmes, des données de suivi et d'évaluation, des orientations d'évaluation et de suivi, ainsi que des documents décrivant la théorie du changement de l'initiative (comment elle était censée produire les résultats escomptés).

Entretiens et groupes de discussion – plus de 50 entretiens semi-structurés et cinq groupes de discussion avec le personnel de l'initiative, les participants et les représentants des bailleurs de fonds et des partenaires.

Observation non participante – observation des différentes activités de l'initiative, y compris les sessions de formation, les réunions internes et les événements publics.

Pour plus d'informations : Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). *Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report.*

Littérature (académique)

Une autre source de données importante pour l'évaluation est la littérature (universitaire) existante, qui permet d'identifier les évaluations d'initiatives similaires et de déterminer les méthodes analytiques et les indicateurs les plus appropriés. Elle est indispensable lorsque l'objectif est d'évaluer dans quelle mesure la théorie du changement et les méthodes de travail de l'initiative sont cohérentes avec les connaissances scientifiques existantes. Il s'agit d'un objectif courant dans les évaluations formatives.

12 EXEMPLE D'UTILISATION DE LA LITTÉRATURE ACADÉMIQUE

Le plan d'action flamand pour la prévention de la radicalisation violente et de la polarisation a été évalué par l'Institut flamand pour la paix. L'évaluation a analysé le plan d'action en général, avec un accent particulier sur plusieurs projets financés par le plan d'action. L'Institut flamand pour la paix a procédé à une analyse approfondie des domaines d'action concrets du plan d'action. Afin d'évaluer si les objectifs et les choix politiques du plan d'action ont été formulés de manière adéquate, la littérature académique sur les mesures de prévention de la radicalisation (violente) a été examinée et comparée au plan d'action.

Pour plus d'informations: Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020) *Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering*. In Cops, D., Pauwels, L. and Van Alstein, M. (eds) *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*.

Méthodes mixtes (combinaison de plusieurs types de données)

Les méthodes de collecte de données décrites ci-dessus peuvent être utilisées séparément, mais elles peuvent également être combinées. C'est ce qu'on appelle une approche mixte. L'utilisation de méthodes mixtes est de plus en plus fréquente dans l'évaluation des initiatives PVE/CVE/Derad.

Une approche mixte, si elle est soigneusement planifiée, présente plusieurs avantages. Elle peut notamment compenser les limites des différentes méthodes de collecte de données et fournir des données beaucoup plus riches sur l'initiative. L'utilisation de méthodes mixtes n'est pas automatiquement meilleure que l'utilisation d'une seule méthode. Il est important de bien réfléchir à la valeur ajoutée de chaque méthode.

13 EXEMPLE 1 DE MÉTHODES MIXTES

Johns et al. ont utilisé une méthodologie mixte pour évaluer l'impact d'un programme de mentorat sportif à Melbourne qui abordait les questions d'identité, d'appartenance et d'isolement culturel des jeunes hommes musulmans. Dans leur évaluation, les chercheurs ont procédé à une observation des participants pendant la seconde moitié du programme. Une fois le programme terminé, des données ont été recueillies auprès des participants et des acteurs par le biais de méthodes qualitatives (entretiens semi-structurés et groupes de discussion) et de méthodes quantitatives (enquêtes de sortie), qui ont ensuite été utilisées pour comparer les données qualitatives.

Pour plus d'informations : Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57–70.

14 EXEMPLE 2 DE MÉTHODES MIXTES

Des chercheurs universitaires ont évalué la stratégie Prevent de prévention de la radicalisation des jeunes au Royaume-Uni. Ils ont utilisé une approche mixte combinant les méthodes suivantes :

- une revue systématique de la littérature de recherche,
- des entretiens avec des praticiens dans les 48 sites du projet au cours des premières étapes de sa mise en œuvre,
- la collecte de 194 pages d'agenda pour cartographier les interventions et les activités du projet à l'échelle nationale,
- une analyse des rendements trimestriels des projets,
- des études de cas approfondies menées sur 12 sites de projets.

Pour plus d'informations : Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). Process Evaluation of Preventing Violent Extremism: Programmes for Young People. Youth Justice Board.

7.3 MÉTHODES D'ANALYSE DES DONNÉES

Une fois les données collectées, elles doivent être analysées pour en tirer des conclusions. Les méthodes d'analyse des données comprennent des techniques de tri, d'interprétation et de traitement des données collectées. Là encore, il existe une grande variété d'options disponibles. Les options les plus appropriées dépendent du type de données collectées, du type de questions auxquelles il faut répondre et du type d'expertise professionnelle dont dispose l'évaluateur. Voici quelques-unes des méthodes d'analyse des données les plus couramment utilisées.

Analyse qualitative du contenu

Cette méthode est largement utilisée pour analyser des documents et des transcriptions d'entretiens et de groupes de discussion. Elle peut également être utilisée pour analyser des notes issues d'observations participantes/non participantes.

Elle consiste essentiellement à structurer et à organiser le texte en identifiant les parties pertinentes pour l'évaluation et en les codant avec des thèmes ou des mots-clés particuliers. De cette manière, il devient possible de filtrer toutes les parties des données qui traitent d'un thème particulier. Lorsque les données sont structurées et organisées par codage, il est plus facile de les analyser et de déterminer le type de conclusions que l'on peut en tirer

Les codes utilisés pour organiser les données sont développés par l'évaluateur. Il existe deux stratégies générales pour y parvenir. Le codage déductif est une stratégie descendante dans laquelle les codes sont élaborés sur la base des objectifs et des questions clés de l'évaluation. Le codage inductif est une stratégie ascendante dans laquelle les codes sont élaborés sur la base d'une lecture attentive des données et de l'identification des sujets et des thèmes qu'elles contiennent. En général, ces deux stratégies sont utilisées conjointement.

Le codage est particulièrement utile lorsqu'il y a beaucoup de données textuelles. Il existe différents types de logiciels qui peuvent être utilisés pour la codification (par exemple, NVivo et Atlas.ti).

Analyse quantitative

Les données quantitatives (numériques), qui peuvent être collectées et produites par le biais d'une enquête ou de d'un examen des données d'un projet, peuvent être analysées à l'aide de plusieurs méthodes statistiques. Celles-ci comprennent des statistiques descriptives de base visant à décrire un ensemble de données, par exemple en calculant son étendue et sa valeur moyenne (la moyenne, le mode ou la valeur médiane). Les statistiques descriptives peuvent être réalisées à l'aide de logiciels tels qu'Excel ou SPSS. Elles peuvent constituer une première étape vers une analyse plus complexe de l'ensemble de données, qui peut impliquer la création d'un modèle de régression linéaire. Un modèle de régression linéaire analyse la signification statistique de la corrélation et de la relation entre deux variables, qui peut être illustrée par un graphique. Ce modèle peut être un outil puissant pour évaluer l'impact d'une initiative, à condition qu'il s'appuie sur un ensemble de données soigneusement collectées.

En savoir plus

- Hofman, J. and Sutherland, A. (2017). Different evaluation designs and methods: *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe.
- Impact Europe. [Database of data collection methods and evaluation designs](#).
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. London. Sage Publications.
- Peersman, G. (2014) *Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10*. Florence: UNICEF Office of Research.
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. [Descriptive statistics](#).
- Woodley, A., (2004). [Getting and analysing of quantitative data](#). The PREST training resources. Commonwealth of Learning.

8. APPROCHE DE L'ÉVALUATION FONDÉE SUR LES DROITS DE L'HOMME

Un aspect important de toute évaluation est de veiller à ce qu'elle respecte les normes éthiques et juridiques. Ceci est particulièrement important lorsqu'il s'agit d'initiatives de PVE/CVE/Dérad qui traitent de sujets sensibles et ciblent souvent des personnes et des communautés vulnérables et stigmatisées. Une évaluation peut permettre de déterminer si l'initiative elle-même respecte les normes éthiques et juridiques.

L'approche fondée sur les droits humains (Human Rights Based Approach, HRBA) donne un cadre intéressant pour réfléchir sur les questions éthiques en matière d'initiatives de PVE/CVE/Dérad. Dans ce chapitre, présentons les principes fondamentaux de cette approche et ce qu'elle signifie en pratique. On trouvera des orientations précises sur la façon d'inclure les aspects éthiques, de genre, juridiques et sociétaux dans l'évaluation dans le Guide INDEED 2.

Approche fondée sur les droits humains

L'approche fondée sur les droits de l'homme (HRBA) est un cadre conceptuel qui peut être appliqué à toute politique ou pratique pour garantir qu'elle est normativement basée sur les normes des droits de l'homme et orientée opérationnellement vers la protection de ces droits.

L'approche fondée sur les droits humains repose sur cinq principes clés :

La participation	Toute personne a le droit de participer activement aux processus décisionnels qui affectent la jouissance de ses droits.
Responsabilité	Les praticiens et les gestionnaires des initiatives et des évaluations PVE/CVE/Dérad sont tenus pour responsables s'ils ne remplissent pas leurs obligations à l'égard des groupes cibles. Des recours efficaces doivent être mis en place en cas de violation des droits humains.
Non-discrimination et égalité	Tous les individus jouissent de leurs droits sans discrimination d'aucune sorte. Tous les types de discrimination doivent être interdits, prévenus et éliminés.
L'autonomisation	Toute personne a le droit de revendiquer et d'exercer ses droits. Les individus et les communautés doivent comprendre leurs droits et participer à l'élaboration des politiques qui affectent leur vie.
Légalité	Les initiatives et leurs évaluations doivent être conformes aux droits légaux définis dans les législations nationales et internationales.

Source: European Network of National Human Rights Institutions, [Human Rights-Based Approach](#)

Qu'implique la mise en œuvre de ces valeurs et principes dans les initiatives et évaluations de PVE/CVE/Dérad ? Dans le projet INDEED, nous avons organisé les questions clés en quatre dimensions : les aspects de genre, les aspects éthiques, les aspects juridiques et les aspects sociétaux (GELSA selon l'acronyme en anglais).

Aspects liés au genre

Il est recommandé d'adopter une approche de genre dans les évaluations de PVE/CVE/Dérad. Ceci est particulièrement important lorsque le genre n'a pas été intégré dès la conception de l'initiative évaluée. Les processus de radicalisation ne sont pas neutres du point de vue du genre, pas plus que les initiatives PVE/CVE/Dérad, même lorsqu'elles ne s'engagent pas explicitement sur la question du genre. En effet, le genre a inévitablement un impact sur les expériences et les conditions d'un individu. On sait également qu'il peut y avoir des différences entre les genres dans les processus de radicalisation.

Une approche de l'évaluation sensible au genre prend en compte les différences potentielles entre les genres et est conçue pour pouvoir les prendre en compte. Cela peut signifier, par exemple, qu'il faut veiller à l'équilibre hommes-femmes dans les groupes de personnes interrogées ou participant aux groupes de discussion et que les données collectées soient également analysées du point de vue du genre, en prenant en compte et en évaluant les implications pour les personnes de tous les genres.

Aspects éthiques

Les initiatives PVE/CVE/Dérad et leurs évaluations ciblent souvent des individus et des groupes stigmatisés ou qui ont des opinions politiques ou religieuses controversées. Il est important de s'assurer que les initiatives dans ce domaine **ne sont pas discriminatoires** dans leurs pratiques ou leurs hypothèses. Il existe des exemples négatifs d'initiatives PVE/CVE/Dérad au sein de l'UE, où des individus et des communautés se sont sentis visés en raison de leur identité religieuse, ethnique ou sociale, et où l'initiative a répété des préjugés et des partis pris existant dans la société.

L'évaluation est une bonne occasion d'examiner attentivement les hypothèses sous-jacentes et manifestes de l'initiative PVE/CVE/Dérad concernant ses groupes cibles, ainsi que la manière dont ces hypothèses se manifestent dans les objectifs, les orientations et les pratiques de l'initiative.

L'évaluation porte également sur la manière dont l'initiative a pris en compte les différentes libertés associées au droit à la non-discrimination, telles que les libertés de pensée, d'expression, de réunion et d'association. L'évaluation peut porter sur la manière dont ces droits et libertés ont été conciliés avec le travail mené en PVE/CVE/Dérad pour lutter contre la radicalisation et l'extrémisme, et sur la manière dont l'initiative a réussi à éviter de renforcer les mécanismes d'exclusion qui rendent les personnes vulnérables au risque de radicalisation.

De bonnes orientations pour la conduite éthique d'une évaluation sont également basées sur les principes communs de la recherche responsable. Les bonnes orientations en matière d'éthique dans la recherche concernent notamment la conduite des entretiens et des groupes de parole et la rédaction de rapports d'évaluation qui prennent en compte les droits et l'intégrité des personnes.

Aspects juridiques

Outre les dispositions relatives aux droits fondamentaux que nous venons de voir, il convient de tenir compte de la législation nationale. Les réglementations professionnelles sectorielles peuvent également avoir un impact, par exemple sur les possibilités de collecte et de partage des données. Il est donc important de veiller à ce que l'initiative et son évaluation reposent sur une base juridique appropriée.

Une question clé est que presque toutes les initiatives et les évaluations soulèvent des inquiétudes quant aux données personnelles. Le [règlement général sur la protection des données](#) (RGPD) régule le traitement des données personnelles (c'est-à-dire leur collecte, stockage, analyse ou partage). Le traitement des données personnelles nécessite toujours une base juridique spécifique s'il n'est pas autorisé par consentement explicite et si la personne concernée n'est pas informée.

Outre le respect de la réglementation RGPD et d'autres législations, les évaluations de PVE/CVE/Dérad peuvent également concerner la conformité des pratiques avec la réglementation. Il convient de respecter strictement la réglementation car les violations, les abus et les infractions en matière de données peuvent mettre les individus en danger et saper la confiance envers les praticiens de PVE/CVE/Dérad et leur travail. Ces violations peuvent également renforcer un sentiment d'être sous surveillance et soumis à un profilage et des pratiques préjudiciables.

Aspects sociétaux

Une évaluation peut également s'étendre au-delà de l'initiative elle-même et examiner dans quelle mesure elle aborde et prend en compte le contexte sociétal plus large dans lequel elle se situe et quels types d'effets elle a par rapport à ce contexte. Ce type de sensibilité au contexte sociétal est souvent la clé du succès des interventions d'EPV/ECV/Dérad et permet d'éviter tout effet néfaste imprévu.

L'évaluation peut se centrer sur la manière dont l'initiative a traité (et si elle l'a fait) le risque de conséquences involontaires de l'initiative en question sur les communautés et la société, telles que la stigmatisation, l'inclusion/l'exclusion, les préjugés et les stéréotypes dominants, et les sentiments d'(in)sécurité au sein de certaines communautés et de la société en général.

En savoir plus

- European Network of National Human Rights Institutions, [Human Rights-Based Approach](#).
- [Charter of Fundamental Rights of the European Union](#).
- RAN, [Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools](#), RAN working group meeting conclusion paper.
- Lloyd, M. [Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care](#), RAN publication.
- United Nations Evaluation Group, [Ethical Guidelines for Evaluation](#).

9. HUIT CONSEILS POUR RÉUSSIR LES ÉVALUATIONS FONDÉES SUR DES DONNÉES PROBANTES

Les études et évaluations menées à ce jour ont mis en lumière un certain nombre de difficultés dans les évaluations portant spécifiquement sur les initiatives de PVE/CVE/Dérad. Ci-dessous quelques conseils pour les surmonter :

1

Intégrer l'évaluation dès la planification de l'initiative

De nombreuses difficultés liées à l'évaluation peuvent être évitées lorsque celle-ci est planifiée en même temps que l'initiative elle-même et donc que le plan de l'initiative intègre d'emblée sur évaluation. La première évaluation peut avoir lieu dès cette phase de planification. De nombreuses décisions prises dans les premiers jours de la vie de l'initiative déterminent le type de modèles, de méthodes et de données d'évaluation qui pourront être utilisés pour les évaluations ultérieures.

2

Assurer le financement et les ressources nécessaires à l'évaluation

L'un des problèmes les plus courants en matière d'évaluation est l'absence de financement. Cette situation est particulièrement fréquente dans les programmes à long terme et les actions à court terme qui dépendent d'un financement de projet à durée limitée. Dans ces cas, le bailleur de fonds peut exiger que l'initiative soit évaluée, mais il n'y a pas de ressources supplémentaires allouées à cet effet.

Une évaluation, même dans ses formes les plus simples, nécessite des ressources assez importantes. Il est important de planifier d'où proviennent ces ressources. Le financement des initiatives PVE/CVE/Dérad doit ainsi inclure un budget dédié à l'évaluation, en plus du financement de la mise en œuvre de l'initiative elle-même.

3

Définir clairement le concept et les objectifs de l'initiative

Le point de départ de pratiquement tout type d'évaluation est une compréhension claire de ses objectifs, de son plan de mise en œuvre et de l'hypothèse sous-jacente sur la manière dont les actions planifiées produiront les résultats escomptés (théorie du changement). Idéalement, les objectifs et la théorie du changement sont soigneusement élaborés lors de la phase de planification de l'initiative. Si les objectifs n'ont pas été correctement définis, il est difficile de mener une évaluation de qualité.

Développer les pratiques de suivi des données de l'initiative en gardant à l'esprit l'évaluation

Le type d'évaluation qu'il est possible de mener dépend fortement du type de données disponibles. Il existe de nombreux types de données qui peuvent être collectées au cours de l'évaluation, mais certains modèles d'évaluation nécessitent des données qui ne peuvent être collectées qu'à un moment précis. Par exemple, pour évaluer de manière fiable l'impact d'une initiative sur les participants, il faut disposer d'informations sur leur situation au moment où ils ont commencé. L'évaluation nécessite presque toujours une bonne documentation des activités de l'initiative.

Lorsque l'initiative dispose de pratiques systématiques de suivi et d'archivage qui tiennent compte des besoins des évaluations futures, les données nécessaires sont disponibles au moment voulu. Des pratiques de suivi insuffisantes ne rendent pas l'évaluation impossible, mais elles limitent considérablement les options disponibles et peuvent avoir un impact négatif sur la fiabilité des résultats.

Mettre l'accent sur l'apprentissage

Cela signifie que l'évaluation est conçue pour soutenir le développement ultérieur de l'initiative et qu'elle comprend un plan clair sur la manière dont ses résultats seront utilisés. Il est recommandé que l'évaluation ne soit pas liée à des décisions de financement, mais qu'elle soit plutôt menée au milieu d'une période de financement. C'est l'environnement le plus constructif pour mener l'évaluation sans la presse d'avoir à démontrer un succès. Cela permet de véritablement utiliser les résultats pour améliorer l'initiative.

Associer les principaux acteurs à la planification de l'évaluation

Les évaluations ont souvent tendance à être un processus descendant dans lequel l'objectif et la conception sont définis par le bailleur de fonds. L'expérience montre que cette stratégie n'est pas très productive. Il est généralement préférable d'adopter une approche plus participative et d'impliquer les principaux acteurs, en particulier ceux qui mettent en œuvre l'initiative, dans le processus d'évaluation dès le début.

L'intégration des acteurs permet de susciter un sentiment d'appropriation et de générer la confiance nécessaire pour obtenir des résultats fiables. Lorsque les acteurs sont activement associés au processus de planification, cela signifie que leurs points de vue, leurs connaissances et leur expérience sont appréciés. Lorsque l'évaluation répond aux besoins des personnes impliquées dans la mise en œuvre de l'initiative, elle ne se présente plus comme une tâche supplémentaire demandée par quelqu'un d'autre ; elle est au contraire perçue comme un élément bénéfique pour le développement du travail de chacun.

C'est une motivation supplémentaire pour contribuer à la production des données nécessaires à l'évaluation et pour faire preuve d'honnêteté quant aux faiblesses et aux échecs éventuels.

7

S'assurer que l'évaluateur a une bonne compréhension du domaine de la PVE/CVE/Dérad

Lorsque l'évaluation est menée par un évaluateur externe, il est bon de s'assurer que celui-ci connaît bien le domaine de la PVE/CVE/Dérad et ses caractéristiques propres. Bien que de nombreux types et méthodes d'évaluation courants puissent être appliqués à l'évaluation des initiatives d'EPV/EDC/Dérad, il est assez difficile de donner un sens à toute donnée ou observation sans avoir une bonne compréhension générale du domaine.

8

Réfléchir en amont à l'éthique et aux moyens de garantir la disponibilité des données

L'un des défis communs aux évaluations des initiatives de PVE/CVE/Dérad est que les questions d'éthique et de sécurité peuvent limiter l'accès aux données. Les autorités publiques et les personnes chargées de la mise en œuvre de l'initiative peuvent hésiter à partager des informations, en particulier lorsqu'elles contiennent des détails sur les opinions politiques ou les affaires personnelles d'un individu. Les aspects liés à la sécurité peuvent limiter l'accès aux sites où des entretiens ou des observations pourraient être réalisés. Il est recommandé de se renseigner dès le départ sur les limites éthiques, sécuritaires et juridiques du partage des données et de réfléchir aux moyens d'obtenir les meilleurs résultats possibles dans le cadre de ces limites.

Un autre type de difficulté est lié à la nature sensible de l'extrémisme violent et à la stigmatisation. Les groupes et individus ciblés par une initiative peuvent être difficiles à atteindre et à mettre en confiance en raison de la délicatesse de la situation et des relations avec les personnes engagées dans l'extrémisme. Ils peuvent également être réticents à partager leurs véritables opinions, car celles-ci peuvent être perçues comme socialement indésirables et stigmatisées. Il est donc recommandé de bien réfléchir au choix de l'évaluateur afin de générer la confiance nécessaire à la collecte des données et de le faire d'une manière qui ne sape pas la confiance des individus dans l'initiative elle-même.

SOURCES AND LITERATURE

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Björge, T. (2013). Strategies for preventing terrorism. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rcai.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). Small-scale evaluation in health: A practical guide. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the “War on Terror”: A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P. & Barakat, R. (2013). Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. American Evaluation Association Conference. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. Introductory Guide: Countering Violent Extremism. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). Refining theories of change. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), EUCPN Thematic Paper Series, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/com_com(2013)0941_en.pdf).
- European Commission (2021). Better Regulation Guidelines. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/>

about-nhris/human-rights-based-approach/.

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). Evaluating Countering Violent Extremism. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149-1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredeinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6-24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356-364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavinstitute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. Database of data collection methods and evaluation designs. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42-50.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180-197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). Improving evaluation of anti-crime programs:

Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.

- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. *BMJ* 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). Utilization-focused evaluation (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstöfer, A. (2017). Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). Small-scale evaluation: Principles and practice. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). Theory of Change. Methodological Briefs: Impact Evaluation 2. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). A glossary for evidence based public health. *J Epidemiol Community Health*, 58(7), 538–45.
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. [ICCT-Schmid-](https://www.icct.nl/publications/ICCT-Schmid-)

[Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf](#)

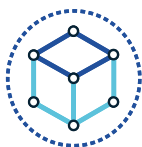
- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013-2014. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66-85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdrmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286-306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181-200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. *A Hands-On Guide to Planning and Evaluation*. Canadian Hemophilia Society, 23-32.
- Woodley, A. (2004). Getting and analysing of quantitative data. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED E-GUIDEBOOK 1

ΤΕΚΜΗΡΙΩΜΕΝΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΒΙΑΙΟΥ ΕΞΤΡΕΜΙΣΜΟΥ (ΡΝΕ/ΣΝΕ) ΚΑΙ ΑΠΟ-ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Αρχές, προκλήσεις και μέθοδοι

Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ PVE/CVE/DERAD	6
2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ;	8
3. ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ;	11
4. ΠΟΤΕ ΝΑ ΣΧΕΔΙΑΣΕΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΕΞΑΓΕΤΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ;	12
5. ΠΟΙΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΞΙΟΛΟΓΕΙ;	13
5.1 Επιλογή του αξιολογητή	13
5.2 Συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών	14
6. ΚΥΡΙΟΙ ΤΥΠΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	16
6.1 Διαμορφωτική αξιολόγηση	16
6.2 Αξιολόγηση της διαδικασίας	18
6.3 Αξιολόγηση αποτελεσμάτων	19
6.4 Άλλοι τύποι αξιολόγησης	21
6.5 Συνδυασμός τύπων αξιολόγησης	23
7. ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	24
7.1 Σχέδια αξιολόγησης	24
7.2 Μέθοδοι συλλογής δεδομένων	28
7.3 Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων	32
8. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ..	34
9. ΟΚΤΩ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΒΑΣΕΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	37
ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	40

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το INDEED E-Guidebook 1 συντάχθηκε από τις Leena Malkki, Mina Prokic και Irina van der Vet (Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι).

Η δουλειά τους υποστηρίχθηκε από άλλους εταίρους του έργου, ιδίως από τον Stephan Klose (Vrije Universiteit Brussel), ο οποίος συμμετείχε στη συγγραφή των κεφαλαίων 5 και 7 και διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της έννοιας της τεκμηριωμένης προσέγγισης της αξιολόγησης, την Marzena Kordaczuk-Was (Polish Platform for Homeland Security), η οποία συμμετείχε στη συγγραφή του κεφαλαίου 6.1. και από τους Hannah Reiter και Norbert Leonhardmair (VICESSE), οι οποίοι συνέβαλαν στο κεφάλαιο 8.

Οι συγγραφείς επιθυμούν να ευχαριστήσουν τους εξωτερικούς αξιολογητές για τα πολύ χρήσιμα σχόλιά τους σε προηγούμενες εκδόσεις των ηλεκτρονικών οδηγών: Markus Kaakinen (Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι), Joel Busher (Πανεπιστήμιο Coventry), Ioan Durnescu (ομάδα επανένταξης του RAN), Katrien Van Mele (Ένωση φλαμανδικών πόλεων και κωμοπόλεων), Marteen Dewaele (Ένωση φλαμανδικών πόλεων και κωμοπόλεων), Anneli Portman (Φινλανδικό Ινστιτούτο Υγείας και Πρόνοιας) και Miila Lukkarinen (πόλη του Ελσίνκι).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ηλεκτρονικοί οδηγοί του INDEED έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν μια καλή κατανόηση της τεκμηριωμένης προσέγγισης της αξιολόγησης και του τρόπου με τον οποίο μπορεί να εφαρμοστεί στον τομέα της πρόληψης και της αντιμετώπισης του βίαιου εξτρεμισμού ή της υποστήριξης της απο-ριζοσπαστικοποίησης (PVE/CVE/Derad), καθώς και για να παρέχουν καθοδήγηση κατά το σχεδιασμό τέτοιων πρωτοβουλιών. Οι ηλεκτρονικοί οδηγοί είναι γραμμένοι κυρίως για τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που εργάζονται σε αυτόν τον τομέα. Επιπλέον, μπορούν να είναι χρήσιμα εργαλεία για επαγγελματίες αξιολογητές και ακαδημαϊκούς που συμμετέχουν στην αξιολόγηση τέτοιων πρωτοβουλιών και θέλουν να εξοικειωθούν περισσότερο με την αξιολόγηση βάσει αποδεικτικών στοιχείων ή τη διενέργεια αξιολογήσεων ειδικά στον τομέα PVE/CVE/Derad.

To INDEED E-Guidebook 1 παρέχει μια συνοπτική εισαγωγή στις βασικές αρχές της αξιολόγησης και στο τί είναι μια τεκμηριωμένη προσέγγιση της αξιολόγησης. Παρουσιάζει τους διάφορους τύπους αξιολόγησης, τους σχεδιασμούς και τις μεθόδους και παρέχει καθοδήγηση σχετικά με το πότε πρέπει να γίνονται αξιολογήσεις και ποιος πρέπει να τις κάνει. Περιλαμβάνει ένα κεφάλαιο για τη δεοντολογία και την αξιολόγηση, καθώς και πολυάριθμα παραδείγματα προηγούμενων αξιολογήσεων πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad.

To INDEED E-Guidebook 2 εμβαθύνει στον τρόπο εφαρμογής μιας τεκμηριωμένης προσέγγισης στην αξιολόγηση. Παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης της αξιολόγησης στον σχεδιασμό της πρωτοβουλίας, καθώς και οδηγίες βήμα προς βήμα για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μιας αξιολόγησης με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία. Περιλαμβάνει επίσης περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το πώς να διασφαλιστεί η δεοντολογική διεξαγωγή της αξιολόγησης.

Ο κύριος σκοπός των ηλεκτρονικών οδηγιών του INDEED είναι να εξοικειωθούν οι επαγγελματίες πρώτης γραμμής και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής με τις αρχές και τις πρακτικές της αξιολόγησης βάσει τεκμηρίων, ώστε να μπορούν να ενεργούν ως **καλά ενημερωμένοι φορείς ενδιαφερόμενοι** στις αξιολογήσεις και να γνωρίζουν πώς να σχεδιάζουν και να υλοποιούν πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad, ώστε να μπορούν να αξιολογηθούν αποτελεσματικά. : Ο ρόλος του **αξιολογητή απαιτεί βαθύτερη εξειδίκευση** στις πρακτικές, τους σχεδιασμούς και τις μεθόδους αξιολόγησης από αυτή που περιλαμβάνεται στους ηλεκτρονικούς οδηγούς. Αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν αποφασίζεται ποιος θα ενεργήσει ως αξιολογητής.

Οι ηλεκτρονικοί οδηγοί αποτελούν μέρος της εργαλειοθήκης INDEED για επαγγελματίες πρώτης γραμμής και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που αναπτύχθηκε από το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ έργο INDEED (2021-2024). Στόχος του έργου INDEED ήταν να ενισχύσει τις γνώσεις, τις ικανότητες και τις δεξιότητες των επαγγελματιών και των υπεύθυνων χάραξης πολιτικής που ασχολούνται με πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad και θέματα αξιολόγησης βάσει αποδεικτικών στοιχείων. Αυτή η εργαλειοθήκη περιλαμβάνει επίσης το **εργαλείο αξιολόγησης INDEED**, το οποίο παρέχει πιο λεπτομερείς οδηγίες και προτάσεις. Για να αποκτήσετε πρόσβαση στην εργαλειοθήκη INDEED, μεταβείτε στη διεύθυνση www.indeedproject.eu.

1. ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ PVE/CVE/DERAD

Κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, πολλές χώρες έχουν αναπτύξει τρόπους για την **πρόληψη και την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης προς τον βίαιο εξτρεισμό, καθώς και για την ενθάρρυνση της αποριζοσπαστικοποίησης** και της εγκατάλειψης του εξτρεισμού. Τέτοιες πρωτοβουλίες είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες. Αυτό έχει οδηγήσει στην εισαγωγή μιας μεγάλης ποικιλίας πολιτικών, στρατηγικών και πρακτικών που στο παρόν ηλεκτρονικό εγχειρίδιο ονομάζονται **πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad**.

Οι πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που διαφέρουν σημαντικά από πολλές απόψεις.

Στην εφαρμογή τους μπορούν να συμμετέχουν διάφοροι τύποι **φορέων**, όπως, για παράδειγμα, μη κυβερνητικές οργανώσεις, εργαζόμενοι πρώτης γραμμής (εκπαιδευτικοί, επαγγελματίες υγείας και κοινωνικοί λειτουργοί), αρχές ασφαλείας (αστυνομικοί και σωφρονιστικοί υπάλληλοι), θρησκευτικές κοινότητες, ερευνητές και άλλοι εμπειρογνώμονες. Είναι σύνηθες και συνιστάται οι πρωτοβουλίες αυτές να περιλαμβάνουν κάποιο επίπεδο συνεργασίας πολλών φορέων.

Οι πρωτοβουλίες μπορούν να λάβουν χώρα σε διάφορα **κοινωνικά περιβάλλοντα**, όπως σχολεία, κοινοτικά και θρησκευτικά κέντρα, κέντρα νεολαίας, κοινωνικές υπηρεσίες, αθλητικοί σύλλογοι και φυλακές.

Το **πεδίο εφαρμογής και η διάρκεια** ποικίλλουν επίσης. Ορισμένες πρωτοβουλίες είναι μικρής κλίμακας, ενώ άλλες είναι εθνικής εμβέλειας. Ορισμένες πρωτοβουλίες είναι μακροπρόθεσμες ή ακόμη και μέρος των μόνιμων καθημερινών δραστηριοτήτων, ενώ άλλες έχουν σχεδιαστεί για βραχυπρόθεσμες δράσεις. Σε σχέση με αυτό, υπάρχουν επίσης διαφορές στη **χρηματοδότηση**. Είναι σύνηθες για τις πρωτοβουλίες να έχουν σχετικά βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση έργων από το κράτος, τους δήμους, φιланθρωπικά ιδρύματα ή οργανισμούς, ενώ ορισμένες πρωτοβουλίες έχουν καταφέρει να εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση. Οι πρωτοβουλίες διαφέρουν ως προς το ποιος είναι ο **εμπνευστής**. Ορισμένες είναι πρωτοβουλίες από πάνω προς τα κάτω που αναπτύσσονται από το κράτος ή τον δήμο, ενώ άλλες είναι πρωτοβουλίες από τη βάση που αναπτύσσονται από μια ΜΚΟ ή μια κοινότητα.

Οι πρωτοβουλίες διαφέρουν ως προς την **εστίασή** τους. Ορισμένες πρωτοβουλίες επικεντρώνονται κυρίως στην αντιμετώπιση των εξτρεμιστικών πεποιθήσεων της ομάδας-στόχου, ενώ άλλες επιδιώκουν την πρόληψη ή τη διακοπή της συμμετοχής της ομάδας-στόχου σε βίαιες εξτρεμιστικές ενέργειες. Πολλές πρωτοβουλίες ασχολούνται και με τα δύο σε κάποιο βαθμό.

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές ως προς τις **ομάδες-στόχους** και το **στάδιο της ριζοσπαστικοποίησης** στο οποίο επικεντρώνονται οι πρωτοβουλίες. Έχει επικρατήσει

να διαχωρίζεται ο τομέας PVE/CVE/Derad σε τρεις τομείς, ακολουθώντας το μοντέλο της δημόσιας υγείας:

- **Η πρωτογενής πρόληψη** απευθύνεται σε ολόκληρη την κοινωνία και έχει ως κύριο στόχο την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και τον βίαιο εξτρεισμό και την αύξηση της ανθεκτικότητας έναντι της ριζοσπαστικοποίησης. Οι πρωτοβουλίες αυτές λαμβάνουν συνήθως τη μορφή προγραμμάτων που προάγουν τη συμμετοχή, ενισχύουν το αίσθημα της ένταξης ή παρέχουν πολιτιστική εκπαίδευση και εκπαίδευση στον γραμματισμό στα μέσα ενημέρωσης. Μπορεί επίσης να αντιμετωπίζουν κοινωνικές συνθήκες και ανισότητες που θεωρούνται παράγοντες ριζοσπαστικοποίησης.
- **Η δευτερογενής πρόληψη** ασχολείται με άτομα ή ομάδες που παρουσιάζουν ήδη σημάδια ριζοσπαστικοποίησης ή έχουν αναγνωρισθεί ως άτομα που διατρέχουν κίνδυνο ριζοσπαστικοποίησης. Τα μέτρα περιλαμβάνουν καθοδήγηση, βελτίωση των σχέσεων και της επικοινωνίας μεταξύ των αρχών και των κοινοτήτων που βρίσκονται σε κίνδυνο, καθώς και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κοινοτήτων που θεωρούνται ευάλωτες.
- **Η τριτογενής πρόληψη** περιλαμβάνει τη στόχευση ατόμων ή ομάδων που έχουν ήδη εμπλακεί στον βίαιο εξτρεισμό. Σκοπός είναι να τους ενθαρρύνει να απομακρυνθούν από τις εξτρεμιστικές ιδέες ή/και συμπεριφορές. Οι πρωτοβουλίες σε αυτό το επίπεδο είναι συνήθως προγράμματα ατομικής καθοδήγησης που εκτελούνται σε διαφορετικά πλαίσια (φυλακή, επιτήρηση, κοινότητα) και σε διάφορους τύπους φορέων (κυβέρνηση, ΜΚΟ).

Σχήμα 1: Τομείς των δραστηριοτήτων PVE/CVE/Derad και οι ομάδες-στόχοι τους

Περισσότερες πληροφορίες

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (επιμ.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation (Εγχειρίδιο Routledge για τη ριζοσπαστικοποίηση και την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης). Routledge.
- Koehler, D. (2017). Κατανόηση της αποϊδρυματοποίησης: Μέθοδοι, εργαλεία και προγράμματα για την αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεισμού. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). Αντιμετώπιση του βίαιου εξτρεισμού: Εφαρμογή του μοντέλου δημόσιας υγείας. Πανεπιστήμιο Georgetown, Κέντρο Μελετών Ασφάλειας.
- Εισαγωγικός οδηγός: Εξτρεπισμός. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats...

2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ;

Αξιολόγηση, σε γενικές γραμμές, σημαίνει αποτίμηση της εφαρμογής ή των αποτελεσμάτων της πρωτοβουλίας με όσο το δυνατόν πιο συστηματικό και αμερόληπτο τρόπο. Συνήθως διεξάγεται για να κατανοηθεί:

- Πώς εξελίσσεται η υλοποίηση της πρωτοβουλίας;
- Τι είδους αποτελέσματα έχει επιφέρει η πρωτοβουλία;
- Βασίζεται η πρωτοβουλία σε βάσιμες υποθέσεις;

Η αξιολόγηση δεν είναι το ίδιο πράγμα με την παρακολούθηση, αν και οι όροι αυτοί χρησιμοποιούνται μερικές φορές εναλλακτικά. Ούτε η αξιολόγηση είναι το ίδιο πράγμα με την εκτίμηση κινδύνου. Το πλαίσιο κειμένου 1 παρουσιάζει πώς ερμηνεύονται αυτοί και άλλοι συναφείς όροι στο παρόν ηλεκτρονικό εγχειρίδιο και πώς διαφέρουν από την αξιολόγηση.

1 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΟΡΟΙ

Αξιολόγηση σημαίνει αποτίμηση της πρωτοβουλίας όσο το δυνατόν πιο συστηματικά και αμερόληπτα. Μπορεί να αναλύσει, για παράδειγμα, τα αποτελέσματά της, την αποτελεσματικότητα, την επιτυχία της εφαρμογής της ή τις υποκείμενες παραδοχές.

Η παρακολούθηση αναφέρεται στη συνεχή και τακτική συλλογή δεδομένων καθ' όλη τη διάρκεια της πρωτοβουλίας. Σκοπός της παρακολούθησης είναι η τεκμηρίωση και η παρακολούθηση της προόδου της. Τα δεδομένα συλλέγονται συνήθως από εκείνους που υλοποιούν την πρωτοβουλία. Η παρακολούθηση από μόνη της δεν περιλαμβάνει αξιολόγηση, αλλά τα δεδομένα που συλλέγονται κατά την παρακολούθηση μπορούν συχνά να χρησιμοποιηθούν ως δεδομένα για την αξιολόγηση.

Η εκτίμηση κινδύνου χρησιμοποιείται συχνότερα στον τομέα των PVE/CVE/Derad και αφορά στην εκτίμηση του κινδύνου ριζοσπαστικοποίησης ενός ατόμου. Έχουν αναπτυχθεί διάφορα εργαλεία εκτίμησης κινδύνου για να βοηθήσουν τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής να ολοκληρώσουν τέτοιες εκτιμήσεις και έτσι να βοηθήσουν στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τον καλύτερο τρόπο δράσης σε μια συγκεκριμένη κατάσταση.

Η εκτίμηση επιπτώσεων είναι μια διαδικασία που προσδιορίζει και βοηθά στην κατανόηση των πιθανών συνεπειών και επιπτώσεων μιας πρωτοβουλίας. Μπορεί να διεξαχθεί για να ενημερώσει τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σχετικά με τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις της πρωτοβουλίας ή να αποκαλύψει τρόπους ενίσχυσης των θετικών επιπτώσεων. Οι εκτιμήσεις επιπτώσεων διεξάγονται συνήθως όταν σχεδιάζονται ή αναθεωρούνται νέοι νόμοι ή πολιτικές, προκειμένου να αποκτηθεί μεγαλύτερη εικόνα για το είδος των επιπτώσεων που έχουν (π.χ. σε θέματα φύλου, περιβάλλοντος ή παιδιών).

Αυτός ο ηλεκτρονικός οδηγός βασίζεται στις αρχές της **αξιολόγησης βάσει αποδεικτικών στοιχείων (Evidence-based Evaluation / EBE)**.

2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ INDEED ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ (EBE)

Η αξιολόγηση βάσει τεκμηρίωσης είναι «μια διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης αξιολογήσεων που ενσωματώνει τα διαθέσιμα εξωτερικά στοιχεία, την επαγγελματική εμπειρογνομosύνη και τις αξίες, τις προτιμήσεις και τις συνθήκες των ενδιαφερομένων» (INDEED D1.2).

Η αξιολόγηση με βάση την τεκμηρίωση είναι ουσιαστικά μια προσέγγιση για τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή αξιολογήσεων που βασίζεται στις αρχές της τεκμηριωμένης πρακτικής :

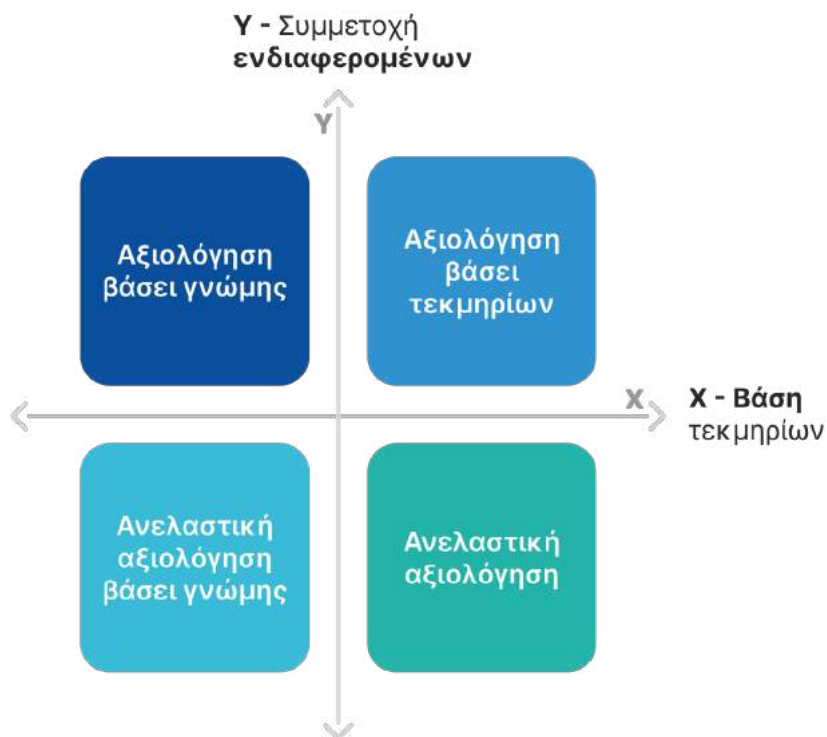
Principles of evidence-based practice

Αποδεικτικά στοιχεία - Η αξιολόγηση σχεδιάζεται και διεξάγεται με τη χρήση γνώσεων σχετικά με τις πρακτικές και τις μεθόδους αξιολόγησης. Επιπλέον, περιλαμβάνει την ανάλυση (και συχνά τη συλλογή) εμπειρικών δεδομένων καλής ποιότητας.

Ενδιαφερόμενα μέρη - Η αξιολόγηση λαμβάνει υπόψη το πλαίσιο και τις αξίες, τις ανάγκες, τις προτιμήσεις και τις συνθήκες των βασικών ενδιαφερομένων μερών. Αποσκοπεί στην υποστήριξη της μάθησης και της ανάπτυξης της αξιολογούμενης πρωτοβουλίας ή, γενικότερα, του τομέα PVE/CVE/Derad.

(Επαγγελματική) ανάλυση - Ο αξιολογητής έχει επαρκείς γνώσεις τόσο για τις πρακτικές αξιολόγησης που βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία όσο και για τις πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad, ώστε να διεξάγει μια καλά σχεδιασμένη αξιολόγηση και να διαμορφώνει ορθά συμπεράσματα με βάση τη συστηματική ανάλυση των δεδομένων. Ο αξιολογητής είναι επίσης σε θέση να διεξάγει την αξιολόγηση αμερόληπτα και δεοντολογικά.

Η αξιολόγηση : βάσει αποδεικτικών στοιχείων διαφέρει από μια διαδικασία αξιολόγησης με βάση τη γνώμη, η οποία καθοδηγείται από τη σύμβαση ή τη διαίσθηση και όχι από την ενδελεχή διαβούλευση της σχετικής έρευνας σχετικά με τους σχεδιασμούς αξιολόγησης ή τη συστηματική συλλογή και ανάλυση δεδομένων. Διαφέρει επίσης από μια αυστηρή διαδικασία αξιολόγησης η οποία σχεδιάζεται και εφαρμόζεται χωρίς να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι προτιμήσεις των ενδιαφερομένων ή το πλαίσιο και τα χαρακτηριστικά της υπό διερεύνηση παρέμβασης. Με βάση αυτούς τους χαρακτηρισμούς, η έννοια της EBE μπορεί να τοποθετηθεί γραφικά σε ένα πλέγμα τεσσάρων ιδανικών τύπων:

Σχήμα 2: Τέσσερις ιδανικοί τύποι αξιολόγησης

Όταν η αξιολόγηση σχεδιάζεται και υλοποιείται με τη χρήση της τεκμηριωμένης προσέγγισης, ενισχύεται η ποιότητα και η χρησιμότητά της. Η ενεργός συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών βοηθά να διασφαλιστεί ότι η αξιολόγηση είναι χρήσιμη και συναφής, καθώς και ότι είναι πιο πιθανό τα αποτελέσματά της να αξιοποιηθούν. Η προσοχή στα αποδεικτικά στοιχεία σημαίνει ότι βασίζεται στην καλύτερη δυνατή γνώση και χρησιμοποιεί σχετικά, αντιπροσωπευτικά και αξιόπιστα δεδομένα. Τέλος, η προσοχή στην επαγγελματική εμπειρογνωμοσύνη υπογραμμίζει τη σημασία της διασφάλισης ότι ιδίως ο αξιολογητής αλλά και οι βασικοί εμπλεκόμενοι φορείς έχουν καλή κατανόηση των πρακτικών αξιολόγησης, της πρωτοβουλίας και του πλαισίου της.

Περισσότερες πληροφορίες

- Το παραδοτέο D2.1 του INDEED σχετικά με τα θεμέλια της τεκμηριωμένης πρακτικής και της τεκμηριωμένης αξιολόγησης.
- INDEED E-Guidebook 2 - Πώς να σχεδιάζετε πρωτοβουλίες και αξιολογήσεις PVE/CVE/Derad σύμφωνα με τις αρχές της τεκμηριωμένης πρακτικής

3.ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ;

Οι αξιολογήσεις μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη επιτυχημένων και αποτελεσματικών πρωτοβουλιών. Η αξιολόγηση μεμονωμένων πρωτοβουλιών θα ενισχύσει επίσης τα θεμέλια του τομέα PVE/CVE/Derad γενικότερα.

Οι αξιολογήσεις υποστηρίζουν τη μάθηση και την ανάπτυξη

Ο σημαντικότερος ρόλος των αξιολογήσεων είναι να βοηθήσουν τους εμπλεκόμενους στην πρωτοβουλία να μάθουν από τις επιτυχίες και τις αποτυχίες τους. Αυτό οδηγεί σε πιο τεκμηριωμένες αποφάσεις και τελικά σε καλύτερες επιδόσεις. Μια αξιολόγηση είναι πιο χρήσιμη όταν τα αποτελέσματά της μπορούν να αξιοποιηθούν από εκείνους που υλοποιούν την πρωτοβουλία και δεν συνδέονται με αποφάσεις χρηματοδότησης που αναπόφευκτα δημιουργούν πίεση για την επίδειξη επιτυχίας.

Οι αξιολογήσεις καταδεικνύουν τη συμβολή μιας πρωτοβουλίας

Οι αξιολογήσεις μπορούν να βοηθήσουν τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής να εξηγήσουν στους εταίρους υλοποίησης και τους χρηματοδότες τους, τους βασικούς παράγοντες που καθιστούν το έργο τους επιτυχημένο και, ως εκ τούτου, να προσδιορίσουν τί είδους πόροι και ικανότητες απαιτούνται για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων τους. Μπορούν επίσης να αναδείξουν τις πρακτικές, τις αξίες και τη συγκεκριμένη συμβολή μιας πρωτοβουλίας στον τομέα PVE/CVE/Derad.

Οι αξιολογήσεις αυξάνουν τη διαφάνεια και τη δημόσια λογοδοσία

Πολλές πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad χρηματοδοτούνται από δημόσιο φορέα, φιланθρωπικό ίδρυμα ή οργανισμό. Είναι σημαντικό να μπορεί να αποδειχτεί για ποιο λόγο χρησιμοποιήθηκε η χρηματοδότηση και να διασφαλιστεί η αποτελεσματική της χρήση. Οι αξιολογήσεις μπορούν να παράσχουν τέτοιου είδους πληροφορίες και, ως εκ τούτου, να αυξήσουν τη διαφάνεια και τη δημόσια λογοδοσία μιας πρωτοβουλίας. Μια αξιολόγηση δεν παράγει δημόσια λογοδοσία μόνο επειδή τεκμηριώνει τί επιτυγχάνεται, αλλά και επειδή παρέχει πληροφορίες για το πώς μπορεί να βελτιωθεί η πρωτοβουλία. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να βοηθήσει στην ακόμα καλύτερη αξιοποίηση των πόρων στο μέλλον.

Οι αξιολογήσεις συμβάλλουν στη δημιουργία μιας ισχυρότερης βάσης τεκμηρίωσης για πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad

Η αξιολόγηση με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία αποτελεί απαραίτητο μέρος της οικοδόμησης πρακτικών βασισμένων στην τεκμηρίωση - με άλλα λόγια, πρωτοβουλιών που σχεδιάζονται με βάση τις βέλτιστες διαθέσιμες γνώσεις σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και τον τρόπο πρόληψής της. Προς το παρόν, η επιστημονική γνώση σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και την πρόληψή της είναι ακόμη περιορισμένη. Δεν είναι ακόμη σαφές τι λειτουργεί και υπό ποιες συνθήκες στον τομέα PVE/CVE/Derad. Οι αξιολογήσεις θα μας βοηθήσουν να μάθουμε περισσότερα σχετικά με αυτό, ιδίως όταν τα αποτελέσματα δημοσιοποιούνται, επιτρέποντας στους ερευνητές, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής να τα αξιοποιήσουν στο έργο τους.

4. ΠΟΤΕ ΝΑ ΣΧΕΔΙΑΣΕΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΕΞΑΓΕΤΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

Είναι αδύνατον να αρχίσετε να σκέφτεστε τη διεξαγωγή μιας αξιολόγησης πολύ νωρίς. Ιδανικά, το σχέδιο αξιολόγησης θα πρέπει να αναπτύσσεται μαζί με την ίδια την πρωτοβουλία.

Η καλύτερη στιγμή για να αρχίσετε να σκέφτεστε πότε και πώς θα αξιολογήσετε την πρωτοβουλία είναι στο στάδιο του σχεδιασμού της. Μόνο με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν να σχεδιαστούν οι πρακτικές συλλογής δεδομένων και παρακολούθησης έτσι ώστε όλα τα απαραίτητα στοιχεία να είναι διαθέσιμα όταν έρθει η ώρα της αξιολόγησης. Μπορεί να είναι δυνατόν να γίνουν αξιολογήσεις που δεν είχαν αρχικά προγραμματιστεί, αλλά θα υπάρχουν πολλοί περισσότεροι περιορισμοί σχετικά με το τι ακριβώς μπορεί να αξιολογηθεί και πώς (βλ. INDEED E-Guidebook 2 για περισσότερα σχετικά με αυτό).

TIP:

Ιδανικά, οι αξιολογήσεις σχεδιάζονται ως μέρος του σχεδιασμού της πρωτοβουλίας.

Ένας άλλος λόγος για να αρχίσετε να σκέφτεστε την αξιολόγηση από το στάδιο του σχεδιασμού της πρωτοβουλίας είναι ότι οι αξιολογήσεις μπορούν να γίνουν από τα πρώτα στάδια της πρωτοβουλίας μέχρι το τέλος της.

Κατά το στάδιο του σχεδιασμού μιας πρωτοβουλίας, είναι δυνατόν να αξιολογηθεί το σχέδιο υλοποίησης της πρωτοβουλίας και οι υποκείμενες παραδοχές. Αυτός ο τύπος αξιολόγησης ονομάζεται διαμορφωτική αξιολόγηση. Εάν η πρωτοβουλία δοκιμαστεί πρώτα ως πιλοτική, είναι δυνατή η αξιολόγηση της πιλοτικής εφαρμογής. Αυτού του είδους η αξιολόγηση, η οποία διενεργείται πριν από την έγκριση της τελικής έκδοσης της πρωτοβουλίας, αποκαλείται ενίοτε εκ των προτέρων αξιολόγηση.

Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της πρωτοβουλίας, είναι δυνατόν να αξιολογηθεί ο τρόπος με τον οποίο προχωρά η υλοποίηση και κατά πόσον η πρωτοβουλία λειτουργεί όπως προβλέπεται. Αυτός ο τύπος αξιολόγησης ονομάζεται αξιολόγηση διαδικασίας. Οι αξιολογήσεις μπορούν να υποδείξουν αδυναμίες και τρόπους βελτίωσης της πρωτοβουλίας. Όταν η εφαρμογή της πρωτοβουλίας έχει προχωρήσει για κάποιο χρονικό διάστημα, είναι επίσης δυνατό να ρίξετε μια πρώτη ματιά στα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματά της.

Μετά τη λήξη της πρωτοβουλίας, μπορεί να χρησιμοποιηθεί μια αξιολόγηση για να διαπιστωθεί κατά πόσον πέτυχε τους επιθυμητούς στόχους και πόσο ανθεκτικός ήταν ο αντίκτυπός της μακροπρόθεσμα. Αυτός ο τύπος αξιολόγησης ονομάζεται αξιολόγηση αποτελέσματος. Μπορεί να είναι χρήσιμη για το σχεδιασμό νέων πρωτοβουλιών και μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ακόμη μάλλον περιορισμένη γνώση σχετικά με την αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ:

Στο INDEED E-Guidebook 2, μπορείτε να βρείτε οδηγίες για το πώς να συμπεριλάβετε την αξιολόγηση στον σχεδιασμό της πρωτοβουλίας από την αρχή.

5. ΠΟΙΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΞΙΟΛΟΓΕΙ

Οι αξιολογήσεις απαιτούν τη συμμετοχή πολλών σχετικών ατόμων και τον καθορισμό των ρόλων τους. Κάθε αξιολόγηση χρειάζεται προφανώς έναν αξιολογητή, αλλά θα πρέπει επίσης να συμμετέχουν ενεργά διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς.

Μια τεκμηριωμένη προσέγγιση της αξιολόγησης απαιτεί την προσεκτική επιλογή του αξιολογητή. Είναι επίσης σημαντικό να αποφασιστεί και να καθοριστεί πώς ακριβώς θα συμμετέχουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς, ποια θα είναι η σχέση τους με τον αξιολογητή και πώς θα συνεργαστούν όλοι μαζί.

5.1 ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗ

Η αξιολόγηση μπορεί να διεξαχθεί είτε από εξωτερικό είτε από εσωτερικό αξιολογητή. Ο αξιολογητής μπορεί να είναι ένα μόνο άτομο, αλλά μπορεί επίσης να υπάρχει μια ομάδα εμπειρογνομόνων αξιολόγησης.

Ο **εξωτερικός αξιολογητής** είναι κάποιος που δεν έχει ρόλο ή σημαντική σχέση με την πρωτοβουλία. Οι εξωτερικοί αξιολογητές είναι συνήθως σύμβουλοι ή ακαδημαϊκοί ερευνητές.

Ο **εσωτερικός αξιολογητής** είναι κάποιος που συμμετέχει σήμερα στην πρωτοβουλία ή στον οργανισμό/φορέα που είναι υπεύθυνος γι' αυτήν.

Το αν είναι προτιμότερο να υπάρχει εξωτερικός ή εσωτερικός αξιολογητής εξαρτάται από την πρωτοβουλία. Τα βασικά ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι τα ακόλουθα:

Πίνακας 1: Παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την επιλογή αξιολογητή

Εμπειρογνωμοσύνη στην αξιολόγηση	Ο αξιολογητής θα πρέπει να γνωρίζει καλά τα σχέδια αξιολόγησης και τις σχετικές μεθόδους. Προηγούμενη εμπειρία στη διενέργεια αξιολογήσεων είναι πολύτιμη.
Γνώση του τομέα PVE/CVE/Derad	Ο αξιολογητής θα πρέπει να έχει καλή κατανόηση του PVE/CVE/Derad ως τομέα πολιτικής και των τύπων πρωτοβουλιών.
Γνώση της πρωτοβουλίας και του πλαισίου της	Ο αξιολογητής θα πρέπει να είναι εξοικειωμένος με το πλαίσιο στο οποίο υλοποιείται η πρωτοβουλία, καθώς και με την ίδια την πρωτοβουλία.
Αμεροληψία και σύγκρουση συμφερόντων	Ο αξιολογητής θα πρέπει να είναι σε θέση να αναλύσει την πρωτοβουλία με αμερόληπτο τρόπο και συνεπώς να μην έχει καμία σύγκρουση συμφερόντων με την αξιολόγηση ή την πρωτοβουλία.

Πρόσβαση σε δεδομένα	Ο αξιολογητής θα πρέπει να έχει πρόσβαση (ή να μπορεί να συλλέξει) όλα τα δεδομένα που απαιτούνται για την αξιολόγηση.
Κόστος/πόροι και διαθεσιμότητα	Θα πρέπει να υπάρχουν επαρκείς πόροι και χρόνος για τον αξιολογητή ώστε να ολοκληρώσει το έργο του.
Εμπιστοσύνη	Ο αξιολογητής θα πρέπει να είναι σε θέση να κερδίσει την εμπιστοσύνη των ατόμων των οποίων η συνεργασία είναι απαραίτητη για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης.
Αξιοποίηση	Ο αξιολογητής θα πρέπει να διαθέτει αξιοπιστία και επικοινωνιακές δεξιότητες που ανοίγουν το δρόμο προς την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων.

Παραδοσιακά, η χρήση εξωτερικού αξιολογητή παρουσιάζεται ως η προτιμότερη επιλογή, επειδή πιστεύεται ότι καθιστά την αξιολόγηση πιο αμερόληπτη και αμερόληπτη. Υπάρχουν, ωστόσο, και λόγοι που συνηγορούν υπέρ ενός εσωτερικού αξιολογητή. Για παράδειγμα, ένας εσωτερικός αξιολογητής συχνά γνωρίζει καλύτερα την πρωτοβουλία και το πλαίσιο, μπορεί να έχει καλύτερη πρόσβαση σε δεδομένα και μπορεί να είναι σε θέση να οικοδομήσει καλύτερη εμπιστοσύνη με τους βασικούς ενδιαφερόμενους. Πιστεύεται επίσης ότι τα αποτελέσματα της αξιολόγησης είναι πιθανότερο να αξιοποιηθούν εάν η αξιολόγηση διενεργείται από εσωτερικό αξιολογητή.

Κατά γενικό κανόνα, ένας εξωτερικός αξιολογητής αποτελεί προτιμώμενη επιλογή εάν ο στόχος είναι η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας μιας πρωτοβουλίας (αξιολόγηση αποτελέσματος) ή/και εάν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης θα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο μέλλον της πρωτοβουλίας. Εάν ο σκοπός της αξιολόγησης είναι να κατανοηθεί ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόστηκε η πρωτοβουλία (αξιολόγηση διαδικασίας) ή/και γίνεται για λόγους μάθησης, μια εσωτερική αξιολόγηση μπορεί επίσης να αποτελέσει επιλογή.

5.2. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

Μια τεκμηριωμένη αξιολόγηση απαιτεί την προσεκτική ενσωμάτωση των αναγκών, των αξιών και των περιστάσεων των ενδιαφερομένων σε κάθε στάδιο της διαδικασίας αξιολόγησης. Εξ ορισμού, προωθεί έτσι μια προσέγγιση της αξιολόγησης με γνώμονα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Μια τέτοια προσέγγιση, με τη σειρά της, μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως αυτή της συνεργατικής, συμμετοχικής ή ενδυναμωτικής αξιολόγησης.

Σε μια **συνεργατική αξιολόγηση**, ο αξιολογητής δημιουργεί μια συνεχή συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας αξιολόγησης, ενώ παραμένει υπεύθυνος για τις διαδικασίες. Μια τέτοια συνεργατική αξιολόγηση μπορεί να βοηθήσει τον αξιολογητή να κατανοήσει καλύτερα και να ανταποκριθεί στις ανάγκες, τις αξίες και τις περιστάσεις των ενδιαφερομένων μερών στα διάφορα στάδια της διαδικασίας αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των φάσεων προετοιμασίας, σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιοποίησης.

Σε μια **συμμετοχική αξιολόγηση**, ο αξιολογητής και τα ενδιαφερόμενα μέρη μοιράζονται από κοινού τον έλεγχο της διαδικασίας αξιολόγησης. Μια τέτοια προσέγγιση μπορεί

να περιλαμβάνει την από κοινού λήψη αποφάσεων σχετικά με τους στόχους της αξιολόγησης, το σχεδιασμό και τις διαδικασίες συλλογής δεδομένων, καθώς και την από κοινού υλοποίηση και αξιοποίηση μιας αξιολόγησης. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει στα ενδιαφερόμενα μέρη όχι μόνο να εκφράσουν τις ανάγκες και τις αξίες τους, αλλά και να τις ενσωματώσουν ενεργά στη διαδικασία αξιολόγησης μέσω διαδικασιών συνδιαμόρφωσης.

Σε μια **αξιολόγηση ενδυνάμωσης**, ο αξιολογητής αντιμετωπίζει τα ενδιαφερόμενα μέρη (π.χ. το προσωπικό της πρωτοβουλίας, τους συμμετέχοντες) ως έχοντες τον έλεγχο της διαδικασίας αξιολόγησης, ενώ παράλληλα αναλαμβάνει το ρόλο του καθοδηγητή ή του κριτικού φίλου. Σε αυτόν τον τύπο αξιολόγησης, οι ενδιαφερόμενοι φορείς είναι τελικά υπεύθυνοι για τη λήψη κρίσιμων αποφάσεων (π.χ. σχετικά με τους στόχους της αξιολόγησης, το σχεδιασμό και τη συλλογή δεδομένων). Διεξάγουν επίσης και παραμένουν υπό τον έλεγχο της εφαρμογής και των μέτρων παρακολούθησης. Μια αξιολόγηση ενδυνάμωσης ζητάει, επομένως, από τα ενδιαφερόμενα μέρη όχι μόνο να εκφράσουν και να ενσωματώσουν τις ανάγκες, τις αξίες και τις περιστάσεις τους, αλλά και να αναλάβουν πλήρως την κυριότητα και την ευθύνη της διαδικασίας αξιολόγησης.

Μαζί, οι αξιολογήσεις συνεργασίας, συμμετοχής και ενδυνάμωσης αντικατοπτρίζουν τις ποικίλες μορφές που μπορεί να λάβει η συμμετοχή των ενδιαφερομένων σε μια διαδικασία αξιολόγησης. Αν και οι προσεγγίσεις αυτές διαφέρουν κυρίως ως προς το ρόλο που αναθέτουν στα ενδιαφερόμενα μέρη, όλες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση της ενσωμάτωσης των αναγκών, των αξιών και των συνθηκών των ενδιαφερομένων μερών σε κάθε στάδιο της διαδικασίας αξιολόγησης. Καθεμία από αυτές, από την άποψη αυτή, υπόσχεται να ενισχύσει τη συμμετοχικότητα της αξιολόγησης, να δημιουργήσει εμπιστοσύνη μεταξύ αξιολογητή και ενδιαφερομένων και να βελτιώσει τον οργανωτικό προβληματισμό και τη μάθηση. Εάν εφαρμοστούν σωστά, μπορούν όλες να είναι κατάλληλες για την υλοποίηση μιας αξιολόγησης βασισμένης σε αποδεικτικά στοιχεία.

6. ΚΥΡΙΟΙ ΤΥΠΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Υπάρχουν αμέτρητοι τύποι αξιολόγησης που διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τους στόχους, τις μεθόδους, το χρονοδιάγραμμα και το πεδίο εφαρμογής. Παρακάτω θα παρουσιάσουμε τους τρεις κύριους τύπους αξιολόγησης. Όλοι αυτοί οι τύποι μπορούν να υλοποιηθούν με τη χρήση της τεκμηριωμένης προσέγγισης της αξιολόγησης που περιγράφεται στο INDEED E-Guidebook 2 και με τη χρήση του εργαλείου αξιολόγησης INDEED.

6.1 ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η διαμορφωτική αξιολόγηση διεξάγεται συνήθως ως μέρος της διαδικασίας σχεδιασμού πριν από την έναρξη της υλοποίησης, αλλά μπορεί επίσης να διεξαχθεί για τρέχουσες πρωτοβουλίες όταν αυτές αναπροσαρμόζονται. Είναι ένας τρόπος αξιολόγησης του σχεδιασμού ή του σχεδίου της πρωτοβουλίας.

Η διαμορφωτική αξιολόγηση εξετάζει συστηματικά την (προγραμματισμένη) πρωτοβουλία - τι επιδιώκει να κάνει, πώς θα επιτευχθούν οι στόχοι της και σε τι είδους υποκείμενες παραδοχές βασίζεται. Μπορεί να δείξει κατά πόσον το σχέδιο υλοποίησης της πρωτοβουλίας μπορεί να αναμένεται ότι θα προσφέρει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και πώς το σχέδιο θα μπορούσε να βελτιωθεί.

Η διαμορφωτική αξιολόγηση μπορεί επίσης να λάβει τη μορφή μιας πιλοτικής εφαρμογής της προγραμματισμένης πρωτοβουλίας, η οποία θα επιτρέψει τη δοκιμή του προγραμματισμένου έργου και των δραστηριοτήτων και τον έλεγχο της ορθότητας και της αποτελεσματικότητάς τους.

Όσον αφορά τις μεθόδους και τα δεδομένα, οι επιστημονικές δημοσιεύσεις σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και την αποριζοσπαστικοποίηση μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αξιολογηθεί κατά πόσον οι υποθέσεις της πρωτοβουλίας υποστηρίζονται από τα υπάρχοντα στοιχεία. Μια άλλη συνήθης μέθοδος είναι η διεξαγωγή συνεντεύξεων και ερευνών μεταξύ των βασικών ενδιαφερομένων μερών για τη συλλογή των απόψεών τους σχετικά με το σχέδιο της πρωτοβουλίας. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων σχετικά με το πλαίσιο της πρωτοβουλίας για να διαπιστωθεί κατά πόσον ανταποκρίνεται στις ανάγκες που προορίζεται να καλύψει.

Τυπικές ερωτήσεις στις οποίες μπορούν να απαντήσουν οι διαμορφωτικές αξιολογήσεις είναι:

- Βασίζεται το σχέδιο πρωτοβουλίας σε σωστές/έγκυρες υποθέσεις σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και τον τρόπο πρόληψής της;
- Τί θεωρούν τα ενδιαφερόμενα μέρη σημαντικό για την πρωτοβουλία;
- Ποιοι τύποι δραστηριοτήτων πρέπει να υλοποιηθούν;
- Ανταποκρίνεται το σχέδιο της πρωτοβουλίας στις ανάγκες που επιδιώκεται να καλύψει η πρωτοβουλία;
- Λειτουργεί η πιλοτική εφαρμογή όπως θα έπρεπε;

3 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «UNDERSTAND=RESPECT»

«ΤΟ UNDERSTAND=RESPECT» είναι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί σε διακρίσεις και ρητορική μίσους, **που αναπτύχθηκε από την Dr. Marzena Kordaczuk-Wąs και υλοποιήθηκε από την Πολωνική Πλατφόρμα για την Εσωτερική Ασφάλεια.**

Στόχοι και ομάδα στόχος: Στόχος της πρωτοβουλίας είναι η προώθηση συμπεριφορών απαλλαγμένων από κάθε μορφή ριζοσπαστισμού, διακρίσεων και ρητορικής μίσους μεταξύ των μαθητών και των εκπαιδευτικών στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των γονέων και της τοπικής κοινότητας.

Δραστηριότητες: Εκπαιδευτικές δραστηριότητες (εργαστήρια, συζητήσεις, θεματικές ημέρες), εκπαίδευση σε δεξιότητες ζωής (ψυχολογικές και κοινωνικές, αντιμετώπιση του άγχους και της επιθετικότητας, ανάπτυξη αυτοελέγχου) και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

Αξιολογητής: Εξωτερικός αξιολογητής (ακαδημαϊκός ερευνητής)

Στόχος αξιολόγησης: Η διαμορφωτική αξιολόγηση διεξήχθη κατά τη διάρκεια και μετά την πιλοτική εφαρμογή της πρωτοβουλίας. Ο στόχος ήταν να διαπιστωθεί κατά πόσον η πρωτοβουλία εφαρμόστηκε σωστά και αποτελεσματικά. Η αξιολόγηση αφορούσε επίσης τις υποκείμενες παραδοχές και το σχέδιο εφαρμογής.

Μέθοδοι: Συνεντεύξεις με την ομάδα υλοποίησης του προγράμματος και εκπροσώπους των σχολείων

Αποτελέσματα: Η πρωτοβουλία κρίθηκε γενικά καλά σχεδιασμένη και ρεαλιστική. Από την αξιολόγηση προέκυψαν ορισμένες συστάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω το περιεχόμενο και η οργάνωσή της.

Για περισσότερες πληροφορίες: Πολωνική πλατφόρμα για την εσωτερική ασφάλεια. [Understand = Respect](#) (στα πολωνικά και στα αγγλικά)

6.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Η αξιολόγηση της διαδικασίας εξετάζει πώς λειτουργεί η πρωτοβουλία στην πράξη. Συνήθως διενεργείται για να διαπιστωθεί αν η πρωτοβουλία υλοποιείται σύμφωνα με το αρχικό σχέδιο και για να μάθουμε πώς μπορεί να βελτιωθεί. Μπορεί να επικεντρωθεί σε διάφορες πτυχές της υλοποίησης και μπορεί να παράγει πολλές χρήσιμες πληροφορίες που μπορούν να βοηθήσουν στη βελτίωση της πρωτοβουλίας στο μέλλον.

Για τη διενέργεια αξιολόγησης της διαδικασίας, είναι απαραίτητο να υπάρχουν δεδομένα σχετικά με το σχέδιο υλοποίησης της πρωτοβουλίας και την πραγματική υλοποίηση της. Το σχέδιο υλοποίησης της πρωτοβουλίας, σε συνδυασμό με τις συζητήσεις με τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, καθορίζει τα κριτήρια βάσει των οποίων θα πρέπει να κριθεί η υλοποίηση. Τα κριτήρια μπορεί να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, τον αριθμό των μαθημάτων κατάρτισης ή των εκδηλώσεων που διοργανώθηκαν ή το ποσοστό συμμετοχής στα μαθήματα κατάρτισης ή στις εκδηλώσεις. Τα κριτήρια δεν χρειάζεται να είναι μετρήσιμα σε αριθμούς- μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, την ικανοποίηση των συμμετεχόντων και τις απόψεις τους για το πρόγραμμα ή τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων εταίρων που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πρωτοβουλίας

Τυπικά ερωτήματα στα οποία μπορούν να απαντήσουν οι αξιολογήσεις διαδικασιών είναι:

- Πώς εξελίσσεται η υλοποίηση της πρωτοβουλίας;
- Υλοποιείται η πρωτοβουλία (ή ορισμένες από τις δραστηριότητές της) σύμφωνα με το σχέδιο;
- Πόσο καλά έχει προσεγγίσει η πρωτοβουλία την ομάδα-στόχο της;
- Πώς βιώνουν οι συμμετέχοντες την πρωτοβουλία;
- Πώς συνεργάζονται τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη για την επίτευξη των στόχων;
- Πόσο συμμετέχουν τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη στην πρωτοβουλία;
- Υπήρξαν εμπόδια κατά την υλοποίηση της πρωτοβουλίας;

4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ MULTI AGENCY WORKING (MAW) ΣΤΟ ΒΕΛΓΙΟ, ΤΙΣ ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Πρωτοβουλία: Στο Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες και τη Γερμανία. Αυτές οι πολυπρακτορικές πλατφόρμες έχουν δημιουργηθεί για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού.

Αξιολογητής: IRCP, Πανεπιστήμιο της Γάνδης

Στόχος αξιολόγησης: Η αξιολόγηση έλαβε τη μορφή μιας (ρεαλιστικής) διαδικασίας αξιολόγησης με στόχο να διαπιστωθεί «τι λειτουργεί υπό ποιες συνθήκες». Ανέλυσε την εφαρμογή της πολυ-υπηρεσιακής προσέγγισης και τον τρόπο συνεργασίας των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων. Αυτό έγινε για να εντοπιστούν τομείς βελτίωσης και να κατανοηθεί ο τρόπος λειτουργίας του μηχανισμού.

Μέθοδοι συλλογής δεδομένων:

Συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας - χρησιμοποιήθηκε για τον καθορισμό δεικτών για την αξιολόγηση.

Εργασία πεδίου σε μία πόλη ανά χώρα, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχικής παρατήρησης σε συνεδριάσεις της MAB, ημιδομημένων συνεντεύξεων με διάφορους συμμετέχοντες και ομάδων εστίασης για τη διερεύνηση στοιχείων που λείπουν.

Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων: Τα ποιοτικά δεδομένα που προέκυψαν από τις ημιδομημένες συνεντεύξεις αναλύθηκαν με τη χρήση του πλαισίου SWOT (δυνάμεις, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές) για τον εντοπισμό των εσωτερικών δυνατών και αδύνατων σημείων και των εξωτερικών ευκαιριών και απειλών της MAW. Τα ποιοτικά δεδομένα τόσο από τις παρατηρήσεις όσο και από τις συνεντεύξεις ελέγχθηκαν με βάση τους δείκτες διαδικασίας που αναπτύχθηκαν κατά τη συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Αποτελέσματα: Ο πιο σημαντικός παράγοντας για μια καλή διαδικασία συνεργασίας μεταξύ πολλών φορέων ήταν η εμπιστοσύνη. Σε όλες τις χώρες που αναλύθηκαν, υπήρχαν προβλήματα με το επαγγελματικό απόρρητο και το απόρρητο της έρευνας, καθώς και έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού. Ο ρόλος του συντονιστή της δομής MAW αποδείχθηκε πολύ σημαντικός. Η πανδημία, οι κοινωνικές αλλαγές και οι νέες μορφές ριζοσπαστικοποίησης θεωρήθηκαν ως εξωτερική απειλή. Στο πλαίσιο των αποτελεσμάτων και των συστάσεων της αξιολόγησης, αναπτύχθηκε ένα διαδικτυακό εργαλείο αυτοαξιολόγησης για τους τοπικούς επαγγελματίες (<https://emmascan.eu/>).

Για περισσότερες πληροφορίες: Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (eds.). (2022). Αξιολόγηση και καθοδήγηση της πολυ-υπηρεσιακής προσέγγισης της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης στο Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες και τη Γερμανία. Antwerpen: Maklu .

6.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων μετρά τα **αποτελέσματα** της πρωτοβουλίας. Είναι ένας συνήθης τρόπος για να προσδιοριστεί κατά πόσον η πρωτοβουλία πέτυχε τους στόχους της και παρήγαγε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Όπως και η αξιολόγηση της διαδικασίας, πρέπει να υπάρχουν καθορισμένα κριτήρια για να μετρηθεί αν η πρωτοβουλία ήταν αποτελεσματική ή όχι. Συχνά είναι επίσης απαραίτητο να υπάρχουν πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση πριν από την έναρξη της εφαρμογής της πρωτοβουλίας.

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων μπορεί να διεξαχθεί με διάφορους τρόπους, ανάλογα με τους στόχους της. Εάν η αξιολόγηση αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες βιώνουν το αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας ή το μέγεθος της αλλαγής που προκάλεσε μια πρωτοβουλία, οι ποιοτικές μέθοδοι (π.χ. συνεντεύξεις, έρευνες) είναι συχνά η καλύτερη επιλογή. Εάν ο στόχος είναι να αποδειχθεί ότι το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα προκαλείται από την πρωτοβουλία, οι ποσοτικές μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να εξετάσουν τι είδους αποτελέσματα είχε η πρωτοβουλία και πόσο μεγάλα ήταν αυτά, καθώς και ποιο χαρακτηριστικό ή ποια διάσταση της παρέμβασης φαίνεται να είναι η πιο ωφέλιμη. Ανάλογα με τη μέθοδο που χρησιμοποιείται, το επίπεδο τεκμηρίωσης της ποσοτικής αξιολόγησης των αποτελεσμάτων ποικίλλει (δηλαδή πόσο αξιόπιστα είναι τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν βάσει αυτής). Τα ισχυρότερα αποδεικτικά στοιχεία λαμβάνονται με τυχαιοποιημένες ελεγχόμενες δοκιμές.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι ποσοτικές και οι ποιοτικές μέθοδοι αξιολόγησης αλληλοσυμπληρώνονται. Ωστόσο, η μία δεν μπορεί να αντικαταστήσει την άλλη. Οι ποιοτικές μέθοδοι δεν μπορούν να εξάγουν αιτιώδη συμπεράσματα σχετικά με την επίδραση της παρέμβασης. Από την άλλη πλευρά, οι ποσοτικές μέθοδοι γενικά δεν επιτρέπουν τη μελέτη του τρόπου με τον οποίο τα άτομα έχουν βιώσει την παρέμβαση.

Τυπικά ερωτήματα στα οποία μπορούν να απαντήσουν οι αξιολογήσεις αποτελεσμάτων είναι:

- Τι είδους αποτελέσματα είχε η πρωτοβουλία;
- Πέτυχε η πρωτοβουλία τους στόχους και τα αποτελέσματά της;
- Σε ποιο βαθμό η ομάδα-στόχος βίωσε αλλαγή στις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις στάσεις και τη συμπεριφορά της μετά τη συμμετοχή της στην πρωτοβουλία; Πώς συγκρίνεται αυτή η αλλαγή με την αλλαγή που παρατηρήθηκε μεταξύ εκείνων που δεν συμμετείχαν στην πρωτοβουλία;
- Υπήρχαν ακούσιες επιπτώσεις στην ομάδα-στόχο ή στο πλαίσιο;

5 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ AGGREDI ΣΤΟ ΕΛΣΙΝΚΙ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ

Πρωτοβουλία: Aggredi

Στόχοι και ομάδα στόχος της πρωτοβουλίας: Το πρόγραμμα Aggredi είναι μια πρωτοβουλία μιας ΜΚΟ (HelsinkiMissio) που στοχεύει στη μείωση της υποτροπής μεταξύ των 18-49 ετών παραβατών που έχουν καταδικαστεί για βία στο δρόμο. Προσφέρει καθοδήγηση και πρακτική βοήθεια, με στόχο την υποστήριξη της επανένταξης στην κοινωνία.

Αξιολογητής: Ερευνητές του Εθνικού Ινστιτούτου Ερευνών Νομικής Πολιτικής της Φινλανδίας.

Στόχος αξιολόγησης: Να διαπιστωθεί κατά πόσον η πρωτοβουλία κατάφερε να μειώσει την υποτροπή των πελατών της.

Μέθοδος: Μια ποσοτική μελέτη που σύγκρινε την υποτροπή μεταξύ 1) των συμμετεχόντων που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα Aggredi, 2) πελάτες που συμμετείχαν αλλά εγκατέλειψαν, 3) παραβάτες στους οποίους είχε προταθεί η συμμετοχή αλλά αρνήθηκαν, και 4) μια ομάδα σύγκρισης παρόμοιων παραβατών που δεν είχαν καμία επαφή με το Aggredi.

Αποτελέσματα: Η αξιολόγηση έδειξε πολύ χαμηλότερη υποτροπή μεταξύ εκείνων που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα, σε σύγκριση με εκείνους που το εγκατέλειψαν. Έδειξε επίσης ότι όσο περισσότερο συμμετείχε κάποιος στο πρόγραμμα, τόσο χαμηλότερο ήταν το επίπεδο υποτροπής. Οι μεθοδολογικές δυσκολίες καθιστούσαν δύσκολο να αποδειχθεί πειστικά ότι το παρατηρούμενο χαμηλότερο επίπεδο υποτροπής οφειλόταν στη συμμετοχή στο πρόγραμμα.

Για περισσότερες πληροφορίες: [Evaluation report of Aggredi Programme](#) (στα φινλανδικά).

6.4 ΑΛΛΟΙ ΤΥΠΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οικονομική
αξιολόγηση

Ρεαλιστική
αξιολόγηση

Αξιολόγηση
χρησιμότητας

Αξιολόγηση
βάσει στόχων

Αξιολόγηση
χωρίς στόχους

Εκτός από τους τρεις προαναφερθέντες γενικούς τύπους αξιολόγησης, συχνά αναφέρονται πολλοί ειδικότεροι τύποι αξιολόγησης. Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα:

Οικονομική αξιολόγηση

Η οικονομική αξιολόγηση είναι χρήσιμη για την εξέταση της σχέσης μεταξύ του **κόστους** και της **αποτελεσματικότητας** της πρωτοβουλίας. Για παράδειγμα, μια πολύ αποτελεσματική πρωτοβουλία μπορεί να είναι πολύ δαπανηρή και, επομένως, ανέφικτη στην εφαρμογή της, ή μια πρωτοβουλία μπορεί να έχει χαμηλό κόστος αλλά να είναι αναποτελεσματική.

Αυτή η μορφή αξιολόγησης χρησιμοποιείται κυρίως από τους χρηματοδότες για να διαπιστώσουν την οικονομική αξία της πρωτοβουλίας και από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής για να προσδιορίσουν και να συγκρίνουν το κόστος των διαφόρων πρωτοβουλιών. Επίσης, οι διαχειριστές και οι φορείς υλοποίησης της πρωτοβουλίας μπορούν να τροποποιήσουν την παρέμβαση εάν αυτή δημιουργεί υπερβολικά πολλά έξοδα.

Τυπικά ερωτήματα στα οποία μπορούν να απαντήσουν οι οικονομικές αξιολογήσεις είναι:

- Ποιοι είναι οι πόροι που χρησιμοποιούνται για την πρωτοβουλία;
- Πώς χρησιμοποιούνται οι πόροι;
- Πώς το κόστος μετατρέπεται σε αποτελέσματα;

Ρεαλιστική αξιολόγηση

Η ρεαλιστική αξιολόγηση είναι ένας τύπος αξιολόγησης που εστιάζει στο “πώς” και “γιατί” των αποτελεσμάτων της πρωτοβουλίας, εντοπίζοντας τους **υποκείμενους μηχανισμούς που οδηγούν τις πρωτοβουλίες σε συγκεκριμένα αποτελέσματα**. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο μια πρωτοβουλία λειτουργεί σε διαφορετικά πλαίσια και υπό ποιες συνθήκες, καθώς επιδιώκει να εξηγήσει γιατί μια πρωτοβουλία λειτουργεί για κάποιους αλλά όχι για άλλους.

Τυπικά ερωτήματα στα οποία μπορούν να απαντήσουν οι ρεαλιστικές αξιολογήσεις είναι:

- Ποιοι είναι οι παράγοντες του πλαισίου που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της πρωτοβουλίας;
- Ποιες είναι οι στρατηγικές πρωτοβουλίας που είναι οι πιο αποτελεσματικές;
- Ποιες δραστηριότητες έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο;
- Ποιοι παράγοντες καθιστούν την πρωτοβουλία επιτυχή σε ορισμένα πλαίσια και όχι σε άλλα;

Αξιολόγηση χρησιμότητας

Η αξιολόγηση με επίκεντρο τη χρησιμότητα βασίζεται στην ιδέα ότι τα **αποτελέσματα** της αξιολόγησης **πρέπει να είναι χρήσιμα για τους πρωταρχικούς χρήστες** της και ότι τα ευρήματα πρέπει να αξιοποιηθούν. Για το λόγο αυτό, αυτός ο τύπος αξιολόγησης θα πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε τα πορίσματα να αξιοποιούνται και απαιτείται η εμπλοκή των χρηστών της αξιολόγησης από το στάδιο του σχεδιασμού της αξιολόγησης.

Η αξιολόγηση χρησιμότητας μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με τις προαναφερθείσες διαμορφωτικές αξιολογήσεις, τις αξιολογήσεις διαδικασίας και αποτελέσματος και με διαφορετικές μεθόδους ανάλογα με τις ανάγκες των προοριζόμενων χρηστών. Η μέθοδος θα εξαρτηθεί από τα δεδομένα που απαιτούνται για την απάντηση των βασικών ερωτημάτων αξιολόγησης και από την καταλληλότερη μέθοδο για την παροχή αυτών των ευρημάτων.

Αξιολόγηση βάσει στόχων

Η αξιολόγηση με βάση τους στόχους μετράει αν η πρωτοβουλία προχωρά **προς ένα σύνολο** στόχων που είναι SMART (Specific, Measurable, Attainable, Relevant and Timely / Συγκεκριμένοι, Μετρήσιμοι, Εφικτοί, Σχετικοί και Έγκαιροι). Η αξιολόγηση αυτή χρησιμοποιείται για τους χρηματοδότες ή τους φορείς υλοποίησης της πρωτοβουλίας για να δείξει ότι η πρωτοβουλία κινείται προς τους στόχους που συμφωνήθηκαν κατά το στάδιο σχεδιασμού της πρωτοβουλίας. Οι καθορισμένοι στόχοι δεν αμφισβητούνται.

Τυπικές ερωτήσεις στις οποίες μπορούν να απαντήσουν οι αξιολογήσεις βάσει στόχων είναι:

- Έχει επιτύχει η πρωτοβουλία τους στόχους και τους σκοπούς της;
- Επιτεύχθηκαν οι στόχοι ως αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας ή λόγω άλλων εξωτερικών παραγόντων;

Αξιολόγηση χωρίς στόχους

Η αξιολόγηση χωρίς στόχους εξετάζει τα αποτελέσματα της πρωτοβουλίας χωρίς να επικεντρώνεται σε κάποιον μεμονωμένο στόχο. Ο αξιολογητής δεν γνωρίζει καν τους σκοπούς και τους στόχους της πρωτοβουλίας. Η αξιολόγηση αναλύει τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις της πρωτοβουλίας χωρίς να κατευθύνεται από κάποια συγκεκριμένη προκαθορισμένη στόχευση. Με αυτόν τον τρόπο, ο αξιολογητής δεν μεροληπτεί ούτε επηρεάζεται από οποιεσδήποτε προσδοκίες. Ο αξιολογητής πρέπει να είναι εξωτερικός και να μην είναι εξοικειωμένος με τον οργανισμό ή την πρωτοβουλία.

Η αξιολόγηση χωρίς στόχους εξετάζει τα ακούσια αποτελέσματα και τις αλλαγές που προκαλεί η πρωτοβουλία και μπορεί να εντοπίσει τις θετικές και αρνητικές παρενέργειες. Χρησιμοποιείται όταν η πρωτοβουλία απαιτεί εργασία σε ένα πολύπλοκο περιβάλλον και οι στόχοι είναι ασαφείς.

Τυπικές ερωτήσεις στις οποίες μπορούν να απαντήσουν οι αξιολογήσεις χωρίς στόχους είναι:

- Ποια αποτελέσματα έχει επιφέρει η πρωτοβουλία;
- Μπορούν τα αποτελέσματα να αποδοθούν στην πρωτοβουλία;
- Είναι οι επιπτώσεις θετικές ή αρνητικές;

6.5 ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΥΠΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Είναι δυνατόν να συνδυαστούν διαφορετικοί τύποι αξιολόγησης σε μια ενιαία αξιολόγηση. Απαιτεί περισσότερους πόρους, αλλά μπορεί επίσης να παράγει πιο χρήσιμα και πλουσιότερα αποτελέσματα. Είναι μάλλον σύνηθες να συνδυάζονται η αξιολόγηση αποτελέσματος και η αξιολόγηση διαδικασίας, και αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο ιδίως όταν αναζητείται μια εξήγηση για το γιατί η πρωτοβουλία πέτυχε ή δεν πέτυχε το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ο συνδυασμός της αξιολόγησης διαδικασίας και αποτελέσματος μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό, για παράδειγμα, σε ποιο βαθμό η αποτυχία επίτευξης του επιθυμητού αποτελέσματος οφειλόταν στην κακή εφαρμογή ή σε αδυναμίες του σχεδιασμού της.

Περισσότερες πληροφορίες

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις διαμορφωτικές αξιολογήσεις, τις αξιολογήσεις διαδικασίας και τις αξιολογήσεις αποτελέσματος:

- Εργαλειοθήκη αξιολόγησης. [Τύποι αξιολόγησης](#).
- BetterEvaluation. [Τι είναι η αξιολόγηση](#).
- James Bell Associates. (2018). [Εργαλειοθήκη διαμορφωτικής αξιολόγησης: Ένας οδηγός βήμα προς βήμα και πόροι για την αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος και των πρώτων αποτελεσμάτων](#). Ουάσιγκτον, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Μαθήματα που αντλήθηκαν από τις διαμορφωτικές αξιολογήσεις των προγραμμάτων καταπολέμησης του βίαιου εξτρεμισμού (CVE) σε δύο τοποθεσίες, οι οποίες συσπειρώθηκαν από την καναδική αστυνομία. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με άλλους τύπους αξιολογήσεων:

- ΜΕΤΡΗΣΗ Αξιολόγηση. [Οικονομική αξιολόγηση](#).
- ΠΟΥ. [Οικονομικές αξιολογήσεις](#).
- BetterEvaluation. [Ρεαλιστική αξιολόγηση](#).
- BetterEvaluation. [Αξιολόγηση με επίκεντρο τη χρήση](#).
- Patton, M. Q. (2008). *Αξιολόγηση με επίκεντρο τη χρήση* (4η έκδοση). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Αξιολόγηση χωρίς στόχους: Ένας προσανατολισμός για τις αξιολογήσεις των ιδρυμάτων. *The Foundation Review*, 5(4).
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-free evaluation: Eine Orientierung für die Evaluierung von Stiftungen. *The Foundation Review*, 5(4).

7. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι αξιολογήσεις περιλαμβάνουν τη λήψη πολλαπλών αποφάσεων και επιλογών. Μια βασική απόφαση για την πραγματοποίηση μιας αξιολόγησης είναι η επιλογή του κατάλληλου σχεδιασμού και των κατάλληλων μεθόδων αξιολόγησης. Ο τύπος αξιολόγησης δίνει κατεύθυνση στην αξιολόγηση, αλλά δεν καθορίζει ακόμη τον τρόπο διεξαγωγής της αξιολόγησης. Ο σχεδιασμός της αξιολόγησης καθορίζει τη συνολική δομή και το πεδίο εφαρμογής της αξιολόγησης. Οι μέθοδοι αξιολόγησης τον συμπληρώνουν καθορίζοντας τον τρόπο με τον οποίο θα συλλεχθούν και θα αναλυθούν τα δεδομένα (βλ. Πίνακα 1).

Πίνακας 1: Βασικές αποφάσεις στο σχεδιασμό της αξιολόγησης

Τύπος αξιολόγησης	
Επιλέγεται με βάση τους στόχους της αξιολόγησης Διαμορφωτική, διαδικασία, αποτέλεσμα κ.λπ.	
Σχεδιασμός αξιολόγησης	
Καθορίζει το πεδίο εφαρμογής και τη δομή της αξιολόγησης	
Μέθοδοι συλλογής δεδομένων	Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων
Τι είδους δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν και πώς θα συλλεχθούν	Πώς αναλύονται τα συλλεχθέντα δεδομένα για την ανάπτυξη συμπερασμάτων

Το ποιος σχεδιασμός και ποιες μέθοδοι αξιολόγησης είναι οι καταλληλότερες εξαρτάται από τους στόχους, το πεδίο εφαρμογής και τους διαθέσιμους πόρους για την αξιολόγηση. Το παρόν κεφάλαιο παρέχει μια σύντομη επισκόπηση ορισμένων κοινών σχεδίων αξιολόγησης και μεθόδων συλλογής και ανάλυσης δεδομένων.

7.1 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ο σχεδιασμός της αξιολόγησης αποσαφηνίζει τη **βασική δομή της αξιολόγησης**. Καθορίζει, για παράδειγμα, αν η αξιολόγηση θα επικεντρωθεί στην ανάλυση της κατάστασης σε μια χρονική στιγμή ή θα περιλαμβάνει σύγκριση σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Μια άλλη βασική απόφαση είναι αν η αξιολόγηση θα επικεντρωθεί μόνο στην ίδια την πρωτοβουλία ή αν θα χρησιμοποιηθούν ομάδες σύγκρισης.

Ορισμένα σχέδια αξιολόγησης είναι μάλλον εύκολο να εφαρμοστούν, ενώ άλλα απαιτούν περισσότερη επαγγελματική εμπειρία και βαθιά γνώση των επιστημονικών μεθόδων. Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει ορισμένα από τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα σχέδια αξιολόγησης, από τα λιγότερο απαιτητικά έως τα πιο απαιτητικά.

Σχεδιασμός μελέτης περίπτωσης

Μια αξιολόγηση που χρησιμοποιεί ένα σχέδιο μελέτης περίπτωσης συλλέγει **σε βάθος πληροφορίες για ένα μικρό αριθμό περιπτώσεων** (για παράδειγμα, μερικούς συμμετέχοντες σε μια πρωτοβουλία). Μπορούν να παρέχουν λεπτομερή και πλούσια γνώση σχετικά με τη λειτουργία και τις (ακούσιες) συνέπειες μιας πρωτοβουλίας. Είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι οι μελέτες περιπτώσεων έχουν επίσης ορισμένους αξιοσημείωτους περιορισμούς. Τα **ευρήματα που προκύπτουν από μια μελέτη περίπτωσης δεν είναι συνήθως αντιπροσωπευτικά ή γενικεύσιμα**. Σπάνια είναι δυνατόν να γνωρίζουμε αν οι εμπειρίες ενός μικρού αριθμού συμμετεχόντων που ερωτήθηκαν για την αξιολόγηση αντικατοπτρίζουν τις εμπειρίες των συμμετεχόντων στις πρωτοβουλίες γενικά.

Ο σχεδιασμός της μελέτης περίπτωσης είναι **ιδιαίτερα χρήσιμος όταν η πρόσβαση σε δεδομένα είναι περιορισμένη**. Μερικές φορές οι μελέτες περίπτωσης μπορεί να είναι ο μόνος διαθέσιμος σχεδιασμός αξιολόγησης. Οι μελέτες περίπτωσης είναι επίσης πολύ χρήσιμες για τη διατύπωση υποθέσεων και ερωτημάτων αξιολόγησης που θα μελετηθούν αργότερα με πιο σύνθετους σχεδιασμούς αξιολόγησης. Προσφέροντας βαθύτερη εικόνα της λειτουργίας της πρωτοβουλίας, μπορούν επίσης να αποτελέσουν μια καλή προσθήκη σε αξιολογήσεις που χρησιμοποιούν κατά τα άλλα ποσοτικές μεθόδους και αριθμητικούς δείκτες.

6 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Οι Cherney και Belton (2020) επέλεξαν ένα σχέδιο μελέτης περίπτωσης για να μελετήσουν το πρόγραμμα κοινωνικής επανένταξης (PRISM). Επικεντρώθηκαν σε τρεις μόνο πελάτες, για τους οποίους υπήρχαν επαρκή δεδομένα για να μελετήσουν την εξέλιξη με την πάροδο του χρόνου.

Η αξιολόγηση αξιολόγησε τον αντίκτυπο του PRISM συλλέγοντας πληροφορίες σχετικά με τις απόψεις των ατόμων σε διάφορες χρονικές στιγμές. Οι απαραίτητες πληροφορίες συλλέχθηκαν μέσω διαφόρων μεθόδων συλλογής δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων συνεντεύξεων με το προσωπικό του PRISM και τα ίδια τα άτομα, της εξέτασης των εκθέσεων προόδου που συμπληρώθηκαν από τους ψυχολόγους του PRISM και των σημειώσεων περιπτώσεων πελατών που συντάχθηκαν από το προσωπικό του PRISM. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Τα ευρήματα έδειξαν πού είχε σημειωθεί πρόοδος από κάθε πελάτη και πού έπρεπε να γίνουν βελτιώσεις.

Για περισσότερες πληροφορίες: Cherney, A., & Belton, E. (2020). Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της παρέμβασης με στόχο ριζοσπαστικοποιημένους παραβάτες: Δοκιμή του μοντέλου υπέρ της ενσωμάτωσης της αποδέσμευσης από τον εξτρεμισμό ως εργαλείο αξιολόγησης. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193-211.

Σχεδιασμοί διατομής

Μια αξιολόγηση που χρησιμοποιεί σχεδιασμό διατομής συλλέγει δεδομένα από όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα (για παράδειγμα, άτομα που υλοποιούν ή συμμετέχουν σε μια πρωτοβουλία) σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή και συνήθως με τη χρήση έρευνας. Η χρήση ενός τέτοιου σχεδιασμού επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων από ένα μεγάλο σύνολο υποκειμένων και τη σύγκριση των διαφορών μεταξύ ομάδων. Για παράδειγμα, είναι δυνατόν να αναλυθεί κατά πόσον τα άτομα που συμμετείχαν στην πρωτοβουλία διαφέρουν από τους άλλους συμμετέχοντες στη μελέτη όσον αφορά κάποια πτυχή που σχετίζεται με τους στόχους της πρωτοβουλίας (π.χ. στάσεις ή συμπεριφορά).

Ως εκ τούτου, ένας σχεδιασμός διατομής μπορεί να **δημιουργήσει ένα χρήσιμο «στιγμιότυπο» της λειτουργίας, της υποδοχής ή των πιθανών αποτελεσμάτων της πρωτοβουλίας**. Είναι ιδιαίτερα κατάλληλος για αξιολογήσεις διαδικασιών. Όταν

πρόκειται για αξιολογήσεις αποτελεσμάτων, δεν αποτελεί ιδανική επιλογή. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το σύντομο χρονικό πλαίσιο καθιστά δύσκολη την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και η έλλειψη ομάδας ελέγχου θέτει περιορισμούς στην ικανότητα μιας αξιολόγησης να δημιουργήσει αιτιώδη σχέση μεταξύ μιας πρωτοβουλίας και των αποτελεσμάτων της. Επιπλέον, οι διαφορές μεταξύ των ατόμων που εκτέθηκαν στην πρωτοβουλία και των άλλων συμμετεχόντων στη μελέτη μπορεί επίσης να οφείλονται σε παράγοντες άλλους από την πρωτοβουλία και τα αποτελέσματά της (π.χ. μεροληψία επιλογής). Τα άτομα που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία πιθανόν να διαφέρουν από τους άλλους με πολλούς τρόπους, και αυτό μπορεί να είναι αδύνατο να ληφθεί υπόψη στην έρευνα.

7 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΤΟΜΗΣ

Οι Dunn κ.ά. αξιολόγησαν τη στρατηγική αντιμετώπισης της ριζοσπαστικοποίησης της αυστραλιανής αστυνομικής δύναμης της Νέας Υόρκης, η οποία περιελάμβανε μια πρωτοβουλία εμπλοκής της κοινότητας με τις μουσουλμανικές κοινότητες του Σίδνεϊ. Οι αξιολογητές ήταν ακαδημαϊκοί ερευνητές που συνεργάστηκαν με εσωτερικό προσωπικό της αστυνομίας της NSW. Η πρωτοβουλία αξιολογήθηκε με την ανάλυση των δεδομένων μιας εφάπαξ έρευνας που διεξήχθη μεταξύ των μελών των κοινοτήτων στις οποίες απευθυνόταν η πρωτοβουλία. Μέσω της έρευνας, συλλέχθηκαν δεδομένα σχετικά με την ευαισθητοποίηση των μουσουλμάνων του Σίδνεϊ για την πρωτοβουλία εμπλοκής της αστυνομίας του NSW στην κοινότητα και την έκθεσή τους στην πρωτοβουλία, καθώς και για την εμπιστοσύνη, τη συνεργασία και τις αντιλήψεις τους για την αστυνομία του NSW.

Η μελέτη έδειξε ότι η πρωτοβουλία κατάφερε να δημιουργήσει άμεση επαφή με την κοινότητα, μόνιμες σχέσεις και ισχυρή ευαισθητοποίηση της κοινότητας. Οι ερωτηθέντες συνέστησαν την αύξηση των επαφών, τη βελτίωση της προβολής και την ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων.

Για περισσότερες πληροφορίες: Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την κοινοτική αστυνόμευση για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας; Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196-211.

Διαμήκης σχεδιασμός

Ο διαμήκης σχεδιασμός χρησιμοποιείται συνήθως για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων μιας πρωτοβουλίας με την πάροδο του χρόνου. Στον πιο συνηθισμένο τύπο διαχρονικής μελέτης, ο αξιολογητής συλλέγει δεδομένα από τους συμμετέχοντες σε δύο ή περισσότερες χρονικές στιγμές πριν και μετά την έναρξη μιας πρωτοβουλίας. Η υιοθέτηση ενός τέτοιου διαχρονικού σχεδιασμού μπορεί να αποτελέσει ισχυρό εργαλείο για την αξιολόγηση των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων μιας πρωτοβουλίας, καθώς και της ορθής λειτουργίας της. Επειδή απαιτεί δεδομένα που συλλέγονται σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, η ολοκλήρωσή του απαιτεί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, δεν μπορούν να εξαχθούν αιτιώδη συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της πρωτοβουλίας με βάση τέτοιους διαχρονικούς σχεδιασμούς. Ο βασικός περιορισμός σχετίζεται με την έλλειψη μιας αντιφατικής διάστασης (η αδυναμία να γνωρίζουμε τι θα είχε συμβεί εάν το άτομο δεν είχε συμμετάσχει στην πρωτοβουλία).

TIP :

Ιδανικά, η αξιολόγηση με διαμήκη σχεδιασμό σχεδιάζεται μαζί με την ίδια την πρωτοβουλία. Αυτό διασφαλίζει ότι τα απαιτούμενα δεδομένα θα συλλεχθούν στον σωστό χρόνο και ότι οι πρακτικές παρακολούθησης της πρωτοβουλίας υποστηρίζουν την αξιολόγηση.

Οι ακαδημαϊκοί ερευνητές Feddes, Mann και Doosje χρησιμοποίησαν διαχρονικό σχεδιασμό για να αξιολογήσουν ένα ολλανδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης στην ανθεκτικότητα. Στην εκπαίδευση συμμετείχαν συνολικά 46 νέοι μουσουλμάνοι με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Για την αξιολόγηση, συλλέχθηκαν δεδομένα από τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα μέσω ερωτηματολογίου σε τέσσερις χρονικές στιγμές: 1) πριν από την έναρξη της κατάρτισης, 2) μετά την ολοκλήρωση της πρώτης ενότητας, 3) αμέσως μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης και 4) τρεις μήνες μετά την κατάρτιση.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης δείχνουν ότι η εκπαίδευση είχε θετική επίδραση στους συμμετέχοντες, αυξάνοντας την αυτοεκτίμηση, την ενσυναίσθηση και την ικανότητά τους να προβλέπουν τη συμπεριφορά και τις αντιδράσεις των άλλων ανθρώπων. Επίσης, οι συμμετέχοντες ανέφεραν χαμηλότερες βίαιες προθέσεις και στάσεις απέναντι στην ιδεολογική βία. Ωστόσο, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες παρουσίασαν υψηλότερα επίπεδα ναρκισσισμού. Συνολικά, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ενδυνάμωση των συμμετεχόντων και κυρίως η ενίσχυση της ενσυναίσθησης καθιστούν επιτυχημένη την εκπαίδευση ανθεκτικότητας.

Για περισσότερες πληροφορίες: Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Αύξηση της αυτοεκτίμησης και της ενσυναίσθησης για την πρόληψη της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης: μια διαχρονική ποσοτική αξιολόγηση μιας εκπαίδευσης ανθεκτικότητας που επικεντρώθηκε σε εφήβους με διπλή ταυτότητα. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.

(Οιονεί) πειραματικοί σχεδιασμοί

Μια αξιολόγηση που χρησιμοποιεί έναν (οιονεί) πειραματικό σχεδιασμό **συγκρίνει μια ομάδα ατόμων (ή σχολεία, φυλακές, πόλεις κ.λπ.) στην οποία εφαρμόστηκε μια πρωτοβουλία με μια ομάδα ελέγχου στην οποία δεν εφαρμόστηκε αυτή η πρωτοβουλία**. Η χρήση μιας ομάδας ελέγχου καθιστά δυνατή την ανάλυση του κατά πόσον η παρατηρούμενη αλλαγή στους συμμετέχοντες οφείλεται πραγματικά στην πρωτοβουλία και όχι σε κάποιους άλλους παράγοντες.

Μια ομάδα ελέγχου μπορεί να δημιουργηθεί με διάφορους τρόπους. Σε μια πειραματική μελέτη (που ονομάζεται επίσης **τυχαίοποιημένη ελεγχόμενη δοκιμή**), οι συμμετέχοντες κατανέμονται τυχαία σε μια ομάδα διαχείρισης και μια ομάδα ελέγχου. Στον τομέα της PVE/CVE, αυτή η τυχαία κατανομή είναι δύσκολη τόσο για πρακτικούς όσο και για δεοντολογικούς λόγους. Από την άποψη των αιτιωδών συμπερασμάτων, τα τυχαίοποιημένα πειράματα παρέχουν τα ισχυρότερα αποδεικτικά στοιχεία για την αποτελεσματικότητα της πρωτοβουλίας.

Μια τυχαίοποιημένη ελεγχόμενη δοκιμή χρησιμοποιήθηκε σε μια αξιολόγηση ενός κυβερνητικού προγράμματος της Δανίας για την αντιμετώπιση εξτρεμιστικών αφηγήσεων μεταξύ των νέων. Η αξιολόγηση διεξήχθη από τους ακαδημαϊκούς ερευνητές Parker και Lindekilde. Δημιούργησαν ένα πείραμα έρευνας που χρησιμοποίησε ομάδες ελέγχου και θεραπείας. Η ομάδα ελέγχου δεν είχε καμία έκθεση στο έργο και η ομάδα θεραπείας είχε έκθεση στο έργο. Οι συμμετέχοντες στην ομάδα ελέγχου απάντησαν σε μια έρευνα πριν παρακολουθήσουν ένα εργαστήριο με πρώην εξτρεμιστές, ενώ οι συμμετέχοντες στην ομάδα θεραπείας απάντησαν στις ερωτήσεις αμέσως μετά την παρακολούθηση του ίδιου εργαστηρίου. Για να αξιολογήσουν πόσο αποτελεσματική ήταν η πρωτοβουλία όσον αφορά τη μείωση της υποστήριξης της πολιτικής βίας, οι αξιολογητές έθεσαν έμμεσες ερωτήσεις σχετικά με την πολιτική βία.

Για περισσότερες πληροφορίες: Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists (Πρόληψη του εξτρεμισμού με εξτρεμιστές): Αμφίπλευρο σπαθί; Ανάλυση των επιπτώσεων της χρήσης πρώην εξτρεμιστών στα σχολεία της Δανίας. *Επιστήμες της Εκπαίδευσης*, 10(4).

Μια άλλη εναλλακτική λύση είναι ένας **οιονεί πειραματικός σχεδιασμός** στον οποίο η ομάδα ελέγχου δημιουργείται με άλλα μέσα εκτός από την τυχαία κατανομή. Για παράδειγμα, ο αξιολογητής μπορεί να δημιουργήσει μια ομάδα ελέγχου συγκρίνοντας έναν πληθυσμό σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον (π.χ. σχολείο, πόλη, φυλακή) όπου εφαρμόστηκε μια πρωτοβουλία με έναν πληθυσμό σε ένα συγκρίσιμο περιβάλλον όπου δεν εφαρμόστηκε η πρωτοβουλία (π.χ. ένα κοντινό σχολείο, πόλη ή φυλακή με παρόμοια χαρακτηριστικά).

10 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΟΙΟΝΕΙ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Η αξιολόγηση του προγράμματος Aggredi διεξήχθη για να διαπιστωθεί αν η πρωτοβουλία κατάφερε να μειώσει την υποτροπή των πελατών της. Ο κύριος στόχος της χρήσης ενός οιονεί πειραματικού σχεδιασμού ήταν να διαπιστωθεί εάν η πρωτοβουλία είχε καταφέρει να μειώσει την υποτροπή, εκτιμώντας τι θα συνέβαινε στα άτομα που συμμετείχαν στη θεραπεία εάν δεν είχαν ενταχθεί στο πρόγραμμα Aggredi.

Για το σκοπό αυτό, διεξήχθη ποσοτική μελέτη που συνέκρινε την υποτροπή μεταξύ τριών ομάδων θεραπείας και μιας ομάδας ελέγχου. Οι ομάδες θεραπείας ήταν οι εξής: 1) οι πελάτες που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα Aggredi, 2) οι πελάτες που συμμετείχαν αλλά εγκατέλειψαν και 3) οι παραβάτες στους οποίους είχε προσφερθεί συμμετοχή. Και για τις τρεις ομάδες υπήρχε μια ομάδα σύγκρισης από παρόμοιους παραβάτες που δεν είχαν καμία επαφή με το Aggredi.

Η βασική ιδέα της δημιουργίας μιας ομάδας σύγκρισης για τη μέτρηση της υποτροπής της θεραπευτικής ομάδας σε σχέση με την υποτροπή της ομάδας σύγκρισης, η οποία αποτελούνταν από άτομα που ήταν παρόμοια με τους συμμετέχοντες στο Aggredi όσον αφορά την ηλικία, το φύλο και το ποινικό τους ιστορικό. Η ομάδα σύγκρισης σχηματίστηκε με βάση τα δεδομένα από το ερευνητικό μητρώο εγκλημάτων και κυρώσεων του Ινστιτούτου Ερευνών Νομικής Πολιτικής.

Για περισσότερες πληροφορίες: [Aggredi](#) (στα φινλανδικά).

7.2 ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Οι σχεδιασμοί αξιολόγησης γενικά δεν προδιαγράφουν συγκεκριμένες μεθόδους συλλογής δεδομένων και μπορούν να συνδυαστούν με μια σειρά μεθόδων. Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται ορισμένες βασικές μέθοδοι συλλογής δεδομένων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε αξιολογήσεις.

Συστηματική ανασκόπηση της υπάρχουσας τεκμηρίωσης

Ένα καλό σημείο εκκίνησης για τη συλλογή δεδομένων είναι να εξετάσετε **τι είδους δεδομένα είναι ήδη διαθέσιμα σχετικά με την πρωτοβουλία**. Τα σχετικά υφιστάμενα δεδομένα περιλαμβάνουν τα σχέδια υλοποίησης της πρωτοβουλίας, τις εκθέσεις προόδου και τυχόν έγγραφα που εξηγούν τους στόχους και τη θεωρία της αλλαγής. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν δεδομένα παρακολούθησης του έργου, όπως αρχεία δραστηριοτήτων και συμμετεχόντων.

Τα υπάρχοντα έγγραφα είναι χρήσιμα για την κατανόηση των στόχων και των σχεδίων της πρωτοβουλίας. Τα δεδομένα παρακολούθησης μπορούν να αποτελέσουν εξαιρετική πηγή για διαχρονικές μελέτες, στις οποίες είναι σημαντικό να υπάρχουν δεδομένα από διαφορετικές χρονικές στιγμές για να παρατηρηθεί διαχρονικά η αλλαγή. Ιδανικά, οι πρακτικές παρακολούθησης της πρωτοβουλίας σχεδιάζονται από την αρχή ώστε να παράγουν τα απαραίτητα δεδομένα για την αξιολόγηση.

Συνεντεύξεις

Οι συνεντεύξεις είναι μια συνήθης μέθοδος συλλογής δεδομένων στην αξιολόγηση των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για την απόκτηση **λεπτομερών πληροφοριών και γνώσεων σχετικά με την εφαρμογή** της πρωτοβουλίας. Συχνά χρησιμοποιούνται επίσης για την **αξιολόγηση συγκεκριμένων αποτελεσμάτων** της πρωτοβουλίας (όπως αποτελέσματα στις απόψεις και τις στάσεις των συμμετεχόντων).

Οι συνεντεύξεις μπορούν να διεξαχθούν με διάφορους τρόπους. Μπορεί να είναι δομημένες, πράγμα που σημαίνει ότι όλοι οι ερωτώμενοι απαντούν στις ίδιες ερωτήσεις. Μια άλλη εναλλακτική λύση είναι η ημιδομημένη συνέντευξη, όπου οι ερωτώμενοι ερωτώνται για τα ίδια θέματα, αλλά η σειρά των ερωτήσεων μπορεί να αλλάξει και ο υπεύθυνος της συνέντευξης μπορεί να κάνει ερωτήσεις παρακολούθησης. Τέλος, οι συνεντεύξεις μπορεί να είναι αδόμητες και να έχουν τη μορφή ελεύθερης συζήτησης.

Κάθε τύπος συνέντευξης έχει τα δικά του πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Οι δομημένες συνεντεύξεις είναι οι καλύτερες όταν είναι σημαντικό να δημιουργηθούν εύκολα συγκρίσιμες απαντήσεις. Εάν είναι σημαντικό να διαμορφωθεί μια βαθιά κατανόηση των αντιλήψεων ενός συνεντευξιαζόμενου, είναι συνήθως καλύτερο να χρησιμοποιούνται ημιδομημένες ή μη δομημένες συνεντεύξεις, επειδή δίνουν περισσότερο χώρο στον συνεντευξιαζόμενο να εξηγήσει τις απόψεις του με τους δικούς του όρους.

Ομάδες εστίασης

Οι ομάδες εστίασης είναι συζητήσεις με μια ομάδα (συνήθως πέντε έως δέκα) ατόμων για ένα επιλεγμένο θέμα. Μπορούν να χρησιμεύσουν ως **εναλλακτική λύση στις συνεντεύξεις ή να τις συμπληρώσουν**. Οι συμμετέχοντες στις ομάδες εστίασης μπορούν να αντιπροσωπεύουν μια συγκεκριμένη ομάδα ατόμων (όπως οι συμμετέχοντες σε μια πρωτοβουλία) ή να αποτελούνται από ένα ευρύ σύνολο ενδιαφερομένων (όπως οι επαγγελματίες που εφαρμόζουν μια πρωτοβουλία σε διάφορα επίπεδα).

Οι ομάδες εστίασης μπορούν να αποτελέσουν μια οικονομικά αποδοτική και χρονικά αποδοτική εναλλακτική λύση σε σχέση με τις ατομικές συνεντεύξεις σε βάθος. Είναι επίσης ένας καλός τρόπος για να διαπιστωθούν ομοιότητες και διαφορές στις εμπειρίες από την εφαρμογή και τα αποτελέσματα μιας πρωτοβουλίας.

Έρευνες

Μια έρευνα είναι μια άλλη εναλλακτική λύση για τη συλλογή πληροφοριών από πολλούς ερωτηθέντες. Σε μια έρευνα, ένας αριθμός ατόμων καλείται να συμπληρώσει ένα τυποποιημένο ερωτηματολόγιο. Οι έρευνες προσφέρουν έναν **αποδοτικό από άποψη πόρων τρόπο συλλογής δεδομένων από μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων σε σύντομο χρονικό διάστημα**, προκειμένου να αξιολογηθεί, για παράδειγμα, ο αντίκτυπος μιας

πρωτοβουλίας στους συμμετέχοντες. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας μπορεί να συμπληρωθεί ανεξάρτητα ή ως καθοδηγούμενη δραστηριότητα σε προσωπικό ή διαδικτυακό περιβάλλον.

Αν και οι έρευνες είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος συλλογής δεδομένων, έχουν επίσης αξιοσημείωτους **περιορισμούς**. Μια πολύ συνηθισμένη πρόκληση είναι το χαμηλό ποσοστό ανταπόκρισης (μόνο ένας περιορισμένος αριθμός ερωτηθέντων συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο). Επίσης, η χρησιμότητα της έρευνας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πόσο καλά είναι κατασκευασμένες οι ερωτήσεις. Είναι σημαντικό οι ερωτήσεις να είναι σαφείς και εύκολα κατανοητές από τους ερωτηθέντες. Συνιστάται ιδιαίτερα να επενδύσετε σημαντικά στην ανάπτυξη του ερωτηματολογίου και να το δοκιμάσετε πριν τεθεί σε χρήση.

Τέλος, ό,τι κερδίζεται σε αποτελεσματικότητα και αριθμό ερωτηθέντων χάνεται σε λεπτομέρεια και βάθος. Τα δεδομένα που συλλέγονται μέσω ενός ερωτηματολογίου είναι συχνά μάλλον περιορισμένα και επιφανειακά, οπότε αν είναι σημαντικό να συγκεντρωθεί γνώση σε βάθος, οι συνεντεύξεις ή οι ομάδες εστίασης είναι συνήθως μια καλύτερη εναλλακτική λύση.

Συμμετοχική και μη συμμετοχική παρατήρηση

Η συμμετοχική παρατήρηση αναφέρεται σε μια διαδικασία συλλογής δεδομένων κατά την οποία ο αξιολογητής εμπλέκεται άμεσα με την πρωτοβουλία και συμμετέχει στις καθημερινές δραστηριότητές της. Η μη συμμετοχική παρατήρηση περιλαμβάνει την παρατήρηση των δραστηριοτήτων της πρωτοβουλίας χωρίς να συμμετέχει ενεργά σε αυτές.

Η συμμετοχική και μη συμμετοχική παρατήρηση **επιτρέπει στον αξιολογητή να βιώσει από πρώτο χέρι την εφαρμογή της πρωτοβουλίας**. Επιτρέπουν τη δημιουργία μιας λεπτομερούς κατανόησης των καθημερινών λειτουργιών μιας πρωτοβουλίας, συμπεριλαμβανομένων των προκλήσεων και των (ακούσιων) συνεπειών της. Μπορούν να είναι ιδιαίτερα χρήσιμες όταν χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους συλλογής δεδομένων και μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την τεκμηριωμένη προετοιμασία συνεντεύξεων σε βάθος ή ερωτηματολογίων έρευνας.

II ΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ STRENGTHENING RESILIENCE TO VIOLENT EXTREMISM (STRIVE) II, 2017-2020

Η πρωτοβουλία STRIVE II, η οποία υλοποιείται από το Royal United Services Institute (RUSI), αποσκοπεί στη μείωση της στρατολόγησης και της υποστήριξης βίαιων εξτρεμιστικών ομάδων και της συνολικής ριζοσπαστικοποίησης σε καυτά σημεία της Κένυας. Η πρωτοβουλία επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση διαρθρωτικών παραγόντων, δυναμικών που βασίζονται σε ομάδες και ατομικών παραγόντων που δημιουργούν τις προϋποθέσεις και συμβάλλουν στη ριζοσπαστικοποίηση και τη στρατολόγηση.

Η αξιολόγηση ανατέθηκε από την RUSI και διενεργήθηκε από εξωτερικούς αξιολογητές που ήταν ακαδημαϊκοί ερευνητές. Η αξιολόγηση συνδύαζε μια αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του αντίκτυπου της πρωτοβουλίας μέχρι εκείνη τη στιγμή και μια διαμορφωτική αξιολόγηση για την εκτίμηση των μελλοντικών δράσεων.

Στην αξιολόγηση χρησιμοποιήθηκαν διάφορες μέθοδοι συλλογής δεδομένων:

Υπάρχοντα έγγραφα - 40 έγγραφα ιστορικού, όπως εκθέσεις διαχείρισης, έγγραφα πολιτικής, δημοσιευμένες έρευνες και κατευθυντήριες γραμμές προγραμμάτων, δεδομένα παρακολούθησης και αξιολόγησης, κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης και παρακολούθησης, καθώς και έγγραφα που περιγράφουν τη θεωρία αλλαγής της πρωτοβουλίας (πώς υποτίθεται ότι θα παρήγαγε τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα).

Συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης - περισσότερες από 50 ημιδομημένες συνεντεύξεις και πέντε ομάδες εστίασης με το προσωπικό της πρωτοβουλίας, τους συμμετέχοντες και τους εκπροσώπους των χρηματοδοτών και των εταίρων της.

Μη συμμετοχική παρατήρηση - παρατήρηση των διαφόρων δραστηριοτήτων της πρωτοβουλίας, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών συναντήσεων, των εσωτερικών συναντήσεων και των δημόσιων εκδηλώσεων.

Για περισσότερες πληροφορίες: Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Αξιολόγηση του προγράμματος 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) στην Κένυα: Τελική έκθεση.

(Ακαδημαϊκή) Βιβλιογραφία

Μια άλλη σημαντική πηγή δεδομένων για την αξιολόγηση είναι η υπάρχουσα (ακαδημαϊκή) βιβλιογραφία, η οποία είναι σχεδόν πάντα χρήσιμη για τον εντοπισμό αξιολογήσεων παρόμοιων πρωτοβουλιών και για τον προσδιορισμό κατάλληλων αναλυτικών μεθόδων και δεικτών. Είναι απαραίτητη όταν ο στόχος είναι να αξιολογηθεί σε ποιο βαθμό η θεωρία αλλαγής και οι μέθοδοι εργασίας της πρωτοβουλίας συνάδουν με την υπάρχουσα επιστημονική γνώση. Αυτός είναι ένας συνήθης στόχος στις διαμορφωτικές αξιολογήσεις.

12 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Το φλαμανδικό σχέδιο δράσης για την πρόληψη της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης και πόλωσης αξιολογήθηκε από το Φλαμανδικό Ινστιτούτο Ειρήνης. Η αξιολόγηση ανέλυσε το σχέδιο δράσης γενικά, με ιδιαίτερη έμφαση σε διάφορα έργα που χρηματοδοτήθηκαν μέσω του σχεδίου δράσης. Το Φλαμανδικό Ινστιτούτο Ειρήνης προέβη σε εμπεριστατωμένη ανάλυση συγκεκριμένων τομέων δράσης στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης. Προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσον οι στόχοι και οι πολιτικές επιλογές του σχεδίου δράσης ήταν επαρκώς διατυπωμένες, εξετάστηκε η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία σχετικά με τα μέτρα για την πρόληψη της (βίαιης) ριζοσπαστικοποίησης και αντιπαρατέθηκε με το σχέδιο δράσης.

Για περισσότερες πληροφορίες: (2020) **Een transversale programmascan van het Vlaamseactieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering.** Στο Cops, D., Pauwels, L. and Van Alstein, M. (eds) *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventive in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen.*

Μικτές μέθοδοι (συνδυασμός διαφόρων τύπων δεδομένων)

Οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων που περιγράφονται παραπάνω μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνες τους, αλλά μπορούν επίσης να συνδυαστούν. Αυτό ονομάζεται προσέγγιση μεικτών μεθόδων. Η χρήση μεικτών μεθόδων γίνεται όλο και πιο δημοφιλής στην αξιολόγηση των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad.

Η προσέγγιση μεικτών μεθόδων, αν σχεδιαστεί προσεκτικά, έχει πολλά πλεονεκτήματα. Ειδικότερα, μπορεί να αντισταθμίσει τους περιορισμούς των μεμονωμένων μεθόδων συλλογής δεδομένων και να παράσχει πολύ πιο πλούσια δεδομένα σχετικά με την πρωτοβουλία. Η χρήση μεικτών μεθόδων δεν είναι αυτόματα καλύτερη από τη χρήση μόνο μιας μεθόδου συλλογής δεδομένων. Είναι σημαντικό να σκεφτείτε προσεκτικά ποια θα είναι η προστιθέμενη αξία κάθε μεθόδου συλλογής δεδομένων.

13 ΠΡΩΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΙΚΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ

Οι Johns κ.ά. χρησιμοποίησαν μικτή μεθοδολογία για να αξιολογήσουν τον αντίκτυπο ενός προγράμματος καθοδήγησης με βάση τον αθλητισμό στη Μελβούρνη, το οποίο αντιμετώπιζε θέματα ταυτότητας, ανήκειν και πολιτισμικής απομόνωσης των νεαρών μουσουλμάνων ανδρών. Στην αξιολόγησή τους, οι ερευνητές διεξήγαγαν συμμετοχική παρατήρηση κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του προγράμματος. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, συλλέχθηκαν δεδομένα από τους συμμετέχοντες και τους ενδιαφερόμενους φορείς μέσω ποιοτικών μεθόδων (ημιδομημένες συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης) και ποσοτικών μεθόδων (έρευνες εξόδου), τα οποία χρησιμοποιήθηκαν αργότερα για να συγκριθούν με τα ποιοτικά δεδομένα.

Για περισσότερες πληροφορίες: Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). «Περισσότερο από ένα παιχνίδι»: The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience towards Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.

14 ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΙΚΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ

Ακαδημαϊκοί ερευνητές διεξήγαγαν αξιολόγηση της στρατηγικής Prevent με στόχο την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης των νέων στο Ηνωμένο Βασίλειο. Οι ερευνητές χρησιμοποίησαν μια προσέγγιση μεικτών μεθόδων συνδυάζοντας τις ακόλουθες μεθόδους:

- συστηματική ανασκόπηση της ερευνητικής βιβλιογραφίας,
- συνεντεύξεις με επαγγελματίες και στις 48 τοποθεσίες του έργου κατά τα πρώτα στάδια της υλοποίησης του έργου,
- τη συλλογή 194 φύλλων ημερολογίου για τη χαρτογράφηση των παρεμβάσεων και της δραστηριότητας του έργου σε εθνικό επίπεδο,
- ανάλυση των τριμηνιαίων αποδόσεων των έργων, και
- διεξοδικές μελέτες περιπτώσεων που πραγματοποιήθηκαν σε 12 τοποθεσίες έργων.

Για περισσότερες πληροφορίες: Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism: Programmes for Young People*. Youth Justice Board.

7.3 ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Αφού συλλεχθούν τα δεδομένα, πρέπει να αναλυθούν για τη διαμόρφωση συμπερασμάτων. Οι μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων περιλαμβάνουν τεχνικές ταξινόμησης, ερμηνείας και επεξεργασίας των συλλεχθέντων δεδομένων. Υπάρχει και πάλι μεγάλη ποικιλία διαθέσιμων επιλογών. Το ποιες επιλογές είναι οι καταλληλότερες εξαρτάται από το τι είδους δεδομένα έχουν συλλεχθεί, τι είδους ερωτήματα πρέπει να απαντηθούν και τι είδους επαγγελματική εμπειρία διαθέτει ο αξιολογητής. Παρακάτω παρουσιάζονται ορισμένες από τις πιο συχνά χρησιμοποιούμενες μεθόδους ανάλυσης δεδομένων.

Ποιοτική ανάλυση περιεχομένου

Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται ευρέως για την ανάλυση εγγράφων, καθώς και των πρακτικών από συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση σημειώσεων από συμμετοχική/μη συμμετοχική παρατήρηση.

Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει ουσιαστικά τη διάρθρωση και οργάνωση του κειμένου με τον εντοπισμό των τμημάτων που είναι σχετικά με την αξιολόγηση και την κωδικοποίησή τους με συγκεκριμένα θέματα ή λέξεις-κλειδιά. Με τον τρόπο αυτό, καθίσταται δυνατό να φιλτραριστούν όλα τα μέρη των δεδομένων που αφορούν ένα συγκεκριμένο θέμα. Όταν τα δεδομένα δομηθούν και οργανωθούν μέσω της κωδικοποίησης, καθίσταται ευκολότερη η ανάλυση των δεδομένων και ο προσδιορισμός των ειδών των συμπερασμάτων που μπορούν να εξαχθούν από αυτά.

Οι κωδικοί που χρησιμοποιούνται για την οργάνωση των δεδομένων αναπτύσσονται από τον αξιολογητή. Υπάρχουν δύο γενικές στρατηγικές για τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αυτό. Η επαγωγική κωδικοποίηση είναι μια στρατηγική από πάνω προς τα κάτω, όπου οι κωδικοί αναπτύσσονται με βάση τους στόχους και τα βασικά ερωτήματα της αξιολόγησης. Η επαγωγική κωδικοποίηση είναι μια στρατηγική «από κάτω προς τα πάνω», όπου οι κωδικοί αναπτύσσονται με βάση την προσεκτική ανάγνωση των δεδομένων και τον εντοπισμό των θεμάτων και των θεματικών τους. Συνήθως και οι δύο αυτές στρατηγικές χρησιμοποιούνται μαζί.

Η κωδικοποίηση γίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη όταν υπάρχουν πολλά δεδομένα κειμένου. Υπάρχουν διάφοροι τύποι λογισμικού που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κωδικοποίηση (για παράδειγμα, NVivo και Atlas.ti).

Ποσοτική ανάλυση

Τα ποσοτικά (αριθμητικά) δεδομένα, τα οποία μπορούν να συλλεχθούν και να παραχθούν μέσω μιας έρευνας ή της επισκόπησης των δεδομένων του έργου, μπορούν να αναλυθούν με διάφορες στατιστικές μεθόδους. Οι μέθοδοι αυτές περιλαμβάνουν βασικές περιγραφικές στατιστικές που αποσκοπούν στην περιγραφή ενός συνόλου δεδομένων, για παράδειγμα, με τον υπολογισμό του εύρους και της μέσης τιμής του (μέσος όρος, τρόπος ή διάμεσος). Η περιγραφική στατιστική μπορεί να εκτελεστεί με προγράμματα λογισμικού όπως το Excel ή το SPSS. Μπορεί να χρησιμεύσει ως ένα πρώτο βήμα προς μια πιο σύνθετη ανάλυση του συνόλου δεδομένων, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός μοντέλου γραμμικής παλινδρόμησης. Ένα μοντέλο γραμμικής παλινδρόμησης αναλύει τη στατιστική σημασία της συσχέτισης και της σχέσης μεταξύ δύο μεταβλητών, η οποία μπορεί να απεικονιστεί σε ένα γράφημα. Το μοντέλο αυτό μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο για την αξιολόγηση του αντίκτυπου μιας πρωτοβουλίας, υπό την προϋπόθεση ότι βασίζεται σε ένα προσεκτικά συγκεντρωμένο σύνολο δεδομένων.

Περισσότερες πληροφορίες

- Hofman, J. και Sutherland, A. (2017). Διαφορετικοί σχεδιασμοί και μέθοδοι αξιολόγησης: Αξιολόγηση παρεμβάσεων που προλαμβάνουν ή αντιμετωπίζουν τον βίαιο εξτρεμισμό. RAND Europe.
- Επιπτώσεις στην Ευρώπη. [Βάση δεδομένων για τις μεθόδους συλλογής δεδομένων και τα σχέδια αξιολόγησης.](#)
- Strauss, A. (1987). Ποιοτική ανάλυση για κοινωνικούς επιστήμονες. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). Εγχειρίδιο κωδικοποίησης για ποιοτικούς ερευνητές. London: London. Sage Publications.
- Peersman, G. (2014) Επισκόπηση: Methodological Briefs: Αξιολόγηση επιπτώσεων 10. Φλωρεντία: Γραφείο Έρευνας της UNICEF.
- Trochim, W. (2006). Βάση γνώσεων ερευνητικών μεθόδων. [Περιγραφική στατιστική.](#)
- Woodley, A., (2004). [Λήψη και ανάλυση ποσοτικών](#) δεδομένων. Οι εκπαιδευτικοί πόροι PREST. Commonwealth of Learning.

8. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕΒΑΣΗ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Σημαντικό μέρος κάθε αξιολόγησης είναι να διασφαλίζεται ότι συμμορφώνεται με τα δεοντολογικά και νομικά πρότυπα. Αυτό είναι ακόμη πιο σημαντικό στην περίπτωση των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad που ασχολούνται με ευαίσθητα θέματα και συχνά απευθύνονται σε ευάλωτα και στιγματισμένα άτομα και κοινότητες. Η αξιολόγηση μπορεί επίσης να είναι ένας τρόπος για να εκτιμηθεί σε ποιο βαθμό η ίδια η πρωτοβουλία ανταποκρίνεται στα ηθικά και νομικά πρότυπα.

Ένα καλό πλαίσιο για τη σκέψη σχετικά με τη δεοντολογία στις πρωτοβουλίες και τις αξιολογήσεις PVE/CVE/Derad είναι η προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζει εν συντομία τις βασικές αρχές αυτού του πλαισίου και τι σημαίνει στην πράξη. Λεπτομερείς οδηγίες για το πώς να συμπεριληφθούν κατάλληλα οι ηθικές, έμφυλες, νομικές και κοινωνικές πτυχές στην αξιολόγηση παρέχονται στον Οδηγό 2 του INDEED.

Προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα (Human Rights Based Approach - HRBA) είναι ένα εννοιολογικό πλαίσιο που μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιαδήποτε πολιτική ή πρακτική, ώστε να διασφαλιστεί ότι αυτή βασίζεται κανονιστικά σε εσωτερικά πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στοχεύει επιχειρησιακά στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζεται σε πέντε βασικές αρχές ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

Συμμετοχή	Καθένας έχει δικαίωμα ενεργού συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που επηρεάζουν την απόλαυση των δικαιωμάτων του.
Λογοδοσία	Οι επαγγελματίες και οι διαχειριστές των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad και των αξιολογήσεων λογοδοτούν για την παράλειψη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων τους έναντι των ομάδων-στόχων. Θα πρέπει να υπάρχουν αποτελεσματικά μέσα επανόρθωσης όταν σημειώνονται παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
Μη διάκριση και ισότητα	Όλα τα άτομα δικαιούνται τα δικαιώματά τους χωρίς καμία διάκριση. Όλα τα είδη διακρίσεων πρέπει να απαγορεύονται, να προλαμβάνονται και να εξαλείφονται.
Ενδυνάμωση	Όλοι έχουν δικαίωμα να διεκδικούν και να ασκούν τα δικαιώματά τους. Τα άτομα και οι κοινότητες πρέπει να κατανοούν τα δικαιώματά τους και να συμμετέχουν στην ανάπτυξη πολιτικών που επηρεάζουν τη ζωή τους.
Νομιμότητα	Οι πρωτοβουλίες και οι αξιολογήσεις τους θα πρέπει να είναι σύμφωνες με τα νόμιμα δικαιώματα που ορίζονται στην εθνική και τη διεθνή νομοθεσία.

Προσαρμοσμένο από Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, [Προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα](#).

Τι συνεπάγεται η εφαρμογή αυτών των αξιών και αρχών σε πρωτοβουλίες και αξιολογήσεις PVE/CVE/Derad; Στο έργο INDEED, οργανώσαμε τα βασικά ζητήματα σε τέσσερις διαστάσεις: πτυχές του φύλου, ηθικές πτυχές, νομικές πτυχές και κοινωνικές πτυχές (GELSA).

Πτυχές του φύλου

Συνιστάται οι αξιολογήσεις των PVE/CVE/Derad να υιοθετούν μια προσέγγιση με γνώμονα την ευαισθησία του φύλου. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα όταν η υπό αξιολόγηση πρωτοβουλία δεν είναι ευαίσθητη ως προς το φύλο κατά το σχεδιασμό της. Οι διαδικασίες ριζοσπαστικοποίησης δεν είναι ουδέτερες ως προς το φύλο, ούτε και οι πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad, ακόμη και όταν δεν ασχολούνται ρητά με το φύλο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το φύλο αναπόφευκτα επηρεάζει τις εμπειρίες και τις συνθήκες ενός ατόμου. Είναι επίσης γνωστό ότι μπορεί να υπάρχουν διαφορές με βάση το φύλο στις διαδικασίες ριζοσπαστικοποίησης.

Η προσέγγιση της αξιολόγησης με ευαισθησία ως προς το φύλο λαμβάνει υπόψη τις πιθανές διαφορές λόγω φύλου και σχεδιάζεται έτσι ώστε να είναι σε θέση να τις καταγράψει. Αυτό μπορεί να σημαίνει, για παράδειγμα, να διασφαλίζεται ότι υπάρχει ισορροπία μεταξύ των φύλων μεταξύ των ατόμων που παίρνουν συνεντεύξεις και συμμετέχουν στις ομάδες εστίασης και ότι τα δεδομένα που συλλέγονται αναλύονται επίσης από την οπτική γωνία του φύλου, λαμβάνοντας υπόψη και αξιολογώντας τις επιπτώσεις για τα άτομα όλων των φύλων.

Ηθικές πτυχές

Οι πρωτοβουλίες PVE/CVE/Derad και οι αξιολογήσεις τους συχνά εμπλέκονται με άτομα και ομάδες που έχουν στιγματιστεί και έχουν αμφιλεγόμενες πολιτικές ή θρησκευτικές απόψεις. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι πρωτοβουλίες σε αυτόν τον τομέα **δεν εισάγουν διακρίσεις** στις πρακτικές ή τις παραδοχές τους. Υπάρχουν αρνητικά παραδείγματα πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad εντός της ΕΕ, όπου άτομα και κοινότητες αισθάνθηκαν ότι στοχοποιήθηκαν λόγω της θρησκευτικής, εθνοτικής ή κοινωνικής τους ταυτότητας και η πρωτοβουλία αποτέλεσε προέκταση των κοινωνικών προκαταλήψεων και προκαταλήψεων.

Μια αξιολόγηση παρέχει μια καλή ευκαιρία για την προσεκτική αξιολόγηση των υποκείμενων και φανερών παραδοχών της πρωτοβουλίας PVE/CVE/Derad σχετικά με τις ομάδες-στόχους της, καθώς και του τρόπου με τον οποίο οι παραδοχές αυτές εκδηλώνονται στους στόχους, τις κατευθυντήριες γραμμές και τις πρακτικές της πρωτοβουλίας.

Μια αξιολόγηση εξετάζει επίσης πώς η πρωτοβουλία έλαβε υπόψη τις διάφορες ελευθερίες που συνδέονται με το δικαίωμα στη μη διάκριση, όπως η ελευθερία της σκέψης, της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι. Μια αξιολόγηση μπορεί να εκτιμήσει πώς αυτά τα δικαιώματα και οι ελευθερίες έχουν εξισορροπηθεί με τις ανάγκες του έργου PVE/CVE/Derad για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και του εξτρεισμού και πόσο καλά κατάφερε η πρωτοβουλία να αποφύγει την ενίσχυση μηχανισμών αποκλεισμού που θέτουν τα άτομα σε κίνδυνο ριζοσπαστικοποίησης.

Οι καλές κατευθυντήριες γραμμές για τη δεοντολογική διεξαγωγή μιας αξιολόγησης βασίζονται επίσης στις κοινές αρχές της υπεύθυνης έρευνας. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τη δεοντολογία της έρευνας περιλαμβάνουν καλές οδηγίες για τον τρόπο συνεργασίας με τους ερωτώμενους και τις ομάδες εστίασης και για τον τρόπο σύνταξης μιας έκθεσης αξιολόγησης που λαμβάνει υπόψη τα δικαιώματα και την ακεραιότητά τους.

Νομικές πτυχές

Εκτός από τις διατάξεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα που έχουν ήδη συζητηθεί, πρέπει να ληφθεί υπόψη η εθνική νομοθεσία. Οι κλαδικοί επαγγελματικοί κανονισμοί μπορεί επίσης να έχουν αντίκτυπο, για παράδειγμα, στις δυνατότητες συλλογής και κοινής χρήσης δεδομένων. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τόσο η πρωτοβουλία όσο και η αξιολόγησή της έχουν την κατάλληλη νομική βάση.

Ένα βασικό ζήτημα είναι ότι σχεδόν όλες οι πρωτοβουλίες και οι αξιολογήσεις αντιμετωπίζουν ανησυχίες σχετικά με τα προσωπικά δεδομένα. Ο [Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων \(ΓΚΠΔ\)](#) θέτει απαιτήσεις για τον τρόπο με τον οποίο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να υποβάλλονται σε επεξεργασία (δηλαδή να συλλέγονται, να αποθηκεύονται, να αναλύονται ή να κοινοποιούνται). Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα απαιτεί πάντοτε ειδική νομική βάση, εάν δεν επιτρέπεται από τη ρητή και εν επιγνώσει συγκατάθεση του εν λόγω προσώπου.

Εκτός από την τήρηση των κανονισμών GDPR και άλλων νομοθετικών διατάξεων, οι αξιολογήσεις PVE/CVE/Derad μπορούν επίσης να αξιολογήσουν την πρωτοβουλία ως προς το κατά πόσον οι πρακτικές της είναι σύμφωνες με αυτούς. Είναι σημαντικό να τηρούνται στενά οι εν λόγω κανονισμοί, καθώς η παραβίαση δεδομένων, οι καταχρήσεις και οι παραβάσεις μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τα άτομα και να καταστρέψουν την εμπιστοσύνη στους επαγγελματίες PVE/CVE/Derad και στο έργο τους. Τέτοιες παραβιάσεις μπορούν επίσης να ενισχύσουν τους φόβους παρακολούθησης, κατάρτισης προφίλ και προκατειλημμένων πρακτικών.

Κοινωνικές πτυχές

Μια αξιολόγηση μπορεί επίσης να δώσει την ευκαιρία να δούμε πέρα από την ίδια την πρωτοβουλία και να αξιολογήσουμε πόσο καλά αντιμετωπίζει και λαμβάνει υπόψη το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί και τι είδους αποτελέσματα έχει σε σχέση με αυτό το πλαίσιο. Αυτό το είδος ευαισθησίας στο κοινωνικό πλαίσιο αποτελεί συχνά κλειδί για την επιτυχία των παρεμβάσεων PVE/CVE/Derad και την αποφυγή τυχόν ακούσιων επιζήμιων επιπτώσεων.

Η αξιολόγηση μπορεί να επικεντρωθεί στο πώς (και κατά πόσον) η πρωτοβουλία έχει αντιμετωπίσει τον κίνδυνο ακούσιων συνεπειών του έργου της στις κοινότητες και την κοινωνία, όπως ο στιγματισμός, η ένταξη/ο αποκλεισμός, οι επικρατούσες προκαταλήψεις και τα στερεότυπα και το αίσθημα ασφάλειας εντός ορισμένων κοινοτήτων και της κοινωνίας γενικότερα.

Περισσότερες πληροφορίες

- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, [Προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα](#).
- [Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#).
- RAN. [Προσεγγίσεις με βάση το φύλο στο PVE: Προληπτική εργασία για κορίτσια μέσα και γύρω από τα σχολεία](#). Έγγραφο συμπερασμάτων της συνάντησης της ομάδας εργασίας RAN.
- Lloyd, M. [Κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας για την εργασία σε θέματα P/CVE στη φροντίδα ψυχικής υγείας](#). Έκδοση RAN.
- Ομάδα Αξιολόγησης των Ηνωμένων Εθνών. [Δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση](#).

9. ΟΚΤΩ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΒΑΣΕΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Προηγούμενες μελέτες και αξιολογήσεις έχουν δείξει ότι ορισμένες προκλήσεις παρουσιάζονται συχνά στις αξιολογήσεις PVE/CVE/Derad. Παρακάτω έχουμε καταρτίσει έναν κατάλογο συμβουλών για το πώς να τις αποφύγετε ή να τις μετριάσετε:

1

1. Ενσωμάτωση της αξιολόγησης στο σχεδιασμό της πρωτοβουλίας

Πολλές προκλήσεις στην αξιολόγηση μπορούν να αποφευχθούν όταν η αξιολόγηση σχεδιάζεται μαζί με την ίδια την πρωτοβουλία. Αυτό σημαίνει ότι ο σχεδιασμός της πρωτοβουλίας περιγράφει επίσης λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο θα αξιολογηθεί. Η πρώτη αξιολόγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί ήδη σε αυτό το στάδιο σχεδιασμού. Πολλές αποφάσεις που λαμβάνονται κατά τις πρώτες ημέρες της διάρκειας ζωής της πρωτοβουλίας καθορίζουν το είδος των σχεδίων αξιολόγησης, των μεθόδων και των δεδομένων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μεταγενέστερες αξιολογήσεις.

2

2. Εξασφάλιση χρηματοδότησης και πόρων για την αξιολόγηση

Μια κοινή πρόκληση για την αξιολόγηση είναι ότι δεν υπάρχει χρηματοδότηση γι' αυτήν. Αυτό φαίνεται να είναι ιδιαίτερα συνηθισμένο σε μακροχρόνια προγράμματα και βραχυπρόθεσμες δράσεις που βασίζονται σε περιορισμένης διάρκειας χρηματοδότηση έργων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο χρηματοδότης μπορεί να απαιτεί την αξιολόγηση της πρωτοβουλίας, αλλά δεν διατίθενται επιπλέον πόροι για το σκοπό αυτό.

Μια αξιολόγηση, ακόμη και στις πιο απλές μορφές της, απαιτεί μάλλον σημαντικούς πόρους. Θα πρέπει να προγραμματιστεί με σαφήνεια από πού θα προέλθουν αυτοί οι πόροι. Συνιστάται η χρηματοδότηση των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad να διαθέτει ειδικό προϋπολογισμό για την αξιολόγηση, επιπλέον της χρηματοδότησης για την υλοποίηση της ίδιας της πρωτοβουλίας.

3

3. Καθορισμός με σαφήνεια του σχεδιασμού και των στόχων της πρωτοβουλίας

Το σημείο εκκίνησης για σχεδόν κάθε είδος αξιολόγησης είναι η σαφής κατανόηση των στόχων, του σχεδίου υλοποίησης και της υποκείμενης παραδοχής σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι προγραμματισμένες δράσεις υποτίθεται ότι θα παράγουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα (θεωρία της αλλαγής). Ιδανικά, οι στόχοι και η θεωρία της αλλαγής αναπτύσσονται προσεκτικά στο στάδιο του σχεδιασμού της πρωτοβουλίας. Εάν οι στόχοι

δεν έχουν καθοριστεί σωστά, είναι δύσκολο να διεξαχθεί αξιολόγηση υψηλής ποιότητας.

4

4. Ανάπτυξη των πρακτικών παρακολούθησης των δεδομένων της πρωτοβουλίας με γνώμονα την αξιολόγηση

Το είδος της αξιολόγησης που είναι δυνατόν να διεξαχθεί εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος των διαθέσιμων δεδομένων. Υπάρχουν πολλά είδη δεδομένων που μπορούν να συλλεχθούν κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης, αλλά ορισμένα σχέδια αξιολόγησης απαιτούν δεδομένα που μπορούν να συλλεχθούν μόνο σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Για παράδειγμα, προκειμένου να αξιολογηθεί με αξιοπιστία ο αντίκτυπος μιας πρωτοβουλίας στους συμμετέχοντες, θα πρέπει να υπάρχουν κάποιες πληροφορίες σχετικά με την κατάστασή τους τη στιγμή που ξεκίνησαν. Η αξιολόγηση απαιτεί σχεδόν πάντα καλή τεκμηρίωση των δραστηριοτήτων της πρωτοβουλίας.

Όταν η πρωτοβουλία διαθέτει συστηματικές πρακτικές παρακολούθησης και τήρησης αρχείων που ενημερώνονται από τις ανάγκες των μελλοντικών αξιολογήσεων, τα απαραίτητα δεδομένα θα υπάρχουν όταν χρειάζονται. Οι ανεπαρκείς πρακτικές παρακολούθησης δεν καθιστούν την αξιολόγηση αδύνατη, αλλά περιορίζουν σημαντικά τις διαθέσιμες επιλογές και μπορεί να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην αξιοπιστία των αποτελεσμάτων της.

5

5. Εστίαση στη μάθηση

Μια αξιολόγηση είναι πιο χρήσιμη όταν σχεδιάζεται και διεξάγεται με σκοπό τη μάθηση. Αυτό σημαίνει ότι η αξιολόγηση έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει την περαιτέρω ανάπτυξη της πρωτοβουλίας και περιλαμβάνει ένα σαφές σχέδιο για τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματά της. Συνιστάται η αξιολόγηση να μην συνδέεται με αποφάσεις χρηματοδότησης, αλλά να διεξάγεται στη μέση μιας περιόδου χρηματοδότησης. Αυτό παρέχει το πιο επικοινωνητικό περιβάλλον για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης χωρίς πίεση για την επίδειξη επιτυχίας, παρέχοντας μια πραγματική ευκαιρία να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα για τη βελτίωση της πρωτοβουλίας.

6

6. Συμμετοχή των βασικών ενδιαφερομένων στο σχεδιασμό της αξιολόγησης

Οι αξιολογήσεις τείνουν συχνά να είναι μια διαδικασία «από πάνω προς τα κάτω», κατά την οποία ο στόχος και ο σχεδιασμός καθορίζονται από τον χρηματοδότη. Η εμπειρία έχει δείξει ότι αυτή δεν είναι πολύ παραγωγική στρατηγική. Αντ' αυτού, είναι συνήθως καλύτερο να υιοθετείται μια πιο συμμετοχική προσέγγιση και να εμπλέκονται τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, ιδίως εκείνα που υλοποιούν την πρωτοβουλία, στη διαδικασία αξιολόγησης από την αρχή της.

Η συμπερίληψη των ενδιαφερομένων μερών επιτρέπει τη δημιουργία της ιδιοκτησίας και της εμπιστοσύνης που απαιτούνται για την επίτευξη αξιόπιστων αποτελεσμάτων. Όταν τα ενδιαφερόμενα μέρη συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία σχεδιασμού, αυτό δείχνει ότι οι απόψεις, οι γνώσεις και η εμπειρία τους εκτιμώνται. Όταν η αξιολόγηση ανταποκρίνεται στις ανάγκες όσων εμπλέκονται στην υλοποίηση της πρωτοβουλίας, η αξιολόγηση δεν παρουσιάζεται πλέον ως μια επιπλέον εργασία που απαιτείται από κάποιον άλλον, αλλά αντίθετα θεωρείται ως κάτι ωφέλιμο για την ανάπτυξη του δικού τους έργου. Αυτό παρέχει περαιτέρω κίνητρα για να συνεργαστούν στην παραγωγή των δεδομένων που απαιτούνται για την αξιολόγηση και να είναι ειλικρινείς σχετικά με πιθανές αδυναμίες και αποτυχίες.

7

7. Βεβαιωθείτε ότι ο αξιολογητής κατανοεί καλά τον τομέα PVE/CVE/Derad.

Όταν η αξιολόγηση διενεργείται από εξωτερικό αξιολογητή, είναι καλό να βεβαιωθείτε ότι ο αξιολογητής είναι εξοικειωμένος με τον τομέα PVE/CVE/Derad και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Παρόλο που πολλοί κοινοί τύποι και μέθοδοι αξιολόγησης μπορούν να εφαρμοστούν στην αξιολόγηση των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad, είναι μάλλον δύσκολο να βγάλουμε νόημα από οποιαδήποτε δεδομένα ή παρατηρήσεις χωρίς να έχουμε μια καλή γενική κατανόηση του τομέα.

8

8. Σκεφτείτε έγκαιρα τη δεοντολογία και τους τρόπους διασφάλισης της διαθεσιμότητας των δεδομένων.

Μια κοινή πρόκληση στις αξιολογήσεις των πρωτοβουλιών PVE/CVE/Derad είναι ότι οι ανησυχίες δεοντολογίας και ασφάλειας μπορούν να περιορίσουν την πρόσβαση στα δεδομένα. Οι κυβερνητικές αρχές και όσοι υλοποιούν την πρωτοβουλία μπορεί να διστάζουν να μοιραστούν πληροφορίες, ιδίως όταν αυτές περιλαμβάνουν λεπτομέρειες σχετικά με τις πολιτικές απόψεις ή τα προσωπικά ζητήματα ενός ατόμου. Οι πτυχές ασφαλείας μπορεί να περιορίσουν την πρόσβαση σε χώρους όπου θα μπορούσαν να διεξαχθούν συνεντεύξεις ή παρατηρήσεις. Συνιστάται να μάθετε από νωρίς τι είδους δεοντολογικοί, ασφαλιστικοί και νομικοί περιορισμοί υπάρχουν για την ανταλλαγή δεδομένων και να σκεφτείτε τρόπους για την επίτευξη των καλύτερων δυνατών αποτελεσμάτων εντός αυτών των ορίων.

Ένα άλλο σύνολο προκλήσεων απορρέει από τον ευαίσθητο και στιγματισμένο χαρακτήρα του βίαιου εξτρεμισμού. Οι ομάδες και τα άτομα-στόχοι μιας πρωτοβουλίας μπορεί να είναι δύσκολο να προσεγγιστούν και να οικοδομήσουν σχέσεις εμπιστοσύνης, λόγω της εύθραυστης κατάστασης και των σχέσεων με τα άτομα που εμπλέκονται στον εξτρεμισμό. Μπορεί επίσης να μην είναι πρόθυμοι να μοιραστούν τις πραγματικές τους απόψεις, καθώς αυτές μπορεί να θεωρηθούν κοινωνικά ανεπιθύμητες και να στιγματιστούν. Ως εκ τούτου, συνιστάται να σκεφτείτε προσεκτικά ποιον θα επιλέξετε ως αξιολογητή, ώστε να κερδίσετε την εμπιστοσύνη που απαιτείται για τη συλλογή των δεδομένων - και να το κάνετε με τρόπο που να μην θέτει σε κίνδυνο την εμπιστοσύνη των ατόμων στην ίδια την πρωτοβουλία.

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Björge, T. (2013). Strategies for preventing terrorism. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rcai.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). Small-scale evaluation in health: A practical guide. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). *Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation*. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). *Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model*. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the “War on Terror”: A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P. & Barakat, R. (2013). *Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress*. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. American Evaluation Association Conference. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. Introductory Guide: Countering Violent Extremism. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). Refining theories of change. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), *EUCPN Thematic Paper Series*, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/com_com(2013)0941_en.pdf).
- European Commission (2021). Better Regulation Guidelines. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/>

about-nhris/human-rights-based-approach/.

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). Evaluating Countering Violent Extremism. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149-1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredesinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6-24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356-364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavinstitute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. Database of data collection methods and evaluation designs. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42-50.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180-197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). Improving evaluation of anti-crime programs:

Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.

- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. *BMJ* 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). Utilization-focused evaluation (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstofer, A. (2017). Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). Small-scale evaluation: Principles and practice. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). Theory of Change. Methodological Briefs: Impact Evaluation 2. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). A glossary for evidence based public health. *J Epidemiol Community Health*, 58(7), 538–45.
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. [ICCT-Schmid-](https://www.icct.nl/publications/ICCT-Schmid-)

[Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf](#)

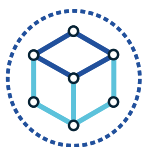
- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013-2014. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66-85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdrmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286-306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181-200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. *A Hands-On Guide to Planning and Evaluation*. Canadian Hemophilia Society, 23-32.
- Woodley, A. (2004). Getting and analysing of quantitative data. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED E-GUIDEBOOK 1

VALUTAZIONE BASATA SULL'EVIDENZA DI INIZIATIVE DI PVE/CVE E DE-RADICALIZZAZIONE

Principi, sfide e metodi

Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet

INDICE DEI CONTENUTI

RINGRAZIAMENTI	4
INTRODUZIONE	4
1. INIZIATIVE PVE/CVE/DERAD	6
2. COS'È LA VALUTAZIONE BASATA SULL'EVIDENZA?	8
3. PERCHÉ VALUTARE?	11
4. QUANDO PIANIFICARE E CONDURRE LE VALUTAZIONI?	12
5. CHI DEVE VALUTARE?	13
5.1 Scelta del valutatore	13
5.2 Coinvolgimento delle parti interessate	14
6. PRINCIPALI TIPI DI VALUTAZIONE	16
6.1 Valutazione formativa	16
6.2 Valutazione del processo	18
6.3 Valutazione dei risultati	19
6.4 Altre forme di valutazione	21
6.5 Combinare i tipi di valutazione	23
7. PROGETTI E METODI DI VALUTAZIONE	24
7.1 Progetti di valutazione	24
7.2 Metodi di raccolta dei dati	28
7.3 Metodi di analisi dei dati	32
8. APPROCCIO ALLA VALUTAZIONE BASATO SUI DIRITTI UMANI	34
9. OTTO CONSIGLI PER IL SUCCESSO DELLE VALUTAZIONI BASATE SULL'EVIDENZA	37
FONTI E LETTERATURA	40

Ringraziamenti

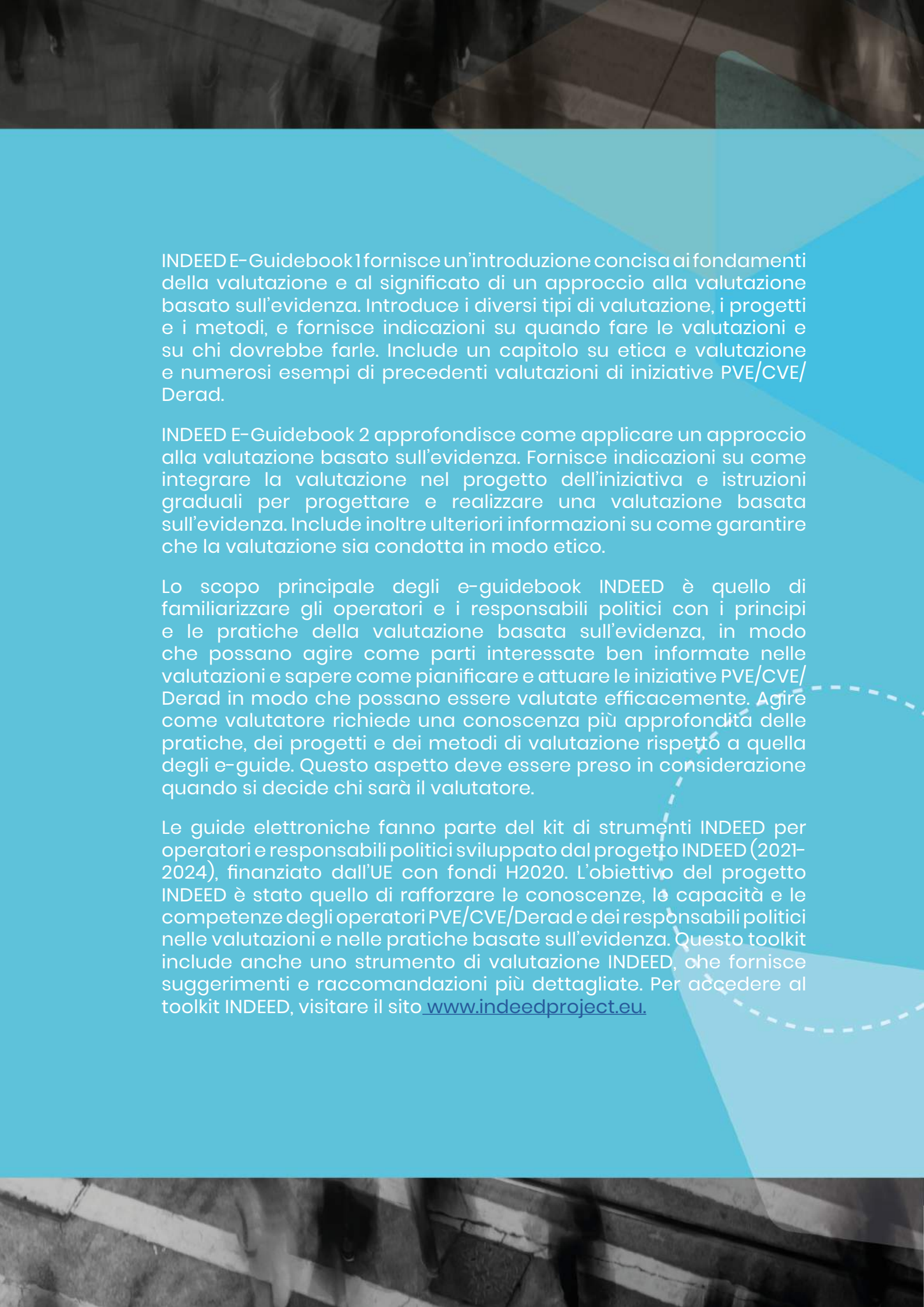
La guida elettronica INDEED 1 è stata redatta da Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet (Università di Helsinki).

Questo lavoro si è avvalso dell'apporto di altri partner del progetto, in particolare di Stephan Klose (Vrije Universiteit Brussel), che ha partecipato alla stesura dei capitoli 5 e 7 e ha svolto un ruolo chiave nello sviluppo del concetto di approccio alla valutazione basato sull'evidenza, **Marzena Kordaczuk-Wąs (Polish Platform for Homeland Security)**, che ha partecipato alla stesura del capitolo 6.1 di Hannah Reiter e Norbert Leonhardmair (VICESSE), che hanno contribuito al capitolo 8.

Gli autori desiderano ringraziare i revisori esterni per i loro utilissimi commenti alle versioni precedenti delle guide elettroniche: Markus Kaakinen (Università di Helsinki), Joel Busher (Università di Coventry), Ioan Durnescu (gruppo di riabilitazione RAN), Katrien Van Mele (Associazione delle città fiamminghe), Marteen Dewaele (Associazione delle città fiamminghe), Anneli Portman (Istituto finlandese per la salute e il benessere) e Miila Lukkarinen (Città di Helsinki).

INTRODUZIONE

Gli e-guidebook INDEED sono stati concepiti per fornire una buona comprensione dell'approccio alla valutazione basato sull'evidenza e di come possa essere applicato nel campo della prevenzione e del contrasto dell'estremismo violento o del sostegno alla deradicalizzazione (PVE/CVE/Derad), nonché per fornire una guida alla progettazione di tali iniziative. Gli e-guidebook sono scritti principalmente per gli operatori e i responsabili politici che lavorano in questo campo. Possono essere utili anche per i valutatori professionisti e gli accademici che partecipano alla valutazione di tali iniziative e che vogliono acquisire maggiore familiarità con la valutazione basata sull'evidenza o con la conduzione di valutazioni specifiche nel settore PVE/CVE/Derad.

INDEED E-Guidebook 1 fornisce un'introduzione concisa ai fondamenti della valutazione e al significato di un approccio alla valutazione basato sull'evidenza. Introduce i diversi tipi di valutazione, i progetti e i metodi, e fornisce indicazioni su quando fare le valutazioni e su chi dovrebbe farle. Include un capitolo su etica e valutazione e numerosi esempi di precedenti valutazioni di iniziative PVE/CVE/Derad.

INDEED E-Guidebook 2 approfondisce come applicare un approccio alla valutazione basato sull'evidenza. Fornisce indicazioni su come integrare la valutazione nel progetto dell'iniziativa e istruzioni graduali per progettare e realizzare una valutazione basata sull'evidenza. Include inoltre ulteriori informazioni su come garantire che la valutazione sia condotta in modo etico.

Lo scopo principale degli e-guidebook INDEED è quello di familiarizzare gli operatori e i responsabili politici con i principi e le pratiche della valutazione basata sull'evidenza, in modo che possano agire come parti interessate ben informate nelle valutazioni e sapere come pianificare e attuare le iniziative PVE/CVE/Derad in modo che possano essere valutate efficacemente. Agire come valutatore richiede una conoscenza più approfondita delle pratiche, dei progetti e dei metodi di valutazione rispetto a quella degli e-guide. Questo aspetto deve essere preso in considerazione quando si decide chi sarà il valutatore.

Le guide elettroniche fanno parte del kit di strumenti INDEED per operatori e responsabili politici sviluppato dal progetto INDEED (2021-2024), finanziato dall'UE con fondi H2020. L'obiettivo del progetto INDEED è stato quello di rafforzare le conoscenze, le capacità e le competenze degli operatori PVE/CVE/Derad e dei responsabili politici nelle valutazioni e nelle pratiche basate sull'evidenza. Questo toolkit include anche uno strumento di valutazione INDEED, che fornisce suggerimenti e raccomandazioni più dettagliate. Per accedere al toolkit INDEED, visitare il sito www.indeedproject.eu.

1. INIZIATIVE PVE/CVE/DERAD

Negli ultimi due decenni, molti paesi hanno sviluppato **metodi per prevenire e contrastare la radicalizzazione verso l'estremismo violento e per incoraggiare la de-radicalizzazione** e l'abbandono dell'estremismo. Tali iniziative sono state particolarmente diffuse nei Paesi dell'Europa occidentale. Ciò ha portato all'introduzione di una grande varietà di politiche, strategie e pratiche che in questo e-guide sono chiamate **iniziative PVE/CVE/Derad**.

Le iniziative PVE/CVE/Derad comprendono un'ampia gamma di attività che differiscono notevolmente sotto molti aspetti.

Nella loro attuazione possono essere coinvolti diversi tipi di **attori**, tra cui, ad esempio, organizzazioni non governative, operatori in prima linea (educatori, professionisti della salute e assistenti sociali), autorità di sicurezza (agenti di polizia e guardie carcerarie), comunità religiose, ricercatori e altri esperti. È normale e consigliabile che tali iniziative prevedano un certo livello di cooperazione tra più agenzie.

Le iniziative possono svolgersi in vari **contesti sociali**, come scuole, centri comunitari e religiosi, centri giovanili, servizi sociali, club sportivi e carceri.

Anche la **portata e la durata** variano. Alcune iniziative sono su piccola scala, mentre altre sono di portata nazionale. Alcune iniziative sono a lungo termine o addirittura fanno parte di attività quotidiane permanenti, mentre altre sono pensate per essere azioni a breve termine. Di conseguenza ci sono anche differenze nei **finanziamenti**. In genere le iniziative hanno un finanziamento relativamente a breve termine da parte dello Stato, dei comuni, di enti di beneficenza o di fondazioni, mentre alcune iniziative sono riuscite a ottenere finanziamenti a lungo termine. Le iniziative si differenziano per l'identità del **promotore**. Alcune sono iniziative ad opera dello Stato o del Comune, mentre altre sono iniziative di base sviluppate da una ONG o da una comunità.

Le iniziative differiscono per il loro **obiettivo**. Alcune iniziative si concentrano soprattutto sulle convinzioni estremiste del gruppo target, mentre altre mirano a prevenire o a fermare la partecipazione del gruppo target ad azioni di estremismo violento. Molte iniziative affrontano in qualche misura entrambi gli aspetti.

Esistono differenze significative nei **gruppi target** e nello **stadio di radicalizzazione su cui si** concentrano le iniziative. È diventato comune dividere il settore PVE/CVE/Derad in tre aree, seguendo il modello della sanità pubblica:

- **La prevenzione primaria** si rivolge all'intera società e il suo obiettivo principale è quello di aumentare la consapevolezza della radicalizzazione e dell'estremismo violento e di aumentare la resistenza contro la radicalizzazione. Queste iniziative assumono per lo più la forma di programmi che promuovono la partecipazione, favoriscono i sentimenti di inclusione o forniscono un'educazione culturale e mediatica. Possono anche affrontare le condizioni sociali e le disuguaglianze che sono considerate fattori di radicalizzazione.
- **La prevenzione secondaria** si occupa di individui o gruppi che mostrano già segni di radicalizzazione o che sono identificati come a rischio di radicalizzazione. Le misure comprendono il tutoraggio, il miglioramento delle relazioni e della comunicazione tra le autorità e le comunità a rischio, nonché la costruzione della resilienza all'interno delle comunità considerate vulnerabili.
- **La prevenzione terziaria** comprende l'individuazione di individui o gruppi già coinvolti nell'estremismo violento. L'obiettivo è incoraggiarli ad allontanarsi dalle idee e/o dai comportamenti estremisti. Le iniziative a questo livello sono tipicamente programmi di accompagnamento individuale gestiti in contesti diversi (carcere, libertà vigilata, comunità) e da diversi tipi di attori (governo, ONG).

Figura 1: Aree di attività PVE/CVE/Derad e relativi gruppi target

Per saperne di più

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (eds.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation. Routledge.
- Koehler, D. (2017). Comprendere la deradicalizzazione: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (a cura di). (2016). [Contrastare l'estremismo violento: Applicare il modello di salute pubblica](#). Georgetown University, Centro per gli studi sulla sicurezza.
- [Guida introduttiva: Contrastare l'estremismo violento](#). CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats (Centro per la ricerca e l'evidenza delle minacce alla sicurezza).

2. COS'È LA VALUTAZIONE BASATA SULL'EVIDENZA?

Valutazione, in termini generali, significa valutare l'attuazione o gli effetti dell'iniziativa nel modo più sistematico e imparziale possibile. In genere viene condotta per capire:

- Come procede l'attuazione dell'iniziativa?
- Che tipo di risultati ha prodotto l'iniziativa?
- L'iniziativa si basa su presupposti solidi?

La valutazione non è la stessa cosa del monitoraggio, anche se a volte questi termini vengono usati in modo intercambiabile. La valutazione non è nemmeno la stessa cosa della valutazione del rischio. Il riquadro 1 spiega come questi e altri termini correlati sono intesi in questo e-guidebook e come si differenziano dalla valutazione.

1 VALUTAZIONE E ALTRI TERMINI CORRELATI

Valutazione significa valutare l'iniziativa nel modo più sistematico e imparziale possibile. Può analizzare, ad esempio, i risultati, l'efficacia, il successo dell'attuazione o le ipotesi di fondo.

Il monitoraggio si riferisce alla raccolta continua e regolare di dati durante l'intera iniziativa. Lo scopo del monitoraggio è documentare e seguire i progressi dell'iniziativa. I dati sono normalmente raccolti da coloro che implementano l'iniziativa. Il monitoraggio in sé non include la valutazione, ma i dati raccolti durante il monitoraggio possono spesso essere utilizzati come dati per la valutazione.

La valutazione del rischio è più spesso utilizzata nel settore PVE/CVE/Derad per indicare la valutazione del rischio di radicalizzazione di un individuo. Diversi strumenti di valutazione del rischio sono stati sviluppati per aiutare gli operatori a completare tali valutazioni e quindi a prendere decisioni sul modo migliore di affrontare una determinata situazione.

La valutazione d'impatto è un processo che identifica e aiuta a comprendere le possibili conseguenze e l'impatto di un'iniziativa. Può essere condotta per informare i responsabili delle decisioni sui possibili impatti negativi o per rivelare i modi per migliorare gli impatti positivi. Le valutazioni d'impatto sono tipicamente condotte quando si pianificano o si rivedono nuove leggi o politiche, per capire meglio che tipo di impatto hanno (ad esempio, sulle questioni di genere, sull'ambiente o sui bambini).

Questo e-guidebook si basa sui principi della **valutazione basata sull'evidenza (EBE)**.

2 DEFINIZIONE INDEED DI VALUTAZIONE BASATA SULL'EVIDENZA (EBE)

La valutazione basata sull'evidenza è "un processo di pianificazione e attuazione delle valutazioni che integra le evidenze esterne disponibili, le competenze professionali e i valori, le preferenze e le circostanze degli stakeholder" (INDEED D1.2).

La valutazione basata sull'evidenza è essenzialmente un approccio alla pianificazione e alla conduzione delle valutazioni che si basa sui principi della pratica basata sull'evidenza :

Principles of evidence-based practice

Evidenze – La valutazione viene pianificata e condotta utilizzando le conoscenze sulle pratiche e sui metodi di valutazione. Inoltre, comporta l'analisi (e spesso anche la raccolta) di dati empirici di buona qualità.

Stakeholder – La valutazione tiene conto del contesto e dei valori, delle esigenze, delle preferenze e delle circostanze dei principali stakeholder. Mira a sostenere l'apprendimento e lo sviluppo dell'iniziativa valutata o, più in generale, del settore PVE/CVE/Deradicalizzazione.

Analisi (professionale) – Il valutatore ha una conoscenza sufficiente delle pratiche di valutazione basate sull'evidenza e delle iniziative PVE/CVE/Derad per condurre una valutazione ben progettata e formulare conclusioni solide basate sull'analisi sistematica dei dati. Il valutatore è anche in grado di condurre la valutazione in modo imparziale ed etico.

La valutazione basata sull'evidenza è diversa da un processo di valutazione basato sulle opinioni, che è guidato dalle abitudini consolidate o dall'intuizione piuttosto che dalla consultazione approfondita della ricerca pertinente sui progetti di valutazione o dalla raccolta e analisi sistematica dei dati. Si distingue anche da un processo di valutazione rigido, che viene pianificato e attuato senza un'adeguata considerazione delle preferenze degli stakeholder o del contesto e delle caratteristiche dell'intervento in esame. Sulla base di queste caratterizzazioni, il concetto di EBE può essere situato graficamente in una matrice di quattro tipi ideali:

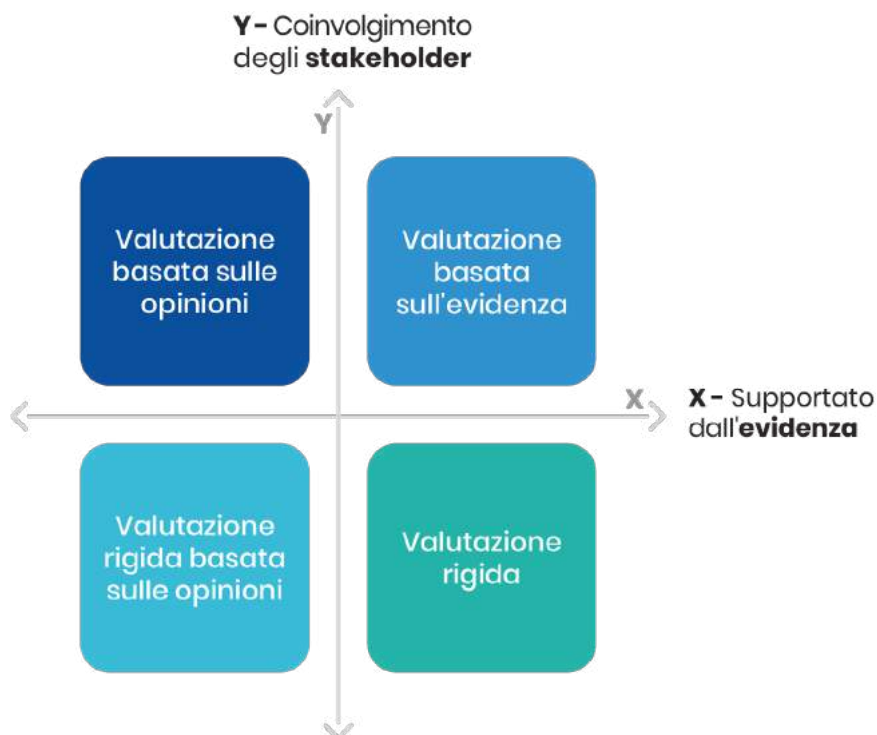

Figura 2: Quattro tipi ideali di valutazione

Quando la valutazione è progettata e realizzata con un approccio basato sulle evidenze, la sua qualità e la sua utilità aumentano. Il coinvolgimento attivo delle parti interessate aiuta a garantire che la valutazione sia utile e pertinente, oltre a rendere più probabile l'utilizzo dei suoi risultati. L'attenzione alle evidenze significa che la valutazione si basa sulle migliori conoscenze possibili e utilizza dati pertinenti, rappresentativi e affidabili. Infine, l'attenzione alle competenze professionali sottolinea l'importanza di garantire che soprattutto il valutatore, ma anche i principali stakeholder coinvolti, abbiano una buona comprensione delle pratiche di valutazione, dell'iniziativa e del suo contesto.

Per saperne di più

- INDEED deliverable D2.1 sui fondamenti della pratica basata sull'evidenza e della valutazione basata sull'evidenza.
- INDEED E-Guidebook 2 - Come progettare iniziative e valutazioni di PVE/CVE e de-radicalizzazione secondo i principi della pratica basata sull'evidenza.

3. PERCHÉ VALUTARE?

Le valutazioni possono avere un ruolo importante nello sviluppo di iniziative efficaci e di successo. La valutazione delle singole iniziative rafforzerà anche le basi del settore PVE/CVE/Derad in generale.

Le valutazioni sostengono l'apprendimento e lo sviluppo

Il ruolo più prezioso delle valutazioni è quello di aiutare le persone coinvolte nell'iniziativa a imparare dai loro successi e dai loro fallimenti. Questo porta a decisioni più informate e, infine, a prestazioni migliori. Una valutazione è più utile quando i suoi risultati possono essere utilizzati da coloro che attuano l'iniziativa e non sono legati a decisioni di finanziamento che inevitabilmente producono pressioni per dimostrare il successo.

Le valutazioni dimostrano il contributo di un'iniziativa

Le valutazioni possono aiutare gli operatori a spiegare ai loro partner in seno alla cooperazione e ai finanziatori i fattori chiave che rendono il loro lavoro di successo, e quindi a specificare che tipo di risorse e capacità sono necessarie per continuare le attività. Possono anche evidenziare le pratiche, i valori e il contributo specifico di un'iniziativa al settore PVE/CVE/Derad.

Le valutazioni aumentano la trasparenza e la responsabilità pubblica

Molte iniziative PVE/CVE/Derad sono finanziate da un ente pubblico, da un ente di beneficenza o da una fondazione. È importante poter dimostrare a cosa sono serviti i finanziamenti e garantire che siano stati utilizzati in modo efficace. Le valutazioni possono fornire questo tipo di informazioni e quindi aumentare la trasparenza e la responsabilità pubblica di un'iniziativa. Una valutazione non produce responsabilità pubblica solo perché documenta i risultati ottenuti, ma anche perché fornisce informazioni su come migliorare l'iniziativa. In questo modo può favorire in futuro un migliore utilizzo delle risorse.

Le valutazioni aiutano a costruire una base di prove più solida per le iniziative PVE/CVE/Derad.

Una valutazione basata sull'evidenza è una parte indispensabile della costruzione di pratiche basate sull'evidenza - in altre parole, iniziative progettate sulla base delle migliori conoscenze disponibili sulla radicalizzazione e su come prevenirla. Al momento, le conoscenze scientifiche sulla radicalizzazione e sulla sua prevenzione sono ancora limitate. Non è ancora chiaro cosa funzioni e in quali condizioni nel settore PVE/CVE/Derad. Le valutazioni ci aiuteranno a saperne di più, soprattutto quando i risultati saranno resi pubblici, consentendo a ricercatori, politici e operatori di utilizzarli nel loro lavoro.

4. QUANDO PIANIFICARE E CONDURRE LE VALUTAZIONI?

Non esiste il troppo presto quando parliamo di valutazione. Idealmente, il piano di valutazione dovrebbe essere sviluppato insieme all'iniziativa stessa.

Il momento migliore per iniziare a pensare a quando e come valutare l'iniziativa è la fase di pianificazione. Solo in questo modo è possibile progettare la raccolta dei dati e le pratiche di monitoraggio in modo che tutte le evidenze necessarie siano disponibili al momento della valutazione. Può essere possibile effettuare valutazioni che non erano state pianificate in origine, ma ci saranno molte più limitazioni su ciò che può essere valutato e su come farlo (per ulteriori informazioni, consultare la Guida E di INDEED 2).

CONSIGLIO:

Idealmente, le valutazioni sono pianificate come parte della progettazione dell'iniziativa.

Un altro motivo per iniziare a pensare alla valutazione nella fase di pianificazione dell'iniziativa è che le valutazioni possono essere effettuate durante tutte le fasi iniziali dell'iniziativa fino alla sua conclusione.

Durante la fase di pianificazione di un'iniziativa, è possibile valutare il piano di attuazione dell'iniziativa e le ipotesi sottostanti. Questo tipo di valutazione si chiama valutazione formativa. Se l'iniziativa viene prima sperimentata come pilota, è possibile valutare la fase pilota. Questo tipo di valutazione, che viene effettuata prima dell'adozione della versione finale dell'iniziativa, viene talvolta chiamata valutazione ex-ante.

Durante l'attuazione dell'iniziativa, è possibile valutare come sta procedendo l'attuazione e se l'iniziativa sta funzionando come previsto. Questo tipo di valutazione si chiama valutazione del processo. Le valutazioni possono indicare i punti deboli e come migliorare l'iniziativa. Quando l'attuazione dell'iniziativa è in corso da tempo, è anche possibile dare un primo sguardo ai suoi risultati a breve termine.

Dopo la conclusione dell'iniziativa, si può ricorrere a una valutazione per scoprire se l'iniziativa ha raggiunto gli obiettivi desiderati e quanto è stato duraturo il suo impatto a lungo termine. Questo tipo di valutazione si chiama valutazione dei risultati. Può essere utile per pianificare nuove iniziative e può dare un contributo significativo alle conoscenze ancora piuttosto limitate sull'efficacia delle iniziative PVE/CVE/Derad.

CONSIGLIO:

Nell'E-Guidebook 2 di INDEED si trovano istruzioni su come includere la valutazione nella pianificazione dell'iniziativa fin dall'inizio.

5. CHI DEVE VALUTARE?

Le valutazioni richiedono il coinvolgimento di un certo numero di persone rilevanti e la definizione dei loro ruoli. Ogni valutazione ha ovviamente bisogno di un valutatore, ma anche una serie di stakeholder dovrebbe essere coinvolta attivamente.

Un approccio alla valutazione basato sull'evidenza richiede un'attenta scelta del valutatore. È inoltre importante decidere e specificare con esattezza il coinvolgimento degli stakeholder, il loro rapporto con il valutatore e le modalità di collaborazione.

5.1 SCELTA DEL VALUTATORE

Una valutazione può essere condotta da un valutatore esterno o da un valutatore interno. Il valutatore può essere una singola persona, ma anche un team di esperti di valutazione.

Un valutatore esterno è una persona che non ha un ruolo o un rapporto significativo con l'iniziativa. I valutatori esterni sono in genere consulenti o ricercatori accademici.

Un valutatore interno è una persona che fa attualmente parte dell'iniziativa o dell'organizzazione/istituzione che ne è responsabile.

La scelta di un valutatore esterno o interno dipende dalla situazione. Gli aspetti chiave da tenere in considerazione sono i seguenti:

Tabella 1: Fattori da considerare nella scelta del valutatore

Competenza nella valutazione	Il valutatore deve avere una buona padronanza dei modelli di valutazione e dei relativi metodi. Una precedente esperienza nella conduzione di valutazioni è preziosa.
Conoscenza del campo PVE/CVE/ Derad	Il valutatore deve avere una buona conoscenza della PVE/CVE/ Derad come settore politico e dei tipi di iniziative.
Conoscenza dell'iniziativa e del suo contesto	Il valutatore deve conoscere il contesto in cui viene attuata l'iniziativa e l'iniziativa stessa.
Imparzialità e conflitti di interesse	Il valutatore deve essere in grado di analizzare l'iniziativa in modo imparziale e quindi non deve avere alcun conflitto di interessi con la valutazione o l'iniziativa.

Accesso ai dati	Il valutatore deve avere accesso a (o essere in grado di raccogliere) tutti i dati necessari per la valutazione.
Costi/risorse e disponibilità	Il valutatore deve disporre di risorse e tempo sufficienti per portare a termine il compito.
Fiducia	Il valutatore deve essere in grado di conquistare la fiducia delle persone la cui collaborazione è necessaria per condurre la valutazione.
Utilizzo	Il valutatore deve avere credibilità e capacità di comunicazione che aprono la strada all'utilizzo dei risultati.

Tradizionalmente, il ricorso a un valutatore esterno è stato presentato come l'opzione preferita, perché si ritiene che renda la valutazione più imparziale e priva di pregiudizi. Tuttavia, ci sono anche considerazioni che parlano a favore di un valutatore interno. Ad esempio, un valutatore interno spesso conosce meglio l'iniziativa e il contesto, può avere un migliore accesso ai dati e può essere in grado di instaurare un rapporto di fiducia con le principali parti interessate. Si ritiene inoltre che i risultati della valutazione abbiano maggiori probabilità di essere utilizzati se la valutazione è condotta da un valutatore interno.

In generale, si preferisce ricorrere a un valutatore esterno se l'obiettivo è valutare l'efficacia di un'iniziativa (valutazione dei risultati) e/o se i risultati della valutazione avranno implicazioni significative per il futuro dell'iniziativa. Se lo scopo della valutazione è capire come l'iniziativa è stata realizzata (valutazione di processo) e/o se è fatta a scopo di apprendimento, anche una valutazione interna può essere un'opzione.

5.2. COINVOLGIMENTO DELLE PARTI INTERESSATE

Una valutazione basata sulle evidenze richiede un'attenta integrazione delle esigenze, dei valori e delle circostanze degli stakeholder in ogni fase del processo di valutazione. Per definizione, promuove quindi un approccio alla valutazione orientato alle parti interessate. Tale approccio, a sua volta, può assumere diverse forme, tra cui quella di una valutazione collaborativa, partecipativa o di empowerment.

In una **valutazione collaborativa**, il valutatore crea una collaborazione continua con le parti interessate durante tutto il processo di valutazione, pur rimanendo responsabile del procedimento. Una valutazione collaborativa di questo tipo può aiutare il valutatore a comprendere meglio e a rispondere alle esigenze, ai valori e alle circostanze delle parti interessate nelle diverse fasi del processo di valutazione, comprese le fasi di preparazione, progettazione, attuazione e utilizzo.

In una **valutazione partecipativa**, il valutatore e le parti interessate condividono il controllo del processo di valutazione. Questo approccio può comportare un processo decisionale congiunto sugli obiettivi della valutazione, sulla progettazione e sui processi di raccolta dei dati, nonché l'attuazione e l'utilizzo congiunti della valutazione.

Questo processo consente agli stakeholder non solo di esprimere le proprie esigenze e i propri valori, ma anche di integrarli attivamente nel processo di valutazione attraverso procedure di co-progettazione.

In una **valutazione di empowerment**, il valutatore considera gli stakeholder (ad esempio, il personale dell'iniziativa, i partecipanti) come se avessero il controllo del processo di valutazione, assumendo al contempo il ruolo di coach o di amico critico. In questo tipo di valutazione, gli stakeholder sono in ultima analisi responsabili delle decisioni critiche (ad esempio, sugli obiettivi della valutazione, sulla progettazione e sulla raccolta dei dati). Inoltre, conducono e mantengono il controllo dell'attuazione e delle misure di follow-up. Una valutazione empowerment, quindi, non solo chiede agli stakeholder di esprimere e integrare le loro esigenze, i loro valori e le loro circostanze, ma anche di assumersi la piena titolarità e responsabilità del processo di valutazione.

Le valutazioni collaborative, partecipative e di empowerment riflettono congiuntamente le varie forme che il coinvolgimento degli stakeholder in un processo di valutazione può assumere. Sebbene gli approcci differiscano notevolmente nel ruolo che assegnano agli stakeholder, tutti possono essere utilizzati per rafforzare l'integrazione dei bisogni, dei valori e delle circostanze degli stakeholder in ogni fase del processo di valutazione. Ognuno di essi, a questo proposito, promette di rafforzare l'inclusività della valutazione, di generare fiducia tra valutatore e stakeholder e di migliorare la riflessione e l'apprendimento dell'organizzazione. Se ben attuate, possono essere tutte adatte all'attuazione di una valutazione basata sull'evidenza.

6. PRINCIPALI TIPI DI VALUTAZIONE

Esistono innumerevoli tipi di valutazione che si differenziano tra loro per obiettivi, metodi, tempi e portata. Di seguito presenteremo i tre tipi principali di valutazione. Tutti questi tipi possono essere attuati utilizzando l'approccio alla valutazione basato sull'evidenza descritto nell'e-guidebook 2 di INDEED e utilizzando lo strumento di valutazione INDEED.

6.1 VALUTAZIONE FORMATIVA

La valutazione formativa è generalmente condotta come parte del processo di pianificazione prima dell'inizio della realizzazione, ma può anche essere condotta per le iniziative in corso quando vengono riadattate. È un modo per valutare il progetto o il piano dell'iniziativa.

La valutazione formativa esamina sistematicamente l'iniziativa (pianificata): cosa si propone di fare, come si raggiungono gli obiettivi e su quali presupposti si basa. Può mostrare se si può prevedere che il piano di attuazione dell'iniziativa fornisca i risultati previsti e come il piano possa essere migliorato

La valutazione formativa può anche assumere la forma di un'implementazione pilota dell'iniziativa pianificata, che consentirà di testare il compito e le attività programmate e di verificarne la correttezza e l'efficacia.

In termini di metodi e dati, le pubblicazioni scientifiche sulla radicalizzazione e la de-radicalizzazione possono essere utilizzate per valutare se i presupposti dell'iniziativa sono supportati dalle evidenze esistenti. Un altro metodo comune è quello di condurre interviste e sondaggi tra i principali stakeholder per raccogliere le loro opinioni sul piano dell'iniziativa. Può anche comportare la raccolta e l'analisi di dati sul contesto dell'iniziativa per verificare se essa risponde alle esigenze che intende soddisfare.

Le domande tipiche a cui le valutazioni formative possono rispondere sono:

- Il piano dell'iniziativa si basa su ipotesi solide in ordine alla radicalizzazione e su come prevenirla?
- Che cosa gli stakeholder ritengono importante per l'iniziativa?
- Quali tipi di attività dovrebbero essere poste in essere?
- Il piano dell'iniziativa risponde alle esigenze che l'iniziativa intende soddisfare?
- L'implementazione pilota sta funzionando come dovrebbe?

3 ESEMPIO DI VALUTAZIONE FORMATIVA DEL PROGRAMMA "CAPIRE=RISPETTARE".

UNDERSTAND=RESPECT" è un programma educativo per prevenire la radicalizzazione che porta alla discriminazione e all'incitamento all'odio, **sviluppato dalla dott.ssa Marzena Kordaczuk-Wąs e implementato dalla Piattaforma polacca per la sicurezza interna**

Obiettivi e gruppo target: L'obiettivo dell'iniziativa era promuovere un comportamento libero da ogni forma di radicalismo, discriminazione e incitamento all'odio tra gli studenti e gli insegnanti delle scuole secondarie, i genitori e la comunità locale.

Attività: Attività educative (laboratori, discussioni, giornate tematiche), formazione delle capacità (psicologiche e sociali, gestione dello stress e dell'aggressività, costruzione dell'autocontrollo) e attività di tempo libero.

Valutatore: Valutatore esterno (ricercatore accademico)

Obiettivo della valutazione: La valutazione formativa è stata condotta durante e dopo l'attuazione pilota dell'iniziativa. L'obiettivo era capire se l'iniziativa fosse stata attuata in modo corretto ed efficace. La valutazione ha riguardato anche i presupposti di base e il piano di attuazione.

Metodi: Interviste con il team di attuazione del programma e con i rappresentanti delle scuole.

Risultati: In generale, l'iniziativa è stata ritenuta ben pianificata e realistica. La valutazione ha prodotto alcune raccomandazioni su come migliorare ulteriormente il contenuto e l'organizzazione.

Ulteriori informazioni: <https://ppbw.pl/programprofilassi/> (in polacco e inglese)

6.2 VALUTAZIONE DEL PROCESSO

La valutazione del processo esamina il funzionamento pratico dell'iniziativa. Di solito viene condotta per verificare se l'iniziativa viene attuata secondo il piano originale e per capire come può essere migliorata (EUCPN, 2013). Può concentrarsi su vari aspetti dell'attuazione e può produrre molte informazioni utili che possono aiutare a migliorare l'iniziativa in futuro.

La valutazione DEL processo esamina il funzionamento pratico dell'iniziativa.

Per condurre una valutazione del processo, è necessario disporre di dati sul piano di attuazione dell'iniziativa e sull'effettiva attuazione dell'iniziativa. Il piano di attuazione dell'iniziativa, insieme alle discussioni con i principali stakeholder, determina i criteri in base ai quali giudicare l'attuazione. I criteri possono includere, ad esempio, il numero di corsi di formazione o di eventi organizzati, o il tasso di partecipazione ai corsi di formazione o agli eventi. Non è necessario che i criteri siano misurabili in termini numerici: possono anche includere, ad esempio, la soddisfazione dei partecipanti e le loro opinioni sul programma, o la cooperazione tra i vari partner coinvolti nell'attuazione dell'iniziativa.

Le domande tipiche a cui le valutazioni del processo possono rispondere:

- Come procede l'attuazione dell'iniziativa?
- L'iniziativa (o alcune delle sue attività) viene attuata secondo il piano?
- In che misura l'iniziativa ha raggiunto il gruppo target?
- Come i partecipanti vivono l'iniziativa?
- Come collaborano i principali stakeholder per raggiungere gli obiettivi?
- Quanto sono coinvolti i principali stakeholder nell'iniziativa?
- Ci sono stati ostacoli nell'attuazione dell'iniziativa?

4 VALUTAZIONE DEL PROCESSO DI LAVORO MULTI AGENCY (MAW) IN BELGIO, PAESI BASSI E GERMANIA

Iniziativa: Multi Agency Working (MAW) in Belgio, Paesi Bassi e Germania. Queste piattaforme multi-agenzia sono state istituite per prevenire la radicalizzazione e l'estremismo violento.

Valutatore: Valutatore esterno (ricercatori accademici dell'IRCP, Università di Ghent)

Obiettivo della valutazione: La valutazione ha assunto la forma di una valutazione (realista) del processo con l'obiettivo di scoprire "cosa funziona in quali condizioni". Ha analizzato l'attuazione dell'approccio multi-agenzia e le modalità di cooperazione tra le diverse agenzie coinvolte. Ciò è stato fatto per identificare le aree di miglioramento e capire come funziona il meccanismo.

Metodi di raccolta dei dati:

Revisione sistematica della letteratura – utilizzata per stabilire gli indicatori per la valutazione

Lavoro sul campo in una città per ogni Paese, compresa l'osservazione partecipata delle riunioni del MAW, interviste semi-strutturate con diversi partecipanti e focus group per esplorare gli elementi mancanti.

Metodi di analisi dei dati: I dati qualitativi ottenuti dalle interviste semi-strutturate sono stati analizzati utilizzando un quadro SWOT (punti di forza, debolezza, opportunità e minacce) per identificare i punti di forza e di debolezza interni e le opportunità e le minacce esterne del MAW. I dati qualitativi ricavati dalle osservazioni e dalle interviste sono stati confrontati con gli indicatori del processo sviluppati durante la revisione sistematica della letteratura.

Risultati: Il fattore più importante per un buon processo di collaborazione multi-agenzia è la fiducia. In tutti i Paesi analizzati si è riscontrata una carenza di risorse umane, problemi di segreto professionale e di segretezza della ricerca. Il ruolo del coordinatore della struttura MAW si è rivelato molto importante. La pandemia, i cambiamenti sociali e le nuove forme di radicalizzazione sono stati considerati una minaccia esterna. Nell'ambito dei risultati e delle raccomandazioni della valutazione è stato sviluppato uno strumento di autovalutazione on-line per gli operatori locali (<https://emmascan.eu/>).

Ulteriori informazioni: Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). Valutazione e tutoraggio dell'approccio multi-agenzia alla radicalizzazione violenta in Belgio, Paesi Bassi e Germania. Antwerpen: Maklu (in inglese)

6.3 VALUTAZIONE DEI RISULTATI

La valutazione dei risultati misura gli effetti dell'iniziativa. È un modo comune per scoprire se l'iniziativa ha raggiunto i suoi obiettivi e ha prodotto i risultati previsti. Come per la valutazione del processo, è necessario stabilire dei criteri per misurare se l'iniziativa è stata efficace o meno. Spesso è anche necessario disporre di informazioni sulla situazione prima dell'inizio dell'attuazione dell'iniziativa.

La valutazione dei risultati può essere condotta in diversi modi, a seconda degli obiettivi. Se la valutazione riguarda il modo in cui i partecipanti vivono l'esito dell'iniziativa o l'entità del cambiamento che un'iniziativa ha provocato, i metodi qualitativi (interviste, sondaggi) sono spesso la scelta migliore. Se l'obiettivo è dimostrare che l'esito è stato causato dall'iniziativa, i metodi quantitativi possono essere utilizzati per esaminare il tipo e l'entità degli effetti dell'intervento e quale caratteristica o dimensione dell'intervento sembra essere la più vantaggiosa. Il livello di evidenza della valutazione quantitativa degli esiti varia (in relazione alle conclusioni che se ne possono trarre) a seconda del metodo utilizzato. Le prove più solide si ottengono con gli studi controllati randomizzati.

È importante notare che i metodi di valutazione quantitativi e qualitativi si completano a vicenda. Tuttavia, uno non può sostituire l'altro. I metodi qualitativi non possono trarre conclusioni causali sull'effetto dell'intervento. D'altra parte, i metodi quantitativi generalmente non consentono di studiare come gli individui hanno vissuto l'intervento.

La valutazione dei risultati misura gli effetti dell'iniziativa.

Le domande tipiche a cui le valutazioni dei risultati possono rispondere:

- Che tipo di effetti ha avuto l'iniziativa?
- L'iniziativa ha raggiunto i suoi obiettivi e risultati?
- In che misura le conoscenze, le competenze, gli atteggiamenti e i comportamenti del gruppo target sono cambiati dopo la partecipazione all'iniziativa? Che relazione esiste tra questo cambiamento con quello osservato tra coloro che non hanno partecipato all'iniziativa?
- Ci sono stati effetti indesiderati sul gruppo target o sul contesto?

5 VALUTAZIONE DEI RISULTATI DI AGGREDI A HELSINKI, FINLANDIA

Iniziativa: Aggredi

Obiettivi dell'iniziativa e gruppo target: Aggredi è un'iniziativa gestita da una ONG (HelsinkiMission) che mira a ridurre la recidiva tra i pregiudicati di età compresa tra i 18 e i 49 anni condannati per violenza di strada. Offre tutoraggio e aiuto pratico, con l'obiettivo di favorire il reinserimento nella società.

Valutatore: Ricercatori dell'Istituto nazionale di ricerca sulla politica giudiziaria in Finlandia.

Obiettivo della valutazione: Scoprire se l'iniziativa è riuscita a ridurre la recidiva dei soggetti valutati.

Metodo: Studio quantitativo che ha confrontato la recidiva tra 1) i soggetti che hanno completato il programma Aggredi, 2) i soggetti che hanno partecipato ma hanno abbandonato, 3) autori di reato a cui era stata offerta la partecipazione ma che hanno rifiutato e 4) gruppo di confronto di autori di reati simili che non hanno avuto contatti con Aggredi.

Risultati: La valutazione ha mostrato una recidiva molto più bassa tra coloro che hanno completato il programma, rispetto a coloro che hanno abbandonato. Inoltre, è emerso che più a lungo si partecipa al programma, più bassa è la recidiva. Difficoltà metodologiche hanno reso difficile dimostrare in modo definitivo che il livello di recidiva inferiore osservato fosse dovuto alla partecipazione al programma.

Ulteriori informazioni: Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Valutazione del programma Aggredi. OPTLVerkkokatsauksia https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y (in finlandese)

6.4 ALTRI TIPI DI VALUTAZIONE

Valutazione
economica

Valutazione
realista

Valutazione
di utilizzo

Valutazione
basata sugli
obiettivi

Valutazione
senza obiettivi

Oltre ai tre tipi di valutazione generali già citati, esistono molti altri tipi di valutazione specifici che vengono spesso menzionati. Di seguito sono riportati alcuni esempi.

Valutazione economica

La valutazione economica è utile per esaminare il rapporto tra i **costi** e l'**efficacia** dell'iniziativa. Ad esempio, un'iniziativa molto efficace potrebbe essere molto costosa e quindi non praticabile, oppure un'iniziativa a basso costo potrebbe risultare inefficace.

Viene utilizzato soprattutto dai finanziatori per verificare il rapporto qualità-prezzo dell'iniziativa e dai responsabili politici per identificare e confrontare i costi di diverse iniziative. Inoltre, gli amministratori e i responsabili dell'iniziativa possono modificare l'intervento qualora i costi diventassero eccessivi.

Le domande tipiche a cui le valutazioni economiche possono rispondere:

- Quali sono le risorse utilizzate per l'iniziativa?
- Come vengono utilizzate le risorse?
- Come si trasformano i costi in risultati?

Valutazione realista

La valutazione realista è un tipo di valutazione che si concentra sul “come” e sul “perché” dei risultati delle iniziative, cercando di identificare i **meccanismi sottostanti che fanno sì che le iniziative producano determinati risultati**. È particolarmente utile per capire come funziona un'iniziativa in contesti diversi e in quali condizioni, poiché cerca di spiegare perché un'iniziativa funziona per alcuni, ma non per altri.

Le domande tipiche a cui le valutazioni realiste possono rispondere sono:

- Quali sono i fattori contestuali che influenzano l'efficacia dell'iniziativa?
- Quali sono le strategie di iniziativa più efficaci?
- Quali attività hanno un impatto maggiore?
- Quali fattori fanno sì che l'iniziativa abbia successo in certi contesti e non in altri?

Valutazione dell'utilizzo

La valutazione incentrata sull'utilizzo si basa sull'idea che i **risultati** della valutazione **debbano essere utili per gli utenti principali** e che i risultati debbano essere utilizzati. Per questo motivo, questo tipo di valutazione deve essere progettata in modo che i risultati vengano utilizzati e gli utenti della valutazione devono essere coinvolti fin dalla fase di pianificazione della valutazione.

La valutazione dell'utilizzo può essere utilizzata in combinazione con le valutazioni formative, del processo e di esito precedentemente descritte e con metodi diversi a seconda delle esigenze degli utenti previsti. Il metodo dipenderà dai dati necessari per rispondere alle domande chiave della valutazione e dal metodo più appropriato per fornire questi risultati.

Valutazione basata sugli obiettivi

La valutazione per obiettivi misura se l'iniziativa sta progredendo **verso una serie di obiettivi**, che sono SMART (specifici, misurabili, raggiungibili, pertinenti e tempestivi). Questa valutazione serve ai finanziatori o ai responsabili dell'iniziativa per dimostrare che l'iniziativa si sta muovendo verso gli obiettivi concordati nella fase di pianificazione dell'iniziativa

Le valutazioni basate sugli obiettivi possono rispondere in generale alle seguenti domande:

- L'iniziativa ha raggiunto i suoi obiettivi e le sue finalità?
- Gli obiettivi sono stati raggiunti grazie all'iniziativa o a causa di altri fattori esterni?

Valutazione avulsa dagli obiettivi

La valutazione avulsa dagli obiettivi esamina i risultati dell'iniziativa senza concentrarsi su un singolo obiettivo. Il valutatore non conosce nemmeno le finalità e gli obiettivi dell'iniziativa. La valutazione analizza i risultati e gli effetti dell'iniziativa senza essere guidata da alcun obiettivo specifico predeterminato. In questo modo, il valutatore non è influenzato da alcuna aspettativa. Il valutatore deve essere esterno e non deve conoscere l'organizzazione né l'iniziativa.

La valutazione avulsa dagli obiettivi esamina i risultati e i cambiamenti non intenzionali causati dall'iniziativa e può identificare gli effetti collaterali positivi e negativi. Si utilizza quando l'iniziativa comporta di operare in un ambiente complesso e gli obiettivi sono poco chiari o sconosciuti.

Le domande tipiche a cui le valutazioni senza obiettivi possono rispondere sono le seguenti:

- Quali risultati ha prodotto l'iniziativa?
- I risultati possono essere attribuiti all'iniziativa?
- Gli effetti sono positivi o negativi?

6.5 COMBINARE I TIPI DI VALUTAZIONE

È possibile combinare diversi tipi di valutazione in un'unica valutazione. Ciò richiede più risorse, ma può anche produrre risultati più utili e ricchi. È piuttosto comune, ad esempio, combinare la valutazione dei risultati con quella del processo. Questo può essere utile soprattutto quando si cerca una spiegazione del perché l'iniziativa ha ottenuto o meno l'effetto desiderato. Una combinazione di valutazione del processo e del risultato può aiutare a identificare, ad esempio, in che misura il mancato raggiungimento dell'obiettivo desiderato sia dovuto a manchevolezze in fase di attuazione o a difetti di progettazione.

Per saperne di più

Ulteriori informazioni sulla valutazione formativa, del processo e del risultato:

- Cassetta degli attrezzi per la valutazione. Tipi di valutazione. [Tipi di valutazione \(evaluationtoolbox.net.au\)](http://evaluationtoolbox.net.au)
- [Che cos'è la valutazione? | Valutazione migliore](#)
- James Bell Associates. (2018). Kit di strumenti per la valutazione formativa: Una guida passo-passo e risorse per la valutazione dell'attuazione del programma e dei primi risultati. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. Recuperato da [Formative Evaluation Toolkit: A Step-by-Step Guide and Resources for Evaluating Program Implementation and Early Outcomes \(jbassoc.com\)](https://www.jbassoc.com/formative-evaluation-toolkit)
- Thompson, S. e Leroux, E. (2022). Lezioni apprese da valutazioni formative su due siti del programma Countering violent extremism (CVE) condotto dalla polizia canadese. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, doi: 10.1080/18335330.2022.2040741.

Ulteriori informazioni su altri tipi di valutazione:

- Valutazione della MISURA: [Valutazione economica](#)
- OMS: Valutazioni economiche https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf
- [Valutazione realista | BetterEvaluation](#)
- [Valutazione incentrata sull'utilizzo | BetterEvaluation](#)
- Patton, M. Q. (2008). *Valutazione incentrata sull'utilizzo* (4a ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W. e Ingraham, A. (2014). Valutazione senza obiettivi: Un orientamento per le valutazioni delle fondazioni. *The Foundation Review*, 5(4). Doi:10.9707/1944-5660.1182.

7. PROGETTI E METODI DI VALUTAZIONE

Le valutazioni comportano decisioni e scelte multiple. Una decisione chiave nel fare una valutazione è quella di scegliere il progetto e i metodi di valutazione adatti. Il tipo di valutazione dà una direzione alla valutazione, ma non definisce ancora come verrà condotta. Il progetto di valutazione definisce la struttura e la portata complessiva della valutazione. I metodi di valutazione lo completano definendo le modalità di raccolta e analisi dei dati (cfr. Tabella 1).

Tabella 1: Decisioni chiave nella pianificazione della valutazione

Tipo di valutazione	
Scelta in base agli obiettivi della valutazione Formativa, del processo, del risultato, ecc.	
Progetto di valutazione	
Stabilisce l'ambito e la struttura della valutazione	
Metodi di raccolta dei dati	Metodi di analisi dei dati
Che tipo di dati verranno utilizzati e come verranno raccolti	Come si analizzano i dati raccolti per sviluppare le conclusioni

Il disegno e i metodi di valutazione più adatti dipendono dagli obiettivi, dalla portata e dalle risorse disponibili per la valutazione. Questo capitolo fornisce una breve panoramica di alcuni disegni di valutazione e metodi comuni per la raccolta e l'analisi dei dati.

7.1 PROGETTI DI VALUTAZIONE

Il progetto di valutazione chiarisce la **struttura di base della valutazione**. Stabilisce, ad esempio, se la valutazione si concentrerà sull'analisi della situazione in un determinato momento o se prevederà un confronto su diversi periodi di tempo. Un'altra decisione chiave è se la valutazione si concentrerà solo sull'iniziativa stessa o se verranno utilizzati gruppi di confronto.

Alcuni progetti di valutazione sono piuttosto facili da realizzare, mentre altri richiedono una maggiore competenza professionale e una conoscenza approfondita dei metodi scientifici. Questa sezione presenta alcuni dei disegni di valutazione più utilizzati, da quelli meno impegnativi a quelli più impegnativi.

Progetto del caso di studio

Una valutazione che utilizza un caso di studio raccoglie **informazioni approfondite su un piccolo numero di casi** (per esempio, alcuni partecipanti a un'iniziativa). Possono fornire una conoscenza dettagliata e ricca del funzionamento e delle conseguenze (non intenzionali) di un'iniziativa. È importante riconoscere che i casi di studio hanno anche alcuni limiti notevoli. I **risultati generati di un caso di studio non sono solitamente rappresentativi o generalizzabili**. Raramente è possibile sapere se le esperienze di un piccolo numero di partecipanti intervistati per la valutazione riflettono le esperienze dei partecipanti alle iniziative in generale.

Il progetto del caso di studio è **particolarmente utile quando l'accesso ai dati è limitato**. A volte i casi di studio possono essere l'unico progetto di valutazione disponibile. I casi di studio sono anche molto utili per formulare ipotesi e domande di valutazione da studiare successivamente con disegni di valutazione più complessi. Offrendo una visione più approfondita del funzionamento dell'iniziativa, possono anche essere una buona aggiunta alle valutazioni che altrimenti utilizzano metodi quantitativi e indicatori numerici.

6 ESEMPIO DI PROGETTO DI UN CASO DI STUDIO

Cherney e Belton (2020) hanno optato per un progetto di caso di studio per studiare il programma di reinserimento sociale (PRISM). Si sono concentrati solo su tre soggetti, per i quali erano disponibili dati sufficienti per studiare la progressione nel tempo.

La valutazione ha preso in considerazione l'impatto del PRISM raccogliendo informazioni sul punto di vista degli individui in diversi momenti. Le informazioni necessarie sono state raccolte attraverso diversi metodi di raccolta dati, tra cui interviste con il personale del PRISM e con gli individui stessi, revisione delle relazioni sui progressi compiuti dagli psicologi del PRISM e note sui casi dei soggetti compilate dal personale del PRISM. Per analizzare i dati è stata utilizzata l'analisi qualitativa del contenuto. I risultati hanno evidenziato i progressi compiuti da ciascun soggetto e i miglioramenti da apportare.

Per maggiori informazioni: Cherney, A., & Belton, E. (2020). Valutazione dei risultati degli interventi rivolti agli autori di reati radicalizzati: Testando il modello di integrazione del disimpegno degli estremisti come strumento di valutazione. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193-211.

Progetti longitudinali

Una valutazione che utilizza un progetto longitudinale raccoglie dati dal maggior numero possibile di persone (per esempio, le persone che attuano o partecipano a un'iniziativa) in un particolare momento e generalmente utilizzando un sondaggio. Questo tipo di progetto consente di raccogliere dati da un ampio gruppo di soggetti e di confrontare le differenze tra i gruppi. Ad esempio, è possibile analizzare se gli individui che hanno partecipato all'iniziativa differiscono dagli altri partecipanti allo studio per quanto riguarda alcuni aspetti legati agli obiettivi dell'iniziativa (ad esempio, atteggiamenti o comportamenti).

Pertanto, un progetto trasversale può **creare un'utile "istantanea" del funzionamento, dell'accoglienza o degli effetti potenziali dell'iniziativa**. È particolarmente adatto per le valutazioni del processo. Quando si tratta di valutazioni dei risultati, non è un'opzione

ideale. Infatti, il breve lasso di tempo rende difficile la valutazione degli effetti e la mancanza di un gruppo di controllo limita la capacità della valutazione di stabilire una relazione causale tra un'iniziativa e i suoi effetti. Inoltre, le differenze tra coloro che sono stati esposti all'iniziativa e gli altri partecipanti allo studio possono essere dovute anche a fattori diversi dall'iniziativa e dai suoi effetti (ad esempio, bias di selezione). Gli individui che partecipano all'iniziativa probabilmente differiscono dagli altri per molti aspetti, e questo potrebbe essere impossibile da tenere in considerazione nella ricerca.

7 ESEMPIO DI PROGETTO TRASVERSALE

Dunn et al. hanno valutato la strategia di contrasto alla radicalizzazione della polizia australiana del NSW, che comprendeva un'iniziativa di coinvolgimento della comunità con le comunità musulmane di Sydney. I valutatori erano ricercatori accademici che hanno lavorato insieme al personale interno della polizia del NSW. L'iniziativa è stata valutata analizzando i dati di un sondaggio condotto una tantum tra i membri delle comunità destinatarie dell'iniziativa. Attraverso il sondaggio sono stati raccolti dati sulla consapevolezza dei musulmani di Sydney dell'iniziativa di coinvolgimento della polizia del New South Wales e sulla loro esposizione all'iniziativa, nonché sulla fiducia, la cooperazione e le percezioni della polizia del New South Wales.

Lo studio ha dimostrato che l'iniziativa è riuscita a stabilire un contatto diretto con la comunità, relazioni durature e una forte consapevolezza della comunità. Gli intervistati hanno raccomandato di aumentare i contatti, migliorare la visibilità e rafforzare i partenariati.

Per maggiori informazioni: Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). È possibile utilizzare la polizia di comunità per l'antiterrorismo? Prove dal NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.

Progetto longitudinale

Il progetto longitudinale è solitamente utilizzato per valutare gli effetti di un'iniziativa nel tempo. Nel tipo più comune di studio longitudinale, il valutatore raccoglie dati dai partecipanti in due o più momenti prima e dopo l'avvio dell'iniziativa. L'adozione di un progetto longitudinale di questo tipo può essere un potente strumento per valutare gli effetti a breve e a lungo termine di un'iniziativa, nonché il suo corretto funzionamento. Poiché richiede dati raccolti in momenti diversi, il suo completamento richiede un periodo di tempo più lungo. Tuttavia, non è possibile trarre conclusioni causali sull'efficacia dell'iniziativa sulla base di tali progetti longitudinali. La limitazione principale riguarda la mancanza di una dimensione controfattuale (l'impossibilità di sapere cosa sarebbe successo se il soggetto non avesse partecipato all'iniziativa).

CONSIGLIO :

Idealmente, la valutazione con un progetto longitudinale viene pianificata insieme all'iniziativa stessa. Ciò garantisce che i dati richiesti vengano raccolti al momento giusto e che le pratiche di monitoraggio dell'iniziativa supportino la valutazione.

8 ESEMPIO DI PROGETTO LONGITUDINALE

I ricercatori accademici Feddes, Mann e Doosje hanno utilizzato un progetto longitudinale per valutare un programma olandese di formazione alla resilienza. Un totale di 46 giovani musulmani con un background migratorio ha partecipato alla formazione. Per la valutazione, i dati sono stati raccolti dai partecipanti al programma attraverso un questionario di quattro fasi: 1) prima dell'inizio della formazione, 2) dopo il completamento del primo modulo, 3) immediatamente dopo il completamento della formazione e 4) tre mesi dopo la formazione.

I risultati della valutazione mostrano che la formazione ha avuto un effetto positivo sui partecipanti, aumentando la loro autostima, l'empatia e la capacità di anticipare il comportamento e le reazioni delle altre persone. Inoltre, i partecipanti hanno riportato minori intenzioni violente e atteggiamenti propensi alla violenza di natura ideologica. Tuttavia, i risultati hanno evidenziato che i partecipanti hanno mostrato livelli più elevati di narcisismo. Nel complesso, i risultati hanno dimostrato che la responsabilizzazione dei partecipanti e, in particolare, il potenziamento della loro empatia, contribuiscono al successo della formazione alla resilienza.

Per maggiori informazioni: Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Aumentare l'autostima e l'empatia per prevenire la radicalizzazione violenta: una valutazione quantitativa longitudinale di un training sulla resilienza incentrato su adolescenti con una doppia identità. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.

Progetti (quasi) sperimentali

Una valutazione che utilizza un modello (quasi)sperimentale **mette a confronto un gruppo di persone (o scuole, carceri, città, ecc.) a cui è stata applicata un'iniziativa con un gruppo di controllo cui tale iniziativa non è stata applicata**. L'uso di un gruppo di controllo consente di analizzare se il cambiamento osservato nei partecipanti è realmente dovuto all'iniziativa e non ad altri fattori.

Un gruppo di controllo può essere creato in diversi modi. In uno studio sperimentale (chiamato anche **studio randomizzato controllato**, o RCT), i partecipanti sono assegnati in modo casuale a un gruppo di trattamento e a un gruppo di controllo. Nel campo della PVE/CVE, tale assegnazione casuale è difficile sia per ragioni pratiche che etiche. Dal punto di vista delle inferenze causali, gli esperimenti randomizzati forniscono le prove più solide dell'efficacia dell'iniziativa.

9 ESEMPIO DI STUDIO RANDOMIZZATO CONTROLLATO

Uno studio randomizzato controllato è stato utilizzato nella valutazione di un progetto del governo danese per contrastare le narrazioni estremiste tra i giovani. La valutazione è stata condotta dai ricercatori accademici Parker e Lindekilde. Hanno creato un esperimento di indagine che utilizzava gruppi di controllo e di trattamento. Il gruppo di controllo non è stato esposto al progetto, mentre il gruppo di trattamento è stato esposto al progetto. I partecipanti al gruppo di controllo hanno risposto a un sondaggio prima di partecipare a un workshop con ex estremisti, mentre i partecipanti al gruppo di trattamento hanno risposto alle domande subito dopo aver partecipato allo stesso workshop. Per valutare l'efficacia dell'iniziativa in termini di riduzione del sostegno alla violenza politica, i valutatori hanno posto domande indirette sulla violenza politica.

Per maggiori informazioni: Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Prevenire l'estremismo con gli estremisti: Un'arma a doppio taglio? Un'analisi dell'impatto dell'utilizzo di ex estremisti nelle scuole danesi. *Scienze dell'educazione*, 10(4).

Un'altra alternativa è un **modello quasi-sperimentale** in cui il gruppo di controllo viene creato con mezzi diversi dall'assegnazione casuale. Ad esempio, un valutatore può creare un gruppo di controllo confrontando una popolazione all'interno di un contesto specifico (ad esempio, una scuola, una città, un carcere) in cui è stata applicata un'iniziativa con una popolazione all'interno di un contesto comparabile in cui l'iniziativa non è stata applicata (ad esempio, una scuola, una città o un carcere vicini con caratteristiche simili).

10 ESEMPIO DI MODELLO QUASI-SPERIMENTALE

La valutazione del programma Aggredi è stata condotta per scoprire se l'iniziativa fosse riuscita a ridurre la recidiva dei soggetti. L'obiettivo principale dell'utilizzo di un modello quasi sperimentale era quello di determinare se l'iniziativa fosse riuscita a ridurre la recidiva, stimando cosa sarebbe successo alle persone che hanno partecipato al trattamento se non avessero fatto parte del programma Aggredi.

A tal fine, è stato condotto uno studio quantitativo che ha confrontato la recidiva tra tre gruppi di trattamento e un gruppo di controllo. I gruppi di trattamento erano: 1) soggetti che hanno completato il programma Aggredi, 2) soggetti che hanno partecipato ma hanno abbandonato e 3) autori di reato a cui era stata offerta la partecipazione. Per tutti e tre i gruppi c'era un gruppo di confronto composto da autori di reati simili che non avevano avuto contatti con Aggredi.

L'idea di base era quella di creare un gruppo di confronto per valutare la recidiva del gruppo di trattamento rispetto alla recidiva del gruppo di confronto, che consisteva in individui simili ai partecipanti al progetto Aggredi in termini di età, sesso e precedenti penali. Il gruppo di confronto è stato formato sulla base dei dati del Registro di ricerca dei reati e delle sanzioni dell'Istituto di ricerca sulla politica giudiziaria.

Per maggiori informazioni: [Rapporto di valutazione del Programma Aggredi](#) (in finlandese).

7.2 METODI DI RACCOLTA DEI DATI

I progetti di valutazione generalmente non prescrivono particolari metodi di raccolta dei dati e possono essere combinati con una serie di metodi. Questa sezione illustra alcuni dei principali metodi di raccolta dei dati che possono essere utilizzati nelle valutazioni.

Revisione sistematica della documentazione esistente

Un buon punto di partenza per la raccolta dei dati è l'esame **dei dati già disponibili sull'iniziativa**. I dati esistenti rilevanti comprendono i piani di attuazione dell'iniziativa, i rapporti sullo stato di avanzamento e tutti i documenti che spiegano gli obiettivi e la teoria del cambiamento. Possono anche includere i dati di monitoraggio del progetto, come i registri delle attività e dei partecipanti.

I documenti esistenti sono utili per comprendere gli obiettivi e i piani dell'iniziativa. I dati di monitoraggio possono essere un'ottima fonte per gli studi longitudinali, in cui è importante disporre di dati relativi a momenti diversi per osservare il cambiamento diacronicamente. Idealmente, le pratiche di monitoraggio dell'iniziativa sono progettate fin dall'inizio per produrre i dati necessari alla valutazione.

Interviste

Le interviste sono un metodo di raccolta dati comunemente utilizzato nella valutazione delle iniziative PVE/CVE/Derad. Sono particolarmente utili per ottenere **informazioni e approfondimenti sull'attuazione** dell'iniziativa. Spesso vengono utilizzate anche per **valutare gli effetti specifici** dell'iniziativa (come gli effetti sulle opinioni e sugli atteggiamenti dei partecipanti).

Le interviste possono essere condotte in diversi modi. Possono essere strutturate, il che significa che tutti gli intervistati rispondono alle stesse domande. Un'altra alternativa è l'intervista semi-strutturata, in cui gli intervistati vengono interrogati sugli stessi argomenti, ma l'ordine delle domande può cambiare e l'intervistatore può fare domande di approfondimento. Infine, le interviste possono essere non strutturate e assumere la forma di una conversazione libera.

Ogni tipo di intervista presenta vantaggi e svantaggi. Le interviste strutturate danno il meglio di sé quando è importante generare risposte facilmente comparabili. Se è importante comprendere a fondo le percezioni di un intervistato, di solito è meglio utilizzare interviste semi-strutturate o non strutturate, perché danno più spazio all'intervistato per spiegare le sue opinioni nei termini che preferisce.

Gruppi di discussione

I focus group sono discussioni con un gruppo di persone (in genere da cinque a dieci) su un dato argomento. Possono essere un'**alternativa alle interviste o un loro complemento**. I partecipanti ai focus group possono rappresentare un gruppo specifico di persone (come i partecipanti a un'iniziativa) o essere costituiti da un insieme eterogeneo di stakeholder (come gli operatori che attuano un'iniziativa a diversi livelli).

I focus group possono essere un'alternativa economica ed efficiente in termini di tempo alle interviste individuali in profondità. Sono anche un buon modo per individuare le somiglianze e le differenze tra le esperienze di attuazione e gli effetti di un'iniziativa.

Sondaggi

Un sondaggio è un'altra alternativa per raccogliere informazioni da più intervistati. In un sondaggio, si chiede a un certo numero di persone di compilare un questionario standardizzato. I sondaggi offrono un **modo efficiente dal punto di vista delle risorse per raccogliere dati da un ampio gruppo di persone in un breve lasso di tempo**, al fine di valutare, ad esempio, l'impatto di un'iniziativa sui partecipanti. Il questionario può essere compilato autonomamente o come attività guidata in presenza oppure online.

Sebbene i sondaggi siano un modo efficiente per raccogliere dati, presentano anche notevoli limiti. Un problema molto comune è il basso tasso di risposta (solo un numero limitato di intervistati completa il questionario). Inoltre, l'utilità dell'indagine dipende in larga misura da come sono costruite le domande. È importante che le domande siano chiare e di facile comprensione per i rispondenti. Si raccomanda di investire molto nello sviluppo del questionario e di testarlo prima di utilizzarlo.

Infine, ciò che si guadagna in efficienza e numero di intervistati si perde in dettagli e profondità. I dati raccolti attraverso un questionario sono spesso piuttosto limitati e superficiali, quindi se è importante raccogliere conoscenze approfondite, le interviste o i focus group sono di solito un'alternativa migliore.

Osservazione partecipante e non partecipante

L'osservazione partecipante si riferisce a un processo di raccolta dati in cui il valutatore si impegna direttamente con l'iniziativa e prende parte alle sue attività quotidiane. L'osservazione non partecipante consiste nell'osservare le attività dell'iniziativa senza prendervi parte attivamente.

L'osservazione dei partecipanti e dei non partecipanti **consente al valutatore di sperimentare in prima persona l'attuazione dell'iniziativa**. I due tipi di osservazione consentono di creare una comprensione dettagliata delle operazioni quotidiane di un'iniziativa, comprese le sfide e le conseguenze (non intenzionali). Possono essere particolarmente utili se utilizzate in combinazione con altri metodi di raccolta dei dati e possono fornire una base per la preparazione consapevole di interviste approfondite o questionari di indagine.

11 ESEMPIO: METODI DI RACCOLTA DEI DATI UTILIZZATI NELLA VALUTAZIONE DI STRENGTHENING RESILIENCE TO VIOLENT EXTREMISM (STRIVE) II, 2017-2020

L'iniziativa STRIVE II, attuata dal Royal United Services Institute (RUSI), mira a ridurre il reclutamento e il sostegno ai gruppi di estremisti violenti e la radicalizzazione generale nei punti caldi del Kenya. L'iniziativa si concentra su fattori strutturali, dinamiche di gruppo e fattori individuali che creano le condizioni e contribuiscono alla radicalizzazione e al reclutamento.

La valutazione è stata commissionata dal RUSI e realizzata da valutatori esterni che erano ricercatori accademici. La valutazione ha combinato una valutazione dell'impatto dell'iniziativa fino a quel momento e una valutazione formativa per valutare le azioni future.

Per la valutazione sono stati utilizzati diversi metodi di raccolta dei dati:

Documenti esistenti - 40 documenti di base come rapporti di gestione, documenti politici, ricerche pubblicate e linee guida per i programmi, dati di monitoraggio e valutazione, linee guida per la valutazione e il monitoraggio, nonché documenti che delineano la teoria del cambiamento dell'iniziativa (come si supponeva che avrebbe prodotto i risultati previsti).

Interviste e focus group - più di 50 interviste semi-strutturate e cinque focus group con il personale dell'iniziativa, i partecipanti e i rappresentanti dei suoi finanziatori e partner.

Osservazione non partecipante - osservazione di diverse attività dell'iniziativa, tra cui sessioni di formazione, riunioni interne ed eventi pubblici.

Per maggiori informazioni: Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). [Valutazione di ' Estremismo violento rafforzamento della resilienza \(STRIVE II\) in Kenya: Rapporto finale.](#)

Letteratura (accademica)

Un'altra importante fonte di dati per la valutazione è la letteratura (accademica) esistente, che è quasi sempre utile per identificare valutazioni di iniziative simili e per individuare metodi analitici e indicatori adeguati. È indispensabile quando l'obiettivo è valutare in che misura la teoria del cambiamento e i metodi di lavoro dell'iniziativa siano coerenti con le conoscenze scientifiche esistenti. Questo è un obiettivo comune delle valutazioni formative.

12 ESEMPIO DI UTILIZZO DELLA LETTERATURA ACCADEMICA

Il piano d'azione fiammingo per la prevenzione della radicalizzazione e della polarizzazione violenta è stato valutato dall'Istituto fiammingo per la pace. La valutazione ha analizzato il piano d'azione in generale, con un focus specifico su diversi progetti finanziati attraverso il piano d'azione. L'Istituto fiammingo per la pace ha condotto un'analisi approfondita delle aree d'azione concrete del piano d'azione. Per valutare se gli obiettivi e le scelte politiche del piano d'azione sono stati formulati in modo adeguato, la letteratura accademica sulle misure di prevenzione della radicalizzazione (violenta) è stata esaminata e confrontata con il piano d'azione.

Per maggiori informazioni: [Hardyns, W., Pauwels, L. e Thys, J. \(2020\) Een transversale programmascan van het Vlaamseactieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering.](#) In Cops, D., Pauwels, L. e Van Alstein, M. (eds) Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Valutazioni e risultati.

Metodi misti (combinazione di diversi tipi di dati)

I metodi di raccolta dei dati sopra descritti possono essere utilizzati singolarmente, ma anche combinati tra loro. Si tratta del cosiddetto approccio a metodi misti. L'uso di metodi misti è diventato sempre più popolare nella valutazione delle iniziative PVE/CVE/Derad.

Un approccio di tipo misto, se pianificato con cura, presenta diversi vantaggi. In particolare, può compensare i limiti dei singoli metodi di raccolta dei dati e fornire dati molto più ricchi sull'iniziativa. L'uso di metodi misti non è automaticamente migliore dell'uso di un solo metodo di raccolta dati. È importante riflettere attentamente sul valore aggiunto di ciascun metodo di raccolta dati.

13 ESEMPIO 1 DEI METODI MISTI

Johns et al. hanno utilizzato una metodologia mista per valutare l'impatto di un programma di mentoring basato sullo sport a Melbourne che affrontava i problemi di identità, appartenenza e isolamento culturale dei giovani uomini musulmani. Nella loro valutazione, i ricercatori hanno condotto un'osservazione dei partecipanti durante la seconda metà del programma. Al termine del programma, sono stati raccolti dati dai partecipanti e dalle parti interessate attraverso metodi qualitativi (interviste semi-strutturate e focus group) e quantitativi (sondaggi in uscita), che sono stati poi utilizzati per confrontare i dati qualitativi.

Per maggiori informazioni: Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "Più di un gioco": L'impatto dei programmi di mentoring giovanile basati sullo sport sullo sviluppo della resilienza nei confronti dell'estremismo violento. *Inclusione sociale* 2(2), 57-70.

14 ESEMPIO 2 DEI METODI MISTI

Ricercatori accademici hanno condotto una valutazione della strategia Prevent volta a prevenire la radicalizzazione dei giovani nel Regno Unito. I ricercatori hanno utilizzato un approccio misto che combina i seguenti metodi:

- una revisione sistematica della letteratura di ricerca,
- interviste con gli operatori di tutti i 48 siti del progetto durante le prime fasi di attuazione del progetto,
- la raccolta di 194 schede di diario per mappare gli interventi e le attività del progetto a livello nazionale,
- un'analisi dei rendimenti trimestrali dei progetti e
- studi di caso approfonditi condotti in 12 siti del progetto.

Per maggiori informazioni: Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). Valutazione del processo di prevenzione dell'estremismo violento: Programmi per i giovani. Consiglio per la giustizia giovanile.

7.3 METODI DI ANALISI DEI DATI

Dopo aver raccolto i dati, è necessario analizzarli per trarre delle conclusioni. I metodi di analisi dei dati comprendono tecniche di selezione, interpretazione ed elaborazione dei dati raccolti. Anche in questo caso esiste un'ampia gamma di opzioni disponibili. Le opzioni più adatte dipendono dal tipo di dati raccolti, dal tipo di domande a cui si deve rispondere e dal tipo di esperienza professionale del valutatore. Di seguito sono riportati alcuni dei metodi di analisi dei dati più comunemente utilizzati.

Analisi qualitativa del contenuto

Questo metodo è ampiamente utilizzato per l'analisi di documenti, nonché di trascrizioni di interviste e focus group. Può essere utilizzato anche per analizzare le note di osservazione di partecipanti/non partecipanti.

Questo metodo consiste essenzialmente nello strutturare e organizzare il testo identificando le parti rilevanti per la valutazione e codificandole con particolari temi o parole chiave. In questo modo, diventa possibile filtrare tutte le parti dei dati che trattano un determinato tema. Quando i dati sono strutturati e organizzati attraverso la codifica, diventa più facile analizzarli e determinare quali tipi di conclusioni si possono trarre.

I codici utilizzati per organizzare i dati sono sviluppati dal valutatore. Esistono due strategie generali per farlo. La codifica deduttiva è una strategia top-down in cui i codici sono sviluppati sulla base degli obiettivi e delle domande chiave della valutazione. La codifica induttiva è una strategia bottom-up in cui i codici sono sviluppati sulla base di una lettura attenta dei dati e dell'identificazione degli argomenti e dei temi in essi contenuti. Di solito entrambe le strategie vengono utilizzate insieme.

La codifica diventa particolarmente utile quando ci sono molti dati testuali. Esistono vari tipi di software che possono essere utilizzati per la codifica (ad esempio, NVivo e Atlas.ti).

Analisi quantitativa

I dati quantitativi (numerici), che possono essere raccolti e prodotti attraverso un'indagine o la revisione dei dati di un progetto, possono essere analizzati con diversi metodi statistici. Questi metodi comprendono le statistiche descrittive di base che mirano a descrivere un insieme di dati, ad esempio calcolando il range e il valore medio (media, modalità o mediana). Le statistiche descrittive possono essere eseguite con programmi software come Excel o SPSS. Può servire come primo passo verso un'analisi più complessa dell'insieme di dati, che può comportare la creazione di un modello di regressione lineare. Un modello di regressione lineare analizza la significatività statistica della correlazione e della relazione tra due variabili, che può essere illustrata in un grafico. Questo modello può essere un potente strumento per valutare l'impatto di un'iniziativa, a condizione che si basi su una serie di dati raccolti con cura.

Per saperne di più

- Hofman, J. e Sutherland, A. (2017). Modelli e metodi di valutazione diversi: Valutare gli interventi che prevengono o contrastano l'estremismo violento. RAND Europa.
- Impatto Europa. [Database dei metodi di raccolta dei dati e dei progetti di valutazione.](#)
- Strauss, A. (1987). Analisi qualitativa per gli scienziati sociali. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). Manuale di codifica per ricercatori qualitativi. Londra: Sage Publications.
- Peersman, G. (2014) Panoramica: Metodi di raccolta e analisi dei dati nella valutazione d'impatto, Methodological Briefs: Valutazione d'impatto 10. Firenze: Ufficio Ricerca dell'UNICEF.
- Trochum, W. (2006). Base di conoscenza dei metodi di ricerca. [Statistiche descrittive.](#)
- Woodley, A. (2004). [Ottenere e analizzare dati quantitativi.](#) Le risorse di formazione PREST. Commonwealth of Learning.

8. APPROCCIO ALLA VALUTAZIONE BASATO SUI DIRITTI UMANI

Una parte importante di qualsiasi valutazione è assicurarsi che sia conforme agli standard etici e legali. Ciò è ancora più importante nel caso di iniziative PVE/CVE/Derad che trattano argomenti sensibili e spesso si rivolgono a individui e comunità vulnerabili e stigmatizzati. Una valutazione può anche essere un modo per evidenziare in che misura l'iniziativa stessa sia all'altezza degli standard etici e legali.

Un buon quadro di riferimento per pensare all'etica nelle iniziative e nelle valutazioni PVE/CVE/Derad è l'approccio basato sui diritti umani. Questo capitolo introduce brevemente i fondamenti di questo quadro e il suo significato pratico. Istruzioni dettagliate su come includere in modo appropriato gli aspetti etici, di genere, legali e sociali nella valutazione sono fornite nel Manuale INDEED 2.

Approccio basato sui diritti umani

L'approccio basato sui diritti umani (HRBA) è un quadro concettuale che può essere applicato a qualsiasi politica o pratica per garantire che sia normativamente basata sugli standard interni dei diritti umani e operativamente diretta alla protezione dei diritti umani.

L'HRBA si basa su cinque principi chiave dei diritti umani:

Partecipazione	Ogni persona ha il diritto di partecipare attivamente ai processi decisionali che riguardano il godimento dei propri diritti.
Responsabilità	Gli operatori e i responsabili delle iniziative e delle valutazioni PVE/CVE/Derad sono ritenuti responsabili per il mancato adempimento dei loro obblighi nei confronti dei gruppi target. In caso di violazione dei diritti umani, devono essere previsti rimedi efficaci.
Non discriminazione e uguaglianza	Tutti gli individui hanno diritto ai loro diritti senza discriminazioni di alcun tipo. Tutti i tipi di discriminazione devono essere proibiti, prevenuti ed eliminati.
Esercizio dei diritti	Tutti hanno il diritto di rivendicare ed esercitare i propri diritti. Gli individui e le comunità devono comprendere i propri diritti e partecipare allo sviluppo delle politiche che li riguardano.
Legalità	Le iniziative e le loro valutazioni devono essere in linea con i diritti legali stabiliti dalle leggi nazionali e internazionali.

Adattato da European Network of National Human Rights Institutions, [Human Rights-Based Approach](#).

Cosa comporta l'attuazione di questi valori e principi nelle iniziative e nelle valutazioni PVE/CVE/Derad? Nel progetto INDEED, abbiamo organizzato le questioni chiave in quattro dimensioni: aspetti di genere, aspetti etici, aspetti legali e aspetti sociali (GELSA).

Aspetti di genere

Si raccomanda che le valutazioni di PVE/CVE/Derad adottino un approccio sensibile al genere. Questo vale soprattutto quando l'iniziativa oggetto di valutazione non è stata progettata in modo sensibile al genere. I processi di radicalizzazione non sono neutri dal punto di vista del genere, così come non lo sono le iniziative PVE/CVE/Derad, anche quando non si occupano esplicitamente di genere. Questo perché il genere ha inevitabilmente un impatto sulle esperienze e sulle condizioni di un individuo. È inoltre noto che possono esistere differenze di genere nei processi di radicalizzazione.

Un approccio alla valutazione sensibile al genere tiene conto delle potenziali differenze di genere ed è progettato per essere in grado di coglierle. Ciò può significare, ad esempio, assicurarsi che ci sia un equilibrio di genere tra le persone intervistate e incluse nei focus group e che i dati raccolti siano analizzati anche dal punto di vista del genere, tenendo conto e valutando le implicazioni per le persone di tutti i generi.

Aspetti etici

Le iniziative PVE/CVE/Derad e le loro valutazioni spesso coinvolgono individui e gruppi stigmatizzati e con opinioni politiche o religiose controverse. È importante assicurarsi che le iniziative in questo campo non siano discriminatorie nelle loro pratiche o presupposti. Ci sono esempi negativi di iniziative PVE/CVE/Derad all'interno dell'UE, in cui individui e comunità si sono sentiti presi di mira a causa della loro identità religiosa, etnica o sociale e l'iniziativa ha rappresentato un'estensione dei pregiudizi e dei preconcetti della società.

Una valutazione offre una buona opportunità per valutare attentamente i presupposti sottostanti e palesi dell'iniziativa PVE/CVE/Derad riguardo ai suoi gruppi target, nonché il modo in cui tali presupposti si manifestano negli obiettivi, nelle linee guida e nelle pratiche dell'iniziativa.

Una valutazione affronta anche il modo in cui l'iniziativa ha tenuto conto delle varie libertà associate al diritto alla non discriminazione, come le libertà di pensiero, espressione, riunione e associazione. Una valutazione può stabilire come questi diritti e libertà siano stati bilanciati con le esigenze del lavoro di PVE/CVE/Derad per affrontare la radicalizzazione e l'estremismo e quanto l'iniziativa sia riuscita a evitare di rafforzare i meccanismi di esclusione che mettono le persone a rischio di radicalizzazione.

Le buone linee guida per condurre una valutazione in modo etico si basano anche sui principi comuni della ricerca responsabile. Le linee guida sull'etica della ricerca includono buone indicazioni su come coinvolgere gli intervistati e i focus group e su come scrivere un rapporto di valutazione che tenga conto dei loro diritti e della loro integrità.

Aspetti legali

Oltre alle disposizioni sui diritti fondamentali già discusse, è necessario tenere conto della legislazione nazionale. Anche le normative professionali specifiche del settore possono avere un impatto, ad esempio, sulle possibilità di raccolta e condivisione dei dati. Di conseguenza, è importante garantire che sia l'iniziativa che la sua valutazione abbiano una base giuridica adeguata.

Una questione fondamentale è che quasi tutte le iniziative e le valutazioni incontrano problemi relativi ai dati personali. Il Regolamento generale sulla protezione dei dati (GDPR) stabilisce i requisiti per il trattamento dei dati personali (cioè la loro raccolta, conservazione, analisi o condivisione). Il trattamento dei dati personali richiede sempre una base giuridica specifica se non è consentito dal consenso esplicito e informato della persona in questione.

Oltre a seguire i regolamenti del GDPR e altre leggi, le valutazioni di PVE/CVE/Derad possono anche valutare l'iniziativa in termini di conformità delle sue pratiche. È importante che queste norme siano seguite da vicino, poiché la violazione dei dati, gli abusi e le violazioni possono mettere a rischio le persone e distruggere la fiducia negli operatori di PVE/CVE/Derad e nel loro lavoro. Tali violazioni possono anche rafforzare i timori di sorveglianza, profilazione e pratiche pregiudizievoli.

Aspetti sociali

Una valutazione può anche fornire l'opportunità di guardare al di là dell'iniziativa stessa e di valutare quanto essa affronti e tenga conto del più ampio contesto sociale in cui opera e quali tipi di effetti abbia in relazione a tale contesto. Questo tipo di sensibilità al contesto sociale è spesso una chiave per il successo degli interventi PVE/CVE/Derad e per evitare effetti dannosi non voluti.

La valutazione può concentrarsi su come (e se) l'iniziativa ha affrontato il rischio di conseguenze non intenzionali del suo lavoro sulle comunità e sulla società, come la stigmatizzazione, l'inclusione/esclusione, i pregiudizi e gli stereotipi prevalenti e i sentimenti di sicurezza all'interno di alcune comunità e della società in generale.

Per saperne di più

- Rete europea delle istituzioni nazionali per i diritti umani, [Approccio basato sui diritti umani](#).
- [Carta dei diritti fondamentali dell'Unione europea](#).
- RAN. [Approcci specifici di genere nel PVE: lavoro preventivo per le ragazze nelle scuole e dintorni](#). Documento di conclusione della riunione del gruppo di lavoro RAN.
- Lloyd, M. [Linee guida etiche per il lavoro sulla P/CVE nella cura della salute mentale](#). Pubblicazione RAN.
- Gruppo di valutazione delle Nazioni Unite. [Linee guida etiche per la valutazione](#).

9. OTTO CONSIGLI PER IL SUCCESSO DELLE VALUTAZIONI BASATE SULL'EVIDENZA

Studi e valutazioni precedenti hanno dimostrato che alcune sfide si sono spesso presentate nelle valutazioni PVE/CVE/Derad. Di seguito abbiamo stilato un elenco di suggerimenti per evitarli o ridurli:

1

1. Integrare la valutazione nel piano dell'iniziativa

Molte sfide della valutazione possono essere evitate quando la valutazione viene pianificata insieme all'iniziativa stessa. Ciò significa che il piano dell'iniziativa descrive anche le modalità di valutazione. La prima valutazione può avvenire già in questa fase di pianificazione. Molte decisioni prese nei primi giorni di vita dell'iniziativa determinano il tipo di progetti di valutazione, i metodi e i dati che possono essere utilizzati nelle valutazioni successive.

2

2. Assicurare finanziamenti e risorse per la valutazione

Una sfida comune per la valutazione è l'assenza di fondi. Questo sembra essere particolarmente comune con i programmi a lungo termine e le azioni a breve termine che si basano su un finanziamento di progetto limitato nel tempo. In questi casi, il finanziatore può richiedere che l'iniziativa venga valutata, ma non ci sono risorse aggiuntive destinate a questo scopo.

Una valutazione, anche nelle sue forme più semplici, richiede risorse piuttosto significative. Dovrebbe essere chiaramente pianificata la provenienza di queste risorse. Si raccomanda che i finanziamenti per le iniziative PVE/CVE/Derad prevedano un budget dedicato alla valutazione, oltre a quello per l'attuazione dell'iniziativa stessa.

3

3. Definire chiaramente il progetto e gli obiettivi dell'iniziativa.

Il punto di partenza per qualsiasi tipo di valutazione è una chiara comprensione degli obiettivi, del piano di attuazione e dell'ipotesi di fondo su come le azioni pianificate dovrebbero produrre i risultati previsti (teoria del cambiamento). Idealmente, gli obiettivi e la teoria del cambiamento vengono sviluppati con attenzione nella fase di pianificazione dell'iniziativa. Se gli obiettivi non sono stati definiti correttamente, è difficile condurre una valutazione di alta qualità.

4

4. Sviluppare le pratiche di monitoraggio dei dati dell'iniziativa tenendo conto della valutazione.

Il tipo di valutazione che è possibile condurre dipende fortemente dal tipo di dati disponibili. Ci sono molti tipi di dati che possono essere raccolti durante la valutazione, ma alcuni progetti di valutazione richiedono dati che possono essere raccolti solo in un momento specifico. Per esempio, per valutare in modo affidabile l'impatto di un'iniziativa sui partecipanti, è necessario disporre di informazioni sulla loro situazione al momento dell'avvio. La valutazione richiede quasi sempre una buona documentazione delle attività dell'iniziativa.

Se l'iniziativa si avvale di pratiche sistematiche di monitoraggio e di aggiornamento della documentazione, al corrente delle esigenze delle valutazioni future, i dati necessari saranno disponibili al momento opportuno. Pratiche di monitoraggio insufficienti non rendono impossibile la valutazione, ma limitano significativamente le opzioni disponibili e possono avere un impatto negativo sull'affidabilità dei risultati.

5

5. Concentrarsi sull'apprendimento

Una valutazione è più utile quando è pianificata e condotta a scopo di apprendimento. Ciò significa che la valutazione è progettata per sostenere l'ulteriore sviluppo dell'iniziativa e include un piano chiaro per l'utilizzo dei risultati. Si raccomanda di non collegare la valutazione alle decisioni di finanziamento, ma di condurla a metà del periodo di finanziamento. In questo modo si crea l'ambiente più costruttivo per condurre la valutazione senza pressioni per dimostrare il successo, offrendo una vera opportunità di utilizzare i risultati per il miglioramento dell'iniziativa.

6

6. Coinvolgere le principali parti interessate nella pianificazione della valutazione

Le valutazioni tendono spesso a essere un processo dall'alto verso il basso, in cui l'obiettivo e la progettazione sono stabiliti dal finanziatore. L'esperienza ha dimostrato che questa non è una strategia molto produttiva. Al contrario, di solito è meglio adottare un approccio più partecipativo e coinvolgere le principali parti interessate, soprattutto quelle che attuano l'iniziativa, nel processo di valutazione fin dall'inizio.

L'inclusione delle parti interessate consente di creare la titolarità e la fiducia necessarie per ottenere risultati affidabili. Quando gli stakeholder sono coinvolti attivamente nel processo di pianificazione, ne risulta che i

loro punti di vista, le loro conoscenze e le loro esperienze sono apprezzati. Quando la valutazione risponde alle esigenze di coloro che sono coinvolti nell'attuazione dell'iniziativa, la valutazione non si presenta più come un compito extra richiesto da qualcun altro, ma viene vista come qualcosa di utile per lo sviluppo del proprio lavoro. Ciò fornisce un'ulteriore motivazione a collaborare per produrre i dati necessari alla valutazione e a essere onesti su eventuali debolezze e fallimenti.

7

7. Assicurarsi che il valutatore abbia una buona conoscenza del settore PVE/CVE/Derad.

Quando la valutazione è condotta da un valutatore esterno, è bene assicurarsi che il valutatore conosca il settore PVE/CVE/Derad e le sue caratteristiche specifiche. Sebbene molti tipi e metodi di valutazione comuni possano essere applicati alla valutazione delle iniziative PVE/CVE/Derad, è piuttosto difficile dare un senso ai dati o alle osservazioni senza avere una buona comprensione generale del campo.

8

8. Pensare in anticipo all'etica e ai modi per garantire la disponibilità dei dati.

Una sfida comune nelle valutazioni delle iniziative PVE/CVE/Derad è che le preoccupazioni etiche e di sicurezza possono limitare l'accesso ai dati. Le autorità governative e coloro che attuano l'iniziativa possono esitare a condividere le informazioni, soprattutto quando queste includono dettagli sulle opinioni politiche o sulle questioni personali di un individuo. Gli aspetti di sicurezza possono limitare l'accesso ai siti in cui si potrebbero condurre interviste o osservazioni. Si raccomanda di informarsi tempestivamente sui limiti etici, di sicurezza e legali della condivisione dei dati e di pensare a come raggiungere i migliori risultati possibili entro questi limiti.

Un'altra serie di sfide deriva dalla natura sensibile e stigmatizzata dell'estremismo violento. I gruppi e gli individui destinatari di un'iniziativa possono essere difficili da raggiungere e da fidelizzare a causa della fragilità della situazione e delle relazioni con le persone coinvolte nell'estremismo. Potrebbero anche non essere disposti a condividere le loro vere opinioni, perché potrebbero essere percepite come socialmente indesiderabili e stigmatizzate. Pertanto, si raccomanda di pensare attentamente a chi scegliere come valutatore, per conquistare la fiducia necessaria alla raccolta dei dati - e di farlo in modo da non mettere a repentaglio la fiducia degli individui nell'iniziativa stessa.

FONTI E LETTERATURA

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Bjørge, T. (2013). Strategies for preventing terrorism. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rcai.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). Small-scale evaluation in health: A practical guide. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the "War on Terror": A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P. & Barakat, R. (2013). Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. American Evaluation Association Conference. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. Introductory Guide: Countering Violent Extremism. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). Refining theories of change. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), EUCPN Thematic Paper Series, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/com_com(2013)0941_en.pdf).
- European Commission (2021). Better Regulation Guidelines. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/>

about-nhris/human-rights-based-approach/.

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). Evaluating Countering Violent Extremism. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149-1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredeinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6-24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356-364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavinstitute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. Database of data collection methods and evaluation designs. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42-50.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180-197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). Improving evaluation of anti-crime programs:

Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.

- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. *BMJ* 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). Utilization-focused evaluation (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstöfer, A. (2017). Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). Small-scale evaluation: Principles and practice. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). Theory of Change. Methodological Briefs: Impact Evaluation 2. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). A glossary for evidence based public health. *J Epidemiol Community Health*, 58(7), 538–45.
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. [ICCT-Schmid-](https://www.icct.nl/publications/ICCT-Schmid-)

[Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf](#)

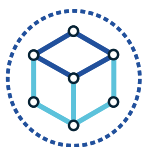
- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013-2014. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66-85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdrmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286-306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181-200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. *A Hands-On Guide to Planning and Evaluation*. Canadian Hemophilia Society, 23-32.
- Woodley, A. (2004). Getting and analysing of quantitative data. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED E-ROKASGRĀMATA 1

PVE/CVE UN DE-RADIKALIZĀCIJAS INICIATĪVU VĒRTĒŠANA PAMATOJOTIES UZ PIERĀDĪJUMIEM

Principi, problēmas un metodes

Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet

SATURS

ATZINĪBA	4
IEVADS	4
1. PVE/CVE/DERAD INICIATĪVAS	6
2. KAS IR UZ PIERĀDĪJUMIEM BALSTĪTS NOVĒRTĒJUMS?	8
3. KĀPĒC VĒRTĒT?.....	11
4. KĀD PLĀNOT UN VEIKT NOVĒRTĒŠANU?	12
5. KAM JĀVEIC NOVĒRTĒŠANA?.....	13
5.1 Vērtētāja izvēle	13
5.2 Ieinteresēto pušu iesaistīšana	14
6. GALVENIE NOVĒRTĒŠANAS VEIDI	16
6.1 Formatīvā novērtēšana	16
6.2 Procesa novērtēšana	18
6.3 Rezultātu novērtēšana.....	19
6.4 Citi novērtēšanas veidi	21
6.5 Novērtēšanas veidu kombinēšana.....	23
7. NOVĒRTĒŠANAS MODEĻI UN METODES	24
7.1 Novērtēšanas modeļi	24
7.2 Datu vākšanas metodes.....	28
7.3 Datu analīzes metodes	32
8. UZ CILVĒKTIESĪBĀM BALSTĪTA PIEEJA NOVĒRTĒŠĀ.....	34
9. ASTOŅI PADOMI VEIKSMĪGAI UZ PIERĀDĪJUMIEM BALSTĪTAI NOVĒRTĒŠANAI	37
AVOTI UN LITERATŪRAS SARAKSTS	40

ATZINĪBA

INDEED E-Rokasgrāmatas 1 autore ir Leena Malkki, Mina Prokic un Irina van der Vet (Helsinki Universitāte).

Šo darbu atbalstīja citi projekta partneri, jo īpaši Stephan Klose (Vrije Briseles Unīversitāte), kurš piedalījās 5. un 7. nodaļas rakstīšanā un kuram bija būtiska loma uz pierādījumiem balstītas novērtēšanas pieejas koncepcijas izstrādē, Marzena Kordaczuk-Was (Polish Platform for Homeland Security), kas piedalījās 6.1. nodaļas rakstīšanā, Hannah Reiter un Norbert Leonhardmair (VICESSE), kuri sniedza ieguldījumu 8. nodaļas tapšanā.

Autori vēlas pateikties ārējiem recenzentiem par iepriekšējo e-rokasgrāmatu versiju sniegtajiem ļoti noderīgajiem komentāriem: Markus Kaakinen (Helsinki Universitāte), Joel Busher (Koventrijas Universitāte), Ioan Durnescu (RAN rehabilitācijas grupa), Katrien Van Mele (Flāmu pilsētu un ciematu asociācija), Marteen Dewaele (Flāmu pilsētu un ciematu asociācija), Anneli Portman (Somijas Veselības un Labklājības institūts) un Miila Lukkarinen (Helsinki pašvaldība).

IEVADS

INDEED e-rokasgrāmatas ir izstrādātas, lai sniegtu **labu izpratni par uz pierādījumiem balstītu pieeju novērtēšanai un par to, kā to var piemērot vardarbīga ekstrēmisma novēršanas un apkarošanas vai deradikalizācijas atbalsta jomā (PVE/CVE/Derad)**, kā arī lai sniegtu norādījumus šādu iniciatīvu izstrādē. E-rokasgrāmatas galvenokārt ir rakstītas **praktiķiem un politikas veidotājiem**, kas strādā šajā jomā. Tās var būt noderīgas arī profesionāliem vērtētājiem un akadēmisko aprindu pārstāvjiem, kuri piedalās šādu iniciatīvu vērtēšanā un vēlas labāk iepazīties ar uz pierādījumiem balstītu vērtēšanu vai vērtējumu veikšanu tieši PVE/CVE/Derad jomā.

INDEED-E-Rokasgrāmata 1 sniedz kodolīgu ievadu vērtēšanas pamatiem un uz pierādījumiem balstītas pieejas nozīmi novērtēšanā. Tā iepazīstina ar dažādiem novērtēšanas veidiem, plāniem un metodēm, kā arī sniedz norādījumus par to, kad veikt novērtēšanu un kam to vajadzētu veikt. Tajā iekļauta nodaļa par ētiskumu un novērtēšanu, kā arī daudzi PVE/CVE/Derad iniciatīvu iepriekšējo novērtējumu piemēri.

INDEED E-Rokasgrāmata 2 padziļināti aplūko, kā novērtēšanā izmantot uz pierādījumiem balstītu pieeju. Tajā sniegti norādījumi par to, kā iekļaut novērtēšanu iniciatīvas koncepcijā, kā arī soli pa solim sniedz norādījumus, kā izstrādāt un īstenot uz pierādījumiem balstītu novērtēšanu. Tajā iekļauta arī papildus informācija par to, kā nodrošināt, lai izvērtēšana tiktu veikta ētiski.

INDEED e-rokasgrāmatu galvenais mērķis ir iepazīstināt praktiķus un politikas veidotājus ar principiem un praksi uz pierādījumiem balstītai novērtēšanai, lai viņi varētu darboties kā **labi informēti vērtēšanas dalībnieki** un zinātu, kā plānot un īstenot PVE/CVE/Derad iniciatīvas, lai tās varētu efektīvi novērtēt. Lai darbotos kā **vērtētājs ir nepieciešamas padziļinātākas zināšanas** par novērtēšanas praksi, plāniem un metodēm, nekā tās kuras ir iekļautas e-rokasgrāmatās. Tas būtu jāņem vērā, lemjot par to, kurš darbosies kā vērtētājs.

E-rokasgrāmatas ir **daļa no INDEED rīku komplekta praktiķiem un politikas veidotājiem, kas izstrādātas ES finansētā H2020 projekta INDEED (2021-2024) ietvaros**. INDEED projekta mērķis bija stiprināt PVE/CVE/Derad praktiķu un politikas veidotāju zināšanas, spējas un prasmes uz pierādījumiem balstītos novērtējumos un praksē. Šajā rīku komplektā iekļauts arī INDEED novērtēšanas rīks, kas sniedz detalizētākus padomus un ieteikumus. Lai piekļūtu INDEED rīku kopumam, apmeklējiet www.indeedproject.eu.

1. PVE/CVE/DERAD INICIATĪVAS

Pēdējās divās desmitgadēs daudzas valstis ir izstrādājušas veidus, kā novērst un apkarot radikalizēšanos vardarbīgā ekstrēmismā, kā arī veicināt radikalizācijas novēršanu, lai tas paliktu pagātnē. Šādas iniciatīvas ir īpaši izplatītas Rietumeiropas valstīs. Tā rezultātā ir ieviesta plaša politikas, stratēģiju un prakses dažādība, kas šajā e-rokasgrāmatā tiek sauktas par PVE/CVE/Derad iniciatīvām.

PVE/CVE/Derad iniciatīvas ietver plašu pasākumu klāstu, kas daudzējādā ziņā ievērojami atšķiras.

To īstenošanā var iesaistīt vairāku veidu dalībniekus, tostarp, piemēram, nevalstiskās organizācijas, pirmās līnijas darbiniekus (pedagogus, veselības aprūpes speciālistus un sociālos darbiniekus), drošības iestādes (policistus un cietumu apsargus), reliģiskās kopienas, kā arī pētniekus un citus ekspertus. Šādās iniciatīvās parasti un ir ieteicams iesaistīt daudzāģentūru sadarbības līmeni.

Iniciatīvas var īstenot dažādās sociālajās vidēs, piemēram, skolās, kopienas un reliģiskajos centros, jauniešu centros, sociālajos dienestos, sporta klubos un cietumos.

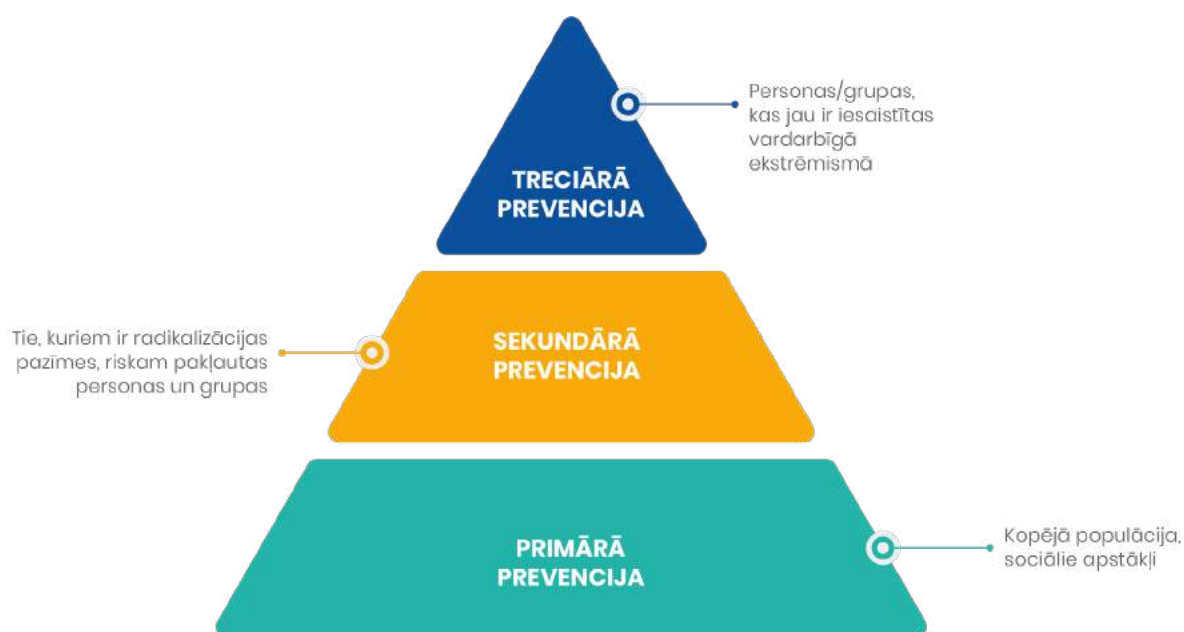
Atšķiras arī darbības joma un ilgums. Dažas iniciatīvas ir neliela mēroga, bet citas – valsts mēroga. Dažas iniciatīvas ir ilgtermiņa vai pat daļa no pastāvīgām ikdienas darbībām, bet citas ir paredzētas kā īstermiņa pasākumi. Ar to ir saistītas arī finansējuma atšķirības. Iniciatīvām parasti ir salīdzinoši īstermiņa projektu finansējums no valsts, pašvaldībām, labdarības organizācijām vai fondiem, savukārt dažām iniciatīvām ir izdevies nodrošināt ilgtermiņa finansējumu. Iniciatīvas atšķiras arī pēc tā, kas ir to iniciators. Dažas ir no augšas uz leju vērstas iniciatīvas, ko izstrādājusi valsts vai pašvaldība, bet citas ir izstrādājuši nevalstiskā organizācija vai kopiena.

Iniciatīvas atšķiras pēc to mērķa. Dažās iniciatīvās galvenā uzmanība tiek pievērsta mērķa grupas ekstrēmistiskajiem uzskatiem, bet citās – mērķa grupas līdzdalības vardarbīgās ekstrēmistiskās darbībās novēršanai vai apturēšanai. Daudzas iniciatīvas zināmā mērā pievēršas abām šīm jomām.

Ir būtiskas atšķirības starp mērķa grupām un radikalizācijas stadiju, uz kuru iniciatīvas ir vērstas. PVE/CVE/Derad ir ierasts iedalīt trīs jomās pēc sabiedrības veselības modeļa:

- **Primārā profilakse** ir vērsta uz visu sabiedrību, un tās galvenais mērķis ir veicināt izpratni par radikalizāciju un vardarbīgu ekstrēmismu un palielināt noturību pret radikalizāciju. Šīs iniciatīvas parasti izpaužas kā programmas, kas veicina līdzdalību, sekmē iekļaušanās sajūtu vai nodrošina izglītību kultūras un mediju lietotprasmes jomā. Tās var pievērsties arī sociālajiem apstākļiem un nevienlīdzībai, kas tiek uzskatīti par radikalizācijas virzītājspēku.
- **Sekundārā profilakse** attiecas uz personām vai grupām, kurām jau ir radikalizācijas pazīmes vai kuras ir identificētas kā pakļautas radikalizācijas riskam. Pasākumi ietver mentoringu, attiecību un saziņas uzlabošanu starp iestādēm un riska grupām, kā arī to, kā uzlabot izturētspēju tajās kopienās, kuras tiek uzskatītas par neaizsargātām.
- **Terciārā profilakse** ietver vēršanos pret personām vai grupām, kas jau ir iesaistījušās vardarbīgā ekstrēmismā. Mērķis ir mudināt viņus atteikties no ekstrēmistiskām idejām un/vai uzvedības. Šā līmeņa iniciatīvas parasti ir individuālas mentoringa programmas, ko īsteno dažādos kontekstos (cietumā, probācijas iestādē, sabiedrībā) un vairāku veidu dalībnieki (valdība, NVO).

1. attēls: PVE/CVE/Derad pasākumu jomas un to mērķa grupas

Uzzināt vairāk

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (eds.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation. Routledge.
- Koehler, D. (2017). Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). [Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model](#). Georgetown University, Center for Security Studies.
- [Introductory Guide: Countering Violent Extremism](#). CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats.

2. KAS IR UZ PIERĀDĪJUMIEM BALSTĪTS NOVĒRTĒJUMS?

Novērtēšana vispārīgi nozīmē pēc iespējas sistemātiski un objektīvi novērtēt iniciatīvas īstenošanu vai ietekmi. To parasti veic, lai saprastu:

- Kā norit iniciatīvas īstenošana?
- Kādus rezultātus ir devusi iniciatīva?
- Vai iniciatīvas pamatā ir pamatoti pieņēmumi?

Novērtēšana nav tas pats, kas uzraudzība, lai gan šos terminus dažkārt lieto savstarpēji aizvietojoši. Novērtēšana nav arī tas pats, kas riska novērtējums. Teksta lodziņā 1. sīkāk aprakstīts, kā šie un citi saistītie termini tiek saprasti šajā e-rokasgrāmatā un kā tie atšķiras no novērtēšanas.

1 NOVĒRTĒŠANA UN CITI SAISTĪTIE TERMINI

Novērtēšana nozīmē pēc iespējas sistemātiski un objektīvi novērtēt iniciatīvu. Tā var analizēt, piemēram, tās rezultātus, efektivitāti, īstenošanas panākumus vai pamatā esošos pieņēmumus.

Uzraudzība attiecas uz nepārtrauktu un regulāru datu vākšanu visas iniciatīvas laikā. Uzraudzības mērķis ir dokumentēt un sekot līdzi tās progresam. Datus parasti vāc tie, kas īsteno iniciatīvu. Uzraudzība pati par sevi neietver novērtēšanu, taču uzraudzības laikā savāktos datus bieži var izmantot kā datus, lai veiktu novērtēšanu.

Riska novērtējumu PVE/CVE/Derad jomā visbiežāk izmanto, lai apzīmētu indivīda radikalizācijas riska novērtējumu. Ir izstrādāti vairāki riska novērtēšanas rīki, lai palīdzētu praktiķiem veikt šādus novērtējumus un tādējādi palīdzētu pieņemt lēmumus par labāko rīcības veidu konkrētajā situācijā.

Ietekmes novērtējums ir process, kas identificē un palīdz izprast iniciatīvas iespējamās sekas un ietekmi. To var veikt, lai informētu lēmumu pieņēmējus par tās iespējamo negatīvo ietekmi vai atklātu veidus, kā palielināt tās pozitīvo ietekmi. Ietekmes novērtējumus parasti veic, kad tiek plānoti vai vēlāk pārskatīti jauni tiesību akti vai politika, lai gūtu plašāku ieskatu par to, kāda veida ietekme tiem ir (piemēram, uz dzimumu līdztiesības jautājumiem, vidi vai bērniem).

Šī e-rokasgrāmata ir balstīta uz **pierādījumiem balstītas novērtēšanas (EBE)** principiem.

2 INDEED UZ PIERĀDĪJUMIEM BALSTĪTA NOVĒRTĒJUMA (EBE) DEFINĪCIJA

Uz pierādījumiem balstīta novērtēšana ir “novērtēšanas plānošanas un īstenošanas process, kurā tiek integrēti pieejamie ārējie pierādījumi, profesionālās zināšanas un ieinteresēto personu vērtības, vēlmes un apstākļi” (INDEED D1.2).

Uz pierādījumiem balstīta novērtēšana būtībā ir pieeja novērtējumu plānošanai un veikšanai, kas pamatojas uz pierādījumiem balstītas prakses principiem :

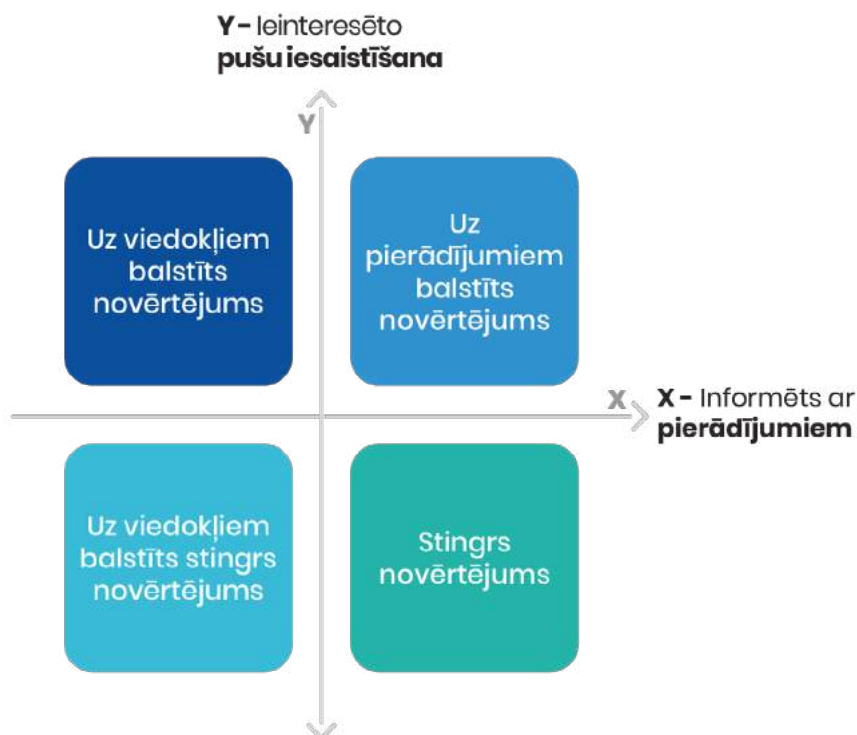
Principles of evidence-based practice

Pierādījumi - novērtēšana tiek plānota un veikta, izmantojot zināšanas par novērtēšanas praksi un metodēm. Turklāt tā ietver kvalitatīvu empīrisko datu analīzi (un bieži arī vākšanu).

Ieinteresētās personas - novērtējumā tiek ņemts vērā konteksts un galveno ieinteresēto personu vērtības, vajadzības, vēlmes un apstākļi. Tās mērķis ir atbalstīt novērtētās iniciatīvas vai, plašākā nozīmē, PVE/CVE/deradikalizācijas jomas apguvi un attīstību.

(Profesionāla) analīze - vērtētājam ir pietiekamas zināšanas gan par uz pierādījumiem balstītu vērtēšanas praksi, gan par PVE/CVE/Derad iniciatīvām, lai veiktu labi izstrādātu novērtējumu un izdarītu pamatotus secinājumus, pamatojoties uz sistemātisku datu analīzi. Vērtētājs ir arī labi sagatavots, lai veiktu novērtējumu objektīvi un ētiski.

Uz pierādījumiem balstīta novērtēšana atšķiras no uz viedokli balstīta novērtēšanas procesa, kura pamatā ir pieņēmumi vai intuīcija, nevis rūpīga iepazīšanās ar attiecīgajiem novērtēšanas projektu pētījumiem vai sistemātiska datu vākšana un analīze. Tas atšķiras arī no stingra novērtēšanas procesa, kas tiek plānots un īstenots, pienācīgi neņemot vērā ieinteresēto personu vēlmes vai pētāmās intervences kontekstu un īpašības. Pamatojoties uz šiem raksturojumiem, EBE jēdzienu var grafiski attēlot četru ideālo tipu matricā

2. attēls: Četri ideāli novērtēšanas veidi

Ja novērtēšana tiek izstrādāta un īstenota, izmantojot uz pierādījumiem balstītu pieeju, tas uzlabo tās kvalitāti un lietderību. Aktīva ieinteresēto personu iesaistīšana palīdz pārliecināties, ka novērtējums ir lietderīgs un atbilstošs, kā arī palielina iespēju, ka tā rezultāti tiks izmantoti. Rūpīga uzmanības pievēršana pierādījumiem nozīmē, ka novērtējums ir balstīts uz iespējami labākajām zināšanām un tajā izmantoti atbilstoši, reprezentatīvi un uzticami dati. Visbeidzot, uzmanības pievēršana profesionālajām zināšanām uzsver, cik svarīgi ir nodrošināt, lai īpaši vērtētājs, bet arī galvenās iesaistītās ieinteresētās personas, labi pārzinātu vērtēšanas praksi, iniciatīvu un tās kontekstu.

Uzzināt vairāk

- INDEED rezultāts D2.1 par uz pierādījumiem balstītas prakses un uz pierādījumiem balstīta novērtējuma pamatiem.
- INDEED E-rokasgrāmata 2 – Kā izstrādāt PVE/CVE un deradikalizācijas iniciatīvas un novērtējumus saskaņā ar uz pierādījumiem balstītas prakses principiem

3. KĀPĒC VĒRTĒT?

Novērtējumiem var būt liela nozīme veiksmīgu un efektīvu iniciatīvu izstrādē. Atsevišķu iniciatīvu novērtēšana stiprinās arī PVE/CVE/Derad jomas pamatus kopumā.

Vērtēšana atbalsta mācīšanos un attīstību

Vērtīgākā novērtēšanas loma ir palīdzēt iniciatīvā iesaistītajiem mācīties no panākumiem un neveiksmēm. Tā rezultātā tiek pieņemti labāki lēmumi un galu galā uzlabojas rezultāti. Novērtējums ir visnoderīgākais, ja tā rezultātus var izmantot iniciatīvas īstenotāji un ja tie nav saistīti ar lēmumiem par finansējumu, kas neizbēgami rada spiedienu uz panākumu pierādīšanu.

Novērtējumi liecina par iniciatīvas ieguldījumu

Novērtējumi var palīdzēt praktiķiem izskaidrot sadarbības partneriem un finansētājiem galvenos faktorus, kas padara viņu darbu veiksmīgu un tādējādi precizēt, kādi resursi un spējas ir nepieciešamas, lai turpinātu darbību. Tie var arī izcelt iniciatīvas praksi, vērtības un īpašo ieguldījumu PVE/CVE/Derad jomā.

Novērtējumi palielina pārredzamību un publisko atbildību

Daudzas PVE/CVE/Derad iniciatīvas finansē valsts iestādes, labdarības organizācijas vai fondi. Ir svarīgi spēt pierādīt, kam finansējums ir izmantots un nodrošināt, ka tas ir izmantots efektīvi. Novērtējumi var sniegt šāda veida informāciju un tādējādi palielināt iniciatīvas pārredzamību un publisko atbildību. Novērtējums nodrošina ne tikai publisko atbildību, jo tas dokumentē sasniegto, bet arī sniedz informāciju par to kā uzlabot iniciatīvu. Tādējādi tas var palīdzēt nākotnē vēl labāk izmantot resursus.

Novērtējumi palīdz veidot spēcīgāku pierādījumu bāzi PVE/CVE/Derad iniciatīvām

Uz pierādījumiem balstīta novērtēšana ir neatņemama daļa, veidojot uz pierādījumiem balstītu praksi – citiem vārdiem sakot, iniciatīvas, kas ir izstrādātas pamatojoties uz labākajām pieejamajām zināšanām par radikalizāciju un tās novēršanu. Pašlaik zinātniskās zināšanas par radikalizāciju un tās novēršanu joprojām ir ierobežotas. Joprojām nav skaidrs, kas un kādos apstākļos PVE/CVE/Derad jomā darbojas. Novērtējumi palīdzēs mums uzzināt vairāk, jo īpaši tad, kad rezultāti tiks publicēti, ļaujot pētniekiem, politikas veidotājiem un praktiķiem tos izmantot savā darbā.

4. KĀD PLĀNOT UN VEIKT NOVĒRTĒŠANU?

Par novērtējuma veikšanu nav iespējams sākt domāt pārāk agri. Ideālā gadījumā novērtēšanas plāns būtu jāizstrādā kopā ar pašu iniciatīvu.

Vislabākais laiks sākt domāt par to, kad un kā novērtēt iniciatīvu, ir tās plānošanas posmā. Tikai tādā veidā ir iespējams izstrādāt datu vākšanas un uzraudzības praksi, lai visi nepieciešamie pierādījumi būtu pieejami, kad pienāks laiks veikt novērtēšanu. Iespējams, būs iespējams veikt novērtējumus, kas sākotnēji nebija plānoti, taču būs daudz vairāk ierobežojumu attiecībā uz to, ko tieši un kā var novērtēt (vairāk par to sk. 2. INDEED E-Rokasgrāmatā).

PADOMS:

Ideālā gadījumā novērtējumi tiek plānoti kā daļa no iniciatīvas koncepcijas.

Vēl viens iemesls sākt domāt par novērtēšanu jau iniciatīvas plānošanas posmā ir tas, ka novērtēšanu var veikt no iniciatīvas sākuma posmiem līdz pat tās beigām.

Iniciatīvas **plānošanas posmā** ir iespējams novērtēt iniciatīvas īstenošanas plānu un pamatā esošos pieņēmumus. Šāda veida novērtēšanu sauc par formatīvo novērtēšanu. Ja iniciatīva vispirms tiek izmēģināta kā izmēģinājuma projekts ir iespējams to novērtēt. Šāda veida novērtējumu, ko veic pirms iniciatīvas galīgās versijas pieņemšanas, dažkārt sauc par iepriekšēju novērtējumu.

Iniciatīvas **īstenošanas laikā** ir iespējams novērtēt, kā norit īstenošana un vai iniciatīva darbojas, kā iecerēts. Šāda veida novērtēšanu sauc par procesa novērtēšanu. Novērtējumi var norādīt uz nepilnībām un to, kā uzlabot iniciatīvu. Kad iniciatīvas īstenošana jau kādu laiku turpinās, ir iespējams veikt arī pirmo īstermiņa rezultātu novērtējumu.

Pēc tam, kad iniciatīva ir pabeigta, ar novērtējuma palīdzību var noskaidrot, vai tā ir sasniegusi vēlamos mērķus un cik noturīga ir bijusi tās ietekme ilgtermiņā. Šāda veida novērtējumu sauc par rezultātu novērtējumu. Tas var būt noderīgs jaunu iniciatīvu plānošanā, un tas var sniegt nozīmīgu ieguldījumu joprojām diezgan ierobežotajās zināšanās par PVE/CVE/Derad iniciatīvu efektivitāti.

PADOMS:

INDEED E-Rokasgrāmatā 2 atradīsiet norādījumus, kā jau no paša sākuma iniciatīvas plānošanā iekļaut novērtēšanu.

5. KAM JĀVEIC NOVĒRTĒŠANA?

Vērtēšanā ir jāiesaista vairāki noteikti cilvēki un jānosaka viņu lomas. Katrā novērtējumā, protams, ir jābūt novērtētājam, bet aktīvi jāiesaista arī vairākas ieinteresētās personas.

Uz pierādījumiem balstīta pieeja novērtēšanai prasa, lai vērtētājs tiktu izvēlēts rūpīgi. Svarīgi ir arī izlemēt un precizēt, kā tieši tiks iesaistītas ieinteresētās personas, kādas būs to attiecības ar vērtētāju un kā tās visas sadarbosies.

5.1 VĒRTĒTĀJA IZVĒLE

Novērtēšanu var veikt gan ārējs, gan iekšējs vērtētājs. Vērtētājs var būt viena persona, bet var būt arī vērtēšanas ekspertu komanda.

Ārējais vērtētājs ir persona, kas nav iesaistīta iniciatīvā vai kurai nav nozīmīgu attiecību ar iniciatīvu. Ārējie vērtētāji parasti ir konsultanti vai akadēmiskie pētnieki.

Iekšējais vērtētājs ir persona, kas pašlaik ir iniciatīvas vai par to atbildīgās organizācijas/institūcijas daļa.

Tas, vai vēlams piesaistīt ārējo vai iekšējo vērtētāju, ir atkarīgs no konkrētās situācijas. Galvenie jautājumi, kas jāņem vērā, ir šādi:

1. tabula: Faktori, kas jāņem vērā, izvēloties vērtētāju

Ekspertu zināšanas no-vērtēšanā	Vērtētājam ir labi jāpārzina novērtēšanas modeļi un attiecīgās metodes. Iepriekšēja pieredze novērtējumu veikšanā ir vērtīga.
Zināšanas PVE/CVE/Derad jomā	Vērtētājam ir jābūt labai izpratnei par PVE/CVE/Derad kā politikas jomu un iniciatīvu veidiem.
Zināšanas par iniciatīvu un tās kontekstu	Vērtētājam ir jāpārzina konteksts, kurā tiek īstenota iniciatīva, kā arī pati iniciatīva.
Objektivitāte un interešu konflikti	Vērtētājam jāspēj analizēt iniciatīvu objektīvi, un tādējādi viņam nedrīkst būt interešu konflikta ar novērtēšanu vai iniciatīvu.

Piekluve datiem	Vērtētājam jābūt piekļuvei visiem novērtēšanai nepieciešamajiem datiem (vai jābūt iespējai tos savākt).
Izmaksas/resursi un pieejamība	Vērtētājam jābūt pietiekamiem resursiem un laikiem, lai veiktu uzdevumu.
Uzticamība	Vērtētājam ir jābūt spējīgam iegūt to cilvēku uzticību, kuru sadarbība ir nepieciešama novērtējuma veikšanai.
Izmantošana	Vērtētājam jābūt uzticamībai un komunikācijas prasmēm, kas paver ceļu rezultātu izmantošanai.

Tradicionāli ārēja vērtētāja piesaistīšana tiek uzskatīta par vēlamo variantu, jo tiek uzskatīts, ka tā padara vērtēšanu objektīvāku un taisnīgāku. Tomēr ir arī apsvērumi, kas liecina par labu iekšējam vērtētājam. Piemēram, iekšējais vērtētājs bieži vien labāk pārzina iniciatīvu un kontekstu, viņam var būt labāka piekļuve datiem un viņš var labāk veidot uzticību ar galvenajām ieinteresētajām personām. Tiek arī uzskatīts, ka novērtējuma rezultāti, ja novērtējumu veic iekšējais vērtētājs, visticamāk, tiks izmantoti.

Parasti ārējais vērtētājs ir ieteicamākais variants, ja mērķis ir novērtēt iniciatīvas efektivitāti (rezultātu novērtējums) un/vai, ja novērtējuma rezultātiem būs būtiska ietekme uz iniciatīvas nākotni. Ja novērtējuma mērķis ir saprast, kā iniciatīva ir īstenota (procesa novērtējums) un/vai tas tiek veikts mācību nolūkos, var izvēlēties arī iekšējo novērtējumu.

5.2. IEINTERESĒTO PUŠU IESAISTĪŠANA

Uz pierādījumiem balstītam novērtējumam katrā novērtēšanas procesa posmā rūpīgi jāiekļauj ieinteresēto personu vajadzības, vērtības un apstākļi. Tādējādi pēc definīcijas tā veicina uz ieinteresētajām personām orientētu pieeju novērtēšanai. Šāda pieeja savukārt var izpausties dažādos veidos, tostarp kā sadarbības, līdzdalības vai pilnvarojuma novērtējums.

Sadarbības novērtējumā, vērtētājs veido pastāvīgu sadarbību ar ieinteresētajām personām visā novērtēšanas procesā, vienlaikus saglabājot atbildību par procesu. Šāds sadarbības novērtējums var palīdzēt vērtētājam labāk izprast un reaģēt uz ieinteresēto personu vajadzībām, vērtībām un apstākļiem dažādos novērtēšanas procesa posmos, tostarp sagatavošanas, izstrādes, īstenošanas un izmantošanas posmos.

Veicot **līdzdalības novērtējumu**, vērtētājs un ieinteresētās personas kopīgi kontrolē novērtēšanas procesu. Šāda pieeja var ietvert kopīgu lēmumu pieņemšanu par novērtējuma mērķiem, izstrādi un datu vākšanas procesu, kā arī kopīgu novērtējuma īstenošanu un izmantošanu. Šis process ļauj ieinteresētajām personām ne tikai

paust savas vajadzības un vērtības, bet arī aktīvi integrēt tās novērtēšanas procesā, izmantojot kopīgas izstrādes procedūras.

Pilnvarojuma novērtējumā, novērtētājs uzskata, ka ieinteresētās personas (piemēram, iniciatīvas personāls, dalībnieki) kontrolē novērtēšanas procesu, vienlaikus uzņemoties trenera vai kritiska drauga lomu. Šāda veida novērtējumā ieinteresētās personas galu galā ir atbildīgas par svarīgu lēmumu pieņemšanu (piemēram, par novērtējuma mērķiem, struktūru un datu vākšanu). Tās arī veic un turpina kontrolēt novērtējuma īstenošanu un turpmākos pasākumus. Tādējādi pilnvarojuma novērtējums ne tikai aicina ieinteresētās personas izteikt un integrēt savas vajadzības, vērtības un apstākļus, bet arī pilnībā uzņemties atbildību par novērtēšanas procesu.

Kopā sadarbības, līdzdalības un pilnvarojuma novērtējumi atspoguļo dažādās ieinteresēto personu iesaistes formas novērtēšanas procesā. Lai gan šīs pieejas ievērojami atšķiras pēc ieinteresētajām personām piešķirtās lomas, tās visas var izmantot, lai stiprinātu ieinteresēto personu vajadzību, vērtību un apstākļu integrāciju visos novērtēšanas procesa posmos. Katra no tām šajā ziņā sola stiprināt novērtējuma iekļautību, radīt uzticību starp vērtētāju un ieinteresētajām personām un uzlabot organizācijas apsvērumus un mācīšanos. Ja tie visi ir labi īstenoti, tie visi var būt piemēroti uz pierādījumiem balstīta novērtējuma īstenošanai.

6. GALVENIE NOVĒRTĒŠANAS VEIDI

Formatīvs
novērtējums

Procesa
novērtējums

Rezultātu
novērtējums

Citi novērtējuma
veidi

Pastāv neskaitāmi novērtēšanas veidi, kas atšķiras viens no otra, mērķu, metožu, laika un darbības jomas ziņā. Turpmāk iepazīstināsim ar trim galvenajiem novērtēšanas veidiem. Visus šos veidus var īstenot, izmantojot uz pierādījumiem balstītu pieeju novērtēšanai, kas aprakstīta INDEED E-Rokasgrāmatā 2 un izmantojot INDEED novērtēšanas rīku.

6.1 FORMATĪVĀ NOVĒRTĒŠANA

Formatīvo novērtēšanu parasti veic kā daļu no plānošanas procesa pirms īstenošanas uzsākšanas, taču to var veikt arī jau notiekošām iniciatīvām, kad tās tiek koriģētas. Tas ir veids, kā novērtēt iniciatīvas koncepciju vai plānu.

Formatīvajā novērtējumā sistemātiski aplūko (plānoto) iniciatīvu – ko tā paredz, kā tiks sasniegti tās mērķi un uz kādiem pieņēmumiem tā balstās. Tā var parādīt, vai var sagaidīt, ka iniciatīvas īstenošanas plāns nodrošinās plānotos rezultātus, un kā šo plānu varētu uzlabot.

Formatīvais novērtējums var izpausties arī kā plānotās iniciatīvas izmēģinājuma īstenošana, kas ļaus pārbaudīt iepālanos uzdevumus un aktivitātes un pārbaudīt to pareizību un efektivitāti.

Metožu un datu ziņā var izmantot zinātniskas publikācijas par radikalizāciju un deradikalizāciju, lai novērtētu, vai iniciatīvas pieņēmumi ir pamatoti ar esošajiem pierādījumiem. Vēl viena izplatīta metode ir veikt intervijas un aptaujas ar galvenajām ieinteresētajām personām, lai noskaidrotu viņu viedokli par iniciatīvas plānu. Tā var arī ietvert datu vākšanu un analīzi par iniciatīvas kontekstu, lai redzētu, vai tā atbilst vajadzībām, kurām tā paredzēta.

Tipiski jautājumi, uz kuriem formatīvie novērtējumi var sniegt atbildes, ir šādi:

- Vai iniciatīvas plāns ir balstīts uz pamatotiem pieņēmumiem par radikalizāciju un tās novēršanu?
- Kāda veida pasākumi būtu jāīsteno?
- Vai iniciatīvas plāns atbilst vajadzībām, kuras paredzēts apmierināt ar iniciatīvu?
- Vai izmēģinājuma projekts darbojas, kā paredzēts?

3 PROGRAMMAS “SAPRAST=CIEŅĪT” FORMATĪVĀ NOVĒRTĒJUMA PIEMĒRS

SAPRAST=CHANGE” ir izglītojoša programma, ko izstrādājusi Dr. Marzena Kordaczuk Wąs un īsteno Polijas iekšējās drošības platforma, lai novērstu radikalizāciju, kas noved pie diskriminācijas un naida runas.

Mērķi un mērķa grupa: Iniciatīvas mērķis ir veicināt uzvedību bez jebkāda veida radikālisma, diskriminācijas un naida runas vidusskolu skolēnu un skolotāju vidū, kā arī vecāku un vietējās kopienas vidū.

Aktivitātes: Izglītojošas aktivitātes (semināri, diskusijas, tematiskās dienas), dzīves prasmju apmācība (psiholoģiskās un sociālās prasmes, stresa un agresijas pārvarēšana, paškontroles veidošana) un brīvā laika aktivitātes.

Novērtētājs: Ārējais vērtētājs (akadēmiskais pētnieks)

Novērtēšanas mērķis: Iniciatīvas izmēģinājuma projekta īstenošanas laikā un pēc tās tika veikts formatīvais novērtējums. Mērķis bija noskaidrot, vai iniciatīva ir īstēnota pareizi un efektīvi. Novērtējumā tika aplūkoti arī pamatā esošie pieņēmumi un īstenošanas plāns.

Metodes: Intervijas ar programmas īstenošanas komandu un skolu pārstāvjiem.

Rezultāti: Kopumā tika secināts, ka iniciatīva ir labi plānota un reālistiska. Novērtējumā tika sniegti dažī ieteikumi par to, kā varētu vēl vairāk uzlabot iniciatīvas saturu un organizāciju.

Plašākai informācijai: Polijas platforma iekšzemes drošībai. Understand = Respect (SAPRAST = CIEŅĪT, poļu un angļu valodā)

6.2 PROCESA NOVĒRTĒŠANA

Procesa novērtējumā aplūko, kā iniciatīva darbojas praksē. To parasti veic, lai noskaidrotu, vai iniciatīva tiek īstenota saskaņā ar sākotnējo plānu, un lai uzzinātu, kā to var uzlabot. Tajā var pievērst uzmanību dažādiem īstenošanas aspektiem, un tā var sniegt daudz noderīgas informācijas, kas var palīdzēt uzlabot iniciatīvu nākotnē.

Lai veiktu procesa novērtējumu, ir nepieciešami dati par iniciatīvas īstenošanas plānu un faktisko iniciatīvas īstenošanu. Iniciatīvas īstenošanas plāns kopā ar diskusijām ar galvenajām ieinteresētajām personām nosaka kritērijus, pēc kuriem jānovērtē īstenošana. Šie kritēriji var būt, piemēram, organizēto mācību kursu vai pasākumu skaits vai mācību kursu vai pasākumu dalībnieku skaits. Kritērijiem nav jābūt izmērāmiem skaitļos; tie var ietvert arī, piemēram, dalībnieku apmierinātību ar programmu, vai sadarbību starp dažādiem iniciatīvas īstenošanā iesaistītajiem partneriem.

Tipiski jautājumi, uz kuriem procesa novērtēšana var sniegt atbildes, ir šādi:

- Kā norit iniciatīvas īstenošana?
- Vai iniciatīva (vai daži no tās pasākumiem) tiek īstenota saskaņā ar plānu?
- Cik labi iniciatīva ir sasniegusi savu mērķgrupu?
- Kā dalībnieki izjūt iniciatīvu?
- Kā galvenās ieinteresētās personas sadarbojas, lai sasniegtu mērķus?
- Cik lielā mērā iniciatīvas īstenošanā ir iesaistītas galvenās ieinteresētās personas?
- Vai iniciatīvas īstenošanā ir bijuši kādi šķēršļi?

4 MULTI AĢENTŪRU DARBA (MAW) PROCESA NOVĒRTĒJUMS BEĻĢIJĀ, NĪDERLANDĒ UN VĀCIJĀ

Iniciatīva: Iniciatīva “Multi aģentūru darbs” (MAW) Beļģijā, Nīderlandē un Vācijā. Šīs multi aģentūru platformas ir izveidotas, lai novērstu radikalizāciju un vardarbīgu ekstrēmismu.

Novērtētājs: Ārējais vērtētājs (akadēmiskie pētnieki no IRCP, Gentes Universitātes)

Novērtēšanas mērķis: Novērtējums tika veikts kā (reālistisks) procesa novērtējums, kura mērķis bija noskaidrot, “kas un kādos apstākļos darbojas”. Tajā tika analizēta multi aģentūru pieejas īstenošana un dažādu iesaistīto aģentūru sadarbība. Tas tika darīts, lai noteiktu jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi, un saprastu, kā mehānisms darbojas.

Datu vākšanas metodes:

Sistemātisks literatūras pārskats – izmantots, lai noteiktu novērtējuma rādītājus.

Darbs uz vietas vienā pilsētā katrā valstī, tostarp līdzdalības novērošana MAW sanāksmēs, daļēji strukturētas intervijas ar dažādiem dalībniekiem un fokusa grupas, lai izpētītu trūkstošos elementus.

Datu analīzes metodes: Kvalitatīvie dati, kas iegūti daļēji strukturētās intervijās, tika analizēti, izmantojot SWOT (stiprās un vājās puses, iespējas un draudi) sistēmu, lai noteiktu MAW iekšējās stiprās un vājās puses un ārējās iespējas un draudus. Kvalitatīvie dati, kas iegūti gan novērojumos, gan intervijās, tika pārbaudīti, salīdzinot tos ar sistemātiskā literatūras apskatā izstrādātajiem procesa rādītājiem.

Rezultāti: Svarīgākais faktors labai multi aģentūru sadarbībai bija uzticēšanās. Visās analizētajās valstīs bija problēmas ar profesionālo noslēpumu un izmeklēšanas slepenību, kā arī ar cilvēkresursu trūkumu. Ļoti svarīga izrādījās MAW struktūras koordinators loma. Pandēmija, sociālās pārmaiņas un jaunas radikalizācijas formas tika uzskatītas par ārējiem draudiem. Novērtējuma rezultātu un ieteikumu ietvaros tika izstrādāts tiešsaistes pašnovērtējuma rīks vietējiem praktizējošiem speciālistiem (<https://emmascan.eu/>).

Plašākai informācijai: Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (red.). (2022). Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany. Antverpene: Maklu.

6.3 REZULTĀTU NOVĒRTĒŠANA

Rezultātu novērtējums ļauj novērtēt iniciatīvas **ietekmi**. Tas ir izplatīts veids, kā noteikt vai iniciatīva ir sasniegusi savus mērķus un radījusi paredzēto rezultātu. Līdzīgi kā procesa novērtējumam ir jābūt noteiktiem kritērijiem, lai novērtētu vai iniciatīva ir bijusi efektīva, vai ne. Bieži vien ir nepieciešama arī informācija par situāciju pirms iniciatīvas īstenošanas uzsākšanas.

Rezultātu novērtēšanu var veikt vairākos veidos atkarībā no tās mērķiem. Ja novērtējumā ir svarīgi noskaidrot, kā dalībnieki izjut iniciatīvas iznākumu vai cik lielas pārmaiņas iniciatīva ir radījusi, bieži vien vislabākā izvēle ir kvalitatīvās metodes (piemēram, intervijas, aptaujas). Ja mērķis ir pierādīt, ka iecerēto rezultātu ir radījusi iniciatīva, var izmantot kvantitatīvās metodes, lai pārbaudītu, kāda veida un cik liela ir bijusi intervences ietekme un kura intervences iezīme vai dimensija šķiet visizdevīgākā. Atkarībā no izmantotās metodes atšķiras kvantitatīvā iznākuma novērtējuma pierādījumu līmenis (t.i., cik ticami ir secinājumi, ko var izdarīt balstoties uz to). Visspēcīgākos pierādījumus iegūst ar randomizētiem kontrolētiem pētījumiem.

Ir svarīgi atzīmēt, ka kvantitatīvās un kvalitatīvās novērtēšanas metodes papildina viena otru. Tomēr viena nevar aizstāt otru. Ar kvalitatīvajām metodēm nevar izdarīt cēloņsakarīgus secinājumus par intervences ietekmi. No otras puses, kvantitatīvās metodes parasti neļauj izpētīt, kā indivīdi ir pieredzējuši intervenci.

Tipiski jautājumi uz kuriem var atbildēt rezultātu novērtēšana ir šādi:

- Kāda ir iniciatīvas ietekme?
- Vai iniciatīvas mērķi un rezultāti tika sasniegti?
- Cik lielā mērā pēc dalības iniciatīvā mainījās mērķa grupas zināšanas, prasmes, attieksme un uzvedība? Kā tas ir salīdzinājumā ar pārmaiņām, kas novērotas to personu vidū, kuras nepiedalījās iniciatīvā?
- Vai bija kāda neparedzēta ietekme uz mērķa grupu vai kontekstu?

5 AGGREDI REZULTĀTU NOVĒRTĒJUMS HELSINKI, SOMIJĀ

Iniciatīva: Aggredi

Iniciatīvas mērķi un mērķa grupa: Aggredi ir NVO (HelsinkiMissio) vadīta iniciatīva, kuras mērķis ir mazināt recidīvismu starp 18-49 gadus veciem likumpārkāpējiem, kuri notiesāti par vardarbību uz ielas. Tā piedāvā mentoringu un praktisku palīdzību ar mērķi atbalstīt reintegrāciju sabiedrībā.

Novērtētājs: Somijas Valsts tiesību politikas pētniecības institūta pētnieki.

Novērtēšanas mērķis: noskaidrot, vai iniciatīvai ir izdevies samazināt klientu recidīvismu.

Metode: Kvantitatīvs pētījums, kurā salīdzināja recidīvismu starp 1) klientiem, kuri pabeidza Aggredi programmu, 2) klientiem, kuri piedalījās, bet pameta programmu, 3) likumpārkāpējiem, kuriem tika piedāvāts piedalīties programmā, bet kuri atteicās un 4) salīdzinošo grupu, kurā bija līdzīgi likumpārkāpēji, kas nav bijuši iesaistīti Aggredi programmā.

Rezultāti: Novērtējums liecina, ka to personu vidū, kas pabeidza programmu, recidīvisms ir daudz zemāks nekā to personu vidū, kas programmu pameta. Tā arī parādīja, ka, jo ilgāk cilvēks piedalījās programmā, jo zemāks bija recidīvisma līmenis. Metodoloģisku grūtību dēļ bija grūti pārliecinoši pierādīt, ka novērotais zemākais recidīvisma līmenis ir saistīts ar dalību programmā.

Plašākai informācijai: [Aggredi programmas novērtējuma ziņojums](#) (somu valodā).

6.4 CITI NOVĒRTĒŠANAS VEIDI

Ekonomiskais
novērtējums

Reālistisks
novērtējums

Izmantošanas
novērtējums

Uz mērķiem
balstīts
novērtējums

Novērtējums
bez mērķiem

Papildus iepriekš minētajiem trim vispārīgajiem vērtēšanas veidiem bieži tiek minēti vēl daudzi specifiski vērtēšanas veidi. Zemāk ir sniegti daži piemēri:

Ekonomiskais novērtējums

Ekonomiskais novērtējums ir noderīgs, lai pārbaudītu saistību starp **izmaksām** un iniciatīvas **efektivitāti**. Piemēram, ļoti efektīva iniciatīva var būt ļoti dārga un tāpēc nepraktiska īstenošanai, vai arī iniciatīvai var būt zemas izmaksas, bet tā var būt neefektīva.

Šo novērtēšanas veidu galvenokārt izmanto finansētāji, lai noskaidrotu iniciatīvas finansiālo vērtību un politikas veidotāji, lai noteiktu un salīdzinātu dažādu iniciatīvu izmaksas. Arī iniciatīvas administratori un īstenotāji var mainīt intervenci, ja tā rada pārāk lielus izdevumus.

Tipiski jautājumi, uz kuriem var atbildēt, veicot ekonomisko novērtējumu, ir šādi:

- Kādi ir iniciatīvai izmantotie resursi?
- Kā tiek izmantoti resursi?
- Kā izmaksas tiek pārvērstas rezultātos?

Reālistisks novērtējums

Reālistiskais novērtējums ir novērtējuma veids, kas koncentrējas uz iniciatīvas rezultātu “kā” un “kāpēc”, identificējot **pamatā esošos mehānismus, kas izraisa iniciatīvu noteiktu rezultātu rašanos**. Tas ir īpaši noderīgs, lai saprastu, kā iniciatīva darbojas dažādos kontekstos un kādos apstākļos, jo tā cenšas izskaidrot, kāpēc iniciatīva dažos gadījumos darbojas, bet citos nē.

Tipiski jautājumi, uz kuriem var atbildēt reālistisks novērtējums, ir šādi:

- Kādi ir konteksta faktori, kas ietekmē iniciatīvas efektivitāti?
- Kādas iniciatīvas stratēģijas ir visefektīvākās?
- Kādām darbībām ir vislielākā ietekme?
- Kādi faktori padara iniciatīvu veiksmīgu noteiktos kontekstos, bet ne citos?

Izmantošanas novērtējums

Uz izmantošanu vērsta novērtējuma pamatā ir ideja, ka novērtējuma **rezultātiem ir jābūt noderīgiem tā primārajiem paredzētajiem lietotājiem** un secinājumi ir jāizmanto. Šā iemesla dēļ šāda veida izvērtējums jāveido tā, lai secinājumi tiktu izmantoti, un izvērtējuma lietotāju iesaiste ir nepieciešama jau izvērtējuma plānošanas posmā.

Izmantošanas novērtējumu var izmantot kopā ar iepriekš aprakstītajiem formatīvajiem, procesa un rezultātu novērtējumiem un dažādām metodēm atkarībā no paredzēto lietotāju vajadzībām. Metode būs atkarīga no datiem, kas nepieciešami, lai atbildētu uz galvenajiem novērtējuma jautājumiem un no vispiemērotākās metodes šo secinājumu sniegšanai.

Uz mērķiem balstīts novērtējums

Uz mērķiem balstītā novērtēšanā tiek vērtēts, vai iniciatīva **virzās uz mērķu kopumu**, kas ir SMART (Konkrēts, Izmērams, Sasniedzams, Būtisks un Savlaicīgs). Šo novērtējumu izmanto iniciatīvas finansētājiem vai īstenotājiem, lai pierādītu, ka iniciatīva virzās uz mērķiem par kuriem tika panākta vienošanās iniciatīvas plānošanas posmā. Noteiktie mērķi netiek apšaubīti.

Tipiski jautājumi, uz kuriem var atbildēt veicot uz mērķi balstītu novērtēšanu, ir šādi:

- Vai iniciatīva ir sasniegusi savus mērķus un uzdevumus?
- Vai mērķi tika sasniegti iniciatīvas rezultātā vai citu ārējo faktoru dēļ?

Novērtējums bez mērķiem

Novērtējums, kurā nav izvirzīti mērķi, analizē iniciatīvas rezultātus, neakcentējot nevienu atsevišķu mērķi. Vērtētājs pat nezina iniciatīvas mērķus un uzdevumus. Novērtējumā tiek analizēti iniciatīvas rezultāti un ietekme, nevadoties pēc kāda konkrēta iepriekš noteikta mērķa. Šādā veidā vērtētājs nav nedz neobjektīvs, nedz arī to ietekmē kādas gaidas. Novērtētājam ir jābūt ārējam un viņam nav jāpazīst organizācija vai iniciatīva.

Novērtēšanā bez mērķiem tiek aplūkoti iniciatīvas radītie neparedzētie rezultāti un izmaiņas, kā arī var identificēt pozitīvās un negatīvās blakusparādības. To izmanto, ja iniciatīvai nepieciešams strādāt sarežģītā vidē un mērķi ir neskaidri.

Tipiski jautājumi, uz kuriem var atbildēt novērtējums bez mērķa, ir šādi:

- Kādi ir iniciatīvas rezultāti?
- Vai rezultātus var attiecināt uz iniciatīvu?
- Vai ietekme ir pozitīva vai negatīva?

6.5 NOVĒRTĒŠANAS VEIDU KOMBINĒŠANA

Vienā novērtējumā ir iespējams apvienot dažādus novērtēšanas veidus. Tas prasa vairāk resursu, bet var dot arī noderīgākus un nozīmīgākus rezultātus. Diezgan bieži tiek kombinēts rezultātu un procesa novērtējums un tas var būt noderīgi, jo īpaši tad, ja tiek meklēts skaidrojums, kāpēc iniciatīva sasniedza vai nesasniedza vēlamā rezultātu. Procesu un iznākuma novērtējuma apvienošana var palīdzēt, piemēram, noteikt, cik lielā mērā vēlamā iznākuma nesasniegšanas iemesls bija slikta īstenošana vai nepilnības tās koncepcijā.

Uzzināt vairāk

Plašāka informācija par formatīvajiem, procesa un rezultātu novērtējumiem:

- Evaluation toolbox. [Types of evaluation](#).
- BetterEvaluation. [What is evaluation?](#)
- James Bell Associates. (2018). [Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes](#). Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).

Plašāka informācija par citiem novērtēšanas veidiem:

- MEASURE Evaluation. [Economic Evaluation](#).
- WHO. [Economic Evaluations](#).
- BetterEvaluation. [Realist Evaluation](#).
- BetterEvaluation. [Utilisation-focused evaluation](#).
- Patton, M. Q. (2008). *Utilization-focused evaluation* (4th ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-free evaluation: An orientation for foundations' evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).

7. NOVĒRTĒŠANAS MODEĻI UN METODES

Vērtēšana ietver vairāku lēmumu un izvēļu pieņemšanu. Viens no galvenajiem lēmumiem, veicot novērtēšanu, ir izvēlēties piemērotu novērtēšanas plānu un metodes. Novērtējuma veids nosaka novērtējuma virzienu, bet tas vēl nenosaka, kā novērtējums tiks veikts. Novērtēšanas koncepcija nosaka novērtējuma vispārējo struktūru un darbības jomu. Vērtēšanas metodes to papildina, nosakot, kā tiks vākti un analizēti dati (sk. 1. tabulu).

1. tabula: Galvenie lēmumi novērtēšanas plānošanā

Novērtēšanas veids	
Izvēlēts pamatojoties uz novērtēšanas mērķiem Formatīvais, procesa, rezultātu u.c.	
Novērtēšanas dizains	
Nosaka novērtēšanas darbības jomu un struktūru	
Datu vākšanas metodes	Datu analīzes metodes
Kādi dati tiks izmantoti un kā tie tiks vākti	Kā savāktie dati tiks analizēti, lai izdarītu secinājumus.

Kura novērtēšanas struktūra un metodes ir vispiemērotākās ir atkarīgs no novērtēšanai izvirzītajiem mērķiem, darbības jomas un pieejamajiem resursiem. Šajā nodaļā sniegts īss pārskats par dažiem izplatītākajiem novērtēšanas modeļiem un datu vākšanas un analīzes metodēm.

7.1 NOVĒRTĒŠANAS MODEĻI

Novērtējuma modelī ir precizēta **novērtējuma pamatstruktūra**. Tas nosaka, piemēram, vai novērtējumā galvenā uzmanība tiks pievērsta situācijas analīzei vienā laika posmā vai arī tiks salīdzināta situācija dažādos laika posmos. Vēl viens būtisks lēmums ir par to vai novērtējumā uzmanība tiks pievērsta tikai pašai iniciatīvai, vai arī tiks izmantotas salīdzinošās grupas.

Dažus novērtēšanas modeļus ir diezgan viegli īstenot, savukārt citiem ir nepieciešamas profesionālas zināšanas un padziļinātas zināšanas par zinātniskajām metodēm. Šajā sadaļā ir iekļauti daži no visbiežāk izmantotajiem novērtēšanas modeļiem, sākot no mazāk sarežģītiem un beidzot ar sarežģītākiem.

Gadījuma izpētes modelis

Novērtējumā, izmantojot gadījumu izpēti, tiek apkopota **padziļināta informācija par nelielu skaitu gadījumu** (piemēram, dažiem iniciatīvas dalībniekiem). Tie var sniegt detalizētas un bagātīgas zināšanas par iniciatīvas darbību un (neparedzētām) sekām. Ir svarīgi atzīt, ka gadījumu izpētei ir arī daži būtiski ierobežojumi. **Gadījuma pētījumā iegūtie secinājumi parasti nav reprezentatīvi vai vispārīgi.** Reti kad ir iespējams zināt, vai neliela skaita dalībnieku pieredze, kas intervēti novērtējuma vajadzībām, atspoguļo iniciatīvu dalībnieku pieredzi kopumā.

Gadījuma izpēte ir **īpaši noderīga, ja piekļuve datiem ir ierobežota.** Dažkārt gadījumu izpēte var būt vienīgais pieejamais novērtēšanas veids. Gadījumu izpēte ir arī ļoti noderīga, lai formulētu hipotēzes un novērtējuma jautājumus, kurus vēlāk varētu pētīt, izmantojot sarežģītākus novērtējuma modeļus. Sniedzot dziļāku ieskatu iniciatīvas darbībā, tie var būt arī labs papildinājums novērtējumiem, kuros citādi izmanto kvantitatīvas metodes un skaitliskus rādītājus.

6 GADĪJUMA IZPĒTES PLĀNA PIEMĒRS

Cherney un Belton (2020) sociālās reintegrācijas programmas (PRISM) izpētei izvēlējās gadījuma pētījuma modeli. Viņi koncentrējās tikai uz trim klientiem, par kuriem bija pieejami pietiekami dati, lai pētītu progresu laika gaitā.

Novērtējumā tika novērtēta PRISM ietekme, apkopojot informāciju par indivīdu viedokļiem dažādos laika posmos. Nepieciešamā informācija tika iegūta, izmantojot vairākas datu vākšanas metodes, tostarp intervijas ar PRISM darbiniekiem un pašiem indivīdiem, PRISM psihologu aizpildīto progresu ziņojumu pārskatīšanu un PRISM darbinieku sastādītās klientu gadījumu piezīmes. Datu analīzei tika izmantota kvalitatīvā satura analīze. Secinājumi parādīja, kur katrs klients ir guvis panākumus un kur nepieciešami uzlabojumi.

Plašākai informācijai: Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.

Šķērsgriezuma modelis

Novērtējumā, kurā izmanto šķērsgriezuma modeli, tiek vākti dati no pēc iespējas lielāka cilvēku skaita (piemēram, no cilvēkiem, kas īsteno iniciatīvu vai piedalās tajā) vienā konkrētā laika posmā, parasti izmantojot aptauju. Šāda plāna izmantošana ļauj vākt datus no liela pētāmo personu kopuma un salīdzināt atšķirības starp grupām. Piemēram, ir iespējams analizēt vai personas, kas piedalījās iniciatīvā, atšķiras no citiem pētījuma dalībniekiem attiecībā uz kādu ar iniciatīvas mērķiem saistītu aspektu (piemēram, attieksmi vai uzvedību).

Tāpēc šķērsgriezuma dizains var **radīt noderīgu “momentuzņēmumu” par iniciatīvas darbību, uztveri vai potenciālo ietekmi.** Tas ir īpaši piemērots procesa novērtēšanai. Attiecībā uz rezultātu novērtējumiem tas nav ideāls risinājums. Tas ir tāpēc, ka īsais laika periods apgrūtina ietekmes novērtēšanu un kontroles grupas trūkums ierobežo

novērtējuma spēju noteikt cēloņsakarību starp iniciatīvu un tās ietekmi. Turklāt atšķirības starp iniciatīvas dalībniekiem un citiem pētījuma dalībniekiem var būt arī citu faktoru, nevis iniciatīvas un tās ietekmes (t.i., atlases novirzes) dēļ. Iespējams, ka iniciatīvas dalībnieki daudzējādā ziņā atšķiras no citiem un to var nebūt iespējams ņemt vērā pētījumā.

7 ŠĶĒRSGRIEZUMA MODEĻA PIEMĒRS

Dunn un citi novērtēja Austrālijas NSW policijas Radikalizācijas apkarošanas stratēģiju, kas ietvēra kopienas iesaistīšanas iniciatīvu ar musulmaņu kopienām Sidnejā. Novērtētāji bija akadēmiskie pētnieki, kas strādāja kopā ar NSW policijas iekšējiem darbiniekiem. Iniciatīvu novērtēja analizējot datus, kas iegūti veicot vienreizēju aptauju starp kopienu locekļiem, uz kuriem bija vērsta iniciatīva. Aptaujā tika apkopoti dati par Sidnejas musulmaņu informētību par NSW policijas iesaistīšanās iniciatīvu un viņu informētību par šo iniciatīvu, kā arī par uzticēšanos, sadarbību un priekšstatiem par NSW policiju.

Pētījums parādīja, ka iniciatīvai izdevās izveidot tiešu kontaktu ar kopienas, ilgstošas attiecības un spēcīgu kopienu informētību. Respondenti ieteica palielināt kontaktu, uzlabot redzamību un stiprināt partnerības.

Plašākai informācijai: Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.

Garenvirziena modelis

Lai **novērtētu iniciatīvas ietekmi laika gaitā**, parasti izmanto garengriezuma modeli. Visizplatītākajā garengriezuma pētījumā vērtētājs vāc datus no dalībniekiem divos vai vairākos laika posmos pirms un pēc iniciatīvas sākuma. Šāda garengriezuma modeļa izmantošana var būt spēcīgs instruments, lai novērtētu iniciatīvas īstermiņa un ilgtermiņa ietekmi, kā arī tās pareizu darbību. Tā kā tam nepieciešami dažādos laika posmos savākti dati, tā īstenošanai nepieciešams ilgāks laika posms. Tomēr, pamatojoties uz šādu garengriezuma modeli, nevar izdarīt cēloņsakarīgus secinājumus par iniciatīvas efektivitāti. Galvenais ierobežojums ir saistīts ar hipotētiskās dimensijas trūkumu (nespēja uzzināt, kas būtu noticis, ja indivīds nebūtu piedalījies iniciatīvā).

PADOMS:

Ideālā gadījumā, novērtēšana izmantojot garengriezuma modeli, tiek plānota kopā ar pašu iniciatīvu. Tas nodrošina, ka nepieciešamie dati tiks vākti pareizajā laikā un iniciatīvas uzraudzības prakse atbalsta novērtēšanu.

8 GARENGRIEZUMA MODEĻA PIEMĒRS

Akadēmiskie pētnieki Feddes, Mann un Doosje izmantoja garengriezuma modeli, lai novērtētu Nīderlandes tālākizglītības programmu. Apmācībās piedalījās 46 jauni migrantu izcelsmes musulmaņi. Novērtējumam dati no programmas dalībniekiem tika vākti, izmantojot anketu četros laika posmos: 1) pirms mācību sākuma, 2) pēc pirmā moduļa pabeigšanas, 3) tūlīt pēc mācību pabeigšanas un 4) trīs mēnešus pēc mācībām.

Novērtējuma rezultāti liecina, ka apmācībai bija pozitīva ietekme uz dalībniekiem, palielinot viņu pašvērtējumu, empātiju un spēju paredzēt citu cilvēku uzvedību un reakciju. Tāpat dalībnieki ziņoja par mazākiem vardarbīgiem nodomiem un attieksmi pret ideoloģiski balstītu vardarbību. Tomēr rezultāti parādīja, ka dalībniekiem bija augstāks narcisisma līmenis. Kopumā rezultāti parādīja, ka dalībnieku empātijas stiprināšana un jo īpaši viņu empātijas palielināšana ir veiksmīga izturēšanās treniņa sastāvdaļa.

Plašākai informācijai: Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing self-esteem and empathy to prevent violent radicalization: a longitudinal quantitative evaluation of a resilience training focused on adolescents with a dual identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400–411.

(Viltus) eksperimentālie modeļi

Novērtējumā, kurā izmanto (viltus)eksperimentālu plānu, **salīdzina cilvēku grupu (vai skolu, cietumu, pilsētu u. c.), kurā ir piemērota kāda iniciatīva, ar kontroles grupu, kurā šī iniciatīva netika piemērota.** Kontroles grupas izmantošana dod iespēju analizēt, vai novērotās izmaiņas dalībnieku vidū patiešām ir radušās iniciatīvas, nevis kādu citu faktoru dēļ.

Kontroles grupu var izveidot dažādos veidos. Eksperimentālā pētījumā (saukts arī par **nejauši izvēlētu kontrolētu pētījumu** jeb RCT) dalībniekus nejaušības kārtā iedala apstrādes un kontroles grupā. PVE/CVE jomā šāda nejauša sadalīšana ir sarežģīta gan praktisku, gan ētisku iemeslu dēļ. No cēloņsakarības secinājumu viedokļa randomizētie eksperimenti sniedz vispēcīgākos pierādījumus par iniciatīvas efektivitāti.

9 RANDOMIZĒTAS IZLASES VEIDA KONTROLĒTA PĒTĪJUMA PIEMĒRS

Dānijas valdības projekta, kura mērķis bija cīnīties pret ekstrēmistiskiem naratīviem jauniešu vidū, novērtējumā tika izmantots randomizēts kontrolēts pētījums. Novērtējumu veica akadēmiskie pētnieki Parker un Lindekilde. Viņi izveidoja aptaujas eksperimentu, kurā izmantoja kontroles un apstrādes grupas. Kontrolgrupa nebija pakļauta projektam, bet apstrādes grupa bija pakļauta projektam. Kontroles grupas dalībnieki atbildēja uz aptaujas jautājumiem pirms semināra ar bijušajiem ekstrēmistiem apmeklēšanas, savukārt apstrādes grupas dalībnieki atbildēja uz jautājumiem uzreiz pēc tā paša semināra apmeklēšanas. Lai novērtētu cik efektīva bija iniciatīva attiecībā uz politiskās vardarbības atbalsta mazināšanu, novērtētāji uzdeva netiešus jautājumus par politisko vardarbību.

Plašākai informācijai: Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Sciences*, 10(4).

Cita alternatīva ir **viltus – eksperimentāls modelis**, kurā kontroles grupa tiek izveidota izmantojot citus līdzekļus, nevis nejaušu sadalījumu. Piemēram, vērtētājs var izveidot kontroles grupu, salīdzinot iedzīvotāju grupu konkrētā vidē (piemēram, skolā, pilsētā, cietumā), kurā tika īstenota iniciatīva ar iedzīvotāju grupu salīdzināmā vidē, kurā iniciatīva netika īstenota (piemēram, blakus esošā skolā, pilsētā vai cietumā ar līdzīgām iezīmēm).

10 VILTUS- EKSPERIMENTĀLĀ MODEĻA PIEMĒRS

Aggredi programmas novērtējums tika veikts, lai noskaidrotu vai iniciatīvai ir izdevies samazināt klientu recidīvismu. Viltus – eksperimentālā modeļa izmantošanas galvenais mērķis bija noteikt vai iniciatīvai ir izdevies samazināt recidīvismu, novērtējot, kas būtu noticis ar cilvēkiem, kuri piedalījās ārstēšanā, ja viņi nebūtu piedalījušies Aggredi programmā.

Šim nolūkam tika veikts kvantitatīvs pētījums, kurā tika salīdzināts recidīvisms starp trim apstrādes grupām un kontroles grupu. Apstrādes grupas bija: 1) klienti, kuri pabeidza Aggredi programmu, 2) klienti, kuri piedalījās, bet pameta programmu, un 3) likumpārkāpēji, kuriem tika piedāvāts piedalīties programmā. Visām trim grupām bija salīdzinošā grupa, kurā bija līdzīgi likumpārkāpēji, kas nav bijuši iesaistīti programmā Aggredi.

Pamatideja bija izveidot salīdzinošo grupu, lai salīdzinātu ārstētās grupas recidīvismu ar salīdzinošās grupas recidīvismu, kas sastāvēja no personām, kuras bija līdzīgas Aggredi dalībniekiem vecuma, dzimuma un kriminālās pagātnes ziņā. Salīdzinošā grupa tika izveidota, pamatojoties uz Juridiskās politikas pētniecības institūta Noziegumu un sodu pētniecības reģistra datiem.

Plašākai informācijai: [Aggredi programmas novērtējuma ziņojums](#) (somu valodā).

7.2 DATU VĀKŠANAS METODES

Novērtēšanas modeļos parasti nav noteiktas konkrētas datu vākšanas metodes un tos var kombinēt ar dažādām metodēm. Šajā sadaļā aplūkotas dažas galvenās datu vākšanas metodes, ko var izmantot novērtējumos.

Esošās dokumentācijas sistemātisks pārskats

Labs sākumpunkts datu vākšanai ir pārskatīt, **kādi dati par iniciatīvu jau ir pieejami**. Attiecīgie esošie dati ietver iniciatīvas īstenošanas plānus, progresa ziņojumus un visus dokumentus, kas izskaidro iniciatīvas mērķus un pārmaiņu teoriju. Tie var ietvert arī projekta uzraudzības datus, piemēram, darbības un dalībnieku uzskaiti.

Esošie dokumenti ir noderīgi, lai izprastu iniciatīvas mērķus un plānus. Monitoringa dati var būt lielisks avots garengriezuma pētījumiem, kuros ir svarīgi iegūt datus no dažādiem laika posmiem, lai novērotu pārmaiņas diahroniskā aspektā. Ideālā gadījumā iniciatīvas uzraudzības prakse jau no paša sākuma ir izstrādāta tā, lai iegūtu novērtēšanai nepieciešamos datus.

Intervijas

Intervijas ir bieži izmantota datu vākšanas metode PVE/CVE/Derad iniciatīvu novērtēšanā. Tās ir īpaši noderīgas, lai iegūtu **padziļinātu informāciju un ieskatu par** iniciatīvas **īstenošanu**. Tās bieži izmanto arī, lai **novērtētu konkrētu** iniciatīvas **ietekmi** (piemēram, ietekmi uz dalībnieku uzskatiem un attieksmi).

Intervijas var veikt dažādos veidos. Tās var būt strukturētas, kas nozīmē, ka visi respondenti atbild uz vienādiem jautājumiem. Cita alternatīva ir daļēji strukturēta intervija, kad respondentiem uzdod jautājumus par vienām un tām pašām tēmām, bet jautājumu secība var mainīties un intervētājs var uzdot papildjautājumus. Visbeidzot, intervijas var būt nestrukturētas un izpausties kā brīvi plūstoša saruna.

Katram intervijas veidam ir savas priekšrocības un trūkumi. Strukturētās intervijas vislabāk darbojas tad, kad ir svarīgi iegūt viegli salīdzināmas atbildes. Ja ir svarīgi gūt padziļinātu izpratni par intervētā cilvēka uztveri, parasti labāk ir izmantot daļēji strukturētas vai nestrukturētas intervijas, jo tās dod intervētājam vairāk iespēju paskaidrot savu viedokli ar saviem vārdiem.

Fokusa grupas

Fokusa grupas ir diskusijas ar (parasti piecu līdz desmit) cilvēku grupu par izvēlētu tematu. Tās var kalpot kā **alternatīva intervijām vai papildināt tās**. Fokusa grupu dalībnieki var pārstāvēt konkrētu cilvēku grupu (piemēram, iniciatīvas dalībniekus) vai sastāvēt no dažādām ieinteresētajām personām (piemēram, praktizējošiem speciālistiem, kas īsteno iniciatīvu dažādos līmeņos).

Fokusa grupas var būt izmaksu ziņā un laika ziņā efektīva alternatīva individuālām padziļinātām intervijām. Tās ir arī labs veids, kā noskaidrot līdzības un atšķirības pieredzē par iniciatīvas īstenošanu un ietekmi.

Aptaujas

Aptauja ir vēl viena alternatīva informācijas vākšanai no vairākiem respondentiem. Aptaujā vairākiem cilvēkiem lūdz aizpildīt standartizētu anketu. Aptaujas ir **resursu ziņā efektīvs veids, kā īsā laika posmā savākt datus no lielas cilvēku grupas**, lai novērtētu, piemēram, iniciatīvas ietekmi uz dalībniekiem. Aptaujas anketu var aizpildīt patstāvīgi vai kā vadītu pasākumu klātienē vai tiešsaistē.

Lai gan aptaujas ir efektīvs datu vākšanas veids, tām ir arī ievērojami **ierobežojumi**. Ļoti bieži sastopama problēma ir zems atbilžu īpatsvars (anketu aizpilda tikai ierobežots respondentu skaits). Aptaujas lietderība ir ļoti atkarīga arī no tā, cik labi ir izstrādāti jautājumi. Ir svarīgi, lai jautājumi būtu nepārprotami un respondentiem viegli saprotami. Ir ļoti ieteicams veikt ievērojamus ieguldījumus anketas izstrādē un pirms tās ieviešanas ekspluatācijā to pārbaudīt.

Visbeidzot, tas, kas tiek iegūts efektivitātes un respondentu skaita ziņā, tiek zaudēts detalizētības un dziļuma ziņā. Dati, kas iegūti, izmantojot anketu, bieži vien ir diezgan ierobežoti un virspusēji, tāpēc, ja ir svarīgi iegūt padziļinātas zināšanas, intervijas vai fokusa grupas parasti ir labāka alternatīva.

Dalībnieku un ne-dalībnieku novērošana

Dalībnieku novērošana attiecas uz datu vākšanas procesu, kurā vērtētājs tieši sadarbojas ar iniciatīvu un piedalās tās ikdienas darbībās. Novērošana bez līdzdalības ietver iniciatīvas darbību novērošanu, aktīvi tajās nepiedaloties.

Dalībnieku un ne-dalībnieku novērošana, **ļauj novērtētājam klātienē pieredzēt iniciatīvas īstenošanu.** Tas ļauj gūt detalizētu izpratni par iniciatīvas ikdienas darbību, tostarp par tās problēmām un (neparedzētām) sekām. Tā var būt īpaši noderīga, ja to izmanto kopā ar citām datu vākšanas metodēm, un tie var kalpot par pamatu, lai pamatoti sagatavotu padziļinātas intervijas vai aptaujas anketas.

11 PIEMĒRS: DATU VĀKŠANAS METODES, KAS IZMANTOTAS, VEICOT IZVĒRTĒJUMU "STIPRI-NOT NOTURĪBU PRET VARDARBĪGU EKSTRĒMISMU" (STRIVE) II, 2017-2020

Iniciatīvas STRIVE II, ko īsteno Karaliskais Apvienoto dienestu institūts (RUSI), mērķis ir samazināt vervēšanu un atbalstu vardarbīgām ekstrēmistu grupām un vispārējo radikalizāciju karstajos punktos Kenijā. Iniciatīva ir vērsta uz strukturālo faktoru, grupu dinamikas un individuālo faktoru risināšanu, kas rada apstākļus radikalizācijai un vervēšanai.

Novērtējumu pasūtīja RUSI, un to veica ārējie vērtētāji, kas bija akadēmiskie pētnieki. Novērtējumā tika apvienots līdzšinējās iniciatīvas ietekmes rezultātu novērtējums un formatīvais novērtējums, lai novērtētu tās turpmākās darbības.

Novērtēšanā tika izmantotas vairākas datu vākšanas metodes:

Esošie dokumenti – 40 pamatdokumenti, piemēram, vadības ziņojumi, politikas dokumenti, publicētie pētījumi un programmas vadlīnijas, uzraudzības un novērtēšanas dati, novērtēšanas un uzraudzības vadlīnijas, kā arī dokumenti, kuros izklāstīta iniciatīvas pārmaiņu teorija (kā bija paredzēts sasniegt plānotos rezultātus).

Intervijas un fokusa grupas – vairāk nekā 50 daļēji strukturētas intervijas un piecas fokusa grupas ar iniciatīvas darbiniekiem, finansētāju un partneru pārstāvjiem.

Ne-dalībnieku novērošana – dažādu iniciatīvas pasākumu, tostarp mācību sesiju, iekšējo sanāksmju un publisku pasākumu novērošana.

Plašākai informācijai: Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report.

(Akadēmiskā) literatūra

Vēl viens svarīgs datu avots novērtēšanai ir esošā (akadēmiskā) literatūra, kas gandrīz vienmēr ir noderīga, lai identificētu līdzīgu iniciatīvu novērtējumus un noteiktu piemērotas analītiskās metodes un rādītājus. Tā ir neaizstājama, ja mērķis ir novērtēt, cik lielā mērā iniciatīvas pārmaiņu teorija un darba metodes atbilst esošajām zinātnes atziņām. Tas ir bieži sastopams mērķis formatīvajos novērtējumos.

12 AKADĒMISKĀS LITERATŪRAS IZMANTOŠANAS PIEMĒRS

Flāmu rīcības plānu vardarbīgas radikalizācijas un polarizācijas novēršanai izvērtēja Flandrijas Miera institūts. Novērtējumā tika analizēts rīcības plāns kopumā, īpašu uzmanību pievēršot vairākiem rīcības plāna ietvaros finansētiem projektiem. Flandrijas Miera institūts padziļināti analizēja konkrētas rīcības plāna darbības jomās. Lai novērtētu, vai rīcības plānā paredzētie mērķi un politikas izvēles ir pienācīgi formulētas, tika pārskatīta akadēmiskā literatūra par (vardarbīgas) radikalizācijas novēršanas pasākumiem un salīdzināta ar rīcības plānu.

Plašākai informācijai: Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020) [Een transversale programcan van het Vlaamseactieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering](#). In Cops, D., Pauwels, L. and Van Alstein, M. (eds) [Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen](#).

Jauktās metodes (vairāku veidu datu apvienošana)

Iepriekš aprakstītās datu vākšanas metodes var izmantot atsevišķi, taču tās var arī kombinēt. To sauc par jauktās metodes pieeju. Jauktās metodes izmantošana kļūst arvien populārāka PVE/CVE/Derad iniciatīvu novērtēšanā.

Jauktās metodes pieejai, ja tā ir rūpīgi plānota, ir vairākas priekšrocības. Jo īpaši tā var kompensēt atsevišķu datu vākšanas metožu ierobežojumus un sniegt daudz bagātīgākus datus par iniciatīvu. Jauktu metožu izmantošana nav automātiski labāka nekā tikai vienas datu vākšanas metodes izmantošana. Ir svarīgi rūpīgi pārdomāt, kāda būs katras datu vākšanas metodes pievienotā vērtība.

13 JAUKTĀS METODES 1. PIEMĒRS

Johns un citi izmantoja jauktu metodoloģiju, lai novērtētu Melburnā īstenotās sporta mentoringa programmas ietekmi, kas risināja jaunu musulmaņu vīriešu identitātes, piederības un kultūras izolācijas jautājumus. Veicot novērtējumu, pētnieki veica dalībnieku novērošanu programmas otrajā pusē. Pēc programmas pabeigšanas tika vākti dati no dalībniekiem un ieinteresētajām personām, izmantojot kvalitatīvās metodes (daļēji strukturētas intervijas un fokusa grupas) un kvantitatīvās metodes (izbraukšanas aptaujas), kas vēlāk tika izmantotas, lai salīdzinātu ar kvalitatīvajiem datiem.

Plašākai informācijai: Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience towards Violent Extremism: The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience towards Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57–70.

14 JAUKTĀS METODES 2. PIEMĒRS

Akadēmiskie pētnieki veica Novērst stratēģijas, kuras mērķis ir novērst jauniešu radikalizāciju Apvienotajā Karalistē, novērtējumu. Pētnieki izmantoja jauktās metodes pieeju, apvienojot šādas metodes:

- sistematisks pētnieciskās literatūras apskats,
- intervijas ar speciālistiem visās 48 projekta īstenošanas vietās projekta īstenošanas sākumposmā,
- 194 dienasgrāmatu lapu vākšana, lai kartētu projekta intervences un aktivitātes valsts mērogā,
- projektu ceturkšņa peļņas analīze un
- padziļināti gadījumu pētījumi, kas veikti 12 projektu vietās.

Plašākai informācijai: Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism: Programmes for Young People*. Youth Justice Board.

7.3 DATU ANALĪZES METODES

Pēc datu apkopošanas tie ir jāanalizē, lai izdarītu secinājumus. Datu analīzes metodes ietver savāktu datu šķirošanas, interpretācijas un apstrādes metodes. Arī šajā gadījumā ir pieejams plašs pieejamo iespēju klāsts. Kuras iespējas ir vispiemērotākās ir atkarīgs no tā, kādi dati ir savākti, uz kādiem jautājumiem ir jāatbild un kādas profesionālās zināšanas ir vērtētājam. Turpmāk aprakstītas dažas no visbiežāk izmantotajām datu analīzes metodēm.

Kvalitatīvā satura analīze

Šī metode tiek plaši izmantota, analizējot dokumentus, kā arī transkriptus no intervijām un fokusu grupām. To var izmantot arī analizējot novērojumu piezīmes, kas iegūtas no novērojumiem, kuros piedalās vai nepiedalās novērotāji.

Šī metode būtībā ietver teksta strukturēšanu un organizēšanu, identificējot tās daļas, kas ir būtiskas novērtējumam, un kodējot tās ar konkrētām tēmām vai atslēgas vārdiem. Šādā veidā ir iespējams filtrēt visas datu daļas, kas attiecas uz konkrētu tēmu. Kad dati ir strukturēti un sakārtoti ar kodēšanas palīdzību, kļūst vieglāk analizēt datus un noteikt, kādus secinājumus no tiem var izdarīt.

Datu sakārtošanai izmantotos kodus izstrādā vērtētājs. Ir divas vispārīgas stratēģijas kā to darīt. Deduktīvā kodēšana ir no augšas uz leju stratēģija, kur tiek izstrādāti kodi, balstoties uz novērtēšanas mērķiem un būtiskākajiem jautājumiem. Induktīvā kodēšana ir no apakšas uz augšu stratēģija, kurā kodus izstrādā, pamatojoties uz rūpīgu datu lasīšanu un tajos ietverto tematu un tēmu identificēšanu. Parasti abas šīs stratēģijas izmanto kopā.

Kodēšana kļūst īpaši noderīga, ja ir daudz teksta datu. Kodēšanai var izmantot dažāda veida programmatūru (piemēram, NVivo un Atlas.ti).

Kvantitatīvā analīze

Kvantitatīvos (skaitliskos) datus, kurus var savākt un iegūt veicot aptauju vai pārskatot projekta datus var analizēt izmantojot vairākas statistikas metodes. Šīs metodes ietver pamata aprakstošo statistiku, kuras mērķis ir aprakstīt datu kopu, piemēram, aprēķinot tās diapazonu un vidējo vērtību (vidējo vērtību, režīmu vai mediānu). Aprakstošo statistiku var veikt izmantojot tādas datorprogrammas kā Excel vai SPSS. Tā var kalpot kā pirmais solis ceļā uz sarežģītāku datu kopas analīzi, kas var ietvert lineārās regresijas modeļa izveidi. Ar lineārās regresijas modeli analizē divu mainīgo korelācijas un attiecību statistisko nozīmīgumu, ko var ilustrēt grafikā. Šis modelis var būt spēcīgs instruments iniciatīvas ietekmes novērtēšanai, ja tas balstās uz rūpīgi apkopotu datu kopumu.

Uzzināt vairāk

- Hofman, J. and Sutherland, A. (2017). Different evaluation designs and methods: Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism. RAND Europe.
- Impact Europe. [Database of data collection methods and evaluation designs](#).
- Strauss, A. (1987). Qualitative Analysis for Social Scientists. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Peersman, G. (2014) Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10. Florence: UNICEF Office of Research.
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. [Descriptive statistics](#).
- Woodley, A., (2004). [Getting and analysing of quantitative data](#). The PREST training resources. Commonwealth of Learning.

8. UZ CILVĒKTIESĪBĀM BALSTĪTA PIEEJA NOVĒRTĒŠĀ

Svarīga jebkura novērtējuma daļa ir pārlicināties, ka tas atbilst ētikas un tiesību normām. Tas ir vēl svarīgāk PVE/CVE/Derad iniciatīvu gadījumā, kas skar jutīgus jautājumus un bieži ir vērstas uz neaizsargātām un stigmatizētām personām un kopienām. Novērtējums var būt arī viens no veidiem, kā novērtēt, cik lielā mērā pati iniciatīva atbilst ētikas un juridiskajiem standartiem.

Labs pamats, lai domātu par ētiskumu PVE/CVE/Derad iniciatīvās un novērtējumos, ir uz Cilvēktiesībām Balstīta Pieeja. Šajā nodaļā ir īsi izklāstīti šīs sistēmas pamati un tās nozīme praksē. Detalizēti norādījumi par to, kā novērtējumā pienācīgi iekļaut ētiskos, dzimumu, juridiskos un sociālos aspektus, ir sniegti INDEED Rokasgrāmatā 2.

Uz cilvēktiesībām balstīta pieeja

Uz cilvēktiesībām balstīta pieeja (HRBA) ir konceptuāla sistēma, ko var piemērot jebkurai politikai vai praksei, lai nodrošinātu, ka tā ir normatīvi balstīta uz iekšējiem cilvēktiesību standartiem un funkcionāli vērsta uz cilvēktiesību aizsardzību.

HRBA pamatā ir pieci galvenie cilvēktiesību principi:

Dalība	Ikvienam ir tiesības aktīvi piedalīties lēmumu pieņemšanas procesos, kas ietekmē viņa tiesību īstenošanu.
Atbildība	PVE/CVE/Derad iniciatīvu īstenotāji un vadītāji, kā arī novērtēšanas veicēji ir saucami pie atbildības par savu pienākumu nepildīšanu attiecībā pret mērķa grupām. Cilvēktiesību pārkāpumu gadījumos ir jāparedz efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi.
Nediskriminācija un vienlīdzība	Visām personām ir tiesības uz savām tiesībām bez jebkādas diskriminācijas. Visa veida diskriminācija ir jāaizliedz, jānovērš un jālikvidē.
Iespēja	Ikvienam ir tiesības pieprasīt un izmantot savas tiesības. Personām un kopienām ir jāizprot savas tiesības un jāpiedalās politikas izstrādē, kas ietekmē viņu dzīvi.
Likumība	Iniciatīvām un to novērtējumam ir jāatbilst valsts un starptautiskajos tiesību aktos noteiktajam.

Pielāgots no Eiropas valstu cilvēktiesību institūciju tīkla, [Human Rights-Based Approach](#).

KonozīmēšovērtībuunprincipuīstenošanaPVE/CVE/Deradiniciatīvāsunnovērtējumos? INDEED projektā galvenos jautājumus esam sadalījuši četrās dimensijās: dzimumu aspekti, ētiskie aspekti, juridiskie aspekti un sociālie aspekti (GELSA).

Dzimumu aspekti

PVE/CVE/Derad novērtējumos ieteicams izmantot pieeju, kas ņem vērā dzimumu līdztiesības aspektu. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad novērtējamā iniciatīva nav izstrādāta ņemot vērā dzimumu līdztiesības principu. Radikalizācijas procesi nav dzimumu ziņā neitrāli, tāpat kā PVE/CVE/Derad iniciatīvas, pat ja tajās dzimumu jautājums nav nepārprotami iekļauts. Tas ir tāpēc, ka dzimums neizbēgami ietekmē indivīda pieredzi un apstākļus. Ir arī zināms, ka radikalizācijas procesos var pastāvēt dzimumu atšķirības.

Vērtēšanā izmantojot dzimumu līdztiesības pieeju tiek ņemtas vērā iespējamās dzimumu atšķirības un tā ir veidota tā, lai tās varētu aptvert. Tas var nozīmēt, piemēram, pārliedzināties, ka intervējamo un fokusa grupās iesaistīto personu vidū ir dzimumu līdzsvars, un ka savāktie dati tiek analizēti arī no dzimumu perspektīvas, ņemot vērā un izvērtējot ietekmi uz visu dzimumu cilvēkiem.

Ētiskie aspekti

PVE/CVE/Derad iniciatīvās un to novērtējumos bieži iesaistās personas un grupas, kas ir stigmatizētas un kurām ir pretrunīgi politiskie vai reliģiskie uzskati. Ir svarīgi pārliedzināties, ka iniciatīvas šajā jomā ir **nediskriminējošas** savā praksē vai pieņēmumos. Ir negatīvi piemēri PVE/CVE/Derad iniciatīvām Eiropas Savienībā, kur indivīdi un kopienas ir jutušās kā mērķauditorija savas reliģiskās, etniskās vai sociālās identitātes dēļ, un šī iniciatīva sniedza plašāku sabiedrības neobjektivitāti un aizspriedumus.

Novērtējums sniedz labu iespēju rūpīgi izvērtēt PVE/CVE/Derad iniciatīvas pamatā esošos un atklātos pieņēmumus attiecībā uz tās mērķa grupām, kā arī to, kā šie pieņēmumi izpaužas iniciatīvas mērķos, pamatnostādņēs un praksē.

Novērtējumā ir arī aplūkots, kā iniciatīvā ir ņemtas vērā dažādas brīvības, kas saistītas ar tiesībām uz nediskrimināciju, piemēram, domas, vārda, pulcēšanās un bīdrošanās brīvība. Novērtējumā var novērtēt, kā šīs tiesības un brīvību ir līdzsvarotas ar PVE/CVE/Derad darba vajadzībām, lai risinātu radikalizācijas un ekstrēmisma problēmu un cik labi iniciatīvai ir izdevies izvairīties no izslēgšanas mehānismu pastiprināšanas, kas rada radikalizācijas risku.

Labas vadlīnijas ētiskai novērtējuma veikšanai balstās arī uz vispārpieņemtiem atbildīgas pētniecības principiem. Pētniecības ētikas vadlīnijās ir iekļauti labi norādījumi par to, kā sadarboties ar intervētajiem un fokusa grupām un kā rakstīt novērtējuma ziņojumu ņemot vērā viņu tiesības un integritāti.

Juridiskie aspekti

Papildus jau apspriestajiem pamattiesību noteikumiem jāņem vērā arī valstu tiesību akti. Arī nozaru profesionālie noteikumi var ietekmēt, piemēram, datu vākšanas un apmaiņas iespējas. Tāpēc ir svarīgi nodrošināt, lai gan iniciatīvai, gan tās novērtēšanai būtu atbilstošs juridiskais pamats.

Viena no galvenajām problēmām ir tā, ka gandrīz visās iniciatīvās un novērtējumos ir bažas par personas datiem. Vispārīgā datu aizsardzības regula (VDAR) nosaka prasības attiecībā uz to, kā personas datus var apstrādāt (t.i., vākt, glabāt, analizēt vai kopīgot). Personas datu apstrādei vienmēr ir nepieciešams īpašs juridiskais pamats, ja tas nav atļauts ar attiecīgās personas nepārprotamu un apzinātu piekrišanu.

Papildus VDAR noteikumu un citu tiesību aktu ievērošanai PVE/CVE/Derad novērtējumos var arī novērtēt iniciatīvu no tā, vai tās prakse atbilst šiem noteikumiem. Ir svarīgi, lai šie noteikumi tiktu stingri ievēroti, jo datu pārkāpumi, ļaunprātīga izmantošana var apdraudēt personu un graut uzticību PVE/CVE/Derad speciālistiem un viņu darbam. Šādi pārkāpumi var arī pastiprināt bažas par uzraudzību, profilēšanu un aizspriedumainu praksi.

Sabiedrības aspekti

Novērtējums var arī sniegt iespēju paraudzīties tālāk par pašu iniciatīvu un novērtēt, cik labi tā risina un ņem vērā plašāku sabiedrisko kontekstu, kurā tā darbojas, un kāda veida ietekme tai ir saistībā ar šo kontekstu. Šāda veida iejūtība pret sabiedrisko kontekstu bieži vien ir galvenais priekšnoteikums PVE/CVE/Derad intervenču panākumiem un izvairīšanās no neparedzētas kaitīgas ietekmes.

Novērtējumā var pievērst uzmanību, kā (un vai) iniciatīvā ir novērsts risks, ko rada tās darbs attiecībā uz Kopienām un sabiedrību, piemēram, stigmatizācija, iekļaušana/atstumtība, dominējošie aizspriedumi un stereotipi, kā arī drošības sajūtas noteiktās kopienās un sabiedrībā kopumā.

Uzzināt vairāk

- European Network of National Human Rights Institutions, [Human Rights-Based Approach](#).
- [Charter of Fundamental Rights of the European Union](#).
- RAN, [Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools](#). RAN working group meeting conclusion paper.
- Lloyd, M. [Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care](#). RAN publication.
- United Nations Evaluation Group, [Ethical Guidelines for Evaluation](#).

9. ASTOŅI PADOMI VEIKSMĪGAI UZ PIERĀDĪJUMIEM BALSTĪTAI NOVĒRTĒŠANAI

Iepriekšējie pētījumi un novērtējumi liecina, ka PVE/CVE/Derad novērtējumos bieži ir bijušas zināmas problēmas. Zemāk mēs esam apkopojuši sarakstu ar padomiem, kā no tām izvairīties vai mazināt to sekas:

1

1. Integrēt novērtēšanu iniciatīvas plānā

No daudzām novērtēšanas problēmām var izvairīties, ja novērtēšana tiek plānota kopā ar pašu iniciatīvu. Tas nozīmē, ka iniciatīvas plānā ir sīki aprakstīts arī tas, kā tā tiks novērtēta. Pirmo novērtēšanu var veikt jau šajā plānošanas posmā. Daudzi lēmumi, kas pieņemti iniciatīvas darbības sākuma posmā, nosaka to, kāda veida novērtējuma modeli, metodes un datus var izmantot vēlākajos novērtējumos.

2

2. Nodrošināt finansējumu un resursus novērtēšanai

Viens no kopējiem novērtēšanas izaicinājumiem ir tas, ka novērtēšanai nav finansējuma. Šķiet, ka tas ir īpaši raksturīgi ilgtermiņa programmām un īstermiņa pasākumiem, kas ir atkarīgi no ierobežota termiņa projektu finansējuma. Šādos gadījumos finansētājs var pieprasīt, lai iniciatīva tiktu novērtēta, bet šim nolūkam nav piešķirti papildu resursi.

Novērtēšanai, pat tās vienkāršākās formās, ir nepieciešami diezgan ievērojami resursi. Ir skaidri jāplāno, no kurienes šie resursi tiks ņemti. Ieteicams, lai PVE/CVE/Derad iniciatīvu finansējumam papildus pašas iniciatīvas īstenošanai paredzētajam finansējumam būtu arī īpašs budžets novērtēšanai.

3

3. Skaidri definēt iniciatīvas koncepciju un mērķus.

Praktiski jebkura veida novērtējuma sākumpunkts ir skaidra izpratne par tā mērķiem, īstenošanas plānu un pamatā esošo pieņēmumu par to, kā plānotajām darbībām ir jārada plānotie rezultāti (pārmaiņu teorija). Ideālā gadījumā mērķi un pārmaiņu teorija tiek rūpīgi izstrādāti iniciatīvas plānošanas posmā. Ja mērķi nav pienācīgi definēti ir grūti veikt kvalitatīvu novērtēšanu.

4. Izstrādāt iniciatīvas datu monitoringa praksi, ņemot vērā novērtēšanu.

Novērtējuma veids, ko iespējams veikt, ir ļoti atkarīgs no tā, kādi dati ir pieejami. Ir daudz datu veidu, ko var vākt novērtēšanas laikā, bet dažos novērtēšanas plānos ir nepieciešami dati, kurus var vākt tikai noteiktā laika posmā. Piemēram, lai ticami novērtētu iniciatīvas ietekmi uz dalībniekiem, ir jābūt zināmai informācijai par viņu situāciju laikā, kad viņi uzsāka dalību. Novērtēšanai gandrīz vienmēr ir nepieciešama laba iniciatīvas pasākumu dokumentācija.

Ja iniciatīvā ir sistemātiska uzraudzības un uzskaites prakse, kas balstīta uz turpmāko novērtējumu vajadzībām, nepieciešamie dati būs pieejami, kad tie būs nepieciešami. Nepietiekama uzraudzības prakse nepadara novērtēšanu neiespējamu, taču tā būtiski ierobežo pieejamās iespējas un var negatīvi ietekmēt tās rezultātu ticamību.

5. Koncentrējieties uz mācīšanos

Vērtēšana ir visnoderīgākā, ja tā tiek plānota un veikta mācību nolūkos. Tas nozīmē, ka novērtējums ir izstrādāts, lai atbalstītu iniciatīvas turpmāku attīstību un tajā ir ietverts skaidrs plāns, kā tiks izmantoti tā rezultāti. Ieteicams izvērtējumu nesaistīt ar lēmumiem par finansējumu, bet gan veikt finansējuma perioda vidū. Tas nodrošina viskonstruktīvāko vidi novērtējuma veikšanai bez spiediena uz panākumu pierādīšanu, sniedzot patiesu iespēju izmantot rezultātus iniciatīvas uzlabošanai.

6. Iesaistīt galvenās ieinteresētās personas novērtēšanas plānošanā

Vērtēšana bieži vien ir process, kas notiek no augšas uz leju, un tās mērķi un struktūru nosaka finansētājs. Pieredze rāda, ka tā nav ļoti produktīva stratēģija. Tā vietā parasti ir labāk izmantot līdzdalības pieeju un iesaistīt galvenās ieinteresētās personas, jo īpaši iniciatīvas īstenotājus novērtēšanas procesā jau pašā tā sākumā.

Ieinteresēto pušu iesaistīšana ļauj radīt atbildību un uzticību, kas nepieciešama, lai sasniegtu uzticamus rezultātus. Ja ieinteresētās personas tiek aktīvi iesaistītas plānošanas procesā, tas liecina, ka to viedoklis, zināšanas un pieredze tiek novērtēti. Ja novērtēšana atbilst iniciatīvas īstenošanā iesaistīto personu vajadzībām, novērtēšana vairs nešķiet kā papildu uzdevums, kas ir vajadzīgs kādam citam; tā vietā tā tiek uzskatīta par kaut ko noderīgu viņu pašu darba attīstīšanai. Tas rada papildu motivāciju sadarboties, lai sagatavotu novērtēšanai nepieciešamos datus un godīgi informētu par iespējamām nepilnībām un neveiksmēm.

7. Pārliecinieties, ka vērtētājs labi pārzina PVE/CVE/Derad jomu.

Ja novērtēšanu veic ārējs vērtētājs, ir lietderīgi pārliecināties, ka vērtētājs pārzina PVE/CVE/Derad jomu un tās īpatnības. Lai gan PVE/CVE/Derad iniciatīvu novērtēšanā var izmantot daudzus vispārpieņemtus novērtēšanas veidus un metodes, ir diezgan grūti saprast jebkurus datus vai novērojumus, ja nav labas vispārējas izpratnes par šo jomu.

8. Jau laikus padomāiet par ētiskumu un veidiem, kā nodrošināt datu pieejamību.

Viena no biežāk sastopamajām problēmām PVE/CVE/Derad iniciatīvu novērtēšanā ir tā, ka ētiskuma un drošības apsvērumi var ierobežot piekļuvi datiem. Valdības iestādes un iniciatīvas īstenotāji var vilcināties dalīties ar informāciju, jo īpaši, ja tā ietver informāciju par indivīda politiskajiem uzskatiem vai personisku informāciju. Drošības aspekti var ierobežot piekļuvi vietām, kur varētu veikt intervijas vai novērojumus. Ieteicams jau laikus noskaidrot, kādi ētiskie, drošības un juridiskie ierobežojumi attiecas uz datu koplietošanu, un pārdomāt, kā, ievērojot šos ierobežojumus, sasniegt labākos iespējamus rezultātus.

Vēl viens izaicinājumu kopums izriet no vardarbīgā ekstrēmisma sensitīvā un stigmatizētā rakstura. Iniciatīvas mērķgrupas un personas var būt grūti sasniegt un veidot uzticēšanos ar tām, jo situācija un attiecības ar ekstrēmismā iesaistītajām personām ir nestabilas. Viņi var arī nevēlēties dalīties ar saviem patiesajiem uzskatiem, jo tie var tikt uztverti kā sociāli nevēlami un stigmatizēti. Tāpēc ieteicams rūpīgi pārdomāt, ko izvēlēties par vērtētāju, lai iegūtu datu vākšanai nepieciešamo uzticību – un darīt to tā, lai neapdraudētu personu uzticēšanos pašai iniciatīvai.

AVOTI UN LITERATŪRAS SARAKSTS

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Bjørge, T. (2013). Strategies for preventing terrorism. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rcai.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). Small-scale evaluation in health: A practical guide. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the “War on Terror”: A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P. & Barakat, R. (2013). Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. American Evaluation Association Conference. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. Introductory Guide: Countering Violent Extremism. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). Refining theories of change. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), EUCPN Thematic Paper Series, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/com_com(2013)0941_en.pdf).
- European Commission (2021). Better Regulation Guidelines. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/>

[about-nhris/human-rights-based-approach/](#).

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). Evaluating Countering Violent Extremism. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149-1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredeinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6-24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356-364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavinstitute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. Database of data collection methods and evaluation designs. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42-50.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180-197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). Improving evaluation of anti-crime programs:

Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.

- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. *BMJ* 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). Utilization-focused evaluation (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstöfer, A. (2017). Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). Small-scale evaluation: Principles and practice. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). Theory of Change. Methodological Briefs: Impact Evaluation 2. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). A glossary for evidence based public health. *J Epidemiol Community Health*, 58(7), 538–45.
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. [ICCT-Schmid-](https://www.icct.nl/publications/ICCT-Schmid-)

[Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf](#)

- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013-2014. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66-85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdrmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286-306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181-200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. *A Hands-On Guide to Planning and Evaluation*. Canadian Hemophilia Society, 23-32.
- Woodley, A. (2004). Getting and analysing of quantitative data. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED E-PODRĘCZNIK 1

OPARTA NA DOWODACH EWALUACJA INICJATYW W OBSZARZE ZAPOBIEGANIA I PRZECIWDZIAŁANIA BRUTALNEMU EKSTREMIZMOWI I DE-RADYKALIZACJI

Zasady, wyzwania i metody

Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
INICJATYWY PVE/CVE/DERAD	4
1. INICJATYWY PVE/CVE/DERAD	6
2. CZYM JEST EWALUACJA OPARTA NA DOWODACH?	8
3. PO CO PRZEPROWADZAĆ EWALUACJĘ?	11
4. KIEDY PLANOWAĆ I PRZEPROWADZAĆ EWALUACJĘ?	12
5. KTO POWINIEN PROWADZIĆ EWALUACJĘ?	13
5.1 Wybór ewaluatora	13
5.2 Zaangażowanie interesariuszy	14
6. GŁÓWNE RODZAJE EWALUACJI	16
6.1 Ewaluacja formatywna	16
6.2 Ewaluacja procesu	18
6.3 Ewaluacja wyników	19
6.4 Inne rodzaje ewaluacji	21
6.5 Łączenie rodzajów ewaluacji	23
7. PROJEKTOWANIE I METODY EWALUACJI	24
7.1 Projektowanie ewaluacji	24
7.2 Metody gromadzenia danych	28
7.3 Metody analizy danych	32
8. PODEJŚCIE DO EWALUACJI OPARTE NA PRAWACH CZŁOWIEKA	34
9. OSIEM WSKAZÓWEK DLA SKUTECZNEJ EWALUACJI OPARTEJ NA DOWODACH	37
ŹRÓDŁA I LITERATURA	40

PODZIĘKOWANIA

Niniejszy e-podręcznik został napisany przez Leenę Malkki, Minę Prokic i Irinę van der Vet (Uniwersytet w Helsinkach).

Pracatabyławspieranaprzezinnychpartnerówprojektu,wszczegółności Stephana Klose (Vrije Universiteit Brussel), który uczestniczył w pisaniu rozdziałów 5 i 7 i odegrał kluczową rolę w opracowaniu koncepcji ewaluacji opartej na dowodach, Marzenie Kordaczuk-Wąs (Polska Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego), która uczestniczyła w pisaniu rozdziału 6.1 oraz Hannah Reiter i Norbertowi Leonhardmair (VICESSE), którzy przyczynili się do powstania rozdziału 8.

Autorzy pragną podziękować zewnętrznym recenzentom za ich bardzo przydatne komentarze do wcześniejszych wersji e-podręczników: Markus Kaakinen (University of Helsinki), Joel Busher (Coventry University), Ioan Durnescu (RAN rehabilitation group), Katrien Van Mele (Association of Flemish Cities and Towns), Marteen Dewaele (Association of Flemish Cities and Towns), Anneli Portman (Finnish Institute for Health and Welfare) i Miila Lukkarinen (City of Helsinki).

WPROWADZENIE

E-podręczniki INDEED mają na celu zapewnienie **dobrego zrozumienia ewaluacji opartej na dowodach i sposobu, w jaki można to podejście zastosować w dziedzinie zapobiegania i przeciwdziałania brutalnemu ekstremizmowi lub wspierania deradykalizacji (PVE/CVE/Derad)**, a także dostarczenie wskazówek dotyczących projektowania takich inicjatyw. E-podręczniki są przeznaczone głównie dla **praktyków i decydentów** pracujących w tej dziedzinie. Mogą być również przydatne dla profesjonalnych ewaluatorów i pracowników akademickich, którzy uczestniczą w ewaluacji takich inicjatyw i chcą lepiej zapoznać się z ewaluacją opartą na dowodach lub prowadzeniem ewaluacji w szczególności w dziedzinie PVE/CVE/Derad.

Podręcznik ten stanowi zwięzłe wprowadzenie do podstaw ewaluacji i tego, co oznacza podejście do ewaluacji oparte na dowodach. Wprowadza różne typy ewaluacji, jej projektowanie i metody, a także dostarcza wskazówek na temat tego, kiedy przeprowadzać ewaluację i kto powinien je przeprowadzać. Zawiera rozdział poświęcony etyce i ewaluacji, a także liczne przykłady wcześniejszych ewaluacji inicjatyw PVE/CVE/Derad.

INDEED E-podręcznik 2 “Jak projektować inicjatywy w obszarze zapobiegania i zwalczania brutalnego ekstremizmu oraz deradykalizacji i ich ewaluacja zgodnie z zasadami praktyki opartej na dowodach naukowych” zagłębia się w to, jak zastosować podejście do ewaluacji oparte na dowodach. Zawiera wskazówki, jak włączyć ewaluację do projektu inicjatywy, a także instrukcje krok po kroku dotyczące projektowania i wdrażania ewaluacji opartej na dowodach. Zawiera również dalsze informacje na temat tego, jak zapewnić etyczne przeprowadzenie ewaluacji.

Głównym celem e-podręczników INDEED jest zapoznanie praktyków i decydentów z zasadami i praktykami ewaluacji opartej na dowodach, aby mogli działać jako **dobrze poinformowani interesariusze** ewaluacji i wiedzieć, jak planować i wdrażać inicjatywy PVE/CVE/Derad, aby można je było skutecznie ocenić. Pełnienie roli **ewaluatora wymaga bardziej dogłębnej wiedzy** na temat praktyk, projektów i metod ewaluacji niż te zawarte w e-podręcznikach. Należy to wziąć pod uwagę przy podejmowaniu decyzji, kto będzie pełnił rolę ewaluatora.

E-podręczniki są **częścią zestawu narzędzi INDEED dla praktyków i decydentów opracowanego w ramach projektu INDEED finansowanego przez KE w ramach Programu Ramowego Horyzont 2020 (2021–2024)**. Celem projektu INDEED jest wzmocnienie wiedzy, możliwości i umiejętności praktyków PVE/CVE/Derad oraz decydentów w zakresie ewaluacji i praktyki opartej na dowodach. Niniejszy zestaw narzędzi zawiera również **narzędzie ewaluacyjne INDEED**, które zawiera bardziej szczegółowe wskazówki i zalecenia. Aby uzyskać dostęp do zestawu narzędzi INDEED, przejdź na stronę www.indeedproject.eu.

1. INICJATYWY PVE/CVE/DERAD

W ciągu ostatnich dwóch dekad wiele krajów opracowało **sposoby zapobiegania i przeciwdziałania radykalizacji w kierunku brutalnego ekstremizmu oraz zachęcania do deradykalizacji** i porzucenia ekstremizmu. Takie inicjatywy były szczególnie powszechne w krajach Europy Zachodniej. Doprowadziło to do wprowadzenia wielu różnych polityk, strategii i praktyk, które w niniejszym e-podręczniku nazywane są **inicjatywami PVE/CVE/Derad**.

Inicjatywy PVE/CVE/Derad obejmują szeroki zakres działań, które różnią się znacznie pod wieloma względami.

W ich wdrażaniu może uczestniczyć kilka rodzajów **podmiotów**, w tym na przykład organizacje pozarządowe, pracownicy pierwszej linii (nauczyciele, pracownicy służby zdrowia i pracownicy socjalni), organy bezpieczeństwa (funkcjonariusze policji i strażnicy więzienni), wspólnoty religijne oraz badacze i inni eksperci. Powszechne i zalecane jest, aby takie inicjatywy obejmowały pewien poziom współpracy między wieloma agencjami.

Inicjatywy mogą odbywać się w różnych **środowiskach społecznych**, takich jak szkoły, ośrodki społeczne i religijne, ośrodki młodzieżowe, ośrodki socjalne, kluby sportowe i więzienia.

Różny jest także ich **zakres i czas trwania**. Niektóre inicjatywy mają niewielką skalę, podczas gdy inne obejmują cały kraj. Niektóre inicjatywy są długoterminowe lub nawet stanowią część stałych codziennych działań, a inne są zaprojektowane jako działania krótkoterminowe. W związku z tym istnieją również różnice w **finansowaniu**. Powszechne jest, że inicjatywy mają stosunkowo krótkoterminowe finansowanie projektów ze strony państwa, gmin, organizacji charytatywnych lub fundacji, podczas gdy niektórym inicjatywom udało się zapewnić długoterminowe finansowanie. Inicjatywy różnią się pod względem tego, kto jest ich **inicjatorem**. Niektóre z nich są inicjatywami ogólnymi opracowanymi przez państwo lub gminę, podczas gdy inne są inicjatywami oddolnymi opracowanymi przez organizację pozarządową lub społeczność.

Inicjatywy różnią się pod względem **ukierunkowania**. Niektóre inicjatywy koncentrują się głównie na zwalczaniu ekstremistycznych *przekonań* grupy docelowej, podczas gdy inne skupiają się na zapobieganiu lub powstrzymaniu udziału grupy docelowej w brutalnych *działaniach* ekstremistycznych. Wiele inicjatyw w pewnym stopniu odnosi się do obu tych kwestii.

Istnieją znaczne różnice w **grupach docelowych i etapach radykalizacji, na których koncentrują się inicjatywy**. Powszechne stało się dzielenie obszaru PVE/CVE/Derad na trzy obszary, zgodnie z modelem zdrowia publicznego:

- **Profilaktyka pierwszorzędowa** skierowana jest do całego społeczeństwa, a jej głównym celem jest podnoszenie świadomości na temat radykalizacji wiodącej do brutalnego ekstremizmu oraz zwiększanie odporności na radykalizację. Inicjatywy te zazwyczaj przybierają formę programów promujących uczestnictwo, sprzyjających poczuciu integracji lub zapewniających edukację kulturalną i medialną. Mogą one

również dotyczyć warunków społecznych i nierówności, które są uważane za czynniki sprzyjające radykalizacji postaw.

- **Profilaktyka drugorzędowa** dotyczy osób lub grup, które już wykazują oznaki radykalizacji lub są zidentyfikowane jako zagrożone radykalizacją. Środki obejmują mentoring, poprawę relacji i komunikacji między władzami a zagrożonymi społecznościami, a także budowanie odporności w społecznościach, które są uważane za podatne na zagrożenia.
- **Profilaktyka trzeciorzędowa** obejmuje ukierunkowanie na osoby lub grupy, które są już zaangażowane w brutalny ekstremizm. Celem jest zachęcenie ich do odejścia od ekstremistycznych idei i/lub zachowań. Inicjatywy na tym poziomie to zazwyczaj indywidualne programy mentorskie prowadzone w różnych kontekstach (więzienie, nadzór kuratorski, społeczność lokalna) i przez różne rodzaje podmiotów (rząd, organizacje pozarządowe).

Rys. 1: Obszary działań PVE/CVE/Derad i ich grupy docelowe

Dowiedz się więcej

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (red.) (2023). Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation. Routledge.
- Koehler, D. (2017). Zrozumienie deradykalizacji: Metody, narzędzia i programy przeciwdziałania brutalnemu ekstremizmowi. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (red.). (2016). [Przeciwdziałanie brutalnemu ekstremizmowi: Zastosowanie modelu zdrowia publicznego](#). Uniwersytet Georgetown, Centrum Studiów nad Bezpieczeństwem.
- [Przewodnik wprowadzający: Przeciwdziałanie brutalnemu ekstremizmowi](#). CREST: Centrum Badań i Dowodów w zakresie Zagrożeń Bezpieczeństwa.....

2.CZYM JEST EWALUACJA OPARTA NA DOWODACH?

Ogólnie rzecz biorąc, ewaluacja oznacza ocenę wdrożenia inicjatywy lub jej efektów w sposób możliwie systematyczny i bezstronny. Zazwyczaj przeprowadza się ją w celu zrozumienia:

- Jak przebiega wdrażanie inicjatywy?
- Jakie wyniki przyniosła ta inicjatywa?
- Czy inicjatywa opiera się na solidnych założeniach?

Ewaluacja to nie to samo, co monitorowanie, choć terminy te są czasami używane zamiennie. Ewaluacja nie jest również tym samym, co ocena ryzyka. W okienku tekstowym 1 wyjaśniono, jak te i inne powiązane terminy są rozumiane w tym e-podręczniku i czym różnią się od ewaluacji.

1 EWALUACJA I INNE POWIĄZANE TERMINY

Ewaluacja oznacza ocenę inicjatywy w sposób jak najbardziej systematyczny i bezstronny. Może analizować na przykład jej wyniki, skuteczność, powodzenie wdrożenia lub podstawowe założenia.

Monitorowanie odnosi się do ciągłego i regularnego gromadzenia danych w trakcie całej inicjatywy. Celem monitorowania jest dokumentowanie i śledzenie postępów. Dane są zazwyczaj gromadzone przez osoby wdrażające inicjatywę. Samo monitorowanie nie obejmuje ewaluacji, ale dane zebrane podczas monitorowania mogą być często wykorzystywane jako dane do ewaluacji.

Ocena ryzyka jest najczęściej używana w obszarze PVE/CVE/Derad jako ocena indywidualnego ryzyka radykalizacji. Opracowano kilka narzędzi oceny ryzyka, aby pomóc praktykom w przeprowadzeniu takich ocen, a tym samym pomóc w podejmowaniu decyzji dotyczących najlepszego sposobu działania w danej sytuacji.

Ocena wpływu to proces, który identyfikuje i pomaga zrozumieć możliwe konsekwencje i wpływ danej inicjatywy. Może być przeprowadzona w celu poinformowania decydentów o jej możliwych negatywnych skutkach lub ujawnienia sposobów na zwiększenie jej pozytywnego wpływu. Oceny wpływu są zazwyczaj przeprowadzane, gdy nowe przepisy lub polityki są planowane lub później poddawane przeglądowi, aby uzyskać lepszy wgląd w ich wpływ (np. na kwestie poci, środowisko lub dzieci).

Niniejszy e-przewodnik opiera się na zasadach **ewaluacji opartej na dowodach (EBE)**.

2 DEFINICJA EWALUACJI OPARTEJ NA DOWODACH (EBE) WEDŁUG INDEED

Ewaluacja oparta na dowodach to "proces planowania i wdrażania ewaluacji, który integruje dostępne dowody zewnętrzne, profesjonalną wiedzę oraz wartości, preferencje i okoliczności interesariuszy" ([INDEED D1.2](#)).

Ewaluacja oparta na dowodach jest zasadniczo podejściem do planowania i przeprowadzania ewaluacji, które opiera się na zasadach praktyki opartej na dowodach:

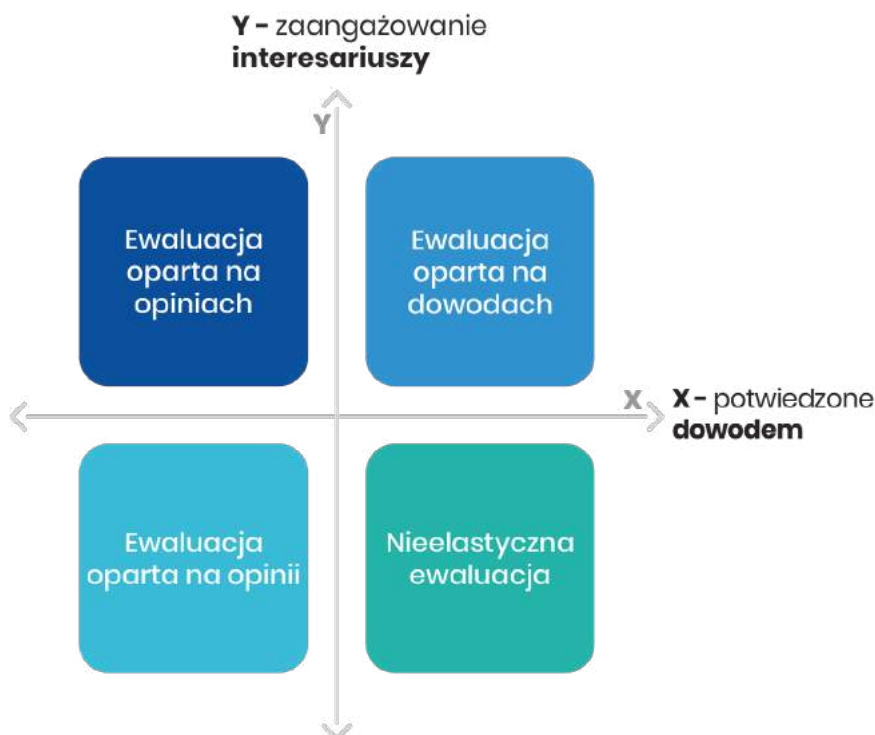
Rys. 2 Zasady praktyki opartej na dowodach jako elementy etapów ewaluacji

Dowody – Ewaluacja jest planowana i przeprowadzana z wykorzystaniem wiedzy na temat praktyk i metod ewaluacyjnych. Ponadto obejmuje analizę (a często także gromadzenie) dobrej jakości danych empirycznych.

Interesariusze – Ewaluacja uwzględnia kontekst i wartości, potrzeby, preferencje i okoliczności kluczowych interesariuszy. Ma na celu wspieranie nauki i rozwoju ewaluowanej inicjatywy lub, bardziej ogólnie, obszaru PVE/CVE/Deradykalizacji.

(Profesjonalna) analiza – Ewaluator posiada wystarczającą wiedzę zarówno na temat praktyk ewaluacyjnych opartych na dowodach, jak i inicjatyw PVE/CVE/Derad, aby przeprowadzić dobrze zaprojektowaną ewaluację i sformułować rzetelne wnioski w oparciu o systematyczną analizę danych. Ewaluator jest również dobrze przygotowany do przeprowadzenia ewaluacji w sposób bezstronny i etyczny.

Ewaluacja oparta na dowodach różni się od procesu ewaluacji opartego na opiniach, który jest napędzany konwencją lub intuicją, a nie dokładnymi konsultacjami z odpowiednimi badaniami nad projektami ewaluacyjnymi lub systematycznym gromadzeniem i analizą danych. Różni się również od sztywnego procesu ewaluacji, który jest planowany i wdrażany bez odpowiedniego uwzględnienia preferencji interesariuszy lub kontekstu i cech badanej interwencji. Opierając się na tych charakterystykach, koncepcję EBE można graficznie umiejscowić w macierzy czterech idealnych typów:

Rys. 3: Cztery idealne rodzaje ewaluacji

Gdy ewaluacja jest zaprojektowana i wdrożona przy użyciu podejścia opartego na dowodach, zwiększa to jej jakość i użyteczność. Aktywne zaangażowanie interesariuszy pomaga upewnić się, że ewaluacja jest przydatna i istotna, a także zwiększa prawdopodobieństwo, że jej wyniki zostaną wykorzystane. Dbłość o dowody oznacza, że ewaluacja opiera się na najlepszej możliwej wiedzy i wykorzystuje odpowiednie, reprezentatywne i wiarygodne dane. Wreszcie, z uwagi na fachową wiedzę specjalistyczną, należy zadbać o to, aby w szczególności ewaluator, ale także kluczowe zainteresowane strony, dobrze rozumiały praktyki ewaluacyjne, inicjatywę i jej kontekst.

Dowiedz się więcej

- Rezultat INDEED D2.1 dotyczący podstaw praktyki opartej na dowodach i ewaluacji opartej na dowodach.
- INDEED E-podręcznik 2 "Jak projektować inicjatywy w obszarze zapobiegania i zwalczania brutalnego ekstremizmu oraz deradykalizacji i ich ewaluacja zgodnie z zasadami praktyki opartej na dowodach naukowych

3. PO CO PRZEPROWADZAĆ EWALUACJĘ?

Ewaluacje mogą odgrywać ważną rolę w rozwijaniu udanych i skutecznych inicjatyw. Ewaluacja poszczególnych inicjatyw wzmocni również fundamenty dziedziny PVE/CVE/Derad w ogóle.

Ewaluacje wspierają naukę i rozwój

Najcenniejszą rolą ewaluacji jest pomoc osobom zaangażowanym w inicjatywę w wyciąganiu wniosków z ich sukcesów i porażek. Prowadzi to do podejmowania bardziej świadomych decyzji i ostatecznie lepszych wyników. Ewaluacja jest najbardziej przydatna, gdy jej wyniki mogą być wykorzystane przez osoby wdrażające inicjatywę i nie są związane z decyzjami finansowymi, które nieuchronnie wywierają presję na wykazanie sukcesu.

Ewaluacje pokazują wkład inicjatywy

Ewaluacje mogą pomóc praktykom wyjaśnić ich partnerom oraz fundatorom kluczowe czynniki, które sprawiają, że ich praca jest skuteczna, a tym samym określić, jakiego rodzaju zasoby i zdolności są potrzebne do kontynuowania ich działań. Mogą również podkreślać praktyki, wartości i szczególnie wkład inicjatywy w dziedzinie PVE/CVE/Derad.

Ewaluacje zwiększają przejrzystość i odpowiedzialność publiczną

Wiele inicjatyw PVE/CVE/Derad jest finansowanych przez organ publiczny, organizację charytatywną lub fundację. Ważne jest, aby być w stanie wykazać, na co fundusze zostały wykorzystane i upewnić się, że zostały one wykorzystane skutecznie. Ewaluacje mogą dostarczyć tego rodzaju informacji, a tym samym zwiększyć przejrzystość inicjatywy i odpowiedzialność publiczną. Ewaluacja nie zapewnia odpowiedzialności publicznej tylko dlatego, że dokumentuje to, co zostało osiągnięte, ale także dlatego, że dostarcza informacji o tym, jak ulepszyć inicjatywę. W ten sposób może pomóc w jeszcze lepszym wykorzystaniu zasobów w przyszłości.

Ewaluacje pomagają budować silniejszą bazę dowodową dla inicjatyw PVE/CVE/Derad.

Ewaluacja oparta na dowodach jest nieodzowną częścią budowania praktyk opartych na dowodach – innymi słowy, inicjatyw, które zostały zaprojektowane w oparciu o najlepszą dostępną wiedzę na temat radykalizacji i sposobów jej zapobiegania. Obecnie wiedza naukowa na temat radykalizacji postaw i jej zapobiegania jest nadal ograniczona. Nadal nie jest jasne, co działa i w jakich warunkach w obszarze PVE/CVE/Derad. Ewaluacje pomogą nam dowiedzieć się więcej na ten temat, zwłaszcza gdy wyniki zostaną upublicznione, umożliwiając badaczom, decydentom i praktykom wykorzystanie ich w swojej pracy.

4. KIEDY PLANOWAĆ I PRZEPROWADZAĆ EWALUACJĘ

Nie można zacząć myśleć o przeprowadzeniu ewaluacji zbyt wcześnie. Najlepiej byłoby, gdyby plan ewaluacji został opracowany wraz z samą inicjatywą.

Najlepszym momentem na rozpoczęcie myślenia o tym, kiedy i jak ewaluować inicjatywę, jest etap jej planowania. Tylko w ten sposób możliwe jest zaprojektowanie praktyk gromadzenia danych i monitorowania, tak aby wszystkie niezbędne dowody były dostępne, gdy nadejdzie czas na ewaluację. Możliwe jest przeprowadzenie ewaluacji, które nie były pierwotnie planowane, ale będzie istniało wiele innych ograniczeń dotyczących tego, co dokładnie można ewaluować i w jaki sposób (więcej informacji na ten temat można znaleźć w INDEED e-podręczniku 2 “Jak projektować inicjatywy w obszarze zapobiegania i zwalczania brutalnego ekstremizmu oraz deradykalizacji i ich ewaluacja zgodnie z zasadami praktyki opartej na dowodach naukowych”).

WSKAZÓWKA:

W idealnej sytuacji ewaluacja jest planowana jako część procesu projektowania założeń inicjatywy.

Innym powodem, dla którego warto zacząć myśleć o ewaluacji na etapie planowania inicjatywy, jest to, że można ją przeprowadzać przez cały czas, od wczesnych etapów inicjatywy aż do jej zakończenia.

Na etapie planowania inicjatywy można ewaluować plan jej wdrożenia i założenia leżące u jego podstaw. Ten rodzaj ewaluacji nazywany jest ewaluacją formatywną. Jeśli inicjatywa jest najpierw wypróbowywana jako pilotaż, możliwa jest ewaluacja pilota. Ten rodzaj ewaluacji, który jest przeprowadzany przed przyjęciem ostatecznej wersji inicjatywy, jest czasami nazywany ewaluacją ex-ante.

Podczas wdrażania inicjatywy można ewaluować, jak przebiega jej realizacja i czy działa ona zgodnie z zamierzeniami. Ten rodzaj ewaluacji nazywany jest ewaluacją procesu. Ewaluacja może wskazywać na słabe punkty i sposoby ulepszenia inicjatywy. Gdy wdrażanie inicjatywy trwa już od jakiegoś czasu, możliwe jest również pierwsze spojrzenie na jej krótkoterminowe wyniki.

Po zakończeniu inicjatywy można przeprowadzić ewaluację, aby dowiedzieć się, czy osiągnęła ona pożądane cele i jak trwały był jej wpływ w perspektywie długoterminowej. Ten rodzaj ewaluacji nazywany jest ewaluacją wyników. Może to być pomocne w planowaniu nowych inicjatyw i może wnieść znaczący wkład do wciąż dość ograniczonej wiedzy na temat skuteczności inicjatyw PVE/CVE/Derad.

WSKAZÓWKA:

W INDEED E-podręczniku 2 “Jak projektować inicjatywy w obszarze zapobiegania i zwalczania brutalnego ekstremizmu oraz deradykalizacji i ich ewaluacja zgodnie z zasadami praktyki opartej na dowodach naukowych” można znaleźć instrukcje dotyczące tego, jak włączyć ewaluację do planowania inicjatywy od samego początku.

5. KTO POWINIEN PROWADZIĆ EWALUACJĘ?

Ewaluacja wymaga zaangażowania szeregu odpowiednich osób i określenia ich ról. Każda ewaluacja wymaga oczywiście ewaluatora, ale wielu interesariuszy powinno być również aktywnie zaangażowanych.

Podejście do ewaluacji oparte na dowodach wymaga starannego wyboru ewaluatora. Ważne jest również, aby zdecydować i określić, w jaki dokładnie sposób interesariusze będą zaangażowani, jakie będą ich relacje z ewaluatorem i jak wszyscy będą współpracować.

5.1 WYBÓR EWALUATORA

Ewaluacja może być przeprowadzona przez ewaluatora zewnętrznego lub wewnętrznego. Ewaluatorem może być pojedyncza osoba, ale może to być również zespół ekspertów ds. ewaluacji.

Zewnętrzny ewaluator to osoba, która nie odgrywa roli w danej inicjatywie ani nie ma z nią znaczących relacji. Zewnętrzni ewaluatorzy są zazwyczaj konsultantami lub badaczami akademickimi.

Ewaluator wewnętrzny to osoba, która jest obecnie częścią inicjatywy lub organizacji/institucji za nią odpowiedzialnej.

To, czy preferowany jest ewaluator zewnętrzny czy wewnętrzny, zależy od sytuacji. Kluczowe kwestie, które należy wziąć pod uwagę są następujące:

Tabela 1: Czynniki do rozważenia przy wyborze ewaluatora

Doświadczenie w ewaluacji	Ewaluator powinien dobrze znać projekty ewaluacyjne i odpowiednie metody. Cenne jest wcześniejsze doświadczenie w przeprowadzaniu ewaluacji.
Wiedza z zakresu PVE/CVE/Derad	Ewaluator powinien dobrze rozumieć obszar PVE/CVE/Derad w kontekście polityki i rodzajów wdrażanych inicjatyw.
Znajomość inicjatywy i jej kontekstu	Ewaluator powinien znać kontekst, w którym wdrażana jest inicjatywa, a także samą inicjatywę.
Bezstronność i konflikty interesów	Ewaluator powinien być w stanie przeanalizować inicjatywę w sposób bezstronny, a zatem nie powinien mieć konfliktu interesów z ewaluacją lub inicjatywą.

Dostęp do danych	Ewaluator powinien mieć dostęp do wszystkich danych potrzebnych do ewaluacji (lub być w stanie je zebrać).
Koszty/zasoby i dostępność	Ewaluator powinien dysponować wystarczającymi zasobami i czasem na wykonanie zadania.
Zaufanie	Ewaluator powinien być w stanie zdobyć zaufanie osób, których współpraca jest niezbędna do przeprowadzenia ewaluacji.
Wykorzystanie	Ewaluator powinien posiadać wiarygodność i umiejętności komunikacyjne, które utrudnią drogę do wykorzystania wyników.

Tradycyjnie, korzystanie z usług zewnętrznego ewaluatora jest przedstawiane jako preferowana opcja, ponieważ uważa się, że ewaluacja jest bardziej bezstronna i obiektywna. Istnieją jednak również względy, które przemawiają na korzyść ewaluatora wewnętrznego. Na przykład ewaluator wewnętrzny często lepiej zna inicjatywę i kontekst, może mieć lepszy dostęp do danych i może być w stanie lepiej budować zaufanie z kluczowymi interesariuszami. Uważa się również, że istnieje większe prawdopodobieństwo wykorzystania wyników ewaluacji, jeśli jest ona przeprowadzana przez ewaluatora wewnętrznego.

Co do zasady, zewnętrzny ewaluator jest preferowanym wyborem, jeśli celem jest ewaluacja skuteczności inicjatywy (ewaluacja wyników) i/lub jeśli wyniki ewaluacji będą miały znaczący wpływ na przyszłość inicjatywy. Jeśli celem ewaluacji jest zrozumienie, w jaki sposób inicjatywa została wdrożona (ewaluacja procesu) i/lub jest przeprowadzana w celach edukacyjnych, ewaluacja wewnętrzna może być również rozwiązaniem.

5.2. ZAANGAŻOWANIE INTERESARIUSZY

Ewaluacja oparta na dowodach wymaga starannego uwzględnienia potrzeb, wartości i okoliczności interesariuszy na każdym etapie procesu ewaluacji. Z definicji promuje więc podejście do ewaluacji zorientowane na interesariuszy. Takie podejście może z kolei przybierać różne formy, w tym ewaluacji opartej na współpracy, partycypacji lub upodmiotowieniu.

W **ewaluacji opartej na współpracy** ewaluator nawiązuje stałą współpracę z interesariuszami w trakcie całego procesu ewaluacji, pozostając jednocześnie odpowiedzialnym za postępowanie. Taka ewaluacja oparta na współpracy może pomóc ewaluatorowi w lepszym zrozumieniu i reagowaniu na potrzeby, wartości i okoliczności interesariuszy na różnych etapach procesu ewaluacji, w tym na etapie przygotowania, projektowania, wdrażania i wykorzystania.

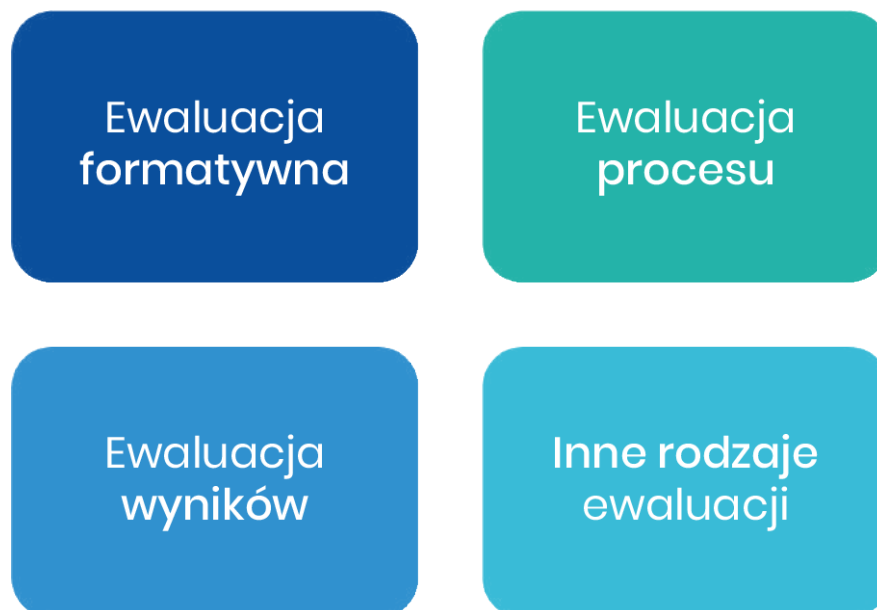
W **ewaluacji partycypacyjnej** ewaluator i interesariusze wspólnie dzielą się kontrolą nad procesem ewaluacji. Takie podejście może obejmować wspólne podejmowanie decyzji dotyczących celów ewaluacji, projektowania i procesów gromadzenia danych, a także wspólne wdrażanie i wykorzystywanie ewaluacji. Proces ten pozwala

interesariuszom nie tylko wyrazić swoje potrzeby i wartości, ale także aktywnie włączyć je w proces ewaluacji poprzez procedury współprojektowania.

W ewaluacji wzmacniającej ewaluator traktuje interesariuszy (np. personel inicjatywy, uczestników) jako kontrolujących proces ewaluacji, jednocześnie przyjmując rolę trenera lub krytycznego przyjaciela. W tego typu ewaluacji interesariusze są ostatecznie odpowiedzialni za podejmowanie krytycznych decyzji (na przykład dotyczących celów ewaluacji, projektu i gromadzenia danych). Prowadzą oni również i pozostają pod kontrolą działań wdrożeniowych i następnych. Ewaluacja empowermentowa nie tylko wymaga od interesariuszy wyrażenia i zintegrowania ich potrzeb, wartości i okoliczności, ale także przejęcia pełnej odpowiedzialności za proces ewaluacji.

Ewaluacje oparte na współpracy, partycypacji i upodmiotowieniu odzwierciedlają różne formy zaangażowania interesariuszy w proces ewaluacji. Podczas gdy podejścia te różnią się znacznie rolą, jaką przypisują interesariuszom, wszystkie mogą być wykorzystane do wzmocnienia integracji potrzeb, wartości i okoliczności interesariuszy na każdym etapie procesu ewaluacji. Każde z nich w tym względzie obiecuje wzmocnić inkluzywność ewaluacji, wzbudzić zaufanie między ewaluatorem a interesariuszami oraz poprawić refleksję organizacyjną i uczenie się. Jeśli są dobrze wdrożone, wszystkie mogą być odpowiednie do wdrożenia ewaluacji opartej na dowodach.

6. GŁÓWNE RODZAJE EWALUACJI

Istnieją niezliczone rodzaje ewaluacji, które różnią się od siebie pod względem celów, metod, czasu i zakresu. Poniżej przedstawimy trzy główne rodzaje ewaluacji. Wszystkie te typy można wdrożyć przy użyciu opartego na dowodach podejścia do ewaluacji opisanego w INDEED E-podręczniku 2 “Jak projektować inicjatywy w obszarze zapobiegania i zwalczania brutalnego ekstremizmu oraz deradykalizacji i ich ewaluacja zgodnie z zasadami praktyki opartej na dowodach naukowych” i przy użyciu narzędzia ewaluacji INDEED.

6.1 EWALUACJA FORMATYWNA

Ewaluacja formatywna jest zwykle przeprowadzana jako część procesu planowania przed rozpoczęciem wdrażania, ale może być również przeprowadzana w przypadku trwających inicjatyw, gdy są one ponownie przeformułowywane. Jest to sposób na ewaluację założeń lub planu inicjatywy.

Ewaluacja formatywna polega na systematycznym przyjrzeniu się (planowanej) inicjatywie – temu, do czego zmierza, w jaki sposób jej cele mają zostać osiągnięte i na jakich założeniach się opiera. Może pokazać, czy można oczekiwać, że plan wdrożenia inicjatywy zapewni zamierzone wyniki i jak można go ulepszyć.

Ewaluacja formatywna może również przybrać formę pilotażowego wdrożenia planowanej inicjatywy, co pozwoli na przetestowanie zaprogramowanego zadania i działań oraz sprawdzenie ich poprawności i skuteczności.

Jeśli chodzi o metody i dane, publikacje naukowe na temat radykalizacji i deradykalizacji mogą być wykorzystane do ewaluacji, czy założenia inicjatywy są poparte istniejącymi dowodami. Inną powszechną metodą jest przeprowadzanie wywiadów i ankiet wśród kluczowych interesariuszy w celu zebrania ich opinii na temat planu inicjatywy. Może to również obejmować gromadzenie i analizowanie danych na temat kontekstu inicjatywy, aby sprawdzić, czy spełnia ona potrzeby, które ma zaspokoić.

Typowe pytania, na które może odpowiedzieć ewaluacja formatywna to:

- Czy plan inicjatywy opiera się na solidnych założeniach dotyczących radykalizacji postaw i sposobów jej zapobiegania?
- Jakie rodzaje działań należy wdrożyć?
- Czy plan inicjatywy spełnia potrzeby, które ma ona zaspokoić?
- Czy wdrożenie pilotażowe działa tak, jak powinno?

3 PRZYKŁAD EWALUACJI FORMATYWNEJ PROGRAMU "ROZUMIEM=SZANUJ"

Inicjatywa: "ROZUMIEM=SZANUJĘ" to program edukacyjny na rzecz przeciwdziałania radykalizacji prowadzącej do dyskryminacji i mowy nienawiści, opracowany przez dr Marzenę Kordaczuk-Wąs i wdrożony przez Polską Platformę Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Cele i grupa docelowa: Celem inicjatywy jest promowanie zachowań wolnych od wszelkich form radykalizmu, dyskryminacji i mowy nienawiści wśród uczniów i nauczycieli szkół średnich oraz rodziców i w społeczności lokalnej.

Działania: Zajęcia edukacyjne (warsztaty, dyskusje, dni tematyczne), trening umiejętności życiowych (psychologicznych i społecznych, radzenie sobie ze stresem i agresją, budowanie samokontroli) oraz zajęcia w czasie wolnym.

Ewaluator: Ewaluator zewnętrzny (badacz akademicki)

Cel ewaluacji: Ewaluacja formatywna została przeprowadzona w trakcie i po zakończeniu pilotażowego wdrożenia inicjatywy. Celem było ustalenie, czy inicjatywa została wdrożona prawidłowo i skutecznie. Ewaluacja dotyczyła również podstawowych założeń i planu wdrożenia.

Metody: Wywiady z zespołem wdrażającym program i przedstawicielami szkół

Wyniki: Inicjatywa została ogólnie uznana za dobrze zaplanowaną i realistyczną. W ramach ewaluacji sformułowano pewne zalecenia dotyczące tego, w jaki sposób można ulepszyć jej treść i organizację.

Więcej informacji: Polska Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego. "ROZUMIEM=SZANUJĘ" (w języku polskim i angielskim).

6.2 EWALUACJA PROCESU

Ewaluacja procesu sprawdza, jak inicjatywa działa w praktyce. Zwykle przeprowadza się ją w celu sprawdzenia, czy inicjatywa jest wdrażana zgodnie z pierwotnym planem i aby dowiedzieć się, jak można ją ulepszyć. Może koncentrować się na różnych aspektach wdrożenia i może dostarczyć wielu przydatnych informacji, które mogą pomóc w ulepszeniu inicjatywy w przyszłości.

Aby przeprowadzić ewaluację procesu, konieczne jest posiadanie danych na temat planu wdrożenia inicjatywy i faktycznego wdrożenia inicjatywy. Plan wdrożenia inicjatywy, wraz z dyskusjami z kluczowymi interesariuszami, określa kryteria, na podstawie których należy ewaluować wdrożenie. Kryteria te mogą obejmować na przykład liczbę zorganizowanych kursów szkoleniowych lub wydarzeń albo wskaźnik uczestnictwa w kursach szkoleniowych lub wydarzeniach. Kryteria nie muszą być mierzalne w liczbach; mogą również obejmować na przykład zadowolenie uczestników z programu i ich opinie na jego temat lub współpracę między różnymi partnerami zaangażowanymi w realizację inicjatywy.

Typowe pytania, na które może odpowiedzieć ewaluacja procesu to:

- Jak przebiega wdrażanie inicjatywy?
- Czy inicjatywa (lub niektóre z jej działań) jest realizowana zgodnie z planem?
- W jakim stopniu inicjatywa dotarła do grupy docelowej?
- Jak uczestnicy odbierają inicjatywę?
- W jaki sposób kluczowi interesariusze współpracują, aby osiągnąć cele?
- W jakim stopniu kluczowi interesariusze są zaangażowani w inicjatywę?
- Czy wystąpiły jakieś przeszkody podczas wdrażania inicjatywy?

4 EWALUACJA PROCESU PRACY WIELU AGENCJI (MAW) W BELGII, HOLANDII I NIEMCZACH

Inicjatywa: Multi Agency Working (MAW) w Belgii, Holandii i Niemczech. Te wieloagencyjne platformy zostały utworzone w celu zapobiegania radykalizacji postaw i brutalnemu ekstremizmowi.

Ewaluator: Ewaluator zewnętrzny (badacze akademicki z IRCP, Uniwersytet w Gandawie)

Cel ewaluacji: Ewaluacja przyjęła formę (realistycznej) ewaluacji procesu, której celem było ustalenie „co działa w jakich warunkach”. Przeanalizowano wdrożenie podejścia wieloagencyjnego i sposób współpracy różnych zaangażowanych agencji. Miało to na celu zidentyfikowanie obszarów wymagających poprawy i zrozumienie funkcjonowania mechanizmu.

Metody gromadzenia danych:

Systematyczny przegląd literatury – wykorzystany do ustalenia wskaźników ewaluacji.

Badania terenowe w jednym mieście na kraj, w tym obserwacja uczestnicząca podczas spotkań MAW, częściowo ustrukturyzowane wywiady z różnymi uczestnikami i grupy fokusowe w celu zbadania brakujących elementów.

Metody analizy danych: Dane jakościowe uzyskane z częściowo ustrukturyzowanych wywiadów zostały przeanalizowane przy użyciu ram SWOT (mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia) w celu zidentyfikowania wewnętrznych mocnych i słabych stron oraz zewnętrznych szans i zagrożeń MAW. Dane jakościowe pochodzące zarówno z obserwacji, jak i wywiadów zostały przetestowane pod kątem wskaźników procesu opracowanych podczas systematycznego przeglądu literatury.

Wyniki: Najważniejszym czynnikiem dobrej współpracy wielu agencji było zaufanie. We wszystkich analizowanych krajach występowały problemy z tajemnicą zawodową i tajemnicą śledztwa, a także niedoborem zasobów ludzkich. Rola koordynatora struktury MAW okazała się bardzo ważna. Pandemia, zmiany społeczne i nowe formy radykalizacji postrzegane były jako zagrożenie zewnętrzne. W ramach wyników i zaleceń ewaluacji opracowano internetowe narzędzie samoewaluacji dla lokalnych praktyków (<https://emmascan.eu/>).

Więcej informacji: Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (red.). (2022). Ewaluacja i mentoring wieloagencyjnego podejścia do gwałtownej radykalizacji postaw w Belgii, Holandii i Niemczech. Antwerpen: Maklu.

6.3 EWALUACJA WYNIKÓW

Ewaluacja wyników mierzy **efekty** inicjatywy. Jest to powszechny sposób na określenie, czy inicjatywa spełniła swoje cele i przyniosła zamierzone rezultaty. Podobnie jak w przypadku ewaluacji procesu, muszą istnieć ustalone kryteria pomiaru skuteczności inicjatywy. Często konieczne jest również posiadanie informacji o sytuacji przed rozpoczęciem wdrażania inicjatywy.

Ewaluację wyników można przeprowadzić na kilka sposobów, w zależności od jej celów. Jeśli ewaluacja dotyczy tego, w jaki sposób uczestnicy doświadczają wyników inicjatywy lub jak duże zmiany spowodowała inicjatywa, często najlepszym wyborem są metody jakościowe (np. wywiady, ankiety). Jeśli celem jest udowodnienie, że zamierzony rezultat jest spowodowany przez inicjatywę, metody ilościowe mogą być wykorzystane do zbadania, jakie skutki i jak duże miała interwencja oraz która cecha lub wymiar interwencji wydaje się być najbardziej korzystna. W zależności od zastosowanej metody, poziom dowodów ilościowej ewaluacji wyników jest różny (tj. jak wiarygodne są wnioski, które można na ich podstawie wyciągnąć). Najsilniejsze dowody uzyskuje się w randomizowanych badaniach kontrolnych.

Należy zauważyć, że ilościowe i jakościowe metody ewaluacji wzajemnie się uzupełniają. Jednak jedna nie może zastąpić drugiej. Metody jakościowe nie mogą wyciągać wniosków przyczynowych na temat skutków interwencji. Z drugiej strony, metody ilościowe zazwyczaj nie pozwalają na zbadanie, jakie są doświadczenia poszczególnych osób w związku z ewaluowaną inicjatywą.

Typowe pytania, na które może odpowiedzieć ewaluacja wyników to:

- Jakie efekty przyniosła ta inicjatywa?
- Czy inicjatywa osiągnęła swoje cele i wyniki?
- W jakim stopniu grupa docelowa doświadczyła zmian w swojej wiedzy, umiejętnościach, postawach i zachowaniu po wzięciu udziału w inicjatywie? Jak wypada to w porównaniu ze zmianami zaobserwowanymi wśród osób, które nie uczestniczyły w inicjatywie?
- Czy wystąpiły jakieś niezamierzone skutki dla grupy docelowej lub kontekstu?

5 EWALUACJA WYNIKÓW INICJATYWY AGGREDI W HELSINKACH, FINLANDIA

Inicjatywa: Aggredi

Cele inicjatywy i grupa docelowa: Aggredi to inicjatywa prowadzona przez organizację pozarządową (HelsinkiMissio), której celem jest ograniczenie recydywy wśród przestępców w wieku 18–49 lat skazanych za przemoc uliczną. Oferuje mentoring i praktyczną pomoc w celu wspierania reintegracji ze społeczeństwem.

Ewaluatorzy: Naukowcy z Narodowego Instytutu Badań Polityki Prawnej w Finlandii.

Cel ewaluacji: Dowiedzieć się, czy inicjatywa zdołała ograniczyć recydywę wśród swoich klientów.

Metoda: Badanie ilościowe, w którym porównano recydywę między 1) klientami, którzy ukończyli program Aggredi, 2) klientami, którzy uczestniczyli w programie, ale zrezygnowali, 3) przestępcami, którym zaproponowano udział, ale odmówili, oraz 4) grupą porównawczą podobnych przestępców bez kontaktu z Aggredi.

Wyniki: Ewaluacja wykazała znacznie niższy poziom recydywy wśród osób, które ukończyły program, w porównaniu z tymi, które z niego zrezygnowały. Wykazano również, że im dłużej dana osoba uczestniczyła w programie, tym niższy był poziom recydywy. Trudności metodologiczne sprawiły, że trudno było jednoznacznie udowodnić, że zaobserwowany niższy poziom recydywy był spowodowany uczestnictwem w programie.

Więcej informacji: [Sprawozdanie z ewaluacji programu Aggredi](#) (w języku fińskim).

6.4 INNE RODZAJE EWALUACJI

Oprócz wyżej wymienionych trzech ogólnych typów, często wspomina się o wielu bardziej szczegółowych typach ewaluacji. Poniżej znajduje się kilka przykładów:

Ewaluacja ekonomiczna

Ewaluacja ekonomiczna jest przydatna do badania związku między **kosztami** a **skutecznością** inicjatywy. Na przykład bardzo skuteczna inicjatywa może być bardzo kosztowna, a zatem niepraktyczna do wdrożenia, lub inicjatywa może mieć niski koszt, ale może być nieskuteczna.

Ta forma ewaluacji jest najczęściej wykorzystywana przez fundatorów, aby zobaczyć, jaką wartość finansową ma dana inicjatywa, a także przez decydentów w celu zidentyfikowania i porównania kosztów różnych inicjatyw. Ponadto administratorzy i realizatorzy inicjatywy mogą zmodyfikować interwencję, jeśli generuje ona zbyt wiele wydatków.

Typowe pytania, na które mogą odpowiedzieć ewaluacje ekonomiczne to:

- Jakie zasoby są wykorzystywane w ramach inicjatywy?
- Jak wykorzystywane są zasoby?
- Jak koszty przekładają się na wyniki?

Realistyczna ewaluacja

Realistyczna ewaluacja jest rodzajem ewaluacji, która koncentruje się na “jak” i “dlaczego” wyników inicjatywy poprzez identyfikację **podstawowych mechanizmów, które powodują, że inicjatywy przynoszą określone wyniki**. Jest to szczególnie przydatne do zrozumienia, w jaki sposób inicjatywa działa w różnych kontekstach i na jakich warunkach, ponieważ stara się wyjaśnić, dlaczego inicjatywa działa dla niektórych, a dla innych nie.

Typowe pytania, na które mogą odpowiedzieć realistyczne ewaluacje to:

- Jakie czynniki kontekstowe wpływają na skuteczność inicjatywy?
- Jakie strategie inicjatywy są najskuteczniejsze?
- Jakie działania mają największy wpływ?
- Jakie czynniki sprawiają, że inicjatywa odnosi sukces w pewnych kontekstach, a w innych nie?

Ewaluacja wykorzystania

Ewaluacja skoncentrowana na wykorzystaniu opiera się na założeniu, że **wyniki ewaluacji muszą być użyteczne dla jej głównych docelowych użytkowników, a wnioski** powinny zostać wykorzystane. Z tego powodu ten rodzaj ewaluacji powinien być zaprojektowany tak, aby wyniki były wykorzystywane, a zaangażowanie użytkowników ewaluacji jest wymagane od etapu planowania ewaluacji.

Ewaluacja ta może być stosowana w połączeniu z wcześniej opisanymi ewaluacjami formatywnymi, procesu i wyników oraz różnymi metodami w zależności od potrzeb zamierzonych użytkowników. Metoda będzie zależeć od danych, które są potrzebne do odpowiedzi na kluczowe pytania ewaluacyjne i najbardziej odpowiedniej metody dostarczenia tych wyników.

Ewaluacja oparta na celach

Ewaluacja oparta na celach mierzy, czy inicjatywa postępuje **w kierunku zestawu celów**, które są SMART (konkretne, mierzalne, osiągalne, istotne i terminowe). Ewaluacja ta jest wykorzystywana przez fundatorów lub realizatorów inicjatywy do wykazania, że inicjatywa zmierza w kierunku celów uzgodnionych na etapie planowania inicjatywy. Ustalone cele nie są kwestionowane.

Typowe pytania, na które mogą odpowiedzieć ewaluacje oparte na celach to:

- Czy inicjatywa osiągnęła swoje cele i założenia?
- Czy cele zostały osiągnięte w wyniku inicjatywy, czy z powodu innych czynników zewnętrznych?

Ewaluacja “wolna od celów”

Ewaluacja “wolna od celów” bada wyniki inicjatywy bez skupiania się na jakimkolwiek pojedynczym celu. Ewaluator nie zna nawet celów i założeń inicjatywy. Ewaluacja analizuje wyniki i efekty inicjatywy bez kierowania się jakimkolwiek określonym z góry celem. W ten sposób ewaluator nie jest stronniczy ani nie wpływają na niego żadne oczekiwania. Ewaluator musi być osobą z zewnątrz i nie może być zaznajomiony z organizacją lub inicjatywą.

Ewaluacja “wolna od celów” analizuje niezamierzone wyniki i zmiany spowodowane przez inicjatywę, a także może identyfikować pozytywne i negatywne skutki uboczne. Jest stosowana, gdy inicjatywa wymaga pracy w złożonym środowisku, a cele są niejasne.

Typowe pytania, na które mogą odpowiedzieć ewaluacje “wolne od celów”, to:

- Jakie wyniki przyniosła ta inicjatywa?
- Czy wyniki można przypisać inicjatywie?
- Czy efekty są pozytywne czy negatywne?

6.5. ŁĄCZENIE RODZAJÓW EWALUACJI

Możliwe jest połączenie różnych rodzajów ewaluacji w ramach jednego procesu. Wymaga to większych zasobów, ale może również przynieść bardziej użyteczne i bogatsze wyniki. Dość powszechne jest łączenie ewaluacji wyników i ewaluacji procesu, co może być pomocne zwłaszcza w przypadku poszukiwania wyjaśnienia, dlaczego dana inicjatywa przyniosła lub nie przyniosła pożądanych efektów. Połączenie ewaluacji procesu i wyników może pomóc w określeniu, na przykład, w jakim stopniu niepowodzenie w osiągnięciu pożądanego rezultatu było spowodowane słabym wdrożeniem lub słabościami w jego projekcie.

Dowiedz się więcej

Więcej informacji na temat ewaluacji formatywnej, ewaluacji procesu i ewaluacji wyników:

- Zestaw narzędzi do ewaluacji. [Rodzaje ewaluacji](#).
- BetterEvaluation. [Czym jest ewaluacja?](#)
- James Bell Associates. (2018). [Zestaw narzędzi do ewaluacji formatywnej: Przewodnik krok po kroku i zasoby do ewaluacji wdrażania programu i wczesnych wyników](#). Waszyngton, DC: Biuro ds. Dzieci, Administracja ds. Dzieci i Rodzin, Departament Zdrowia i Usług Społecznych Stanów Zjednoczonych.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Wnioski wyciągnięte z formatywnych ewaluacji programów przeciwdziałania brutalnemu ekstremizmowi (CVE) prowadzonych przez kanadyjską policję. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).

Więcej informacji na temat innych rodzajów ewaluacji:

- Ewaluacja MEASURE. [Ewaluacja ekonomiczna](#).
- WHO. [Ewaluacje ekonomiczne](#).
- BetterEvaluation. [Realistyczna ewaluacja](#).
- BetterEvaluation. [Ewaluacja skoncentrowana na wykorzystaniu](#).
- Patton, M. Q. (2008). *Ewaluacja skoncentrowana na wykorzystaniu* (4th ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Ewaluacja wolna od celów: Kierunek ewaluacji fundacji. *The Foundation Review*, 5(4).

7. PROJEKTOWANIE I METODY EWALUACJI

Ewaluacja wymaga podejmowania wielu decyzji i wyborów. Jedną z kluczowych decyzji podczas przeprowadzania ewaluacji jest wybór odpowiedniego sposobu projektowania i metod ewaluacji. Typ ewaluacji nadaje kierunek ewaluacji, ale nie definiuje jeszcze, w jaki sposób zostanie ona przeprowadzona. Proces projektowania ewaluacji określa ogólną strukturę i zakres ewaluacji. Metody ewaluacji uzupełniają go, określając, w jaki sposób dane będą gromadzone i analizowane (patrz Tabela 2).

Tabela 2: Kluczowe decyzje w planowaniu ewaluacji

Typ ewaluacji	
Wybrany na podstawie celów ewaluacji Formatywna, procesu, wyników, itp.	
Projektowanie ewaluacji	
Określa zakres i strukturę ewaluacji	
Metody gromadzenia danych	Metody analizy danych
Jakiego rodzaju dane będą wykorzystywane i w jaki sposób będą gromadzone?	W jaki sposób zebrane dane są analizowane w celu wyciągnięcia wniosków?

To, który sposób projektowania i metody ewaluacji są najbardziej odpowiednie, zależy od celów, zakresu i zasobów dostępnych na potrzeby ewaluacji. Niniejszy rozdział zawiera krótki przegląd niektórych typowych podejść do projektowania ewaluacji oraz metod gromadzenia i analizy danych.

7.1 PROJEKTOWANIE EWALUACJI

Proces projektowania ewaluacji wyjaśnia **podstawową strukturę ewaluacji**. Określa na przykład, czy ewaluacja będzie koncentrować się na analizie sytuacji w jednym momencie, czy też będzie obejmować porównanie w różnych okresach. Inną kluczową decyzją jest to, czy ewaluacja skupi się wyłącznie na samej inicjatywie, czy też wykorzystane zostaną grupy porównawcze.

Niektóre plany ewaluacyjne są raczej łatwe do wdrożenia, podczas gdy inne wymagają bardziej profesjonalnej wiedzy i dogłębnej znajomości metod naukowych. Ta sekcja przedstawia niektóre z najczęściej używanych podejść ewaluacyjnych, od mniej wymagających do bardziej wymagających.

Podjęcie oparte na studium przypadku

Ewaluacja wykorzystująca studium przypadku gromadzi **dogłębne informacje na temat niewielkiej liczby przypadków** (na przykład kilku uczestników inicjatywy). Mogą one dostarczyć szczegółowej i bogatej wiedzy na temat działania i (niezamierzonych) konsekwencji inicjatywy. Ważne jest, aby pamiętać, że studia przypadków mają również pewne istotne ograniczenia. **Wyniki uzyskane w ramach studium przypadku nie są zazwyczaj reprezentatywne ani możliwe do uogólnienia.** Rzadko można stwierdzić, czy doświadczenia niewielkiej liczby uczestników, z którymi przeprowadzono wywiady na potrzeby ewaluacji, odzwierciedlają ogólne doświadczenia uczestników inicjatyw.

Studium przypadku jest **szczególnie przydatne, gdy dostęp do danych jest ograniczony**. Czasami studium przypadku może być jedyną dostępną metodą ewaluacji. Studia przypadków są również bardzo przydatne do formułowania hipotez i pytań ewaluacyjnych, które można później zbadać za pomocą bardziej złożonych projektów ewaluacyjnych. Oferując głębszy wgląd w funkcjonowanie inicjatywy, mogą być również dobrym dodatkiem do ewaluacji, które w innym przypadku wykorzystują metody ilościowe i wskaźniki liczbowe.

6 PRZYKŁAD PODEJŚCIA OPARTEGO NA STUDIUM PRZYPADKU

Cherney i Belton (2020) zdecydowali się na studium przypadku w celu zbadania programu reintegracji społecznej (PRISM). Skupili się tylko na trzech klientach, dla których dostępne były wystarczające dane do zbadania postępów w czasie.

W ramach ewaluacji oceniono wpływ PRISM poprzez zebranie informacji na temat poglądów poszczególnych osób w różnych punktach czasowych. Niezbędne informacje zebrano za pomocą kilku metod gromadzenia danych, w tym wywiadów z personelem PRISM i samymi osobami, przeglądu raportów z postępów wypełnionych przez psychologów PRISM oraz notatek z przypadków klientów opracowanych przez personel PRISM. Do analizy danych wykorzystano jakościową analizę treści. Wyniki pokazały, gdzie każdy klient poczynił postępy i gdzie należy wprowadzić ulepszenia.

Więcej informacji: Cherney, A., & Belton, E. (2020). Ewaluacja wyników interwencji skierowanych do zradzalizowanych przestępców: Testowanie prointegracyjnego modelu wycofywania się ekstremistów jako narzędzia ewaluacji. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.

Podjęcie oparte na badaniu przekrojowym

Ewaluacja wykorzystująca badanie przekrojowe gromadzi dane od jak największej liczby osób (na przykład osób wdrażających lub uczestniczących w inicjatywie) w jednym konkretnym momencie i zazwyczaj przy użyciu ankiety. Korzystanie z takiego podejścia umożliwia gromadzenie danych z dużej puli podmiotów i porównywanie różnic między grupami. Na przykład możliwe jest przeanalizowanie, czy osoby, które uczestniczyły w inicjatywie, różnią się od innych uczestników badania w odniesieniu do niektórych aspektów związanych z celami inicjatywy (np. postaw lub zachowań).

W związku z tym badanie przekrojowe może **stworzyć użyteczną „migawkę” działania inicjatywy, jej odbioru lub potencjalnych skutków**. Jest to szczególnie przydatne w przypadku ewaluacji procesów. Jeśli chodzi o ewaluację wyników, nie jest to idealna opcja. Wynika to z faktu, że krótkie ramy czasowe utrudniają ocenę efektów, a brak

grupy kontrolnej ogranicza zdolność ewaluacji do ustalenia związku przyczynowego między inicjatywą a jej efektami. Ponadto, różnice między osobami narażonymi na inicjatywę a innymi uczestnikami badania mogą być również spowodowane czynnikami innymi niż inicjatywa i jej efekty (tj. błąd selekcji). Osoby uczestniczące w inicjatywie prawdopodobnie różnią się od innych na wiele sposobów, co może być niemożliwe do uwzględnienia w badaniach.

7 PRZYKŁAD PODEJŚCIA OPARTEGO NA BADANIU PRZEKROJOWYM

Dunn i in. zewalutowali strategię australijskiej policji NSW w zakresie przeciwdziałania radykalizacji, która obejmowała inicjatywę zaangażowania społeczności muzułmańskiej w Sydney. Ewaluatorami byli badacze akademicki, którzy współpracowali z wewnętrznym personelem policji NSW. Inicjatywa została zewalutowana poprzez analizę danych z jednorazowej ankiety przeprowadzonej wśród członków społeczności, do których skierowana była inicjatywa. Za pomocą ankiety zebrano dane na temat świadomości muzułmanów w Sydney na temat inicjatywy zaangażowania społeczności policji NSW i ich ekspozycji na tę inicjatywę, a także zaufania, współpracy i postrzegania policji NSW.

Badanie wykazało, że inicjatywie udało się nawiązać bezpośredni kontakt ze społecznością, trwale relacje i silną świadomość społeczną. Respondenci zalecili zwiększenie kontaktu, poprawę widoczności i wzmocnienie partnerstw.

Więcej informacji: Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Czy można wykorzystać community policing do walki z terroryzmem? Dowody z NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.

Podejście oparte na dłuższej perspektywie czasowej

Podejście to jest zwykle wykorzystywane do **ewaluacji efektów inicjatywy w czasie**. W najbardziej powszechnym typie badania w dłuższej perspektywie czasowej ewaluator zbiera dane od uczestników w dwóch lub wielu punktach czasowych przed i po rozpoczęciu inicjatywy. Przyjęcie takiego podejścia może być potężnym narzędziem do ewaluacji krótko- i długoterminowych skutków inicjatywy, a także jej prawidłowego funkcjonowania. Ponieważ wymaga danych zebranych w różnych punktach w czasie, jego ukończenie wymaga dłuższych ram czasowych. Na podstawie takich badań opartych na dłuższej perspektywie czasowej nie można jednak wyciągać wniosków przyczynowych na temat skuteczności inicjatywy. Kluczowe ograniczenie dotyczy braku wymiaru kontrfaktycznego (niemożność dowiedzenia się, co by się stało, gdyby dana osoba nie uczestniczyła w inicjatywie).

WSKAZÓWKA :

Idealnie byłoby, gdyby ewaluacja z wykorzystaniem podejścia opartego na dłuższej perspektywie czasowej była planowana wraz z samą inicjatywą. Gwarantuje to, że wymagane dane zostaną zebrane we właściwym czasie, a monitorowanie inicjatywy będą wspierać ewaluację.

8 PRZYKŁAD PODEJŚCIA OPARTEGO NA DŁUŻSZEJ PERSPEKTYWIE CZASOWEJ

Badacze akademicki Feddes, Mann i Doosje wykorzystali projekt podłużny do ewaluacji holenderskiego programu treningu odporności. W szkoleniu wzięło udział 46 młodych muzułmanów ze środowisk migracyjnych. Na potrzeby ewaluacji dane zostały zebrane od uczestników programu za pomocą kwestionariusza w czterech punktach czasowych: 1) przed rozpoczęciem szkolenia, 2) po ukończeniu pierwszego modułu, 3) bezpośrednio po zakończeniu szkolenia i 4) trzy miesiące po zakończeniu szkolenia.

Wyniki ewaluacji pokazują, że szkolenie miało pozytywny wpływ na uczestników, zwiększając ich poczucie własnej wartości, empatię i zdolność przewidywania zachowań i reakcji innych ludzi. Ponadto uczestnicy zgłaszali niższe zamiary przemocy i postawy wobec przemocy opartej na ideologii. Wyniki pokazały jednak, że uczestnicy wykazywali wyższy poziom narcyzmu. Ogólnie rzecz biorąc, wyniki pokazały, że wzmocnienie pozycji uczestników, a zwłaszcza zwiększenie ich empatii, stanowi udany trening odporności.

Więcej informacji: Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Zwiększanie poczucia własnej wartości i empatii w celu zapobiegania gwałtownej radykalizacji: podłużna ewaluacja ilościowa treningu odporności skoncentrowanego na nastolatkach o podwójnej tożsamości. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400–411.

Podejście (quasi-)eksperymentalne

Ewaluacja wykorzystująca podejście (quasi-)eksperymentalne **porównuje grupę osób (lub szkół, zakładów karnych, miast itp.), w których wdrożono inicjatywę, z grupą kontrolną, w której ta inicjatywa nie została wdrożona**. Wykorzystanie grupy kontrolnej umożliwia przeanalizowanie, czy zaobserwowana zmiana u uczestników jest rzeczywiście spowodowana inicjatywą, a nie innymi czynnikami.

Grupę kontrolną można utworzyć na różne sposoby. W badaniu eksperymentalnym (zwanym również **randomizowanym badaniem kontrolowanym** lub RCT) uczestnicy są losowo przydzielani do grupy leczonej i kontrolnej. W dziedzinie PVE/CVE taki losowy przydział jest trudny zarówno ze względów praktycznych, jak i etycznych. Z punktu widzenia wnioskowania przyczynowego, randomizowane eksperymenty dostarczają najsilniejszych dowodów na skuteczność inicjatywy.

9 PRZYKŁAD RANDOMIZOWANEGO BADANIA KONTROLOWANEGO

Randomizowane badanie kontrolowane zostało wykorzystane w ewaluacji duńskiego projektu rządowego mającego na celu przeciwdziałanie ekstremistycznym narracjom wśród młodzieży. Ewaluacja została przeprowadzona przez badaczy akademickich Parkera i Lindekilde. Stworzyli oni eksperyment ankietowy, w którym wykorzystano grupy kontrolne i terapeutyczne. Grupa kontrolna nie miała styczności z projektem, a grupa terapeutyczna miała z nim styczność. Uczestnicy z grupy kontrolnej odpowiedzieli na ankietę przed wzięciem udziału w warsztatach z byłymi ekstremistami, podczas gdy uczestnicy z grupy terapeutycznej odpowiedzieli na pytania zaraz po wzięciu udziału w tych samych warsztatach. Aby ewaluować skuteczność inicjatywy pod względem zmniejszenia poparcia dla przemocy politycznej, ewaluatorzy zadawali pośrednie pytania dotyczące przemocy politycznej.

Więcej informacji: Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Zapobieganie ekstremizmowi z ekstremistami: Miecz obosieczny? Analiza wpływu wykorzystywania byłych ekstremistów w duńskich szkołach. *Education Sciences*, 10(4).

Inną alternatywą jest **podejście quasi-eksperymentalne**, w którym grupa kontrolna jest tworzona w inny sposób niż losowa alokacja. Na przykład ewaluator może utworzyć grupę kontrolną, porównując populację w określonym środowisku (np. szkoła, miasto, więzienie), w którym zastosowano inicjatywę, z populacją w porównywalnym środowisku, w którym inicjatywa nie została zastosowana (np. pobliska szkoła, miasto lub więzienie o podobnych cechach).

10 PRZYKŁAD PODEJŚCIA QUASI-EKSPERYMENTALNEGO

Ewaluacja programu Aggredi została przeprowadzona, aby dowiedzieć się, czy inicjatywa zdołała zmniejszyć recydywę swoich klientów. Głównym celem zastosowania quasi-eksperymentalnego projektu było ustalenie, czy inicjatywa zdołała zmniejszyć recydywę poprzez oszacowanie, co stałoby się z osobami, które uczestniczyły w leczeniu, gdyby nie należały do programu Aggredi.

W tym celu przeprowadzono badanie ilościowe, w którym porównano recydywę między trzema grupami terapeutycznymi i grupą kontrolną. Grupy terapeutyczne obejmowały: 1) klienci, którzy ukończyli program Aggredi, 2) klienci, którzy uczestniczyli w programie, ale zrezygnowali oraz 3) przestępcy, którym zaproponowano udział w programie. Dla wszystkich trzech grup istniała grupa porównawcza podobnych przestępców, którzy nie mieli kontaktu z Aggredi.

Podstawowym założeniem było utworzenie grupy porównawczej w celu zmierzenia recydywy w grupie terapeutycznej w stosunku do recydywy w grupie porównawczej, która składała się z osób podobnych do uczestników Aggredi pod względem wieku, płci i przeszłości kryminalnej. Grupa porównawcza została utworzona na podstawie danych z Rejestru Przestępstw i Sankcji Instytutu Badań nad Polityką Prawną.

Więcej informacji: [Raport z ewaluacji programu Aggredi](#) (w języku fińskim).

7.2 METODY GROMADZENIA DANYCH

Założenia (plany) ewaluacyjne zazwyczaj nie zalecają konkretnych metod gromadzenia danych i mogą być łączone z szeregiem metod. W tej sekcji omówiono kilka kluczowych metod gromadzenia danych, które można wykorzystać w ewaluacji.

Systematyczne przeglądy istniejącej dokumentacji

Dobrym punktem wyjścia do gromadzenia danych jest sprawdzenie, **jakiego rodzaju dane są już dostępne na temat inicjatywy**. Odpowiednie istniejące dane obejmują plany wdrożenia inicjatywy, raporty z postępów oraz wszelkie dokumenty wyjaśniające jej cele i teorię zmian. Mogą one również obejmować dane z monitorowania inicjatywy, takie jak rejestry działań i uczestników.

Istniejące dokumenty są pomocne w zrozumieniu celów i planów inicjatywy. Dane z monitoringu mogą być doskonałym źródłem do badań przekrojowych, w których ważne jest posiadanie danych z różnych punktów w czasie, aby obserwować zmiany diachronicznie. W idealnej sytuacji sposoby monitorowania inicjatywy są zaprojektowane od samego początku w celu uzyskania niezbędnych danych do ewaluacji.

Wywiady

Wywiady są powszechnie stosowaną metodą gromadzenia danych w ewaluacji inicjatyw PVE/CVE/Derad. Są one szczególnie pomocne w uzyskaniu **dogłębnych informacji i wglądu we wdrażanie** inicjatywy. Są one często wykorzystywane również do **ewaluacji konkretnych efektów** inicjatywy (takich jak wpływ na poglądy i postawy uczestników).

Wywiady mogą być przeprowadzane na różne sposoby. Mogą być ustrukturyzowane, co oznacza, że wszyscy respondenci odpowiadają na te same pytania. Inną alternatywą jest wywiad częściowo ustrukturyzowany, w którym respondenci są pytani o te same tematy, ale kolejność pytań może się zmieniać, a ankieter może zadawać pytania uzupełniające. Wreszcie, wywiady mogą być nieustrukturyzowane i mieć formę swobodnej rozmowy.

Każdy rodzaj wywiadu ma swoje zalety i wady. Wywiady ustrukturyzowane są najlepsze, gdy ważne jest generowanie łatwo porównywalnych odpowiedzi. Jeśli ważne jest dogłębne zrozumienie percepcji rozmówcy, zwykle lepiej jest skorzystać z wywiadów częściowo ustrukturyzowanych lub nieustrukturyzowanych, ponieważ dają one rozmówcy więcej miejsca na wyjaśnienie swoich poglądów na własnych warunkach.

Grupy fokusowe

Grupy fokusowe to dyskusje z grupą (zazwyczaj od pięciu do dziesięciu) osób na wybrany temat. Mogą one służyć jako **alternatywa dla wywiadów lub je uzupełniać**. Uczestnicy grupy fokusowej mogą reprezentować określoną grupę osób (np. uczestników inicjatywy) lub składać się z różnorodnego zestawu interesariuszy (np. praktyków, którzy wdrażają inicjatywę na różnych poziomach).

Grupy fokusowe mogą być efektywną kosztowo i czasowo alternatywą dla indywidualnych wywiadów pogłębionych. Są one również dobrym sposobem na wydobycie podobieństw i różnic w doświadczeniach związanych z wdrażaniem i efektami inicjatywy.

Ankiety

Ankieta to kolejna alternatywa dla zbierania informacji od wielu respondentów. W ankiecie wiele osób jest proszonych o wypełnienie standardowego kwestionariusza. Ankiety oferują **efektywny pod względem zasobów sposób gromadzenia danych od dużej grupy osób w krótkim czasie**, w celu ewaluacji, na przykład, wpływu inicjatywy na uczestników. Kwestionariusz ankiety może być wypełniany niezależnie lub jako ćwiczenie prowadzone osobiście lub online.

Chociaż ankiety są skutecznym sposobem gromadzenia danych, mają również istotne **ograniczenia**. Bardzo częstym wyzwaniem jest niski wskaźnik odpowiedzi (tylko ograniczona liczba respondentów wypełnia kwestionariusz). Ponadto przydatność ankiety w dużej mierze zależy od tego, jak dobrze skonstruowane są pytania. Ważne jest, aby pytania były jednoznaczne i łatwe do zrozumienia dla respondentów. Zdecydowanie zaleca się zainwestowanie znacznych środków w opracowanie kwestionariusza i przetestowanie go przed użyciem.

Wreszcie, to, co zyskuje się na wydajności i liczbie respondentów, traci się na szczegółowości i głębi. Dane zebrane za pomocą kwestionariusza są często dość ograniczone i powierzchowne, więc jeśli ważne jest zebranie dogłębnej wiedzy, wywiady lub grupy fokusowe są zazwyczaj lepszą alternatywą.

Obserwacje uczestnicząca i nieuczestnicząca

Obserwacja uczestnicząca odnosi się do procesu gromadzenia danych, w którym ewaluator bezpośrednio angażuje się w inicjatywę i bierze udział w jej codziennych działaniach. Obserwacja nieuczestnicząca obejmuje obserwację działań inicjatywy bez aktywnego udziału w nich.

Obserwacje uczestnicząca i nieuczestnicząca **umożliwiają ewaluatorowi doświadczenie wdrażania inicjatywy z pierwszej ręki**. Pozwalają one na szczegółowe zrozumienie codziennych działań inicjatywy, w tym jej wyzwań i (niezamierzonych) konsekwencji. Mogą one być szczególnie przydatne w połączeniu z innymi metodami gromadzenia danych i mogą stanowić podstawę do świadomego przygotowania pogłębionych wywiadów lub kwestionariuszy ankiet.

II PRZYKŁAD: METODY GROMADZENIA DANYCH STOSOWANE W EWALUACJI PROGRAMU STRENGTHENING RESILIENCE TO VIOLENT EXTREMISM (STRIVE) II, 2017–2020

Inicjatywa STRIVE II, wdrażana przez Royal United Services Institute (RUSI), ma na celu ograniczenie rekrutacji i wsparcia dla brutalnych grup ekstremistycznych oraz ogólnej radykalizacji w hotspotach w Kenii. Inicjatywa koncentruje się na zwalczaniu czynników strukturalnych, dynamiki grupowej i czynników indywidualnych, które tworzą warunki i przyczyniają się do radykalizacji i rekrutacji.

Ewaluacja została zlecona przez RUSI i przeprowadzona przez zewnętrznych ewaluatorów, którzy byli badaczami akademickimi. Ewaluacja łączyła ewaluację wyników wpływu inicjatywy do tego czasu oraz ewaluację formatywną w celu oceny jej przyszłych działań.

W ewaluacji wykorzystano kilka metod gromadzenia danych:

Istniejące dokumenty – 40 dokumentów podstawowych, takich jak sprawozdania z zarządzania, dokumenty dotyczące polityki, opublikowane badania i wytyczne programowe, dane z monitorowania i ewaluacji, wytyczne dotyczące ewaluacji i monitorowania, a także dokumenty określające teorię zmiany inicjatywy (w jaki sposób miała ona przynieść zamierzone wyniki).

Wywiady i grupy fokusowe – ponad 50 częściowo ustrukturyzowanych wywiadów i pięć grup fokusowych z pracownikami inicjatywy, uczestnikami oraz przedstawicielami jej fundatorów i partnerów.

Obserwacja nieuczestnicząca – obserwacja różnych działań inicjatywy, w tym sesji szkoleniowych, spotkań wewnętrznych i wydarzeń publicznych.

Więcej informacji: Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). [Ewaluacja programu "Violent Extremism Strengthening Resilience" \(STRIVE II\) w Kenii: Raport końcowy.](#)

Literatura (akademicka)

Innym ważnym źródłem danych dla ewaluacji jest istniejąca literatura (akademicka), która jest prawie zawsze przydatna do identyfikacji ewaluacji podobnych inicjatyw oraz do identyfikacji odpowiednich metod analitycznych i wskaźników. Jest to niezbędne, gdy celem jest ewaluacja, w jakim stopniu teoria zmiany inicjatywy i metody pracy są zgodne z istniejącą wiedzą naukową. Jest to powszechny cel ewaluacji formatywnych.

12 PRZYKŁAD WYKORZYSTANIA LITERATURY AKADEMICKIEJ

Flamandzki plan działania na rzecz zapobiegania gwałtownej radykalizacji i polaryzacji został zewaluowany przez Flamandzki Instytut Pokoju. W ramach ewaluacji dokonano ogólnej analizy planu działania, ze szczególnym uwzględnieniem kilku projektów finansowanych w ramach planu działania. Flamandzki Instytut Pokoju przeprowadził dogłębną analizę konkretnych obszarów działania w ramach planu działania. Aby ocenić, czy cele i wybory polityczne w planie działania zostały odpowiednio sformułowane, dokonano przeglądu literatury akademickiej na temat środków zapobiegania (gwałtownej) radykalizacji postaw i zestawiono je z planem działania.

Więcej informacji: Hardyns, W., Pauwels, L. i Thys, J. (2020) [Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering.](#) W Cops, D., Pauwels, L. i Van Alstein, M. (red.) *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen.*

Metody mieszane (łącznie kilka rodzajów danych)

Opisane powyżej metody gromadzenia danych mogą być stosowane samodzielnie, ale można je również łączyć. Nazywa się to podejściem mieszanym. Stosowanie metod mieszanych staje się coraz bardziej popularne w ewaluacji inicjatyw PVE/CVE/Derad.

Podejście oparte na metodach mieszanych, jeśli jest starannie zaplanowane, ma kilka zalet. W szczególności może zrównoważyć ograniczenia poszczególnych metod gromadzenia danych i dostarczyć znacznie bogatszych danych na temat inicjatywy. Stosowanie metod mieszanych nie jest automatycznie lepsze niż stosowanie tylko jednej metody gromadzenia danych. Ważne jest, aby dokładnie przemyśleć, jaka będzie wartość dodana każdej metody gromadzenia danych.

13 PRZYKŁAD 1 METODY MIESZANEJ

Johns i in. wykorzystali mieszaną metodologię do ewaluacji wpływu programu mentorskiego opartego na sporcie w Melbourne, który dotyczył kwestii tożsamości, przynależności i izolacji kulturowej młodych muzułmańskich mężczyzn. W swojej ewaluacji badacze przeprowadzili obserwację uczestników podczas drugiej połowy programu. Po zakończeniu programu zebrano dane od uczestników i interesariuszy za pomocą metod jakościowych (częściowo ustrukturyzowane wywiady i grupy fokusowe) oraz metod ilościowych (ankiety wyjściowe), które następnie wykorzystano do porównania z danymi jakościowymi.

Więcej informacji: Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "Więcej niż gra": Wpływ programów mentoringu młodzieży opartych na sporcie na rozwój odporności na brutalny ekstremizm. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.

14 PRZYKŁAD 2 METODY MIESZANEJ

Naukowcy przeprowadzili ewaluację strategii Prevent mającej na celu zapobieganie radykalizacji młodych ludzi w Wielkiej Brytanii. Badacze zastosowali podejście mieszane łączące następujące metody:

- systematyczny przegląd literatury badawczej,
- wywiady z praktykami we wszystkich 48 lokalizacjach projektu na wczesnych etapach jego realizacji,
- zebranie 194 arkuszy dziennika w celu mapowania interwencji i działań w ramach projektu na poziomie krajowym,
- analizę kwartalnych zwrotów z projektów, oraz
- pogłębione studia przypadków przeprowadzone w 12 lokalizacjach projektu.

Więcej informacji: Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism: Programmes for Young People*. Youth Justice Board.

7.3 METODY ANALIZY DANYCH

Po zebraniu danych należy je przeanalizować w celu wyciągnięcia wniosków. Metody analizy danych obejmują techniki sortowania, interpretacji i przetwarzania zebranych danych. Ponownie istnieje szeroki wachlarz dostępnych opcji. To, które opcje są najbardziej odpowiednie, zależy od tego, jakie rodzaje danych zostały zebrane, na jakie pytania należy odpowiedzieć i jakiego rodzaju fachową wiedzę posiada ewaluator. Poniżej przedstawiono niektóre z najczęściej stosowanych metod analizy danych.

Jakościowa analiza treści

Metoda ta jest szeroko stosowana do analizy dokumentów, a także transkrypcji z wywiadów i grup fokusowych. Może być również wykorzystywana do analizy notatek z obserwacji uczestniczących/nieuczestniczących.

Metoda ta zasadniczo obejmuje strukturyzację i organizację tekstu poprzez identyfikację tych części, które są istotne dla ewaluacji i kodowanie ich za pomocą określonych tematów lub słów kluczowych. W ten sposób możliwe staje się filtrowanie wszystkich części danych, które dotyczą określonego tematu. Gdy dane są ustrukturyzowane i zorganizowane poprzez kodowanie, łatwiej jest je przeanalizować i określić, jakie wnioski można z nich wyciągnąć.

Kody używane do organizacji danych są opracowywane przez ewaluatora. Istnieją dwie ogólne strategie, jak to zrobić. Kodowanie dedukcyjne to strategia odgórna, w której kody są opracowywane w oparciu o cele ewaluacji i kluczowe pytania. Kodowanie indukcyjne to strategia oddolna, w której kody są opracowywane na podstawie uważnego czytania danych i identyfikowania w nich tematów i wątków. Zazwyczaj obie te strategie są stosowane razem.

Kodowanie staje się szczególnie pomocne w przypadku dużej ilości danych tekstowych. Istnieją różne rodzaje oprogramowania, które można wykorzystać do kodowania (na przykład NVivo i Atlas.ti).

Analiza ilościowa

Dane ilościowe (liczbowe), które mogą być gromadzone i tworzone za pomocą ankiety lub przeglądu danych inicjatywy, mogą być analizowane za pomocą kilku metod statystycznych. Metody te obejmują podstawowe statystyki opisowe mające na celu opisanie zestawu danych, na przykład poprzez obliczenie jego zakresu i wartości średniej (średniej, trybu lub mediany). Statystyki opisowe można wykonywać za pomocą programów komputerowych, takich jak Excel lub SPSS. Może służyć jako pierwszy krok w kierunku bardziej złożonej analizy zestawu danych, która może obejmować utworzenie modelu regresji liniowej. Model regresji liniowej analizuje statystyczne znaczenie korelacji i związku między dwiema zmiennymi, co można zilustrować na wykresie. Model ten może być potężnym narzędziem do ewaluacji wpływu inicjatywy, pod warunkiem, że opiera się na starannie zebranych zestawie danych.

Dowiedz się więcej

- Hofman, J. i Sutherland, A. (2017). Różne projekty i metody ewaluacji: Ewaluacja interwencji, które zapobiegają lub przeciwdziałają brutalnemu ekstremizmowi. RAND Europe.
- Impact Europe. [Baza danych metod gromadzenia danych i projektów ewaluacyjnych](#).
- Strauss, A. (1987). Analiza jakościowa dla badaczy społecznych. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). Podręcznik kodowania dla badaczy jakościowych. London. Sage Publications.
- Peersman, G. (2014) Overview: Metody gromadzenia i analizy danych w ewaluacji wpływu, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10. Florencja: UNICEF Office of Research.
- Trochum, W. (2006). Baza wiedzy o metodach badawczych. [Statystyki opisowe](#).
- Woodley, A. (2004). [Pozyskiwanie i analiza danych ilościowych](#). Zasoby szkoleniowe PREST. Commonwealth of Learning.

8. PODEJŚCIE DO EWALUACJI OPARTE NA PRAWACH CZŁOWIEKA

Ważną częścią każdej ewaluacji jest upewnienie się, że jest ona zgodna z normami etycznymi i prawnymi. Jest to jeszcze ważniejsze w przypadku inicjatyw PVE/CVE/Derad, które dotyczą delikatnych tematów i często są skierowane do wrażliwych i stygmatyzowanych osób i społeczności. Ewaluacja może być również jednym ze sposobów oceny, w jakim stopniu sama inicjatywa jest zgodna z normami etycznymi i prawnymi.

Dobrymi ramami dla myślenia o etyce w inicjatywach i ewaluacjach PVE/CVE/Derad jest podejście oparte na prawach człowieka. Niniejszy rozdział pokrótce przedstawia podstawy tego podejścia i jego znaczenie w praktyce. Szczegółowe instrukcje dotyczące tego, jak odpowiednio uwzględnić aspekty etyczne, płciowe, prawne i społeczne w ewaluacji, znajdują się w drugiej części przewodnika INDEED.

Podejście oparte na prawach człowieka

Podejście oparte na prawach człowieka (HRBA) to ramy koncepcyjne, które można zastosować do każdej polityki lub praktyki, aby zapewnić, że jest ona normatywnie oparta na wewnętrznych standardach praw człowieka i operacyjnie ukierunkowana na ochronę praw człowieka.

HRBA opiera się na pięciu kluczowych zasadach dotyczących praw człowieka:

Uczestnictwo	Każdy ma prawo do aktywnego uczestnictwa w procesach decyzyjnych, które mają wpływ na korzystanie z jego praw.
Odpowiedzialność	Praktycy i osoby zarządzające inicjatywami i ewaluacjami inicjatyw w obszarze PVE/CVE/Derad są pociągani do odpowiedzialności za niedopełnienie swoich obowiązków wobec grup docelowych. W przypadku naruszenia praw człowieka powinny istnieć skuteczne środki zaradcze.
Niedyskryminacja i równość	Wszystkie osoby są uprawnione do korzystania ze swoich praw bez jakiegokolwiek dyskryminacji. Należy zakazać, zapobiegać i eliminować wszelkie rodzaje dyskryminacji.
Wzmocnienie	Każdy ma prawo domagać się swoich praw i korzystać z nich. Jednostki i społeczności muszą rozumieć swoje prawa i uczestniczyć w opracowywaniu polityk, które mają wpływ na ich życie.
Legalność	Inicjatywy i ich ewaluacje powinny być zgodne z prawami określonymi w przepisach krajowych i międzynarodowych.

Na podstawie European Network of National Human Rights Institutions, [Human Rights-Based Approach](#).

Co oznacza wdrożenie tych wartości i zasad w inicjatywach i ewaluacjach inicjatyw wdrażanych w obszarze PVE/CVE/Derad? W projekcie INDEED zorganizowaliśmy kluczowe kwestie w czterech wymiarach: aspekty płci, aspekty etyczne, aspekty prawne i aspekty społeczne (GELSA).

Aspekty związane z płcią

Zaleca się, aby ewaluacje PVE/CVE/Derad przyjmowały podejście uwzględniające płeć. Jest to szczególnie ważne w przypadku, gdy ewaluowana inicjatywa nie uwzględnia tego aspektu w swoim projekcie. Procesy radykalizacji nie są neutralne pod względem płci, podobnie jak inicjatywy PVE/CVE/Derad, nawet jeśli nie angażują się wyraźnie w tę kwestię. Wynika to z faktu, że płeć ma nieunikniony wpływ na indywidualne doświadczenia i warunki. Wiadomo również, że w procesach radykalizacji mogą występować różnice związane z płcią.

Podejście do ewaluacji uwzględniające płeć bierze pod uwagę potencjalne różnice ze względu na nią i ma na celu ich uchwycenie. Może to oznaczać, na przykład, upewnienie się, że istnieje równowaga płci wśród osób, z którymi przeprowadzane są wywiady i które są włączane do grup fokusowych oraz że zebrane dane są analizowane również z perspektywy płci, biorąc pod uwagę i oceniając konsekwencje dla osób wszystkich płci.

Aspekty etyczne

Inicjatywy PVE/CVE/Derad i ich ewaluacje często angażują osoby i grupy, które są stygmatyzowane i mają kontrowersyjne poglądy polityczne lub religijne. Ważne jest, aby upewnić się, że inicjatywy w tej dziedzinie są niedyskryminujące w swoich praktykach lub założeniach. Istnieją negatywne przykłady inicjatyw PVE/CVE/Derad w UE, w których jednostki i społeczności czuły się celem ze względu na swoją tożsamość religijną, etniczną lub społeczną, a inicjatywa stanowiła rozszerzenie uprzedzeń i stereotypów społecznych.

Ewaluacja stanowi dobrą okazję do dokładnej oceny podstawowych i jawnych założeń inicjatywy PVE/CVE/Derad dotyczących jej grup docelowych, a także tego, w jaki sposób założenia te przejawiają się w celach, wytycznych i praktykach inicjatywy.

Ewaluacja dotyczy również tego, w jaki sposób inicjatywa uwzględniła różne wolności związane z prawem do niedyskryminacji, takie jak wolność myśli, wypowiedzi, zgromadzeń i zrzeszania się. Ewaluacja może ocenić, w jaki sposób te prawa i wolności zostały zrównoważone z potrzebami pracy PVE/CVE/Derad w celu przeciwdziałania radykalizacji postaw i ekstremizmowi oraz w jakim stopniu inicjatywa zdołała uniknąć wzmocnienia mechanizmów wykluczenia, które narażają ludzi na ryzyko radykalizacji.

Dobre wytyczne dotyczące etycznego prowadzenia ewaluacji opierają się również na wspólnych zasadach odpowiedzialnego prowadzenia badań. Wytyczne dotyczące etyki badań obejmują dobre wskazówki dotyczące tego, jak angażować uczestników wywiadów i grup fokusowych oraz jak napisać raport ewaluacyjny, który uwzględnia ich prawa i integralność.

Aspekty prawne

Oprócz omówionych już przepisów dotyczących praw podstawowych, należy wziąć pod uwagę ustawodawstwo krajowe. Specyficzne regulacje branżowe mogą mieć również wpływ, na przykład, na możliwości gromadzenia i udostępniania danych. W związku z tym ważne jest, aby zarówno inicjatywa, jak i jej ewaluacja miały odpowiednią podstawę prawną.

Jedną z kluczowych kwestii jest to, że prawie wszystkie inicjatywy i ewaluacje napotykają obawy dotyczące danych osobowych. [Ogólne rozporządzenie o ochronie danych](#) (RODO) określa wymagania dotyczące sposobu przetwarzania danych osobowych (tj. gromadzenia, przechowywania, analizowania lub udostępniania). Przetwarzanie danych osobowych zawsze wymaga konkretnej podstawy prawnej, jeśli nie jest dozwolone za wyraźną i świadomą zgodą danej osoby.

Oprócz przestrzegania przepisów RODO i innych przepisów, ewaluacje PVE/CVE/Derad mogą również oceniać inicjatywę pod kątem tego, czy jej praktyki są z nimi zgodne. Ważne jest, aby przepisy te były ściśle przestrzegane, ponieważ naruszenie danych, nadużycia i naruszenia mogą narazić osoby fizyczne na ryzyko i zniszczyć zaufanie do praktyków PVE/CVE/Derad i ich pracy. Takie naruszenia mogą również wzmocnić obawy przed inwigilacją, profilowaniem i uprzedzeniami.

Aspekty społeczne

Ewaluacja może również stanowić okazję do spojrzenia poza samą inicjatywę i oceny, w jakim stopniu odnosi się ona i uwzględnia szerszy kontekst społeczny, w którym działa, oraz jakie rodzaje skutków ma w odniesieniu do tego kontekstu. Ten rodzaj wrażliwości na kontekst społeczny jest często kluczem do sukcesu interwencji PVE/CVE/Derad i uniknięcia niezamierzonych szkodliwych skutków.

Ewaluacja może koncentrować się na tym, w jaki sposób (i czy) inicjatywa przeciwdziałała ryzyku niezamierzonych konsekwencji jej pracy dla społeczności i społeczeństwa, takich jak stygmatyzacja, integracja/wykluczenie, dominujące uprzedzenia i stereotypy oraz poczucie bezpieczeństwa w niektórych środowiskach i ogólnie w społeczeństwie.

Dowiedz się więcej

- Europejska Sieć Krajowych Instytucji Praw Człowieka, [Podejście oparte na prawach człowieka](#).
- [Karta praw podstawowych Unii Europejskiej](#).
- RAN. [Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools](#). Dokument podsumowujący spotkanie grupy roboczej RAN.
- Lloyd, M. [Wytyczne etyczne dotyczące pracy nad P/CVE w opiece nad zdrowiem psychicznym](#). Publikacja RAN.
- United Nations Evaluation Group. [Wytyczne etyczne dotyczące ewaluacji](#).

9. OSIEM WSKAZÓWEK DLA SKUTECZNEJ EWALUACJI OPARTEJ NA DOWODACH

Poprzednie badania i ewaluacje wykazały, że pewne wyzwania często pojawiały się w ewaluacjach PVE/CVE/Derad. Poniżej zebraliśmy listę wskazówek, jak ich uniknąć lub je złagodzić:

1

1. Włączenie ewaluacji do planu inicjatywy

Wielu wyzwań związanych z ewaluacją można uniknąć, jeśli jest ona planowana wraz z samą inicjatywą. Oznacza to, że plan inicjatywy określa również, w jaki sposób będzie ona ewaluowana. Pierwsza ewaluacja może odbyć się już na tym etapie planowania. Wiele decyzji podjętych we wczesnych dniach życia inicjatywy określa, jakiego rodzaju sposoby ewaluacji, metody i dane mogą być wykorzystane w późniejszych ewaluacji

2

2. Zapewnienie finansowania i środków na ewaluację

Jednym z powszechnych wyzwań związanych z ewaluacją jest brak środków na jej finansowanie. Wydaje się to być szczególnie powszechne w przypadku programów długoterminowych i działań krótkoterminowych, które opierają się na ograniczonym finansowaniu projektów. W takich przypadkach fundator może wymagać, aby inicjatywa została ewaluowana, ale nie ma dodatkowych zasobów przeznaczonych na ten cel.

Ewaluacja, nawet w swoich prostszych formach, wymaga dość znacznych zasobów. Należy jasno zaplanować, skąd te zasoby będą pochodzić. Zaleca się, aby finansowanie inicjatyw PVE/CVE/Derad miało dedykowany budżet na ewaluację, oprócz środków na wdrożenie samej inicjatywy.

3

3. Jasne zdefiniowanie planu i celów inicjatywy

Punktem wyjścia dla praktycznie każdego rodzaju ewaluacji jest jasne zrozumienie jej celów, planu wdrożenia i podstawowego założenia dotyczącego tego, w jaki sposób planowane działania mają przynieść zamierzone rezultaty (teoria zmiany). W idealnej sytuacji cele i teoria zmiany są starannie opracowywane na etapie planowania inicjatywy. Jeśli cele nie zostały odpowiednio zdefiniowane, trudno jest przeprowadzić wysokiej jakości ewaluację.

4. Opracowanie praktyk monitorowania danych inicjatywy z myślą o ewaluacji

Rodzaj ewaluacji, którą można przeprowadzić, zależy w dużej mierze od rodzaju dostępnych danych. Istnieje wiele rodzajów danych, które można zebrać podczas ewaluacji, ale niektóre projekty ewaluacyjne wymagają danych, które można zebrać tylko w określonym momencie. Na przykład, aby rzetelnie ocenić wpływ inicjatywy na uczestników, powinny istnieć pewne informacje na temat ich sytuacji w momencie jej rozpoczęcia. Ewaluacja prawie zawsze wymaga dobrej dokumentacji działań podejmowanych w ramach inicjatywy.

Gdy inicjatywa oparta jest na systematycznym podejściu do monitorowania i prowadzenia dokumentacji, które są oparte na potrzebach przyszłych ewaluacji, niezbędne dane będą dostępne w razie potrzeby. Niewystarczające praktyki monitorowania nie uniemożliwiają ewaluacji, ale znacznie ograniczają dostępne opcje i mogą mieć negatywny wpływ na wiarygodność jej wyników.

5. Koncentracja na nauce

Ewaluacja jest najbardziej przydatna, gdy jest zaplanowana i przeprowadzona w celach edukacyjnych. Oznacza to, że ewaluacja ma na celu wspieranie dalszego rozwoju inicjatywy i zawiera jasny plan wykorzystania jej wyników. Zaleca się, aby ewaluacja nie była powiązana z decyzjami o finansowaniu, ale była przeprowadzana w połowie okresu finansowania. Zapewnia to najbardziej konstruktywne środowisko do przeprowadzenia ewaluacji bez presji na wykazanie sukcesu, zapewniając prawdziwą okazję do wykorzystania wyników w celu ulepszenia inicjatywy.

6. Zaangażowanie kluczowych interesariuszy w planowanie ewaluacji

Ewaluacje często są procesem odgórnym, w którym cel i projekt są ustalane przez fundatora. Doświadczenie pokazuje, że nie jest to zbyt produktywna strategia. Zamiast tego zazwyczaj lepiej jest przyjąć bardziej partycypacyjne podejście i zaangażować kluczowych interesariuszy, zwłaszcza tych wdrażających inicjatywę, w proces ewaluacji od samego początku.

Włączenie interesariuszy pozwala na stworzenie poczucia odpowiedzialności i zaufania niezbędnego do osiągnięcia wiarygodnych wyników. Kiedy interesariusze są aktywnie włączani w proces planowania, pokazuje to, że ich poglądy, wiedza i doświadczenie są cenione. Kiedy ewaluacja odpowiada na potrzeby osób zaangażowanych we wdrażanie inicjatywy, nie jest już postrzegana jako dodatkowe zadanie, które jest wymagane przez kogoś innego; zamiast tego jest postrzegana jako coś korzystnego dla rozwoju ich własnej pracy. Zapewnia to dalszą motywację do współpracy przy tworzeniu danych potrzebnych do ewaluacji i szczerości co do możliwych słabości i niepowodzeń.

7. Upewnij się, że ewaluator dobrze rozumie dziedzinę PVE/CVE/Derad

Kiedy ewaluacja jest przeprowadzana przez zewnętrznego ewaluatora, dobrze jest upewnić się, że ewaluator jest zaznajomiony z obszarem PVE/CVE/Derad i jego specyficznymi cechami. Podczas gdy wiele typowych rodzajów i metod ewaluacji może być zastosowanych do ewaluacji inicjatyw PVE/CVE/Derad, raczej trudno jest nadać sens jakimkolwiek danym lub obserwacjom bez dobrego ogólnego zrozumienia tego obszaru.

8. Wczesne myślenie o etyce i sposobach zapewnienia dostępności danych

Jednym z powszechnych wyzwań w ewaluacji inicjatyw PVE/CVE/Derad jest to, że kwestie etyczne i bezpieczeństwa mogą ograniczać dostęp do danych. Władze rządowe i osoby wdrażające inicjatywę mogą wahać się przed udostępnianiem informacji, zwłaszcza jeśli zawierają one szczegóły dotyczące poglądów politycznych lub spraw osobistych danej osoby. Aspekty bezpieczeństwa mogą ograniczać dostęp do miejsc, w których można przeprowadzić wywiady lub obserwacje. Zaleca się, aby wcześniej dowiedzieć się, jakie są ograniczenia etyczne, bezpieczeństwa i prawne dotyczące udostępniania danych oraz zastanowić się nad sposobami osiągnięcia najlepszych możliwych wyników w ramach tych ograniczeń.

Inny zestaw wyzwań wynika z delikatnego i stygmatyzującego charakteru brutalnego ekstremizmu. Grupy docelowe i osoby indywidualne mogą być trudne do osiągnięcia i zbudowania zaufania ze względu na niestabilną sytuację i relacje z osobami zaangażowanymi w ekstremizm. Mogą one również nie chcieć dzielić się swoimi prawdziwymi poglądami, ponieważ mogą być postrzegane jako społecznie niepożądane i napiętnowane. Dlatego zaleca się staranne przemyślenie, kogo wybrać na ewaluatora, aby zdobyć zaufanie niezbędne do gromadzenia danych – i zrobić to w sposób, który nie zagrazi zaufaniu osób do samej inicjatywy.

ŹRÓDŁA I LITERATURA

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Björge, T. (2013). Strategies for preventing terrorism. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rci.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). Small-scale evaluation in health: A practical guide. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). *Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation*. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). *Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model*. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the “War on Terror”: A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P. & Barakat, R. (2013). *Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress*. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. American Evaluation Association Conference. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. Introductory Guide: Countering Violent Extremism. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). Refining theories of change. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), *EUCPN Thematic Paper Series*, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/com_com(2013)0941_en.pdf).
- European Commission (2021). Better Regulation Guidelines. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/>

about-nhris/human-rights-based-approach/.

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). Evaluating Countering Violent Extremism. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149-1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredeinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6-24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356-364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavinstitute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. Database of data collection methods and evaluation designs. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42-50.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180-197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). Improving evaluation of anti-crime programs:

Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.

- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. *BMJ* 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). Utilization-focused evaluation (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstofer, A. (2017). Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). Small-scale evaluation: Principles and practice. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). Theory of Change. Methodological Briefs: Impact Evaluation 2. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). A glossary for evidence based public health. *J Epidemiol Community Health*, 58(7), 538–45.
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. [ICCT-Schmid-](https://www.icct.nl/publications/ICCT-Schmid-)

[Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf](#)

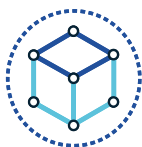
- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013-2014. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66-85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdrmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286-306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181-200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. *A Hands-On Guide to Planning and Evaluation*. Canadian Hemophilia Society, 23-32.
- Woodley, A. (2004). Getting and analysing of quantitative data. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation

This project has received funding by the European Union's
Horizon 2020 research and innovation programme
H2020-SU-SEC-2020 under grant agreement no 101021701

INDEED E-GUIDEBOOK 1

EVALUAREA PE BAZĂ DE DOVEZI A INIȚIATIVELOR DE PEV/CEV ȘI DE-RADICALIZARE

Principii, provocări și metode

Leena Malkki, Mina Prokic e Irina van der Vet

CUPRINS

MULȚUMIRI	4
INTRODUCERE	4
1. INIȚIATIVE PVE/CVE/DERAD	6
2. CE ESTE EVALUAREA BAZATĂ PE DOVEZI?	8
3. DE CE SĂ EVALUĂM?	11
4. CÂND SĂ PLANIFICAȚI ȘI SĂ EFECTUAȚI EVALUĂRILE?	12
5. CINE AR TREBUI SĂ EVALUEZE?	13
5.1 Alegerea evaluatorului	13
5.2 Implicarea părților interesate	14
6. PRINCIPALELE TIPURI DE EVALUARE	16
6.1 Evaluarea formativă	16
6.2 Evaluarea procesului	18
6.3 Evaluarea rezultatelor	19
6.4 Alte tipuri de evaluare	21
6.5 Combinarea tipurilor de evaluare	23
7. MODELE ȘI METODE DE EVALUARE	24
7.1 Modele de evaluare	24
7.2 Metode de colectare a datelor	28
7.3 Metode de analiză a datelor	32
8. ABORDARE A EVALUĂRII BAZATĂ PE DREPTURILE OMULUI	34
9. OPT SFATURI PENTRU EVALUĂRI DE SUCCES BAZATE PE DOVEZI	37
SURSE ȘI LITERATURĂ	40

MULȚUMIRI

Ghidul electronic INDEED E-Guidebook 1 a fost scris de Leena Malkki, Mina Prokic și Irina van der Vet (Universitatea din Helsinki).

Această lucrare a fost sprijinită de alți parteneri de proiect, în special de Stephan Klose (Vrije Universiteit Brussel), care a participat la redactarea capitolelor 5 și 7 și a jucat un rol cheie în dezvoltarea conceptului de abordare a evaluării bazată pe dovezi, Marzena Kordaczuk-Wąs (Polish Platform for Homeland Security), care a participat la redactarea capitolului 6.1 și de Hannah Reiter și Norbert Leonhardmair (VICESSE), care au contribuit la capitolul 8.

Autorii doresc să mulțumească evaluatorilor externi pentru comentariile foarte utile pe care le-au făcut la versiunile anterioare ale e-ghidurilor: Markus Kaakinen (Universitatea din Helsinki), Joel Busher (Universitatea Coventry), Ioan Durnescu (Grupul de reabilitare RAN), Katrien Van Mele (Asociația Orașelor și Comunelor Flamande), Marteen Dewaele (Asociația Orașelor și Comunelor Flamande), Anneli Portman (Institutul Finlandez pentru Sănătate și Bunăstare) și Miila Lukkarinen (Primăria din Helsinki).

INTRODUCERE

Ghidurile electronice INDEED sunt concepute pentru a oferi **o bună înțelegere a abordării bazate pe dovezi a evaluării și a modului în care aceasta poate fi aplicată în domeniul prevenirii și combaterii extremismului violent sau al sprijinirii deradicalizării (PEV/CEV/Derad)**, precum și pentru a oferi îndrumări în conceperea unor astfel de inițiative. Ghidurile electronice sunt scrise în principal pentru **practicienii și factorii de decizie politică care** lucrează în acest domeniu. De asemenea, acestea pot fi utile pentru evaluatorii profesioniști și pentru cadrele universitare care participă la evaluarea unor astfel de inițiative și care doresc să se familiarizeze mai bine cu evaluarea bazată pe date concrete sau cu efectuarea de evaluări specifice în domeniul PEV/CEV/Derad.

Ghidul electronic INDEED 1 oferă o introducere concisă în elementele fundamentale ale evaluării și în ceea ce înseamnă o abordare a evaluării bazată pe dovezi. Acesta prezintă diferite tipuri, concepte și metode de evaluare și oferă îndrumări cu privire la momentul în care trebuie să se facă evaluări și cine ar trebui să le facă. Acesta include un capitol privind etica și evaluarea, precum și numeroase exemple de evaluări anterioare ale inițiativelor PEV/CEV/Derad.

Ghidul electronic INDEED 2 analizează mai în profunzime modul de aplicare a unei abordări bazate pe dovezi în materie de evaluare. Acesta oferă îndrumări cu privire la modul de integrare a evaluării în proiectarea inițiativei, precum și instrucțiuni pas cu pas pentru proiectarea și implementarea unei evaluări bazate pe dovezi. Acesta include, de asemenea, informații suplimentare despre cum să se asigure că evaluarea este realizată în mod etic.

Principalul scop al ghidurilor electronice INDEED este de a familiariza practicienii și factorii de decizie cu principiile și practicile evaluării bazate pe dovezi, astfel încât aceștia să poată acționa ca **părți interesate bine informate** în cadrul evaluărilor și să știe cum să planifice și să implementeze inițiativele PEV/CEV/Derad, astfel încât acestea să poată fi evaluate în mod eficient. A acționa ca **evaluator necesită o expertiză mai aprofundată** a practicilor, conceptelor și metodelor de evaluare decât cea inclusă în ghidurile electronice. Acest lucru ar trebui să fie luat în considerare atunci când se decide cine va acționa ca evaluator.

Ghidurile electronice fac parte **din setul de instrumente INDEED pentru practicieni și factori de decizie politică, dezvoltat în cadrul proiectului INDEED (2021-2024) finanțat de UE prin H2020**. Obiectivul proiectului INDEED a fost acela de a consolida cunoștințele, capacitățile și abilitățile practicienilor PEV/CEV/Derad și ale factorilor de decizie politică în ceea ce privește evaluările și practicile bazate pe dovezi. Acest set de instrumente include, de asemenea, un **instrument de evaluare INDEED**, care oferă sfaturi și recomandări mai detaliate. Pentru a accesa setul de instrumente INDEED, accesați www.indeedproject.eu.

1. INIȚIATIVE PEV/CEV/DERAD

În ultimele două decenii, multe țări au dezvoltat **modalități de prevenire și combatere a radicalizării și extremismului violent, precum și de încurajare a de-radicalizării** și a renunțării la extremism. Astfel de inițiative au fost deosebit de frecvente în țările din Europa de Vest. Acest lucru a dus la introducerea unei mari varietăți de politici, strategii și practici care sunt denumite **inițiactive PEV/CEV/Derad** în acest e-ghid.

Inițiactivele PEV/CEV/Derad includ o gamă largă de activități care diferă foarte mult în multe privințe.

Pentru punerea lor în aplicare pot fi incluse mai multe tipuri de **actori**, inclusiv, de exemplu, organizații neguvernamentale, lucrători de primă linie (educatori, profesioniști din domeniul sănătății și asistenți sociali), autorități de securitate (polițiști și gardieni de închisoare), comunități religioase, cercetători și alți experți. Este o practică comună și se recomandă ca astfel de inițiative să implice un anumit nivel de cooperare între mai multe agenții.

Inițiactivele pot avea loc în diverse **medii sociale**, cum ar fi școlile, centrele comunitare și religioase, centrele de tineret, serviciile sociale, cluburile sportive și închisorile.

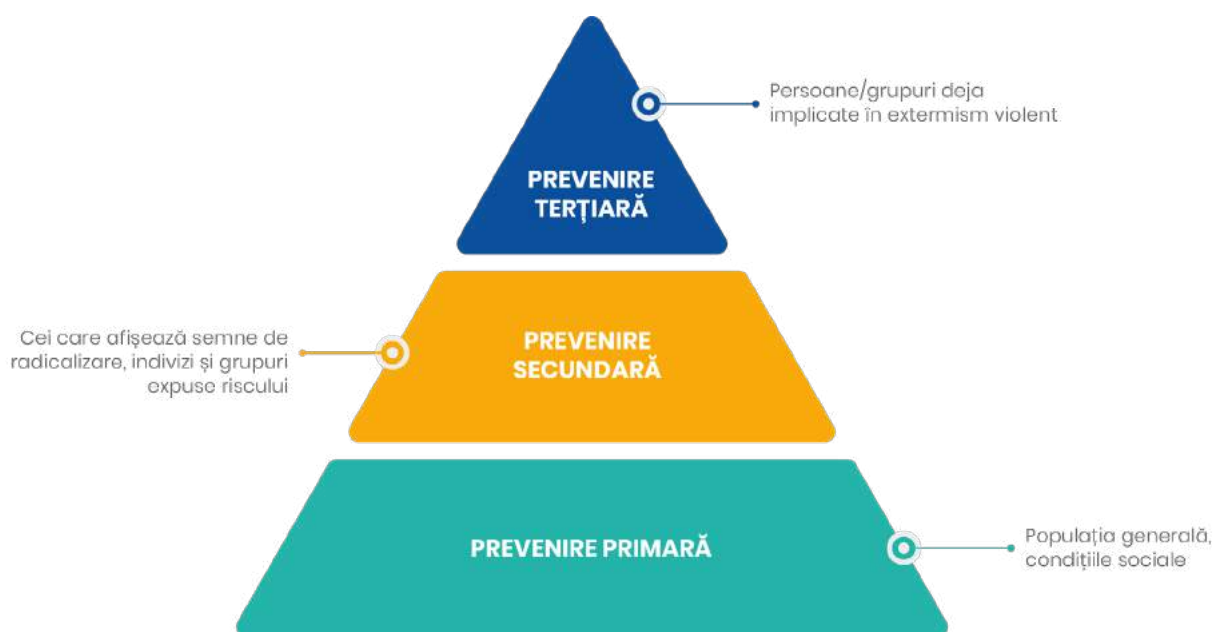
Domeniul de aplicare și durata variază, de asemenea. Unele inițiative sunt la scară mică, în timp ce altele sunt la nivel național. Unele inițiative sunt pe termen lung sau chiar fac parte din activitățile zilnice permanente, iar altele sunt concepute pentru a fi acțiuni pe termen scurt. În legătură cu aceasta, există, de asemenea, diferențe în ceea ce privește **finanțarea**. Este obișnuit ca inițiativele să aibă o finanțare de proiect pe termen relativ scurt din partea statului, a municipalităților, a organizațiilor caritabile sau a fundațiilor, în timp ce unele inițiative au reușit să obțină finanțare pe termen lung. Inițiativele sunt diferite în funcție de cine este **inițiatorul**. Unele sunt inițiative de sus în jos, dezvoltate de stat sau de municipalitate, în timp ce altele sunt inițiative de la firul ierbii, dezvoltate de un ONG sau de o comunitate.

Inițiactivele diferă în ceea ce privește **focalizarea** lor. Unele inițiative se concentrează în principal pe abordarea convingerilor extremiste ale grupului țintă, în timp ce altele urmăresc mai degrabă prevenirea sau stoparea participării grupului țintă la acțiuni extremiste violente. Multe inițiative abordează ambele aspecte într-o anumită măsură.

Există diferențe semnificative în ceea ce privește **grupurile țintă și stadiul de radicalizare pe care se** concentrează inițiativele. A devenit obișnuită împărțirea domeniului PEV/CEV/Derad în trei domenii, după modelul sănătății publice:

- **Prevenirea primară** vizează întreaga societate, iar principalul său obiectiv este de a crește gradul de conștientizare cu privire la radicalizare și extremism violent și de a spori rezistența la radicalizare. Aceste inițiative iau de obicei forma unor programe care promovează participarea, încurajează sentimentele de incluziune sau oferă educație culturală și mediatică. De asemenea, acestea pot aborda condițiile și inegalitățile sociale care sunt considerate factori de radicalizare.
- **Prevenirea secundară** se ocupă de persoanele sau grupurile care prezintă deja semne de radicalizare sau care sunt identificate ca fiind în risc de radicalizare. Măsurile includ mentoratul, îmbunătățirea relațiilor și a comunicării între autorități și comunitățile aflate în risc, precum și consolidarea rezilienței în cadrul comunităților considerate vulnerabile.
- **Prevenirea terțiară** include orientarea către persoanele sau grupurile care sunt deja implicate în extremismul violent. Scopul este de a le încuraja să se îndepărteze de ideile și/sau comportamentul extremist. Inițiativele de la acest nivel sunt, de obicei, programe de mentorat individual desfășurate în diferite contexte (închisoare, probațiune, comunitate) și de mai multe tipuri de actori (guvern, ONG-uri).

Figura 1: Domeniile de activitate PVE/CVE/Derad și grupurile-țintă ale acestora

Aflați mai multe

- Busher, J. Malkki, L. & Marsden, S. (eds.) (2023). *Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation* (Manualul Routledge privind radicalizarea și combaterea radicalizării). Routledge.
- Koehler, D. (2017). *Înțelegerea deradicalizării: Metode, instrumente și programe de combatere a extremismului violent*. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). *Combaterea extremismului violent: aplicarea modelului de sănătate publică*. Universitatea Georgetown, Centrul pentru Studii de Securitate.
- [Ghid introductiv: Combaterea extremismului violent](#). CREST: Centrul pentru Cercetare și Dovezi privind Amenințările la adresa Securității...

2. CE ESTE EVALUAREA BAZATĂ PE DOVEZI?

Evaluarea, în termeni generali, înseamnă evaluarea implementării sau a efectelor inițiativei în mod cât mai sistematic și imparțial posibil. În mod obișnuit, aceasta este realizată pentru a înțelege:

- Cum decurge implementarea inițiativei?
- Ce fel de rezultate a produs inițiativa?
- Se bazează inițiativa pe ipoteze solide?

Evaluarea nu este același lucru cu monitorizarea, deși acești termeni sunt uneori utilizați intersanjabil. De asemenea, evaluarea nu este același lucru cu evaluarea riscurilor. Caseta de text 1 detaliază modul în care acești termeni și alți termeni asociați sunt înțeleși în acest e-ghid și cum se deosebesc aceștia de evaluare.

1 EVALUARE ȘI ALȚI TERMENI ASOCIAȚI

Evaluarea înseamnă evaluarea inițiativei în mod cât mai sistematic și imparțial cu putință. Aceasta poate analiza, de exemplu, rezultatele, eficacitatea, succesul implementării sau ipotezele care stau la baza acesteia.

Monitorizarea se referă la colectarea continuă și regulată a datelor pe parcursul întregii inițiative. Scopul monitorizării este de a documenta și de a urmări progresul acesteia. De obicei, datele sunt colectate de către cei care implementează inițiativa. Monitorizarea în sine nu include evaluarea, dar datele colectate în timpul monitorizării pot fi adesea folosite ca date pentru evaluare.

Evaluarea riscurilor este cel mai adesea utilizată în domeniul PEV/CEV/Derad pentru a evalua riscul de radicalizare a unei persoane. Mai multe instrumente de evaluare a riscurilor sunt dezvoltate pentru a ajuta practicienii să realizeze astfel de evaluări și, astfel, să contribuie la luarea deciziilor cu privire la cea mai bună cale de acțiune într-o situație dată.

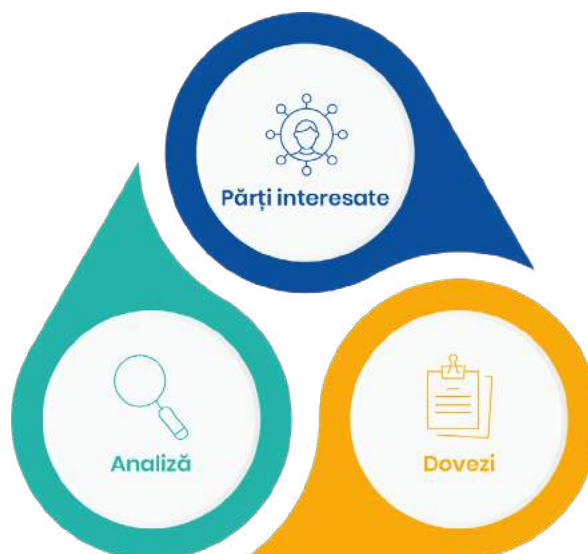
Evaluarea impactului este un proces care identifică și ajută la înțelegerea posibilelor consecințe și a impactului unei inițiative. Aceasta poate fi efectuată pentru a informa factorii de decizie cu privire la posibilele efecte negative ale unei inițiative sau pentru a descoperi modalități de a spori impactul pozitiv al acesteia. Evaluările de impact se realizează de obicei atunci când se planifică sau se revizuiesc noi legi sau politici, pentru a obține mai multe informații cu privire la tipul de impact pe care acestea îl au (de exemplu asupra aspectelor de gen, mediu sau copii).

Acest e-ghid se bazează pe principiile **evaluării bazate pe dovezi (EBD)**.

2 Definiția INDEED a evaluării bazate pe dovezi (EBD)

Evaluarea bazată pe dovezi este „un proces de planificare și implementare a evaluărilor care integrează dovezi externe disponibile, expertiză profesională și valori ale părților interesate, preferințe și circumstanțe” (INDEED D1.2).

Evaluarea bazată pe dovezi este, în esență, o abordare a planificării și efectuării evaluărilor care se bazează pe principiile practicii bazate pe dovezi :

Principles of evidence-based practice

Dovezi - Evaluarea este planificată și realizată utilizând cunoștințe despre practicile și metodele de evaluare. În plus, aceasta implică analiza (și adesea și colectarea) unor date empirice de bună calitate. **Părți interesate** - Evaluarea ia în considerare contextul și valorile, nevoile, preferințele și circumstanțele principalelor părți interesate. Aceasta are ca scop sprijinirea învățării și dezvoltării inițiativei evaluate sau, în general, a domeniului PEV/CEV/Deradicalizare.

Analiza (profesională) - Evaluatorul are suficiente cunoștințe atât despre practicile de evaluare bazate pe dovezi, cât și despre inițiativele PEC/CEV/Derad pentru a realiza o evaluare bine concepută și pentru a formula concluzii solide pe baza unei analize sistematice a datelor. Evaluatorul este, de asemenea, bine plasat pentru a efectua evaluarea în mod imparțial și etic.

Evaluarea bazată pe dovezi este diferită de un proces de evaluare bazat pe opinii, care este condus de convenții sau intuiție mai degrabă decât de consultarea temeinică a cercetărilor relevante privind modelele de evaluare sau de colectarea și analiza sistematică a datelor. De asemenea, este diferită de un proces de evaluare rigid, care este planificat și implementat fără a lua în considerare în mod corespunzător preferințele părților interesate sau contextul și caracteristicile intervenției investigate. Pe baza acestor caracterizări, conceptul de EBD poate fi situat grafic într-o matrice de patru tipuri ideale:

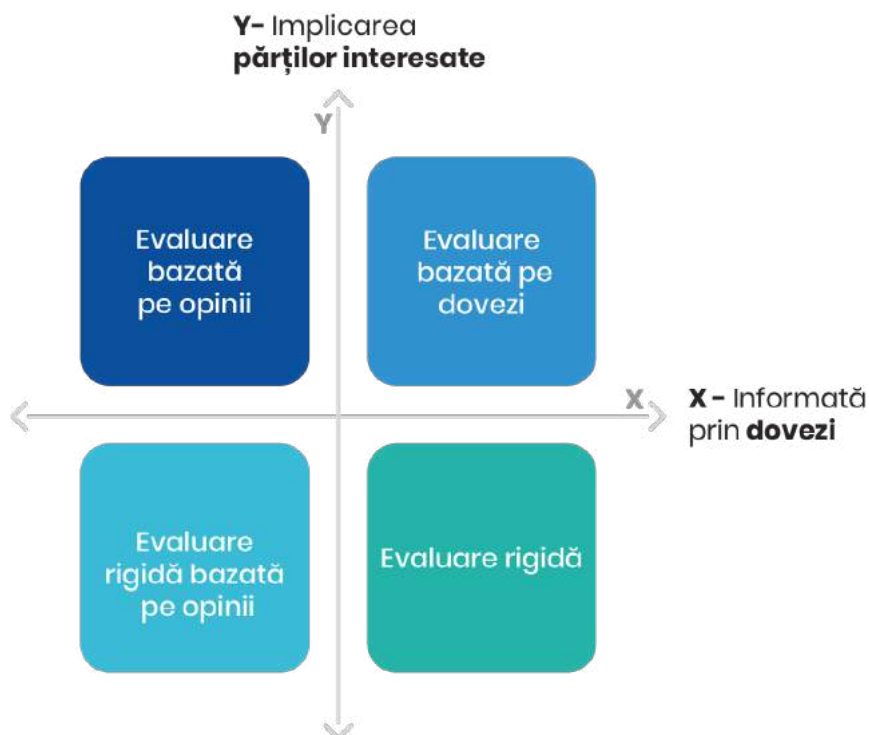

Figura 2: Patru tipuri ideale de evaluare

Atunci când evaluarea este concepută și implementată folosind o abordare bazată pe dovezi, calitatea și utilitatea acesteia se îmbunătățește. Implicarea activă a părților interesate contribuie la asigurarea faptului că evaluarea este utilă și relevantă, precum și la creșterea probabilității ca rezultatele acesteia să fie utilizate. O atenție deosebită acordată dovezilor înseamnă că evaluarea se bazează pe cele mai bune cunoștințe posibile și utilizează date relevante, reprezentative și fiabile. În cele din urmă, atenția acordată expertizei profesionale subliniază importanța asigurării că, în special evaluatorul, dar și principalele părți interesate implicate, au o bună înțelegere a practicilor de evaluare, a inițiativei și a contextului acesteia.

Aflați mai multe

- Documentul INDEED D2.1 privind fundamentele practicii și evaluării bazate pe dovezi.
- Ghidul electronic INDEED 2 - Cum să proiectați inițiative și evaluări PEV/CEV și De-radicalizare în conformitate cu principiile practicii bazate pe dovezi

3. DE CE SĂ EVALUĂM?

Evaluările pot avea un rol important în dezvoltarea unor inițiative de succes și eficiente. Evaluarea inițiativelor individuale va consolida, de asemenea, bazele domeniului PEV/CEV/Derad în general.

Evaluările sprijină învățarea și dezvoltarea

Rolul cel mai valoros al evaluărilor este acela de a-i ajuta pe cei implicați în inițiativă să învețe din succesele și eșecurile lor. Acest lucru duce la decizii mai bine informate și, în cele din urmă, la o performanță mai bună. O evaluare este cel mai utilă atunci când rezultatele sale pot fi utilizate de cei care implementează inițiativa și nu sunt legate de deciziile de finanțare care, inevitabil, produc presiuni pentru a demonstra succesul.

Evaluările demonstrează contribuția unei inițiative

Evaluările îi pot ajuta pe practicieni să explice partenerilor de cooperare și finanțatorilor factorii-cheie care fac ca activitatea lor să aibă succes și, prin urmare, să precizeze ce fel de resurse și capacități sunt necesare pentru a continua activitățile. De asemenea, acestea pot evidenția practicile, valorile și contribuția specifică a unei inițiative la domeniul PEV/CEV/Derad.

Evaluările sporesc transparența și responsabilitatea publică

Multe inițiative PEV/CEV/Derad sunt finanțate de un organism public, o organizație caritabilă sau o fundație. Este important să se poată demonstra pentru ce a fost folosită finanțarea și să se asigure că aceasta a fost utilizată în mod eficient. Evaluările pot furniza acest tip de informații și, astfel, pot crește transparența și responsabilitatea publică a unei inițiative. O evaluare nu produce responsabilitate publică doar pentru că documentează ceea ce se realizează, ci și pentru că oferă informații despre cum se poate îmbunătăți inițiativa. Astfel, aceasta poate contribui la o utilizare și mai bună a resurselor în viitor.

Evaluările contribuie la crearea unei baze de date mai solide pentru inițiativele PEV/CEV/Derad.

O evaluare bazată pe dovezi este o parte indispensabilă a dezvoltării de practici bazate pe dovezi – cu alte cuvinte, inițiative care sunt concepute pe baza celor mai bune cunoștințe disponibile despre radicalizare și despre modul de prevenire a acesteia. În prezent, cunoștințele științifice despre radicalizare și prevenirea acesteia sunt încă limitate. Încă nu este clar ce funcționează și în ce condiții în domeniul PEV/CEV/Derad. Evaluările ne vor ajuta să aflăm mai multe despre acest lucru, în special atunci când rezultatele sunt făcute publice, permițând cercetătorilor, factorilor de decizie politică și practicienilor să le utilizeze în munca lor.

4. CÂND SĂ PLANIFICAȚI ȘI SĂ EFECTUAȚI EVALUĂRI?

Este imposibil să începeți să vă gândiți prea devreme la efectuarea unei evaluări. În mod ideal, planul de evaluare ar trebui să fie elaborat odată cu inițiativa în sine.

Cel mai bun moment pentru a începe să vă gândiți când și cum să evaluați inițiativa este în etapa de planificare. Numai în acest fel este posibilă proiectarea practicilor de colectare a datelor și de monitorizare, astfel încât toate dovezile necesare să fie disponibile la momentul evaluării. Este posibil să se facă evaluări care nu au fost planificate inițial, dar vor exista mult mai multe limitări cu privire la exact ce poate fi evaluat și cum (a se vedea Ghidul electronic INDEED 2 pentru mai multe informații despre acest lucru).

SFAT:

În mod ideal, evaluările sunt planificate ca parte a proiectării inițiativei.

Un alt motiv pentru a începe să vă gândiți la evaluare încă din etapa de planificare a inițiativei este faptul că evaluările pot fi efectuate din primele etape ale inițiativei până la sfârșitul acesteia.

În timpul etapei de planificare a unei inițiative, este posibil să se evalueze planul de implementare a inițiativei și ipotezele care stau la baza acesteia. Acest tip de evaluare se numește evaluare formativă. În cazul în care inițiativa este testată mai întâi ca proiect pilot, este posibilă evaluarea acestuia. Acest tip de evaluare, care se realizează înainte de adoptarea versiunii finale a inițiativei, se numește uneori evaluare ex-ante.

În timpul implementării inițiativei, este posibil să se evalueze modul în care se desfășoară punerea în aplicare și dacă inițiativa funcționează așa cum s-a dorit. Acest tip de evaluare se numește evaluare a procesului. Evaluările pot indica punctele slabe și modul în care se poate îmbunătăți inițiativa. Atunci când implementarea inițiativei a început de ceva timp, este posibil, de asemenea, să aruncăm o primă privire asupra rezultatelor sale pe termen scurt.

După încheierea inițiativei, se poate recurge la o evaluare pentru a afla dacă aceasta a atins obiectivele dorite și cât de durabil a fost impactul acesteia pe termen lung. Acest tip de evaluare se numește evaluare a rezultatelor. Poate fi utilă pentru planificarea unor noi inițiative și poate contribui în mod semnificativ la cunoștințele încă destul de limitate despre eficacitatea inițiativelor PEV/CEV/Derad.

SFAT:

În Ghidul electronic INDEED 2, puteți găsi instrucțiuni despre cum să includeți o evaluare în planificarea inițiativei încă de la început.

5. CINE AR TREBUI SĂ EVALUEZE?

Evaluările necesită implicarea mai multor persoane relevante și definirea rolurilor acestora. În mod evident, fiecare evaluare trebuie să aibă un evaluator, dar și o serie de părți interesate ar trebui să fie implicate în mod activ.

O abordare bazată pe dovezi a evaluării necesită o alegere atentă a evaluatorului. De asemenea, este important să se decidă și să se precizeze cum anume vor fi implicate părțile interesate, care va fi relația acestora cu evaluatorul și cum vor colabora cu toții.

5.1 ALEGEREA EVALUATORULUI

O evaluare poate fi realizată fie de un evaluator extern, fie de un evaluator intern. Un evaluator poate fi o singură persoană, dar poate exista și o echipă de experți în evaluare.

Un **evaluator extern** este o persoană care nu are un rol în cadrul inițiativei sau o relație semnificativă cu aceasta. Evaluatorii externi sunt, de obicei, consultanți sau cercetători universitari.

Un **evaluator intern** este o persoană care face parte în prezent din inițiativă sau din organizația/instituția responsabilă de aceasta.

Depinde de situație dacă este preferabil să se apeleze la un evaluator extern sau intern. Aspectele-cheie care ar trebui luate în considerare sunt următoarele:

Tabelul 1: Factori de luat în considerare la alegerea unui evaluator

Expertiza în evaluare	Evaluatorul ar trebui să cunoască bine conceptele de evaluare și metodele relevante. Experiența anterioară în efectuarea de evaluări este valoroasă.
Cunoștințe în domeniul PEV/CEV/Derad	Evaluatorul ar trebui să aibă o bună înțelegere a PEV/CEV/Derad ca domeniu politic și a tipurilor de inițiative. Evaluatorul ar trebui să fie familiarizat cu contextul în care este
Cunoașterea inițiativei și a contextului acesteia	implementată inițiativa, precum și cu inițiativa în sine. Evaluatorul ar trebui să fie capabil să analizeze inițiativa într-un mod
Imparțialitate și conflicte de interese	imparțial și, prin urmare, să nu aibă niciun conflict de interese cu evaluarea sau cu inițiativa.

Accesul la date	Evaluatorul ar trebui să aibă acces la (sau să fie capabil să colecteze) toate datele necesare pentru evaluare.
Costuri/resurse și disponibilitate	Evaluatorul ar trebui să dispună de resurse și timp suficiente pentru a-și îndeplini sarcina.
Încredere	Evaluatorul ar trebui să fie în măsură să câștige încrederea acelor persoane a căror cooperare este necesară pentru realizarea evaluării.
Utilizare	Evaluatorul ar trebui să aibă credibilitate și abilități de comunicare care să deschidă calea spre utilizarea rezultatelor.

În mod tradițional, utilizarea unui evaluator extern a fost prezentată ca fiind opțiunea preferată, deoarece se consideră că astfel evaluarea este mai imparțială și mai nepărtinitoare. Cu toate acestea, există, de asemenea, considerente care pledează în favoarea unui evaluator intern. De exemplu, un evaluator intern cunoaște deseori mai bine inițiativa și contextul, poate avea un acces mai bun la date și poate fi mai în măsură să creeze un climat de încredere cu principalele părți interesate. De asemenea, se consideră că este mai probabil ca rezultatele evaluării să fie utilizate dacă evaluarea este realizată de un evaluator intern.

Ca regulă generală, un evaluator extern este o opțiune preferată dacă obiectivul este de a evalua eficacitatea unei inițiative (evaluarea rezultatelor) și/sau dacă rezultatele evaluării vor avea implicații semnificative pentru viitorul inițiativei. În cazul în care scopul evaluării este de a înțelege modul în care a fost pusă în aplicare inițiativa (evaluare de proces) și/sau este realizată în scopul învățării, o evaluare internă poate fi, de asemenea, o opțiune.

5.2. IMPLICAREA PĂRȚILOR INTERESATE

O evaluare bazată pe dovezi necesită o integrare atentă a nevoilor, valorilor și circumstanțelor părților interesate în fiecare etapă a procesului de evaluare. Prin definiție, aceasta promovează astfel o abordare a evaluării orientată către părțile interesate. O astfel de abordare, la rândul său, poate lua diferite forme, inclusiv cea a unei evaluări colaborative, participative sau de împuternicire.

În cadrul unei **evaluări colaborative**, evaluatorul creează o colaborare continuă cu părțile interesate pe tot parcursul procesului de evaluare, rămânând în același timp responsabil de proceduri. O astfel de evaluare colaborativă poate ajuta evaluatorul să înțeleagă și să răspundă mai bine la nevoile, valorile și circumstanțele părților interesate în diferite etape ale procesului de evaluare, inclusiv în fazele de pregătire, proiectare, implementare și utilizare.

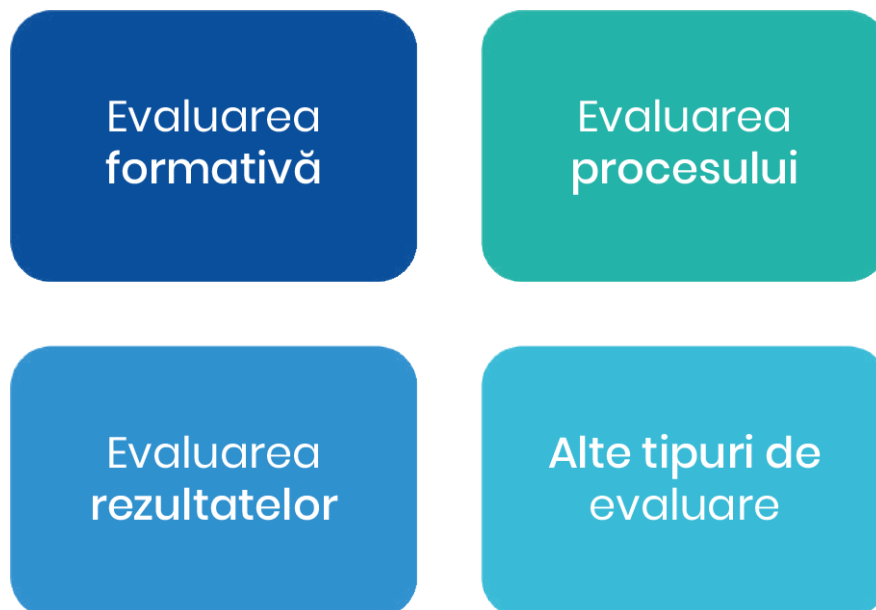
În cadrul unei **evaluări participative**, evaluatorul și părțile interesate împărtășesc controlul asupra procesului de evaluare. O astfel de abordare poate implica luarea în comun a deciziilor privind obiectivele evaluării, proiectarea și procesele de colectare a datelor, precum și implementarea și utilizarea în comun a unei evaluări. Acest

proces permite părților interesate nu numai să își exprime nevoile și valorile, ci și să le integreze în mod activ în procesul de evaluare prin intermediul procedurilor de co-proiectare.

În cadrul unei **evaluări prin împuternicire**, evaluatorul tratează părțile interesate (de exemplu, personalul inițiativei, participanții) ca fiind în controlul procesului de evaluare, asumându-și rolul de antrenor sau de prieten critic. În acest tip de evaluare, părțile interesate sunt responsabile, în ultimă instanță, de luarea deciziilor critice (de exemplu, cu privire la obiectivele evaluării, proiectarea și colectarea datelor). De asemenea, aceștia conduc și rămân în continuare în control asupra măsurilor de implementare și de follow-up. Astfel, o evaluare prin împuternicire nu numai că cere părților interesate să își exprime și să își integreze nevoile, valorile și circumstanțele, ci și să își asume pe deplin responsabilitatea procesului de evaluare.

Împreună, evaluările colaborative, participative și prin împuternicire reflectă diferitele forme pe care le poate lua implicarea părților interesate într-un proces de evaluare. Deși abordările diferă în mod deosebit în ceea ce privește rolul pe care îl acordă părților interesate, toate pot fi utilizate pentru a consolida integrarea nevoilor, valorilor și circumstanțelor părților interesate în fiecare etapă a procesului de evaluare. În acest sens, fiecare dintre ele promite să consolideze caracterul incluziv al evaluării, să genereze încredere între evaluator și părțile interesate și să îmbunătățească reflecția și învățarea organizațională. Dacă sunt bine puse în aplicare, toate acestea pot fi potrivite pentru implementarea unei evaluări bazate pe dovezi.

6. PRINCIPALELE TIPURI DE EVALUARE

Există nenumărate tipuri de evaluări care diferă unele de altele în ceea ce privește obiectivele, metodele, calendarul și domeniul de aplicare. Mai jos vom prezenta cele trei tipuri principale de evaluare. Toate aceste tipuri pot fi implementate prin utilizarea abordării bazate pe dovezi a evaluării descrise în Ghidul electronic INDEED 2 și prin utilizarea instrumentului de evaluare INDEED.

6.1 EVALUAREA FORMATIVĂ

Evaluarea formativă se realizează, de obicei, ca parte a procesului de planificare înainte de începerea implementării, dar poate fi realizată și pentru inițiativele în curs de desfășurare, atunci când acestea sunt reajustate. Este o modalitate de a evalua proiectarea sau planul inițiativei.

Evaluarea formativă analizează sistematic inițiativa (planificată) – ce își propune să facă, cum vor fi atinse obiectivele sale și pe ce fel de ipoteze se bazează. Aceasta poate arăta dacă se poate aștepta ca planul de implementare a inițiativei să îndeplinească rezultatele preconizate și cum ar putea fi îmbunătățit planul.

Evaluarea formativă poate lua, de asemenea, forma unei implementări pilot a inițiativei planificate, care va permite testarea sarcinii și activităților programate și verificarea corectitudinii și eficacității acestora.

În ceea ce privește metodele și datele, publicațiile științifice privind radicalizarea și de-radicalizarea pot fi utilizate pentru a evalua dacă ipotezele inițiativei sunt susținute de dovezile existente. O altă metodă comună constă în realizarea de interviuri și sondaje în rândul principalelor părți interesate pentru a colecta opiniile acestora cu privire la planul inițiativei. De asemenea, aceasta poate implica colectarea și analiza datelor despre contextul inițiativei pentru a vedea dacă aceasta răspunde nevoilor pe care se dorește să le adreseze.

Întrebările tipice la care pot răspunde evaluările formative sunt:

- Planul de inițiativă se bazează pe ipoteze solide despre radicalizare și cum se poate preveni?
- Ce tipuri de activități ar trebui implementate?
- Planul de inițiativă răspunde nevoilor pe care inițiativa intenționează să le adreseze?
- Implementarea pilot funcționează așa cum ar trebui?

3 EXEMPLU DE EVALUARE FORMATIVĂ A PROGRAMULUI „UNDERSTAND=RESPECT” (ÎNȚELEGEȚI=RESPECTAȚI)

Inițiativa: „ÎNȚELEGEȚI=RESPECTAȚI” este un program educațional de prevenire a radicalizării care duce la discriminare și discursul urii, dezvoltat de Platforma Poloneză pentru Securitate Internă.

Obiective și grup țintă: Obiectivul inițiativei este de a promova un comportament lipsit de orice formă de radicalism, discriminare și discurs de ură în rândul elevilor și profesorilor din școlile secundare, al părinților și al comunității locale.

Activități: Activități educaționale (atelier, discuții, zile tematice), formarea deprinderilor de viață (psihologice și sociale, gestionarea stresului și a agresivității, dezvoltarea autocontrolului) și activități de timp liber.

Evaluator: Evaluator extern (cercetător universitar)

Obiectivul evaluării: Evaluarea formativă a fost realizată în timpul și după implementarea pilot a inițiativei. Obiectivul a fost acela de a afla dacă inițiativa a fost implementată în mod corespunzător și eficient. Evaluarea a abordat, de asemenea, ipotezele care stau la baza acesteia și planul de implementare.

Metode: Interviuri cu echipa de implementare a programului și cu reprezentanți ai școlilor.

Rezultate: Inițiativa a fost considerată, în general, ca fiind bine planificată și realistă. Evaluarea a formulat câteva recomandări privind modul în care conținutul și organizarea acesteia ar putea fi îmbunătățite în continuare.

Pentru mai multe informații: Polish Platform for Homeland Security/ Platforma Poloneză pentru Securitate Internă. [Înțelegeți = Respectați](#) (în poloneză și engleză)

6.2 EVALUAREA PROCESULUI

Evaluarea procesului analizează modul în care inițiativa funcționează în practică. De obicei, aceasta este efectuată pentru a vedea dacă inițiativa este implementată conform planului inițial și pentru a afla cum poate fi îmbunătățită. Aceasta se poate concentra pe diferite aspecte ale implementării și poate produce o mulțime de informații utile care pot contribui la îmbunătățirea inițiativei în viitor.

Pentru a realiza o evaluare a procesului, este necesar să se dispună de date despre planul de implementare a inițiativei și despre implementarea efectivă a acesteia. Planul de implementare a inițiativei, împreună cu discuțiile cu principalele părți interesate, determină criteriile în funcție de care ar trebui să fie evaluată implementarea. Criteriile pot include, de exemplu, numărul de cursuri de formare sau de evenimente care au fost organizate, sau rata de participare la cursurile sau evenimentele de formare. Criteriile nu trebuie neapărat să fie măsurabile în cifre; ele pot include, de asemenea, de exemplu, satisfacția participanților și opiniile acestora cu privire la program sau cooperarea dintre diverși parteneri implicați în implementarea inițiativei.

Întrebările tipice la care pot răspunde evaluările de proces sunt:

- Cum decurge implementarea inițiativei?
- Inițiativa (sau unele dintre activitățile sale) este implementată conform planului?
- Cât de bine și-a atins inițiativa grupul țintă?
- Cum experimentează participanții inițiativa?
- Cum colaborează principalele părți interesate pentru a atinge obiectivele?
- În ce măsură sunt implicate în inițiativă părțile interesate cheie?
- Au existat obstacole în implementarea inițiativei?

4 EVALUAREA PROCESULUI MULTI AGENCY WORKING (MAW) ÎN BELGIA, OLANDA ȘI GERMANIA

Inițiativa: Multi Agency Working (MAW) în Belgia, Țările de Jos și Germania. Aceste platforme multiagenție au fost create pentru a preveni radicalizarea și extremismul violent.

Evaluator: Evaluator extern (cercetători universitari de la IRCP, Universitatea din Ghent).

Obiectivul evaluării: Evaluarea a luat forma unei evaluări de proces (realiste) cu scopul de a afla „ce funcționează în ce condiții”. Aceasta a analizat implementarea abordării multiagenție și modul în care diferitele agenții implicate cooperează. Acest lucru a fost realizat pentru a identifica domeniile de îmbunătățire și pentru a înțelege modul în care funcționează mecanismul.

Metode de colectare a datelor:

Analiza sistematică a literaturii de specialitate – utilizată pentru a stabili indicatorii pentru evaluare.

Muncă de teren într-un oraș din fiecare țară, inclusiv observarea participativă în cadrul reuniunilor MAW, interviuri semi-structurate cu diferiți participanți și grupuri de discuții pentru a explora elementele lipsă.

Metode de analiză a datelor: Datele calitative obținute în urma interviurilor semi-structurate au fost analizate cu ajutorul unui cadru SWOT (puncte forte, puncte slabe, oportunități și amenințări) pentru a identifica punctele forte și punctele slabe interne și oportunitățile și amenințările externe ale MAW. Datele calitative obținute atât din observații, cât și din interviuri au fost testate în raport cu indicatorii de proces elaborați în timpul analizei sistematice a literaturii.

Rezultate: Cel mai important factor pentru un bun proces de colaborare între agenții a fost încrederea. În toate țările analizate, au existat probleme legate de secretul profesional și de secretul anchetei, precum și de lipsa resurselor umane. Rolul coordonatorului structurii MAW s-a dovedit a fi foarte important. Pandemia, schimbările sociale și noile forme de radicalizare au fost văzute ca o amenințare externă. Ca parte a rezultatelor și recomandărilor evaluării, a fost elaborat un instrument de autoevaluare online pentru practicienii locali (<https://emmascan.eu/>).

Pentru mai multe informații: Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (eds.). (2022). Evaluarea și mentorarea abordării multi-agenție a radicalizării violente în Belgia, Țările de Jos și Germania. Antwerpen: Maklu.

6.3 EVALUAREA REZULTATELOR

Evaluarea rezultatelor măsoară efectele inițiativei. Este o modalitate obișnuită de a determina dacă inițiativa și-a atins obiectivele și a produs un rezultat scontat. Ca în cazul evaluării procesului, trebuie să existe criterii stabilite pentru a măsura dacă inițiativa a fost sau nu eficientă. De asemenea, este adesea necesar să se dispună de informații despre situație înainte de începerea implementării inițiativei.

Evaluarea rezultatelor poate fi realizată în mai multe moduri, în funcție de obiectivele sale. În cazul în care evaluarea se referă la modul în care participanții experimentează rezultatul inițiativei sau la cât de multă schimbare a provocat o inițiativă, metodele calitative (de exemplu, interviuri, sondaje) sunt adesea cea mai bună alegere. În cazul în care obiectivul este de a dovedi că rezultatul preconizat este cauzat de inițiativă, se pot utiliza metode cantitative pentru a examina ce fel de efecte și cât de mari a avut intervenția, precum și care caracteristică sau dimensiune a intervenției pare a fi cea mai benefică. În funcție de metoda utilizată, nivelul de dovezi al evaluării cantitative a rezultatelor variază (adică cât de fiabile sunt concluziile care pot fi formulate pe baza acesteia). Cele mai solide dovezi se obțin cu ajutorul studiilor randomizate controlate.

Este important de menționat că metodele de evaluare cantitativă și calitativă se completează reciproc. Cu toate acestea, una nu o poate înlocui pe cealaltă. Metodele calitative nu pot trage concluzii cauzale cu privire la efectul intervenției. Pe de altă parte, metodele cantitative nu permit, în general, studiul modului în care indivizii au experimentat intervenția. Întrebările tipice la care pot răspunde evaluările rezultatelor sunt:

- Ce fel de efecte a avut inițiativa?
- Și-a atins inițiativa obiectivele și rezultatele?
- În ce măsură grupul-țintă a înregistrat schimbări în ceea ce privește cunoștințele, abilitățile, atitudinile și comportamentul lor după participarea la inițiativă? Cum se compară această schimbare cu cea observată în rândul celor care nu au participat la inițiativă?
- Au existat efecte neintenționate asupra grupului țintă sau a contextului?

5 EVALUAREA REZULTATELOR AGGREDI ÎN HELSINKI, FINLANDA

Inițiativa: Aggredi

Obiectivele inițiativei și grupul țintă: Aggredi este o inițiativă condusă de un ONG (HelsinkiMissio) care vizează reducerea recidivei în rândul persoanelor cu vârste cuprinse între 18 și 49 de ani condamnate pentru violență stradală. Aceasta oferă mentorat și ajutor practic, cu scopul de a sprijini reintegrarea în societate.

Evaluator: Cercetători de la Institutul Național de Cercetare a Politicii Juridice din Finlanda.

Obiectivul evaluării: Să afle dacă inițiativa a reușit să reducă recidiva clienților săi.

Metoda: Un studiu cantitativ care a comparat recidiva între 1) clienții care au finalizat programul Aggredi, 2) clienții care au participat, dar au renunțat, 3) persoanele condamnate cărora li s-a oferit participarea, dar au refuzat-o și 4) un grup de comparație format din persoane condamnate similare care nu au avut niciun contact cu Aggredi.

Rezultate: Evaluarea a arătat un nivel mult mai scăzut de recidivă în rândul celor care au finalizat programul, în comparație cu cei care au renunțat. De asemenea, a arătat că, cu cât se participa mai mult timp la program, cu atât nivelul de recidivă era mai scăzut. Dificultățile metodologice au făcut dificilă dovedirea concludentă a faptului că nivelul mai scăzut de recidivă observat s-a datorat participării la program.

Pentru mai multe informații: [Raport de evaluare a programului Aggredi \(în finlandeză\)](#).

6.4 ALTE TIPURI DE EVALUARE

Pe lângă cele trei tipuri generale de evaluare menționate mai sus, sunt menționate adesea multe alte tipuri de evaluare specifice. Mai jos sunt prezentate câteva exemple:

Evaluarea economică

Evaluarea economică este utilă pentru a examina relația dintre **costurile** și **eficacitatea** inițiativei. De exemplu, o inițiativă foarte eficientă poate fi foarte costisitoare și, prin urmare, imposibil de implementat, sau o inițiativă poate avea costuri reduse, dar ineficace.

Această formă de evaluare este utilizată în principal de finanțatori pentru a vedea ce valoare financiară are inițiativa și de factorii de decizie politică pentru a identifica și compara costurile diferitelor inițiative. De asemenea, administratorii și cei care implementează inițiativa pot modifica intervenția dacă aceasta generează prea multe cheltuieli.

Întrebările tipice la care pot răspunde evaluările economice sunt:

- Care sunt resursele utilizate pentru această inițiativă?
- Cum sunt utilizate resursele?
- Cum se transformă costurile în rezultate?

Evaluarea realistă

Evaluarea realistă este un tip de evaluare care se concentrează pe „cum” și „de ce” ale rezultatelor inițiativei, identificând **mecanismele care stau la baza inițiativei și care fac ca aceasta să producă anumite rezultate**. Aceasta este deosebit de utilă pentru a înțelege cum funcționează o inițiativă în diferite contexte și în ce condiții, întrucât încearcă să explice de ce o inițiativă funcționează pentru unii, dar nu și pentru alții.

Întrebările tipice la care pot răspunde evaluările realiste sunt:

- Care sunt factorii contextuali care influențează eficacitatea inițiativei?
- Care sunt strategiile inițiativei care sunt cele mai eficace?
- Ce activități au cel mai mare impact?
- Care sunt factorii care fac ca inițiativa să aibă succes în anumite contexte și nu în altele?

Evaluarea axată pe utilizare

Evaluarea axată pe utilizare se bazează pe ideea că rezultatele evaluării trebuie să **fie utile pentru principalii utilizatori ale acestora** și că rezultatele trebuie să fie utilizate. Din acest motiv, acest tip de evaluare ar trebui să fie conceput astfel încât constatările să fie utilizate, iar implicarea utilizatorilor evaluării este necesară încă din etapa de planificare a acesteia.

Evaluarea bazată pe utilizare poate fi folosită în combinație cu evaluările formative, de proces și de rezultat descrise anterior și cu diferite metode, în funcție de nevoile utilizatorilor pe care îi vizează. Metoda va depinde de datele necesare pentru a răspunde la întrebările-cheie ale evaluării și de metoda cea mai potrivită pentru a ajunge la aceste constatări.

Evaluarea bazată pe obiective

Evaluarea bazată pe obiective măsoară dacă inițiativa progresa **către un set de obiective** care sunt SMART (Specific, Masurabil, Accesibil, Realist, Încadrat în timp). Această evaluare este utilizată de finanțatori sau de cei care implementează inițiativa pentru a demonstra că aceasta se îndreaptă către obiectivele convenite în etapa de planificare a inițiativei. Obiectivele stabilite nu sunt puse sub semnul întrebării.

Întrebările tipice la care pot răspunde evaluările bazate pe obiective sunt:

- Și-a atins inițiativa obiectivele și scopurile?
- Obiectivele au fost atinse ca rezultat al inițiativei sau datorită altor factori externi?

Evaluarea fără obiective

Evaluarea fără obiective examinează rezultatele inițiativei fără a se concentra pe un singur obiectiv. Evaluatorul nici măcar nu cunoaște scopurile și obiectivele inițiativei. Evaluarea analizează rezultatele și efectele inițiativei fără a fi dirijată de vreun obiectiv specific prestabilit. În acest fel, evaluatorul nu este nici părtinitor, nici afectat de vreo așteptare. Evaluatorul trebuie să fie extern și să nu cunoască organizația sau inițiativa.

Evaluarea fără obiective analizează rezultatele și schimbările neintenționate cauzate de inițiativă și poate identifica efectele secundare pozitive și negative. Este utilizată atunci când inițiativa necesită lucrul într-un mediu complex, iar obiectivele sunt neclare.

Întrebările tipice la care pot răspunde evaluările fără obiective sunt:

- Ce rezultate a produs inițiativa?
- Rezultatele pot fi atribuite inițiativei?
- Efectele sunt pozitive sau negative?

6.5 COMBINAREA TIPURILOR DE EVALUARE

Este posibil să se combine diferite tipuri de evaluare într-o singură evaluare. Aceasta necesită mai multe resurse, dar poate produce, de asemenea, rezultate mai utile și mai bogate. Este destul de frecventă combinarea evaluării rezultatelor și a procesului, iar acest lucru poate fi util mai ales atunci când se caută o explicație pentru motivul pentru care inițiativa a obținut sau nu efectul dorit. O combinație de evaluare a procesului și a rezultatelor poate fi utilă pentru a identifica, de exemplu, în ce măsură eșecul de a atinge rezultatul dorit este din cauza unei implementări deficitare sau unor deficiențe de proiectare.

Aflați mai multe

Pentru mai multe informații despre evaluările formative, de proces și de rezultat:

- Setul de instrumente de evaluare. [Tipuri de evaluare](#).
- O evaluare mai bună. [Ce este evaluarea?](#).
- James Bell Associates. (2018). [Set de instrumente de evaluare formativă: Un ghid pas cu pas și resurse pentru evaluarea implementării programelor și a rezultatelor timpurii](#). Washington, DC: Biroul pentru copii, Administrația pentru Copii și Familii, Departamentul de Sănătate și Servicii Umane al SUA.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lecții învățate din evaluările formative din site-uri duale ale programelor de combatere a extremismului violent (CEV) derulate de Poliția Canadiană. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).

Pentru mai multe informații despre alte tipuri de evaluări:

- Măsoară Evaluare. [Evaluare economică](#).
- OMS. [Evaluări economice](#).
- BetterEvaluation [Evaluare realistă](#).
- BetterEvaluation [Evaluarea axată pe utilizare](#).
- Patton, M. Q. (2008). *Evaluarea centrată pe utilizare* (ed. a 4-a). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Evaluarea fără scop: O orientare pentru evaluările fundațiilor. *The Foundation Review*, 5(4).

7. PROIECTARE ȘI METODE DE EVALUARE

Evaluările implică luarea mai multor decizii și alegeri. Una dintre deciziile cheie în realizarea unei evaluări este alegerea modelului și a metodelor de evaluare adecvate. Tipul de evaluare oferă o direcție pentru evaluare, dar nu definește încă modul în care va fi realizată evaluarea. Proiectarea evaluării stabilește structura generală și domeniul de aplicare al evaluării. Metodele de evaluare o completează prin definirea modului în care vor fi colectate și analizate datele (a se vedea tabelul 1).

Tabelul 1: Decizii cheie în planificarea evaluării

Tipuri de Evaluare	
Selectat în funcție de obiectivele evaluării Formativă, de proces, de rezultat etc.	
Proiectarea Evaluării	
Stabilește sfera și structura evaluării	
Metode pentru colectarea datelor	Metode pentru analiza datelor
Ce fel de date vor fi utilizate și cum vor fi colectate	Modul în care sunt analizate datele colectate pentru a elabora concluzii

Proiectarea și metodele de evaluare cele mai potrivite depind de obiectivele, domeniul de aplicare și resursele disponibile pentru evaluare. Acest capitol oferă o scurtă prezentare generală a câtorva modele de evaluare și metode comune de colectare și analiză a datelor.

7.1 MODELE DE EVALUARE

Proiectarea evaluării clarifică **structura de bază a evaluării**. Acesta definește, de exemplu, dacă evaluarea se va concentra pe analiza situației la un moment dat sau va implica o comparație pe diferite perioade de timp. O altă decizie-cheie este dacă evaluarea se va concentra doar asupra inițiativei în sine sau dacă vor fi utilizate grupuri de comparație.

Unele modele de evaluare sunt destul de ușor de pus în aplicare, în timp ce altele necesită mai multă expertiză profesională și cunoștințe aprofundate despre metodele științifice. Această secțiune prezintă unele dintre cele mai utilizate modele de evaluare, de la cele mai puțin solicitante la cele mai solicitante.

Proiectarea studiului de caz

O evaluare care utilizează un model de studiu de caz colectează **informații detaliate despre un număr mic de cazuri** (de exemplu, câțiva participanți la o inițiativă). Acestea pot oferi cunoștințe detaliate și bogate despre funcționarea și consecințele (neintenționate) ale unei inițiative. Este important să recunoaștem că studiile de caz au, de asemenea, unele limitări notabile. **Constatările generate printr-un studiu de caz nu sunt, de obicei, reprezentative sau generalizabile.** Rareori este posibil să se știe dacă experiențele unui număr mic de participanți intervievați pentru evaluare reflectă experiențele participanților la inițiativă în general.

Modelul studiului de caz este **deosebit de util atunci când accesul la date este limitat.** Uneori, studiile de caz pot fi singurul model de evaluare disponibil. Studiile de caz sunt, de asemenea, foarte utile pentru a formula ipoteze și întrebări de evaluare care să fie studiate ulterior cu modele de evaluare mai complexe. Oferind o perspectivă mai profundă asupra funcționării inițiativei, acestea pot fi, de asemenea, un bun complement la evaluările care utilizează metode cantitative și indicatori numerici.

6 EXEMPLU DE PROIECTARE DE STUDIU DE CAZ

Cherney și Belton (2020) au optat pentru un model de studiu de caz pentru a studia programul de reintegrare socială (PRISM). Aceștia s-au concentrat pe doar trei clienți, pentru care erau disponibile suficiente date pentru a studia evoluția în timp.

Evaluarea a analizat impactul PRISM prin colectarea de informații despre opiniile persoanelor la diferite momente de timp. Informațiile necesare au fost colectate prin intermediul mai multor metode de colectare a datelor, inclusiv interviuri cu personalul PRISM și cu clienții înșiși, examinarea rapoartelor de progres completate de psihologii PRISM și notele de caz ale clienților compilate de personalul PRISM. Pentru a analiza datele a fost utilizată analiza calitativă a conținutului. Constatările au arătat unde s-au înregistrat progrese pentru fiecare client și unde mai erau necesare îmbunătățiri.

Pentru mai multe informații: Cherney, A., & Belton, E. (2020). Evaluarea rezultatelor intervențiilor care vizează persoanele condamnate radicalizate: Testarea modelului de dezangajare extremistă prointegrare ca instrument de evaluare. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.

Modele transversale

O evaluare care utilizează un model transversal colectează date de la cât mai multe persoane posibil (de exemplu, persoanele care implementează sau participă la o inițiativă) la un anumit moment dat și, de obicei, utilizând un sondaj. Utilizarea unui astfel de model permite colectarea de date de la un număr mare de subiecți și compararea diferențelor dintre grupuri. De exemplu, este posibil să se analizeze dacă persoanele care au participat la inițiativă diferă de ceilalți participanți la studiu în ceea ce privește anumite aspecte legate de obiectivele inițiativei (de exemplu, atitudini sau comportamente).

Prin urmare, un model transversal poate **crea o „fotografie” utilă a funcționării, a recepției sau a efectelor potențiale ale inițiativei.** Acesta este deosebit de potrivit pentru evaluările de proces. Atunci când vine vorba de evaluări ale rezultatelor, nu

este o opțiune ideală. Acest lucru se datorează faptului că intervalul scurt de timp face dificilă evaluarea efectelor, iar lipsa unui grup de control impune limitări asupra capacității unei evaluări de a stabili o relație cauzală între inițiativă și efectele sale. În plus, diferențele dintre cei expuși la inițiativă și ceilalți participanți la studiu se pot datora, de asemenea, altor factori decât inițiativa și efectele acesteia (de exemplu, biasare la selecție). Persoanele care participă la inițiativă diferă probabil de celelalte în multe feluri, iar acest lucru poate fi imposibil de luat în considerare în cadrul cercetării.

7 EXEMPLU DE MODEL TRANSVERSAL

Dunn et al. au evaluat strategia de combatere a radicalizării a forței de poliție australiene NSW, care a inclus o inițiativă de implicare a comunității în comunitățile musulmane din Sydney. Evaluatorii au fost cercetători universitari care au lucrat împreună cu personalul intern al poliției NSW. Inițiativa a fost evaluată prin analizarea datelor unui sondaj unic realizat în rândul membrilor comunităților vizate de inițiativă. Prin intermediul sondajului, au fost colectate date despre gradul de conștientizare a musulmanilor din Sydney cu privire la inițiativa de implicare comunitară a poliției NSW și despre expunerea acestora la această inițiativă, precum și despre încrederea, cooperarea și percepțiile față de poliția NSW.

Studiul a arătat că inițiativa a reușit să stabilească un contact direct cu comunitatea, relații durabile și o sensibilizare puternică a comunității. Respondenții au recomandat intensificarea contactelor, îmbunătățirea vizibilității și consolidarea parteneriatelor.

Pentru mai multe informații: Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Se poate folosi poliția comunitară pentru combaterea terorismului? Dovezi din NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.

Model longitudinal

Modelul longitudinal este utilizat de obicei pentru a **evalua efectele unei inițiative în timp**. În cel mai comun tip de studiu longitudinal, evaluatorul colectează date de la participanți în două sau mai multe momente înainte și după începerea unei inițiative. Adoptarea unui astfel de model longitudinal poate fi un instrument puternic pentru a evalua efectele pe termen scurt și pe termen lung ale unei inițiative, precum și buna funcționare a acesteia. Deoarece necesită date colectate în momente diferite în timp, finalizarea sa necesită un interval de timp mai lung. Cu toate acestea, pe baza unor astfel de modele longitudinale nu se pot trage concluzii cauzale cu privire la eficacitatea inițiativei. Principala limitare se referă la lipsa unei dimensiuni contrafactice (imposibilitatea de a ști ce s-ar fi întâmplat dacă individul nu ar fi participat la inițiativă).

SFAT :

În mod ideal, evaluarea care utilizează un design longitudinal este planificată împreună cu inițiativa în sine. Acest lucru garantează că datele necesare vor fi colectate la momentul potrivit și că practicile de monitorizare ale inițiativei sprijină evaluarea.

8 EXEMPLU DE MODEL LONGITUDINAL

Cercetătorii universitari Feddes, Mann și Doosje au folosit un model longitudinal pentru a evalua un program olandez de formare a rezilienței. În total, 46 de tineri musulmani cu un trecut de migranți au participat la formare. Pentru evaluare, au fost colectate date de la participanții la program prin intermediul unui chestionar în patru momente: 1) înainte de începerea formării, 2) după finalizarea primului modul, 3) imediat după finalizarea formării și 4) la trei luni după formare.

Rezultatele evaluării arată că formarea a avut un efect pozitiv asupra participanților, sporindu-le stima de sine, empatia și capacitatea de a anticipa comportamentul și reacțiile altor persoane. De asemenea, participanții au raportat intenții violente și atitudini mai scăzute față de violența bazată pe ideologie. Cu toate acestea, rezultatele au arătat că participanții au prezentat niveluri mai ridicate de narcisism. În general, rezultatele au arătat că împuternicirea participanților și, în special, dezvoltarea empatiei acestora contribuie la succesul formării rezilienței.

Pentru mai multe informații: Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Creșterea stimei de sine și a empatiei pentru a preveni radicalizarea violentă: o evaluare cantitativă longitudinală a unui training de reziliență axat pe adolescenți cu o identitate duală. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.

Modele (cvasi)experimentale

O evaluare care utilizează un design (cvasi)experimental **compară un grup de persoane (sau școli, închisori, orașe etc.) cărora li s-a aplicat o inițiativă cu un grup de control în care nu s-a aplicat acea inițiativă.** Utilizarea unui grup de control permite să se analizeze dacă schimbarea observată la participanți se datorează într-adevăr inițiativei și nu altor factori.

Un grup de control poate fi creat în diferite moduri. Într-un studiu experimental (numit și **studiu randomizat controlat** sau SRC), participanții sunt repartizați aleatoriu într-un grup de tratament și un grup de control. În domeniul PEV/CEV, o astfel de alocare aleatorie este dificilă atât din motive practice, cât și etice. Din punctul de vedere al inferențelor cauzale, experimentele randomizate oferă cele mai solide dovezi ale eficienței inițiativei.

9 EXEMPLU DE STUDIU RANDOMIZAT CONTROLAT

Un studiu randomizat controlat a fost utilizat în cadrul evaluării unui proiect guvernamental danez de combatere a narațiunilor extremiste în rândul tinerilor. Evaluarea a fost realizată de cercetătorii universitari Parker și Lindekilde. Aceștia au creat un experiment prin sondaj care a folosit grupuri de control și de tratament. Grupul de control nu a fost expus la proiect, iar grupul de tratament a fost expus la proiect. Participanții din grupul de control au răspuns la un sondaj înainte de a participa la un atelier cu foști extremiști, în timp ce participanții din grupul de tratament au răspuns la întrebări imediat după ce au participat la același atelier. Pentru a evalua cât de eficientă a fost inițiativa în ceea ce privește reducerea susținerii violenței politice, evaluatorii au pus întrebări indirecte despre violența politică.

Pentru mai multe informații: Parker, D., & Lindekilde, L. (2020). Prevenirea extremismului cu extremiști: O sabie cu două tăisuri? O analiză a impactului utilizării foștilor extremiști în școlile daneze). *Education Sciences*, 10(4)

O altă alternativă este un **design cvasi-experimental** în care grupul de control este creat prin alte mijloace decât alocarea aleatorie. De exemplu, un evaluator poate crea un grup de control prin compararea unei populații dintr-un anumit cadru (de exemplu, o școală, un oraș, o închisoare) în care a fost aplicată o inițiativă cu o populație dintr-un cadru comparabil în care inițiativa nu a fost aplicată (de exemplu, o școală, un oraș sau o închisoare din apropiere cu caracteristici similare).

10 EXEMPLU DE MODEL CVASI-EXPERIMENTAL

Evaluarea programului Aggredi a fost realizată pentru a afla dacă inițiativa a reușit să reducă recidiva clienților săi. Scopul principal al utilizării unui design cvasi-experimental a fost acela de a determina dacă inițiativa a reușit să reducă recidiva prin estimarea a ceea ce s-ar fi întâmplat cu persoanele care au participat la tratament dacă nu ar fi aparținut programului Aggredi.

În acest scop, a fost realizat un studiu cantitativ care a comparat recidiva între trei grupuri de tratament și un grup de control. Grupurile de tratament au fost: 1) clienții care au finalizat programul Aggredi, 2) clienții care au participat, dar au renunțat și 3) persoanele condamnate cărora li s-a propus participarea. Pentru toate cele trei grupuri a existat un grup de comparație format din persoane condamnate similare care nu au avut niciun contact cu Aggredi.

Ideea de bază a fost crearea unui grup de comparație pentru a evalua recidiva grupului de tratament în raport cu recidiva grupului de comparație, care era format din persoane similare cu participanții Aggredi în ceea ce privește vârsta, sexul și trecutul lor infracțional. Grupul de comparație a fost format pe baza datelor din Registrul de cercetare a crimelor și sancțiunilor al Institutului de Cercetare a Politicilor Juridice (Legal Policy Research Institute)

Pentru mai multe informații: [Raport de evaluare a programului Aggredi](#) (în finlandeză).

7.2 METODE DE COLECTARE A DATELOR

În general, modelele de evaluare nu impun anumite metode de colectare a datelor și pot fi combinate cu o serie de metode. Această secțiune trece în revistă câteva metode cheie de colectare a datelor care pot fi utilizate în evaluări.

Revizuirea sistematică a documentației existente

Un bun punct de plecare pentru colectarea de date este examinarea **tipului de date care sunt deja disponibile cu privire la inițiativă**. Printre datele existente relevante se numără planurile de implementare a inițiativei, rapoartele de progres și orice documente care explică obiectivele și teoria schimbării. Acestea pot include, de asemenea, date de monitorizare a proiectului, cum ar fi dosare ale activităților și ale participanților.

Documentele existente sunt utile pentru a înțelege obiectivele și planurile inițiativei. Datele de monitorizare pot fi o sursă excelentă pentru studiile longitudinale, în care este important să se dispună de date de la diferite momente în timp pentru a observa schimbările din punct de vedere diacronic. În mod ideal, practicile de monitorizare ale inițiativei sunt concepute de la început pentru a produce datele necesare pentru evaluare.

Interviuri

Interviurile sunt o metodă de colectare a datelor utilizată în mod obișnuit în evaluarea inițiativelor PEV/CEV/Derad. Acestea sunt deosebit de utile pentru a obține **informații și perspective aprofundate cu privire la implementarea** inițiativei. De asemenea, acestea sunt adesea utilizate pentru a **evalua efectele specifice ale** inițiativei (cum ar fi efectele asupra opiniilor și atitudinilor participanților).

Interviurile pot fi realizate în diferite moduri. Acestea pot fi structurate, ceea ce înseamnă că toți respondenții răspund la aceleași întrebări. O altă alternativă este un interviu semi-structurat, în care respondenții sunt întrebați despre aceleași subiecte, dar ordinea întrebărilor se poate schimba, iar intervievatorul poate pune întrebări de follow-up. În cele din urmă, interviurile pot fi nestructurate și pot lua forma unei conversații libere.

Fiecare tip de interviu are propriile avantaje și dezavantaje. Interviurile structurate sunt cele mai bune atunci când este important să genereze răspunsuri ușor comparabile. În cazul în care este important să se formeze o înțelegere profundă a percepțiilor unei persoane intervievate, este de obicei mai bine să se utilizeze interviuri semistructurate sau nestructurate, deoarece acestea oferă mai mult spațiu pentru ca persoana intervievată să își explice opiniile în termenii proprii.

Focus-grup

Metoda focus-grup se referă la discuții cu un grup de persoane (de obicei, între cinci și zece) despre un subiect ales. Ele pot servi ca **alternativă la interviuri sau le pot completa**. Participanții la focus-grup pot reprezenta un anumit grup de persoane (cum ar fi participanții la o inițiativă) sau pot consta dintr-un set divers de părți interesate (cum ar fi practicienii care pun în aplicare o inițiativă la diferite niveluri).

Focus-grup-urile pot fi o alternativă rentabilă și eficientă din punct de vedere al timpului la interviurile individuale aprofundate. Acestea reprezintă, de asemenea, o modalitate bună de a evidenția asemănările și diferențele în ceea ce privește experiențele legate de implementarea și efectele unei inițiative.

Sondaje

Un sondaj este o altă alternativă pentru colectarea de informații de la mai mulți respondenți. În cadrul unui sondaj, un număr de persoane sunt rugate să completeze un chestionar standardizat. Sondajele oferă o **modalitate eficientă din punct de vedere al resurselor de a colecta date de la un grup mare de persoane într-un interval de timp scurt**, pentru a evalua, de exemplu, impactul unei inițiative asupra participanților. Chestionarul de sondaj poate fi completat în mod independent sau ca activitate ghidată în cadrul unei activități în persoană sau online.

Deși sondajele sunt o modalitate eficientă de a colecta date, ele au și **limitări** notabile. O provocare foarte frecventă este o rată de răspuns scăzută (doar un număr limitat de respondenți completează chestionarul). De asemenea, utilitatea sondajului depinde în mare măsură de cât de bine sunt construite întrebările. Este important ca întrebările să fie lipsite de ambiguitate și ușor de înțeles pentru respondenți. Este recomandat să se investească considerabil în elaborarea chestionarului și să se testeze chestionarul înainte de a-l pune în aplicare.

În cele din urmă, ceea ce se câștigă în eficiență și numărul de respondenți se pierde în detalii și profunzime. Datele colectate prin intermediul unui chestionar sunt adesea destul de limitate și superficiale, astfel încât, dacă este important să se obțină cunoștințe aprofundate, interviurile sau focus-grup-urile sunt, de obicei, o alternativă mai bună.

Observarea participativă și neparticipativă

Observarea participativă se referă la un proces de colectare a datelor în care evaluatorul se implică direct în inițiativa și ia parte la activitățile zilnice ale acesteia. Observarea neparticipativă presupune observarea activităților inițiativei fără a lua parte în mod activ la acestea.

Observarea participativă și neparticipativă îi **permite evaluatorului să experimenteze la fața locului implementarea inițiativei**. Acestea permit crearea unei înțelegeri detaliate a operațiunilor de zi cu zi ale unei inițiative, inclusiv a provocărilor și a consecințelor (neintenționate) ale acesteia. Ele pot fi deosebit de utile atunci când sunt utilizate în combinație cu alte metode de colectare a datelor și pot constitui o bază pentru pregătirea în cunoștință de cauză a interviurilor aprofundate sau a chestionarelor de sondaj.

II METODE DE COLECTARE A DATELOR UTILIZATE ÎN CADRUL EVALUĂRII PROGRAMULUI CONSOLIDAREA REZILIENȚEI LA EXTREMISMUL VIOLENT (STRIVE) II, 2017-2020

Inițiativa STRIVE II, pusă în aplicare de Institutul Regal al Serviciilor Unite/ Royal United Services Institute (RUSI), are ca scop reducerea recrutării și a sprijinului pentru grupurile extremiste violente și a radicalizării generale în zonele fierbinți din Kenya. Inițiativa se concentrează pe abordarea factorilor structurali, a dinamicii de grup și a factorilor individuali care creează condițiile pentru radicalizare și recrutare și contribuie la acestea.

Evaluarea a fost comandată de RUSI și a fost realizată de evaluatori externi, care erau cercetători universitari. Evaluarea a combinat o evaluare a rezultatelor privind impactul inițiativei până la acel moment și o evaluare formativă pentru a evalua acțiunile viitoare ale acesteia.

În cadrul evaluării au fost utilizate mai multe metode de colectare a datelor:

Documente existente - 40 de documente de bază, cum ar fi rapoarte de management, documente de politică publică, cercetări publicate și orientări privind programele, date de monitorizare și evaluare, orientări privind evaluarea și monitorizarea, precum și documente care descriu teoria schimbării inițiativei (modul în care aceasta ar fi trebuit să producă rezultatele scontate).

Interviuri și focus-grup-uri – peste 50 de interviuri semi-structurate și cinci focus-grup-uri cu personalul inițiativei, cu participanții și cu reprezentanții finanțatorilor și partenerilor săi.

Observare neparticipativă – observarea diferitelor activități ale inițiativei, inclusiv sesiuni de formare, reuniuni interne și evenimente publice.

Pentru mai multe informații: Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). [Evaluarea proiectului „Violent Extremism Strengthening Resilience \(STRIVE II\) în Kenya: Raport final](#).

Literatură (academică)

O altă sursă importantă de date pentru evaluare este literatura de specialitate (academică) existentă, care este aproape întotdeauna utilă pentru a identifica evaluări ale unor inițiative similare și pentru a identifica metode analitice și indicatori adecvați. Aceasta este indispensabilă atunci când obiectivul este de a evalua în ce măsură teoria schimbării și metodele de lucru ale inițiativei sunt în concordanță cu cunoștințele științifice existente. Acesta este un obiectiv comun în evaluările formative.

12 EXEMPLU DE UTILIZARE A LITERATURII ACADEMICE

Planul de acțiune flamand pentru prevenirea radicalizării și polarizării violente a fost evaluat de Institutul Flamand pentru Pace. Evaluarea a analizat planul de acțiune în general, punând accentul în special pe câteva proiecte finanțate prin intermediul planului de acțiune. Institutul Flamand pentru Pace a efectuat o analiză aprofundată a domeniilor de acțiune concrete din cadrul planului de acțiune. Pentru a evalua dacă obiectivele și opțiunile politice din planul de acțiune au fost formulate în mod adecvat, a fost analizată literatura academică privind măsurile de prevenire a radicalizării (violente) și a fost comparată cu planul de acțiune.

Pentru mai multe informații: Hardyns, W., Pauwels, L. și Thys, J. (2020) [Een transversale programma scan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering](#). În Cops, D., Pauwels, L. și Van Alstein, M. (eds) *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*.

Metode mixte (care combină mai multe tipuri de date)

Metodele de colectare a datelor descrise mai sus pot fi utilizate separat, dar pot fi și combinate. Aceasta se numește abordare prin metode mixte. Utilizarea metodelor mixte a devenit din ce în ce mai populară în evaluarea inițiativelor PEV/CEV/Derad.

O abordare bazată pe metode mixte, dacă este planificată cu atenție, are mai multe avantaje. În special, poate compensa limitările metodelor individuale de colectare a datelor și poate oferi date mult mai bogate cu privire la inițiativă. Utilizarea metodelor mixte nu este automat mai bună decât utilizarea unei singure metode de colectare a datelor. Este important să vă gândiți cu atenție care va fi valoarea adăugată a fiecărei metode de colectare a datelor.

13 EXEMPLUL 1 DE METODE MIXTE

Johns et al. au folosit o metodologie mixtă pentru a evalua impactul unui program de mentorat bazat pe sport din Melbourne, care a abordat problemele de identitate, apartenență și izolare culturală ale tinerilor musulmani. În cadrul evaluării lor, cercetătorii au efectuat observații ale participanților în timpul celei de-a doua jumătăți a programului. După încheierea programului, au fost colectate date de la participanți și de la părțile interesate prin metode calitative (interviuri semi-structurate și focus-grup-uri) și metode cantitative (sondaje la ieșire), care au fost utilizate ulterior pentru a le compara cu datele calitative.

Pentru mai multe informații: Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). „Mai mult decât un joc”: The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience towards Violent Extremism (Impactul schemelor de mentorat pentru tineri bazate pe sport asupra dezvoltării rezilienței față de extremismul violent). *Social Inclusion* 2(2), 57-70.

14 EXEMPLUL 2 DE METODE MIXTE

Cercetătorii universitari au realizat o evaluare a Strategiei Prevent, care vizează prevenirea radicalizării tinerilor din Regatul Unit. Cercetătorii au utilizat o abordare mixtă, combinând următoarele metode:

- o analiză sistematică a literaturii de cercetare,
- interviuri cu practicieni din toate cele 48 de locații ale proiectului în timpul primelor etape de implementare a proiectului,
- colectarea a 194 de foi de jurnal pentru a cartografia intervențiile și activitatea proiectului la nivel național,
- o analiză a randamentelor trimestriale ale proiectelor și
- studii de caz aprofundate efectuate în 12 locații de proiect.

Pentru mai multe informații: Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism: Programmes for Young People*. (Evaluarea procesului de prevenire a extremismului violent: programe pentru tineri). Youth Justice Board.

7.3 METODE DE ANALIZĂ A DATELOR

După ce datele sunt colectate, acestea trebuie analizate pentru a formula concluzii. Metodele de analiză a datelor includ tehnici de sortare, interpretare și prelucrare a datelor colectate. Există din nou o mare varietate de opțiuni disponibile. Care dintre opțiuni sunt cele mai potrivite depinde de tipurile de date care au fost colectate, de tipurile de întrebări la care trebuie să se răspundă și de tipul de expertiză profesională de care dispune evaluatorul. Mai jos sunt prezentate câteva dintre cele mai frecvent utilizate metode de analiză a datelor.

Analiza calitativă a conținutului

Această metodă este utilizată pe scară largă pentru analiza documentelor, precum și a transcrierilor din interviuri și focus-grup-uri. De asemenea, poate fi utilizată pentru a analiza notele de la observarea participativă/neparticipativă.

Această metodă presupune, în esență, structurarea și organizarea textului prin identificarea acelor părți care sunt relevante pentru evaluare și codificarea lor cu anumite teme sau cuvinte-cheie. În acest fel, devine posibilă filtrarea tuturor părților din date care se referă la o anumită temă. Atunci când datele sunt structurate și organizate prin codificare, devine mai ușor de analizat datele și de determinat ce fel de concluzii pot fi trase pe baza acestora.

codurile utilizate pentru a organiza datele sunt elaborate de către evaluator. Există două strategii generale pentru a face acest lucru. Codificarea deductivă este o strategie de sus în jos, în care codurile sunt elaborate pe baza obiectivelor și a întrebărilor-cheie ale evaluării. Codificarea inductivă este o strategie ascendentă în care codurile sunt elaborate pe baza unei lecturi atente a datelor și a identificării subiectelor și temelor din acestea. De obicei, ambele strategii sunt utilizate împreună.

Codificarea devine deosebit de utilă atunci când există o mulțime de date textuale. Există diferite tipuri de software care pot fi utilizate pentru codificare (de exemplu, NVivo și Atlas.ti).

Analiza cantitativă

Datele cantitative (numerice), care pot fi colectate și produse prin intermediul unui sondaj sau al evaluării datelor proiectului, pot fi analizate prin intermediul mai multor metode statistice. Aceste metode includ statistici descriptive de bază care au ca scop descrierea unui set de date, de exemplu, prin calcularea intervalului și a valorii medii (media, modul sau valoarea mediană). Statisticile descriptive pot fi realizate cu ajutorul unor programe software precum Excel sau SPSS. Aceasta poate servi ca un prim pas către o analiză mai complexă a setului de date, care poate implica crearea unui model de regresie liniară. Un model de regresie liniară analizează semnificația statistică a corelației și a relației dintre două variabile, care poate fi ilustrată într-un grafic. Acest model poate fi un instrument puternic pentru evaluarea impactului unei inițiative, cu condiția să se bazeze pe un set de date colectate cu atenție.

Aflați mai multe

- Hofman, J. și Sutherland, A. (2017). Diferite concepte și metode de evaluare: Evaluarea intervențiilor care previn sau contracarează extremismul violent. RAND Europe.
- Impact Europe. [Baza de date privind metodele de colectare a datelor și modelele de evaluare.](#)
- Strauss, A. (1987). Qualitative Analysis for Social Scientists (Analiza calitativă pentru cercetătorii din domeniul științelor sociale). Cambridge: Cambridge University Press.
- Saldana, J. (2013). Manualul de codificare pentru cercetătorii calitativi. Londra. Sage Publications.
- Peersman, G. (2014) Prezentare generală: Metode de colectare și analiză a datelor în evaluarea impactului, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10. Florența: Biroul de cercetare al UNICEF.
- Trochum, W. (2006). Baza de cunoștințe privind metodele de cercetare. [Statisticile descriptive.](#)
- Woodley, A., (2004). [Obținerea și analiza datelor cantitative.](#) Resursele de formare PREST. Commonwealth of Learning.

8. ABORDARE A EVALUĂRII BAZATĂ PE DREPTURILE OMULUI

O parte importantă a oricărei evaluări este să se asigure că aceasta respectă standardele etice și legale. Acest lucru este cu atât mai important în cazul inițiativelor PEV/CEV/Derad, care abordează subiecte sensibile și vizează adesea persoane și comunități vulnerabile și stigmatizate. O evaluare poate fi, de asemenea, o modalitate de a evalua în ce măsură inițiativa în sine respectă standardele etice și legale.

Un cadru bun pentru a gândi despre etică în cadrul inițiativelor și evaluărilor PEV/CEV/Derad este abordarea bazată pe drepturile omului. Acest capitol prezintă pe scurt elementele fundamentale ale acestui cadru și ce înseamnă acesta în practică. În Ghidul INDEED 2 sunt oferite instrucțiuni detaliate privind modul în care se pot include în mod corespunzător aspectele etice, de gen, legale și societale în evaluare.

Abordarea bazată pe drepturile omului

Abordarea bazată pe drepturile omului (ABDO) este un cadru conceptual care poate fi aplicat oricărei politici sau practici pentru a se asigura că aceasta se bazează din punct de vedere normativ pe standardele interne privind drepturile omului și că este orientată din punct de vedere operațional spre protejarea drepturilor omului.

ABDO se bazează pe cinci principii-cheie privind drepturile omului:

Participare	Orice persoană are dreptul de a participa activ la procesele decizionale care afectează exercitarea drepturilor sale.
Responsabilitate	Practicienii și managerii inițiativelor și evaluărilor PEV/CEV/Derad sunt trași la răspundere pentru neîndeplinirea obligațiilor față de grupurile țintă. Ar trebui să existe remedii eficiente atunci când se produc încălcări ale drepturilor omului.
Nediscriminare și egalitate	Toți indivizii își pot exercita drepturile fără niciun fel de discriminare. Toate tipurile de discriminare ar trebui interzise, prevenite și eliminate.
Împuternicire	Orice persoană are dreptul de a-și revendica și de a-și exercita drepturile. Persoanele și comunitățile trebuie să își înțeleagă drepturile și să participe la elaborarea politicilor care le afectează viața.
Legalitate	Inițiativele și evaluările acestora ar trebui să fie în conformitate cu drepturile legale prevăzute în legislația internă și internațională.

Adaptat din Rețeaua europeană a instituțiilor naționale pentru drepturile omului, [Abordarea bazată pe drepturile omului](#).

Ce presupune punerea în aplicare a acestor valori și principii în inițiativele și evaluările PEV/CEV/Derad? În cadrul proiectului INDEED, am organizat aspectele cheie în patru dimensiuni: aspecte de gen, aspecte etice, aspecte legale și aspecte societale (GELSA).

Aspecte de gen

Se recomandă ca evaluările PEV/CEV/Derad să adopte o abordare sensibilă la dimensiunea de gen. Acest lucru este valabil mai ales atunci când inițiativa care face obiectul evaluării nu este sensibilă la dimensiunea de gen în conceperea sa. Procesele de radicalizare nu sunt neutre din punctul de vedere al genului și nici inițiativele PEV/CEV/Derad nu sunt neutre din punctul de vedere al genului, chiar și atunci când acestea nu abordează în mod explicit problematica de gen. Acest lucru se datorează faptului că genul are în mod inevitabil un impact asupra experiențelor și condițiilor unui individ. Se știe, de asemenea, că pot exista diferențe de gen în procesele de radicalizare.

O abordare a evaluării sensibilă la dimensiunea de gen ia în considerare potențialele diferențe de gen și este concepută pentru a le putea surprinde. Acest lucru poate însemna, de exemplu, să se asigure că există un echilibru de gen în rândul celor care sunt intervievați și incluși în focus-grup-uri și că datele colectate sunt analizate și din perspectiva de gen, luând în considerare și evaluând implicațiile pentru persoanele de toate genurile.

Aspecte etice

Inițiativele PEV/CEV/Derad și evaluările acestora implică adesea persoane și grupuri care sunt stigmatizate și care au opinii politice sau religioase controversate. Este important să ne asigurăm că inițiativele din acest domeniu sunt **nediscriminatorii** în practicile sau ipotezele lor. Există exemple negative de inițiative PEV/CEV/Derad în cadrul UE, în care persoanele și comunitățile s-au simțit vizate din cauza identității lor religioase, etnice sau sociale, iar inițiativa a reprezentat o prelungire a prejudecăților societății.

O evaluare oferă o bună ocazie de a evalua cu atenție ipotezele subiacente și evidente ale inițiativei PEV/CEV/Derad cu privire la grupurile sale țintă, precum și modul în care aceste ipoteze se manifestă în obiectivele, orientările și practicile inițiativei.

O evaluare abordează, de asemenea, modul în care inițiativa a ținut cont de diferitele libertăți asociate dreptului la nediscriminare, cum ar fi libertatea de gândire, de exprimare, de întrunire și de asociere. O evaluare poate aprecia modul în care aceste drepturi și libertăți au fost echilibrate cu nevoile activității PEV/CEV/Derad de abordare a radicalizării și a extremismului și în ce măsură inițiativa a reușit să evite consolidarea mecanismelor de excludere care expun persoanele la riscul de radicalizare.

Orientările bune pentru realizarea unei evaluări din punct de vedere etic se bazează, de asemenea, pe principiile comune ale cercetării responsabile. Liniile directoare privind etica cercetării includ îndrumări bune privind modul de interacțiune cu persoanele intervievate și focus-grup-uri și modul de redactare a unui raport de evaluare care să țină cont de drepturile și integritatea acestora.

Aspecte legale

Pe lângă dispozițiile privind drepturile fundamentale deja discutate, trebuie să se țină seama și de legislația națională. Reglementările profesionale specifice sectorului pot avea, de asemenea, un impact, de exemplu, asupra posibilităților de colectare și partajare a datelor. În consecință, este important să se asigure că atât inițiativa, cât și evaluarea acesteia au un temei legal adecvat.

Un aspect esențial este faptul că aproape toate inițiativele și evaluările se confruntă cu probleme legate de datele cu caracter personal. [Regulamentul general privind protecția datelor](#) (GDPR) stabilește cerințe privind modul în care pot fi prelucrate datele cu caracter personal (adică colectate, stocate, analizate sau partajate). Prelucrarea datelor cu caracter personal necesită întotdeauna un temei legal specific dacă nu este permisă de consimțământul explicit și informat al persoanei în cauză.

Pe lângă respectarea reglementărilor GDPR și a altor acte legislative, evaluările PEV/CEV/Derad pot, de asemenea, să evalueze inițiativa în ceea ce privește conformitatea practicilor sale cu acestea. Este important ca aceste reglementări să fie respectate îndeaproape, deoarece încălcarea datelor, abuzurile și breșele de securitate pot pune în pericol persoanele și distruge încrederea în practicienii PEV/CEV/Derad și în activitatea acestora. Astfel de încălcări pot, de asemenea, să întărească temerile legate de supraveghere, profilare și practici prejudiciate.

Aspecte sociale

O evaluare poate oferi, de asemenea, posibilitatea de a privi dincolo de inițiativa în sine și de a evalua cât de bine abordează și ia în considerare contextul societal mai larg în care operează și ce fel de efecte are în raport cu acest context. Acest tip de sensibilitate la contextul societal este adesea un element-cheie pentru succesul intervențiilor PEV/CEV/Derad și pentru evitarea oricăror efecte negative neintenționate.

Evaluarea se poate concentra pe modul în care (și dacă) inițiativa a abordat riscul unor consecințe neintenționate ale activității sale asupra comunităților și societății, cum ar fi stigmatizarea, incluziunea/excluziunea, prejudecățile și stereotipurile predominante și sentimentele de securitate în cadrul anumitor comunități și al societății în general.

Aflați mai multe

- Rețeaua europeană a instituțiilor naționale pentru drepturile omului, [Abordarea bazată pe drepturile omului](#).
- [Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene](#).
- RAN, [Abordări specifice de gen în PEV: munca preventivă pentru fete în școli și în jurul acestora](#). Documentul de concluzie al reuniunii grupului de lucru RAN.
- Lloyd, M. [Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care](#). Publicație RAN.
- Grupul de Evaluare al Organizației Națiunilor Unite, [Orientări etice pentru evaluare](#).

9. OPT SFATURI PENTRU EVALUĂRI DE SUCCES BAZATE PE DOVEZI

Studiile și evaluările anterioare au arătat că în evaluările PEV/CEV/Derad au apărut adesea anumite provocări. Mai jos am compilat o listă de sfaturi pentru a le evita sau a le atenua:

1

1. Integrarea evaluării în planul inițiativei

Multe provocări în materie de evaluare pot fi evitate atunci când evaluarea este planificată împreună cu inițiativa în sine. Aceasta înseamnă că planul inițiativei detaliază și modul în care aceasta va fi evaluată. Prima evaluare poate avea loc încă din această etapă de planificare. Multe decizii luate în primele zile de viață ale inițiativei determină ce fel de modele, metode și date de evaluare pot fi utilizate în evaluările ulterioare.

2

2. Asigurarea finanțării și a resurselor pentru evaluare

O provocare comună pentru evaluare este că nu există finanțare pentru aceasta. Acest lucru pare să fie deosebit de frecvent în cazul programelor pe termen lung și al acțiunilor pe termen scurt care se bazează pe finanțarea proiectelor pe termen limitat. În aceste cazuri, finanțatorul poate solicita ca inițiativa să fie evaluată, dar nu există resurse suplimentare alocate în acest scop.

O evaluare, chiar și în formele sale mai simple, necesită resurse destul de importante. Ar trebui să se planifice în mod clar de unde vor proveni aceste resurse. Se recomandă ca finanțarea pentru inițiativele PEV/CEV/Derad să aibă un buget dedicat evaluării, pe lângă finanțarea pentru implementarea inițiativei în sine.

3

3. Definirea clară a proiectării și a obiectivelor inițiativei

Punctul de plecare pentru aproape orice tip de evaluare este o înțelegere clară a obiectivelor sale, a planului de implementare și a ipotezei care stă la baza modului în care acțiunile planificate ar trebui să producă rezultatele dorite (teoria schimbării). În mod ideal, obiectivele și teoria schimbării sunt elaborate cu atenție în etapa de planificare a inițiativei. În cazul în care obiectivele nu au fost definite în mod corespunzător, este dificil să se efectueze o evaluare de înaltă calitate.

4. Elaborarea practicilor de monitorizare a datelor din cadrul inițiativei având în vedere evaluarea

Tipul de evaluare care poate fi efectuată depinde în mare măsură de tipul de date disponibile. Există mai multe tipuri de date care pot fi colectate în timpul evaluării, dar unele modele de evaluare necesită date care pot fi colectate doar la un anumit moment. De exemplu, pentru a evalua în mod fiabil impactul unei inițiative asupra participanților, ar trebui să existe anumite informații despre situația acestora în momentul în care au început. Evaluarea necesită aproape întotdeauna o bună documentare a activităților inițiativei.

În cazul în care inițiativa are practici sistematice de monitorizare și de păstrare a evidenței, care se bazează pe nevoile evaluărilor viitoare, datele necesare vor exista atunci când va fi nevoie. Practicile de monitorizare insuficiente nu fac imposibilă evaluarea, dar limitează semnificativ opțiunile disponibile și pot avea un impact negativ asupra fiabilității rezultatelor acesteia.

5. Concentrarea pe învățare

O evaluare este cea mai utilă atunci când este planificată și realizată în scopul învățării. Acest lucru înseamnă că evaluarea este concepută pentru a sprijini dezvoltarea ulterioară a inițiativei și include un plan clar privind modul în care vor fi utilizate rezultatele sale. Se recomandă ca evaluarea să nu fie legată de deciziile de finanțare, ci să fie realizată la mijlocul unei perioade de finanțare. Acest lucru oferă mediul cel mai constructiv pentru efectuarea evaluării, fără presiunea de a demonstra succesul, oferind o oportunitate reală de a utiliza rezultatele pentru îmbunătățirea inițiativei.

6. Implicarea principalelor părți interesate în planificarea evaluării

Evaluările tind adesea să fie un proces de sus în jos, în care obiectivul și proiectarea sunt stabilite de către finanțator. Experiența a arătat că aceasta nu este o strategie foarte productivă. În schimb, este de obicei mai bine să se adopte o abordare mai participativă și să se implice principalele părți interesate, în special cele care pun în aplicare inițiativa, în procesul de evaluare încă de la începutul acestuia.

Includerea părților interesate permite crearea unui sentiment de asumare și a încrederii necesare pentru a obține rezultate fiabile. Atunci când părțile interesate sunt incluse în mod activ în procesul de planificare, acest lucru arată că opiniile, cunoștințele și experiența lor sunt apreciate. Atunci când evaluarea răspunde nevoilor celor implicați în implementarea inițiativei, evaluarea nu se mai prezintă ca o sarcină suplimentară cerută de altcineva,

ci este văzută ca ceva benefic pentru dezvoltarea propriei activități. Acest lucru oferă o motivație suplimentară pentru a coopera în producerea datelor necesare pentru evaluare și pentru a fi sinceri cu privire la posibilele puncte slabe și eșecuri.

7

7. Asigurați-vă că evaluatorul are o bună înțelegere a domeniului PEV/CEV/Derad

În cazul în care evaluarea este realizată de un evaluator extern, este bine să vă asigurați că evaluatorul este familiarizat cu domeniul PEV/CEV/Derad și cu caracteristicile sale specifice. Deși multe tipuri și metode de evaluare comune pot fi aplicate la evaluarea inițiativelor PEV/CEV/Derad, este destul de dificil să se dea sens oricăror date sau observații fără a avea o bună înțelegere generală a domeniului.

8

8. Gândiți-vă din timp la etică și la modalitățile de a asigura disponibilitatea datelor

O provocare comună în evaluările inițiativelor PEV/CEV/Derad este faptul că problemele de etică și de securitate pot limita accesul la date. Autoritățile guvernamentale și cei care implementează inițiativa pot ezita să împărtășească informații, în special atunci când acestea includ detalii despre opiniile politice sau chestiuni personale ale unei persoane. Aspectele de securitate pot limita accesul la locurile în care ar putea fi realizate interviuri sau observații. Se recomandă să se afle din timp ce tipuri de limitări etice, de securitate și legale există pentru schimbul de date și să se gândească la modalități de a obține cele mai bune rezultate posibile în cadrul acestor limite.

Un alt set de provocări derivă din natura sensibilă și stigmatizată a extremismului violent. Grupurile și persoanele vizate de o inițiativă pot fi dificil de atins și de creat un climat de încredere din cauza situației și a relațiilor fragile cu persoanele implicate în extremism. De asemenea, este posibil ca aceștia să nu fie dispuși să își împărtășească adevăratele opinii, deoarece acestea pot fi percepute ca fiind indezirabile din punct de vedere social și stigmatizante. Prin urmare, se recomandă să vă gândiți cu atenție pe cine să alegeți ca evaluator, pentru a câștiga încrederea necesară pentru colectarea datelor – și să faceți acest lucru într-un mod care să nu pună în pericol încrederea persoanelor în inițiativa în sine.

SURSE ȘI LITERATURĂ

- Aaltonen, M. & Hinkkanen, V. (2014). Katuväkivaltatyön vaikuttavuus: HelsinkiMission Aggredi-ohjelman arviointi. Verkkokatsauksia 40/2014. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152599/40_HelsinkiMission.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
- Aldrich, D.P. (2014). First Steps Towards Hearts and Minds? USAID's Countering Violent Extremism Policies in Africa. *Terrorism and Political Violence*, 26(3), 523–46.
- Bellasio, J., Hofman, J., Ward, A., Nederveen, F., Knack, A., Meranto, A. S., & Hoorens, S. (2018). Counterterrorism evaluation: Taking stock and look ahead. California and UK: RAND Europe research report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2628.html.
- BetterEvaluation. Realist Evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/realist-evaluation>.
- BetterEvaluation. Utilisation-focused evaluation. <https://www.betterevaluation.org/methods-approaches/approaches/utilisation-focused-evaluation>.
- BetterEvaluation. What is evaluation? <https://www.betterevaluation.org/getting-started/what-evaluation>.
- Bjørge, T. (2013). Strategies for preventing terrorism. Hampshire, UK: Palgrave Pivot.
- Bourekba, M. (2021). Detect to prevent: countering violent extremism strategies in Spain. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 128, 81–105. doi.org/10.24241/rcai.2021.128.2.81/en
- Breuer, E., De Silva, M. J., Fekadu, A., Luitel, N. P., Murhar, V., Nakku, J., & Lund, C. (2014). Using workshops to develop theories of change in five low and middle income countries: Lessons from the programme for improving mental health care (PRIME). *International journal of mental health systems*, 8(1).
- Brophy, S., Snooks, H., & Griffiths, L. (2008). Small-scale evaluation in health: A practical guide. London: Sage.
- Busher, J., Malkki, L., & Marsden, S. (eds.) (2023). *Routledge Handbook on Radicalisation and Countering Radicalisation*. Routledge.
- Byrne-Diakun, R.M. (Ed.). (2016). *Countering Violent Extremism: Applying the Public Health Model*. Georgetown University Center for Security Studies. National Security Critical Issues Task Force. <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/wp-content/uploads/2016/10/NSCITF-Report-on-Countering-Violent-Extremism.pdf>.
- Carson, J.V. (2017). Assessing the Effectiveness of High-Profile Targeted Killings in the “War on Terror”: A Quasi-Experiment. *Criminology and Public Policy*, 16(1), 191–220.
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>.
- Cherney, A., & Belton, E. (2020). Assessing intervention outcomes targeting radicalised offenders: Testing the pro integration model of extremist disengagement as an evaluation tool. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 13(3), 193–211.
- Cherney, A., Belton, E., & Koehler, D. (2020). Program integrity guidelines to inform the design, implementation, and evaluation of P/CVE initiatives: Guideline review document & Program integrity tool. Countering Violent Extremism Unit, Department of Justice and Community Safety.
- Chowdhury Fink, N., Romaniuk, P. & Barakat, R. (2013). *Evaluating Countering Violent Extremism Programming: Practice and progress*. Center on Global Counterterrorism Cooperation.
- Clark, H., & Anderson, A. A. (2004). Theories of change and logic models: Telling them apart. American Evaluation Association Conference. https://www.theoryofchange.org/wp-content/uploads/toco_library/pdf/TOCs_and_Logic_Models_forAEA.pdf.
- Cox, K., & Van Gorp, A. (2018). Surveys. In J. Hofman and A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- CREST. Introductory Guide: Countering Violent Extremism. CREST: Centre for Research and Evidence on Security Threats. https://eprints.lancs.ac.uk/id/eprint/88097/1/17_008_01.pdf.
- Davies, P. (2012). The State of Evidence-Based Policy Evaluation and its Role in Policy Formation. *National Institute Economic Review*, 219(1), R41–R52.
- Dhillon, L. & Vaca, S. (2018). Refining theories of change. *Evaluation*, 14(30), 64–87.
- Dunn, K. M., Atie, R., Kennedy, M., Ali, J. A., O'Reilly, J., & Rogerson, L. (2016). Can you use community policing for counter terrorism? Evidence from NSW, Australia. *Police Practice and Research*, 17(3), 196–211.
- EUCPN (2013). Evaluation of crime prevention initiatives: the principles of evaluation. In EUCPN Secretariat (eds.), *EUCPN Thematic Paper Series*, no. 5, European Crime Prevention Network: Brussels.
- European Commission (2014). Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's Response. Brussels, Belgium: European Commission. [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2013\)0941/com_com\(2013\)0941_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2013)0941/com_com(2013)0941_en.pdf).
- European Commission (2021). Better Regulation Guidelines. European Commission. https://commission.europa.eu/system/files/2021-11/swd2021_305_en.pdf.
- European Network of National Human Rights Institutions, Human Rights-Based Approach, <https://ennhri.org/>

[about-nhris/human-rights-based-approach/](#).

- Evaluation toolbox. Types of evaluation. https://evaluationtoolbox.net.au/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=19.
- Feddes, A. R., Mann, L., & Doosje, B. (2015). Increasing Self-esteem and Empathy to Prevent Violent Radicalization: A Longitudinal Quantitative Evaluation of a Resilience Training Focused on Adolescents with a Dual Identity. *Journal of Applied Social Psychology*, 45(7), 400-411.
- Fish, D., & Coles, C. (1998). Developing professional judgement in health care: learning through the critical appreciation of practice. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Fisher, T., Range, D., & Cuddihy, J. (2020). Evaluation of 'Violent Extremism Strengthening Resilience (STRIVE II) in Kenya: Final report. <https://ct-morse.eu/resource/evaluation-of-strive-ii-in-kenya/>.
- Gielen, A.J. (2017). Evaluating Countering Violent Extremism. In L. Colaert (Ed.). *Deradicalisation. Scientific insights for policy*. Brussels: Flemish Peace Institute.
- Gielen, A.J. (2019). Countering Violent Extremism: A Realist Review for Assessing What Works, for Whom, in What Circumstances, and How? *Terrorism and Political Violence*, 31(6), 1149-1167.
- Hardyns, W., Pauwels, L. and Thys, J. (2020). Een transversale programmascan van het Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. In D. Cops, L. Pauwels, and M. Van Alstein (eds). *Gewelddadige radicalisering & polarisering: Beleid & preventie in Vlaanderen: Evaluatie en uitdagingen*. <https://vlaamsvredeinstituut.eu/rapport/gewelddadige-radicalisering-en-polarisering-beleid-preventie-in-vlaanderen-evaluatie-en-uitdagingen/>.
- Hardyns, W., Klima, N., & Pauwels, L. (Eds.). (2022). *Evaluation and mentoring of the multi-agency approach to violent radicalisation in Belgium, the Netherlands and Germany*. Antwerpen: Maklu.
- Harris-Hogan, S., Barrelle, K., & Zammit, A. (2016). What Is Countering Violent Extremism? Exploring CVE Policy and Practice in Australia. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 6-24.
- Hirschfield, A., Christmann, K., Wilcox, A., Rogerson, M., & Sharratt, K. (2012). *Process Evaluation of Preventing Violent Extremism Programmes for Young People*. London: Youth Justice Board.
- Hill, J. R., & Thies, J. (2010). Program theory and logic model to address the co-occurrence of domestic violence and child maltreatment. *Evaluation and program planning*, 33(4), 356-364.
- Hofman, J., & Sutherland, A. (eds.) (2018). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Corporation. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Holmer, G., Bauman, P. & Aryaeinejad, K. (2018). *Measuring Up: Evaluating the impact of PVE/CVE/DERAD Programs*. USA: USIP. <https://www.usip.org/sites/default/files/2018-09/preventing-countering-violent-extremismmeasuringup.pdf>.
- Iacopini, G., Stock, L. & Junge, K. (2011). *Evaluation of Tower Hamlets Prevent Projects Final report prepared for the London Borough of Tower Hamlets*. The Tavistock Institute. http://www.tavinstitute.org/wp-content/uploads/2012/12/Tavistock_Projects_Tower-Hamlets-PVE_evaluation_final_report.pdf.
- Impact Europe. Database of data collection methods and evaluation designs. <http://www.impact.itti.com.pl/index#/guide/repository>.
- James Bell Associates. (2018). *Formative evaluation toolkit: A step-by-step guide and resources for evaluating program implementation and early outcomes*. Washington, DC: Children's Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services. https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/formative_evaluation_toolkit.pdf.
- Janta, B., & Van Gorp, A. (2018). Interviews. In J. Hofman, & A. Sutherland (eds). *Evaluating interventions that prevent or counter violent extremism*. RAND Europe. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2094.html.
- Johns, A., Grossman, M., & McDonald, K. (2014). "More Than a Game": The Impact of Sport-Based Youth Mentoring Schemes on Developing Resilience toward Violent Extremism. *Social Inclusion* 2(2), 57-70.
- Katz J., Wandersman A., Goodman R.M., Griffin S., Wilson D.K., & Schillaci M. (2013). Updating the FORECAST formative evaluation approach and some implications for ameliorating theory failure, implementation failure, and evaluation failure. *Eval Program Plann*, 39, 42-50.
- Koehler, D. (2017). *Understanding Deradicalization: Methods, Tools and Programs for Countering Violent Extremism*. Routledge.
- Korn, J. (2016). European CVE Strategies from a Practitioner's Perspective. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 668(1), 180-197.
- Kurtz, J., Wolfe, R., & Tesfaye, B. (2016). Does Youth Employment Build Stability? Evidence From an Impact Evaluation of Vocational Training in Afghanistan. In S. Zeiger (Ed.) *Expanding Research on Countering Violent Extremism*. Abu Dhabi: Hedayah.
- Lipsey, M., Petrie, C., Weisburd, D., & Gottfredson, D. (2006). Improving evaluation of anti-crime programs:

Summary of a National Research Council report. *Journal of Experimental Criminology*, 2(3), 271–307.

- Lloyd, M. Ethical Guidelines for Working on P/CVE in Mental Health Care. RAN publication. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2021-04/ran_ethical_guidelines_for_working_p-cve_mhc_2021_en.pdf.
- Madriaza, P., Ponsot, A.S., Marion, D. & Monnier, C. (2017). The prevention of radicalisation leading to violence: An international study of front-line workers and intervention issues. International Center for the Prevention of Crime.
- Madriaza, P., Morin, D., Ousman, S., Autixier, C., Hassan, G., & Venkatesh, V. (2022). Improving evaluations of programs for prevention of radicalization and violent extremism: An exploratory international study. UNESCO chair in Prevention of Radicalisation and Violent Extremism (UNESCO-PREV Chair) in collaboration with the International Centre for the Prevention of Crime, University of Sherbrooke.
- McDavid, J. C., Huse, I., & Hawthorn, L. R. (2019). Program evaluation and performance measurement: an introduction to practice – third edition. SAGE Publications, Inc.
- MEASURE Evaluation. Economic Evaluation. <https://www.measureevaluation.org/our-work/economic-evaluation.html>.
- Minor, D. (2016). MAXIME Berlin – Interkulturelles und interreligiöses Präventionsprojekt zur Toleranz und Demokratieentwicklung Evaluation 2014 – 2016. Berlin: Violence Prevention Network.
- Molenkamp, M., Wouterse, L., & Gielen, A. J. (2018). Ex post paper guidelines evaluations of PCVE programmes and interventions. RAN center for excellence. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/ms_workshops_guidelines_evaluation_of_pcve_programmes_and_interventions_july_2018_en.pdf.
- Morenike Latifat Moroof, M. (2016). An Analysis of the 2016 Gothenburg CVE Framework. Doctoral thesis. Duke Office of Research Support.
- Moore, G. F., Audrey, S., Barker, M., Bond, L., Bonell, C., Hardeman, W. et al. (2015). Process evaluation of complex interventions: Medical Research Council guidance. *BMJ* 2015;250:h1258.
- Nehlsen, I., Biene, J., Coester, M., Greuel, F., Milbradt, B., & Armbrorst, A. (2020). Evident and effective? The challenges, potentials and limitations of evaluation research on preventing violent extremism. *International Journal of Conflict and Violence*, 14(2), 1–20.
- Neumann, P. R. (2017). Countering Violent Extremism and Radicalisation That Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region. Vienna: OSCE.
- Noordegraaf, M., Douglas, S., Bos, A., & Klem, W. (2016). Gericht, gedragen en geborgd interventievermogen? Evaluatie van de nationale contraterrorisme-strategie 2011–2015. Den Haag: WODC.
- Parker, D. & Lindekilde, L. (2020). Preventing Extremism with Extremists: A Double-Edged Sword? An Analysis of the Impact of Using Former Extremists in Danish Schools. *Education Science*, 10(4), 1–19.
- Patton, M. Q. (1997). Utilization-focused evaluation: The new century text (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (2008). Utilization-focused evaluation (4th. Ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Peersman, G. (2014). Overview: Data Collection and Analysis Methods in Impact Evaluation, Methodological Briefs: Impact Evaluation 10, Florence: UNICEF Office of Research.
- Polish Platform for Homeland Security. Understand = Respect. <https://ppbw.pl/en/preventiveprogram/>.
- RAN (2022). RAN Gender-Specific Approaches in PVE: Preventive Work for Girls in and around Schools. Conclusion paper, RAN working group meeting 31 May–1 June 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-08/ran_y-e_gender-specific_approaches_in_pve_lisbon_3105-01062022_en.pdf.
- Ris, L. & Ernstöfer, A. (2017). Borrowing a Wheel: Applying Existing Design, Monitoring and Evaluation Strategies to Emerging Programming Approaches to Prevent and Counter Violent Extremism. Peacebuilding Evaluation Consortium.
- Robson, C. (2000). Small-scale evaluation: Principles and practice. London: Sage.
- Rogers, P. (2014). Theory of Change. Methodological Briefs: Impact Evaluation 2. UNICEF Office of Research, Florence. https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/Theory_of_Change_ENG.pdf.
- Rychetnik, L., Frommer, M., Hawe, P., et al. (2002). Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 56, 119–127.
- Rychetnik, L., Hawe, P., Waters, E., Barratt, A., & Frommer, M. (2004). A glossary for evidence based public health. *J Epidemiol Community Health*, 58(7), 538–45.
- Rycroft-Malone, J., Seers, K., Titchen, A., Harvey, G., Kitson, A., & McCormack, B. (2004). What counts as evidence in evidence-based practice?. *Journal of Advanced Nursing*, 47, 81–90.
- Saldana, J. (2013). The Coding Manual for Qualitative Researchers. London. Sage Publications.
- Schmid, A. (2013). Radicalisation, de-radicalisation, counter radicalisation: A conceptual discussion and literature review. The Hague, the Netherlands: International Centre for Counter Terrorism. [ICCT-Schmid-](https://www.icct.nl/publications/ICCT-Schmid-)

[Radicalisation-De-Radicalisation-Counter-Radicalisation-March-2013_2.pdf](#)

- Schuurman, B. & Bakker, E. (2016). Reintegrating Jihadist Extremists: Evaluating a Dutch Initiative, 2013-2014. *Behavioural Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 8(1), 66-85.
- Stake, R. E. (2004). *Standards-based & responsive evaluation*. SAGE Publications, Inc.
- Stern, E. (2015). *Impact Evaluation: A guide for commissioners and managers*. Bond for International Development.
- Strauss, A. (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thompson, S. & Leroux, E. (2023). Lessons learned from dual site formative evaluations of Countering violent extremism (CVE) programming coiled by Canadian police. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 18(1).
- Trochum, W. (2006). Research Methods Knowledge Base. Descriptive statistics. <https://www.socialresearchmethods.net/kb/statdesc.php>.
- UNISDIR (2021). Monitoring and Evaluation Framework. UNISDIR. https://www.preventionweb.net/files/49324_unisdrmeframeworkver1.0.pdf.
- United Nations Evaluation Group. Ethical Guidelines for Evaluation. <http://www.unevaluation.org/document/download/3625>.
- Veldhuis, T.M., Gordijn, E.H., Lindenberg S. M., & Veenstra, R. (2011). *Terrorists in Prison: Evaluation of the Dutch Terrorism Wing*. Groningen: University of Groningen.
- Vergani, M., Barton, G., Iqbal, M., & Kruber, S. (2016). How to Design Impact Evaluations of CVE programs: a practical guide for Southeast Asian civil society organizations. Sean-Cso.
- Vermeulen, F. (2014). Suspect Communities-Targeting Violent Extremism at the Local Level: Policies of Engagement in Amsterdam, Berlin, and London. *Terrorism and Political Violence*, 26, 286-306.
- Vidino, L. & Seamus, H. (2015). *Countering Violent Extremism in America*. Center for Cyber & Homeland Security-The George Washington Institute.
- Webster, S., Kerr, J. & Tompkins, C. (2017). *A Process Evaluation of the Structured Risk Guidance for Extremist Offenders*. London: HM Prison & Probation Service.
- Weine, S., Eisenman, D., Glik, D., Kinsler, J., & Polutnik, C. (2016). Leveraging a targeted violence prevention program to prevent violent extremism: A formative evaluation in Los Angeles. University of Illinois Chicago and University of California in Los Angeles.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A., & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2, 181-200.
- WHO. Economic Evaluations. https://www.unodc.org/docs/treatment/economic_evaluation.pdf.
- Wholey, J. S., Hatry, H. P., & Newcomer, K. E. (2004). *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Williams, M.J. (2021). *Preventing and Countering Violent Extremism: Designing and Evaluating Evidence-Based Programs*. Routledge.
- Wong-Reiger, D. (1993). Introduction to the Program Logic Model. *A Hands-On Guide to Planning and Evaluation*. Canadian Hemophilia Society, 23-32.
- Woodley, A. (2004). Getting and analysing of quantitative data. The PREST training resources. Commonwealth of Learning. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.115.8332&rep=rep1&type=pdf>.
- Youker, B. W., & Ingraham, A. (2014). Goal-Free Evaluation: An Orientation for Foundations' Evaluations. *The Foundation Review*, 5(4).
- Zimmerman, M., & Holden, D. (Eds.) (2009). *Program evaluation planning: Overview and analysis*. SAGE Publications, Inc.

INDEED

Evidence-Based Model for Evaluation of
Radicalisation Prevention and Mitigation